

Ny reglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

*Betänkande av Utredningen om
förbättrat informationsutbyte och en
mer ändamålsenlig lagreglering för den
arbetsmarknadspolitiska verksamheten*

Stockholm 2025

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2025:74

SOU och Ds finns på [regeringen.se](https://www.regeringen.se) under Rättsliga dokument.

Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.

Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på [regeringen.se/remisser](https://www.regeringen.se/remisser).

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet

Omslag: Elanders Sverige AB

Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2025

ISBN 978-91-525-1299-9 (tryck)

ISBN 978-91-525-1300-2 (pdf)

ISSN 0375-250X

Till statsrådet Mats Persson

Regeringen beslutade den 11 maj 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av den reglering som styr informationsutbytet och behandlingen av personuppgifter för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (dir. 2023:65). Fr.o.m den 1 juli 2023 förordnades särskilde utredaren, numera justitierådet, Mikael Westberg till särskild utredare. Utredningen har antagit namnet Utredningen om förbättrat informationsutbyte och en mer ändamålsenlig lagreglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Regeringen beslutade den 7 november 2024 om tilläggsdirektiv (dir. 2024:106).

Som sakkunniga i utredningen förordnades den 30 oktober 2023 departementsrådet Karin Hermanrud (Arbetsmarknadsdepartementet), ämnesrådet Thomas Åkerberg (Arbetsmarknadsdepartementet) och departementssekreteraren Fabian Wennergren (Finansdepartementet).

Som experter i utredningen förordnades samma dag verksjuristen Ann Gustavsson (Arbetsförmedlingen), kvalificerade handläggaren Arild Vågen (Arbetsförmedlingen), kanslirådet Rikard Sandart (Finansdepartementet), departementssekreteraren Christina Hassel (Utbildningsdepartementet), juristen Amanda Swahn (Kammarkollegiet), verksjuristen Daniel Eriksson (Försäkringskassan) och utredaren Annika Londono Öst (Sveriges Kommuner och Regioner). Den 7 november 2023 förordnades juristen Nadja Zandpour (Integritetsskyddsmyndigheten) som expert. Ann Gustavsson entledigades den 23 april 2024 och samma dag förordnades verksjuristen Camilla Backman Rydberg (Arbetsförmedlingen) som expert. Christina Hassel entledigades den 3 juni 2024 och samma dag förordnades kanslirådet Anders Jutell (Utbildningsdepartementet) som expert. Daniel Eriksson entledigades den 10 februari

2025 och samma dag förordnades verksjuristen Åsa Pålsson (Försäkringskassan) som expert.

Som huvudsekreterare i utredningen anställdes fr.o.m. den 1 juli 2023 ämnesrådet Jonas Jarefors. Som sekreterare i utredningen anställdes fr.o.m. den 11 september 2023 rättsliga experten Maria Bergström, fr.o.m. den 1 oktober 2023 rättssakkunniga Catharina Nordler och utredaren Carina Lindroos, numera Lindroos, samt fr.o.m. den 1 december 2024 t.o.m. den 31 mars 2025 rättsliga experten Camilla Mundt.

Utredningen överlämnar härmed sitt betänkande *Ny reglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten* (SOU 2025:74).

Utredningens uppdrag är i och med detta slutfört.

Stockholm i juni 2025

Mikael Westberg

Jonas Jarefors
Maria Bergström
Carina Lindroos
Catharina Nordler

Innehåll

Sammanfattning	19
1 Författningsförslag.....	32
1.1 Förslag till lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.....	32
1.2 Förslag till lag om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.....	46
1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder.....	50
1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.....	51
1.5 Förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160).....	53
1.6 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	54
1.7 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:850) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.....	58
1.8 Förslag till förordning om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.....	62
1.9 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor.....	64
1.10 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.....	66

1.11	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket	72
1.12	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2008:975) om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453).....	74
1.13	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2015:1053) om totalförsvar och höjd beredskap.....	76
1.14	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga	78
1.15	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2018:42) om särskilt anställningsstöd.....	79
1.16	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2018:43) om stöd för nystartsjobb	80
1.17	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen.....	81
2	Utredningens uppdrag och arbete	83
2.1	Utredningens uppdrag	83
2.2	Utredningens arbete.....	84
2.3	Betänkandets disposition	86
3	Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.....	89
3.1	Inledning	89
3.2	Övergripande om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.....	89
3.3	Aktörer och uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	91
3.3.1	Arbetsförmedlingen.....	91
3.3.2	Kammarkollegiet	101
3.3.3	Samhall Aktiebolag	103

3.3.4	Andra som utför arbetsmarknadspolitiska insatser.....	105
3.3.5	Kommuner	111
3.3.6	Aktörer inom arbetslöshetsförsäkringen	114
3.3.7	Andra aktörer och verksamheter	115
3.4	Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är föränderlig	118
3.4.1	Innehållet i verksamheten ändras ofta.....	118
3.4.2	Fler aktörer som utförare i verksamheten	120
4	Förbättrat informationsutbyte för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	123
4.1	Inledning.....	123
4.2	Utredningens uppdrag.....	123
4.3	Bestämmelser som styr utbytet av information mellan myndigheter och andra aktörer.....	125
4.3.1	Utbyte av information	125
4.3.2	Allmänt om offentlighet och sekretess	126
4.3.3	Skydd för enskildas personliga integritet.....	141
4.3.4	Särskilda bestämmelser om uppgiftsskyldighet inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	147
4.3.5	Annan reglering om uppgiftsskyldighet	159
4.3.6	Förslag av betydelse för informationsutbyte för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten...	165
4.4	Kartläggning av behov av förbättrat informationsutbyte...	170
4.4.1	Genomförande av kartläggningen	170
4.4.2	Nulägesbeskrivning av tillgången till information i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	172
4.4.3	Sammanställning av framförda behov	175
4.4.4	Övrigt resultat från utredningens kartläggning av informationsbehov	206
4.5	Behovet av ändringar i nuvarande regelverk.....	208
4.5.1	Det behövs ändringar i nuvarande regelverk	208

4.5.2	Framförda behov av ändringar som utredningen inte hanterar genom förslag om regeländringar eller andra åtgärder	212
4.6	Förbättrad tillgång för Arbetsförmedlingen till uppgifter om arbetssökandes utbildning	217
4.6.1	Arbetsförmedlingens behov av information om utbildning	217
4.6.2	En skyldighet för Universitets- och högskolerådet att lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen	230
4.6.3	Behandling av personuppgifter hos Universitets- och högskolerådet och Arbetsförmedlingen	246
4.6.4	Förslaget om uppgiftsskyldighet för Universitets- och högskolerådet är förenligt med skyddet för enskildas personliga integritet	253
4.6.5	En skyldighet för universitet och högskolor att lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen	258
4.6.6	Behandling av personuppgifter hos universitet, högskolor och Arbetsförmedlingen	278
4.6.7	Förslaget om uppgiftsskyldighet för universitet och högskolor är förenligt med skyddet för enskildas personliga integritet	286
4.6.8	En skyldighet för folkhögskolor att lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen	292
4.6.9	Behandling av personuppgifter hos folkhögskolor och Arbetsförmedlingen	309
4.6.10	Förslaget om uppgiftsskyldighet för folkhögskolor är förenligt med skyddet för enskildas personliga integritet	317
4.7	Utökade möjligheter för Arbetsförmedlingen att begära in uppgifter från kreditinstitut och försäkringsgivare	322
4.7.1	Ytterligare information behövs för bättre kontroll av anställningar med ekonomiskt stöd ..	322
4.7.2	Utökade möjligheter till information från kreditinstitut	335

4.7.3	Behandling av personuppgifter vid utökad uppgiftsskyldighet för kreditinstitut och Arbetsförmedlingen	348
4.7.4	Förslaget om utökad uppgiftsskyldighet för kreditinstitut är förenligt med skyddet för enskildas personliga integritet	354
4.7.5	Utökade möjligheter till information från försäkringsgivare	359
4.7.6	Behandling av personuppgifter vid utökad uppgiftsskyldighet för försäkringsgivare och Arbetsförmedlingen	367
4.7.7	Förslaget om utökad uppgiftsskyldighet för försäkringsgivare är förenligt med skyddet för enskildas personliga integritet	373
4.8	Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och Samhall Aktiebolag	378
4.8.1	Samhalls behov av information från Arbetsförmedlingen.....	378
4.8.2	Arbetsförmedlingen ska få lämna uppgifter till Samhall utan hinder av sekretess	390
4.8.3	En utökad tystnadsplikt för Samhall	396
4.8.4	Behandling av personuppgifter hos Arbetsförmedlingen och Samhall.....	400
4.8.5	Förslaget om en sekretessbrytande bestämmelse är förenligt med skyddet för enskildas personliga integritet	408
4.8.6	Förbättrad samsyn, dokumentation och enhetlighet behövs för ett förbättrat informationsutbyte.....	411
4.9	Förbättrade förutsättningar för Kammarkollegiet att dela information med leverantörer	415
4.9.1	Kammarkollegiets behov av att lämna information till leverantörer	415
4.9.2	Kammarkollegiet ska få lämna ytterligare uppgifter till leverantörer	426
4.9.3	Kammarkollegiets behov av att få uppgifter från myndighetens leverantörer.....	430

4.9.4	Behandling av personuppgifter hos Kammarkollegiet och dess leverantörer.....	433
4.9.5	Förslaget om en sekretessbrytande bestämmelse är förenligt med skyddet för enskildas personliga integritet.....	438
4.9.6	Författningsreglerad tystnadsplikt för den som deltar eller har deltagit i verksamhet hos leverantörer eller underleverantörer	441
4.10	Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och socialnämnder	447
4.10.1	Behovet av förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och socialnämnder.....	447
4.10.2	En utökad skyldighet för Arbetsförmedlingen att lämna uppgifter till socialnämnder	463
4.10.3	Behandling av personuppgifter hos socialnämnder och Arbetsförmedlingen	470
4.10.4	Förslaget om uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen är förenligt med skyddet för enskildas personliga integritet.....	477
4.11	Arbetsförmedlingens arbete med informationsförsörjning kan förbättras	481
5	Förutsättningar för Arbetsförmedlingens kontrollbesök .	495
5.1	Inledning	495
5.2	Utredningens uppdrag	496
5.3	Avgränsning	496
5.3.1	Kontrollbesök inom ramen för myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet.....	496
5.4	Arbetsmarknadspolitisk verksamhet där kontrollbesök kan bli aktuellt	497
5.4.1	Anställningar med ekonomiskt stöd.....	498
5.4.2	Andra ekonomiska stöd till arbetsgivare och anordnare.....	503
5.4.3	Andra helt arbetsplatsförlagda insatser	505

5.4.4	Ersättning till leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser.....	505
5.4.5	Omfattning av ekonomiska stöd och ersättningar	505
5.5	Felaktiga utbetalningar	506
5.5.1	Omfattning av felaktiga utbetalningar	506
5.5.2	Risker för fel i anställningar med ekonomiskt stöd.....	507
5.6	Arbetsförmedlingens kontrollbesök i nuläget	510
5.6.1	Nuvarande regelverk om kontrollbesök	510
5.6.2	Besök som Arbetsförmedlingen genomför.....	511
5.7	Andra regelverk om kontrollbesök.....	514
5.7.1	Grundläggande bestämmelser för myndigheters möjligheter att besöka enskilda	514
5.7.2	Lagstadgad rätt att med tvång få tillträde till bostäder	515
5.7.3	Lagstadgad möjlighet att genomföra besök i verksamhetslokaler utan tvång.....	515
5.7.4	Lagstadgad möjlighet att genomföra besök i bostäder utan tvång.....	518
5.8	Arbetsförmedlingens behov av kontrollbesök.....	520
5.8.1	Kontrollbesök hos arbetsgivare och anordnare ...	521
5.8.2	Kontrollbesök hos leverantörer.....	526
5.9	När, hur, var och i vilket syfte kontrollbesök ska få genomföras.....	527
5.9.1	Det finns ingen allmängiltig definition av begreppet kontrollbesök.....	527
5.9.2	Proportionalitetsprincipen gäller.....	528
5.9.3	Kontrollbesök i syfte att kontrollera om förutsättningar för ekonomiskt stöd är uppfyllda	530
5.9.4	Det bör inte krävas någon misstanke om oegentligheter för kontrollbesök	532
5.9.5	Kontrollbesök ska bara få genomföras om den som ska kontrolleras samtycker till besöket.....	533

5.9.6	Kontrollbesök ska få vara oannonserade	535
5.9.7	Kontrollbesök ska få genomföras både före beslut om stöd och under pågående stödperiod..	537
5.9.8	Kontrollbesök ska få genomföras på platser där verksamheten bedrivs.....	541
5.9.9	Vid kontrollbesök ska frågor få ställas och handlingar kontrolleras	548
5.9.10	Kontrollbesök ska inte få hindra verksamheten i onödan.....	550
5.10	Var kontrollbesöken ska regleras	551
5.10.1	Arbetsförmedlingens förutsättningar att genomföra kontrollbesök ska regleras i den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.....	551
5.10.2	Bestämmelserna om granskning i förordning ska upphävas	552
5.11	Överklagande	553
5.12	Personuppgiftsbehandling	554
5.12.1	Behandling av personuppgifter hos Arbetsförmedlingen	554
5.12.2	Förslaget om kontrollbesök är förenligt med skyddet för enskildas personliga integritet	557
6	Dataskyddsreglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	559
6.1	Inledning	559
6.2	Utredningens uppdrag	560
6.3	EU:s dataskyddsförordning	560
6.3.1	Allmänt om dataskyddsförordningen.....	560
6.3.2	AI-förordningen och dataskyddsförordningen ..	567
6.4	Nationell kompletterande reglering	569
6.4.1	Dataskyddslagen	569
6.4.2	Särskilda registerförfattningar och annan särskild dataskyddsreglering.....	570

6.5	Dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen	572
6.5.1	Arbetsförmedlingens uppgifter och verksamhet	572
6.5.2	Rättslig grund för Arbetsförmedlingens personuppgiftsbehandling.....	577
6.5.3	Arbetsförmedlingens personuppgiftsbehandling.....	579
6.5.4	Arbetsförmedlingens registerförfattningar.....	595
6.5.5	Lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska upphävas och ersättas av en ny lag	597
6.5.6	Förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska upphävas och ersättas av en ny förordning.....	607
6.6	En ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen	610
6.6.1	Tillämpningsområdet	610
6.6.2	Förhållandet till annan reglering.....	618
6.6.3	Personuppgiftsansvar	620
6.6.4	Ändamålsbestämmelser.....	621
6.6.5	Den arbetsmarknadspolitiska databasen	638
6.6.6	Behandling av känsliga personuppgifter.....	645
6.6.7	Behandling av uppgifter om lagöverträdelse samt person- och samordningsnummer	656
6.6.8	Behandling av personuppgifter om sociala förhållanden och omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om enskild m.m.....	662
6.6.9	Sökbegränsningar	664
6.6.10	Särskild reglering vid personuppgiftsbehandling för dataanalyser och urval.....	671
6.6.11	Tillgång till personuppgifter	677
6.6.12	Elektroniskt utlämnande av personuppgifter	680
6.6.13	Gallring.....	691
6.6.14	Längsta tid för behandling	695
6.6.15	Begränsning av rätten att göra invändningar	702
6.6.16	Samlad dataskydds- och integritetsbedömning ...	706

6.7	Dataskyddsreglering för Kammarkollegiet.....	717
6.7.1	Kammarkollegiets uppgifter och verksamhet.....	717
6.7.2	Kammarkollegiets personuppgiftsbehandling.....	718
6.7.3	Det finns ingen särskild registerförfattning för den del av Kammarkollegiets verksamhet som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet	724
6.7.4	Behov av kompletterande dataskyddsreglering för Kammarkollegiets verksamhet som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet	725
6.7.5	Behandling av känsliga personuppgifter	732
6.7.6	Sökbegränsningar	741
6.7.7	Förhållandet till annan reglering	745
6.7.8	Samlad dataskydds- och integritetsbedömning...	747
6.7.9	Det behövs inte ytterligare dataskyddsreglering för Kammarkollegiets verksamhet som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet	750
6.8	Dataskyddsreglering för Kammarkollegiets leverantörer ..	752
6.8.1	Behov av kompletterande dataskyddsreglering för Kammarkollegiets leverantörer	752
6.8.2	Behandling av känsliga personuppgifter	758
6.8.3	Samlad dataskydds- och integritetsbedömning...	769
6.8.4	Det behövs inte ytterligare dataskyddsreglering för Kammarkollegiets leverantörer.....	771
6.9	Dataskyddsreglering för folkhögskolor.....	773
6.9.1	Behov av kompletterande dataskyddsreglering för folkhögskolor	773
6.9.2	Behandling av känsliga personuppgifter	782
6.9.3	Samlad dataskydds- och integritetsbedömning...	793
6.9.4	Det behövs inte ytterligare dataskyddsreglering för folkhögskolornas verksamhet inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.....	795
6.10	Dataskyddsreglering för Samhall Aktiebolag	797

6.10.1	Behov av kompletterande dataskyddsreglering för Samhall Aktiebolag	797
6.10.2	Behandling av känsliga personuppgifter.....	804
6.10.3	Samlad dataskydds- och integritetsbedömning ...	814
6.10.4	Det behövs inte ytterligare dataskyddsreglering för Samhalls verksamhet	816
6.11	Dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingens leverantörer	818
6.11.1	Behov av kompletterande dataskyddsreglering för leverantörer till Arbetsförmedlingen.....	818
6.11.2	Behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelse.....	824
6.11.3	Samlad dataskydds- och integritetsbedömning ...	832
6.11.4	Det behövs inte ytterligare dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingens leverantörer	834
6.12	Dataskyddsreglering för arbetsgivare och kommuner.....	836
6.12.1	Behov av kompletterande dataskyddsreglering för arbetsgivare och kommuner.....	836
7	En mer ändamålsenlig lagreglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	845
7.1	Inledning.....	845
7.2	Utredningens uppdrag.....	845
7.3	Reglering som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	846
7.3.1	Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten regleras i lagar och förordningar	846
7.3.2	Lagarna som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	847
7.3.3	Lagarnas innehåll och omfattning	857
7.4	En mer sammanhållen och ändamålsenlig lagreglering.....	858
7.4.1	Förutsättningarna för en mer sammanhållen och ändamålsenlig lagreglering	858
7.4.2	Bör alla lagar samlas?	859
7.4.3	En samlad lagreglering.....	866

7.4.4	En ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.....	867
7.5	Följdändringar	872
8	Bestämmelser om sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	875
8.1	Inledning	875
8.2	Utredningens uppdrag	875
8.3	Ett generellt undantag från sekretess för beslut om stöd till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser.....	876
8.4	En mer sammanhållen sekretessreglering för ärenden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.....	891
8.4.1	För- och nackdelar med en mer sammanhållen sekretessreglering i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	891
8.4.2	Särskilda sekretessbestämmelser i ärende hos Försäkringskassan eller domstol	891
8.4.3	En särskild sekretessbestämmelse för arbetslöshetsförsäkringen.....	903
9	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	911
10	Konsekvenser	915
10.1	Inledning	915
10.2	Konsekvenser för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och samhällsekonomin.....	916
10.3	Konsekvenser för enskilda	919
10.3.1	Konsekvenser för enskildas personliga integritet	919
10.3.2	Övriga konsekvenser för enskilda.....	924
10.4	Konsekvenser för statliga myndigheter och vissa andra aktörer	926
10.4.1	Arbetsförmedlingen.....	926

10.4.2	Kammarkollegiet	930
10.4.3	Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	931
10.4.4	Aktörer inom utbildningssektorn	931
10.4.5	Domstolar	933
10.4.6	Andra statliga myndigheter.....	933
10.4.7	Arbetslöshetskassor	933
10.5	Ekonomiska konsekvenser för det allmänna.....	934
10.6	Konsekvenser för brottsligheten, det brottsförebyggande arbetet och arbetet mot felaktiga utbetalningar.....	935
10.7	Konsekvenser för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet	937
10.8	Konsekvenser för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt	938
10.9	Konsekvenser för kommuner och regioner samt den kommunala självstyrelsen.....	941
10.10	Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män	942
10.11	Konsekvenser för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen	942
10.12	Konsekvenser för Sveriges internationella åtaganden och skyldigheter som följer av EU-medlemskapet.....	942
10.13	Konsekvenser för miljön	942
11	Författningskommentar	943
11.1	Förslaget till lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.....	943
11.2	Förslaget till lag om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.....	967
11.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder.....	983

11.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet	984
11.5	Förslaget till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160)	985
11.6	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	985
11.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:850) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd	990

Bilagor

Bilaga 1	Kommittédirektiv 2023:65.....	999
Bilaga 2	Kommittédirektiv 2024:106.....	1013
Bilaga 3	Jämförelsetabeller mellan förslaget till ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och nuvarande lagreglering	1017

Sammanfattning

Utredningens uppdrag

Utredningen har haft i uppdrag att göra en översyn av den reglering som styr informationsutbytet och behandlingen av personuppgifter för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (dir. 2023:65). Syftet med uppdraget har varit att förbättra förutsättningarna för en effektiv och ändamålsenlig verksamhet. Utredningen har även haft i uppdrag att göra en översyn av förutsättningarna för Arbetsförmedlingens kontrollbesök hos arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser (dir. 2024:106). Syftet har varit att förbättra Arbetsförmedlingens förutsättningar att på ett effektivt och rätts-säkert sätt säkerställa att stöd i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten används för avsett ändamål.

Utredningens uppdrag har varit brett och har innehållit olika delar. Det har bestått i att:

- kartlägga vilka behov av information som aktörer i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten har för att kunna utföra sina uppgifter samt föreslå hur informationsutbytet kan förbättras,
- se över vilka förutsättningar som ska gälla för Arbetsförmedlingens kontrollbesök hos arbetsgivare som anställer med stöd och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser,
- föreslå en ny och ändamålsenlig dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen,
- vid behov föreslå ny dataskyddsreglering för den del av Kammarkollegiets verksamhet som avser grundläggande omställnings- och kompetensstöd samt för anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser,

- föreslå hur de lagar som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan regleras mer sammanhållet och ändamålsenligt, och
- se över bestämmelserna om sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Av utredningens direktiv framgår vidare att behovet av ett förbättrat informationsutbyte och en mer ändamålsenlig personuppgiftsbehandling noga ska vägas mot den enskildes rätt till skydd för sin personliga integritet. Behovet för Arbetsförmedlingen att kunna göra kontrollbesök ska dessutom noga vägas mot de integritetsrisker som kan uppstå för arbetsgivare och anordnare.

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kännetecknas av en ständigt pågående utveckling. Insatser införs, förändras eller avvecklas bl.a. utifrån förändrade behov hos arbetssökande, arbetsmarknadens utveckling och olika politiska inriktningar. En utveckling som har skett under de senaste decennierna är att antalet aktörer som är involverade i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten har ökat.

Arbetsförmedlingen är förvaltningsmyndighet för arbetsmarknadspolitiska frågor. Myndigheten ansvarar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, utom i de delar där annat är särskilt föreskrivet. Arbetsförmedlingen är den största aktören i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och ska verka för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt.

Kammarkollegiet ansvarar för det grundläggande omställnings- och kompetensstödet som syftar till att stärka enskilda personers framtida ställning på arbetsmarknaden.

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten utförs i stor utsträckning av andra aktörer än Arbetsförmedlingen och Kammarkollegiet. Exempelvis har Samhall Aktiebolag (Samhall) ett samhällsuppdrag som syftar till att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga där behoven finns. Andra utförare i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan vara leverantörer av insatser på uppdrag av myndigheterna. Det kan också handla om arbetsgivare och andra anordnare.

Ändrade regelverk för att förbättra informationsutbytet

Relevant och korrekt information behövs för att utföra arbetsmarknadspolitisk verksamhet

Myndigheter och utförande aktörer behöver ha tillgång till relevant och korrekt information för att kunna utföra sina uppgifter. De behöver också ha möjlighet att behandla personuppgifter för att utföra sina uppgifter. Utbyte av information mellan aktörer är ofta avgörande för att arbetssökande ska få stöd i tid och för att säkerställa korrekta utbetalningar. Vilken information myndigheter och andra aktörer får utbyta och behandla styrs av olika regelverk som ger skydd mot spridning av uppgifter om enskilda och som skyddar enskildas personliga integritet.

Utredningen har under arbetet haft kontakt med en stor mängd aktörer som utför uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, bl.a. för att klarlägga vilken information de använder för att utföra sina uppgifter och hur deras personuppgiftsbehandling ser ut.

Arbetsförmedlingens tillgång till information om arbetssökandes utbildning förbättras

Arbetsförmedlingen använder information om arbetssökandes utbildning i handläggningen av hundratusentals ärenden varje år. I dagsläget behöver Arbetsförmedlingen lägga ner mycket tid och manuellt arbete för att få in fullständiga och korrekta uppgifter om arbetssökandes utbildning, t.ex. gymnasiebehörighet och examen. Felaktiga uppgifter kan leda till felaktiga utbetalningar. Den manuella hanteringen är även tidskrävande för den arbetssökande. Utredningen föreslår därför att Universitets- och högskolerådet, universitet, högskolor samt folkhögskolor ska vara skyldiga att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen. Utredningen föreslår även att uppgifter under vissa förutsättningar ska få lämnas ut elektroniskt från statliga universitets och högskolors studieregister till Arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingens tillgång till information för kontroll av arbetsgivare som får ekonomiskt stöd förbättras

Arbetsförmedlingen hanterar ett antal olika anställningsstöd som kan ge ekonomiskt stöd till arbetsgivare kopplat till en individ. Arbetsförmedlingen har i dagsläget möjligheter att begära vissa uppgifter från kreditinstitut och försäkringsgivare i syfte att kontrollera om arbetsgivare lever upp till villkoren för stöden genom att betala ut rätt lön och ha tillräckliga försäkringar. Nuvarande uppgiftsskyldigheter omfattar dock enbart pågående anställningar. Den begränsningen riskerar att leda till felaktiga utbetalningar. Utredningen föreslår därför utökade skyldigheter för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingens förutsättningar att lämna information till Samhall förbättras

Samhall har ett samhällsuppdrag att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga där behoven finns. För att Samhall ska kunna fullgöra sitt uppdrag behöver informationsdelningen från Arbetsförmedlingen till bolaget förbättras. Utredningen föreslår därför att Arbetsförmedlingen ska ha möjlighet att lämna vissa uppgifter om enskilda till Samhall utan hinder av sekretess.

Utredningen föreslår att den nuvarande tystnadsplikten för uppgifter i Samhalls verksamhet utökas till att även omfatta obehörigt utnyttjande av uppgifter. Det skapar ett lika starkt skydd för uppgifter om den enskilde oavsett om de hanteras av Arbetsförmedlingen eller Samhall.

Kammarkollegiets förutsättningar att lämna information till leverantörer förbättras och tystnadsplikt införs

Kammarkollegiet ansvarar för det grundläggande omställnings- och kompetensstödet. Insatser åt enskilda utförs av upphandlade leverantörer. Ökade möjligheter för Kammarkollegiet att lämna information om enskilda till leverantörerna skulle förbättra förutsättningarna för leverantörerna att tillhandahålla ändamålsenliga

insatser. Utredningen föreslår därför att Kammarkollegiet under vissa förutsättningar ska ges möjlighet att lämna vissa uppgifter om enskilda till en leverantör utan hinder av sekretess.

Utredningen föreslår att det införs en tystnadsplikt för den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar eller har deltagit i verksamheten hos Kammarkollegiets leverantörer av arbetsmarknadspolitiska tjänster eller dess underleverantörer. Det skapar ett lika starkt skydd för uppgifter om den enskilde oavsett om de hanteras av Kammarkollegiet eller dess leverantörer.

Arbetsförmedlingen ska lämna ytterligare uppgifter till socialnämnder

De insatser som kommunernas socialnämnder anordnar är inte del av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Arbetsförmedlingens och socialtjänstens verksamheter har dock många beröringspunkter, och många människor berörs av både socialtjänstens och Arbetsförmedlingens insatser och beslut om ekonomiskt stöd. Möjligheter till ett mer effektivt informationsutbyte mellan socialnämnder och Arbetsförmedlingen skulle bl.a. effektivisera handlägningsprocessen och förbättra förutsättningarna för samverkan. Utredningen föreslår därför en utökad skyldighet för Arbetsförmedlingen att lämna information om enskilda till socialnämnder.

Det behövs åtgärder utöver ändrade regelverk för att förbättra informationsförsörjningen

Det behövs fler åtgärder än ändringar i regelverk för att förbättra informationsutbytet inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det finns brister i samverkan mellan myndigheter och andra aktörer, i dokumentationen om enskilda och i nyttoanalyser och prioriteringar av vilken information som behövs och för vilka syften. Detta leder till att dagens möjligheter till informationsutbyte inte utnyttjas fullt ut och medför, om inte förändringar sker, en påtaglig risk för att de förslag som utredningen lämnar om utökad informationsutbyte inte kommer att få full effekt. Arbetsförmedlingens nyckelposition i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten gör att det är särskilt viktigt att myndighetens informationsför-

sörjning fungerar väl. Utredningen föreslår därför att regeringen ska ge Arbetsförmedlingen två uppdrag: ett om att genomföra vissa åtgärder för att förbättra informationsutbytet mellan Arbetsförmedlingen och Samhall, ett annat om att bedriva ett flerårigt strategiskt utvecklingsarbete av myndighetens informationsförsörjning.

Tydligare förutsättningar för Arbetsförmedlingens kontrollbesök

Arbetsförmedlingen behöver säkerställa att de ekonomiska stöd som myndigheten lämnar till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser endast används för avsedda ändamål. Kontrollbesök kan vara en åtgärd i en sådan granskning. Nuvarande regelverk är inte tillräckligt tydligt i fråga om Arbetsförmedlingens förutsättningar för kontrollbesök hos arbetsgivare och anordnare. Utredningen lämnar därför förslag om när, var, hur och i vilket syfte Arbetsförmedlingen ska få besluta och genomföra kontrollbesök.

Utredningen föreslår att Arbetsförmedlingen ska få besluta om kontrollbesök för att kontrollera om förutsättningarna för ekonomiskt stöd till en arbetsgivare eller anordnare är uppfyllda. Kontrollbesöken ska kunna genomföras oannonserat, utan misstanke om oegentligheter samt både före beslut om stöd och under pågående stödperiod. Kontrollbesöken ska enbart få genomföras med samtycke från den som ska kontrolleras samt på sådant sätt att verksamheten inte hindras i onödan.

Arbetsförmedlingens kontrollbesök ska kunna genomföras på den plats där arbetsgivaren eller anordnaren bedriver sin verksamhet. Besök ska även få genomföras i bostäder, med undantag för bostäder som enbart används av andra än företrädaren för arbetsgivaren eller anordnaren eller den enskilde som stödet avser.

Utredningen föreslår även vilka typer av frågor som ska få ställas och vilka handlingar som ska få kontrolleras vid ett kontrollbesök.

Ny dataskyddsreglering för aktörer inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

En ny och ändamålsenlig dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen

Utredningen har haft i uppdrag att lämna förslag på en ny och ändamålsenlig dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen, med mer flexibla bestämmelser som är anpassade till myndighetens nuvarande behov och den tekniska utvecklingen. Utredningen föreslår att nuvarande registerförfattningar för Arbetsförmedlingen ska upphävas och ersättas av lagen respektive förordningen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen. De nya författningarna ger sammantaget en mer flexibel och mindre detaljerad reglering. Förslagen skapar förutsättningar för den personuppgiftsbehandling som myndigheten behöver utföra samtidigt som de ger ett tillräckligt skydd för den enskildes personliga integritet. Förslagen är utformade med andra moderna registerförfattningar som förebilder och kommer därför att vara enkla att tillämpa och leda till en förutsebar och likformig rättstillämpning.

Den nya lagen som utredningen föreslår har samma tillämpningsområde som den nuvarande. Lagen ska därmed tillämpas i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet, om inte den verksamheten även utgör hälso- och sjukvård enligt patientdatalagen (2008:355).

Utredningen föreslår en ny reglering av för vilka ändamål som Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter. Den detaljerade regleringen som finns i nuvarande lag och förordning föreslås ersättas av en där utgångspunkten är att Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning.

Viss särskild reglering föreslås för behandling av personuppgifter för dataanalyser och urval som görs i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel. En särskild ändamålsbestämmelse ska ange att sådan behandling får förekomma. Utredningen föreslår också bestämmelser om vilka personuppgifter som får användas för sådana ändamål. Särskilda skyddsåtgärder vid behandling av personuppgifter för dataanalyser och urval som görs i syfte att förebygga,

förhindra och upptäcka fel föreslås i form av krav på dokumentation och att Arbetsförmedlingen tar fram och följer vissa rutiner.

Utredningen föreslår en ny och mindre detaljerad reglering av behandling av känsliga personuppgifter. Enligt förslaget kommer det även i den nya lagen att finnas förbud mot vissa sökningar. Med utredningens förslag är det dock syftet med sökningen som avgör om den är tillåten och inte som i nuvarande reglering vilka sökbegrepp som används. Utredningen bedömer att det i den nya lagen inte behövs någon särskild reglering avseende behandling av övriga integritetskänsliga uppgifter som tidigare har reglerats särskilt.

Arbetsförmedlingen har ett stort behov av att kunna lämna ut personuppgifter elektroniskt. Utredningen föreslår därför en bestämmelse som upplyser om att det är tillåtet. Det ger en generell och flexibel reglering jämfört med den detaljerade som finns i nuvarande reglering. Att lämna ut personuppgifter genom direktåtkomst ska enligt utredningens förslag enligt lag bara vara tillåtet i förhållande till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

Utredningen bedömer att nuvarande reglering om den arbetsmarknadspolitiska databasen respektive bestämmelser om gallring inte behövs i den nya lagen. Det ska dock enligt utredningen finnas en bestämmelse som upplyser om att personuppgifter inte får behandlas under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

Utredningen föreslår att viss reglering som finns i nuvarande lag ska få sin motsvarighet i den nya. Det är bestämmelser om förhållandet till annan lag, personuppgiftsansvar, finalitet, tillgång till personuppgifter och begränsning av rätten att göra invändningar.

Med utredningens förslag till förordning om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen kommer den nuvarande detaljerade förordningsregleringen att försvinna till förmån för en reglering där Arbetsförmedlingen ges möjlighet att ta fram de föreskrifter som behövs och där myndigheten ges ansvar att ta fram vissa rutiner.

Kompletterande dataskyddsreglering för Kammarkollegiets verksamhet som avser grundläggande omställnings- och kompetensstöd

Kammarkollegiets behov av att behandla känsliga personuppgifter i verksamheten som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet kan inte fullt ut tillgodoses med nuvarande reglering. Utredningen föreslår därför att Kammarkollegiets möjligheter att behandla känsliga personuppgifter i den verksamheten ska utökas. Vidare föreslås begränsningar av myndighetens möjligheter att göra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Viss kompletterande dataskyddsreglering för anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser

Det finns behov av kompletterande dataskyddsreglering för vissa anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser för att dessa ska kunna utföra sin verksamhet.

Leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet, enskilda folkhögskolor som anordnar och bedriver utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och Samhall har behov av att behandla känsliga personuppgifter. Aktörernas behov av att behandla sådana personuppgifter kan inte fullt ut tillgodoses med nuvarande regleringar. Utredningen föreslår därför att aktörerna under vissa förutsättningar ska få behandla känsliga personuppgifter. Vidare föreslås för respektive aktör förbud mot att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Leverantörer som anordnar och bedriver utbildning på kriminalvårdsanstalt på uppdrag av Arbetsförmedlingen har behov av att behandla personuppgifter som rör lagöverträdelser som inte tillgodoses med nuvarande reglering. Utredningen föreslår därför att leverantörerna under vissa förutsättningar ska få behandla sådana personuppgifter.

Utredningen bedömer att det inte behövs ytterligare dataskyddsreglering för att arbetsgivare och kommuner ska kunna anordna arbetsmarknadspolitiska insatser.

Mer sammanhållen och ändamålsenlig lagreglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Utredningen bedömer att lagregleringen som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan blir mer lättillgänglig om en del av den regleringen, som för närvarande finns i flera olika lagar, samlas i en lag. Ett modernt språk i en tydlig och lättöverskådlig struktur kan bidra till att lagregleringen blir lättare att förstå och tillämpa.

Utredningen bedömer att bl.a. lagreglering som detaljerat reglerar en viss del av verksamheten, kompletterande dataskyddsreglering och bestämmelser som särskilt reglerar insatser för vissa nyanlända invandrare inte bör samlas i den nya lagen, även om de styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Utredningen föreslår att följande sex lagar ska upphävas och ersättas med en ny lag:

- lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten,
- lagen (1992:314) om tystnadsplikt i verksamhet i Samhallgruppen,
- lagen (1993:440) om privat arbetsförmedling,
- lagen (1994:2077) om arbetsförmedlingstvång,
- lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen, och
- lagen (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen.

Även bestämmelserna som avser varsel vid driftsinskränkningar i lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder ska enligt utredningens förslag föras in i den nya lagen. Enligt utredningens förslag ska också viss ny reglering som utredningen föreslår föras in i lagen.

Den nya lagen ska benämnas lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Hänvisningar i andra författningar till de lagar som utredningen föreslår ska upphävas behöver anpassas med anledning av den nya lagen. Utredningen lämnar därför förslag om detta.

Bestämmelser om sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Arbetsförmedlingen och Kammarkollegiet beslutar om stöd till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser. Eftersom det rör sig om ekonomiska stöd som finansieras av allmänna medel och som uppgår till stora belopp, finns det ett berättigat behov hos allmänheten och massmedierna av ökade möjligheter till insyn och granskning av dessa beslut. Utredningen föreslår därför ett undantag från sekretess för beslut i ärende om stöd till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Den särskilda bestämmelsen om sekretess hos domstol i ärende som rör den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är otydlig och avviker från andra generellt tillämpliga bestämmelser om sekretess hos domstolarna. Utredningen föreslår därför att den särskilda bestämmelsen ska upphävas. Enligt utredningen behöver det även i fortsättningen finnas särskilda sekretessbestämmelser i ärende hos Försäkringskassan i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Om den särskilda regleringen för Försäkringskassan skulle upphävas, riskerar sekretessregleringen att bli otydlig både för myndigheten och för enskilda. Det skulle också innebära ett försämrat sekretessskydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i beslut.

Utredningen bedömer vidare att det även i fortsättningen behöver finnas en särskild sekretessbestämmelse för arbetslöshetsförsäkringen. Däremot finns det inte längre behov av en särskild bestämmelse om sekretess i ärende om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor. Utredningen föreslår därför att den särskilda sekretessbestämmelsen för arbetslöshetsförsäkringen i fortsättningen ska begränsas till ärende enligt lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring. Utredningen föreslår också att sekretesstidens längd ska ändras till att gälla under högst sjuttio år.

Förslagen bör träda i kraft den 1 juli 2027

De författningsförslag som utredningen lämnar bör träda i kraft så snart som möjligt för att kunna leda till förbättringar i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. De olika bestämmelserna har

nära samband med varandra. Utredningen föreslår därför att samtliga författningsförslag ska träda i kraft den 1 juli 2027.

Förslagen leder till en bättre arbetsmarknadspolitisk verksamhet

Den gemensamma nämnaren för utredningens förslag är att de förbättrar förutsättningarna för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det får i sin tur positiva samhällsekonomiska konsekvenser.

Genom bättre informationsutbyte och utökade möjligheter att behandla personuppgifter kan de aktörer som utför uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bli mer effektiva och bättre anpassa insatserna efter enskildas individuella behov.

Flera av utredningens förslag ger förbättrade förutsättningar för Arbetsförmedlingens kontrollarbete. Exempelvis bedöms förslagen om utökat informationsutbyte, tydliga förutsättningar för myndighetens kontrollbesök och ny kompletterande dataskyddsreglering leda till minskade felaktiga utbetalningar. Hur stort genomslaget blir beror på i vilken omfattning de föreslagna möjligheterna används. Skillnaden mellan hur omfattande de felaktiga utbetalningarna uppskattas vara och de felaktiga utbetalningar som för närvarande upptäcks är dock betydande och det finns stor potential för kontrollarbetet. Färre oseriösa arbetsgivare och anordnare i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten leder även till sundare konkurrens mellan företag.

Förslagen innebär utökade risker för intrång i den personliga integriteten. Detta ska ställas mot aktörernas behov av att kunna bedriva en effektiv och ändamålsenlig arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Även enskildas intresse av bättre och effektivare insatser måste beaktas. Utredningens förslag innehåller avgränsningar och skyddsåtgärder av olika slag för att minska riskerna. Utredningen bedömer att förslagen varken var för sig eller sammantaget skapar större risker för intrång i den personliga integriteten än vad som är proportionerligt och motiverat med hänsyn till vad som kan förväntas uppnås i form av förbättrade förutsättningar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Flera av utredningens förslag kan innebära behov av it-utveckling, nya rutiner och utbildning av anställda hos berörda aktörer.

Det gäller främst Arbetsförmedlingen och Kammarkollegiet. Utredningen bedömer att effektivitetsvinsterna överstiger de kostnader som kan uppstå.

Utredningens förslag om uppgiftsskyldigheter innebär viss ökad administrativ börda för dem som berörs, exempelvis kreditinstitut, försäkringsgivare och aktörer inom utbildningssektorn. Utredningen bedömer att förslagen inte innebär märkbart ökade kostnader.

Sammantaget bedömer utredningen att förslagen leder till en mer rättssäker, ändamålsenlig och effektiv arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Innehåll

- 1 § Denna lag innehåller bestämmelser om
- arbetsmarknadspolitiska program och andra arbetsmarknadspolitiska insatser (2 kap.),
 - valfrihetssystem hos Arbetsförmedlingen (3 kap.),
 - privat förmedling av arbete (4 kap.),
 - varsel om driftsinskränkning (5 kap.),
 - utredning och kontroll (6 kap.),
 - uppgiftsskyldighet (7 kap.),
 - tystnadsplikt (8 kap.),
 - varselavgift (9 kap.),
 - straff (10 kap.),
 - överklagande (11 kap.), och
 - bestämmelser vid höjd beredskap (12 kap.).

2 kap. Arbetsmarknadspolitiska program och andra arbetsmarknadspolitiska insatser

Syftet med arbetsmarknadspolitiska program och insatser

- 1 § Syftet med de arbetsmarknadspolitiska programmen och insatserna är att stärka den enskildes möjligheter att få eller behålla ett arbete.

Ansvar för arbetsmarknadspolitiska program och insatser

2 § Arbetsförmedlingen ansvarar för de arbetsmarknadspolitiska programmen och insatserna om inte något annat föreskrivs.

Finansieringsbidrag

3 § Regeringen får föreskriva att den som anordnar ett arbetsmarknadspolitiskt program i vissa fall ska betala finansieringsbidrag till staten.

När deltagare i ett arbetsmarknadspolitiskt program ska anses som arbetstagare

4 § Den som tar del av ett arbetsmarknadspolitiskt program ska anses som arbetstagare endast om programmet gäller

1. en anställning med anställningsstöd,
 2. en anställning med lönebidrag,
 3. skyddat arbete,
 4. reguljärt arbete inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin,
 5. reguljärt arbete inom ramen för jobbgarantin för ungdomar,
- eller
6. en anställning med särskilt stöd för introduktion och uppföljning (SIUS).

När ett arbetsmarknadspolitiskt program bedrivs på en arbetsplats ska den som tar del av programmet dock anses som arbetstagare vid tillämpningen av följande regler i arbetsmiljölagen (1977:1160):

- 2 kap. 1–9 §§ om arbetsmiljöns beskaffenhet,
- 3 kap. 1–4 och 6–13 §§ om allmänna skyldigheter,
- 4 kap. 1–4 och 8–10 §§ om bemyndiganden,
- 5 kap. 1 och 3 §§ om minderåriga,
- 7 kap. om tillsyn,
- 8 kap. om påföljder, och
- 9 kap. om överklagande.

Det som gäller för arbetsgivare enligt arbetsmiljölagen ska gälla för den som har upplåtit en arbetsplats för programverksamhet.

3 kap. Valfrihetssystem hos Arbetsförmedlingen

Beslut om att tillhandahålla valfrihetssystem

1 § Arbetsförmedlingen får besluta att tillhandahålla valfrihetssystem för tjänster inom myndighetens arbetsmarknadspolitiska verksamhet.

2 § Med valfrihetssystem avses i detta kapitel ett förfarande med löpande annonsering efter leverantörer till ett system där den enskilde som ska nyttja en tjänst har rätt att välja den leverantör som ska utföra tjänsten bland samtliga leverantörer som uppfyller de krav som Arbetsförmedlingen har ställt och som myndigheten har godkänt och tecknat kontrakt med.

Skyldighet att tillämpa bestämmelser i annan reglering

3 § När Arbetsförmedlingen tillhandahåller valfrihetssystem enligt denna lag ska myndigheten tillämpa lagen (2008:962) om valfrihetssystem. I stället för det som sägs i 2 kap. 3 § första meningen, 6 och 7 §§ lagen om valfrihetssystem ska med

1. leverantör avses den som på marknaden tillhandahåller tjänster som nämns i 1 §,
2. tjänst avses sådan tjänst som nämns i 1 §, och
3. upphandlande myndighet avses Arbetsförmedlingen.

4 § Arbetsförmedlingen ska, trots 1 kap. 3 § lagen (2008:962) om valfrihetssystem, tillämpa bestämmelserna om jäv i 16–18 §§ förvaltningslagen (2017:900).

4 kap. Privat förmedling av arbete

Bestämmelsernas tillämplighet

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller för verksamhet som har till ändamål att skaffa arbete till arbetssökande eller arbetskraft åt arbetsgivare och som bedrivs av någon annan än Arbetsförmedlingen (privat förmedling av arbete).

Bestämmelserna gäller dock inte sådan förmedling av arbeten genom skrifter, överföringar eller upptagningar som tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig på.

Förbud mot ersättning för privat förmedling av arbete

2 § Privat förmedling av arbete för sjömän får inte bedrivas mot ersättning.

3 § Den som bedriver privat förmedling av arbete får inte begära, avtala om eller ta emot ersättning av arbetssökande för att erbjuda eller anvisa dem arbete.

5 kap. Varsel om driftsinskränkning

Vilka driftsinskränkningar som Arbetsförmedlingen ska varslas om

1 § En arbetsgivare som avser att genomföra en driftsinskränkning som kan medföra uppsägning eller permittering ska varsla Arbetsförmedlingen om inskränkningen

1. berör minst fem arbetstagare, eller
2. kan antas leda till att antalet uppsägningar under en period av nittio dagar uppgår till sammanlagt minst tjugo.

Varslet ska lämnas skriftligen och inom den tid som anges i 2 och 5 §§.

Varsel om driftsinskränkning som kan medföra uppsägning

2 § Varsel om en driftsinskränkning som kan medföra uppsägning ska lämnas

1. minst två månader före driftsinskränkningen, om högst 25 arbetstagare berörs av uppsägning,
2. minst fyra månader före driftsinskränkningen, om fler än 25 men högst 100 arbetstagare berörs av uppsägning,
3. minst sex månader före driftsinskränkningen, om fler än 100 arbetstagare berörs av uppsägning.

3 § Ett varsel enligt 2 § ska innehålla all relevant information om de planerade uppsägningarna. Varslet ska särskilt innehålla uppgift om

1. skälen till de planerade uppsägningarna,
2. antalet arbetstagare som avses bli uppsagda och vilka kategorier de tillhör,
3. antalet arbetstagare som normalt sysselsätts och vilka kategorier de tillhör, och
4. den tidpunkt då driftsinskränkningen är avsedd att genomföras och den tidsperiod under vilken uppsägningarna är avsedda att verkställas.

Arbetsgivaren ska så snart som möjligt, dock senast en månad före driftsinskränkningen, skriftligen komplettera varslet med

1. uppgifter om vilka arbetstagare som berörs av uppsägning,
2. relevant information om de förhandlingar som har förts enligt 11 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet eller enligt motsvarande bestämmelser i kollektivavtal, och
3. en kopia av den skriftliga underrättelse som har lämnats till motparten enligt 15 § andra stycket lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Arbetsförmedlingen får förelägga arbetsgivaren att fullgöra skyldigheterna enligt andra stycket. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

4 § Om arbetsgivaren inte har kunnat förutse de omständigheter som driftsinskränkningen beror på så lång tid i förväg som anges i 2 §, ska varsel i stället lämnas så snart som möjligt. Sådant varsel får aldrig lämnas senare än en månad före driftsinskränkningen.

Varsel om driftsinskränkning som kan medföra permittering

5 § Varsel om en driftsinskränkning som kan medföra permittering ska lämnas minst en månad i förväg.

Varslet ska dock lämnas minst sex veckor före driftsinskränkningen om det gäller en arbetstagare som anställts för en viss tid, en viss säsong eller ett visst arbete och arbetstagaren på grund av driftsinskränkning inte kan ges möjlighet till fortsatt anställning i samband med att den tidigare anställningen upphör eller den nya säsongen ska börja.

6 § Ett varsel enligt 5 § ska innehålla uppgift om

1. orsaken till driftsinskränkningen,
2. den tidpunkt då driftsinskränkningen är avsedd att genomföras, och
3. antalet berörda arbetstagare, fördelade på yrkesgrupper.

Arbetsgivaren ska så snart som möjligt skriftligen komplettera varslat med uppgift om vilka arbetstagare som berörs av driftsinskränkningen.

Arbetsförmedlingen får förelägga arbetsgivaren att fullgöra skyldigheterna enligt andra stycket. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

7 § Om arbetsgivaren inte har kunnat förutse de omständigheter som driftsinskränkningen beror på så lång tid i förväg som anges i 5 §, ska varsel i stället lämnas så snart som möjligt.

Underrättelse om förhandling i stället för varsel

8 § En arbetsgivare får underrätta Arbetsförmedlingen om förhandling i stället för att varsla om driftsinskränkning. Det gäller när en arbetsgivare har begärt eller avser att begära förhandling enligt 11 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet eller motsvarande bestämmelser i kollektivavtal om en sådan förändring av sin verksamhet som medför eller kan medföra en driftsinskränkning.

En sådan underrättelse ska vara skriftlig och lämnas senast vid den tidpunkt för varsel som anges i 2–7 §§. Senast vid samma tidpunkt ska arbetsgivaren också lämna de uppgifter som avses i 3 § första stycket eller 6 § första stycket.

Talan om utdömande av vite

9 § Talan om utdömande av vite enligt detta kapitel förs av Arbetsförmedlingen.

Rätt att meddela föreskrifter

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från 1–8 §§.

6 kap. Utredning och kontroll

Granskning av arbetsgivares och anordnares verksamhet

1 § En arbetsgivare eller anordnare av ett arbetsmarknadspolitiskt program som tar emot eller har tagit emot stöd ska ge Arbetsförmedlingen eller den myndighet som Arbetsförmedlingen bestämmer tillfälle att granska den verksamhet som bedrivs.

Skyldigheten gäller även för arbetsgivare som har eller har haft anställda i etableringsjobb.

Kontrollbesök

2 § Arbetsförmedlingen får besluta om kontrollbesök för att kontrollera att förutsättningarna för ekonomiskt stöd till arbetsgivare eller anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser är uppfyllda. Arbetsförmedlingen får även besluta om kontrollbesök för att kontrollera att förutsättningarna för statlig ersättning för arbete i etableringsjobb är uppfyllda.

Arbetsförmedlingen får besluta om, och genomföra, kontrollbesök både före myndighetens beslut om stöd och under pågående stödperiod.

3 § Kontrollbesök får genomföras på den plats där arbetsgivaren eller anordnaren bedriver sin verksamhet. Om verksamheten bedrivs på en plats som används som bostad får kontrollbesök inte genomföras om bostaden enbart används av andra än företrädaren för arbetsgivaren, anordnaren eller den som stödet avser.

4 § Vid kontrollbesök får Arbetsförmedlingen begära att den som företräder arbetsgivaren eller anordnaren eller den som stödet avser styrker sin identitet och svarar på frågor om verksamheten som har betydelse för bedömningen av om förutsättningarna för ekonomiskt stöd är uppfyllda.

Vid kontrollbesök får Arbetsförmedlingen ta del av personalliggare och andra handlingar som har betydelse för bedömningen av om den som stödet avser arbetar i verksamheten och om villkoren för ekonomiskt stöd är uppfyllda.

5 § Den som ska kontrolleras behöver inte underrättas om beslutet före kontrollbesöket.

Kontrollbesök ska genomföras på ett sådant sätt att verksamheten inte hindras i onödan.

7 kap. Uppgiftsskyldighet

Leverantörers skyldighet att lämna uppgifter

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen att till Arbetsförmedlingen lämna uppgifter som myndigheten behöver i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Arbetsgivares och partsorganisationers skyldighet att lämna uppgifter vid etableringsjobb

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för en arbetsgivare att till en myndighet lämna uppgifter som behövs i ett ärende om statlig ersättning som lämnas för arbete i etableringsjobb.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för en arbetstagarorganisation och en arbetsgivarorganisation som har slutit kollektivavtal om etableringsjobb att till en myndighet

1. lämna in en kopia av avtalet, och
2. lämna uppgifter som behövs i ett ärende om statlig ersättning som lämnas för arbete i etableringsjobb.

Arbetsgivares och anordnares skyldighet att lämna uppgifter för granskning

3 § En arbetsgivare eller anordnare av ett arbetsmarknadspolitiskt program som tar emot eller har tagit emot stöd ska till Arbetsförmedlingen eller den myndighet som Arbetsförmedlingen bestämmer lämna de uppgifter som behövs för att granskning enligt 6 kap. 1 § ska kunna genomföras.

Skyldigheten gäller även för arbetsgivare som har eller har haft anställda i etableringsjobb.

Utbildningsanordnares skyldighet att lämna uppgifter

4 § En kommun ska till Arbetsförmedlingen lämna de uppgifter om en arbetssökande som behövs för ett ärende inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

De uppgifter som kommunen ska lämna enligt första stycket är endast sådana som finns inom den kommunala vuxenutbildningen.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för universitet, högskolor och folkhögskolor att till Arbetsförmedlingen lämna uppgifter som myndigheten behöver i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Kreditinstituts skyldighet att lämna uppgifter

6 § Ett kreditinstitut ska på begäran lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen om en arbetsgivares förhållande till institutet, om uppgifterna behövs för att kontrollera om lön har betalats ut till den som har eller har haft en anställning med ekonomiskt stöd beslutat av Arbetsförmedlingen och i så fall med vilket belopp.

Ett kreditinstitut ska på begäran också lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen om vilket förhållande till institutet en enskild som har eller har haft en sådan anställning som avses i första stycket har, om uppgifterna behövs för att fastställa om personen är innehavare av ett visst konto.

7 § Med kreditinstitut avses kreditinstitut enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse samt ett utländskt kreditinstitut enligt den lagen om institutet har filial i Sverige.

8 § De uppgifter som ska lämnas enligt 6 § ska lämnas utan dröjsmål och elektroniskt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om hur uppgifterna ska lämnas.

Försäkringsgivares skyldighet att lämna uppgifter

9 § En försäkringsgivare ska på begäran lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen om en enskilds förhållande till företaget, om uppgifterna behövs i ett ärende om anställning med ekonomiskt stöd för att kontrollera om den som är aktuell för en sådan anställning kommer att omfattas av någon försäkring.

En försäkringsgivare ska på begäran lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen om en enskilds förhållande till företaget, om uppgifterna behövs för att kontrollera om den som har eller har haft en anställning med ekonomiskt stöd beslutat av Arbetsförmedlingen omfattas eller har omfattats av någon försäkring.

10 § Med försäkringsgivare avses försäkringsföretag enligt försäkringsrörelselagen (2010:2043), tjänstepensionsföretag enligt lagen (2019:742) om tjänstepensionsföretag samt EES-försäkringsgivare och försäkringsgivare från tredjeland enligt lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstitutets verksamhet i Sverige.

11 § De uppgifter som ska lämnas enligt 9 § ska lämnas utan dröjsmål och elektroniskt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om hur uppgifterna ska lämnas.

8 kap. Tystnadsplikt

Sekretess och tystnadsplikt i det allmännas verksamhet

1 § I det allmännas verksamhet tillämpas bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Tystnadsplikt för uppgifter i leverantörers verksamhet

2 § Den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar eller har deltagit i en leverantörs verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon då har fått veta om en enskilds personliga förhållanden eller affärs- eller driftförhållanden. Detsamma gäller den som deltar eller har deltagit i verksamhet hos en underleverantör som medverkar till att fullgöra leverantörens uppdrag.

Tystnadsplikt för uppgifter i Samhall Aktiebolags verksamhet

3 § Den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar i eller har deltagit i Samhall Aktiebolags verksamhet som genom produktion av varor och tjänster syftar till att uppnå meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon då har fått veta om en anvisad arbetstagares personliga förhållanden.

9 kap. Varselavgift

1 § En arbetsgivare, som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet inte varslar om driftsinskränkning enligt 5 kap., kan åläggas att betala en särskild varselavgift till staten. Om varsel uteblir under tid som arbetsgivaren är försatt i konkurs gäller det i stället den som företräder konkursboet.

Varselavgiften fastställs för varje påbörjad vecka utan varsel. Avgiften ska bestämmas till lägst 100 kronor och högst 500 kronor per vecka för varje arbetstagare som berörs av driftsinskränkningen.

Om det finns särskilda skäl kan varselavgiften bestämmas till ett lägre belopp. En arbetsgivare eller företrädare för konkursboet kan också helt befrias från varselavgift.

2 § Talan om varselavgift väcks av Arbetsförmedlingen vid allmän domstol. Sådan talan ska väckas senast inom ett år efter driftsinskränkningen.

10 kap. Straff

Ersättning för privat förmedling av arbete

1 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot förbuden mot ersättning för privat förmedling av arbete i 4 kap. 2 eller 3 § döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Lämnande av oriktig uppgift

2 § Den som i varsel eller underrättelse enligt 5 kap. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift som inte saknar betydelse döms till böter eller fängelse i högst ett år.

Allmänt åtal för brott i vissa fall

3 § Allmänt åtal för brott som avses i 2 § får bara väckas efter att Arbetsförmedlingen har medgett det.

Privat förmedling av arbete trots förbud

4 § Den som uppsåtligen bryter mot ett förbud mot privat förmedling av arbete enligt 12 kap. 2 § eller förbud att anställa enligt 12 kap. 3 § döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

11 kap. Överklagande

1 § Arbetsförmedlingens beslut enligt 5 kap. och 9 kap. 1 § får överklagas hos regeringen.

Arbetsförmedlingens beslut om kontrollbesök enligt 6 kap. 2 § får inte överklagas.

12 kap. Bestämmelser vid höjd beredskap

Förutsättningar för bestämmelsernas tillämplighet

1 § När det råder höjd beredskap och om det behövs för att verksamhet som är av särskild vikt för totalförsvaret ska kunna upprätthållas får regeringen föreskriva att 2–4 §§ ska tillämpas.

Begränsningar av privat förmedling av arbete

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i den omfattning som det behövs meddela föreskrifter om förbud mot privat förmedling av arbete och om begränsningar i rätten att utöva sådan förmedling.

Arbetsförmedlingstvång och företrädesbestämmelse

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, för att tillgodose behovet av arbetskraft inom en viss verksamhet, meddela föreskrifter om förbud för arbetsgivare att anställa arbetstagare som inte anvisats av Arbetsförmedlingen eller med myndighetens medgivande (arbetsförmedlingstvång).

I föreskrifterna ska det anges vilket behov av arbetskraft som ska ges företräde (företrädesbestämmelse).

Den som förmedlar arbete får inte anvisa eller medge att en arbetsökande tar annat arbete inom en verksamhet där arbetsförmedlingstvång gäller så länge det företrädesberättigade behovet inte är fyllt.

Anställningsavtal i strid med föreskrift om arbetsförmedlingstvång

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får förelägga en arbetstagare att frånträda en anställning om anställningsavtalet har träffats i strid med vad som föreskrivits om arbetsförmed-

lingstvång och anställningen inte kan godkännas med hänsyn till en företrädesbestämmelse. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Undantag

5 § Föreskrifterna i 3 och 4 §§ gäller inte, om

1. anställningen bara är tillfällig,
2. arbetstagaren är under sexton eller över sjuttio år,
3. parterna i ett anställningsförhållande är makar eller sambor, eller
4. om den ena parten i ett anställningsförhållande eller hans eller

hennes make, maka, eller sambo är den andra partens

- a) barn,
- b) barnbarn,
- c) styvbarn eller dess barn eller barnbarn,
- d) fosterbarn eller dess barn eller barnbarn,
- e) syskon,
- f) halvsyskon, eller
- g) fostersyskon.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.

2. Genom lagen upphävs lagen (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen, lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen, lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, lagen (1994:2077) om arbetsförmedlingstvång, lagen (1993:440) om privat arbetsförmedling och lagen (1992:314) om tystnadsplikt i verksamhet i Samhallgruppen.

1.2 Förslag till lag om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller vid behandling av personuppgifter i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet.

Lagen gäller endast om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om personuppgifterna ingår i eller kommer att ingå i ett register.

2 § Bestämmelserna i denna lag gäller inte i den del av Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet som även utgör hälso- och sjukvård enligt patientdatalagen (2008:355).

Förhållandet till annan reglering

3 § Denna lag kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

Vid behandling av personuppgifter enligt denna lag gäller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Personuppgiftsansvar

4 § Arbetsförmedlingen är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som myndigheten utför enligt denna lag.

Ändamål

5 § Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Som ett led i den verksamheten får Arbetsförmedlingen behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att göra dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om begränsningar av ändamålen.

6 § Personuppgifter som behandlas enligt 5 § får även behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning.

7 § Personuppgifter som behandlas enligt 5 § får behandlas även för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

Behandling av känsliga personuppgifter

8 § Personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) får behandlas med stöd av artikel 9.2 g i förordningen om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

Sökbegränsningar

9 § Det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Förbudet omfattar dock inte sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på personuppgifter om etniskt ursprung, religiös övertygelse eller hälsa om sökningen är nödvändig för att utföra en uppgift i verksamhet som omfattas av denna lag.

Förbudet omfattar inte heller sökningar i en viss handling eller i ett visst ärende.

Särskilda bestämmelser om dataanalyser och urval

10 § Arbetsförmedlingen får använda följande personuppgifter för att göra dataanalyser och urval enligt 5 § andra stycket:

1. uppgifter som Arbetsförmedlingen förfogar över eller samlar in till följd av myndighetens arbetsmarknadspolitiska verksamhet, och
2. uppgifter som lämnas till Arbetsförmedlingen för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas för sådana dataanalyser och urval.

11 § Innan personuppgifter behandlas för att göra dataanalyser och urval enligt 5 § andra stycket ska Arbetsförmedlingen dokumentera

1. avvägningen mellan det avsedda resultatet med åtgärden och intrånget i enskildas personliga integritet, och
2. de metoder och sökbegrepp som används för att ta fram urval.

All dokumentation ska göras på ett sådant sätt att det möjliggör kontroll i efterhand.

Tillgång till personuppgifter

12 § Tillgången till personuppgifter ska begränsas till det som var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Åtkomsten till personuppgifter ska kontrolleras och följas upp regelbundet.

Elektroniskt utlämnande av personuppgifter

13 § Personuppgifter får lämnas ut elektroniskt.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får ha direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i verksamhet som omfattas av denna lag. I övrigt är det inte tillåtet att lämna ut personuppgifter genom direktåtkomst.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrif-

ter om begränsningar av möjligheten att lämna ut personuppgifter elektroniskt.

Längsta tid för behandling

14 § Personuppgifter får inte behandlas under längre tid än nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att personuppgifter längst får behandlas under viss tid.

Begränsning av rätten att göra invändningar

15 § Artikel 21.1 i EU:s dataskyddsförordning om rätten att göra invändningar gäller inte vid sådan behandling av personuppgifter som är tillåten enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.
 2. Genom lagen upphävs lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1974:13)¹
dels att 1–6, 17 och 18 §§ ska upphöra att gälla,
dels att rubriken närmast före 1 § ska utgå,
dels att 19 och 25 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §²

Den som *i varsel enligt denna lag eller i underrättelse eller i uppgift* som avses i 6 och 7 §§ uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift, *vilken ej saknar betydelse, dömes* till böter eller fängelse i högst ett år.

Den som *efter föreläggande* som avses i 7 § uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift *som inte saknar betydelse döms* till böter eller fängelse i högst ett år.

25 §³

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från 1–12 §§.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från 7–12 §§.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.

¹ Senaste lydelse av
1, 2 a, 3 a, 6 och 18 §§ 2007:401
2, 3 och 4 §§ 1994:1689
17 § 1996:1425.

² Senaste lydelse 1996:1425.

³ Senaste lydelse 2017:361.

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

Härigenom föreskrivs att 15 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §¹

En part som är skyldig att förhandla *skall* själv eller genom ombud inställa sig vid förhandlingssammanträde och, om det behövs, lägga fram ett motiverat förslag till lösning av den fråga som förhandlingen avser. Parterna kan gemensamt välja någon annan form för förhandling än sammanträde.

En arbetsgivare *skall* i samband med förhandling inför beslut om uppsägning på grund av arbetsbrist i god tid skriftligen underrätta motparten om

1. skälen till de planerade uppsägningarna,

2. antalet arbetstagare som avses bli uppsagda och vilka kategorier de tillhör,

3. antalet arbetstagare som normalt sysselsätts och vilka kategorier de tillhör,

4. den tidsperiod under vilken uppsägningarna är avsedda att verkställas, och

5. beräkningsmetoden för eventuella ersättningar utöver

En part som är skyldig att förhandla *ska* själv eller genom ombud inställa sig vid förhandlingssammanträde och, om det behövs, lägga fram ett motiverat förslag till lösning av den fråga som förhandlingen avser. Parterna kan gemensamt välja någon annan form för förhandling än sammanträde.

En arbetsgivare *ska* i samband med förhandling inför beslut om uppsägning på grund av arbetsbrist i god tid skriftligen underrätta motparten om

1. skälen till de planerade uppsägningarna,

2. antalet arbetstagare som avses bli uppsagda och vilka kategorier de tillhör,

3. antalet arbetstagare som normalt sysselsätts och vilka kategorier de tillhör,

4. den tidsperiod under vilken uppsägningarna är avsedda att verkställas, och

5. beräkningsmetoden för eventuella ersättningar utöver

¹ Senaste lydelse 2007:402.

vad som följer av lag eller kollektivavtal vid uppsägning.

Arbetsgivaren *skall* också lämna motparten en kopia av de varsel som har lämnats till Arbetsförmedlingen enligt 2 a § första och andra styckena lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder.

vad som följer av lag eller kollektivavtal vid uppsägning.

Arbetsgivaren *ska* också lämna motparten en kopia av de varsel som har lämnats till Arbetsförmedlingen enligt 5 kap. 3 § första och andra styckena lagen (0000:00) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.

1.5 Förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 4 § arbetsmiljölagen (1977:1160) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

1 §¹

För deltagare i arbetsmarknadspolitiska program är denna lag tillämplig i den utsträckning som framgår av 7 § lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

För deltagare i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som har anvisats av socialnämnd är denna lag tillämplig i den utsträckning som framgår av 4 kap. 6 § socialtjänstlagen (2001:453).

För dem som Migrationsverket ger sysselsättning enligt 4 § lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. är denna lag tillämplig i den utsträckning som framgår av 5 § lagen om mottagande av asylsökande m.fl.

Att denna lag i vissa fall, utöver vad som framgår av 2 § första stycket andra meningen, gäller även utomlands framgår av 5 § lagen (2010:449) om Försvarsmaktens personal vid internationella militära insatser.

För deltagare i arbetsmarknadspolitiska program är denna lag tillämplig i den utsträckning som framgår av 2 kap. 4 § lagen (0000:00) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.

¹ Senaste lydelse 2020:476.

1.6 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att 28 kap. 11–13 §§, bilagan och rubriken närmast före 12 a § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 12 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

28 kap.

11 §¹

Sekretess gäller i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut i ärende.

I ärende hos Försäkringskassan *eller domstol* gäller 1–3 och 6 §§ i stället för första och andra styckena.

I ärende hos Försäkringskassan gäller 1–3 och 6 §§ i stället för första och andra styckena.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

12 §²

Sekretess gäller i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut om stöd i ärende *enligt lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.*

Sekretessen gäller inte beslut om stöd i ärende.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

¹ Senaste lydelse 2022:1242.

² Senaste lydelse 2022:1242.

Sekretessbrytande bestämmelse³ Sekretessbrytande bestämmelser

12 a §⁴

Sekretessen enligt 11 och 12 §§ hindrar inte att uppgift lämnas till en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen, om det är nödvändigt för att leverantören ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

Sekretessen enligt 11 § eller 12 § hindrar inte att uppgift lämnas till en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen eller Kammarkollegiet, om det är nödvändigt för att leverantören ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

12 b §

Sekretessen enligt 11 § hindrar inte att uppgift lämnas till Samhall Aktiebolag, om det är nödvändigt för att bolaget ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

13 §⁵

Sekretess gäller i ärende enligt lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring och i ärende om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Sekretess gäller i ärende enligt lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

³ Senaste lydelse 2022:1242.

⁴ Senaste lydelse 2022:1242.

⁵ Senaste lydelse 2024:517.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för uppgifter i ärende om arbetslöshetsersättning enligt den upphävda lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.
3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för uppgifter i ärende enligt lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring som har lämnats före ikraftträdandet.
4. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i ett ärende om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Bilaga⁶

Nuvarande lydelse

I enlighet med vad som anges i 2 kap. 4 § ska vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

Organ

Verksamhet

Arbetslöshetskassor enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

prövning av ärenden enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring (SFS 2024:506) och av ärenden om medlemsavgift för arbetslös medlem (SFS 1997:239)

Besiktningorgan enligt fordonslagen (2002:574)

fordonskontroll (SFS 2002:574)

⁶ Senaste lydelse 2024:517.

Föreslagen lydelse

I enlighet med vad som anges i 2 kap. 4 § ska vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

OrganVerksamhet

Arbetslöshetskassor enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor	prövning av ärenden enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring (SFS 2024:506)

Besiktningsorgan enligt fordonslagen (2002:574)	fordonskontroll (SFS 2002:574)

1.7 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:850) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2022:850) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd

dels att nuvarande 26 och 27 §§ ska betecknas 31 och 32 §§,

dels att rubriken närmast före 26 § ska sättas närmast före 31 §,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 26–30 §§, och närmast före 26, 27, 28 och 30 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Tystnadsplikt

26 §

Den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar eller har deltagit i en leverantörs verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon då har fått veta om en enskilds personliga förhållanden eller affärs- eller driftförhållanden. Detsamma gäller den som deltar i eller har deltagit i verksamhet hos en underleverantör som medverkar till att fullgöra leverantörens uppdrag.

Behandling av känsliga personuppgifter

Förhållandet till annan data- skyddsreglering

27 §

Bestämmelserna i 28–30 §§ kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskydds-förordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

Vid behandling av personuppgifter som omfattas av EU:s dataskyddsförordning gäller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskydds-förordning och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till denna lag.

Behandling av känsliga personuppgifter hos Kammarkollegiet

28 §

Personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskydds-förordning (känsliga personuppgifter)

får med stöd av artikel 9.2 g i förordningen behandlas av Kammarkollegiet i myndighetens verksamhet som avser grundläggande omställnings- och kompetensstöd

1. om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag,

2. om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende,

3. om behandlingen är nödvändig för myndighetens analys-, uppföljnings- och utvärderingsarbete, eller

4. i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

29 §

Vid behandling enligt 28 § är det förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Förbudet omfattar dock inte sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på personuppgifter om etniskt ursprung, medlemskap i fackförening eller hälsa om sökningen är nödvändig för att utföra en uppgift i Kammarkollegiets verksamhet som avser grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

Förbudet omfattar inte heller sökningar i en viss handling eller i ett visst ärende.

*Behandling av känsliga
personuppgifter hos leverantörer*

30 §

Personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) får med stöd av artikel 9.2 g i samma förordning behandlas av en leverantör som utför eller har utfört arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet eller en underleverantör som medverkar eller har medverkat till att fullgöra leverantörens uppdrag, om

1. uppgifterna avser en enskild person som får eller har fått offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd eller yttrande för omställningsstudiestöd,

2. behandlingen är nödvändig för att uppdraget ska kunna fullgöras, och

3. behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

Vid behandling som sker med stöd av första stycket är det förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.

1.8 Förslag till förordning om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § I denna förordning finns bestämmelser som kompletterar lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen. Ord och uttryck i förordningen har samma betydelser som i lagen.

Förordningen är meddelad med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen.

Begränsning av ändamål

2 § Arbetsförmedlingen får meddela föreskrifter om begränsningar av de ändamål som anges i 5 § lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

Särskilda rutiner vid behandling av personuppgifter för dataanalys och urval

3 § Arbetsförmedlingen ansvarar för att det inom myndigheten finns rutiner för hur urvalsmodeller ska utformas och hur sökbegrepp får användas vid dataanalyser och urval enligt 5 § andra stycket lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

Tillgång till personuppgifter

4 § Arbetsförmedlingen ansvarar för att det inom myndigheten finns rutiner för att tilldela, förändra, ta bort och regelbundet följa upp behörigheter för tillgång till personuppgifter.

5 § Arbetsförmedlingen ansvarar för att det inom myndigheten finns rutiner för att dokumentera och regelbundet kontrollera och följa upp åtkomst till personuppgifter.

Rätt att meddela föreskrifter

6 § Arbetsförmedlingen får meddela föreskrifter om att personuppgifter får behandlas längst under en viss tid.

7 § Arbetsförmedlingen får meddela föreskrifter om verkställigheten av lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen och av denna förordning.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2027.
 2. Genom förordningen upphör förordningen (2002:623) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten att gälla.

1.9 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 6 § förordningen (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

6 §²

Uppgifter på medium för automatiserad behandling får lämnas ut från en högskolas studieregister till

1. en annan högskola, om uppgifterna rör behörighet och underlag för urval eller studiemeriter som en student vill tillgodoräkna sig eller återropa i samband med antagning till en utbildning eller utfärdande av examen, eller om uppgifterna behövs för utbildningssamarbete eller annan överenskommen samverkan mellan högskolorna,

2. ett lärosäte i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz under samma förutsättningar som uppgifter får lämnas ut till en högskola enligt 1,

3. Centrala studiestödsnämnden, om uppgifterna behövs för beviljande och utbetalning av studiestöd,

4. Universitets- och högskolerådet eller något annat organ som biträder högskolan med automatiserad behandling av ansökningar till en utbildning, om uppgifterna behövs för att genomföra arbetet,

5. SCB, enligt bestämmelserna i denna förordning,

6. en annan myndighet, om uppgifterna behövs för att handlägga ärenden om utfärdande av yrkeslegitimation eller meddelande av annan behörighet för ett yrke,

7. en myndighet i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz under samma förutsättningar som uppgifter får lämnas ut till svenska myndigheter enligt denna paragraf,

8. en studentkår som har sådan ställning enligt beslut av högskolan enligt 4 kap. 8 § högskolelagen (1992:1434) eller en nation som har sådan ställning enligt 4 kap. 15 § högskolelagen, om uppgifterna

¹ Förordningen omtryckt 2001:1133.

² Senaste lydelse 2015:133.

rör en students registrering på kurser och behövs för att studentkåren eller nationen ska kunna bestämma om han eller hon har rätt att vara medlem i studentkåren eller nationen,

9. en student, om uppgifterna rör honom eller henne själv,

10. Vetenskapsrådet, Verket för innovationssystem, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande samt Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd, om uppgifterna behövs för beviljande av medel för forskning,

11. Svenska institutet, om uppgifterna behövs för beviljande och utbetalning av stipendier, *och*

12. Universitetskanslersämbetet, om uppgifterna behövs för uppföljning eller för att granska hur effektivt verksamheten bedrivs vid universitet och högskolor.

11. Svenska institutet, om uppgifterna behövs för beviljande och utbetalning av stipendier,

12. Universitetskanslersämbetet, om uppgifterna behövs för uppföljning eller för att granska hur effektivt verksamheten bedrivs vid universitet och högskolor, *och*

13. Arbetsförmedlingen, om uppgifterna behövs för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2027.

1.10 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

dels att 9, 9 d och 18 a §§ och rubriken närmast före 18 a § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 18 a § ska sättas närmast före 18 b §,

dels att det ska införas sex nya paragrafer, 17 b–d och 18 c–e §§, och närmast före 18 a, c, d och e §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

De arbetsmarknadspolitiska programmen är arbetsmarknadspolitiska insatser som syftar till att stärka den enskildes möjligheter att få eller behålla ett arbete. Bestämmelser om programmen finns i

1. lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten,

2. förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program,

3. förordningen (2007:414) om jobb- och utvecklingsgarantin,

4. förordningen (2007:813) om jobbgaranti för ungdomar,

5. förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning

De arbetsmarknadspolitiska programmen är arbetsmarknadspolitiska insatser som syftar till att stärka den enskildes möjligheter att få eller behålla ett arbete. Bestämmelser om programmen finns i

1. lagen (0000:00) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten,

2. förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program,

3. förordningen (2007:414) om jobb- och utvecklingsgarantin,

4. förordningen (2007:813) om jobbgaranti för ungdomar,

5. förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning

¹ Senaste lydelse 2022:813.

som medför nedsatt arbetsförmåga,

6. förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare,

7. förordningen (2018:42) om särskilt anställningsstöd, och

8. förordningen (2022:812) om förmedlingsinsatser.

I förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser finns bestämmelser om att den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program kan få ersättning.

En anvisning till ett program ska vara arbetsmarknadspolitiskt motiverad. Det betyder att en anvisning får göras endast om den framstår som lämplig både för den enskilde och ur ett övergripande arbetsmarknadspolitiskt perspektiv.

9 d §²

Arbetsförmedlingen får meddela föreskrifter om hur uppgifter ska lämnas enligt *lagen* (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen.

som medför nedsatt arbetsförmåga,

6. förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare,

7. förordningen (2018:42) om särskilt anställningsstöd, och

8. förordningen (2022:812) om förmedlingsinsatser.

I förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser finns bestämmelser om att den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program kan få ersättning.

En anvisning till ett program ska vara arbetsmarknadspolitiskt motiverad. Det betyder att en anvisning får göras endast om den framstår som lämplig både för den enskilde och ur ett övergripande arbetsmarknadspolitiskt perspektiv.

Arbetsförmedlingen får meddela föreskrifter om hur uppgifter ska lämnas enligt 7 kap. 6 och 9 §§ *lagen* (0000:00) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

17 b §

Universitets- och högskolerådet ska på begäran lämna uppgifter om en arbetssökandes gymnasiala meriter till Arbetsförmedlingen, om uppgifterna behövs för ett ärende inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

² Senaste lydelse 2022:1020.

17 c §

Universitet och högskolor ska på begäran lämna uppgift om en arbetssökandes ansökan, antagning, deltagande i studier, studiernas tid och omfattning och examen till Arbetsförmedlingen, om uppgiften behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

17 d §

Folkhögskolor ska på begäran lämna uppgifter om en arbetssökandes ansökan, antagning, deltagande i studier, studiernas tid och omfattning, intyg och studieomdöme från studierna till Arbetsförmedlingen, om uppgifterna behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

**Behandling av känsliga
personuppgifter hos
leverantörer**

**Behandling av känsliga
personuppgifter**

Förhållandet till annan
dataskyddsreglering

18 a §³

Bestämmelserna i 18 b § kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska per-

Bestämmelserna i 18 b–e §§ kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska per-

³ Senaste lydelse 2022:1435.

soner med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

Bestämmelser om behandling av personuppgifter finns även i lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och i föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

soner med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

Behandling av känsliga
personuppgifter hos enskilda
folkhögskolor

18 c §

Personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) får med stöd av artikel 9.2 g i samma förordning behandlas hos en enskild folkhögskola som anordnar och bedriver utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

1. om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet, eller

2. i annat fall, om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

Vid behandling som sker med stöd av första stycket är det förbjudet att utföra sökningar i syfte att

få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Behandling av känsliga
personuppgifter hos Samhall
Aktiebolag

18 d §

Personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) får med stöd av artikel 9.2 g i samma förordning behandlas hos Samhall Aktiebolag, om

1. uppgifterna avser en enskild person som av Arbetsförmedlingen har anvisats till anställning inom bolaget,

2. behandlingen är nödvändig för att bolaget ska kunna fullgöra sitt uppdrag att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga där behoven finns, och

3. behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

Vid behandling som sker med stöd av första stycket är det förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

*Behandling av personuppgifter
som rör lagöverträdelser*

18 e §

En leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen eller en underleverantör som medverkar till att fullgöra leverantörens uppdrag får behandla personuppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddförordning, om

1. behandlingen är nödvändig för att anordna och bedriva utbildning på kriminalvårdsanstalt, och

2. behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2027.

1.11 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket

Härigenom föreskrivs att 3 § förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Konkurrensverket ska fullgöra de uppgifter som följer av

1. konkurrenslagen (2008:579),
2. 21 kap. 1 § lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, 21 kap. 1 § lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, 17 kap. 1 § lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner, 18 kap. 1 § lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet samt 5 och 9–11 §§ lagen (2019:668) om upphandlingsstatistik,
3. lagen (2014:836) om näringsförbud,
4. lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.,
5. 10 kap. 7 § lagen (2008:962) om valfrihetssystem,
6. förordningen (1994:1808) om behöriga myndigheter på den civila luftfartens område,
7. konkurrensförordningen (2021:87),
8. 5 kap. 4 § lagen (2010:1065) om kollektivtrafik,
9. lagen (2021:79) om ömsesidigt bistånd med delgivning och indrivning på konkurrensområdet och förordningen (2021:88) om ömsesidigt bistånd med delgivning och indrivning på konkurrensområdet, och
10. 14 § lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter och förordningen (2021:583) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter.

Konkurrensverket är tillsynsmyndighet när Arbetsförmedlingen tillämpar lagen (2008:962) om valfrihetssystem i enlighet

Konkurrensverket är tillsynsmyndighet när Arbetsförmedlingen tillämpar lagen (2008:962) om valfrihetssystem i enlighet

¹ Senaste lydelse 2023:819.

med *lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen*. Vid tillsynen tillämpas 10 kap. 8 § lagen om valfrihetssystem.

med *3 kap. lagen (0000:00) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten*. Vid tillsynen tillämpas 10 kap. 8 § lagen om valfrihetssystem.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2027.

1.12 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2008:975) om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs att 5 § förordningen (2008:975) om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Socialnämnden har rätt att hos Arbetsförmedlingen ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,

2. från och med vilken dag en person är anmäld eller inte längre anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen,

3. en arbetssökandes tillhörighet till arbetslöshetskassa enligt registrering,

4. om en person är registrerad som öppet arbetslös eller som arbetssökande med förhinder alternativt, om personen är registrerad under annan sökandekategori,

5. om en person deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och under vilken tidsperiod, *och*

5. om en person deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och under vilken tidsperiod,

6. vilka insatser och aktiviteter som finns angivna i en arbetssökandes individuella handlingsplan och under vilken tidsperiod de ska genomföras, och

6. datum när en persons senaste aktivitetsrapport kom in till Arbetsförmedlingen.

7. datum när en persons senaste aktivitetsrapport kom in till Arbetsförmedlingen.

Om det finns skäl för det ska Arbetsförmedlingen på eget initiativ lämna uppgifter som avses i första stycket till socialnämnden.

¹ Senaste lydelse 2017:836.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2027.

1.13 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2015:1053) om totalförsvaret och höjd beredskap

Härigenom föreskrivs att 13 § förordningen (2015:1053) om totalförsvaret och höjd beredskap ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §¹

Vid beredskapslarm ska följande författningar omedelbart tillämpas i sin helhet:

- lagen (1939:299) om förbud i vissa fall mot överlåtelse eller upplåtelse av fartyg m.m.,
- lagen (1940:176) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg,
- lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden,
- kungörelsen (1960:516) med tillämpningsföreskrifter till lagen (1940:176) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg,
- lagen (1962:627) om utnyttjande av vattenkraft vid krig,
- krigshandelslagen (1964:19),
- förfogandelagen (1978:262),
- ransoneringslagen (1978:268),
- lagen (1979:1088) om gränsövervakningen i krig m.m.,
- arbetsrättsliga beredskapslagen (1987:1262),
- lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.,
- prisregleringslagen (1989:978),
- förordningen (1991:1195) om skolväsendet under krig och vid krigsfara m.m.,
- förordningen (1991:1269) om verksamheten vid statliga skolor under krig och vid krigsfara,
- lagen (1992:1402) om undanförelse och förstöring,
- *lagen (1994:2077) om arbetsförmedlingstvång,*
- lagen (1995:439) om beskattning, förtullning och folkbokföring under krig eller krigsfara m.m., och

¹ Senaste lydelse 2022:563.

– lagen (1999:890) om försäkringsverksamhet under krig eller krigsfara m.m.

Beredskapslarm medför vidare att 6–11 §§ förordningen (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter inför och vid höjd beredskap och 10–12 §§ förordningen (2022:525) om civilområdesansvariga länsstyrelser omedelbart ska tillämpas.

Beredskapslarm medför vidare att 12 kap. 2–4 §§ lagen (0000:00) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, 6–11 §§ förordningen (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter inför och vid höjd beredskap och 10–12 §§ förordningen (2022:525) om civilområdesansvariga länsstyrelser omedelbart ska tillämpas.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2027.

1.14 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

Härigenom föreskrivs att 47 § förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga ska upphöra att gälla.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2027.

1.15 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2018:42) om särskilt anställningsstöd

Härigenom föreskrivs att 32 § förordningen (2018:42) om särskilt anställningsstöd¹ ska upphöra att gälla.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2027.

¹ Senaste lydelse av 32 § 2024:1345

1.16 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2018:43) om stöd för nystartsjobb

Härigenom föreskrivs att 31 § förordningen (2018:43) om stöd för nystartsjobb ska upphöra att gälla.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2027.

1.17 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen

Härigenom föreskrivs att 12 § förordningen (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen i stället för lydelsen enligt förordningen (2024:1359) om ändring i den förordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §¹

Myndigheten har även uppgifter som framgår av

1. lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder,	
2. förordningen (1995:238) om totalförsvarsplikt,	
3. förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor,	
4. utlänningslagen (2005:716),	
5. utlänningsförordningen (2006:97),	
6. lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa ny- anlända invandrare,	
7. lagen (2024:506) om arbets- löshetsförsäkring, <i>och</i>	7. lagen (2024:506) om arbets- löshetsförsäkring,
8. förordningen (2024:1350) om arbetslöshetsförsäkring.	8. förordningen (2024:1350) om arbetslöshetsförsäkring, <i>och</i>
	9. lagen (0000:00) om den arbetsmarknadspolitiska verksam- heten.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2027.

¹ Senaste lydelse 2024:1359.

2 Utredningens uppdrag och arbete

2.1 Utredningens uppdrag

Regeringen beslutade den 11 maj 2023 kommittédirektiv om att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av den reglering som styr informationsutbytet och behandlingen av personuppgifter för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.¹ Syftet angavs vara att förbättra förutsättningarna för en effektiv och ändamålsenlig verksamhet.

Direktiven innehåller uppdrag i olika delar: att lämna förslag på hur informationsutbytet för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan förbättras, att se över hur dataskyddsregleringen för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan göras mer ändamålsenlig, att lämna förslag på hur de lagar som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan regleras mer sammanhållet och ändamålsenligt, samt att se över bestämmelserna om sekretess för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Uppdraget utvidgades genom tilläggsdirektiv den 7 november 2024 till att även omfatta att se över vilka förutsättningar som ska gälla för Arbetsförmedlingens kontrollbesök hos arbetsgivare som anställer med stöd och hos anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser.² Syftet angavs vara att förbättra Arbetsförmedlingens förutsättningar att på ett effektivt och rättssäkert sätt säkerställa att stöd inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten lämnas för avsett ändamål.

Närmare om uppdragets olika delar finns beskrivet i det kapitel av betänkandet där den delen behandlas. Kommittédirektiven finns bifogade i betänkandet som bilaga 1 och bilaga 2.

¹ Dir. 2023:65.

² Dir. 2024:106.

2.2 Utredningens arbete

Arbetet inom utredningen och kontakter med berörda aktörer

Utredningens arbete inleddes under sommaren 2023. Utredningen har haft regelbundna möten med förordnade sakkunniga och experter. Totalt har sex protokollförda möten hållits. Utredningen har utöver dessa möten även haft ett stort antal kontakter med sakkunniga och experter, både i enskilda möten och genom skriftliga underlag.

Utredningen ska enligt direktiven under genomförandet av uppdraget, i den utsträckning som bedöms lämplig, också ha en dialog med och inhämta upplysningar från de myndigheter och andra aktörer som berörs av frågorna. Utredningen har haft kontakter med en stor bredd av aktörer som utför uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten eller som på något sätt berörs av den. Utredningens insamling av underlag har präglats av att uppdraget avser hela den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, som är omfattande. Verksamheten rymmer en stor mängd olika typer av uppgifter som finns reglerade i ett stort antal författningar. Samma aktör kan samtidigt ha flera olika uppgifter att utföra i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten eller beröras på flera olika sätt av verksamheten. Många aktörer har även uppgifter att utföra inom andra verksamhetsområden.

Sammanlagt har utredningen haft kontakter, antingen skriftligen eller genom möten, med fler än 100 aktörer. Av dessa har kontakterna av förklarliga skäl varit tätast med Arbetsförmedlingen och Kammarkollegiet, de två huvudsakliga statliga myndigheterna som berörs av utredningens uppdrag, samt med Arbetsmarknadsdepartementet.

Utredningen har även inhämtat upplysningar från andra statliga myndigheter, såsom Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige, Försäkringskassan, Integritetsskyddsmyndigheten, Arbetsmiljöverket, Centrala studiestödsnämnden, Utbetalningsmyndigheten, Domstolsverket, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Migrationsverket, Skatteverket, Finansinspektionen samt Universitets- och högskolerådet. Utredningen har även haft dialog med Rådet för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen för att berätta om utredningsarbetet.

Utredningen har också inhämtat upplysningar från ett stort antal leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen eller Kammarkollegiet samt med Almega Utbildningsföretagen och Almega Kompetensföretagen, branschorganisationer för leverantörer. Utredningen har även haft kontakter med folkhögskolor, Folkbildningsrådet och det statliga bolaget Samhall Aktiebolag. För vissa delar av uppdraget har utredningen också haft kontakter med företag och organisationer inom bank- och försäkringsbranscherna.

Utredningen har inhämtat upplysningar från arbetstagar- respektive arbetsgivarorganisationer genom Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation, Svenskt Näringsliv och Sveriges Kommuner och Regioner. Dialog med arbetsgivare har även förts direkt med ett fåtal enskilda arbetsgivare, både privata och offentliga, samt med branschorganisationer.

I avsnitt 4.4 beskrivs genomförandet av utredningens kartläggning av information som används och behov av information för att utföra uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Annat relevant arbete som pågår eller har pågått

Utredningen har enligt direktiven haft i uppdrag att hålla sig informerad om och beakta relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet, utredningsväsendet och EU.

Utredningen har inhämtat upplysningar från ett stort antal utredningar, bl.a. Delegationen mot arbetslivskriminalitet (A 2021:04), Utredningen om dataskydd och kontroll hos Skatteverket, Tullverket och Kronofogden (Fi 2021:11), Utredningen om drivkrafter i försörjningsstödet (S 2022:16), Utredningen om förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter (Ju 2023:22), Utredningen om en översyn av Samhall Aktiebolags uppdrag, verksamhet och förutsättningar (A 2024:01), Utredningen om ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (A 2024:02) och 2024 års studiestödsdatautredning (U 2024:02).

Utredningen har, främst genom de förordnade sakkunniga från Regeringskansliet, särskilt hållit sig informerad om beredningen av

förslag i bl.a. *Utökat informationsutbyte*³, *En samordnad registerkontroll för upphandlande myndigheter och enheter*⁴, *Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen*⁵, *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen – En ny huvudregel*⁶, *Framtidens dataskydd – Vid Skatteverket, Tullverket och Kronofogden*⁷, *Kompletterande författningsförslag avseende Utbetalningsmyndigheten*⁸, *Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner*⁹ samt *Aktivitetskrav inom försörjningsstödet – för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet*¹⁰. Vissa av förslagen har under arbetets gång lett till författningsändringar.

2.3 Betänkandets disposition

Betänkandet är indelat i elva kapitel.

I *kapitel 1* redovisas utredningens författningsförslag och i *kapitel 2* utredningens uppdrag och arbete.

Kapitel 3 är ett beskrivande kapitel utan bedömningar eller förslag. Där finns en översikt över den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och aktörerna i den. I flera av betänkandets kapitel hänvisas tillbaka till denna översikt. Närmare beskrivningar av specifika delar av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns även i de avsnitt där dessa delar är aktuella.

I *kapitel 4* redovisas utredningens uppdrag om förbättrat informationsutbyte för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Där beskrivs inledningsvis bestämmelser som styr utbytet av information mellan myndigheter och andra aktörer. Därefter redogörs för utredningens kartläggning av behov av information i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och utredningens syn på de behov som har framförts. Sist i kapitlet finns avsnitt med utredningens förslag och bedömningar om förbättrat informationsutbyte.

I *kapitel 5* redovisas utredningens förslag och bedömningar om förutsättningar för Arbetsförmedlingens kontrollbesök.

³ Ds 2022:13.

⁴ SOU 2023:43.

⁵ SOU 2023:52.

⁶ SOU 2023:69.

⁷ SOU 2023:100.

⁸ Fi 2022:01.

⁹ Ds 2024:8.

¹⁰ Ds 2024:29.

I *kapitel 6* redovisas utredningens uppdrag om mer ändamålsenlig dataskyddsreglering. Inledningsvis beskrivs EU:s dataskydds-förordning, den nationella kompletterande regleringen samt nuvarande dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen. Därefter redovisas utredningens förslag och bedömningar avseende dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen, för den del av Kammarkollegiets verksamhet som avser grundläggande omställnings- och kompetensstöd samt för anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

I *kapitel 7* redovisas utredningens förslag och bedömningar om en mer ändamålsenlig lagreglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

I *kapitel 8* redovisas utredningens förslag och bedömningar om bestämmelser om sekretess för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

I *kapitel 9* redovisas utredningens förslag och bedömningar om datum för ikraftträdande och övergångsbestämmelser.

I *kapitel 10* beskrivs förslagens konsekvenser och i *kapitel 11* finns författningskommentarer.

Som bilagor finns direktiven samt jämförelsetabeller för utredningens förslag till ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

3 Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

3.1 Inledning

I det här kapitlet beskrivs den arbetsmarknadspolitiska verksamheten utifrån de olika uppgifter som utförs och de aktörer som utför dem enligt nuvarande regelverk. Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kännetecknas av en ständigt pågående utveckling och för att ge perspektiv beskrivs här även i vissa fall uppgifter som tidigare har funnits i numera upphävda regelverk.

Utredningens uppdrag omfattar den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det finns ingen fastslagen definition eller sammanhållen reglering av vad som utgör den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som helhet. Utredningen har inte i uppdrag att föreslå en sådan definition eller reglering. Däremot behöver verksamheten beskrivas för att ge ett sammanhang åt de förslag som lämnas och de bedömningar som görs i betänkandet.

3.2 Övergripande om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är en del av arbetsmarknadspolitiken. Målet för arbetsmarknadspolitiken i Sverige är att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad.¹

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten styrs genom lagar, förordningar och regeringsbeslut. I lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten anges att verksamheten består av arbetsmarknadspolitiska program och andra arbetsmarknadspoli-

¹ Prop. 2011/12:1 *Budgetpropositionen för 2012*, utg.omr. 14 avsnitt 3.3, bet. 2011/12:AU2, rskr. 2011/12:88.

tiska insatser som syftar till att stärka den enskildes möjligheter att få eller behålla ett arbete. Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som helhet omfattar dock mer än arbetsmarknadspolitiska program och insatser, vilket beskrivs i det här kapitlet.

Arbetsmarknadspolitiska program och andra insatser är olika sätt att ge stöd till enskilda. Programmen är särskilt reglerade former av insatser som består av en eller flera typer av stöd, medan andra insatser kan avse allt annat. Programmen och insatserna hanteras av Arbetsförmedlingen om inte något annat föreskrivs, vilket framgår av 1 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Sådana föreskrifter finns, förutom i den lagen och i viss annan lagreglering (se vidare i avsnitt 7.3.2), huvudsakligen i förordning. Övergripande och gemensamma bestämmelser om Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet finns i förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

I förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program finns gemensamma bestämmelser om program i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det finns även reglering av särskilda program i förordningen (2007:414) om jobb- och utvecklingsgarantin, förordningen (2007:813) om jobbgaranti för ungdomar, förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och förordningen (2022:812) om förmedlingsinsatser. De tre programmen jobb- och utvecklingsgarantin, jobbgaranti för ungdomar och etableringsprogrammet kallas ofta ramprogram eftersom de kan innefatta olika insatser, varav många även finns i särskilda program. Vilka arbetsmarknadspolitiska program som finns går att överblicka vid varje givet tillfälle.

Utöver programmen finns det en stor mängd olika arbetsmarknadspolitiska insatser. Vissa regleras i författning och har funnits länge, medan andra har sin grund i tidsbegränsade regeringsuppdrag.

De arbetsmarknadspolitiska programmen och insatserna kan grupperas på olika sätt, t.ex. om de beskrivs utifrån huvudsakligt innehåll, hur de finansieras, hur de regleras eller hur de utförs. Utbildning, vägledning och stöd samt arbetsplatsförlagda aktiviteter är tre olika grupper av insatser. Anställningar med ekonomiskt stöd, som också kallas subventionerade anställningar eller

lönestöd, kan ha formen av arbetsmarknadspolitiska program (t.ex. lönebidrag och särskilt anställningsstöd i form av introduktionsjobb) eller av andra typer av insatser (t.ex. etableringsjobb och ny-startsjobb).

Annan arbetsmarknadspolitisk verksamhet som inte bedrivs i form av program är det offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstödet som regleras i lagen (2022:850) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd och förordningen (2022:852) med samma namn. Syftet med lagen är att stärka enskilda personers framtida ställning på den svenska arbetsmarknaden.

3.3 Aktörer och uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Detta avsnitt innehåller en beskrivning av de olika aktörerna inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och de uppgifter som aktörerna utför.

Med uppgift avses i det här sammanhanget ansvar efter beslut av riksdag eller regering och uppdrag från ansvarig myndighet. Beskrivningen görs uppdelat per aktör eller typ av aktör. Aktörerna ägnar sig i många fall åt liknande verksamheter eller samarbetar, samverkar eller arbetar på uppdrag av varandra.

3.3.1 Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen är förvaltningsmyndighet för arbetsmarknadspolitiska frågor. Det är en av Sveriges största myndigheter, med cirka 10 000 anställda och verksamhet i hela landet. År 2024 var myndighetens förvaltningsanslag cirka 7,4 miljarder kronor. Hela myndighetens verksamhet omsatte år 2024 mer än 76 miljarder kronor, inräknat transfereringar.²

År 2024 var i genomsnitt cirka 357 000 personer per månad inskrivna som arbetslösa vid myndigheten. Sammantaget under året var cirka 889 000 personer inskrivna. Totalt gick 37,6 procent av de inskrivna till arbete eller studier under 2024.³

² Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2024*, 2025, s. 117.

³ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2024*, s. 21.

Myndighetens uppgifter regleras i flera lagar och förordningar, främst förordningen (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen och förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Arbetsförmedlingen styrs även genom årliga regleringsbrev och andra regeringsbeslut.

I Arbetsförmedlingens instruktion anges att myndigheten ska verka för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt genom att

- inhämta och tillgängliggöra information om lediga arbeten,
- effektivt sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft,
- verka för att förkorta arbetslöshetstider hos arbetssökande och vakanstider hos arbetsgivare,
- när så är motiverat ge stöd och insatser för att stärka en arbetssökandes möjligheter att få ett arbete, och
- med hjälp av anställningsfrämjande åtgärder stimulera arbetsgivare att anställa arbetssökande som inte kan få arbete utan stöd.⁴

Arbetsförmedlingen ska även bl.a.

- stödja kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden,
- ta fram och tillgängliggöra kunskapsunderlag och statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten,
- delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten och i det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet,
- verka för att felaktiga utbetalningar inte görs,
- inom ramen för sitt verksamhetsområde verka för att upprätthålla arbetslöshetsförsäkringens funktion som omställningsförsäkring och kontrollera att de arbetssökande som får arbetsmarknadspolitiska ersättningar aktivt vidtar relevanta åtgärder för att ta sig ur sin arbetslöshet,

⁴ 1 och 2 §§ förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

- verka för att förbättra arbetsmarknadssituationen för personer som har en funktionsnedsättning,
- jämställdhetsintegrera och inom sitt verksamhetsområde främja mångfald och jämställdhet,
- samverka med kommuner i syfte att ge enskilda arbetssökande ett ändamålsenligt stöd, och på ett övergripande plan underlätta planering, samordning och utformning av stöd till arbetssökande,
- vara beredskapsmyndighet enligt förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap, och
- för Sveriges del fullgöra vissa uppgifter inom EU, bl.a. i det europeiska nätverket för arbetsförmedlingar (Eures).⁵

Ytterligare bestämmelser om Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet finns bl.a. i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Där anges att verksamheten bedrivs i form av platsförmedling, vägledning, arbetsmarknadspolitiska program, arbetsplatsintroduktion, arbetslivsinriktad rehabilitering, och verksamhet för unga med funktionsnedsättning. Verksamheten omfattar också frågor om vissa anställningsfrämjande åtgärder, arbetstillstånd och arbetslöshetsförsäkringen.⁶

I samma förordning anges att Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet ska utformas och bedrivas så att den är effektiv, enhetlig och rättssäker, kvinnor och män ges förutsättningar att ta del av stöd och insatser på lika villkor, bidragsbrott motverkas, risken för felaktiga utbetalningar minimeras, och konkurrensen mellan företag på marknaden inte snedvrids. Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska anpassas efter den enskildes förutsättningar, och till de skilda förutsättningar och behov som finns i olika delar av landet så att arbetssökande och arbetsgivare i hela landet kan få likvärdig service och likvärdigt stöd. I verksamheten ska de som befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden prioriteras.⁷

⁵ 3–5, 6–8, 10, 11, 14 och 19 a §§ i förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

⁶ 5 § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

⁷ 2 och 3 §§ förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Besluta om stöd och insatser för att stärka arbetssökandes möjligheter att få ett arbete

Arbetsförmedlingens arbete med att ge stöd och insatser till arbetssökande börjar när en arbetssökande skriver in sig vid myndigheten.

Arbetsförmedlingen ska upprätta en individuell handlingsplan för varje arbetssökande som bl.a. ska innehålla en bedömning av den arbetssökandes stödbehov samt planerade insatser och aktiviteter. Handlingsplanen ska hållas aktuell och förnyas vid behov men minst var sju månader. Med utgångspunkt i sin individuella handlingsplan ska den som är arbetslös regelbundet i en aktivitetsrapport redovisa vilka åtgärder han eller hon har vidtagit för att ta sig ur sin arbetslöshet.⁸

Utifrån tillgänglig information bedömer Arbetsförmedlingen en arbetssökandes möjligheter att få ett arbete. Därefter prioriteras de som bedöms stå långt ifrån arbetsmarknaden. En del av de inskrivna arbetssökande ges stöd genom de självservicejänster som Arbetsförmedlingen tillhandahåller.

Inom de s.k. ramprogrammen finns särskilda kartläggningsinsatser som alla syftar till att skapa en bild av individens kompetens och behov av ytterligare insatser.

De flesta av Arbetsförmedlingens beslut om insatser för en enskild förutsätter en bedömning utifrån många olika faktorer. Exempelvis ska en anvisning till ett program vara arbetsmarknadspolitiskt motiverad, vilket betyder att den endast får göras om den framstår som lämplig både för den enskilde och ur ett övergripande arbetsmarknadspolitiskt perspektiv.⁹ Även planerade insatser och aktiviteter i den individuella handlingsplanen ska vara arbetsmarknadspolitiskt motiverade.¹⁰ De insatser som en deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin får ta del av ska bedömas lämpliga för den enskilde.¹¹ Regelverken som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ger i få fall rättigheter för en enskild att ta del av ett program, en insats eller annan form av stöd endast utifrån att vissa villkor är uppfyllda. Ett sådant exempel är nystartsjobb.¹²

⁸ 5 a–6 a §§ förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

⁹ 9 § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

¹⁰ 5 a § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

¹¹ 6 § förordningen om jobb- och utvecklingsgarantin.

¹² Se förordningen (2018:43) om stöd för nystartsjobb.

Arbetsförmedlingen kan besluta om ersättning till arbetssökande för kostnader för resor och logi, enligt villkor i förordningen (2015:500) om resebidrag och förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

Arbetsförmedlingen har särskilt reglerade ansvar för verksamhet riktad till vissa grupper. Myndigheten har ansvar för att vissa nyanlända invandrare erbjuds insatser som syftar till att underlätta och påskynda deras etablering i arbets- och samhällslivet (etableringsinsatser). Arbetsförmedlingen ska samordna etableringsinsatser och vara stödjande och pådrivande i förhållande till berörda parter.¹³

Myndigheten ska även verka för att förbättra arbetsmarknadssituationen för personer som har en funktionsnedsättning och upprätthålla egen kompetens och verksamhet för att stödja personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga att få eller behålla ett arbete. Inom arbetsmarknadspolitiken har Arbetsförmedlingen ett samlat ansvar, sektorsansvar, för frågor som rör möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att få och behålla ett arbete. Inom ramen för detta ansvar ska Arbetsförmedlingen vara samordnande, stödjande och pådrivande i förhållande till övriga berörda parter.¹⁴

Arbetsförmedlingen kan lämna olika ekonomiska bidrag för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga som har en anställning, är företagare eller tar del av ett arbetsmarknadspolitiskt program. Bidrag finns till hjälpmedel på arbetsplatsen, till litteratur och tolk för personer med syn- eller hörselnedsättning och för personligt biträde.¹⁵

Arbetsförmedlingen ska samverka med Kriminalvården i syfte att stärka möjligheterna att få och behålla ett arbete för arbets sökande inom kriminalvården.¹⁶

¹³ 4 och 5 §§ lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

¹⁴ 7 § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

¹⁵ 3–10 §§ förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

¹⁶ 18 § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

Utföra stöd till arbetssökande

Stöd till enskilda utförs både inom Arbetsförmedlingens egen verksamhet och av andra aktörer efter beslut av myndigheten.

Bland de olika former av stöd som Arbetsförmedlingen ger till enskilda arbetssökande finns grundläggande rådgivning, vägledning och digitala tjänster. Myndigheten utför även beslutade insatser, t.ex. ska en särskild stödperson för introduktion och uppföljning (SIUS) som utses av Arbetsförmedlingen vara anställd av myndigheten.¹⁷ Myndigheten utför även programmet förmedlingsinsatser i egen regi där det helt saknas leverantörer.¹⁸

Arbetsförmedlingen ska sträva efter att ta tillvara de kvaliteter en mångfald av utförare kan tillföra den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Arbetsförmedlingen ska säkerställa att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bedrivs i enlighet med förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten även då verksamheten utförs av andra än myndigheten.¹⁹

Vissa arbetssökande har behov av stöd från flera aktörer, vilket även kan vara aktörer utanför den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Insatser kan då ske parallellt eller i en kedja.

Sammanföra arbetssökande med arbetsgivare och stödja kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden

Myndighetens arbete med att effektivt sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft sker på många olika sätt, inte enbart genom beslut om insatser riktade till enskilda. Genom Arbetsförmedlingens digitala tjänst Platsbanken kan arbetsgivare via automatiserade system publicera rekryteringsannonser. Årligen publiceras mer än en miljon lediga platser. I rekryteringsverktyget Sök kandidat kan arbetssökande frivilligt lägga in kontaktuppgifter och cv för att lättare kunna bli hittade av arbetsgivare.

En stor del av myndighetens arbete med arbetsgivare och kompetensförsörjning är kopplat till anställningar med ekonomiskt stöd.²⁰

¹⁷ 11 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

¹⁸ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2023*, 2024 s. 48.

¹⁹ 4 § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

²⁰ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2023*, s. 21.

För att stödja kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden behöver Arbetsförmedlingen information om arbetsgivarnas nuvarande och förväntade kompetensbehov. Arbetsförmedlingen samlar in information om arbetsmarknaden på olika sätt, bl.a. genom undersökningar.

Genom lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder är arbetsgivare som avser att genomföra driftinskränkningar som medför uppsägningar av arbetstagare under vissa förutsättningar skyldiga att varsla Arbetsförmedlingen om driftsinskränkning. Myndigheten kan även under vissa förutsättningar förelägga arbetsgivare vid vite att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen.

Kontrollera arbetssökande

Arbetsförmedlingen ska inom sitt verksamhetsområde verka för att upprätthålla arbetslöshetsförsäkringens funktion som omställningsförsäkring och legitimiteten i de arbetsmarknadspolitiska ersättningssystemen. Detta innebär bl.a. att kontrollera att de arbetssökande som får arbetslöshetsersättning eller andra arbetsmarknadspolitiska ersättningar aktivt vidtar relevanta åtgärder för att ta sig ur sin arbetslöshet.

För arbetssökande som får arbetslöshetsersättning ska Arbetsförmedlingen informera arbetslöshetskassan och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) om det finns misstanke om att den sökande missköter arbetssökandet, förlänger tiden i arbetslöshet eller orsakar arbetslösheten.²¹

Arbetsförmedlingen administrerar arbetslöshetskassornas ansökningar om statsbidrag inför utbetalning av arbetslöshetsersättning.

Motverka felaktiga utbetalningar och brottslighet

Arbetsförmedlingen hanterar stora utbetalningar från välfärdssystemen och ska enligt myndighetens instruktion och förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten motverka felaktiga utbetalningar. Arbetsförmedlingen har även skyldigheter enligt t.ex. lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen och förordningen (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen.

²¹ 16 § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Arbetsförmedlingen är skyldig att anmäla till Polismyndigheten om det kan misstänkas att det har begåtts brott enligt bidragsbrottslagen (2007:612).²²

Arbetsförmedlingen har också uppgiftsskyldigheter gentemot vissa myndigheter och andra aktörer för att mottagande aktör ska kunna förebygga, förhindra, upptäcka brottslighet och felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Arbetsförmedlingen är t.ex. enligt lagen (2024:307) om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet, utifrån vissa kriterier skyldig att lämna uppgifter till kommuner, arbetslöshetskassor och vissa statliga myndigheter, för att säkerställa korrekta beslutsunderlag. Arbetsförmedlingen är som ytterligare exempel enligt förordningen (2016:775) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet en av de myndigheter som är skyldig att lämna uppgifter enligt lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet. För ytterligare beskrivningar av reglering om uppgiftsskyldigheter, se avsnitt 4.3.5.

Arbetsförmedlingen ingår också tillsammans med åtta andra myndigheter i regeringsuppdraget mot arbetslivskriminalitet med syftet att motverka snedvriden konkurrens, utnyttjande av välfärdssystemen och enskilda arbetstagare.²³

Utföra uppgifter inom EU och delta i internationellt samarbete

Arbetsförmedlingen ska företräda Sverige i samarbete med andra centrala arbetsmarknadsmyndigheter och särskilda förmedlingar i andra medlemsstater i EU. Myndigheten ska även medverka i informations- och erfarenhetsutbyte med andra medlemsstaters arbetsförmedlingar och med Europeiska kommissionen.²⁴

Myndigheten ska även fungera som nationellt samordningskontor och medlem i det europeiska nätverket för arbetsförmedlingar (Eures).²⁵ Inom ramen för samarbetet har det totala antalet arbetsökande från Sverige som har fått arbete inom EU/EES eller arbetsökande från EU/EES som har fått arbete i Sverige under åren

²² 6 § bidragsbrottslagen (2007:612).

²³ A2022/00333, A2023/01693 och A2024/01109.

²⁴ 10 § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

²⁵ 10 § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

2022–2024 varierat mellan 800 och 900.²⁶ Arbetsförmedlingen har även en roll för registrering och kontroll av medborgare i andra EU-länder som söker arbete i Sverige med ersättning enligt Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen.

Arbetsförmedlingen får bedriva tjänsteexport som är direkt kopplad till myndighetens kärnverksamhet och som ligger inom ramen för det uppdrag som anges i instruktionen eller i annan förordning.²⁷ Myndighetens kompetens efterfrågas särskilt vad gäller utsatta grupper, arbetsmarknadspolitiska insatser, arbetsmarknadsprognoser och analyser samt digitala verktyg. Arbetet bedrivs i projektform och finansieras av bidrag och avgifter från Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) och EU.²⁸

Följa upp, analysera och utvärdera den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Arbetsförmedlingen ska löpande ta fram och tillgängliggöra kunskapsunderlag och statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Myndigheten ska analysera, följa upp och utvärdera den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, göra bedömningar av arbetsmarknadsläget, och bistå myndigheter och andra som bedriver uppföljning och utvärdering inom myndighetens verksamhetsområde.²⁹

För detta behöver Arbetsförmedlingen bl.a. följa upp resultat av beslutade insatser. Uppföljning av resultat kan exempelvis handla om att föra och följa statistik över hur många arbetssökande som kommer vidare till arbete efter avslutad insats eller hur progressionen ser ut för deltagare i en insats, dvs. om nya kunskaper eller kompetenser för den enskilde närmare arbetsmarknaden. Vissa effekter av arbetsmarknadspolitiska insatser visar sig först på lång sikt, t.ex. hur väl en enskild etablerar sig på arbetsmarknaden eller hur kompetensförsörjningen inom en viss sektor påverkas.

²⁶ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2024*, s. 92.

²⁷ 13 § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

²⁸ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2024*, s. 93.

²⁹ 4 § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

Andra uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Arbetsförmedlingen är beredskapsmyndighet enligt förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap, vilket innebär särskilda bestämmelser om hur myndigheten ska genomföra sina uppgifter vid fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Arbetsförmedlingen har särskilda befogenheter när det gäller personalförsörjningen av det civila försvaret vid höjd beredskap enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt och förordningen (1995:238) om totalförsvarsplikt. Arbetsförmedlingen får, när allmän tjänsteplikt aktiverats av regeringen, besluta om hos vilka andra arbetsgivare än statliga myndigheter som allmän tjänsteplikt ska fullgöras samt medge undantag från den allmänna tjänsteplikten. Arbetsförmedlingen får också anvisa totalförsvarspliktiga till totalförsvarsviktiga arbeten med allmän tjänsteplikt när det behövs ytterligare personal för totalförsvaret.

Arbetsförmedlingen är vidare den ”offentliga arbetsförmedling” som avses i lagen (1994:2077) om arbetsförmedlingstvång.³⁰ Där regleras att vid höjd beredskap får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer under vissa förutsättningar föreskriva om arbetsförmedlingstvång och förbud mot annan arbetsförmedling än den offentliga.

Utredningen om det civila försvarets personalförsörjning har föreslagit att det i Arbetsförmedlingens instruktion bör införas en skyldighet för myndigheten att i fredstid planera för vilka arbetsgivare och uppdragsgivare, samt vilka arbetstagare och uppdragstagare hos dessa, som ska omfattas av beslut om allmän tjänsteplikt vid höjd beredskap.³¹

Arbetsförmedlingen har även vissa uppgifter kring arbetstillstånd och närliggande frågor som regleras i utlänningslagen (2005:716) och utlänningsförordningen (2006:97). Arbetsförmedlingen har även vissa uppgifter som regleras i lagen (1989:532) om tillstånd för anställning på fartyg.

³⁰ SOU 2025:6, *Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret*, s. 663.

³¹ SOU 2025:6.

3.3.2 Kammarkollegiet

Kammarkollegiet är en myndighet med uppdrag att tillhandahålla service inom det statliga området, främst avseende ekonomi, juridik, kapitalförvaltning, riskhantering och administration.³² Sammanlagt har Kammarkollegiet cirka 35 olika uppgifter enligt sin instruktion. Myndigheten har cirka 350 anställda.

Kammarkollegiet ansvarar sedan införandet 2022 för det grundläggande omställnings- och kompetensstödet som syftar till att stärka enskilda personers framtida ställning på den svenska arbetsmarknaden.³³ Stödet är en del av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och består av ett offentligt grundläggande stöd till enskilda personer vars anställning ska upphöra eller har upphört till följd av arbetsbrist, sjukdom eller att anställningen är tidsbegränsad, eller som har en anställning, och vars arbetsgivare inte är bunden av ett kollektivavtal. Stödet består även av en statlig ersättning till arbetsgivare som finansierar registrerade omställningsorganisationer.

I verksamheten, som styrs av lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd och förordningen med samma namn, ingår att

- besluta om offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd till enskilda,
- lämna yttranden om omställningsstudiestöd till Centrala studiestödsnämnden (CSN) enligt 32 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd,
- administrera registrering av omställningsorganisationer, och
- besluta om ersättning till arbetsgivare, inklusive återkrav av ersättning om en arbetsgivare är återbetalningsskyldig.

Offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd kan lämnas i form av insatserna rådgivning, vägledning och förstärkt stöd.³⁴ Tjänsterna utförs av upphandlade leverantörer.

Kammarkollegiet har utformat det offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstödet enligt följande.

³² 1 § förordningen (2007:824) med instruktion för Kammarkollegiet.

³³ 8 § förordningen med instruktion för Kammarkollegiet.

³⁴ 5 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

I omställningsstödet ingår rådgivning respektive förstärkt stöd. Omställningsstödet riktar sig till enskilda vars anställning ska upphöra eller har upphört. Genom insatsen rådgivning får den enskilde bl.a. stöd i att kartlägga sina färdigheter och kompetenser, upprätta en handlings- och tidplan, skriva cv och söka lediga arbeten. Rådgivning med förstärkt stöd innehåller samma grundläggande stöd som rådgivning, men även annat stöd såsom hjälp med kontakter med myndigheter eller annat extra stöd. Förstärkt stöd kan ges till enskilda som har särskilda behov av stöd till följd av sjukdom.³⁵

I kompetensstödet ingår vägledning. Kompetensstödet riktar sig till anställda. Genom insatsen vägledning får den enskilde bl.a. information om vilken efterfrågan som finns inom olika yrken och kompetenser, hjälp med att utforma ansökan till nytt jobb samt information om olika utbildningar och vilka möjligheter som finns till studiefinansiering.³⁶

Beroende på vilken typ av stöd som ges kan syftet uppnås exempelvis genom att den enskilde kommer ut i arbete, startar företag, påbörjar utbildning, påbörjar praktik eller att en handlings- och tidplan upprättas för den enskildes fortsatta arbetsliv.

Både rådgivning och vägledning kan bl.a. resultera i att ett ytt-
rande utfärdas till CSN för omställningsstudiestöd.

Yttrande till CSN gällande omställningsstudiestöd erbjuds också som en separat tjänst till anställda, uppsagda och egenföretagare som inte omfattas av kollektivavtal och som inte har fått eller kan få ett yttrande genom en registrerad omställningsorganisation.³⁷ Handläggning av ärenden om yttrande till CSN kan också ske på begäran från CSN. Den enskilde har i dessa fall ansökt om omställningsstudiestöd hos CSN och uppgett att han eller hon tillhör den offentliga omställningsorganisationen hos Kammarkollegiet. CSN kontaktar då Kammarkollegiet och begär ett yttrande avseende sökt utbildning. Även denna tjänst är upphandlad och utförs av leverantörer.

Efter avslutat uppdrag rapporterar de upphandlade leverantörerna in resultatet av den utförda tjänsten till Kammarkollegiet. De upphandlade leverantörerna rapporterar även varje månad in till

³⁵ Kammarkollegiet, "Omställningsstöd för dig som är uppsagd", hämtad den 15 april 2025, <https://nysteget.se/uppsagd/omstallningsstod-for-dig-som-ar-uppsagd>.

³⁶ Kammarkollegiet, "Kompetensstöd för dig som är anställd", hämtad den 15 april 2025, <https://nysteget.se/anstalld/kompetensstod-for-dig-som-ar-anstalld>.

³⁷ 16 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

myndigheten vilka aktiviteter som har utförts. I de ärenden där leverantören har utfärdat ett yttrande för omställningsstudiestöd lämnas även detta in till Kammarkollegiet som sedan vidareförmedlar yttrandet till CSN.

Av lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd framgår också att registrerade omställningsorganisationer ska lämna de uppgifter till Kammarkollegiet som behövs för myndighetens analys-, uppföljnings- och utvärderingsarbete. Av förarbetena framgår att stödet bör följas upp och utvärderas för att säkerställa att det har avsedd effekt.³⁸ Kammarkollegiet har genom ett regeringsbeslut den 13 juni 2024 fått i uppdrag att samla in de uppgifter som behövs för att analysera, följa upp och utvärdera innehållet i det grundläggande omställnings- och kompetensstödet, såväl avseende stöd från den offentliga omställningsorganisationen som från registrerade omställningsorganisationer. Av beslutet framgår att insamlingen ska avse enskilda personer som ansöker om och får grundläggande omställnings- och kompetensstöd (rådgivning, vägledning och förstärkt stöd). Av beslutet framgår också att Kammarkollegiet ska redovisa en analys och uppföljning av de stöd som ges. Uppdraget ska redovisas i samband med årsredovisningarna för 2025, 2026 och 2027.³⁹

Under 2024 beviljades cirka 3 900 ansökningar om stöd. Kostnaden för stöden som utförts av upphandlade leverantörer uppgick till totalt 2,9 miljoner kronor. Cirka 2,6 miljarder kronor betalades ut i ersättningar till arbetsgivare som finansierade registrerade omställningsorganisationer. Administrativa kostnader för verksamheten uppgick till cirka 39 miljoner kronor.⁴⁰

3.3.3 Samhall Aktiebolag

Det statligt helägda bolaget Samhall Aktiebolag (Samhall) har som syfte att producera efterfrågade varor och tjänster och genom detta skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga där behoven finns.⁴¹

³⁸ Prop. 2021/22:176, *Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden*, s. 352.

³⁹ A2024/00842.

⁴⁰ Kammarkollegiet, *Årsredovisning 2024*, 2025, s. 31–34.

⁴¹ 3 § första stycket i bolagsordningen för Samhall Aktiebolag.

Författningsreglering avseende Samhalls verksamhet finns i förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och i förordningen (2018:1528) om statlig ersättning till Samhall Aktiebolag för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. För skyddat arbete finns särskilda undantag från delar av lagen (1982:80) om anställningsskydd.

Statens samlade styrning av Samhalls verksamhet innefattar förutom författningar även bl.a. bolagsordning, ägaranvisning och den finansiella styrning som sker i form av den s.k. merkostnadsersättningen som betalas ut från staten till bolaget. Samhalls verksamhet ska enligt bolagsordningen anpassas till de förutsättningar som personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har. Verksamheten ska bedrivas enligt affärsmässiga principer och på marknadens villkor, varvid ska iakttas att övrigt näringsliv inte utsätts för osund konkurrens.

Samhall hade 2024 intäkter på cirka 11 miljarder kronor, varav cirka 7,6 miljarder kronor utgjordes av statlig merkostnadsersättning. Under 2024 var i genomsnitt cirka 20 700 anställda i skyddat arbete vid Samhall, inklusive personer med tre fjärdedels sjukersättning, och 1 800 personer var anställda med lönebidrag för utveckling i anställning.⁴²

Samhall anordnar även arbetspraktik och arbetsträning för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och som är inskrivna vid Arbetsförmedlingen. Vid slutet av 2024 hade cirka 700 personer sådan praktik hos Samhall.

Samhalls verksamhet består till största del av tjänsteproduktion, med lokalvård som största tjänsteområde.

Samhallutredningen har haft i uppdrag att kartlägga Samhalls målgrupp, analysera processer hos Arbetsförmedlingen och Samhall som leder fram till anställning, samt att vid behov lämna förslag till förändringar av statens samlade styrning av Samhalls verksamhet.⁴³ Uppdraget har redovisats i betänkandet *Ökad kvalitet hos Samhall och fler vägar till skyddat arbete*.⁴⁴

⁴² Samhall Aktiebolag, *Samhall Årsredovisning 2024, 2025*, s. 109.

⁴³ Dir. 2024:4.

⁴⁴ SOU 2025:29.

3.3.4 Andra som utför arbetsmarknadspolitiska insatser

Det är i stor utsträckning andra aktörer än Arbetsförmedlingen och Kammarkollegiet som utför arbetsmarknadspolitiska insatser, efter myndighetens beslut.

Ibland kallas de som utför insatser beslutade av Arbetsförmedlingen för anordnare. Begreppet används bl.a. i lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten men är inte definierat i lagen eller närmare beskrivet i förarbetena.⁴⁵

Vilka villkor som gäller för olika typer av utförare och formen för deras åtagande mot myndigheterna och deltagaren skiljer sig åt. I vissa insatser är deltagaren att anse som arbetstagare och anordnaren att anse som arbetsgivare. Andra insatser anordnas på arbetsplatser men deltagaren är inte arbetstagare. Vissa insatser utförs av leverantörer och det finns då ett uppdrag från myndigheten där det efter en upphandling eller annan form av anskaffning sluts civilrättsligt avtal eller överenskommelse mellan myndigheten och leverantören som närmare anger villkoren, t.ex. om vad som ska utföras och om ekonomisk ersättning.

Leverantörer av anskaffade tjänster

Många arbetsmarknadspolitiska insatser utförs av leverantörer till myndigheterna.

Arbetsförmedlingen anskaffar för närvarande arbetsmarknadspolitiska insatser i form av tio olika tjänster, antingen genom upphandling enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling eller i form av valfrihetssystem enligt lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen. Insatserna är av olika slag och varierar i längd. Rusta och matcha är en matchningstjänst med individuellt utformade aktiviteter där arbetssökande får hjälp att hitta ett arbete eller påbörja reguljära studier. Arbetsmarknadsutbildning utgörs av yrkesutbildningar varav många innehåller en förberedande del. Steg till arbete består av arbetsförberedande och matchande insatser för personer som på grund av en funktionsnedsättning eller ohälsa har behov av arbetslivsinriktad rehabilitering för att få en anställning eller börja studera. Validering innebär en bedömning och doku-

⁴⁵ Jfr prop. 2019/20:117, *Förutsättningar för etableringsjobb och vissa frågor om kontroll inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten*, s. 38 och 77.

mentation av en persons kunskaper och kompetens. Som framgår av tabell 3.1 är det stora skillnader i storlek mellan de olika tjänsterna.

Tabell 3.1 Arbetsförmedlingens anskaffade tjänster 2024

Tjänst	Antal deltagare i genomsnitt*	Antal deltagare (unika individer)	Antal leverantörer	Kostnad för ersättning till leverantör (miljoner kr)
Rusta och matcha	52 054	127 091	255	1 947
Aktivitetsintegrerade övningsplatser	285	630	50	32
Individuellt pedagogiskt stöd vid utbildning	436	1 273	<5	184
Introduktion till arbete	1 276	4 456	7	83
Karriärvägledning	947	8 668	10	17
Steg till arbete	4 913	14 721	14	298
Validering	9	241	22	5
Yrkessvenska B	462	1 945	8	10
Arbetsmarknadsutbildning	6 022	17 380	61	1 100
Förberedande utbildning	3 235	24 505	50	417
<i>Summa</i>	69 639	**	***	4 093

Källa: Arbetsförmedlingens årsredovisning för 2024 samt uppgifter från Arbetsförmedlingen.

* Genomsnittligt antal deltagare, sista dagen i varje månad.

** Samma individ kan förekomma flera gånger.

*** Samma leverantör kan leverera flera tjänster.

Av de flera hundra leverantörer som Arbetsförmedlingen använder finns flest leverantörer i de tjänster som anskaffas i form av valfrihetssystem. Många leverantörer utför flera olika typer av tjänster åt Arbetsförmedlingen och ett trettiotal leverantörer står för majoriteten av de levererade tjänsterna. Leverantörerna är till största del privata företag i form av aktiebolag men enstaka kommuner förekommer som leverantörer av validering. Universitet och högskolor levererar arbetsmarknadsutbildning när den sker i form av uppdragsutbildning på eftergymnasial nivå.

I vissa av tjänsterna är den avtalade ersättningen till leverantörerna delvis knuten till om deltagaren efter insatsen går vidare till arbete eller utbildning, s.k. resultatersättning. För närvarande används

resultatersättning för tjänsten Rusta och matcha, där den 2023 stod för 56 procent av de totala utbetalningar som gjordes för tjänsten.⁴⁶

För leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen finns en särskild reglering om tystnadsplikt och uppgiftsskyldighet (se vidare i avsnitt 4.3.2 och 4.3.4).

Kammarkollegiet har ett ramavtal avseende fyra tjänster inom det grundläggande omställnings- och kompensstödet. Det nuvarande avtalet är indelat i sex geografiska områden med fyra eller fem rangordnade leverantörer i varje. En viss leverantör kan finnas i flera områden och för närvarande finns totalt sju leverantörer i hela landet. Under 2024 var Kammarkollegiets kostnader för dessa tjänster totalt 2,9 miljoner kronor.⁴⁷

Gemensamt för Arbetsförmedlingen och Kammarkollegiets leverantörer är att de inte har något inflytande över vilka deltagare som myndigheterna anvisar till dem, utöver att det i avtal kan anges vilken målgruppen är.

Folkhögskolor

Folkhögskolor anordnar olika utbildningar dit deltagare anvisas av Arbetsförmedlingen. Av Sveriges 156 folkhögskolor anordnar cirka hälften folkhögskoleutbildning i studiemotiverande syfte (cirka 5 000 deltagare under år 2024) eller folkhögskoleutbildning i etableringsuppdraget (cirka 800 deltagare under år 2024).⁴⁸

Folkhögskolorna är inte upphandlade leverantörer till Arbetsförmedlingen. I stället styrs folkhögskolornas kurser inom arbetsmarknadspolitiken genom överenskommelser mellan Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet. Kurserna finansieras genom att Arbetsförmedlingen lämnar bidrag till Folkbildningsrådet, som i sin tur fördelar resurserna till de folkhögskolor som genomför överenskomna kurser.

Deltagarna i arbetsmarknadspolitiska kurser anvisas till utbildningen av Arbetsförmedlingen. Utbildningar som ges som arbetsmarknadspolitiska insatser omfattas alltså inte av folkhögskolans ordinarie ansöknings- och antagningsprocesser. I överenskommelsen mellan Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet om folk-

⁴⁶ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2023*, s. 84.

⁴⁷ Kammarkollegiet, *Årsredovisning 2024*, s. 34.

⁴⁸ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2024*, s. 51.

högskoleutbildning i studiemotiverande syfte anges dock att Arbetsförmedlingen och folkhögskolan ska samverka gällande deltagare som anvisats och att Arbetsförmedlingen är huvudansvarig för samverkan.

Arbetsförmedlingen kan även anvisa vissa arbetssökande att söka till reguljär utbildning, vilket inkluderar utbildning vid folkhögskola, men antagning sker då enligt utbildningsanordnarens rutiner som är samma för alla som ansöker om en plats.

Arbetsgivare

Många arbetsmarknadspolitiska program och insatser är förlagda till arbetsplatser.

Arbetspraktik, arbetsträning och förstärkt arbetsträning är insatser som får anordnas av den som Arbetsförmedlingen ingår överenskommelse med. För dessa utgår handledar- eller anordnarbidrag till den som tar emot en deltagare, förutom för arbetspraktik där enbart anordnande av yrkeskompetensbedömning kan ge ekonomiskt stöd. Storleken på bidraget styrs av regeringen i finansiella villkor i Arbetsförmedlingens regleringsbrev. Deltagarna är i dessa insatser inte att anse som arbetstagare, även om delar av arbetsmiljölagen (1977:1160) ska tillämpas.⁴⁹

⁴⁹ 7 § andra och tredje styckena lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Tabell 3.2 Andra insatser och ekonomiska stöd 2024

Insats	Antal deltagare i genomsnitt*	Antal deltagare (unika individer)	Kostnad för stöd till anordnare (miljoner kr)
Arbets träning	**	**	52,8
Förstärkt arbets träning	**	**	163,2
Arbets praktik	4 614	18 398	
Arbets praktik, inkl. yrkeskompetensbedömning			0,2
Bidrag till hjälpmedel på arbetsplatsen	4 321	6 585	65,8
Bidrag till litteratur och tolk för personer med syn- och hörselnedsättning	**	**	35,1
Bidrag för personligt biträde	3 770	5 861	214,1
Summa	12 705	***	531,4

Källa: Arbetsförmedlingens årsredovisning för 2024 samt uppgifter från Arbetsförmedlingen.

* Genomsnittligt antal deltagare sista dagen i varje månad.

** Uppgifter inte tillgängliga.

*** Samma individ kan förekomma flera gånger.

I andra insatser är deltagaren att anse som arbetstagare och den som anordnar insatsen därmed som arbetsgivare, om än med särskilda villkor och lönen subventionerad. Anställningar med ekonomiskt stöd har funnits i en stor mängd olika former under de senaste decennierna. För närvarande kan Arbetsförmedlingen besluta om huvudformerna nystartsjobb, lönebidrag i olika former, introduktionsjobb och etableringsjobb.

Tabell 3.3 Anställningar med ekonomiskt stöd 2024

Form av anställning med ekonomiskt stöd	Antal deltagare i genomsnitt*	Antal deltagare (unika individer)	Kostnad för stöd till arbetsgivare (miljoner kr)
Introduktionsjobb	7 355	12 190	1 655
Lönebidrag för anställning	26 493	32 831	4 538
Lönebidrag för trygghet i anställning	27 543	29 993	4 498
Lönebidrag för utveckling i anställning	7 526	12 429	1 493
Nystartsjobb	24 773	44 279	3 552
Skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare	1 443	1 982	283
Yrkesintroduktionsanställning	184	312	19
Etableringsjobb	10	29	0,8
Summa	95 328	**	16 139

Källa: Arbetsförmedlingens årsredovisning för 2024.

* Genomsnittligt antal deltagare sista dagen i varje månad.

** Samma individ kan förekomma flera gånger.

Personer i anställningar med ekonomiskt stöd beslutade av Arbetsförmedlingen arbetar främst i privat sektor. Under år 2022 var det typiska företaget som anställde med ekonomiskt stöd från Arbetsförmedlingen ett litet aktiebolag med endast en anställd med lönesubvention. Ofta är företaget verksamt i privat sektor inom vård och omsorg, handel, administration och personella och kulturella tjänster. Det finns dock variationer mellan de olika formerna av stöd. Personer med introduktionsjobb arbetar oftare inom stat, kommun och region medan personer som har en anställning med lönebidrag oftare återfinns i ideella föreningar.⁵⁰ De tio arbetsgivare som under 2023 fick störst ekonomiska stöd för anställningar var alla kommuner eller regioner.⁵¹

Skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare är en särskild form av anställning med ekonomiskt stöd för en särskild avgränsad grupp av personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.⁵² Även andra insatser har tidigare berört endast vissa särskilda sektorer. De numera avskaffade extratjänsterna kunde använ-

⁵⁰ Riksrevisionen, *Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker*, 2023, s. 22.

⁵¹ Frisk, "Storföretagen som får miljoner i statligt lönestöd", *Arbetet*, den 30 augusti 2024, <https://arbetet.se/2024/08/30/storforetagen-som-far-miljoner-i-statligt-lonestod/>.

⁵² 40 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

das av arbetsgivare inom välfärden samt offentlig, kulturell eller ideell sektor. Regeringen gav även ett stort antal statliga myndigheter i uppdrag att under åren 2016–2023 ställa praktikplatser till förfogande åt Arbetsförmedlingen och ta emot arbetssökande personer med funktionsnedsättning, i syfte att de skulle få erfarenhet av arbete inom statliga myndigheter för att förbättra möjligheterna till ett framtida arbete, oavsett arbetsmarknadssektor.⁵³

3.3.5 Kommuner

Kommunerna bedriver verksamhet inom flera områden med olika koppling till arbetsmarknadspolitiken och kan ha flera olika typer av uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Vissa av dessa uppgifter är generella och utförs även av andra typer av aktörer, medan andra uppgifter är specifika för kommuner.

Enligt lagen (1944:475) om arbetslöshetsnämnd ska det i varje kommun finnas en arbetslöshetsnämnd. Om ingen annan nämnd har uppdraget utgör kommunstyrelsen arbetslöshetsnämnd. Nämnden har till uppgift att vidta eller på annat sätt främja kommunala åtgärder för att förebygga arbetslöshet eller minska verkningarna av arbetslöshet. Lagens förarbeten ger ingen vägledning om hur långt kommunernas befogenheter sträcker sig och vad uppgifterna innebär.⁵⁴

Enligt 6 kap. 2 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter får kommuner, efter överenskommelse med Arbetsförmedlingen, anordna aktiviteter för deltagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. En sådan överenskommelse får innefatta ersättning från Arbetsförmedlingen till kommunen. Regeringen kan meddela föreskrifter om under vilka förutsättningar Arbetsförmedlingen får ingå sådana överenskommelser samt om innehållet i överenskommelserna. För närvarande finns inga sådana föreskrifter.

Enligt 14 a § förordningen om jobbgaranti för ungdomar får Arbetsförmedlingen besluta om och betala ut ekonomiskt stöd till en kommun som anordnar studie- och yrkesvägledning eller jobbsökaraktiviteter med coachning.

I förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen anges att myndigheten ska samverka med kommuner i syfte att ge en-

⁵³ A2020/02583.

⁵⁴ Prop. 1944:280, *Med förslag till lag om arbetslöshetsnämnd*, s. 3–6.

skilda arbetssökande ett ändamålsenligt stöd, och på ett övergripande plan underlätta planering, samordning och utformning av stöd till arbetssökande. Arbetsförmedlingen ska också främja och underlätta samordning mellan kommuner och leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av myndigheten.

Kommunalt ansvar för närliggande verksamheter

Kommunerna ansvarar för utbildning för barn och ungdomar genom bl.a. förskola, grundskola och gymnasieskola. Närmast koppling till arbetsmarknadspolitiken har den kommunala vuxenutbildningen. Kommunerna ansvarar för den kommunala vuxenutbildningen inklusive svenska för invandrare, yrkesutbildningar och utbildningar på grundläggande nivå.⁵⁵ Arbetsförmedlingen kan anvisa vissa arbetssökande att söka till reguljär utbildning men kommunen beslutar om antagning.

I den kommunala vuxenutbildningen ska kommunerna även tillhandahålla en sammanhållen utbildning för de nyanlända som tar del av insatser som avses i lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och som på grund av kort utbildning inte bedöms kunna matchas mot arbete under tiden för insatserna.⁵⁶ Det är följaktligen Arbetsförmedlingen som avgör vilka som ska ta del av den sammanhållna utbildningen och Arbetsförmedlingen är därför en avgörande samverkanspart för att kommunen ska kunna fullgöra sina skyldigheter.

En hemkommun ska hålla sig informerad om hur vissa ungdomar i kommunen är sysselsatta. Hemkommunen ska erbjuda ungdomarna lämpliga individuella åtgärder. Åtgärderna ska i första hand syfta till att motivera den enskilde att påbörja eller återuppta en utbildning. Detta kallas kommunernas aktivitetsansvar.⁵⁷

Kommunerna ansvarar för samhällsorienteringen för vissa nyanlända invandrare.⁵⁸

Kommunerna ansvarar vidare för socialtjänsten. Regeringen har föreslagit en ny socialtjänstlag som föreslås träda i kraft den 1 juli

⁵⁵ 20 kap. 3 § skollagen (2010:800).

⁵⁶ 20 kap. 3 a § skollagen.

⁵⁷ 29 kap. 9 § skollagen.

⁵⁸ Lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare.

2025.⁵⁹ Det som beskrivs här hänvisar till nuvarande bestämmelser. Av 3 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453) framgår bl.a. att socialnämnden ska främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning. Enligt 4 kap. 1 § samma lag har den som inte kan försörja sig men som kan arbeta rätt till försörjningsstöd om han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande. Av förarbeten och praxis framgår att kraven på den som ansöker om ekonomiskt bistånd innebär att han eller hon bl.a. ska vara anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen, söka arbete, godta anvisat lämpligt arbete och acceptera de åtgärder i övrigt som samhället ställer till förfogande för arbetslösa, dvs. delta i verksamheter som anordnas för arbetslösa inom ramen för arbetsmarknadspolitiken.⁶⁰

Enligt 4 kap. 4 § socialtjänstlagen får socialnämnden begära att den som får försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Verksamheten ska syfta till att utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv samt stärka den enskildes möjligheter att komma in på arbetsmarknaden eller, där så är lämpligt, på en fortsatt utbildning. Den ska utformas med skälig hänsyn till den enskildes individuella önskemål och förutsättningar. Anvisningen ska föregås av samråd med Arbetsförmedlingen.

Utredningen om aktivitetskrav inom försörjningsstödet har i departementspromemorian *Aktivitetskrav inom försörjningsstödet – för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet*⁶¹ föreslagit att det ska införas ett aktivitetskrav för rätt till försörjningsstöd och en skyldighet för kommuner att tillhandahålla aktiviteter. Förslaget innebär att socialnämnden ska ansvara för att det finns tillgång till kommunala insatser som möter behovet av meningsfull heltidssysselsättning för vuxna personer som får försörjningsstöd. Promemorian har remiterats och bereds inom Regeringskansliet.

För dem som omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade ansvarar kommunerna för daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig.

⁵⁹ Prop. 2024/25:89, *En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter*.

⁶⁰ Prop. 2015/16:136, *Arbetslöshet och ekonomiskt bistånd*, s. 16.

⁶¹ Ds 2024:29.

Generella uppgifter som kommuner utför

Inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten har kommuner även generella uppgifter där de är som vilken annan juridisk person som helst men inom de särskilda regelverk som gäller för kommuner. Det handlar framför allt om uppgifter där kommuner agerar i egenskap av arbetsgivare. Kommuner är stora arbetsgivare och använder anställningar med ekonomiskt stöd, för närvarande är detta mest tydligt i introduktionsjobb. Kommuner anordnar även arbetsträning och praktik i olika former på samma villkor som andra arbetsgivare.

Vid flera tillfällen har särskilda statsbidrag riktats till kommuner för att skapa sommarjobb, kopplat till regeringsuppdrag till Arbetsförmedlingen med särskilda villkor.

Kommuner är även leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser till Arbetsförmedlingen, för närvarande enbart av tjänsten validering och endast i liten omfattning.

3.3.6 Aktörer inom arbetslöshetsförsäkringen

Arbetslöshetsförsäkringen ingår i de sociala trygghetssystemen och är en omställningsförsäkring när den arbetssökande är mellan arbeten. Enligt regeringen har arbetslöshetsförsäkringen en central roll i arbetsmarknadspolitiken som omställningsförsäkring. Regeringen har även uttalat att arbetslöshetsförsäkringen ska bidra till ekonomisk trygghet för den som förlorar sitt arbete och att en fungerande arbetslöshetsförsäkring också verkar som en automatisk stabilisator som upprätthåller enskildas konsumtionsförmåga och den inhemska köpkraften vid konjunkturedgångar.⁶²

De nuvarande reglerna för arbetslöshetsförsäkringen finns huvudsakligen i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och i förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring. Riksdagen har beslutat att en ny lag om arbetslöshetsförsäkring ska träda i kraft den 1 oktober 2025 och att nuvarande lag om arbetslöshetsförsäkring ska upphävas.

Arbetslöshetskassorna har statens uppdrag att hantera och administrera arbetslöshetsförsäkringen.⁶³ Medlemskap i en arbetslös-

⁶² Prop. 2023/24:128, *En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster*, s. 56.

⁶³ Se lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

hetskassa är frivilligt. Sveriges a-kassor är en gemensam service- och intresseorganisation för arbetslöshetskassorna.

Under 2024 betalades cirka 21,5 miljarder kronor ut i arbetslöshetsersättning till cirka 290 000 individer.⁶⁴ Arbetslöshetsförsäkringen finansieras genom dels arbetsmarknadsavgifter som är en del av de sociala avgifter som ska betalas till staten på utbetalad ersättning för arbete, dels arbetslöshetskassornas medlemsavgifter.

Arbetslöshetskassorna och Arbetsförmedlingen har ett omfattande utbyte av information. Arbetsförmedlingens roll i arbetslöshetsförsäkringen har beskrivits tidigare i detta avsnitt.

IAF ansvarar för tillsyn över arbetslöshetsförsäkringen, arbetslöshetskassorna, Arbetsförmedlingens handläggning av ärenden som har samband med arbetslöshetsförsäkringen, samt Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans handläggning av ärenden som rör åtgärder inom aktivitetsstödet, utvecklingsersättningen och etableringsersättningen.⁶⁵

Utredningen om en översyn av mindre myndigheters uppgifter och organisering har föreslagit att IAF:s uppgifter tillsammans med Delegationen för migrationsstudier (Delmi) uppgifter ska inordnas i Inspektionen för socialförsäkringen (ISF).⁶⁶

3.3.7 Andra aktörer och verksamheter

Andra myndigheter inom arbetsmarknadspolitiken

Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) förvaltar Europeiska socialfonden+ (ESF+), en av fonderna inom EU:s sammanhållningspolitik.⁶⁷ Fondernas syfte är att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen inom EU och minska skillnader mellan de olika regionernas utvecklingsnivåer. Inriktningen för ESF+ i Sverige är kostnadseffektiva insatser där behoven är som störst. Insatserna kan utveckla nationell politik, men även genomföras inom områden där EU-finansieringen bidrar till att Sverige kan göra mer insatser inom ESF+.

⁶⁴ Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, ”21,5 miljarder betalades ut från a-kassorna under 2024”, hämtad den 25 april 2025, <https://www.iaf.se/statistikdatabasen/arsstatistik/215-miljarder-betalades-ut-fran-a-kassorna-under-2024/>.

⁶⁵ Förordningen (2007:906) med instruktion för Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

⁶⁶ SOU 2025:13, *En effektivare organisering av mindre myndigheter – analys och förslag*.

⁶⁷ Förordningen (2007:907) med instruktion för Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige.

Enligt Svenska ESF-rådet spänner myndighetens verksamhet över flera politikområden, främst arbetsmarknads-, social-, utbildnings-, närings- och integrationspolitik.⁶⁸

I Sverige är insatserna i ESF+ framför allt inriktade på att individer ska närma sig arbetsmarknaden, komma i arbete eller kompetensutveckla sig för att behålla sin ställning på arbetsmarknaden. Medel inom ESF+ används även för att testa nya metoder för att få individer i arbete. En del av ESF+ används för arbetsmarknadspolitiska insatser som anskaffas av Arbetsförmedlingen.

Projekten i ESF+ kan bedrivas av en mångfald av aktörer, vilket kan vara t.ex. myndigheter, kommuner och aktörer inom civilsamhället. Arbetsförmedlingen är den enskilt största aktören inom ESF+. Svenska ESF-rådet tillhandahåller ett systemstöd för projekten men behandlar inte personuppgifter om deltagarna i projekten.

Utredningen om hantering av EU-medel har föreslagit att ansvaret för hanteringen av ESF+, Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning samlas i en förvaltande myndighet, som föreslås vara Tillväxtverket.⁶⁹

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering ska främja, stödja och genom forskning genomföra uppföljning, utvärdering och studier.⁷⁰

Annan statlig verksamhet

Försäkringskassan är förvaltningsmyndighet för de delar av socialförsäkringen och andra förmåner och ersättningar som enligt lag eller förordning ska administreras av myndigheten. Bland dessa finns vissa ersättningar till deltagare i arbetsmarknadspolitiska program som Försäkringskassan beslutar om och betalar ut efter ansökan av den som har anvisats till programmet i fråga av Arbetsförmedlingen.⁷¹

Lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser gör det möjligt för kommuner, regioner, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan att samverka finansiellt inom rehabi-

⁶⁸ Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige, "Om oss", hämtad den 25 april 2025, <https://www.esf.se/om-esf-radet/>.

⁶⁹ SOU 2024:22, *En ny organisation för förvaltning av EU-medel*.

⁷⁰ Förordningen (2007:911) med instruktion för Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.

⁷¹ Förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

literingsområdet (Finsam). Insatserna ska avse individer som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser och ska syfta till att dessa uppnår eller förbättrar sin förmåga att utföra förvärvsarbete. Tillsammans kan de fyra parterna bilda samordningsförbund och samverka utifrån lokala förutsättningar och behov.

Statens servicecenter ansvarar för servicekontor i samarbete med Arbetsförmedlingen, Pensionsmyndigheten, Försäkringskassan, Skatteverket och Migrationsverket. Där kan arbetssökande få hjälp med enklare ärenden, t.ex. att använda Arbetsförmedlingens digitala tjänster, skriva in sig på Arbetsförmedlingen, lämna aktivitetsrapport samt fylla i och skriva ut blanketter och intyg. Arbetsgivare kan få hjälp med att använda Arbetsförmedlingens digitala tjänster samt få allmän information.

Det finns även andra typer av statliga verksamheter och regelverk som på olika sätt syftar till att stödja sysselsättningen eller dämpa arbetslösheten, som stöd enligt lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete som hanteras av Skatteverket sedan 2022, dessförinnan av Tillväxtverket.

I sammanhanget kan också nämnas den statliga lönegarantin enligt lönegarantilagen (1992:497). I lönegarantisystemet är många aktörer med olika roller inblandade. En utredning har i uppdrag att analysera lönegarantisystemet ur ett helhetsperspektiv och lämna förslag på ett nytt, ändamålsenligt och rättssäkert lönegarantisystem, där en myndighet, i första hand Skatteverket, ska ha huvudansvaret för lönegarantiärenden. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2025.⁷²

Lagen om omställningsstudiestöd reglerar ett statligt studiestöd med syfte att förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier som stärker deras framtida ställning på arbetsmarknaden. Stödet hanteras av CSN.

Verksamheter utanför offentlig förvaltning

Det omställningsstöd som ges av de cirka tio partsgemensamma omställningsorganisationerna liknar det stöd som ges inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Denna verksamhet utgår dock helt från villkor fastslagna i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter. Stödet kan vara rådgivning eller vägledning, men det

⁷² Dir. 2023:168 och dir. 2025:25.

exakta innehållet i och utförandet av tjänsterna varierar mellan organisationerna. Det finns ingen samlad statistik om omställningsorganisationernas verksamhet. Under 2024 beviljade Trygghetsfonden TSL omställningsstöd till cirka 23 000 personer och Trygghetsrådet TRR till cirka 20 000 personer.⁷³

Finansiering av omställningsorganisationerna har tidigare helt skett genom arbetsgivarna, men samtidigt med det offentliga omställningsstödet infördes även 2022 en statlig ersättning till alla arbetsgivare som finansierar registrerade omställningsorganisationer som tillhandahåller grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

3.4 Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är föränderlig

3.4.1 Innehållet i verksamheten ändras ofta

Som regeringen har konstaterat kännetecknas arbetsmarknadspolitiken av en ständigt pågående utveckling där olika insatser införs, förändras eller avvecklas utifrån förändrade behov hos de arbetsökande och på arbetsmarknaden.⁷⁴ Olika politiska inriktningar och ambitioner har också medfört att arbetsmarknadspolitiken förändrats över tid. Flera utredningar och granskningar har under åren belyst denna föränderlighet och vad den innebär. För att ge en bild av hur konstant förändringen är ges i det följande exempel på hur detta har beskrivits av andra.

Delegationen för arbetsmarknadspolitisk forskning (EFA) skrev 1990 att formerna för och inriktningen av arbetsförmedlingens verksamhet ständigt är föremål för överväganden och förändringar.⁷⁵ EFA skrev att förändringar av synsätt på arbetsmarknaden och ekonomin samt hur väl de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna fungerar, kan medföra ändringar i arbetsmarknadspolitikens inriktning, utformning och dimensionering.⁷⁶

⁷³ Trygghetsfonden TSL, *Kvartalsrapport 2024:4. Fortfarande sval konjunktur men industrin fortsatt relativt stabil*, 2024, s. 4 och Trygghetsrådet TRR, "Nära 20 000 privatanställda tjänstemän uppsagda i fjol", [pressmeddelande den 13 januari 2025], hämtad den 25 april 2025, <https://via.tt.se/pressmeddelande/3747860/nara-20-000-privatanstallda-tjansteman-uppsagda-i-fjol?publisherId=3236174&lang=sv>.

⁷⁴ Prop. 2021/22:216, *Förbättrade förutsättningar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten*, s. 25.

⁷⁵ SOU 1990:31, *Perspektiv på arbetsförmedlingen*, s. 23.

⁷⁶ SOU 1990:31, s. 11.

Utredningen om en flexiblare arbetsmarknadsutbildning skrev i sitt slutbetänkande 2007 att arbetsmarknadspolitikens förändrade inriktning och sammansättning som skett från 1950-talet bör ses mot bakgrund av bl.a. strukturella förhållanden samt förändringar i arbetskraftsefterfrågan och kvalifikationskrav.⁷⁷ Arbetsmarknadsutredningen beskrev 2019 regeringens styrning av Arbetsförmedlingen genom åren som ”detaljerad, föränderlig och kortsiktig”.⁷⁸

Riksrevisionens granskning år 2018 av 23 arbetsmarknadspolitiska insatser som införts under åren 2006–2015 visade att år 2016 hade 12 av dem lagts ner, varav 10 haft en livslängd på tre år eller mindre. I samband med regeringsskiftet 2006 lades fyra insatser ned efter att ha startats samma år.⁷⁹

Även på senare tid skapas nya arbetsmarknadspolitiska program och insatser samtidigt som gamla avskaffas. Programmet förmedlingsinsatser infördes 2022. Bland anställningar med ekonomiskt stöd avskaffades extratjänster 2022 och yrkesintroduktionsanställningar 2024, medan etableringsjobb infördes 2024. Även de närmare villkoren för program och insatser ändras, exempelvis genom vilka krav som ställs på arbetsgivare för en viss typ av anställning med ekonomiskt stöd eller vilka tak som gäller för olika ersättningar.

Förändringar i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten sker utifrån den ständiga utvecklingen på arbetsmarknaden, men även utifrån olika politiska inriktningar. Återkommande sker även ändringar som delvis motiveras med att regelverket ska förenklas. I budgetpropositionen för 2000 beskrev regeringen att det arbetsmarknadspolitiska regelverket skulle reduceras väsentligt och att det trots genomförda regelförändringar återstod ett stort antal arbetsmarknadspolitiska åtgärder och en reglering som i vissa fall präglades av en hög detaljeringsgrad som lämnade ett begränsat utrymme för flexibla lösningar.⁸⁰ Under 2012 beskrev regeringen att regerings-skiftet år 2006 innebar en ny inriktning av arbetsmarknadspolitik och att den ekonomiska kris som följde åren därefter ledde till ett behov av snabba förändringar. Över tid hade det medfört att helheten blivit oöverskådlig och det fanns behov av en övergripande

⁷⁷ SOU 2007:112, *Nya förutsättningar för arbetsmarknadsutbildning*, s. 55.

⁷⁸ SOU 2019:3, *Effektivt, tydligt och träffsäkert – det statliga åtagandet för framtidens arbetsmarknad*, s. 121.

⁷⁹ Riksrevisionen, *Deltagarantal i nya arbetsmarknadspolitiska insatser – önsketänkande framför träffsäkra volymbedömningar*, 2018, s. 24.

⁸⁰ Prop. 1999/2000:1, *Budgetpropositionen för 2000*, utg. omr. 14, s. 41.

översyn av de arbetsmarknadspolitiska författningarnas struktur. Målsättningen var att skapa ett regelverk som är överskådligt, enkelt att tillämpa och med en struktur som fungerar över tid.⁸¹

I budgetpropositionen för 2024 angav regeringen att ambitionen är att förenkla det arbetsmarknadspolitiska insatsutbudet och i budgetpropositionen för 2025 genomfördes vissa ändringar.⁸²

Utöver att regeländringar förändrar program och insatser så styrs även Arbetsförmedlingens användning av dessa genom årlig finansiell styrning, både till total omfattning och i fördelning mellan insatser, samt genom uppdrag och mål beslutade av regeringen.

3.4.2 Fler aktörer som utförare i verksamheten

En utveckling som har skett under de senaste decennierna är att fler aktörer är involverade i att utföra den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Staten tog på 1940-talet ansvaret för arbetsförmedling, som tidigare främst utförts av kommunala och privata arbetsförmedlingar.⁸³ Arbetsmarknadsverket, som bestod av Arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna, var länge den stora aktören. Från 1980-talet började dock arbetsmarknadsutbildning utföras av externa utförare på uppdrag av Arbetsmarknadsverket, som 2008 ombildades till den sammanhållna myndigheten Arbetsförmedlingen. Från 2007 används andra aktörer som leverantörer även av andra tjänster för att ge stöd till arbetssökande.

Inom de ramar som regelverk och styrning ger har Arbetsförmedlingen möjligheter att ändra i formerna för insatser som anskaffas, vilket alltså kan ske även utan att regelverk eller styrning från regeringen ändras. Det kan både handla om förändringar inom befintliga tjänster, t.ex. vilka villkor som gäller för leverantörerna, och förändring av vilka tjänster som anskaffas. Arbetsmarknadsutredningen beskrev hur det under åren 2010–2017 funnits 19 arbetsmarknadstjänster som utförts i extern regi på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Av dem hade tio tjänster tillkommit och nio tjänster

⁸¹ Prop. 2011/12:107, *Samverkan mellan kommuner om samhällsorientering m.m.*, s. 21.

⁸² Prop. 2023/24:1, *Budgetpropositionen för 2024*, utg.omr. 14, s. 35, prop. 2024/25:1, *Budgetpropositionen för 2025*, utg.omr. 14, s. 36.

⁸³ SOU 1992:116, *Privat förmedling och uthyrning av arbetskraft*, s. 22.

avslutats under perioden, varav tre tjänster både hade tillkommit och avslutats.⁸⁴

Regeringen beskrev 2022 att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten skulle reformeras och att arbetsmarknadspolitiska insatser i större utsträckning skulle utföras av leverantörer på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen skulle fortsatt ha myndighetsansvar och ansvar för en välfungerande arbetsmarknadspolitisk verksamhet i hela landet och en bredd av insatser.⁸⁵ Ett antal förändringar i lagar och förordningar genomfördes för att skapa bättre förutsättningar för detta.

Inriktningen för Arbetsförmedlingen anfördes också som skäl till att Kammarkollegiet gavs ansvar att fatta beslut i ärenden om grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Regeringen anförde att det skulle ta betydande kraft och fokus från Arbetsförmedlingen om myndigheten parallellt med den reformering som pågick även skulle få i uppdrag att ansvara för det grundläggande omställnings- och kompetensstödet. Regeringen såg en risk att kvaliteten skulle påverkas negativt både i det föreslagna grundläggande stödet och i reformarbetet.⁸⁶ I förarbetena bedömdes Kammarkollegiet ha goda förutsättningar att bygga upp den nya verksamheten på ett sätt som liknar de partsgemensamma omställningsorganisationerna, eftersom myndigheten inte behöver förhålla sig till andra uppgifter inom arbetsmarknads- eller utbildningsområdet, till skillnad från t.ex. Arbetsförmedlingen som har i uppgift att prioritera de som står långt från arbetsmarknaden.⁸⁷

⁸⁴ SOU 2019:3, s. 650.

⁸⁵ Prop. 2021/22:216, s. 20.

⁸⁶ Prop. 2021/22:176, s. 293.

⁸⁷ Ds 2021:16, s. 91.

4 Förbättrat informationsutbyte för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

4.1 Inledning

I det här kapitlet redovisas utredningens uppdrag om förbättrat informationsutbyte för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, som finns närmare beskrivet i avsnitt 4.2.

I avsnitt 4.3 redogörs allmänt för bestämmelser som styr utbytet av information mellan de myndigheter och andra aktörer vars verksamheter har betydelse för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

I avsnitt 4.4 redovisas en sammanfattande nulägesbeskrivning av tillgången till information i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Därefter redovisas utredningens kartläggning av aktörernas behov av information och vad som hindrar tillgången till denna information. Redovisade informationsbehov och hinder utgår från aktörernas egna beskrivningar.

I avsnitt 4.5 redovisas utredningens samlade bedömning av de framförda behoven och hur de bör hanteras.

Utredningens bedömningar och förslag på hur informationsutbytet kan förbättras för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten redovisas i avsnitten 4.6–4.11.

4.2 Utredningens uppdrag

Utredningen har i uppdrag att kartlägga vilka behov av information som Arbetsförmedlingen, Kammarkollegiet, kommuner, andra myndigheter, anordnare av insatser och andra aktörer har för att kunna

utföra sina respektive uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Utredningen använder i detta sammanhang uppgift i meningen ett ansvar efter beslut av riksdag eller regering och uppdrag från ansvarig myndighet. I kapitel 3 beskrivs de olika aktörerna inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten samt de uppgifter som respektive aktör utför.

Vidare har utredningen i uppdrag att lämna förslag på hur informationsutbytet mellan Arbetsförmedlingen och andra aktörer kan förbättras för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredningens uppdrag är med andra ord begränsat till att lämna förslag på hur informationsutbytet mellan olika aktörer kan förbättras, inte hur informationsutbytet kan förbättras inom en och samma aktörs verksamhet. Utredningens uppdrag är även begränsat till att lämna förslag på hur informationsutbytet kan förbättras för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, inte andra verksamhetsområden som exempelvis utbildning eller socialtjänst. Det utesluter dock inte att informationsutbyte med andra verksamhetsområden kan behöva ske i syfte att förbättra den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Utredningens uppdrag att kartlägga aktörers behov av information samt lämna förslag på hur informationsutbytet mellan olika aktörer kan förbättras är två delar av samma övergripande uppdrag: att förbättra informationsutbytet för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredningens redovisning av kartläggningen av aktörers behov av information innefattar därför enbart sådant som bedöms avse förbättring för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Behov av information som avser förbättring av annan verksamhet redovisas inte.

I direktiven anges att det övergripande syftet med utredningens uppdrag är att förbättra förutsättningarna för en effektiv och ändamålsenlig verksamhet. Ekonomistyrningsverket (ESV) definierar effektivitet som en relation mellan kostnad och kvalitet. En ökad effektivitet innebär enligt ESV att en verksamhet utförs till en minskad kostnad med oförändrad kvalitet, eller att kvaliteten ökar till samma kostnad.¹

¹ Ekonomistyrningsverket (ESV), "Vad menas med effektivitet i staten?", hämtad den 3 mars 2025, <https://forum.esv.se/verksamhetsutveckling/effektivitet/vad-menas-med-effektivitet-i-staten>.

En ändamålsenlig verksamhet tolkar utredningen som en verksamhet där aktörerna kan utföra sina uppgifter, i betydelsen ansvar efter beslut av riksdag eller regering och uppdrag från ansvarig myndighet. I det ingår inte att aktörer ska ges förbättrade förutsättningar att göra sådant som inte ingår i deras uppgifter.

I den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan ett förslag som förbättrar förutsättningarna för en effektiv och ändamålsenlig verksamhet exempelvis handla om att arbetssökande i högre utsträckning får rätt stöd i rätt tid eller till en lägre kostnad. Andra exempel kan vara att aktörer i verksamheten kan utföra sina uppgifter på kortare tid eller med mindre resurser utan att kvaliteten i utförandet försämras. Det kan även handla om att skapa bättre förutsättningar för beslutande myndigheter att förhindra eller upptäcka felaktiga utbetalningar.

Olika delar av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan påverkas på olika sätt av samma förändring. För att en förändring ska anses innebära en förbättring av förutsättningarna för verksamheten bör dess följder bedömas för verksamheten i sin helhet. En förändring innebär inte en effektivisering om den leder till en marginell förbättring inom enbart en del av verksamheten, samtidigt som den leder till ökade kostnader för en annan del av verksamheten.

Utredningen ska enligt direktiven noga väga behovet av ett förbättrat informationsutbyte mot den enskildes rätt till skydd för sin personliga integritet. Regler om skydd för den personliga integriteten beskrivs i avsnitt 4.3.3.

4.3 Bestämmelser som styr utbytet av information mellan myndigheter och andra aktörer

4.3.1 Utbyte av information

För att myndigheter och andra aktörer inom det allmännas verksamhet ska kunna utföra sina uppgifter förutsätts att de har tillgång till relevant och korrekt information. En viktig del i detta är att myndigheterna och aktörerna har möjlighet att utbyta uppgifter med varandra, vilket bl.a. bidrar till att arbetssökande får stöd inom rimlig tid men också till att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen.

Vilken information myndigheter och andra aktörer får utbyta styrs av olika regelverk som ger skydd mot spridning av uppgifter om enskilda och som skyddar enskildas personliga integritet.

4.3.2 Allmänt om offentlighet och sekretess

Offentlighetsprincipen är en grundläggande princip för Sveriges statsskick. Principen innebär att allmänheten och företrädare för media har rätt till insyn i statens och kommunernas verksamhet. Detta kommer till uttryck bl.a. genom att allmänna handlingar är offentliga. Principen om handlingsoffentlighet slås fast i 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen. Där föreskrivs att var och en till främjande av ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande har rätt att ta del av allmänna handlingar. En handling är allmän, om den förvaras hos en myndighet och enligt särskilda bestämmelser är att anse som inkommen till eller upprättad hos myndigheten (2 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen).

Med myndighet avses enligt tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, de organ som ingår i den offentlighetsrättsliga statliga eller kommunala organisationen. Regeringen, domstolarna och de statliga och kommunala förvaltningsmyndigheterna är myndigheter. Med myndighet likställs riksdagen och beslutande kommunala församlingar (2 kap. 5 § tryckfrihetsförordningen). Även aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar och stiftelser där kommuner eller regioner utövar ett rättsligt bestämmande inflytande jämställs med myndigheter (2 kap. 3 § OSL). Med myndighet ska vidare jämföras vissa andra organ som utövar myndighetsutövning mot enskilda, däribland arbetslöshetskassorna (se 2 kap. 4 § OSL).

I OSL finns bestämmelser om sekretess som begränsar rätten att ta del av allmänna handlingar och som reglerar tystnadsplikt i det allmännas verksamhet. Sekretess innebär enligt 3 kap. 1 § samma lag ett förbud att röja en uppgift, vare sig det sker muntligen, genom utlämnande av en allmän handling eller på något annat sätt. Förbudet att röja en uppgift riktar sig både till den myndighet där uppgiften är sekretessbelagd och till personalen vid myndigheten (2 kap. 1 § OSL). Enligt 2 kap. 2–5 §§ OSL jämföras med

myndighet vissa andra organ. En sekretessbelagd uppgift får som utgångspunkt inte lämnas från en myndighet till en annan, eller mellan olika verksamhetsgrenar inom samma myndighet när de är att betrakta som självständiga i förhållande till varandra (se 8 kap. 1 och 2 §§ OSL).

Att bryta mot ett förbud att lämna ut sekretessbelagda uppgifter är, med vissa undantag, straffsanktionerat. Enligt 20 kap. 3 § första stycket brottsbalken gäller att den som röjer en uppgift som han eller hon är skyldig att hemlighålla enligt lag eller annan författning eller enligt förordnande eller förbehåll som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, kan dömas för brott mot tystnadsplikt till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som olovligen utnyttjar en sådan hemlighet. I 14 kap. 2 § första stycket OSL finns en hänvisning till brottsbalken.

För att myndigheter och med myndigheter jämställda organ ska kunna utbyta sekretessbelagda uppgifter krävs att en sekretessbrytande bestämmelse är tillämplig eller att det finns en uppgiftsskyldighet. En myndighet ska vidare enligt 6 kap. 5 § OSL på begäran av en annan myndighet lämna en uppgift som den förfogar över om inte uppgiften är sekretessbelagd eller det skulle hindra arbetets behöriga gång. Bestämmelsen anses utgöra en precisering av den allmänna samverkansskyldighet som gäller för myndigheter enligt 8 § förvaltningslagen (2017:900) och syftar bl.a. till att underlätta för myndigheter att fullgöra sin verksamhet.

Sekretess hos myndigheter och andra aktörer

Handlingsoffentligheten får endast begränsas för att skydda vissa angivna intressen, bl.a. intresset av myndigheters verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn, intresset av att förebygga eller beivra brott eller intresset av att skydda enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. En begränsning av rätten att ta del av allmänna handlingar ska anges noga i en bestämmelse i en särskild lag eller, om det anses lämpligare i ett visst fall, i en annan lag som den särskilda lagen hänvisar till. Efter bemyndigande i en sådan bestämmelse får regeringen genom förordning meddela närmare föreskrifter om bestämmelsens tillämplighet (2 kap. 2 § andra stycket tryckfrihetsförordningen). Den särskilda lagen är OSL.

Regeringen har meddelat närmare föreskrifter i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641), förkortad OSF.

En sekretessbestämmelse brukar bestå av tre huvudsakliga rekvirit som utgör förutsättningar för att bestämmelsen ska kunna tillämpas. Dessa är sekretessens föremål, räckvidd och styrka.

Sekretessens föremål är den uppgift som omfattas av sekretess, t.ex. uppgift om en enskilds personliga förhållanden. Sekretessens räckvidd anger var i det allmännas verksamhet bestämmelsen ska tillämpas. Sekretessen är normalt sett reglerad för ett avgränsat tillämpningsområde och gäller vanligtvis för vissa angivna uppgifter, i en viss typ av ärenden, i en viss typ av verksamhet eller hos en viss myndighet. När det gäller sekretessens styrka bestäms den i regel med hjälp av s.k. skaderekvisit. Man skiljer mellan raka och omvända skaderekvisit. Med ett rakt skaderekvisit är utgångspunkten att uppgiften är offentlig och att det bara gäller sekretess om det kan antas att viss skada eller men uppkommer om uppgiften lämnas ut. Med ett omvänt skaderekvisit är utgångspunkten den omvända, dvs. att uppgiften omfattas av sekretess. Vid ett omvänt skaderekvisit får uppgiften således bara lämnas ut om det står klart att den kan lämnas ut utan att det uppkommer viss skada eller men. Sekretessen kan också vara absolut. I ett sådant fall ska de uppgifter som omfattas av bestämmelsen hemlighållas utan någon skadeprövning om uppgifterna begärs utlämnade.

I det följande redovisas bestämmelser om sekretess för de myndigheter och andra aktörer vars verksamheter har betydelse för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Arbetsförmedlingen

Enligt 28 kap. 11 § OSF gäller sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i ärende. I ärende hos Försäkringskassan eller domstol gäller 1–3 och 6 §§ i stället för första och andra styckena. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Sekretessen enligt paragrafen gäller med ett rakt skaderekvisit och presumptionen är således för offentlighet. Bestämmelsen om-

fattar hela den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det innebär exempelvis ärenden om arbetsmarknadspolitiska insatser och ärenden om ersättning för deltagande i sådana insatser som följer av förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, de särskilda förordningarna som reglerar arbetsmarknadspolitiska program och förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser. Även andra ärenden i anställningsfrämjande syfte enligt lagstiftningen om anställningsfrämjande åtgärder omfattas av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.²

Sekretess gäller också i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Detta framgår av 28 kap. 12 § OSL. Sekretessen gäller dock inte beslut om stöd i ärende enligt lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

På samma sätt som när det gäller sekretesskyddet för enskildas personliga förhållanden gäller sekretessen till skydd för enskildas affärs- eller driftförhållanden med ett rakt skaderekvisit, dvs. med en presumtion för offentlighet. Bestämmelsen omfattar hela den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, t.ex. ärenden om arbetsmarknadspolitiska insatser och ärenden om ersättning för deltagande i sådana insatser. Även ärenden enligt lagstiftningen om anställningsfrämjande åtgärder omfattas av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.³

Kammarkollegiet

Det finns inte någon särskild sekretessbestämmelse för uppgifter som förekommer i ärenden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamhet som Kammarkollegiet ansvarar för (se lagen [2022:850] om grundläggande omställnings- och kompetensstöd). Regeringen har bedömt att uppgifter om en enskilds personliga förhållanden i ärenden om offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd och yttranden för omställningsstudiestöd till enskilda personer enligt lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd

² Prop. 2021/22:216, *Förbättrade förutsättningar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten*, s. 96 och 97.

³ Prop. 2021/22:216 s. 98.

omfattas av sekretess enligt 28 kap. 11 § OSL, eftersom verksamheten går att definiera som åtgärder i anställningsfrämjande syfte eller som en del av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Uppgifter om registrering av omställningsorganisationer och ersättning till arbetsgivare har bedömts vara sådana uppgifter om en enskilds affärs- eller driftförhållanden som avses i 28 kap. 12 § OSL, dvs. åtgärder i anställningsfrämjande syfte eller som en del av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.⁴ Mot denna bakgrund ansåg regeringen att det inte fanns något behov av att införa ytterligare sekretessbestämmelser för uppgifter i ärenden enligt lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

Arbetslöshetskassorna och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

Av bilagan till OSL framgår att reglerna om handlingsoffentlighet och sekretess är tillämpliga vid arbetslöshetskassornas prövning av ärenden om arbetslöshetsersättning och av ärenden om medlemsavgift för arbetslös medlem. Arbetslöshetskassorna har således jämförts med myndigheter när det gäller sådan verksamhet (jfr 2 kap. 4 § OSL).

För arbetslöshetskassorna gäller, enligt 28 kap. 13 § OSL, sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i ärenden om arbetslöshetsförsäkring enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och i ärenden om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor. Sekretess gäller om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Sekretess gäller även för beslut i ärenden. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Bestämmelsen är också tillämplig hos Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF).⁵

Eftersom sekretessen gäller med ett rakt skaderekvisit finns det en presumtion för offentlighet.

Den 1 oktober 2025 träder lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring i kraft och ersätter nuvarande lag (1997:238) om arbets-

⁴ Prop. 2021/22:176, *Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden*, s. 356–362.

⁵ Jfr prop. 2000/01:129, *Ökat informationsutbyte mellan arbetslöshetsförsäkringen, socialförsäkringen och studiestödet*, s. 84.

löshetsförsäkring.⁶ Som en följd av detta ändras sekretessbestämmelsen i 28 kap. 13 § OSL från och med samma datum. Enligt den nya bestämmelsen kommer sekretess att gälla i ärende enligt lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring och i ärende om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt lagen om arbetslöshetskassor för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Av förarbetena framgår att det rör sig om en följdändring och att ingen ändring i sak är avsedd.⁷

Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten

I 28 kap. 1–5 §§ OSL finns bestämmelser om sekretess till skydd för enskild när det gäller socialförsäkringsförmåner. Enligt 1 § gäller sekretess hos bl.a. Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden som förekommer i vissa särskilt angivna ärenden om socialförsäkringsförmåner. Sekretess gäller endast om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften i ärendet röjs, dvs. huvudregeln är att uppgifterna är offentliga. Sekretess gäller även i verksamhet som avser registrering av enskilda för uppgift om en enskilds personliga förhållanden som myndigheten fått från Migrationsverket, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Enligt 28 kap. 4 § OSL gäller också sekretess i ett ärende om arbetsskadeförsäkring för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

⁶ Prop. 2023/24:128, *En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster*, bet. 2023/24:AU9, rskr. 2023/24:267.

⁷ Prop. 2023/24:128 s. 495 och 496.

Migrationsverket

Dagersättning är en form av bistånd som kan beviljas asylsökande enligt bestämmelserna i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. I ärende om bistånd åt asylsökande och andra utlänningar gäller enligt 26 kap. 1 § OSL sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Enligt paragrafen gäller ett omvänt skaderekvisit, dvs. det finns en presumtion för sekretess.

Av 37 kap. 1 § OSL framgår vidare att utöver vad som gäller i 21 kap. 5 § OSL (utlännings säkerhet i vissa fall) gäller sekretess i verksamhet för kontroll över utlänningar och i ärende om svenskt medborgarskap för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Det finns således en presumtion för sekretess. Även uppgifter om utlännings ekonomiska omständigheter kan omfattas av sekretessen. Med verksamhet för kontroll avses såväl förvaltningsärenden om t.ex. uppehållstillstånd, arbetstillstånd och avvisning eller utvisning som kontrollåtgärder och annan löpande tillsyn.

För uppgift i en anmälan eller utsaga av en enskild i verksamhet för kontroll över utlänningar är sekretessen svagare och gäller endast om det kan antas att fara uppkommer för att den som lämnat uppgiften eller någon närstående till denne utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Som huvudregel gäller sekretess inte för myndighetens beslut i ett ärende, men skälen kan hållas hemliga. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Sekretess för aktörer inom utbildningsverksamhet

I 23 kap. OSL finns bestämmelser om sekretess till skydd för enskild i utbildningsverksamhet. Enligt 23 kap. 2 § första stycket gäller sekretess bl.a. i grundskolan och gymnasieskolan för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i sådan elevhälsa som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Här gäller således en presumtion

för sekretess. Enligt paragrafens tredje stycke kan även en uppgift om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden omfattas av sekretess i vissa situationer.

Bestämmelser om sekretess i annan utbildningsverksamhet än den som riktar sig till barn och ungdomar, t.ex. inom universitet och högskolor, kommunal vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning, regleras i 23 kap. 5 § OSL. Enligt första stycket första meningen gäller sekretess för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om en enskilds personliga förhållanden hos psykolog, kurator eller hos studie- och yrkesvägledningen, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Här gäller ett omvänt skaderekvisit och det råder således en presumtion för sekretess. Enligt första stycket andra meningen gäller även sekretess i elevvårdande verksamhet i övrigt inom arbetsmarknadsutbildningen, den kommunala vuxenutbildningen och folkhögskolan för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Här gäller en presumtion för offentlighet.

I paragrafens andra stycke finns en bestämmelse som gör det möjligt att hemlighålla förföljda personers identitet dels i annan utbildningsverksamhet än sådan som anges i 23 kap. 1–3 §§ OSL (exempelvis inom universitet, högskolor och den kommunala vuxenutbildningen m.fl.), dels hos Universitets- och högskolerådet (UHR) i verksamhet som avser biträde vid antagning av studenter.

Med arbetsmarknadsutbildning avses yrkesinriktad utbildning som syftar till att underlätta för den enskilde att få eller behålla ett arbete och som motverkar att brist på arbetskraft uppstår på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsutbildningen handhas av Arbetsförmedlingen (1, 11 och 12 §§ förordningen [2000:634] om arbetsmarknadspolitiska program). Med den kommunala vuxenutbildningen avses bl.a. kommunal utbildning på grundläggande nivå och gymnasienivå inklusive svenska för invandrare (sfi).

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Centrala studiestödsnämnden

Bestämmelser om sekretess till skydd för enskild i Centrala studiestödsnämndens (CSN) verksamhet finns i 28 kap. 9 § OSL. Sekretess gäller bl.a. i ärende om studiestöd för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. Ett rakt skaderekvisit gäller, dvs. det finns en presumtion för offentlighet.

I andra ärenden än sådana om studiestöd under sjukdom gäller sekretessen inte beslut i ärenden. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Sekretess hos kommuners socialtjänst

Enligt 26 kap. 1 § OSL gäller sekretess inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Det finns således en presumtion för sekretess. Med socialtjänst förstås bl.a. verksamhet enligt socialtjänstlagen (2001:453). Vidare jämställs med socialtjänst bl.a. ärenden om bistånd åt asylsökande och andra utlänningar samt verksamhet enligt lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Skatteverket

I Skatteverkets beskattningsverksamhet skyddas uppgifter om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden främst av sekretessbestämmelserna i 27 kap. 1, 2 och 5 §§ OSL. Som huvudregel gäller absolut sekretess. Det innebär att om en uppgift är hänförlig till den verksamhet som avses i bestämmelserna, och inget undantag från sekretessen finns eller en sekretessbrytande regel är tillämplig, får uppgiften inte lämnas ut. Beslut som innebär att skatt eller pensionsgrundande inkomst bestäms och beslut där underlag för bestämmande av skatt fastställs är som huvudregel offentliga (27 kap. 6 §). Sekretess gäller dock för beslut i ärenden som omfattas av 27 kap. 2 § första stycket 1 OSL, t.ex. beslut om revision.

Sekretess till skydd för enskild inom Skatteverkets folkbokföringsverksamhet regleras i 22 kap. OSL. Av 22 kap. 1 § första stycket 1 framgår att sekretess gäller i verksamhet som avser folkbokföringen eller annan liknande registrering av befolkningen och, i den utsträckning som regeringen föreskriver, i annan verksamhet som avser registrering av en betydande del av befolkningen. Sekretessen gäller för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Huvudregeln i bestämmelsen är att uppgifterna i de register som avses ska vara offentliga. Sekretessen omfattar bl.a. uppgifter i verksamhet som avser registrering av befolkningen i exempelvis Lantmäteriets fastighetsregister, Polismyndighetens passregister, Skatteverkets databas över identitetskort för folkbokförda i Sverige och Statens tjänstepensionsverks pensionsregister (se 6 § OSF).

Utöver sekretess som gäller till skydd för enskilda finns sekretessbestämmelser till skydd för Skatteverkets kontrollverksamhet i 17 kap. 1–2 §§ OSL.

Kriminalvården

Sekretess inom Kriminalvården regleras i 35 kap. 15 § OSL. Sekretess gäller inom kriminalvården för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående lider men eller att fara uppkommer för att någon utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs. Här gäller således ett rakt skaderekvisit. Som huvudregel gäller inte sekretess för beslut av Kriminalvården eller en övervakningsnämnd. Sekretessen gäller dock för uppgift i ett sådant beslut, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Generella bestämmelser om sekretess

I 21 kap. OSL finns sekretessbestämmelser som skyddar uppgifter om enskildas personliga förhållanden oavsett i vilket sammanhang uppgifterna förekommer. Bestämmelserna är således tillämpliga hos

alla myndigheter och andra aktörer som tillämpar OSL. Exempelvis gäller enligt 1 § sekretess för uppgift som rör en enskilds hälsa eller sexualliv, om det måste antas att den enskilde eller någon närstående till denne kommer att lida betydande men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller med ett kvalificerat rakt skaderekvisit, vilket innebär en presumtion för offentlighet. I 3 § finns en sekretessbestämmelse till skydd för förföljda personer som bl.a. omfattar uppgift om en enskilds bostadsadress. I 5 § finns en sekretessbestämmelse för särskilt känsliga uppgifter om utläningar. I 7 § finns en sekretessbestämmelse till skydd för personuppgifter i fall där det kan antas att utlämnade uppgifter kommer att behandlas i strid med dataskyddsregleringen.

OSL innehåller också sekretessbestämmelser som är tillämpliga när en myndighet upphandlar tjänster och ingår avtal med leverantörer inom sin verksamhet, något som är vanligt förekommande inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Enligt 19 kap. 3 § andra stycket OSL får bl.a. uppgift som rör anbud eller som rör motsvarande erbjudande inom en kommun, en region eller en myndighet eller mellan statliga myndigheter inte i något fall lämnas till någon annan än den som har lämnat anbudet eller erbjudandet förrän alla anbud eller erbjudanden offentliggörs eller beslut om leverantör och anbud fattats eller ärendet dessförinnan har slutförts. Sekretessen för uppgift som rör anbud i upphandlingsärenden är således absolut. Av 31 kap. 16 § första stycket OSL följer att sekretess gäller för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden när denne i vissa fall har trätt i affärsförbindelse med en myndighet, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Här finns således en presumtion för offentlighet.

Konkurrens mellan flera sekretessbestämmelser

Av 7 kap. 3 § OSL följer att det vid konkurrens mellan flera sekretessbestämmelser är den eller de sekretessbestämmelser enligt vilken uppgiften är sekretessbelagd som har företräde, om inte annat anges i OSL. Det är resultatet av sekretessprövningen som är avgörande och inte skaderekvisitens konstruktion.⁸ Undantag från

⁸ Prop. 2008/09:150, *Offentlighets- och sekretesslag*, s. 320.

denna huvudregel finns bl.a. i 11 kap. 8 § OSL om konkurrens mellan primära och sekundära sekretessbestämmelser.

Bestämmelser om tystnadsplikt inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Som redan nämnts innehåller OSL bestämmelser som reglerar begränsningarna av rätten att ta del av allmänna handlingar och den tystnadsplikt som gäller i det allmännas verksamhet. När det gäller privaträttsliga aktörer finns bestämmelser om tystnadsplikt i allmänhet inte i OSL utan i särskilda lagar. En sådan föreskrift om tystnadsplikt är i regel förenad med straffansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken, om det inte uttryckligen anges att överträdelsen inte ska medföra straffansvar eller gärningen är straffbelagd enligt annan författning.

I det följande redovisas specifika bestämmelser om tystnadsplikt inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Leverantörer och underleverantörer

I 4 § första stycket lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns en bestämmelse om tystnadsplikt för leverantörer och underleverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Tystnadsplikt gäller för den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar eller har deltagit i en leverantörs verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen och innebär ett förbud mot att obehörigen röja eller utnyttja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden eller affärs- eller driftförhållanden. Tystnadsplikten är straffsanktionerad i 20 kap. 3 § brottsbalken.

Syftet är bl.a. att uppgifter om enskildas förhållanden som hanteras av leverantörer och underleverantörer ska få motsvarande skydd som gäller hos Arbetsförmedlingen i de fall där insatserna ges i Arbetsförmedlingens regi.⁹

I andra stycket finns en upplysning om att OSL tillämpas i det allmännas verksamhet. Det innebär att om t.ex. en kommun i egenkap av leverantör utför en insats på uppdrag av Arbetsförmed-

⁹ Jfr prop. 2021/22:216 s. 45.

lingen så gäller relevanta bestämmelser i OSL och inte den aktuella tystnadspliktsbestämmelsen.

Samhall Aktiebolag

Av lagen (1992:314) om tystnadsplikt i verksamhet i Samhallgruppen framgår att den som deltar i eller har deltagit i verksamhet som genom produktion av varor och tjänster syftar till att uppnå meningsfullt och utvecklande arbete för arbetshandikappade, inte obehörigen får röja vad han därvid har fått veta om en anvisad arbetstagares personliga förhållanden. Tystnadsplikten är straffsanktionerad i 20 kap. 3 § brottsbalken.

Tystnadsplikt enligt lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder

Lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder innehåller bestämmelser om skyldighet för arbetsgivare att varsla Arbetsförmedlingen om driftsinskränkning. Lagen innehåller också bestämmelser som ska främja anställning av äldre arbetstagare och arbetstagare med nedsatt arbetsförmåga. I 16 § anges att den som har tagit befattning med ett ärende enligt lagen inte obehörigen får röja eller utnyttja vad han eller hon därvid har fått veta om enskildas personliga förhållanden eller affärs- eller driftförhållanden. Tystnadsplikten är straffsanktionerad i 20 kap. 3 § brottsbalken.

Sekretess mellan myndigheter och andra organ

Sekretess gäller som huvudregel inte bara i förhållande till enskilda utan också mellan myndigheter och i viss utsträckning även inom en myndighet (8 kap. 1 och 2 §§ OSL). Möjligheten att utbyta uppgifter är dock en viktig förutsättning för att myndigheterna ska kunna utföra sina uppgifter. Det är därför nödvändigt att vissa sekretessbelagda uppgifter kan utbytas. I 10 kap. OSL finns ett antal sekretessbrytande bestämmelser och bestämmelser om undantag från sekretess.

En sekretessbrytande bestämmelse definieras i 3 kap. 1 § OSL som en bestämmelse som innebär att en sekretessbelagd uppgift får

lämnas ut under vissa förutsättningar. Det handlar om situationer när andra myndigheters eller enskildas intresse av att ta del av en sekretessbelagd uppgift väger tyngre än det intresse sekretessen ska skydda. I 28 kap. 12 a § OSL finns en sekretessbrytande bestämmelse som gör det möjligt för Arbetsförmedlingen att lämna ut sekretessbelagda uppgifter som bedöms vara nödvändiga för att en leverantör av arbetsmarknadspolitiska insatser ska kunna fullgöra sitt uppdrag.¹⁰

Samtycke

Enligt 10 kap. 1 § OSL gäller att sekretess till skydd för en enskild inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan enskild eller till en myndighet, om den enskilde samtycker till det. Vidare anges att detta följer av 12 kap. OSL och gäller med de begränsningar som anges där. Av 12 kap. 2 § OSL följer att en enskild helt eller delvis kan häva den sekretess som gäller till skydd för honom eller henne själv genom att lämna ett samtycke. En enskilds möjlighet att disponera över sekretessen kan dock begränsas genom en annan bestämmelse i OSL.

Nödvändigt utlämnande

Enligt 10 kap. 2 § OSL hindrar inte sekretess att en myndighet lämnar uppgifter till en enskild eller till en annan myndighet, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. Det kan t.ex. vara nödvändigt för en tjänsteperson att underrätta kollegor inom en myndighet innan han eller hon kan fatta ett visst beslut. Bestämmelsen ska tolkas restriktivt och avsikten är inte att man enbart av effektivitetsskäl ska kunna bryta sekretessen. Sekretessen får brytas endast i de fall, då det är en nödvändig förutsättning för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra ett visst åliggande.¹¹

¹⁰ Se prop. 2021/22:216 s. 98.

¹¹ Prop. 1979/80:2, med förslag till sekretesslag m.m. Del A s. 122, 465 och 494.

Generalklausulen

I 10 kap. 27 § OSL finns den s.k. generalklausulen som innebär att en sekretessbelagd uppgift får lämnas till en myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Från bestämmelsens tillämpningsområde finns vissa undantag, bl.a. gäller den inte inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården.

Syftet med generalklausulen är att den ska utgöra en ventil för det fall uppgifter uppenbart behöver lämnas ut och situationen inte har kunnat förutses i lagstiftningen. När bestämmelsen infördes angavs bl.a. att sekretesslagstiftningen inte får hindra myndigheterna från att utväxla uppgifter i situationer där intresset av att uppgifterna lämnas ut enligt gängse värderingar måste ges företräde framför intresset av att uppgifterna inte lämnas ut.¹²

En förutsättning för att generalklausulen ska vara tillämplig är att det inte finns en specialreglering av det aktuella uppgiftslämnandet i annan lag eller förordning. Generalklausulen är alltså subsidiär i förhållande till andra sekretessbrytande bestämmelser och ska inte tillämpas i ett fall där någon annan sekretessbrytande bestämmelse kan tillämpas.¹³

Generalklausulen kan tillämpas när en myndighet på eget initiativ lämnar sekretessbelagda uppgifter till en annan myndighet och när det finns en uttrycklig begäran från en annan myndighet. Det finns inget hinder mot ett rutinmässigt utbyte av uppgifter utan någon särskild författningsreglering, även om utgångspunkten är att ett rutinmässigt uppgiftsutbyte av sekretessbelagda uppgifter ska vara författningsreglerat. I de undantagsfall när rutinmässigt uppgiftslämnande inte är författningsreglerat men likväl kan anses tillräckligt motiverat måste den intresseavvägning som ska göras enligt generalklausulen ske på förhand och behöver inte avse en prövning i ett enskilt fall.¹⁴ Regeringen har i tidigare lagstiftningsärenden gjort bedömningen att det ofta inte är lämpligt att ett omfattande utlämnande av sekretessbelagda uppgifter sker enbart med stöd av den sekretessbrytande generalklausulen.¹⁵

¹² Prop. 1979/80:2 Del A s. 91.

¹³ Prop. 1979/80:2 Del A s. 328.

¹⁴ Prop. 1979/80:2 Del A s. 327.

¹⁵ Se t.ex. prop. 2015/16:65, *Utlämningsdatalog*, s. 94 och prop. 2016/17:58, *Uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen*, s. 126.

Uppgiftsskyldighet

Av 10 kap. 28 § OSL framgår att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om det finns en uppgiftsskyldighet som följer av lag eller förordning. Bestämmelsen innehåller en generell regel om att föreskrift i lag eller förordning om utbyte av uppgifter mellan myndigheter ska ske utan hinder av sekretessregleringen. Med uppgiftsskyldighet avses att det i annan lag eller av förordning följer att uppgift ska lämnas.¹⁶ Allmänna bestämmelser om skyldighet för myndigheter att samverka eller att lämna varandra information är således inte tillräckliga för att 10 kap. 28 § OSL ska bli tillämplig (jfr 8 § förvaltningslagen och 6 kap. 5 § OSL).

Sekretessbrytande uppgiftsskyldigheter bygger som utgångspunkt på överväganden kring vilket sekretesskydd uppgiften har hos den utlämnande myndigheten och om den mottagande myndighetens behov generellt sett kan anses väga tyngre än det intresse som sekretessen skyddar. Bestämmelser om uppgiftsskyldighet mellan myndigheter är alltså ett sätt för lagstiftaren att reglera ett vanligen förekommande informationsutbyte och att tillförsäkra en verksamhet de uppgifter som behövs i den mottagande myndighetens verksamhet.

För att en bestämmelse om uppgiftsskyldighet ska vara tillämplig krävs att bestämmelsen uppfyller vissa krav på konkretion. Den ska antingen ta sikte på utlämnande av uppgifter av ett speciellt slag, gälla en viss myndighets rätt att ta del av uppgifter i allmänhet eller avse en skyldighet för en viss myndighet att lämna andra myndigheter information.¹⁷ Allmänna bestämmelser som innebär att en myndighet bör eller får lämna uppgifter till en annan myndighet är inte sekretessbrytande enligt 10 kap. 28 § OSL.

4.3.3 Skydd för enskildas personliga integritet

Ett informationsutbyte mellan myndigheter och andra aktörer kan innebära ett intrång i den enskildes personliga integritet. Det kan t.ex. leda till kartläggning av enskilda. Det kan också medföra omfattande behandling av personuppgifter, däribland känsliga sådana, vilket kan utgöra ett stort intrång i enskildas personliga integritet.

¹⁶ Prop. 1979/80:2 Del A s. 322.

¹⁷ Prop. 1979/80:2 Del A s. 322.

Någon entydig definition av begreppet personlig integritet finns inte i svensk rätt. Möjligen kan kränkningar av den personliga integriteten sägas utgöra intrång i den fredade sfär som den enskilde bör vara tillförsäkrad och där intrång bör kunna avvisas.¹⁸

Regler om skydd för den personliga integriteten finns bl.a. i regeringsformen, den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europa-konventionen) och i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (EU:s rättighetsstadga). Även EU:s dataskyddsförordning¹⁹ innehåller skydd för den personliga integriteten.

Regeringsformen

Den personliga integriteten skyddas av regeringsformen. Av målsättningsstadgandet i 1 kap. 2 § regeringsformen framgår att det allmänna ska värna den enskildes privat- och familjeliv. Enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen är var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Av förarbetena framgår att avgörande för om en åtgärd ska anses innebära övervakning eller kartläggning inte är dess huvudsakliga syfte utan vilken effekt åtgärden har. Vad som avses med övervakning respektive kartläggning får bedömas med utgångspunkt från vad som enligt normalt språkbruk läggs i dessa begrepp. Uttrycket ”enskilds personliga förhållanden” avses ha samma innebörd som i tryckfrihetsförordningen och OSL. Vid bedömning av vilka åtgärder som kan anses utgöra ett ”betydande intrång” ska både åtgärdens omfattning och arten av det intrång åtgärden innebär beaktas. Bestämelsen omfattar endast sådana intrång som på grund av åtgärdens intensitet eller omfattning eller av hänsyn till uppgifternas integritetskänsliga natur eller andra omständigheter, innebär ett betydande ingrepp i den enskildes privata sfär.²⁰

¹⁸ Prop. 2009/10:80, *En reformerad grundlag*, s. 175.

¹⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

²⁰ Prop. 2009/10:80 s. 250.

Skyddet för den personliga integriteten är inte absolut, utan kan under vissa förutsättningar begränsas med hänsyn till andra motstående intressen. Begränsningen måste dock ske genom lag (2 kap. 20 § första stycket regeringsformen). En begränsning får vidare endast ske för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle och får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Begränsningen får inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning (2 kap. 21 § regeringsformen).

Europakonventionen

Enligt artikel 8 i Europakonventionen har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Denna rättighet får inte inskränkas av det allmänna annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till vissa närmare angivna ändamål. Europakonventionen gäller som svensk lag. Av 2 kap. 19 § regeringsformen framgår att lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av Europakonventionen. Det bör därför vara mycket ovanligt att svensk rätt inte uppfyller Europakonventionens krav. Enligt regeringen bör därför utgångspunkten vara att även dataskyddsförordningens motsvarande krav är uppfyllt i fråga om de rättsliga förpliktelser, uppgifter av allmänt intresse och den myndighetsutövning som fastställs i enlighet med svensk rätt. Den personuppgiftsansvarige behöver därmed inte göra någon proportionalitetsbedömning avseende regleringen av den rättsliga grunden för behandlingen, utan kan utgå från att svensk rätt uppfyller detta krav. Däremot måste behandlingen vara nödvändig i förhållande till den rättsliga grunden och följa de grundläggande principerna i artikel 5.²¹

²¹ Prop. 2017/18:105, *Ny dataskyddslag*, s. 50.

EU:s rättighetsstadga

EU:s rättighetsstadga är rättsligt bindande för EU:s medlemsstater sedan Lissabonfördraget trätt i kraft.²² Enligt artikel 7 har var och en rätt till respekt för sitt privatliv och familjeliv, sin bostad och sina kommunikationer. Av artikel 8 framgår bl.a. att var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. Vidare framgår att uppgifterna ska behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund.

Av artikel 52.3 i EU:s rättighetsstadga följer att i den mån stadgan omfattar rättigheter som motsvarar sådana som garanteras av Europakonventionen ska de ha samma innebörd och räckvidd som i konventionen. Bestämmelsen hindrar dock inte unionsrätten från att tillförsäkra ett mer långtgående skydd. Enligt artikel 52.1 i stadgan ska varje begränsning i utövandet av de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter. Begränsningar får, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter.

EU:s dataskyddsförordning

Dataskyddsförordningen innehåller den generella regleringen för personuppgiftsbehandling inom EU. När en EU-förordning träder i kraft gäller den i samtliga medlemsstater och ska inte anpassas till nationell rätt. EU-rätten måste tillämpas och ges företräde även på myndighetsnivå, vilket innebär att nationella bestämmelser som strider mot EU-rätten inte får tillämpas (se bl.a. dom den 9 september 2003 i mål C-198/01, *Consorzio Industrie Fiammiferi [CIF] mot Autorità Garante della Concorrenza el del Mercato*, REG 2003 p. 48 och 49).

Dataskyddsförordningen är således i alla delar bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat och syftar till att skydda fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter, särskilt deras rätt till skydd vid behandling av personuppgifter och till att säkerställa ett fritt

²² Se prop. 2007/08:168, *Lissabonfördraget*, s. 76 f.

flöde av personuppgifter inom unionen. Vissa av de bindande reglerna i förordningen är dock utformade så att de förutsätter eller medger att regleringen kompletteras i nationell rätt (se t.ex. artikel 6.2, 6.3 och 23). I Sverige kompletteras dataskyddsförordningen av lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen) och förordningen (2018:219) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning samt av ett flertal olika registerförfattningar och annan reglering som framför allt reglerar myndigheters behandling av personuppgifter. För personuppgiftsbehandlingen i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet finns särskilda bestämmelser i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Lagen kompletteras av bestämmelser i förordningen (2002:623) med samma namn.

Dataskyddsförordningen innehåller bl.a. allmänna krav som gäller för all personuppgiftsbehandling, t.ex. principen om ändamålsbegränsning och principen om uppgiftsminimering (artikel 5). För att en personuppgiftsbehandling ska vara laglig måste det finnas en rättslig grund för behandlingen (artikel 6). I kapitel 6 finns ytterligare beskrivningar av dataskyddsförordningens krav. De rättsliga grunder som främst är aktuella när det handlar om informationsutbyte mellan myndigheter och andra aktörer är kravet att behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (artikel 6.1 c) eller att behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (artikel 6.1 e). Enligt artikel 6.3 ska grunden för behandlingen som avses i artikel 6.1 c och e fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Av skäl 41 till förordningen framgår att den rättsliga grunden bör vara tydlig och precis och dess tillämpning förutsägbar för personer som omfattas av den, i enlighet med rättspraxis vid Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Av förarbetena till dataskyddslagen framgår att en behandling av personuppgifter som inte utgör någon egentlig kränkning av den personliga integriteten, såsom när det gäller behandling av elevers namn i reguljär skolverksamhet, kan ske med stöd av en rättslig grund som är allmänt hållen. Ett mer kännbart intrång, t.ex. behandling av känsliga personuppgifter

inom hälso- och sjukvården, kräver att den rättsliga grunden är mer preciserad och därmed gör intrånget förutsebart.²³

Enligt 1 kap. 7 § dataskyddslagen ska dataskyddsförordningen och dataskyddslagen inte tillämpas i den utsträckning det skulle strida mot tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen.²⁴ Dataskyddsförordningen medför inte heller några begränsningar av rätten att ta del av allmänna handlingar.²⁵ Av förarbetena till bestämmelsen framgår bl.a. att regleringen om allmänna handlingars offentlighet och rätten att ta del av allmänna handlingar i 2 kap. tryckfrihetsförordningen ska tillämpas framför bestämmelserna i dataskyddsförordningen.²⁶

Enligt 21 kap. 7 § OSL gäller sekretess för personuppgift, bl.a. om det kan antas att uppgiften efter ett utlämnande kommer att behandlas i strid med den ursprungliga lydelsen av dataskyddsförordningen eller dataskyddslagen. Högsta domstolen har i februari 2025 konstaterat att det inte är förenligt med unionsrätten att ha en ordning som innebär att brottmålsdomar i stor omfattning lämnas ut med följd att en betydande mängd personuppgifter rörande lagöverträdelser därefter behandlas i en databas som görs tillgänglig för andra.²⁷ Besluten avsåg tillämpningen av 21 kap. 7 § OSL vid utlämnande av brottmålsdomar från domstolar till s.k. rättsdatabaser. Enligt domstolen hindrar inte bestämmelsen i 1 kap. 7 § dataskyddslagen att dataskyddsförordningens krav beaktas vid tillämpningen av den aktuella sekretessbestämmelsen även på det grundlagsskyddade området. Vid tillämpningen av 21 kap. 7 § OSL kan dataskyddsförordningen enligt domstolen närmast ses som en fristående måttstock för när sekretess råder för uppgifter som annars skulle ha varit offentliga.

Övrig reglering

Enligt 5 § förvaltningslagen får en myndighet bara vidta åtgärder som har stöd i rättsordningen. I sin verksamhet ska myndigheten vara saklig och opartisk och den får bara ingripa i ett enskilt intresse

²³ Prop. 2017/18:105 s. 51.

²⁴ Se också artikel 85 i dataskyddsförordningen.

²⁵ Artikel 86 i dataskyddsförordningen.

²⁶ Prop. 2017/18:105 s. 40–43, 187.

²⁷ Högsta domstolens beslut i mål nr Ä 3169–24 och Ä 3457–24.

om åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet. Åtgärden får aldrig vara mer långtgående än vad som behövs och får vidtas endast om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot. Paragrafen ger uttryck för legalitets-, objektivitets- och proportionalitetsprincipen. Utöver förvaltningslagen finns även bestämmelser i bl.a. myndighetsförordningen (2007:515) som styr hur myndigheternas verksamhet ska bedrivas.

Dessa allmänna förvaltningsrättsliga regler, tillsammans med arkivrättsliga regler om gallring (arkivlagen [1990:782]) och sekretess till skydd för enskildas personliga och ekonomiska förhållanden, bidrar till skyddet för enskildas personliga integritet och måste också tillmätas betydelse i frågan om det finns skäl att särskilt reglera viss behandling av personuppgifter.²⁸

4.3.4 Särskilda bestämmelser om uppgiftsskyldighet inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet finns ofta i de författningar som reglerar den verksamhet där uppgiftsskyldigheten gäller. Inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten regleras uppgiftsskyldighet för statliga förvaltningsmyndigheter som huvudregel i förordning. Uppgiftsskyldighet för enskilda, t.ex. för arbetslöshetskassor, kräver dock lagreglering eller stöd i lag (jfr 8 kap. 2 och 3 §§ regeringsformen).

För att myndigheter och andra aktörer ska kunna utföra sina uppgifter på ett effektivt och ändamålsenligt sätt förutsätts att de har tillgång till relevant information. Att en myndighet eller aktör som kan bidra med information har en skyldighet att lämna uppgifter är en viktig del i detta.

I det följande redovisas nuvarande bestämmelser om uppgiftsskyldighet inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Om det uttryckligen framgår av en författningstext att en uppgift ska lämnas på begäran, anges det i tabellerna nedan att uppgift lämnas på begäran. I övriga fall anges i tabellerna att uppgift lämnas på eget initiativ eller på begäran.

²⁸ SOU 2023:100, *Framtidens dataskydd – Vid Skatteverket, Tullverket och Kronofogden*, s. 335 och 336.

*Uppgifter till Arbetsförmedlingen***Tabell 4.1 Uppgiftsskyldighet för myndigheter och andra aktörer gentemot Arbetsförmedlingen**

Föreskrift	För	Typ av uppgift	Lämnas på
3 kap. 1 § lagen (2023:455) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar ¹	Utbetalningsmyndigheten	Underrättelse om när en fördjupad granskning inleds och avslutas samt om resultatet av granskningen.	Eget initiativ eller på begäran
Arbetsförmedlingens föreskrifter om uppgiftsskyldighet för leverantörer (AFFS 2023:1) ²	Leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen	Bl.a. uppgifter som behövs om planerade aktiviteter, behov av stöd eller anpassning, genomförda aktiviteter, utvecklingsområden, om en enskild har fått ett arbete eller tackar nej till erbjudet arbete, ägarbyte, personaltätthet och personalens kompetens.	Eget initiativ eller på begäran
2 § förordningen (2020:1257) om särskilda insatser för personer med tre fjärdedels sjukersättning eller aktivitetsersättning	Försäkringskassan	Uppgift om att en person som får $\frac{3}{4}$ sjuk- eller aktivitetsersättning står till förfogande för arbete motsvarande den återstående arbetsförmågan.	Eget initiativ eller på begäran
2 § lagen (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen	Ett kreditinstitut	Uppgift om en arbetsgivares förhållande till institutet som behövs för kontroll av löneutbetalning. Uppgift om en anställds förhållande till institutet som behövs för att avgöra om personen är innehavare av ett konto.	Begäran
3 § lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen	En försäkringsgivare	Uppgift om en enskilds förhållande till företaget som behövs för att kontrollera om en person omfattas av en försäkring.	Begäran

Föreskrift	För	Typ av uppgift	Lämnas på
30 § förordningen (2018:43) om nystartsjobb	En arbetsgivare	Underlag för beräkning av stödbelopp som ska krediteras skattekonto.	Eget initiativ eller på begäran
31 § förordningen om nystartsjobb	En arbetsgivare	De uppgifter som behövs för granskning av verksamheten.	Eget initiativ eller på begäran
31 § förordningen (2018:42) om särskilt anställningsstöd	En arbetsgivare	Underlag för beräkning av stödbelopp som ska krediteras skattekonto.	Eget initiativ eller på begäran
32 § förordningen om särskilt anställningsstöd	En arbetsgivare	De uppgifter som behövs för granskning av verksamheten.	Eget initiativ eller på begäran
23 b § förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare	En anordnare	Underlag för beräkning av stödbelopp.	Eget initiativ eller på begäran
25 § förordningen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare	Migrationsverket	De uppgifter som har betydelse för ett ärende enligt förordningen.	Eget initiativ eller på begäran
9 kap. 3 § förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser	Försäkringskassan	De uppgifter som har betydelse för ett ärende om varning och avstängning från rätt till ersättning, återkallelse av anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program och för statistik och prognoser m.m.	Eget initiativ eller på begäran
46 § förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga	En arbetsgivare	Underlag för beräkning av bidragsbelopp som ska krediteras skattekonto.	Eget initiativ eller på begäran

Föreskrift	För	Typ av uppgift	Lämnas på
47 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga	Den som tar emot bidrag	De uppgifter som behövs för granskning av verksamheten.	Eget initiativ eller på begäran
19 § förordningen (2013:1157) om stöd för yrkesintroduktionsanställningar ³	En arbetsgivare	Underlag för beräkning av det stödbelopp som ska krediteras på skattekonto.	Eget initiativ eller på begäran
22 § förordningen om stöd för yrkesintroduktionsanställningar	En arbetsgivare	De uppgifter som behövs för granskning av verksamheten.	Eget initiativ eller på begäran
23 § förordningen om stöd för yrkesintroduktionsanställningar	En arbetsgivare	Uppgifter om innehållet och omfattningen på den utbildning och handledning som den anställda har fått.	Eget initiativ eller på begäran
8 c § förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet	Skatteverket	Vissa angivna uppgifter från beskattningsdatabasen i den utsträckning det behövs.	Eget initiativ eller på begäran
34 § förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program	En anordnare	Underlag för beräkning av stödbelopp.	Eget initiativ eller på begäran
17 a § förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	Migrationsverket	Uppgifter som rör en utlännings arbetstillstånd, uppehållstillstånd eller uppehållskort som behövs för ett ärende.	Begäran
2 § lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ⁴	Arbetsgivare, arbetstagar- och arbetsgivarorganisation	Uppgifter som har betydelse för ett ärende om statlig ersättning som lämnas för arbete i etableringsjobb.	

Föreskrift	För	Typ av uppgift	Lämnas på
6 § lagen om den arbetsmarknads- politiska verksamheten	En arbetsgivare eller anordnare av ett arbetsmarknadspolitiskt program	De uppgifter som behövs för granskning av verksamheten.	Eget initiativ eller på begäran
48 b § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och 21 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring	En arbetslöshetskassa	Vissa uppgifter om den sökande som har betydelse för ett ärende.	Eget initiativ eller på begäran
48 h § lagen om arbetslöshetsförsäkring	IAF	De uppgifter som behövs för Arbetsförmedlingens uppföljnings-, analys och utvärderingsarbete.	Eget initiativ eller på begäran

¹ Lagen (2023:455) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar innehåller bestämmelser om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar som sker via systemet med transaktionskonto. Att Arbetsförmedlingen omfattas av systemet med transaktionskonto framgår av 2 § lagen (2023:454) om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten.

² Föreskrifterna har meddelats med stöd av bemyndigande i 3 § lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och 18 § förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

³ Förordningen upphörde att gälla den 1 januari 2024 men gäller fortfarande för stöd som har beslutats före ikraftträdandet (SFS 2023:556).

⁴ Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet att lämna uppgifter. I förordningen (2022:807) om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb finns bestämmelser om den arbetsmarknadspolitiska insatsen statlig ersättning för arbete i etableringsjobb. Av 19 § framgår att Arbetsförmedlingen prövar frågor om rätt till ersättning och fastställer den ersättningsnivå som ska ligga till grund för ersättningen. Förordningen innehåller inga bestämmelser om uppgiftsskyldighet för arbetsgivare, arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer.

*Uppgifter till Kammarkollegiet***Tabell 4.2 Uppgiftsskyldighet för myndigheter och andra aktörer gentemot Kammarkollegiet**

Föreskrift	För	Typ av uppgift	Lämnas på
25 § lagen (2022:850) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd	En registrerad omställningsorganisation	De uppgifter som behövs i ett ärende enligt lagen och som behövs för myndighetens analys-, uppföljnings- och utvärderingsarbete.	Eget initiativ eller på begäran
9 § förordningen (2022:852) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd	Försäkringskassan	De uppgifter som behövs i ett ärende enligt lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.	Begäran
10 § förordningen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd	Försvarsmakten	De uppgifter om en enskilds dagersättning som myndigheten behöver i ett ärende enligt lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.	Begäran
11 § förordningen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd	CSN	De uppgifter som behövs i ett ärende enligt lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.	Begäran

*Uppgifter till CSN***Tabell 4.3 Uppgiftsskyldighet för myndigheter och andra aktörer gentemot CSN**

Föreskrift	För	Typ av uppgift	Lämnas på
9 kap. 4 § förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser	Försäkringskassan	De uppgifter som har betydelse för ett ärende om studiestöd eller studiestartsstöd.	Eget initiativ eller på begäran
48 d § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och 25 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring	En arbetslöshetskassa	Vissa uppgifter om en sökande som har betydelse för ett ärende.	Eget initiativ eller på begäran

*Uppgifter till Försäkringskassan***Tabell 4.4 Uppgiftsskyldighet för myndigheter och andra aktörer gentemot Försäkringskassan**

Föreskrift	För	Typ av uppgift	Lämnas på
23 § förordningen (2022:807) om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb	Arbetsförmedlingen	Beslut om att Arbetsförmedlingen har beviljat rätt till ersättning och om ändring av beslut.	Eget initiativ eller på begäran
6 kap. 12 § förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser	Arbetsförmedlingen	Beslut om avstängning från rätt till ersättning.	Eget initiativ eller på begäran
7 kap. 1 § förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser	Arbetsförmedlingen	Interimistiskt beslut.	Eget initiativ eller på begäran
9 kap. 1 § förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser	Arbetsförmedlingen	De uppgifter som har betydelse för ett ärende om aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning.	Eget initiativ eller på begäran

Föreskrift	För	Typ av uppgift	Lämnas på
9 kap. 6 § förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser	Skatteverket	De uppgifter om ersättning som har betydelse för ett ärende enligt förordningen.	Eget initiativ eller på begäran
11 kap. 4 § förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser	Arbetsförmedlingen	Uppgift om beslut om avstängning ändras eller undanröjs.	Eget initiativ eller på begäran
48 d § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och 24 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring	En arbetslöshetskassa	Vissa uppgifter om en sökande som har betydelse för ett ärende.	Eget initiativ eller på begäran

Uppgifter till Pensionsmyndigheten

Tabell 4.5 Uppgiftsskyldighet för arbetslöshetskassor gentemot Pensionsmyndigheten

Föreskrift	För	Typ av uppgift	Lämnas på
48 d § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och 24 a § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring	En arbetslöshetskassa	Vissa uppgifter om en sökande som har betydelse för ett ärende.	Eget initiativ eller på begäran

*Uppgifter till Migrationsverket***Tabell 4.6 Uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen gentemot Migrationsverket**

Föreskrift	För	Typ av uppgift	Lämnas på
26 § förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare	Arbetsförmedlingen	De uppgifter som har betydelse för ett ärende om bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.	Eget initiativ eller på begäran

*Uppgifter till en arbetslöshetskassa***Tabell 4.7 Uppgiftsskyldighet för myndigheter och andra aktörer gentemot arbetslöshetskassor**

Föreskrift	För	Typ av uppgift	Lämnas på
16 § förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	Arbetsförmedlingen	Uppgift om att en sökande missköter arbets sökandet eller inte uppfyller de allmänna villkoren för rätt till ersättning m.m.	Eget initiativ eller på begäran
16 a § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	Arbetsförmedlingen	Uppgift om att en sökande åter uppfyller villkoren för rätt till ersättning.	Eget initiativ eller på begäran
11 § förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor	IAF	Uppgift om storlek på avgift som kassan ska betala.	Eget initiativ eller på begäran
48 a § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och 20 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring	Arbetsförmedlingen	Vissa uppgifter om den sökande som har betydelse för ett ärende.	Eget initiativ eller på begäran

Föreskrift	För	Typ av uppgift	Lämnas på
48 c § lagen om arbetslöshetsförsäkring och 22, 22 a och 23 §§ förordningen om arbetslöshetsförsäkring	Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och CSN	Vissa uppgifter om ersättning och stöd som har betydelse enligt lagen.	Eget initiativ eller på begäran
48 e § lagen om arbetslöshetsförsäkring och 25 a § förordningen om arbetslöshetsförsäkring	En arbetslöshetskassa	Vissa angivna uppgifter om en enskild om det har betydelse för handläggningen av ett ärende.	Eget initiativ eller på begäran
25 b § förordningen om arbetslöshetsförsäkring	Kronofogdemyndigheten	Vissa angivna uppgifter om en sökande.	Eget initiativ eller på begäran

Uppgifter till Skatteverket

Tabell 4.8 Uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen gentemot Skatteverket

Föreskrift	För	Typ av uppgift	Lämnas på
29 § förordningen (2018:43) om nystartsjobb	Arbetsförmedlingen	De uppgifter som behövs för kreditering på skattekonto.	Eget initiativ eller på begäran
30 § förordningen (2018:42) om särskilt anställningsstöd	Arbetsförmedlingen	De uppgifter som behövs för kreditering på skattekonto.	Eget initiativ eller på begäran
45 § förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga	Arbetsförmedlingen	De uppgifter som behövs för kreditering på skattekonto.	Eget initiativ eller på begäran
20 § förordningen (2013:1157) om stöd för yrkesintroduktionsanställningar ¹	Arbetsförmedlingen	De uppgifter som behövs för krediteringen på skattekonto.	Eget initiativ eller på begäran

¹ Förordningen upphörde att gälla den 1 januari 2024 men gäller fortfarande för stöd som har beslutats före ikraftträdandet (SFS 2023:556).

*Uppgifter till Kronofogdemyndigheten***Tabell 4.9 Uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen gentemot Kronofogdemyndigheten**

Föreskrift	För	Typ av uppgift	Lämnas på
17 § förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	Arbetsförmedlingen	Vissa uppgifter om den sökande, bl.a. anmälan som arbetssökande och tillhörighet till en arbetslöshetskassa.	Eget initiativ eller på begäran

*Uppgifter till IAF***Tabell 4.10 Uppgiftsskyldighet för myndigheter och andra aktörer gentemot IAF**

Föreskrift	För	Typ av uppgift	Lämnas på
15 § förordningen (2022:812) om förmedlingsinsatser	Arbetsförmedlingen	De uppgifter som har betydelse för granskning av handläggning m.m.	Eget initiativ eller på begäran
9 kap. 2 § förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser	Arbetsförmedlingen	De uppgifter som har betydelse för tillsynen över handläggning och rutiner eller för uppföljning.	Eget initiativ eller på begäran
9 kap. 5 § förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser	Försäkringskassan	De uppgifter som har betydelse för tillsyn över handläggning och rutiner eller för uppföljning.	Eget initiativ eller på begäran
27 § förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare	Arbetsförmedlingen	De uppgifter som har betydelse för granskning av handläggning och rutiner.	Eget initiativ eller på begäran

Föreskrift	För	Typ av uppgift	Lämnas på
15 § förordningen (2007:813) om jobbgaranti för ungdomar	Arbetsförmedlingen	De uppgifter som har betydelse för granskning av handläggning och rutiner.	Eget initiativ eller på begäran
21 § förordningen (2007:414) om jobb- och utvecklingsgarantin	Arbetsförmedlingen	De uppgifter som har betydelse för granskning av handläggning och rutiner.	Eget initiativ eller på begäran
38 a § förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program	Arbetsförmedlingen	De uppgifter som har betydelse för granskning av handläggning och rutiner.	Eget initiativ eller på begäran
16 § förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	Arbetsförmedlingen	Uppgift om att en sökande misssköter arbetssökandet eller inte uppfyller allmänna villkor för rätt till ersättning m.m.	Eget initiativ eller på begäran
5 § förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor	En arbetslöshetskassa	Vissa angivna uppgifter om en person som får ersättning.	Eget initiativ eller på begäran
7 § förordningen om arbetslöshetskassor	En arbetslöshetskassa	Uppgifter om kassans beslut i vissa fall.	Eget initiativ eller på begäran
90 § lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor	En arbetslöshetskassa	Uppgifter för tillsyn och uppföljning av arbetslöshetsförsäkringen.	Eget initiativ eller på begäran
48 g § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	Arbetsförmedlingen	De uppgifter som har betydelse för tillsyn eller för att utfärda vissa intyg.	Eget initiativ eller på begäran

*Uppgifter till Statistiska centralbyrån***Tabell 4.11 Uppgiftsskyldighet för arbetslöshetskassor gentemot Statistiska centralbyrån**

Föreskrift	För	Typ av uppgift	Lämnas på
94 g § lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor och 7 a § förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor	En arbetslöshetskassa	Vissa uppgifter om medlem i kassan och om medlemmars ersättning.	Begäran

*Uppgifter till arbetsgivare och vissa partsorganisationer***Tabell 4.12 Uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen gentemot arbetsgivare och vissa partsorganisationer**

Föreskrift	För	Typ av uppgift	Lämnas på
23 § förordningen (2022:807) om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb ¹	Arbetsförmedlingen	Beslut om att Arbetsförmedlingen har beviljat rätt till ersättning och om ändring av beslut.	Eget initiativ eller på begäran

¹ Arbetsförmedlingens uppgiftsskyldighet enligt paragrafen avser även arbetstagaren.**4.3.5 Annan reglering om uppgiftsskyldighet****Lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen**

Lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, förkortad FUT-lagen, innehåller bestämmelser som gäller för Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Utbetalningsmyndigheten, CSN, Arbetsförmedlingen, kommunerna och arbetslöshetskassorna. Underrättelseskyldigheten gäller dock inte i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.

Lagen omfattar sådana bidrag, ersättningar, pensioner och lån för Personligt ändamål som enligt lag eller förordning beslutas av Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, CSN, Arbetsförmedlingen, en kommun eller en arbetslöshetskassa och

betalas ut till en enskild person (ekonomisk förmån). Den omfattar även sådana stöd, bidrag och ersättningar som enligt lag eller förordning beslutas av Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen eller en kommun och avser en enskild person, men betalas ut till eller tillgodoräknas någon annan än den enskilde (ekonomiskt stöd). För Arbetsförmedlingen kan ekonomisk förmån vara ersättning för resor, logi och dubbelt boende m.m. som betalas ut till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.²⁹ Ekonomiskt stöd kan vara stöd för nystartsjobb som lämnas till en arbetsgivare som anställer vissa arbetssökande.³⁰

Skyldigheten innebär att om det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp, ska underrättelse om detta lämnas till den myndighet eller organisation som har fattat beslutet. Av underrättelsen ska det framgå vilka omständigheter som ligger till grund för antagandet att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp.

Underrättelseskyldigheten gäller inte om det finns särskilda skäl. Av förarbetena framgår att med särskilda skäl avses t.ex. att en underrättelse kan vara onödig om den myndighet eller organisation som har beslutat om en förmån redan känner till felet. I dessa fall bör självfallet, om kunskap finns om detta förhållande, den som upptäcker en felaktighet kunna underlåta att lämna underrättelse. Det kan därutöver även finnas ytterligare fall där underrättelse bör kunna underlåtas. Ett sådant fall är ett enstaka fel avseende ett försumbart belopp. Det förhållandet att skyldigheten kan vara resurskrävande bör dock inte utgöra särskilda skäl.³¹

Lagen infördes i syfte att minska felaktiga utbetalningar och för att det ansågs angeläget att myndigheter bistår varandra för att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar.

²⁹ Se 10 kap. 10 § förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

³⁰ Se 2 a § förordningen (2018:43) om stöd för nystartsjobb.

³¹ Prop. 2007/08:48, *Underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen*, s. 24 och 25.

Lagen om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet

Lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet, förkortad LUS, gäller vid särskilt beslutad samverkan mellan myndigheter för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som är av allvarlig eller omfattande karaktär, och bedrivs i organiserad form eller systematiskt av en grupp individer. De myndigheter som omfattas och som är skyldiga att lämna uppgifter enligt lagen är Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Bolagsverket, CSN, Ekobrottsmyndigheten när den bedriver polisiär verksamhet, Finansinspektionen, Fondtorgsnämnden, Försäkringskassan, Inspektionen för vård och omsorg (IVO), Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tillväxtverket Trafikverket, Transportstyrelsen, Tullverket och Utbetalningsmyndigheten.³²

Inom ramen för särskilt beslutad samverkan mellan berörda myndigheter ska uppgifter lämnas ut trots sekretess om det behövs för den mottagande myndighetens deltagande i samverkan. Detta gäller emellertid inte om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Lagen gäller endast vid myndighetsöverskridande samverkan på det s.k. underrättelsestadiet. Den är alltså inte tillämplig när myndigheter mer sporadiskt tar kontakt med varandra eller endast tillfälligt samarbetar kring någon specifik fråga.³³

Lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten

Utbetalningsmyndigheten har till övergripande uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, dels genom att genomföra systemövergripande dataanalyser och granskningar, dels genom att etablera ett system med transaktionskonto.³⁴

³² Se 2 § förordningen (2016:775) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet.

³³ Prop. 2015/16:167, *Informationsutbyte vid samverkan mot organiserad brottslighet*, s. 48.

³⁴ 1 och 2 §§ förordningen (2023:461) med instruktion för Utbetalningsmyndigheten.

Myndigheten ska bl.a. samverka med Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket i syfte att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.³⁵

I lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten finns bestämmelser om skyldighet för statliga myndigheter och andra aktörer att i vissa fall lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket ska lämna de uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som den behöver för att administrera utbetalningar via systemet med transaktionskonto.³⁶ Flera myndigheter och andra aktörer, bl.a. Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, arbetslöshetskassorna, Bolagsverket, Migrationsverket och Skatteverket, ska också lämna uppgifter av betydelse för dataanalyser och urval.³⁷ Det kan handla om kontaktuppgifter för berörda fysiska och juridiska personer, beslut som rör ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd, vem som har lämnat uppgifter, beslut om tillstånd, registrering av skatter och avgifter. Arbetsförmedlingen ska även lämna uppgifter om leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen samt företrädare, kontaktpersoner och kontaktuppgifter för dessa.

Lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar

Lagen (2023:455) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar innehåller bestämmelser om myndighetens granskningar i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Lagen innehåller även bestämmelser om underrättelseskyldighet för Utbetalningsmyndigheten.

Enligt 3 kap. 1 § ska Utbetalningsmyndigheten underrätta den myndighet eller arbetslöshetskassa som har beslutat om utbetalningen när en fördjupad granskning inleds och avslutas samt om resultatet av granskningen. Utöver Arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna omfattar Utbetalningsmyndighetens underrättelse-

³⁵ 5 § förordningen med instruktion för Utbetalningsmyndigheten.

³⁶ Jfr 2 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten och 2 § lagen (2023:454) om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten.

³⁷ Se 3–8 §§ lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

skyldighet även CSN, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket.³⁸

Utbetalningsmyndigheten är också skyldig att underrätta vissa angivna myndigheter om felaktiga uppgifter eller andra förhållanden (se 3 kap. 2–5 §§ samma lag).

Vidare gäller enligt bestämmelser i lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten att statliga myndigheter och andra aktörer ska lämna uppgifter som är av betydelse för fördjupad granskning enligt lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar.

Lagen om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet

Lagen (2024:307) om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet innehåller bestämmelser om uppgiftsskyldigheter.

Enligt 2 § ska Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, CSN, Försäkringskassan, IVO, Kronofogdemyndigheten, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, en kommun eller en arbetslöshetskassa lämna en uppgift som den förfogar över till en annan av dessa aktörer om uppgiften behövs i den mottagande aktörens författningsreglerade verksamhet för att säkerställa korrekta beslutsunderlag för att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Enligt 4 § ska Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket eller Åklagarmyndigheten lämna en uppgift som den förfogar över till en annan av dessa myndigheter om uppgiften behövs i den mottagande myndighetens författningsreglerade verksamhet för att planera, genomföra eller följa upp myndighetsgemensamma kontroller av arbetsplatser inom ramen för sådan samverkan som regeringen beslutar för att motverka fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet.

³⁸ Jfr 2 § lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten.

En uppgift som omfattas av sekretess ska dock inte lämnas ut om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Undantag från skyldigheten finns för uppgifter som omfattas av viss sekretess, bl.a. inom socialtjänsten.

Lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna

Lagen (2025:170) om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna innehåller bestämmelser om skyldigheter för statliga myndigheter, kommuner, regioner och vissa andra att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna i deras brottsbekämpande verksamhet. Med brottsbekämpande myndigheter avses enligt 2 § Ekobrottsmyndigheten, Kustbevakningen, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten.

En myndighet ska enligt 4 § första stycket lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna på begäran lämna en fysisk persons kontaktuppgifter till en brottsbekämpande myndighet, om uppgifterna behövs i den brottsbekämpande verksamheten. Med kontaktuppgift avses enligt bestämmelsen bl.a. bostadsadress, telefonnummer eller e-postadress. Enligt 4 § tredje stycket ska en uppgift inte lämnas om det finns en bestämmelse om sekretess eller tystnadsplikt som är tillämplig på uppgiften och synnerliga skäl talar för att det intresse som sekretessen eller tystnadsplikten ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Enligt 5 § samma lag gäller vidare en uppgiftsskyldighet för vissa statliga myndigheter till förmån för en brottsbekämpande myndighet, om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten (5 § första stycket). Vilka statliga myndigheter som omfattas av en uppgiftsskyldighet enligt bestämmelsen anges i tredje stycket. En uppgift ska inte lämnas om det finns en sekretessbestämmelse som är tillämplig på uppgiften och det står klart att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut (5 § andra stycket).

I 8 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna görs undantag från uppgiftsskyldigheten en-

ligt 5 § bl.a. för uppgifter som omfattas av viss hälso- och sjukvårdssekretess och socialtjänstsekretess enligt bestämmelser i OSL.

4.3.6 Förslag av betydelse för informationsutbyte för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner (prop. 2024/25:145)

I propositionen lämnar regeringen förslag som syftar till att förbättra förutsättningarna för informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner när det gäller arbetssökande som har behov av utbildning inom den kommunala vuxenutbildningen. Regeringen föreslår bl.a. att en kommun ska vara skyldig att till Arbetsförmedlingen lämna de uppgifter om en arbetssökande som behövs för ett ärende inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Skyldigheten föreslås vara begränsad till sådana uppgifter som finns inom den kommunala vuxenutbildningen. Regeringen föreslår även att Arbetsförmedlingen ska få behandla personuppgifter för att tillhandahålla den information som behövs inom kommunernas verksamhet som avser den kommunala vuxenutbildningen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2026.

Ökat informationsutbyte mellan myndigheter

En särskild utredare har haft i uppdrag att överväga och föreslå förbättrade möjligheter att utbyta information om enskilda inom och mellan myndigheter och andra organ som enligt OSL jämsställs med myndigheter.³⁹ Uppdraget avsåg att kartlägga behovet av att myndigheter får förbättrade möjligheter att utbyta information med varandra i syfte att särskilt förhindra, förebygga, upptäcka, utreda och ingripa mot fusk, felaktiga utbetalningar, regelöverträdelser och brottslighet. I uppdraget ingick att analysera och ta ställning till hur behovet av att utbyta sekretessbelagd information kan tillgodoses och att särskilt överväga och lämna förslag på en generell bestämmelse som gör det möjligt att på ett effektivt sätt lämna upp-

³⁹ Dir. 2023:146 och dir. 2024:87.

gifter som omfattas av sekretess till skydd för enskilda till en annan myndighet, såväl på begäran som på eget initiativ. I uppdraget ingick också att analysera och ta ställning till hur behovet av att utbyta offentlig information kan tillgodoses, samt att särskilt överväga och lämna förslag på en bestämmelse som i större utsträckning gör det möjligt att på eget initiativ lämna ut offentliga uppgifter till en annan myndighet. I uppdraget ingick även att göra en översyn, i den utsträckning det behövs, av myndigheternas registerförfattningar.

Utredningen om förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter (Ju 2023:22) har redovisat uppdraget i dels delbetänkandet *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – Behov och föreslagna förändringar*,⁴⁰ dels slutbetänkandet *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – några anslutande frågor*.⁴¹

I lagrådsremissen *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse* föreslår regeringen utifrån utredningens förslag i delbetänkandet att en ny bestämmelse införs i OSL. Enligt förslaget ska sekretess inte hindra att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om det behövs för att

1. förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet,
2. utreda brott,
3. förebygga eller förhindra att en ekonomisk förmån, ett ekonomiskt stöd, en skatt eller en avgift beslutas, betalas ut eller tillgodoräknas felaktigt eller med ett för högt eller ett för lågt belopp,
4. upptäcka eller utreda sådant som avses i 3, eller
5. förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda fusk och överträdelse av regler, villkor i beslut eller avtal.

Innan en uppgift lämnas med stöd av bestämmelsen ska det göras en intresseavvägning. En uppgift får inte lämnas om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Viss sekretess undantas också helt från bestämmelsens tillämpningsområde. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 december 2025.

I slutbetänkandet från utredningen om förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter föreslås bl.a. en ny

⁴⁰ SOU 2024:63.

⁴¹ SOU 2025:45.

bestämmelse i OSL. Enligt förslaget ska en myndighet utan begäran få lämna en uppgift till en annan myndighet, om uppgiften inte är sekretessbelagd och den kan antas vara av betydelse för att den utlämnande myndigheten eller den mottagande myndigheten ska kunna fullföra sin författningsreglerade verksamhet. Utredningen föreslår även att det i vissa registerförfattningar ska införas en upplysningsbestämmelse om att personuppgifter får behandlas för uppgiftslämnande i överensstämmelse med lag eller förordning samt bestämmelser om att elektroniskt utlämnande på annat sätt än genom direktåtkomst ska förenas med ett krav på att sådant utlämnande inte ska vara olämpligt. De av utredningen föreslagna ändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2026.

Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag

Subventionsbrottsutredningen hade i uppdrag att bl.a. undersöka hur ett särskilt straffrättsligt skydd, motsvarande det som finns i bidragsbrottslagen (2007:612) för ekonomiska förmåner och stöd till enskilda personer, kan införas även för statliga stöd till företag och andra juridiska personer.

Utredningen föreslog i sitt betänkande⁴² bl.a. att det ska införas en ny lag om subventionsbrott som ska gälla för statliga företagsstöd och EU-stöd. Utredningen föreslog även en underrättelseskyldighet när det gäller statliga företagsstöd. Skyldigheten ska gälla för de aktörer som beslutar om statliga företagsstöd (däribland Arbetsförmedlingen), Kronofogdemyndigheten och regionerna.

Utredningens förslag behandlas i lagrådsremissen *Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag*, som regeringen beslutade den 8 maj 2025.

Aktivitetskrav inom försörjningsstödet – för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet (Ds 2024:29)

Utredningen om aktivitetskrav inom försörjningsstödet hade i uppdrag att bl.a. utreda ett aktivitetskrav som ska riktas till vuxna män och kvinnor som tar emot försörjningsstöd.

⁴² SOU 2024:24, *Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag*.

Bland utredningens förslag finns en utökad uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen gentemot socialnämnder. Enligt förslaget ska förordningen (2008:975) om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453) ändras så att socialnämnden har rätt att hos Arbetsförmedlingen även ta del av följande uppgifter om enskilda

- i de fall en person är anvisad till verksamhet på deltid i ett arbetsmarknadspolitiskt program, skälen för att beslutet avsett verksamhet på deltid,
- vilka skyldigheter en person har enligt sin handlingsplan,
- hur många timmar per vecka Arbetsförmedlingen bedömer att en person behöver för fullgörandet av sina skyldigheter enligt sin handlingsplan exklusive krav på eget arbetssökande, och
- vilka insatser och aktiviteter som finns planerade för en person och i förekommande fall start- och slutdatum för dessa.

Utredningen föreslog även att Arbetsförmedlingen ska få behandla dessa personuppgifter genom ändring i förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Utredningen föreslog även att när socialnämnden ställer krav på att en enskild ska delta i insatser enligt det föreslagna aktivitetskravet ska nämnden, om den enskilde är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen, lämna uppgift till Arbetsförmedlingen om att den enskilde deltar i insatser enligt aktivitetskravet. Socialnämnden ska på begäran av Arbetsförmedlingen lämna uppgift till förmedlingen om vilka insatser enligt aktivitetskravet en person som är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen deltar i samt vilka framsteg socialnämnden bedömer att den enskilde har gjort. Detta ska enligt förslaget regleras i socialtjänstlagen.

Förslagen har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare (SOU 2025:15)

En del av Drivkraftsutredningens uppdrag var att analysera om Arbetsförmedlingen bör ges en utökad uppgiftsskyldighet gentemot socialnämnden i syfte att socialnämnden bättre ska kunna kontrollera om den enskilde står till arbetsmarknadens förfogande vid prövning av ekonomiskt bistånd, och vid behov lämna sådana förslag.

Utredningen har föreslagit ändringar i förordningen om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453) och förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Ändringarna består i att socialnämnden även ska få rätt att ta del av uppgift om en persons programanvisning uppgår till heltid, uppgift om att Arbetsförmedlingen har fattat ett sanktionsbeslut samt uppgift om att rapporterade aktiviteter i aktivitetsrapporten eller antal sökta arbeten inte stämmer överens med vad som anges i handlingsplanen.

Förslagen remissbehandlas.

Etableringsboendelagen – ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35)

Utredningen om ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända hade i uppdrag att föreslå ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända. Utredaren skulle bl.a. analysera hur förslagen förhåller sig till regelverken om offentlighet och sekretess, behov av informationsutbyte och uppgiftsskyldighet samt frågor om personuppgiftsbehandling, och vid behov lämna sådana förslag.

Utredningen föreslår att det i en ny förordning ska regleras att Arbetsförmedlingen i förekommande fall ska lämna vissa uppgifter om den nyanlände på begäran av en kommunal nämnd som ansvarar för beslut om att rätten till etableringsboende ska upphöra i förtid.

Utredningen föreslår även ändringar i Arbetsförmedlingens registerförfattningar, bl.a. om att en kommunal nämnd som ansvarar för beslut om att rätten till etableringsboende ska upphöra i förtid får ha direktåtkomst till vissa personuppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas.

4.4 Kartläggning av behov av förbättrat informationsutbyte

4.4.1 Genomförande av kartläggningen

Utredningen har i uppdrag att kartlägga vilka behov av information olika aktörer har för att kunna utföra sina respektive uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. För detta uppdrag har utredningen tillfrågat många olika slags aktörer med en bred variation gällande bl.a. antal och typer av uppgifter att utföra i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredningen har därför behövt använda sig av olika tillvägagångssätt för att kartlägga aktörernas behov av information.

Utredningen har inledningsvis haft dialoger med representanter för de aktörer som beskrivs i kapitel 3 om vilka behov av information respektive aktör har för att utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Genom dialogerna synliggjordes för utredningen vilka aktörer som behövde tillfrågas ytterligare med möjlighet till fördjupning i sina svar. Med anledning av detta skickade utredningen ett formulär med frågor till Arbetsförmedlingen, Kammarkollegiet, Samhall Aktiebolag (Samhall), folkhögskolor, arbetsgivare, kommuner samt leverantörer av insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen och Kammarkollegiet inklusive universitet och högskolor.

Frågorna i formuläret handlade om dels vilken information som används i dagsläget och till vilka uppgifter, dels vilka behov av ytterligare information eller information på annat sätt som aktören har för att utföra uppgiften samt vad som hindrar sådan tillgång. Hinder kan exempelvis vara rättsliga eller tekniska.

Frågorna i formuläret ställdes för varje specifik uppgift som utredningen identifierat att den tillfrågade aktören har att utföra i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, med hänvisning till tillhörande regelverk eller liknande. Till Arbetsförmedlingen ställdes frågor exempelvis gällande myndighetens uppdrag att kartlägga arbetssökandes behov, med hänvisning till bl.a. 2 § förordningen (2007:414) om jobb- och utvecklingsgarantin. Till ett urval av kommuner ställdes frågor exempelvis gällande kommuners möjlighet att anordna studie- och yrkesvägledning eller jobbsökaraktiviteter med coachning, med hänvisning till 6 och 14 a §§ förordningen (2007:813) om jobbgaranti för ungdomar.

Alla som har fått möjlighet att besvara formuläret har även kunnat lägga till ytterligare uppgifter om de ansett att utredningen missat någon inom deras verksamhet. På så sätt har alla tillfrågade aktörer getts möjlighet att framföra behov av information även för sådant som utredningen inte specifikt frågat om. Att utredningen ställde frågor utifrån vad aktörer har i uppgift att göra inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten innebär att några aktörer fick få frågor och andra, t.ex. Arbetsförmedlingen, fick många.

När det gäller leverantörer, universitet och högskolor, folkhögskolor, arbetsgivare och kommuner skickades formuläret till ett urval. Detta innebär att 15 leverantörer, 4 universitet och högskolor, 11 folkhögskolor, 32 kommuner och 5 bransch- och arbetsgivarorganisationer har getts möjlighet att besvara frågorna i formuläret. Urvalet av bransch- och arbetsgivarorganisationer togs fram i syfte att kartlägga eventuella behov av information hos arbetsgivare inom såväl offentlig och privat sektor som anställer med ekonomiskt stöd beslutat av Arbetsförmedlingen eller anordnar andra insatser, såsom praktik. Bransch- och arbetsgivarorganisationerna har i sin tur skickat vidare formuläret till ett urval av arbetsgivare eller hjälpt utredningen med kontaktpersoner till vissa arbetsgivare. Övriga urval togs fram med hjälp av representanter för de olika aktörerna, i syfte att få en geografisk spridning samt variation i storlek på verksamheterna. De 32 tillfrågade kommunerna fick även möjlighet att besvara frågorna utifrån sin roll som arbetsgivare.

Genom formuläret har utredningen systematiskt kunnat samla in behov framförda av de olika aktörerna i syfte att jämföra behoven med varandra. Med vissa aktörer har utredningen även haft kompletterande dialoger efter att formulären skickats ut.

Utöver frågeformulär och dialoger som metoder för att samla in information om aktörernas behov har utredningen gått igenom tidigare framförda behov på området som framgått av myndighetsrapporter, remissvar och hemställningar. Utredningen har även löpande gått igenom relevanta myndighetsrapporter, remissvar och hemställningar som tillkommit under utredningens arbete.

I avsnitt 4.4.3 redovisas för respektive aktör samlat de behov som har framförts i formuläret och de behov som har framförts på andra sätt, utan att göra åtskillnad på hur behovet framförts. Utredningens bearbetning och sammanställning av framförda behov inne-

bär att redovisade behov inte alltid beskrivs med samma ord eller formuleringar som i de inkomna formulärsvaren eller som de beskrivits i dialoger med respektive aktör.

För att kartlägga vilka behov av information som finns är det nödvändigt att även förstå nuläget, i syfte att ha en bild av vad som redan fungerar och vad som behöver förbättras. Utredningen har i sitt kartläggningsarbete av behov av information därför även kartlagt vilken information olika aktörer har tillgång till i dagsläget och för vilka syften informationen används. Utredningen har inte i uppdrag att redovisa en nulägesbeskrivning av tillgången till information i verksamheten. En nulägesbeskrivning bidrar dock till att ge ett sammanhang åt det som redovisas senare i kapitlet, varför en kortfattad sådan redovisas innan utredningens sammanställning av framförda behov.

4.4.2 Nulägesbeskrivning av tillgången till information i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Att ge en fullständig beskrivning av vilken information alla aktörer i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten har tillgång till är inte möjligt. Eftersom verksamheten kännetecknas av en ständigt pågående utveckling (se avsnitt 3.4) blir det särskilt svårt att i detalj beskriva tillgången till information. En detaljerad beskrivning blir därutöver snabbt inaktuell. Utredningens nulägesbeskrivning är därför generellt utformad och redogör för mer bestående kännetecken för tillgången till information i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Fördjupade och avgränsade nulägesbeskrivningar av tillgången till information redovisas i de avsnitt i betänkandet där det är aktuellt, t.ex. i avsnitten 4.6–4.10 som redovisar utredningens förslag på hur informationsutbytet kan förbättras för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

En stor del av informationen om enskilda arbetssökande och deltagare i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kommer från den enskilde själv. För enskilda som tar del av arbetsmarknadspolitiska insatser beslutade av Arbetsförmedlingen eller Kammarkollegiet är det ofta upp till honom eller henne att lämna korrekt information om sig själv. Det kan bl.a. handla om information som lämnas från den enskilde till Arbetsförmedlingen med anledning av

myndighetens uppgift att upprätta en individuell handlingsplan.⁴³ Sådan information kan exempelvis vara uppgifter om den enskildes utbildningsbakgrund, arbetslivserfarenhet och körkortsbehörighet.

Det är även upp till den enskilde att lämna information om sin hälsa om det behövs för att t.ex. anpassa en insats efter individuella behov eller ta del av stöd som enbart ges utifrån vissa kriterier. Gällande insatser beslutade av Arbetsförmedlingen kan det exempelvis handla om att den enskilde behöver informera myndigheten om att han eller hon har en funktionsnedsättning som kan medföra behov av insatser enligt förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Gällande insatser beslutade av Kammarkollegiet kan det handla om att den enskilde kan behöva lämna information om sin hälsa i form av exempelvis medicinska underlag, för att myndigheten ska kunna bedöma om den enskilde är i behov av förstärkt stöd.⁴⁴

Även för andra aktörer i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten än Arbetsförmedlingen och Kammarkollegiet kommer mycket av informationen om den arbetssökande från den enskilde själv. Till exempel har flertalet av de kommuner som utredningen varit i kontakt med uppgett att information om den enskildes utbildningsbakgrund och arbetslivserfarenhet kommer från den enskilde. Leverantörer till både Arbetsförmedlingen och Kammarkollegiet får viss information om den enskilde deltagaren från respektive myndighet. Ofta kompletteras informationen med uppgifter från den enskilde själv, t.ex. gällande behov av arbetsanpassning eller uppdaterade kontaktuppgifter.

Samhall får i stor utsträckning information om den arbetssökande direkt från Arbetsförmedlingen. Informationen delas som utgångspunkt med Samhall vid det trepartssamtal som föregår anställning hos bolaget och som hålls mellan Arbetsförmedlingen, Samhall och den enskilde.⁴⁵

För att Arbetsförmedlingen och Kammarkollegiet ska kunna följa upp insatser för enskilda som beslutats av myndigheterna men utförts av annan aktör, behövs ofta information från den utförande aktören. Detta informationsutbyte regleras ofta i avtal eller överenskommelser mellan respektive myndighet och berörd aktör. För

⁴³ 5 a § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

⁴⁴ 7 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

⁴⁵ Riksrevisionen, *Samhalls samhällsuppdrag – styrning och organisation i behov av förändring*, 2023, s. 68 och 69.

leverantörer till Arbetsförmedlingen finns särskilda föreskrifter om uppgiftsskyldighet.⁴⁶ Leverantörer till Kammarkollegiet ska enligt avtal skicka slutrapportering till myndigheten, där det ska framgå vilka specifika insatser den enskilde tagit del av samt resultatet av dem. Liknande informationsutbyte finns mellan Samhall och Arbetsförmedlingen. De båda parterna har kommit överens om att Samhall ska dokumentera den enskildes utveckling under anställningen hos bolaget, inklusive hans eller hennes arbetsförutsättningar och behov av arbetsanpassningar.⁴⁷ Enligt överenskommelsen ska resultatet av uppföljningen som görs efter avslutad anställning hos Samhall bl.a. dokumenteras i Arbetsförmedlingens informationssystem.

Även viss information om enskilda aktörer som leverantörer, arbetsgivare och anordnare kommer från aktören själv. Arbetsförmedlingen ansvarar bl.a. för att kontrollera om arbetsgivare som anställer med ekonomiskt stöd lever upp till villkoren om lön och anställningsförmåner för de olika stöden, både inför och efter myndighetens beslut. Arbetsförmedlingens huvudsakliga källa till information för sådan kontroll är den berörda arbetsgivaren. Exempelvis får ekonomiskt stöd till arbetsgivare som vill anställa enskilda som uppfyller villkoren för ett nystartsjobb endast beviljas om arbetsgivaren bl.a. intygar att lön följer av kollektivavtal eller är likvärdig med lön enligt kollektivavtal inom aktuell bransch.⁴⁸ Arbetsgivaren intygar detta själv via myndighetens webbtjänst eller brev.

Mycket information i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten utbyts även mellan myndigheter. Viss information om enskilda aktörer kan Arbetsförmedlingen hämta från andra myndigheter. För de arbetsmarknadspolitiska program och insatser som förläggs hos arbetsgivare eller anordnare eller som utförs av en leverantör behöver Arbetsförmedlingen bl.a. kontrollera viss grundläggande information om den aktör som berörs. Det kan t.ex. handla om att kontrollera att en upphandlad leverantör inte har näringsförbud.⁴⁹ För detta ändamål hämtar Arbetsförmedlingen bl.a. in information om företrädare för anordnaren och arbetsgivaren via Bolagsverket samt uppgifter om F-skatt från Skatteverket.

⁴⁶ Arbetsförmedlingens föreskrifter om uppgiftsskyldighet för leverantörer (AFFS 2023:1).

⁴⁷ Arbetsförmedlingen och Samhall Aktiebolag (Samhall), *Nationell överenskommelse om samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Samhall Aktiebolag*, 2022, version 2022-09-01.

⁴⁸ 21 § första stycket 1 förordningen om stöd för nystartsjobb.

⁴⁹ 9 b § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Arbetsförmedlingen begär också in viss information om enskilda från andra myndigheter. Arbetsförmedlingen kan t.ex. hämta in grundläggande information om enskildas uppehålls- och arbetstillstånd från Migrationsverket och uppgift om folkbokföringsadress från Skatteverket. Även Kammarkollegiet begär information om enskilda från andra myndigheter. Från Skatteverket hämtar Kammarkollegiet bl.a. uppgifter om den enskildes inkomster i syfte att säkerställa att kriterierna för att beviljas offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd är uppfyllda.⁵⁰

Tillgången till relevant information för Arbetsförmedlingen, Kammarkollegiet och andra myndigheter är en grundläggande förutsättning för att de ska kunna utföra sina respektive uppdrag effektivt och fatta ändamålsenliga beslut. Det är även viktigt att de som utför arbetsmarknadspolitiska insatser har tillgång till relevant information. Aktörer i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten har i dagsläget tillgång till en stor mängd information.

4.4.3 Sammanställning av framförda behov

I det följande redovisas utredningens sammanställning av de behov av förbättrat informationsutbyte som framförts av de olika aktörerna med uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Redovisade informationsbehov och hinder för sådana utbyten utgår från aktörernas egna beskrivningar.

Vissa av de framförda behoven gäller annat än den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och omfattas därför inte av utredningens uppdrag. Sådana behov redovisas inte i detta avsnitt.

I avsnittet redovisas framförda behov uppdelat efter specifik information som en enskild aktör anser behövs för att utföra uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten eller för vilken aktören anser att utbytet behöver förbättras. Den specifika informationen kan för vissa framförda behov avses användas för mer än ett syfte eller behöva utbytas med mer än en aktör. För vilka syften informationen behövs och med vilka aktörer informationen behöver utbytas framgår i tillhörande tabeller.

De framförda behoven är indelade i avsnitt utifrån vilken aktör som framfört dem. När det gäller kommuner, folkhögskolor och

⁵⁰ 9 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

leverantörer har utredningen dock grupperat alla kommuners svar under ett avsnitt, alla folkhögskolors svar under ett avsnitt och alla leverantörers svar under ett avsnitt. Detta i syfte att redovisa vilka informationsbehov ett viss slags aktörer, t.ex. kommuner, har framfört snarare än vad en enskild aktör anser. Det ska dock inte tolkas som att alla tillfrågade aktörer av samma slag, t.ex. alla kommuner, har framfört samtliga redovisade behov, när det snarare handlar om att enbart vissa aktörer har framfört behoven. Utredningen vill därför betona att bland de tillfrågade inom dessa grupper har vissa framfört att det inte finns behov av ytterligare information för sin arbetsmarknadspolitiska verksamhet och vissa har inte svarat alls.

Behov framförda av Arbetsförmedlingen

Enskildas förutsättningar för att ta del av insatser eller annat stöd

Arbetsförmedlingen har framfört behov av information om enskilda som har sökt stöd från myndigheten och nya sätt att dela sådan information med andra aktörer. Behoven handlar dels om information som myndigheten anser påverkar bedömningar om enskildas förutsättningar att få ett arbete, dels om vilka stöd enskilda behöver för att kunna ta del av en insats som beslutas av myndigheten.

Viss information som Arbetsförmedlingen har framfört behov av handlar om inskrivna arbetssökandes kompetenser och olika förutsättningar. Enligt Arbetsförmedlingen behövs detta för att kunna ge bättre vägledning till sökande, bättre kunna matcha sökande mot arbetsgivare samt anpassa stödet efter individuella behov. Arbetsförmedlingen har framfört behov av information om arbetssökandes kompetenser i form av utbildningsbakgrund, legitimationer och licenser för att utföra vissa arbeten samt körkortsbehörighet. För information om arbetssökandes utbildningsbakgrund, legitimationer och licenser har Arbetsförmedlingen framfört behov av tillgång till informationen digitalt från andra myndigheter och inte som i dagsläget från den arbetssökande själv. Om informationen skulle komma från andra myndigheter skulle enligt Arbetsförmedlingen kvaliteten i informationen öka och handläggningstiden bli kortare. Arbetsförmedlingen anser även att det är ett problem i dagsläget att informationen kommer från den arbetssökande själv, eftersom det

medför att risken ökar för att felaktiga uppgifter lämnas. Myndigheten har dock inte framfört vilka aktörer som har tillgång till de uppgifter om legitimationer och licenser som krävs för att få arbeta inom ett visst yrke eller utföra vissa arbetsuppgifter. I tabell 4.13 redovisas därmed inte alla aktörer som enligt Arbetsförmedlingen kan vara aktuella för detta framförda behov. Framförda hinder anges vara tekniska.

För att bedöma vilka förutsättningar arbetssökande har för att kunna ta del av olika insatser har Arbetsförmedlingen framfört behov av information om hälsouppgifter i form av eventuella funktionsnedsättningar eller medicinska diagnoser. För att bedöma arbetssökandes förutsättningar vill myndigheten även ha information om huruvida arbetssökande inom Kriminalvården har fått nya straffrättsliga påföljder (t.ex. ungdomsövervakning) som påverkar hur arbetsmarknadspolitiska insatser bör utformas. Arbetsförmedlingen har inte framfört från vilka aktörer myndigheten önskar sådan information, men framförda hinder anges vara tekniska.

Arbetsförmedlingen har även framfört behov av hälsouppgifter om anställda som är i behov av stöd i form av bidrag till hjälpmedel på arbetsplatsen.⁵¹ För närvarande lämnas nödvändig information av den enskilde själv, men myndigheten anser att det skulle vara mer effektivt med ett systemstöd för att kunna verifiera om behov av hjälpmedel på arbetsplatsen framkommer inom anställningens första 12 månader. Det framförda behovet gäller för de enskilda där myndigheten blivit uppmärksammas (t.ex. av en arbetsgivare) på ett behov av hjälpmedel, och inte för uppsökande arbete.

Enligt Arbetsförmedlingen skulle kvaliteten i informationen öka och handläggningstiden kortas om tillgången till informationen skulle ske digitalt. Framförda hinder anges vara tekniska.

⁵¹ 3–6 §§ förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Tabell 4.13 Behov framförda av Arbetsförmedlingen om enskildas förutsättningar att ta del av insats eller annat stöd

Vilken information	Syfte	Från	Framförda hinder
Arbetssökandes kompetenser i form av uppgifter om licenser och legitimationer	Stöd till enskilda Matchning	Socialstyrelsen Skolverket Jordbruksverket m.fl.	Tekniska
Arbetssökandes kompetenser i form av körkortsbehörighet	Stöd till enskilda Matchning	Transportstyrelsen	Tekniska
Arbetssökandes kompetenser i form av utbildningsbakgrund/-nivå	Stöd till enskilda Matchning	Ladok Beda	Tekniska
Enskildas hälsouppgifter	Stöd till enskilda	Oklagt	Tekniska
Straffrättsliga påföljder för arbetssökande inom Kriminalvården	Stöd till enskilda	Oklagt	Tekniska

Arbetsförmedlingen har även framfört behov av att kunna dela information med arbetsgivare om arbetssökandes legitimationer för yrken som kräver sådana (tabell 4.14). Behovet handlar om myndighetens uppdrag att effektivt sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft.⁵² Arbetsförmedlingen har framfört att det saknas tekniska system för att lämna ut sådana uppgifter på ett effektivt sätt till arbetsgivare.

Tabell 4.14 Behov framförda av Arbetsförmedlingen om att dela information om arbetssökande

Vilken information	Syfte	Till	Framförda hinder
Arbetssökandes legitimationer	Matchning	Arbetsgivare	Tekniska

Vilka villkor enskilda uppfyller för att ta del av insats samt kontroll av aktivitet

Arbetsförmedlingen har framfört ett antal behov av information från andra aktörer för att få bättre underlag för beslut om insatser för enskilda och för kontroll av enskilda som är i program eller insatser.

⁵² 2 § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

Det övergripande målet är att minska felaktiga utbetalningar. För samtliga framförda behov för detta ändamål, se tabell 4.15.

Inför beslut vill Arbetsförmedlingen ha mer tillförlitligt underlag för att avgöra om en arbetssökande lever upp till de villkor som finns för att ta del av program och insatser. Villkoren varierar men kan t.ex. vara att deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin ska ske på heltid och därför inte går att kombinera med studier eller arbete på deltid.⁵³

Arbetsförmedlingen har framfört behov av enkel tillgång till den information som finns hos andra statliga myndigheter om bl.a. beslut om sjukpenning, sjukersättning, närståendepenning eller assistansersättning, inkomster från arbete eller uppgifter om enskildas näringsverksamhet. Det handlar också om information om pågående studier som kan finnas hos många olika aktörer, t.ex. kommuner, universitet, högskolor eller folkhögskolor. Arbetsförmedlingen har framfört olika hinder för de olika behoven, vilka framgår i tabell 4.15.

När det gäller information om arbetssökandes inkomst anser Arbetsförmedlingen att en automatisk och förenklad hantering skulle behövas, till skillnad från den i dagsläget manuella inhämtningen från Skatteverket. Informationen behövs enligt Arbetsförmedlingen även för att under pågående insats kunna kontrollera om förhållanden har ändrats. Om Arbetsförmedlingen fick automatiserad tillgång till arbetssökandes inkomstuppgifter månadsvis anser myndigheten att man bättre skulle kunna identifiera personer som har arbete och inte bör vara inskrivna vid Arbetsförmedlingen.⁵⁴

Arbetsförmedlingen har framfört att om myndigheten skulle få tillgång till arbetssökandes inkomstuppgifter mer frekvent än i dagsläget, skulle även myndighetens kvalitet i analys- och utvärderingsarbeten kunna förbättras. Som exempel lyfter Arbetsförmedlingen att inkomstuppgifter är viktiga värden för att mäta resultat av olika insatser och program.

Enligt myndigheten finns det också behov av att på ett enklare sätt kunna utreda om en arbetssökande som har varit anvisad till en insats i själva verket har befunnit sig utomlands. För detta har Arbetsförmedlingen framfört behov av att ta del av information om

⁵³ Se t.ex. 4 § förordningen om jobb- och utvecklingsgarantin och 5 § förordningen (2022:812) om förmedlingsinsatser.

⁵⁴ Arbetsförmedlingen har till utredningen uppgett att myndigheten i dagsläget har tillgång till inkomstuppgifter från Skatteverket, via Statistiska centralbyråns registerdata, men att tillgången till uppgifterna sker efter en för lång tid.

arbetssökandes utlandsresor från Polismyndigheten (gränspolis), avgränsat till de arbetssökande som deltar i en arbetsmarknadspolitisk insats. Framförda hinder anges av Arbetsförmedlingen vara rättsliga.

Tabell 4.15 Behov framförda av Arbetsförmedlingen om enskilda för underlag till beslut och kontroller

Vilken information	Syfte	Från	Framförda hinder
Beslut om arbetssökandes studier, bisyssla och deltidsföretag	Kontroll av enskilda	Arbetslöshetskassor	Tekniska
Arbetssökandes försörjningsstöd	Korreakta beslut Kontroll av enskilda	Kommuner	Tillämpning
Arbetssökandes sjukpenning, sjukersättning, närståendepenning och assistansersättning	Korreakta beslut Kontroll av enskilda	Försäkringskassan	Rättsliga
Arbetssökandes inkomst	Korreakta beslut Kontroll av enskilda Uppföljning av verksamhet	Skatteverket	Tekniska
Arbetssökandes registrerade skulder	Korreakta beslut	Oklart	Tillämpning
Om enskildas näringsverksamhet	Korreakta beslut Kontroll av enskilda	Bolagsverket Skatteverket	Tillämpning
Arbetssökandes pågående studier	Korreakta beslut Kontroll av enskilda	Kommuner Universitet och högskolor Folkhögskolor	Tekniska och tillämpning
Arbetssökandes utlandsresor	Kontroll av enskild	Polismyndigheten	Rättsliga

*Om enskilda som studerar med ersättning
för deltagande i arbetsmarknadspolitiska program*

Arbetsförmedlingen har framfört behov av information om arbets-sökande som myndigheten anvisat att söka reguljär utbildning. Utbildningarna som arbetssökande anvisas att söka kan vara såväl kommunal vuxenutbildning som utbildningar vid folkhögskolor, yrkeshögskolor samt utbildningar vid universitet och högskolor. Behovet handlar om att kunna ta del av ett antal uppgifter om den arbetssökandes aktivitet i utbildningsinsatser, från tidpunkten att utbildningsanordnaren har tagit emot den arbetssökandes ansökan till att studierna avslutats, vilket kan ske av flera orsaker.

Informationen har enligt Arbetsförmedlingen betydelse för flera olika syften. Det handlar bl.a. om att myndigheten ska kunna göra lämpliga bedömningar av eventuella parallella aktiviteter, men även om att fullfölja myndighetens uppdrag att kontrollera att de arbets-sökande som får arbetsmarknadspolitiska ersättningar aktivt vidtar relevanta åtgärder för att ta sig ur sin arbetslöshet.⁵⁵ Bedömningarna av arbetssökandes behov av andra aktiviteter skulle enligt Arbetsförmedlingen underlättas av information direkt från utbildningsanordnaren, t.ex. om att en arbetssökande är antagen till sökt utbildning samt hur den arbetssökandes framsteg ser ut under studietiden. För kontroll av arbetssökandes aktivitet behövs enligt myndigheten bl.a. information om arbetssökandes frånvaro och närvaro under studietiden.

Arbetsförmedlingen har även framfört behov av information om arbetssökandes förutsättningar att fullfölja sin studieplan ändras under studietiden. Den information som behövs enligt Arbetsförmedlingen kan exempelvis vara om han eller hon är kvar på samma kunskapsnivå i sfi under en längre tidsperiod eller om det för honom eller henne har uppstått förändrade förutsättningar kopplat till hälsa eller identifierade funktionsnedsättningar.⁵⁶ Enligt Arbetsförmedlingen behövs sådan information för att följa upp och utreda om och i vilken utsträckning det behövs en åtgärd från myndigheten. Arbetsförmedlingen har inte framfört från vilka aktörer sådan information bör inhämtas, men framförda hinder anges vara

⁵⁵ 6 § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

⁵⁶ Arbetsförmedlingen och Skolverket, *Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner för att underlätta övergångar till studier i kommunal vuxenutbildning. Slutredovisning av Arbetsförmedlingens och Skolverkets regeringsuppdrag*, 2021, s. 39.

både rättsliga och tekniska. I tabell 4.16 framgår vilken ytterligare information Arbetsförmedlingen anser behövs om arbetssökande som studerar med ersättning.

I rapporten *Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner för att underlätta övergångar till studier i kommunal vuxenutbildning* framförs att den kommunala vuxenutbildningen och Arbetsförmedlingen har olika tekniska system och olika regleringar som krockar med varandra.⁵⁷ Enligt Arbetsförmedlingen saknas det för närvarande tekniska system för att hämta den information som redovisas i tabell 4.16 även från andra utbildningsanordnare. Arbetsförmedlingen har också framfört att lagstiftningen är svårtolkad, vilket medför att aktörer gör olika bedömningar om vilka uppgifter som får lämnas ut.

⁵⁷ Arbetsförmedlingen och Skolverket, *Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner för att underlätta övergångar till studier i kommunal vuxenutbildning*, s. 42.

Tabell 4.16 Behov framförda av Arbetsförmedlingen om enskilda som studerar med ersättning för deltagande i program

Vilken information	Syfte	Från	Framförda hinder
Om arbetssökande har ansökt och är antagen till anvisad utbildning	Stöd till enskilda Kontroll av enskilda	Kommuner Folkhögskolor Yrkeshögskolor Universitet och högskolor	Rättsliga och tekniska
Löpande information om arbetssökandes progression i utbildningsinsats, inklusive betyg	Stöd till enskilda Kontroll av enskilda Uppföljning av verksamhet	Kommuner Folkhögskolor Yrkeshögskolor Universitet och högskolor	Tekniska och tillämpning
Om arbetssökande är frånvarande under delar av studietiden	Kontroll av enskilda Stöd till enskilda	Kommuner Folkhögskolor Yrkeshögskolor Universitet och högskolor	Tekniska och tillämpning
Arbetssökandes ändrade förutsättningar för att fullfölja sin studieplan	Stöd till enskilda	Oklart	Rättsliga och tekniska
Om arbetssökande avslutat sina studier i utbildningsinsats	Kontroll av enskilda Stöd till enskilda Uppföljning av verksamhet	Kommuner Folkhögskolor Yrkeshögskolor Universitet och högskolor	Tekniska och tillämpning
Orsak till arbetssökandes studieavbrott	Kontroll av enskilda Stöd till enskilda	Folkhögskolor	Tekniska

Utbildningsanordnares verksamheter

Arbetsförmedlingen har framfört behov av information från utbildningsanordnare om datum för utbildningsstarter samt hur långa utbildningarna är. Syftet med tillgång till sådan information är att bättre kunna planera stöd till arbetssökande. Arbetsförmedlingens framförda behov av information om studiestart gäller framför allt sfi. Behovet av information om hur långa utbildningarna är gäller för sfi och eftergymnasial utbildning.

Framförda hinder för behoven anges av Arbetsförmedlingen vara rättsliga, tekniska och tillämpningsproblem. Se tabell 4.17 för vilka hinder som framförts för vilka behov.

Tabell 4.17 Behov framförda av Arbetsförmedlingen om utbildningsanordnares verksamhet

Vilken information	Syfte	Från	Framförda hinder
Studiestart hos utbildningsanordnare	Stöd till enskilda	Kommuner	Tekniska och tillämpning
Omfattning av påbörjad utbildningsinsats	Stöd till enskilda	Kommuner	Rättsliga och tillämpning

Arbetsgivares och anordnares organisationer

Arbetsförmedlingen har framfört flera behov av information för att bättre kunna utföra grundläggande kontroller av arbetsgivare och anordnare av arbetsplatsförlagda insatser, t.ex. olika former av subventionerade anställningar, arbetsträning och praktik.

Enligt 9 b § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten får ett arbetsmarknadspolitiskt program eller en arbetsmarknadspolitisk insats inte förläggas hos en anordnare eller en arbetsgivare som har näringsförbud, är i konkurs eller likvidation, är under tvångsförvaltning, är föremål för ackord, genomgår företagsrekonstruktion eller tills vidare har ställt in sina betalningar. Detsamma gäller om anordnaren eller arbetsgivaren är föremål för ansökan om konkurs, tvångslikvidation, tvångsförvaltning, ackord, företagsrekonstruktion eller något annat liknande förfarande, eller inte har fullgjort sina skyldigheter i fråga om skatter eller socialförsäkringsavgifter.

Arbetsförmedlingen har för detta syfte framfört behov av information om arbetsgivares och anordnares eventuella skatteskulder. Arbetsförmedlingen har även framfört behov av enklare tillgång till ansökningar om konkurs eller företagsrekonstruktion. Uppgifter om ansökningar är för närvarande tillgängliga via tingsrätten, men behovet som Arbetsförmedlingen framfört handlar om att skapa tekniska förutsättningar för att enklare identifiera aktuella och få tillgång till ansökningar.

Arbetsförmedlingen får enligt 9 b § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inte heller anvisa eller förlägga ett

program eller en insats till en juridisk person om en företrädare med väsentligt inflytande över den juridiska personen har näringsförbud. Arbetsförmedlingen har framfört behov av uppgifter om arbetsgivares tidigare ägarstruktur för att kunna avgöra vilka dessa företrädare är, för kontroll inför och under beslut. Myndigheten har i dagsläget tillgång till information om anordnares och arbetsgivares nuvarande verkliga huvudmän, men saknar historiken över dessa uppgifter. Myndigheten anser att de historiska uppgifterna behövs för att kontrollera för felaktiga utbetalningar. Arbetsförmedlingen har framfört att nuvarande dataskyddsreglering utgör ett rättsligt hinder.

Enligt 2 § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska verksamheten utformas och bedrivas bl.a. på sådant sätt att konkurrensen mellan företag på marknaden inte snedvrids. Arbetsförmedlingen har framfört att informationen även kan användas för att bidra till det syftet.

Tabell 4.18 Behov framförda av Arbetsförmedlingen om arbetsgivares och anordnares organisationer

Vilken information	Syfte	Från	Framförda hinder
Anordnares och arbetsgivares ansökningar om konkurs eller företagsrekonstruktion	Kontroll av anordnare och arbetsgivare	Tingsrätter	Tekniska
Anordnares och arbetsgivares skatteskulder	Kontroll av anordnare och arbetsgivare	Kronofogdemyndigheten	Tekniska
Historik om anordnares och arbetsgivares ägarstruktur	Kontroll av anordnare och arbetsgivare	Bolagsverket Skatteverket	Rättsliga

Allvarliga brister hos arbetsgivare och anordnare

Arbetsförmedlingen har utöver vad som redovisas i tabell 4.18 framfört flera behov av information för att ytterligare kunna kontrollera arbetsgivare och anordnare av arbetsplatsförlagda insatser, t.ex. olika former av subventionerade anställningar, arbetsträning och praktik.

Som har beskrivits ställs vissa krav för när ett program eller en insats kan förläggas hos en anordnare eller en arbetsgivare. Utöver de kraven får Arbetsförmedlingen enligt 9 c § förordningen om den

arbetsmarknadspolitiska verksamheten avstå från att förlägga ett program eller insats hos en anordnare eller arbetsgivare i vissa fall.

Arbetsförmedlingen får avstå om anordnarens eller arbetsgivarens förhållanden är sådana att det kan antas att verksamheten som den enskilde ska vara sysselsatt inom inte bedrivs eller inte kommer att bedrivas i enlighet med de föreskrifter som gäller för verksamheten. Arbetsförmedlingen har därför fört fram behov av tillgång till information om verksamheters tillstånd som de behöver för att bedriva sina olika verksamheter. Det kan handla om alla typer av tillstånd, vilket gör att informationen om vilka beslut som har fattats finns hos en stor mängd olika myndigheter, inte minst olika kommunala förvaltningar. Av den anledningen har Arbetsförmedlingen även framfört att de tillståndsgivare som redovisas i tabell 4.19 för detta behov enbart är exempel, och att myndigheten önskar möjlighet till att lägga till ytterligare tillståndsgivare vartefter myndigheten får kännedom om behoven. Enligt Arbetsförmedlingen är hindren för att enkelt få tillgång till den här informationen för närvarande främst tekniska.

Arbetsförmedlingen får även avstå från anvisning om anordnaren eller arbetsgivaren inte fullgör eller kan antas inte kommer att fullgöra sina åtaganden mot Arbetsförmedlingen eller mot den enskilde som programmet eller insatsen avser. Arbetsförmedlingen har framfört behov av uppgifter från Skatteverket för att enklare kunna utreda släktskap och relationer mellan den enskilde som programmet eller insatsen avser och anordnare eller arbetsgivare. Arbetsförmedlingen har framfört att detta ökar risken för skenanställningar eller andra typer av missbruk och fusk.

Arbetsförmedlingen får även avstå från anvisning om anordnaren eller arbetsgivaren genom en dom som vunnit laga kraft är dömd för brott som avser yrkesutövningen. Det samma gäller om anordnaren eller arbetsgivaren gjort sig skyldig till ett allvarligt fel i yrkesutövningen som gör att redbarheten kan ifrågasättas. Detta gäller även för en företrädare med väsentligt inflytande om den sökande är en juridisk person. För detta syfte har Arbetsförmedlingen framfört behov av att få information om domar avseende anordnare, arbetsgivare eller deras företrädare. Domar finns för närvarande tillgängliga via varje enskild domstol. Det framförda behovet av förbättring handlar om att skapa tekniska förutsättningar för enklare tillgång till relevanta domar.

Om den sökande är en juridisk person får Arbetsförmedlingen avstå från en anvisning om en företrädare med väsentligt inflytande över den juridiska personen har företrätt en annan anordnare eller arbetsgivare. Detta förutsatt att aktören på grund av omständigheterna som anges i 9 c § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inte beviljats bidrag eller stöd, inte längre får bidrag eller stöd, har fått bidraget eller stödet återkrävt eller inte har fått ett arbetsmarknadspolitiskt program eller en insats förlagd till sig. Arbetsförmedlingen har bl.a. av denna anledning framfört behov av information om anordnares och arbetsgivares ägarstruktur (behovet redovisas i tabell 4.18).

Tabell 4.19 Behov framförda av Arbetsförmedlingen om allvarliga brister hos arbetsgivare och anordnare

Vilken information	Syfte	Från	Framförda hinder
Tillstånd för verksamheter	Kontroll av anordnare och arbetsgivare	Kommuner Skatteverket Polismyndigheten Skolinspektionen Transportstyrelsen Länsstyrelser Socialstyrelsen Folkhälsomyndigheten Strålsäkerhetsmyndigheten m.fl.	Tekniska
Domar mot företag eller deras företrädare	Kontroll av anordnare och arbetsgivare	Domstolar	Tekniska
Uppgifter om familjeförhållanden mellan deltagare och anordnare eller arbetsgivare	Kontroll av anordnare och arbetsgivare	Skatteverket	Tekniska

Enskildas, arbetsgivares och anordnares ekonomiska transaktioner och försäkringar

Arbetsförmedlingen har framfört behov av förbättrad tillgång till information om enskildas, anordnares och arbetsgivares ekonomiska uppgifter och försäkringar.

Stöd för nystartsjobb, särskilt anställningsstöd och särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga får endast beslutas för en anställning eller insats om arbetsgivaren kan lämna vissa intyg.⁵⁸ Vilka intyg som krävs är olika för de olika stöden. Om Arbetsförmedlingen har kännedom om att det som arbetsgivaren intygar är felaktigt får stöd inte beslutas för en anställning hos arbetsgivaren.

För att kunna göra nödvändiga kontroller av detta har Arbetsförmedlingen framfört behov av att utöka den tillgång till uppgifter som myndigheten för närvarande har genom uppgiftsskyldigheter i lagen (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare. Enligt Arbetsförmedlingen behöver uppgiftsskyldigheten för kreditinstitut och försäkringsgivare även omfatta tidsperioder när arbetsgivaren inte längre har ett pågående stöd för anställningen. Myndigheten har framfört att uppgiftsskyldigheten även behöver omfatta försäkringar inför, under och efter beslut om stöd. Arbetsförmedlingen har även framfört behov av att kunna få del av uppgifter om kontoinnehavare med stöd av lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem. Enligt Arbetsförmedlingen skulle tillgång till uppgifterna på en teknisk plattform kunna effektivisera myndighetens kontroller och minska belastningen för kreditinstituten.⁵⁹

Arbetsförmedlingen har framfört att för de ärenden där myndigheten misstänker felaktigheter hos arbetsgivaren önskar myndigheten uppgifter om löneutbetalningar från kreditinstituten. De underlag som skickas in från arbetsgivarna själva kan enligt Arbetsförmedlingen vara manipulerade utan att myndigheten kan kontrollera för det i dagsläget.

Arbetsförmedlingen har även framfört behov av de underlag som leder fram revisionsbeslut fattade av Skatteverket. Revisionsbeslutet är offentligt, men Arbetsförmedlingen framför att myndigheten behöver tillgång till de underlag som lett fram till beslutet, t.ex. kontoutdrag, lönebesked, styrelseprotokoll, resultatrappport och övriga underlag från Skatteverkets utredning som kan vara till nytta för Arbetsförmedlingen i syfte att kontrollera anordnare och

⁵⁸ 20 § förordningen (2018:42) om särskilt anställningsstöd, 21 § förordningen om stöd för nystartsjobb, 18 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

⁵⁹ Behovet har även framställts i en särskild hemställan till regeringen, se Arbetsförmedlingen, *Hemställan. Om ändringar i lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem och i lagen (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen*, 2023.

arbetsgivare. Arbetsförmedlingen har framfört att om myndigheten skulle få tillgång till underlagen går det att omgående stoppa utbetalningarna och starta en utredning, om underlagen exempelvis skulle visa att det inte bedrivs någon faktisk verksamhet.

Framförda hinder för samtliga behov i tabell 4.20 anges av Arbetsförmedlingen vara rättsliga.

Tabell 4.20 Behov framförda av Arbetsförmedlingen om enskildas, anordnares och arbetsgivares ekonomiska transaktioner och försäkringar

Vilken information	Syfte	Från	Framförda hinder
Underlag för revisionsbeslut	Kontroll av anordnare och arbetsgivare	Skatteverket	Rättsliga
Utökad tillgång till uppgifter om enskildas försäkrings-skydd	Kontroll av anordnare och arbetsgivare	Försäkrings-givare	Rättsliga
Uppgifter om löneutbetalningar	Kontroll av anordnare och arbetsgivare	Kreditinstitut	Rättsliga

Om leverantörer

Arbetsförmedlingen har framfört flera behov av förbättrat informationsutbyte kopplade till kontroll av leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser, både inför att avtal eller liknande sluts med en leverantör och efter att tjänster har börjat utföras. Det är olika typer av information som var för sig kan vara otillräckliga för att avgöra om en leverantör är olämplig men som enligt Arbetsförmedlingen på olika sätt kan indikera om en leverantör är seriös och har möjlighet att utföra tjänsterna. För ett antal framförda behov för detta syfte har myndigheten inte framfört hos vilka aktörer informationen finns i dagsläget eller vad som i dagsläget hindrar myndigheten från tillgång till informationen. För samtliga framförda behov, se tabell 4.21.

För vissa av de informationsbehov som Arbetsförmedlingen har framfört handlar det inte enbart om att kontrollera nuvarande förhållanden utan även om att följa vilka förändringar som har skett i närtid. Ett stort antal förändringar kan enligt Arbetsförmedlingen vara en indikation på olika typer av felaktigheter eller bristande ekonomisk förmåga.

På motsvarande sätt som för kontroll av anordnare och arbetsgivare har Arbetsförmedlingen för leverantörer framfört behov av tillgång till ansökningar om konkurs eller företagsrekonstruktion, tillstånd som behövs för att bedriva verksamheter samt domar mot företag eller dess företrädare. Arbetsförmedlingen har även framfört behov av uppgifter om leverantörers skatteskulder.

Behoven kopplas till alla typer av arbetsmarknadspolitiska insatser som leverantörer utför på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Särskilda behov framförs dock för de tjänster där ersättningen till leverantörer är kopplad till om deltagaren övergår till exempelvis en anställning. Arbetsförmedlingen ser då ett behov av att kontrollera släktskap eller relation mellan leverantör och deltagarens arbetsgivare samt att följa hur många deltagare från en leverantör som anställs av samma arbetsgivare. Detta i syfte att enligt myndigheten lättare kunna identifiera upplägg med skenanställningar.

Arbetsförmedlingen har även framfört behov av information från Skatteverket om leverantörers personal, specifikt anställningarnas omfattning, i syfte att verifiera att leverantörer har anställda med de kompetenser som de har uppgett till myndigheten. Arbetsförmedlingen anser att dessa uppgifter redan kan lämnas med stöd av 8 c § första stycket 1 förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet, men framför att Skatteverket har gjort en annan bedömning av regelverket.

Arbetsförmedlingen har även framfört behov av att använda information som myndigheten själv förfogar över, men med utökade syften. Med utgångspunkt i ytterligare tillgång till uppgifter om leverantörers anställda har Arbetsförmedlingen framfört behov av att kontrollera hur många av en leverantörs anställda som har någon form av subventionerad anställning eller som tidigare har varit deltagare hos leverantören. De hinder som Arbetsförmedlingen har framfört för detta behov är att det är oklart om myndigheten får behandla alla önskade personuppgifter för denna typ av ändamål.

Tabell 4.21 Behov framförda av Arbetsförmedlingen om leverantörer

Vilken information	Syfte	Från	Framförda hinder
Leverantörers ansökan om konkurs eller företagsrekonstruktion	Kontroll av leverantörer	Tingsrätter	Tekniska
Tillstånd för leverantörers verksamheter	Kontroll av leverantörer	Myndigheter Kommuner	Tekniska
Lokaler (utrustning m.m.) hos leverantörer	Kontroll av leverantörer	Oklart	Oklart
Uppgifter om leverantörers anställda	Kontroll av leverantörer	Skatteverket	Tillämpning
Uppgifter om anställda med anställningsstöd hos leverantörer	Kontroll av leverantörer	Oklart	Rättsliga
Uppgifter om anställda tidigare har varit deltagare i verksamheten	Kontroll av leverantörer	Oklart	Rättsliga
Leverantörers skatteskulder	Kontroll av leverantörer	Skatteverket	Rättsliga
Domar mot leverantörer	Kontroll av leverantörer	Domstolar	Rättsliga och tekniska
Relation mellan leverantörer och arbetsgivare där deltagare sedan anställts	Kontroll av leverantörer	Oklart	Rättsliga
Enskildas anställning efter avslutad insats	Kontroll av leverantörer	Oklart	Oklart

Om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser

Arbetsförmedlingen har framfört behov av förbättringar av informationsutbytet kring verksamhet enligt lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser för att möjliggöra uppföljning och utvärdering.⁶⁰

I samband med att ett nytt systemstöd för uppföljning av insatser infördes 2023 gjordes nya rättsliga bedömningar av Försäkringskassan, som ansvarar för systemstödet, om den rättsliga grunden för behandling av personuppgifter. Försäkringskassans bedömning är att det inte är möjligt att följa deltagare på individnivå, vilket påverkar både de enskilda samordningsförbunden och involverade myndigheter.

Informationen som enligt Arbetsförmedlingen behöver utbytas är dels grundläggande personuppgifter om vilka individer som del-

⁶⁰ Se även Inspektionen för socialförsäkringen, *Samordnat stöd gör skillnad*, 2023, s. 42.

tar, vilken myndighet som har remitterat en individ och individens ersättning, dels känsliga personuppgifter om funktionsnedsättning.

Utöver rättsliga hinder har Arbetsförmedlingen framfört att det kan finnas tekniska hinder. Arbetsförmedlingen har inte framfört från vilken aktör som respektive information bör inhämtas, t.ex. om myndigheten önskar tillgång till informationen från de olika samordningsförbunden eller andra myndigheter.

Tabell 4.22 Behov framförda av Arbetsförmedlingen om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser

Vilken information	Syfte	Från	Framförda hinder
Vilka personer som deltar i insats via samordningsförbund genom personnummer	Uppföljning av verksamhet	Oklart	Rättsliga och tekniska
Deltagares funktionshinderkod	Uppföljning av verksamhet	Oklart	Rättsliga och tekniska
Deltagares kön	Uppföljning av verksamhet	Oklart	Rättsliga och tekniska
Deltagares individersättning	Uppföljning av verksamhet	Oklart	Rättsliga och tekniska
Vilken myndighet som remitterat deltagare till insats i samordningsförbund	Uppföljning av verksamhet	Oklart	Rättsliga och tekniska
Deltagares anvisning till arbetsmarknadspolitiskt program	Uppföljning av verksamhet	Oklart	Rättsliga och tekniska

Behov framförda av Kammarkollegiet

Kammarkollegiet har framfört behov av information om arbetsgivare samt behov av att kunna dela information om enskilda med leverantörer.

För beslut om ersättning till arbetsgivare

Kammarkollegiet har framfört behov av uppdaterad information om arbetsgivare för att fatta korrekta beslut om ersättning till de arbetsgivare som finansierar registrerade omställningsorganisationer. Enligt Kammarkollegiet behövs bl.a. uppdaterade uppgifter om ansökande arbetsgivares avslutade konkurser för att kunna fatta

beslut om ersättning på rätt grunder. För kontroll av fattade beslut om ersättning till arbetsgivare behövs enligt myndigheten uppdaterade uppgifter om vilka arbetsgivare som slutat finansiera omställningsorganisationer samt arbetsgivare som nyligen börjat finansiera omställningsorganisationer. Framförda hinder anges vara tekniska.

Tabell 4.23 Behov framförda av Kammarkollegiet för beslut om och kontroll av ersättning till arbetsgivare

Vilken information	Syfte	Från	Framförda hinder
Uppdaterade uppgifter om ansökande arbetsgivares avslutade konkurser, likvidationer och fusioner	Korrekt beslut	Registrerade omställningsorganisationer Administrationsbolag Myndighet	Tekniska
Uppdaterade uppgifter om arbetsgivare slutat finansiera omställningsorganisation	Korrekt beslut Kontroll av arbetsgivare	Registrerade omställningsorganisationer Administrationsbolag	Tekniska
Vilka arbetsgivare som nyligen börjat finansiera omställningsorganisationer	Korrekt beslut Kontroll av arbetsgivare	Registrerade omställningsorganisationer Administrationsbolag	Tekniska

Lämna information om enskilda till leverantörer

Kammarkollegiet har framfört behov av att kunna lämna ytterligare information om enskilda till aktuell leverantör som ger stödet till den enskilde. Det kan t.ex. röra sig om uppgifter från kartläggnings-samtal. Detta i syfte att leverantörer ska få bättre förutsättningar att anpassa stöd efter individuella behov, men även underlätta för den enskilde i hanteringen av sitt eget ärende.

Enligt Kammarkollegiet förekommer det att myndigheten och leverantörerna av olika anledningar behöver ha kontakt med varandra om enskilda ärenden under den beviljade stödperioden. Det kan gälla olika personliga förhållanden av känslig karaktär, t.ex. hälso-tillstånd som har förändrats och som gör att den enskilde inte kan fortsätta det påbörjade stödet eller av olika anledningar önskar annan typ av stöd. Kammarkollegiet har uppgett att eftersom kommunikationen mellan myndigheten och leverantörerna är situationsberoende, är det svårt att på förhand avgöra vilka kategorier av upp-

gifter som kan aktualiseras för ett sådant informationsutbyte. Framförda hinder anges vara rättsliga.

Tabell 4.24 Behov framförda av Kammarkollegiet om delning av information om enskilda med leverantör

Framfört behov	Syfte	Till	Framförda hinder
Enskildas personliga egenskaper och sociala förhållanden	Stöd till enskilda	Leverantörer	Rättsliga
Uppgifter om enskildas hälsa	Stöd till enskilda	Leverantörer	Rättsliga

Behov framförda av Samhall

Samhall har framfört behov av information om enskilda som anvisas till bolaget för skyddat arbete och lönebidrag för utveckling i anställning.

Enligt Samhall behövs information om den enskildes funktionsnedsättning, arbetsförmåga, utbildning och arbetslivserfarenhet samt tidigare prövade anpassningar för att bolaget ska kunna utforma anpassningar efter individuella behov samt bättre matcha den enskildes kompetenser och förutsättningar med meningsfulla och utvecklande arbetsuppgifter. Detta är information som enligt Samhall redan ska delas till bolaget i enlighet med den överenskommelse som tecknats mellan Arbetsförmedlingen och bolaget.⁶¹ I överenskommelsen står bl.a. att underlag från Arbetsförmedlingen till Samhall ska innehålla en beskrivning av den arbetssökandes förutsättningar och anpassningsbehov i relation till arbetsuppgifterna. Till utredningen har Samhall framfört att det finns brister i informationsöverföringen, men att det är oklart för bolaget vad hindret består i. Samhall har framfört att Arbetsförmedlingen anger olika orsaker vid olika tillfällen.

⁶¹ Arbetsförmedlingen och Samhall, *Nationell överenskommelse om samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Samhall Aktiebolag*.

Tabell 4.25 Behov framförda av Samhall om enskildas förutsättningar och behov

Vilken information	Syfte	Från	Framförda hinder
Enskildas typ av arbetsförmågenedsättning	Stöd till enskilda	Arbetsförmedlingen	Oklart
Tidigare genomförda/testade anpassningar	Stöd till enskilda	Arbetsförmedlingen	Oklart
Enskildas nödvändiga/klarlagda anpassningsbehov	Stöd till enskilda	Arbetsförmedlingen	Oklart
Enskildas arbetslivserfarenhet	Stöd till enskilda	Arbetsförmedlingen	Oklart
Enskildas utbildningsnivå	Stöd till enskilda	Arbetsförmedlingen	Oklart

Behov framförda av leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen

Grundläggande information om deltagare

Leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen har framfört att det ofta finns brister i den grundläggande information som ges från myndigheten om deltagare som anvisas till leverantörens tjänster (tabell 4.26).

För vissa av de tjänster som leverantörer utför identifieras inte deltagarna med fullständiga personnummer, utan enbart födelsedatum. Det gör att samma person kan vara registrerad flera gånger under olika namn eller med olika stavning.

Leverantörer har även framfört att kontaktuppgifter till deltagarna sällan stämmer eller att de skiljer sig åt mellan olika system. Leverantörer kan inte hämta uppgifter direkt från t.ex. folkbokföringsregistret hos Skatteverket. Även när leverantören manuellt skriver in kontaktuppgifter i systemen med ny information från deltagaren själv kan systemstöden vid uppdateringar återgå till den tidigare, inkorrekta informationen. Enligt leverantörerna är hindren främst tekniska genom brister i de system som används.

Tabell 4.26 Behov framförda av leverantörer om grundläggande information om deltagare

Vilken information	Syfte	Från	Framförda hinder
Deltagares person- eller samordningsnummer	Identifiera deltagare	Arbetsförmedlingen	Tekniska
Korreakta kontaktuppgifter till deltagare	Stöd till enskilda	Arbetsförmedlingen	Tekniska

Kartläggningsinformation från Arbetsförmedlingen

Leverantörer har framfört behov av ytterligare information om deltagarna för att snabbare kunna ge ett bättre stöd till dem (tabell 4.27). Behovet är generellt, men det finns skillnader mellan de olika tjänsterna som leverantörerna utför i hur viktigt det är med ytterligare information.

Leverantörer har framfört behov av förbättrad åtkomst till information som Arbetsförmedlingen har fått fram i tidigare kartläggning av deltagaren. Det handlar om utbildningsbakgrund, arbetslivserfarenhet och tidigare insatser inom arbetsmarknadspolitiken. Leverantörer vill också veta om en deltagare skulle kunna vara berättigad till subventionerade anställningar som nystartsjobb. Att få ta del av allt innehåll i den individuella handlingsplanen är också ett behov som har framförts, t.ex. en deltagares intresse av att flytta för ett arbete. Leverantörer har också framfört behov av känsliga personuppgifter som deltagares sjukdomshistorik och funktionsnedsättning.

Att få mer information från Arbetsförmedlingen skulle enligt leverantörerna göra den fortsatta kartläggningen och matchningen både mer effektiv och mer individanpassad. I leverantörernas kontakter med arbetsgivare är tidsaspekten viktig.

Enligt leverantörer är behovet störst i de tjänster som handlar om matchning mot arbete eller studier där det möjliga innehållet är brett (Rusta och matcha, Steg till arbete och Karriärvägledning), medan behovet är mindre för utbildningsinsatser eller andra insatser med ett mer förutbestämt innehåll. Leverantörer har även framfört att kortare tjänster också har större behov, eftersom det finns mindre tid för leverantörens egen kartläggning. Vilken information om deltagare som Arbetsförmedlingen för närvarande delar med leverantörer vid anvisning varierar mellan tjänster.

Den information som leverantören får från deltagaren genom egna kartläggningssamtal är enligt leverantörer inte alltid fullständig eller korrekt. Det kan bero på att deltagaren har svårt att redogöra för sin problematik eller väljer att inte berätta vissa delar. Leverantörer har fört fram att deltagare belastas av att behöva lämna information flera gånger och upplever det negativt att mer inte överförs från Arbetsförmedlingen.

Hindren för att detta inte sker uppges av leverantörer vara både tekniska och rättsliga. De it-system som används av Arbetsförmedlingen behöver enligt leverantörer skapa bättre möjligheter att utbyta information. Besked om vilken information som är möjlig att dela kan enligt leverantörer skilja mellan olika handläggare vid Arbetsförmedlingen, vilket medför en otydlighet. Leverantörer har även framfört att olika myndigheter ger olika besked t.ex. om hur länge information kan sparas hos leverantören.

Tabell 4.27 Behov framförda av leverantörer om kartläggningsinformation om deltagare från Arbetsförmedlingen

Vilken information	Syfte	Från	Framförda hinder
Deltagares utbildning, arbetslivserfarenhet samt tidigare insatser	Stöd till enskilda Matchning	Arbetsförmedlingen	Rättsliga och tekniska
Innehåll i deltagares handlingsplan	Stöd till enskilda Matchning	Arbetsförmedlingen	Rättsliga och tekniska
Om deltagare är berättigad till subventionerade anställningar	Stöd till enskilda Matchning	Arbetsförmedlingen	Rättsliga och tekniska
Deltagares sjukdomshistorik och funktionsnedsättningar	Stöd till enskilda Matchning	Arbetsförmedlingen	Rättsliga och tekniska

Verifierade uppgifter om deltagare samt uppgifter för att säkerställa en god arbetsmiljö

Leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen har framfört behov av information om deltagare inte bara utifrån tidigare kartläggning, utan även i verifierad form genom information från andra myndigheter (tabell 4.28). Syftet är även här att kunna ge ett bättre stöd till den enskilde och att kunna matcha mot arbetsgivares behov och krav. Genom att få information som kommer från myndigheters register behöver leve-

rantörerna inte förlita sig på vad deltagaren berättar eller vänta på intyg.

Informationen som leverantörer efterfrågar handlar dels om utbildningsbetyg och körkortsbehörigheter, dels om mer integritetskänsliga uppgifter som skulder hos Kronofogdemyndigheten och utdrag ur belastningsregistret. Enligt leverantörer är hindren för tillgång till nämnda information i verifierad form tekniska och rättsliga, men även att Arbetsförmedlingen inte alltid har tillgång till denna information i verifierad eller komplett form direkt från andra myndigheter, utan utgår från vad deltagaren har uppgett. Arbetsförmedlingen har dock framfört behov av att få tillgång till informationen, se tabell 4.13. Leverantörerna har inte framfört behov av att få informationen direkt från de myndigheter som ansvarar för den.

Leverantörer har även framfört behov av information om deltagare för att säkerställa arbetsmiljön för leverantörens anställda och för den berörda och andra deltagares trygghet (tabell 4.28). Det handlar främst om information om deltagare som har dömts för brott och för vilka det kan krävas särskilda säkerhetsåtgärder vid fysiska möten.

Leverantörer har även framfört behov av information om en deltagare har skyddad identitet eller en känd hotbild mot sig, för att kunna vidta åtgärder för att deltagaren själv och andra deltagare hos leverantören ska kunna vara trygga. Enligt leverantörer är hindren för att denna information inte utbyts främst rättsliga, men även tekniska.

Tabell 4.28 Behov framförda av leverantörer om verifierad information om deltagare samt information för arbetsmiljö och trygghet hos leverantör

Vilken information	Syfte	Från	Framförda hinder
Deltagares skolbetyg	Stöd till enskilda Matchning	Via Arbetsförmedlingen (från utbildningsanordnare)	Rättsliga och tekniska
Deltagares körkortsbehörigheter	Stöd till enskilda Matchning	Via Arbetsförmedlingen (från Transportstyrelsen)	Rättsliga och tekniska
Deltagares registrerade skulder	Stöd till enskilda Matchning	Via Arbetsförmedlingen (från Kronofogdemyndigheten)	Rättsliga och tekniska
Deltagares utdrag ur belastningsregistret	Stöd till enskilda Matchning Säkerställa en god arbetsmiljö	Via Arbetsförmedlingen (från Polismyndigheten)	Rättsliga och tekniska
Om deltagare har skyddad identitet eller hotbild mot sig	Säkerställa en god arbetsmiljö	Arbetsförmedlingen	Rättsliga och tekniska

Kartläggningsinformation till Arbetsförmedlingen

Leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen har framfört att det som framkommer i leverantörens arbete med en deltagare, t.ex. genom kartläggning av kompetenser, i högre grad bör föras över till Arbetsförmedlingen (tabell 4.29). Enligt leverantörer skulle informationen då kunna användas av andra som vid senare tillfällen ger stöd till samma person, oavsett om det är Arbetsförmedlingen eller en annan leverantör. Enligt leverantörer skulle det då även kunna vara användbart med beskrivningar av vilka aktiviteter som personen har deltagit i. Hindren för detta är enligt leverantörer tekniska.

Tabell 4.29 Behov framförda av leverantörer om att dela information om deltagare till Arbetsförmedlingen

Vilken information	Syfte	Till	Framförda hinder
Information om deltagares kompetenser, genomförda aktiviteter m.m.	Stöd till enskilda	Arbetsförmedlingen	Tekniska

Underlag för resultatersättning och verksamhetsutveckling

I vissa av de tjänster som leverantörer utför på uppdrag av Arbetsförmedlingen är ersättningen till leverantörerna delvis knuten till om deltagaren efter insatsen går vidare till arbete eller utbildning, s.k. resultatersättning. För att ersättningen ska betalas ut krävs någon form av verifikation på att deltagaren t.ex. har en anställning eller har antagits till en utbildning. Att få fram de underlagen uppfattas av leverantörer som svårt och tidskrävande.

Leverantörer av tjänster med resultatersättning har framfört behov av att förenkla processen med intyg. Det har till utredningen framförts olika möjligheter för att åstadkomma detta. En framförd möjlighet är att leverantörer ges mandat att på Arbetsförmedlingens uppdrag begära in underlag från arbetsgivare och utbildningsanordnare. En annan är att Arbetsförmedlingen enklare får tillgång till information från Skatteverkets beskattningsdatabas om en tidigare deltagares inkomst av arbete eller information om studier från utbildningsanordnare.

Hindren som framförts av leverantörer är både rättsliga och tekniska.

Leverantörer har även framfört behov av att veta hur det har gått för tidigare deltagare i syfte att följa upp den egna verksamheten. En sådan uppföljning kan enligt leverantörerna användas för att utveckla vilka aktiviteter som används utifrån vad som har gett bäst effekt tidigare.

Tabell 4.30 Behov framförda av leverantörer för resultatersättning och verksamhetsutveckling

Vilken information	Syfte	Från	Framförda hinder
Tidigare deltagares nuvarande inkomst av arbete	Resultat-ersättning Uppföljning av verksamhet	Skatteverket (till Arbetsförmedlingen) Arbetsförmedlingen	Rättsliga och tillämpning
Om tidigare deltagare är antagen till utbildning	Resultat-ersättning Uppföljning av verksamhet	Utbildningsanordnare (till Arbetsförmedlingen) Arbetsförmedlingen	Rättsliga och tekniska
Intyg om tidigare deltagares nuvarande anställning eller utbildning	Resultat-ersättning	Arbetsgivare Utbildningsanordnare	Rättsliga
Tidigare deltagares nuvarande närings-verksamhet	Uppföljning av verksamhet	Skatteverket (till Arbetsförmedlingen) Arbetsförmedlingen	Rättsliga och tillämpning

Behov framförda av universitet och högskolor

Från universitet och högskolor som levererar arbetsmarknadsutbildning i form av uppdragsutbildning har ett fåtal behov framförts till utredningen. Universitet har framfört att de i stort anser att det är tillräckligt med den grundläggande information de får från deltagaren själv och till viss del från Arbetsförmedlingen.

Det behov som har framförts handlar om bättre tekniska lösningar för informationsutbyte med Arbetsförmedlingen. Den webbtjänst som används för bl.a. närvarorapportering beskrivs av ett universitet som tidskrävande. Att information överförs i en webbtjänst som kompletteras med kommunikation via e-post uppfattas av ett universitet även som osäkert.

Tabell 4.31 Behov framförda av universitet och högskolor

Vilken information	Syfte	Till	Framförda hinder
Enklare och säkrare informationsutbyte för t.ex. närvarorapportering	Mer effektiv administration Ökad informationssäkerhet	Arbetsförmedlingen	Tekniska

Behov framförda av folkhögskolor

Folkhögskolor har framfört ett fåtal behov till utredningen. De behov som har framförts handlar om information om enskildas förutsättningar att ta del av undervisning och vilka aktiviteter enskilda tar del av hos andra aktörer.

Enskildas förutsättningar

Folkhögskolor har framfört behov av att få information om deltagares språkkunskaper från Arbetsförmedlingen redan innan en folkhögskolekurs börjar. Enligt folkhögskolor skulle sådan information underlätta planeringen av undervisningen i de kurser där många deltagare är nyanlända invandrare, som etableringskurser och folkhögskoleutbildning i studiemotiverande syfte. Hindret anges av folkhögskolor vara tillämpningssvårigheter.

Tabell 4.32 Behov framförda av folkhögskolor om enskildas språkkunskaper

Vilken information	Syfte	Från	Framförda hinder
Deltagares språkkunskaper	Stöd till enskilda	Arbetsförmedlingen	Tillämpning

Enskildas aktiviteter hos andra aktörer

Ytterligare behov som framförts av folkhögskolor gäller för den etableringskurs som folkhögskolor ger för deltagare i etableringsprogrammet. Deltagare i etableringsprogrammet kan ha många aktiviteter samtidigt, utförda av flera olika aktörer. Enligt folkhögskolor skulle planering och schemaläggning underlättas om information om samtliga aktiviteter för en deltagare fanns i ett samlat system i stället för att folkhögskolorna får information direkt från deltagaren.

Folkhögskolor har även framfört att enkel tillgång till information om hur lång tid deltagaren har kvar i etableringsprogrammet skulle underlätta för den vägledning som folkhögskolor ger om fortsatta möjligheter till studier och arbete.

Hindren uppges av folkhögskolor vara tekniska.

Tabell 4.33 Behov framförda av folkhögskolor om enskildas aktiviteter hos andra aktörer

Vilken information	Syfte	Från	Framförda hinder
Deltagares övriga aktiviteter i etableringsprogrammet	Stöd till enskilda	Arbetsförmedlingen	Tekniska
Längd på anvisning i etableringsprogrammet	Stöd till enskilda	Arbetsförmedlingen	Tekniska

Behov framförda av kommuner

De behov som framförts av kommuner handlar om att få till ett mer effektivt informationsutbyte mellan kommunen och olika myndigheter samt tillgång till information om beslut och aktiviteter för enskilda från andra aktörer. De framförda syftena för behoven handlar om att uppnå en bättre samverkan och samordning kring enskilda inskrivna vid Arbetsförmedlingen, ge ett bättre stöd till enskilda, effektivisera handlägningsprocessen samt förbättra förutsättningarna för att fatta korrekta beslut.

För kommunal vuxenutbildning

Kommuner har framfört behov av information från Arbetsförmedlingen om enskilda som omfattas av etableringsprogrammet och som ska ta del av sammanhållen utbildning enligt 20 kap. 3 a § skollagen (2010:800). Kommuner har framfört behov av information om vilka enskilda som är tänkta att delta i utbildningen, i syfte att förbättra samverkan mellan Arbetsförmedlingen och den kommunala vuxenutbildningen vid planering och dimensionering av utbildningen samt förutsättningar för planering av stöd till enskilda. Enligt flera kommuner är hindret för ett sådant informationsutbyte rättsligt, och i dagsläget krävs att kommunerna själva tillfrågar Arbetsförmedlingen om varje enskild individ. Detta skapar en paradoxal situation då det i sin tur kräver att kommunerna redan vet vilka enskilda det handlar om.

För den kommunala vuxenutbildningen har kommuner även framfört behov av ett mer effektivt informationsutbyte om enskilda med Arbetsförmedlingen för de ärenden där gemensamma planeringar behövs. Till exempel enskilda som parallellt med att de stude-

rar sfi på den kommunala vuxenutbildningen tar del av insatser som utförs av Arbetsförmedlingen. Framförda hinder för detta är tekniska, rättsliga och tillämpningssvårigheter.

Kommuner har även framfört behov av tillgång till information om vilken eller vilka aktörer utöver kommunen som ger insatser till enskilda. Till exempel om enskilda som tar del av kommunal vuxenutbildning också tar del av en arbetsmarknadspolitisk insats som utförs av en utbildningsanordnare, leverantör till Arbetsförmedlingen eller av Arbetsförmedlingen i egen regi. Kommuner anser att möjligheten att utbyta sådan information, inklusive information om den enskildes progression hos respektive aktör, skulle underlätta samverkan mellan olika aktörer i syfte att ta fram en sammanhållen planering för den enskilde. Framförda hinder är rättsliga.

Tabell 4.34 Behov framförda av kommuner för den kommunala vuxenutbildningen

Vilken information	Syfte	Från	Framförda hinder
Deltagare som ska ta del av sammanhållen utbildning för vissa nyanlända invandrare	Stöd till enskilda Planering	Arbets- förmedlingen	Rättsliga
Informationsutbyte om enskilda med gemensam planering	Stöd till enskilda Planering	Arbets- förmedlingen	Tekniska, rättsliga och tillämpning
Hos vilken eller vilka aktörer som enskilda deltar i insats	Stöd till enskilda Planering	Arbets- förmedlingen Anordnare	Rättsliga

För ekonomiskt bistånd

Enligt 4 kap. 4 § socialtjänstlagen får socialnämnden begära att den som får försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd. För detta syfte har kommuner framfört behov av information om enskildas hälsa i form av tidigare medicinska utredningar och registrerade funktionshinder. Kommuner anger att handläggningsprocessen skulle effektiviseras genom att få denna information från annan myndighet direkt snarare än den enskilde själv. Information om enskildas hälsa används av kommuner för att kunna individanpassa insatser som utförs av kommunerna eller genom

samordningsförbund, där kommunen är en av parterna. De hinder som framförts för detta är tekniska.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har för kommuner framfört behov av att utöka informationsmängden som socialnämnder har rätt att ta del av från Arbetsförmedlingen. Den information som socialnämnder enligt SKR behöver gäller innehållet i den arbetsökandes aktivitetsrapport och handlingsplan samt den arbetssökandes historik av aktiviteter och programbeslut. Det framförda syftet med utökningen är att förbättra förutsättningarna för kommuner att fullfölja det kommunala uppdraget inom ekonomiskt bistånd, vilket bl.a. handlar om att avgöra vilket stöd som ska ges för att underlätta för den enskilde att närma sig arbete och egen försörjning. Övriga syften samt framförda hinder framgår av tabell 4.35.

Tabell 4.35 Behov framförda av kommuner för ekonomiskt bistånd

Vilken information	Syfte	Från	Framförda hinder
Uppgifter om enskildas hälsa	Stöd till enskilda Mer effektiv handläggning	Oklart	Tekniska
Innehållet i arbetssökandes aktivitetsrapport	Stöd till enskilda Korrekta beslut Planering	Arbets- förmedlingen	Rättsliga
Innehållet i arbetssökandes handlingsplan	Stöd till enskilda Korrekta beslut Planering	Arbets- förmedlingen	Rättsliga
Arbetssökandes tidigare aktiviteter och program	Stöd till enskilda Korrekta beslut Planering	Arbets- förmedlingen	Rättsliga

För kommunens roll som anordnare

Arbetsförmedlingen får besluta om och betala ut ekonomiskt stöd till kommuner som anordnar studie- och yrkesvägledning för deltagare i det arbetsmarknadspolitiska programmet jobbgaranti för ungdomar.⁶² Kommuner har framfört behov av att få information om aktuella deltagares tidigare betyg, i syfte underlätta handlägningsprocessen för detta. Det framförda hindret beskrivs av kommuner som tekniskt.

⁶² 14 a § förordningen om jobbgaranti för ungdomar.

Tabell 4.36 Behov framförda av kommuner för rollen som anordnare

Vilken information	Syfte	Från	Framförda hinder
Uppgifter om enskildas betyg	Mer effektiv handläggning	Universitets- och högskolerådet	Tekniska

Behov framförda av Försäkringskassan

Försäkringskassan har framfört att myndigheten har tillgång till nödvändig information från Arbetsförmedlingen, men att det finns utrymme för förbättrad samverkan mellan myndigheterna gällande den digitala strukturen för informationsutbyte.

Vidare har Försäkringskassan framfört att myndigheten upplever svårigheter för uppföljning av individinsatser som ges genom samverkan inom ramen för den finansiella samordningen (Finsam). Svårigheterna handlar om begränsningar i att dela deltagares personuppgifter mellan samverkande aktörer.

Tabell 4.37 Behov framförda av Försäkringskassan

Vilken information	Syfte	Från/till	Framförda hinder
Generellt	Generellt	Arbetsförmedlingen	Tekniska
Deltagare i insats via samordningsförbund genom personnummer	Uppföljning av verksamhet	Arbetsförmedlingen Kommuner Regioner	Rättsliga

4.4.4 Övrigt resultat från utredningens kartläggning av informationsbehov

I dialoger med representanter för de aktörer som beskrivs i kapitel 3 framkom från vissa att nuvarande tillgång till information är tillräcklig för att aktörerna ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det gäller för Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige, CSN, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) och Sveriges a-kassor. Som exempel uppgav Sveriges a-kassor till utredningen att arbetslöshetskassorna har det stöd i regelverk de behöver för det informationsutbyte som behövs för verksamheten.

I dialog med CSN framfördes inga behov av information, där-
emot lyfte CSN att det hos andra verkar finnas en felaktig bild av
vad CSN har för information om enskilda. CSN har bara informa-
tion om enskilda som har studiestöd, inte alla som studerar. Detta
är något som CSN menar att myndigheten ofta påtalar, både till
Arbetsförmedlingen och i remissyttranden.⁶³

För att fånga arbetsgivares perspektiv har utredningen kontaktat
arbetsgivar- och branschorganisationer med möjlighet att besvara
tidigare nämnda frågeformulär om behov av information eller skicka
formuläret vidare till sina medlemmar. Tillfrågade organisationer är
Almega tjänsteföretagen, Trä- och möbelföretagen, Visita, Före-
tagarna, Svensk Handel, Arbetsgivarverket och SKR. Svarsfrekven-
sen från arbetsgivare har dock varit låg, och de fåtal som har svarat
på frågor om informationsbehov har meddelat utredningen att så-
dana inte föreligger. Utredningen har även gett möjlighet att svara
på annat sätt än skriftligt via utskickat formulär, men det har inte
lett till ytterligare svar. Utredningen tolkar de uteblivna svaren från
tillfrågade arbetsgivare som att nuvarande tillgång till information
är tillräcklig för dessa aktörer. Ingen av arbetsgivar- eller bransch-
organisationerna framförde behov av information för arbetsgivares
arbetsmarknadspolitiska verksamhet.

Kammarkollegiet ansvarar sedan införandet 2022 för det grund-
läggande omställnings- och kompetensstödet. Stödet kan lämnas i
form av olika tjänster som utförs av upphandlade leverantörer. Ut-
redningen har inhämtat information från de två leverantörer som
hittills levererat tjänster till Kammarkollegiet. Den ena leverantö-
ren framförde till utredningen att det skulle underlätta arbetet med
att utforma stödet om den fick mer information om den enskilde
från Kammarkollegiet, men båda leverantörerna framförde att det
är tillräckligt med nuvarande information för att utföra tjänsterna.
Leverantörernas svar bör dock tolkas utifrån att det under tiden för
kartläggningen var en relativt ny verksamhet, varför ytterligare dia-
loger har förts med Kammarkollegiet i syfte att fånga hela verksam-
hetens behov av information. Kammarkollegiets framförda behov
redovisas i tabellerna 4.23 och 4.24.

⁶³ Se t.ex. CSN:s remissvar *Ds 2022:13 Utökat informationsutbyte* (dnr ADM/2022:393), s. 4.

4.5 Behovet av ändringar i nuvarande regelverk

I föregående avsnitt har utredningen redovisat en sammanställning av aktörers framförda behov av information för att utföra sina respektive uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. I detta avsnitt redovisas på en generell nivå utredningens syn på hur framförda behov bör hanteras, med exempel för att tydliggöra hur utredningen resonerar.

Vid utredningens bedömning av om ett framfört behov bör leda till ett förslag som möjliggör utökat informationsutbyte, har nyttan med den möjliga förbättringen vägts mot bl.a. den enskildes rätt till skydd för sin personliga integritet. I avsnitt 4.2 beskrivs närmare utredningens syn på vad som kan utgöra en förbättring av informationsutbytet i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Som beskrivits i avsnitt 4.3.3 får en begränsning av skyddet för den personliga integriteten aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det syfte som har föranlett den.

4.5.1 Det behövs ändringar i nuvarande regelverk

Utredningens bedömning: Det finns behov av informationsutbyte för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som inte fullt ut kan tillgodoses genom nuvarande regelverk.

Regeländringar som möjliggör förbättrat informationsutbyte för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bör vara specifikt snarare än generellt utformade.

Skälen för utredningens bedömning

Utredningens kartläggning har visat att det finns behov av informationsutbyte som inte fullt ut kan tillgodoses genom nuvarande regelverk.

Det kan handla om att minska beroendet av att hämta in stora mängder detaljerad men relativt okänslig information från ett stort antal enskilda vid ett stort antal tillfällen. En sådan hantering är tidskrävande både för den berörda verksamheten och för den enskilde, samtidigt som det finns risk för att beslutsunderlaget blir felaktigt eller ofullständigt. Det kan också handla om sekretesskyddad

information som en myndighet behöver dela med en aktör men där det saknas en sekretessbrytande bestämmelse som tillåter sådant utlämnande. Även nödvändig information som behöver hämtas in från andra aktörer än myndigheter för att kontrollera lämnade uppgifter kan kräva ändrad reglering.

Utredningen bedömer sammantaget att förutsättningarna för informationsutbytet för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan och behöver förbättras i flera avseenden, bl.a. genom regeländringar.

Nödvändiga ändringar bör göras genom bestämmelser som anpassas efter förutsättningarna för respektive informationsutbyte

Som har beskrivits i avsnitt 4.3 finns det för närvarande olika typer av bestämmelser som reglerar utbytet av information för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utöver specifika bestämmelser som endast gäller för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns det många bestämmelser i generella regelverk som påverkar möjligheterna till informationsutbyte, exempelvis i OSL och den generella dataskyddsregleringen. Ny lagstiftning som möjliggör utökat informationsutbyte mellan myndigheter generellt har nyligen trätt i kraft. Andra förslag bereds för närvarande, se avsnitt 4.3.6.

Utredningens uppdrag i denna del är att lämna förslag på hur informationsutbytet mellan aktörerna inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan förbättras samtidigt som den enskildes rätt till skydd för den personliga integriteten värnas. För respektive område där utredningen har identifierat behov av regeländringar har utredningen även övervägt hur nya eller ändrade bestämmelser bör utformas. Utredningen har även övervägt möjligheten att ersätta nuvarande regleringar med en eller flera mer generellt utformade bestämmelser för att underlätta informationsutbytet för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är komplex och utformad så att den innefattar många olika typer av situationer där det behövs ett informationsutbyte. Förutsättningarna för olika informationsutbyten varierar inom verksamheten. Först och främst har den information som behöver utbytas olika karaktär. Det finns t.ex. behov av att utbyta både offentliga uppgifter och uppgifter som omfattas av sekretess. Utöver det är förhållandena olika för

hur informationsutbyte ska genomföras. I vissa fall är det lämpligt att en uppgift lämnas ut på begäran av den aktör som har behov av den. I andra fall är det i stället lämpligt att uppgifter lämnas ut på initiativ av den utlämnande aktören. I en del fall är det lämpligt att uppgifter kan lämnas dels på eget initiativ av den utlämnande aktören, dels på begäran av den mottagande aktören. De aktörer som omfattas av ett informationsutbyte är också olika sinsemellan. Utbytet av information inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten sker inte enbart mellan myndigheter, utan även med andra aktörer. Exempelvis begär Arbetsförmedlingen in uppgifter från banker och lämnar ut uppgifter till kommunala socialnämnder och till myndighetens leverantörer.

Generellt utformade bestämmelser som omfattar flera uppgifter, situationer och aktörer kan ha vissa fördelar för de aktörer som berörs, exempelvis genom att varje specifikt behov av informationsutbyte inte behöver förutses när en bestämmelse utformas.⁶⁴ Det ger förutsättningar för ett mer hållbart regelverk över tid. Även med generellt utformade möjligheter eller krav på att dela information med andra aktörer behöver dock exempelvis dataskyddsförordningens principer beaktas. Det gör att även tillämpningen av generella bestämmelser kräver noggranna och ofta tidskrävande överväganden av berörda aktörer innan uppgifter kan utbytas. Utredningen bedömer att generellt utformade bestämmelser inte i sig leder till att informationsutbyten effektiviseras. Effekterna av generellt utformade bestämmelser kan också vara svåra att överblicka.

Sammantaget bedömer utredningen att fördelarna för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten med att bestämmelser som möjliggör ett informationsutbyte utformas med hänsyn till förutsättningarna i den specifika situationen väger tyngre än fördelarna med mer generellt utformade bestämmelser. Det gäller inte minst mot bakgrund av att specifikt utformad reglering ger större möjligheter att skydda den enskildes personliga integritet genom noggranna avvägningar mellan motstående intressen. Med mer specifika bestämmelser för att möjliggöra informationsutbyte minskar t.ex. riskerna för att överskottsinformation hämtas in eller att sekretessbelagda uppgifter lämnas ut felaktigt. Det blir också enklare för den registrerade att förutse vilket informationsutbyte som kommer att ske och i vilket syfte.

⁶⁴ Jfr Ds 2022:13, *Utökat informationsutbyte*, s. 111 ff.

Utredningen bedömer mot denna bakgrund att de förslag som lämnas för att förbättra informationsutbytet för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bör vara specifikt snarare än generellt utformade.

Vad gäller utredningens överväganden om att samla uppgiftsskyldigheter i en egen lag, se avsnitt 7.4.3.

Informationsutbyten som hindras av nuvarande regelverk eller annat och där förslag lämnas

Utredningen har noggrant undersökt möjligheterna att förbättra informationsutbytet för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten genom ändringar i nuvarande regelverk. De ändringar som bedöms kunna förbättra förutsättningarna för verksamheten, samtidigt som den enskildes rätt till skydd för sin personliga integritet värnas, avser informationsutbyte mellan:

- Arbetsförmedlingen och Universitets- och högskolerådet (jfr tabell 4.13 i avsnitt 4.4.3)
- Arbetsförmedlingen och universitet och högskolor (jfr tabell 4.13 i avsnitt 4.4.3)
- Arbetsförmedlingen och folkhögskolor (jfr tabell 4.13 i avsnitt 4.4.3)
- Arbetsförmedlingen och kreditinstitut (jfr tabell 4.20 i avsnitt 4.4.3)
- Arbetsförmedlingen och försäkringsgivare (jfr tabell 4.20 i avsnitt 4.4.3)
- Arbetsförmedlingen och Samhall Aktiebolag (jfr tabell 4.25 i avsnitt 4.4.3)
- Arbetsförmedlingen och socialnämnder (jfr tabell 4.35 i avsnitt 4.4.3)
- Kammarkollegiet och myndighetens leverantörer (jfr tabell 4.24 i avsnitt 4.4.3)

Utredningens bedömningar och förslag avseende förbättrat informationsutbyte mellan dessa aktörer finns i avsnitt 4.6–4.10.

Utredningen kan även konstatera att det finns ett antal andra faktorer som påverkar aktörernas tillgång till information samt hur väl informationsutbytet mellan olika aktörer fungerar i dagsläget. Det handlar om svårigheter att tillämpa regelverk, bristfällig samverkan, bristfällig intern dokumentation samt att det i vissa fall saknas interna långsiktiga strategier och prioriteringar för informationsförsörjningen. Utredningen bedömer att en förbättrad användning av information inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten även kräver andra åtgärder än ändrade regler för informationsutbyte.

I avsnitt 4.8.6 och 4.11 lämnar utredningen förslag och bedömningar som inte handlar om förändringar av regelverk men som syftar till att förbättra informationsutbytet för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Utredningen har inte i kartläggningen av aktörernas behov identifierat någon befintlig bestämmelse som har blivit överflödigt eller helt bör ersättas. Utredningen föreslår därför inte att någon befintlig bestämmelse ska upphävas.

4.5.2 Framförda behov av ändringar som utredningen inte hanterar genom förslag om regeländringar eller andra åtgärder

Utredningens kartläggning av informationsbehovet hos de aktörer som utför uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten visar att flera aktörer anser att de behöver hämta in väsentligt mycket mer information för olika ändamål än vad de kan göra i dagsläget. Det gäller inte minst den största aktören, Arbetsförmedlingen. Efter analyser av framförda behov kan utredningen konstatera att många av dessa inte bör leda till förslag om ändring i regelverk eller andra åtgärder. I det följande redovisas de övergripande skälen för detta.

Behovet motiverar inte intrånget i enskildas personliga integritet

Utredningen ska enligt uppdraget väga behovet av förbättrat informationsutbyte mot den enskildes rätt till skydd för sin personliga integritet. För vissa av de behov som har framförts bedömer

utredningen att syftet i form av möjliga förbättringar som ytterligare informationsutbyte kan leda till inte står i rimlig relation till integritetsintrånget. För vissa finns det även andra mindre ingripande åtgärder som kan användas för att uppnå avsedda syften.

Arbetsförmedlingen har exempelvis framfört behov av information från gränspolisen om huruvida en arbetssökande befinner sig utomlands. Syftet med ett informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och gränspolisen skulle enligt Arbetsförmedlingen vara att förbättra kontrollen av om en arbetssökande medverkar i beslutad arbetsmarknadspolitisk insats eller inte. Utredningen bedömer dock att om Arbetsförmedlingen skulle få information om arbetssökandes utlandsvistelser skulle det innebära ett alltför stort ingrepp i enskildas personliga integritet och en alltför långtgående möjlighet att kartlägga enskildas rörelser. Det är också möjligt att kontrollera den arbetssökandes deltagande i arbetsmarknadspolitiska insatser på andra väsentligt mindre ingripande sätt, exempelvis genom att utnyttja befintliga kontrollmöjligheter såsom att kalla den arbetssökande till ett möte eller att ha dialog med utförande aktör.

Arbetsförmedlingen har även framfört behov av tillgång till de underlag som leder fram till revisionsbeslut fattade av Skatteverket i syfte att minska felaktiga utbetalningar till anordnare och arbetsgivare. Skatteverket får besluta om revision för att genomföra kontroller utifrån de syften som anges i 41 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244). Ett beslut om att inleda revision omfattas av sekretess och detsamma gäller revisionen i sig. Ett eventuellt beskattningsbeslut efter revisionen blir däremot offentligt. I dagsläget underlättar Skatteverket Arbetsförmedlingen om Skatteverket utifrån sin revision misstänker att en felaktig utbetalning har gjorts. Om Arbetsförmedlingen skulle få tillgång till hela det underlag som lett fram till Skatteverkets revisionsbeslut finns det risk för att Arbetsförmedlingen får del av känsliga uppgifter som helt saknar betydelse för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredningen bedömer att den information som Skatteverket delar i dagsläget, i kombination med ökade möjligheter för myndigheterna att utbyta uppgifter för att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda felaktiga utbetalningar (se avsnitt 4.3.5), är tillräcklig för Arbetsförmedlingen för detta syfte. Utredningen bedömer därmed att en generell tillgång för Arbetsförmedlingen till denna information skulle inne-

bära ett alltför stort integritetsintrång i förhållande till den möjliga förbättring som skulle vara syftet.

Arbetsförmedlingen har framfört ett antal behov av informationsutbyten kopplade till kontroll av leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser. Vissa av dessa handlar om att kunna kontrollera leverantörerna eller deras anställda genom tillgång till information från andra myndigheter. Syftet skulle vara att få indikationer för att sammantaget bedöma om en leverantör är seriös och har möjlighet att utföra tjänsterna. Utredningen konstaterar att det är viktigt att de som utför arbetsmarknadspolitiska insatser lever upp till villkoren i de avtal som tecknas med Arbetsförmedlingen. Insatserna innebär direkta kontakter med och stöd till arbetssökande som kan vara i utsatt ställning. Det är dock leverantörerna som har slutit avtal med Arbetsförmedlingen, inte den enskilde anställde personen. Uppgifter om leverantörernas anställda bör snarare inhämtas genom deras arbetsgivare. Att direkt via andra myndigheter hämta uppgifter om enskilda anställda hos leverantörer innebär ett intrång i de anställdas personliga integritet som utredningen inte bedömer är proportionerligt i relation till möjlig förbättring.

Leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen har framfört behov av information om deltagares registrerade skulder för att kunna ge bättre stöd till den enskilde. Leverantörer har även framfört behov av information om deltagares utdrag ur belastningsregistret för att dels ge bättre stöd till den enskilde, dels säkerställa en god arbetsmiljö i leverantörens verksamhet. Att lämna ut information om någons registrerade skuld eller om denne har fått en påföljd för ett brott skulle utgöra ett betydande intrång i den enskildes personliga integritet. Det skulle behöva motiveras med starka skäl för att myndigheter ska ges tillgång till informationen. Det skulle kräva ännu starkare skäl för att ge privata aktörer som leverantörer till Arbetsförmedlingen tillgång till informationen. Utredningen bedömer att de möjliga förbättringarna som skulle vara syftet med informationsutbytet är svaga i relation till integritetsintrånget.

Behovet är inte tillräckligt stort för att motivera en ändring i nuvarande regelverk

För vissa av de behov som har framförts bedömer utredningen att de möjliga fördelar som kan uppnås av informationsutbytet är alltför svaga och att förslag om förbättrat informationsutbyte inte i någon större omfattning skulle förbättra förutsättningarna för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det kan t.ex. handla om framförda behov som skulle kunna leda till en marginell förbättring inom ett område i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten men samtidigt till ökade kostnader för verksamheten som helhet eller andra verksamhetsområden.

Utredningen bedömer också behov som svaga när det handlar om framförda behov som har en svag koppling till vilka uppdrag som finns inom ramen för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Leverantörer till Arbetsförmedlingen av arbetsmarknadspolitiska insatser i form av tjänster med resultatersättning har t.ex. framfört behov av att kunna kräva intyg från arbetsgivare eller utbildningsanordnare om en tidigare deltagares nuvarande anställning eller utbildning. Utredningen bedömer att det skulle stå i konflikt med Arbetsförmedlingens uppdrag att motverka felaktiga utbetalningar. Information bör inhämtas av Arbetsförmedlingen, inte via leverantören (se avsnitt 4.6).

Behovet kan tillgodoses inom ramen för nuvarande regelverk

För vissa av de framförda behov där det uppgetts finnas rättsliga hinder som orsak till att informationen inte utbyts i dagsläget, har det varit otydligt för utredningen vilken reglering som utgör hinder eller vilken reglering som saknas. Utredningen har bett om ytterligare underlag och på egen hand utrett frågan vidare. Även efter ytterligare efterforskningar bedömer utredningen att vissa framförda behov är möjliga att tillgodose med nuvarande regelverk.

Exempelvis har leverantörer till Arbetsförmedlingen framfört behov av information om enskilda från Arbetsförmedlingen. Det handlar om uppgifter om deltagares tidigare utbildning, arbetslivserfarenhet, tidigare insatser samt relevant innehåll i deltagarens handlingsplan som upprättats hos Arbetsförmedlingen. Det handlar även om känsliga personuppgifter såsom uppgifter om deltaga-

rens sjukdomshistorik och funktionsnedsättning. Hindren för att informationen inte lämnas uppges av leverantörer vara både tekniska och rättsliga. Utredningen bedömer dock att det inte finns rättsliga hinder för ett informationsutbyte, eftersom Arbetsförmedlingen har möjlighet att dela uppgifter om enskildas personliga förhållanden med en leverantör med stöd av den sekretessbrytande bestämmelsen i 28 kap. 12 a § OSL. Att leverantörer har möjlighet att under vissa förutsättningar behandla känsliga personuppgifter följer av 18 b § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. När det gäller tekniska hinder anser utredningen att Arbetsförmedlingen som uppdragsgivare bör kunna säkerställa att de system som används för informationsutbyte med utförande aktör är av tillräcklig kvalitet för syftet.

Under tiden för utredningens arbete har regeländringar trätt i kraft som numera möjliggör informationsutbyte för vissa av de behov som har framförts. Till exempel kan vissa framförda behov tillgodoses genom lagen om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet. Lagen trädde i kraft den 1 juli 2024. Bland annat bör Arbetsförmedlingens framförda behov av information om arbetssökandes näringsverksamhet kunna tillgodoses av den lagen.

Behovet kan tillgodoses med tekniskt utvecklingsarbete

För en stor del av de framförda behoven har tekniska hinder angetts som enda orsak till att utbytet inte sker i dagsläget. Det kan exempelvis vara att det för närvarande saknas it-lösningar för att säkert och enkelt utbyta stora mängder information mellan två myndigheter, vilket kan kräva utvecklingsarbete på båda sidor. Under arbetet har utredningen efterfrågat kompletterande underlag och förtydliganden kring vad det är som hindrar ett effektivt informationsutbyte. Inga ytterligare underlag har kommit in.

Utifrån tillgängligt underlag bedömer utredningen att inget av de framförda behoven med enbart tekniska hinder som orsak till bristande informationsutbyte förhindrar aktörens möjlighet att utföra sina uppgifter. Det kan däremot finnas fördelar i form av effektiviseringar eller förbättrad kvalitet i beslutsunderlag. Utred-

ningen bedömer att de berörda verksamheterna själva bör kunna bedöma nyttan av ett utökat informationsutbyte. Om nyttan överstiger kostnaderna för att undanröja tekniska hinder bör nödvändigt arbete kunna prioriteras.

4.6 Förbättrad tillgång för Arbetsförmedlingen till uppgifter om arbetssökandes utbildning

4.6.1 Arbetsförmedlingens behov av information om utbildning

Utredningens bedömning: Arbetsförmedlingens tillgång till information som rör en arbetssökandes utbildning behöver förbättras för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Skälen för utredningens bedömning

Arbetsförmedlingen behöver information om arbetssökandes utbildning

Arbetsförmedlingen ska enligt 2 § 2 och 4 förordningen (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen verka för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt bl.a. genom att effektivt sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft och ge stöd och insatser för att stärka en arbetssökandes möjligheter att få ett arbete. Av instruktionen följer vidare att myndigheten har ett övergripande ansvar att verka för att arbetssökande som har behov av det tar del av utbildning som är relevant för arbetsmarknadens kompetensförsörjning. Myndigheten ska också löpande ta fram och tillgängliggöra kunskapsunderlag och statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, samt analysera, följa upp och utvärdera den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Myndigheten ska även samverka med en rad andra myndigheter och aktörer för att fullgöra sina uppgifter. Myndigheten ska exempelvis samverka med vissa statliga myndigheter i syfte att bidra till en väl fungerande kompetensförsörjning.⁶⁵

⁶⁵ 3 § 3, 4 § 1 och 17 § första stycket förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

Enligt 3 § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bl.a. anpassas efter den enskildes förutsättningar. I verksamheten ska de som befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden prioriteras. En av de viktigaste faktorerna för att bedöma en arbetssökandes ställning på arbetsmarknaden är hans eller hennes utbildningsbakgrund. En gångbar utbildning är central för möjligheten att kunna etablera sig på arbetsmarknaden både på kort och lång sikt.⁶⁶ Varje år anmäler sig fler än 300 000 personer som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen.⁶⁷ Cirka en tredjedel av de arbetssökande som i februari 2025 var inskrivna hos Arbetsförmedlingen hade inte fullföljt en gymnasieutbildning.⁶⁸ Dessa arbetssökande har sämre förutsättningar än andra att konkurrera om lediga arbeten och de löper en högre risk att drabbas av långtidsarbetslöshet.⁶⁹

För att kunna utföra sina uppgifter behöver Arbetsförmedlingen därför information som rör enskilda arbetssökandes utbildning. Det handlar exempelvis om information om utbildningsbakgrund, betyg och studieresultat, deltagande i reguljär utbildning inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program och övergång till studier.

Insatser för personer som har behov av utbildning

Arbetsförmedlingen kan bl.a. erbjuda arbetssökande att ta del av den arbetsmarknadspolitiska insatsen vägledning till utbildning, vilket innebär att den enskilde får stöd och information för att kunna göra ett övervägt val av arbete och utbildning.⁷⁰ Myndigheten kan också anvisa till det arbetsmarknadspolitiska programmet förmedlingsinsatser, vilket innebär att den enskilde erbjuds att hos en anordnare ta del av individuellt utformade aktiviteter som stöder, vägleder eller motiverar honom eller henne att påbörja sådan utbildning inom det reguljära utbildningssystemet som stärker den enskildes möjligheter att få och behålla ett arbete.⁷¹

⁶⁶ Se t.ex. Eriksson, Hensvik och Nordström Skans, *Den svenska arbetsmarknaden och dess utmaningar*, IFAU Rapport 2017:5, 2017.

⁶⁷ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2023*, 2024, s. 22.

⁶⁸ Siffror hämtade från Arbetsförmedlingens månadsstatistik.

⁶⁹ Arbetsförmedlingen, *Arbetsmarknadsutsikterna våren 2024*, 2024, s. 17.

⁷⁰ 8 § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

⁷¹ 2 § första stycket 2 förordningen om förmedlingsinsatser.

Myndigheten kan vidare besluta om att utbildning ska bedrivas som en aktivitet inom ett arbetsmarknadspolitiskt program. Ett sådant beslut föregås ofta av en anvisning att söka utbildning, men kan också fattas efter att den arbetssökande på eget initiativ sökt en utbildning om myndigheten bedömer studiernas inriktning som arbetsmarknadspolitiskt motiverad.

Inom programmet arbetsmarknadsutbildning tar enskilda del av yrkesinriktad utbildning som syftar till att underlätta för honom eller henne att få eller behålla ett arbete och som motverkar att det uppstår brist på arbetskraft på arbetsmarknaden.⁷²

Inom programmet förberedande insatser är det möjligt för enskilda att ta del av exempelvis folkhögskoleutbildning i studiemotiverande syfte, kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. skollagen eller motsvarande utbildning vid folkhögskola och utbildning på heltid vid universitet, högskola eller på eftergymnasial nivå inom folkhögskolan.⁷³ Folkhögskoleutbildning i studiemotiverande syfte är en utbildningsinsats som anordnas av folkhögskolor efter överenskommer med Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet.⁷⁴

Inom ramen för etableringsprogrammet är det som huvudregel obligatoriskt för nyanlända invandrare att ta del av bl.a. kommunal vuxenutbildning i sfi eller motsvarande utbildning vid folkhögskola enligt 24 kap. skollagen.⁷⁵ Nyanlända invandrare har vidare möjlighet att inom programmet ta del av bl.a. utbildning inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande eller gymnasial nivå, kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning eller motsvarande utbildning inom folkhögskolan samt eftergymnasial utbildning.⁷⁶

Arbetssökande som studerar inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program kan beviljas aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning för att studera.⁷⁷

⁷² 11 § förordningen om arbetsmarknadspolitiska program.

⁷³ 30 § andra stycket 3–5 förordningen om arbetsmarknadspolitiska program.

⁷⁴ Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet, *Överenskommelse mellan Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet om villkor för folkhögskoleutbildning i studiemotiverande syfte*, 2022.

⁷⁵ 12 § förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

⁷⁶ 13 § första stycket 1 och 2 förordningen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

⁷⁷ 2 kap. förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

Individuella handlingsplaner och krav på aktivitetsrapportering

Enligt 5 a och 6 §§ förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska Arbetsförmedlingen tillsammans med den arbetsökande upprätta en individuell handlingsplan. Handlingsplanen ska upprättas senast 30 dagar efter anmälan hos Arbetsförmedlingen, men bör upprättas tidigare för den arbetssökande som inte fyllt 25 år. En upprättad handlingsplan ska hållas aktuell och förnyas vid behov, dock senast sex månader från det att den upprättades eller senast förnyades. Under 2024 uppdaterade Arbetsförmedlingen i genomsnitt 117 000 handlingsplaner varje månad.⁷⁸

I handlingsplanen ska det enligt 5 a § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten anges en bedömning av den arbetsökandes stödbehov, planerade insatser och aktiviteter, den arbetsökandes skyldigheter och arbetssökandets inriktning, särskilt vad gäller yrkesmässigt och geografiskt sökområde. Planerade insatser och aktiviteter ska vara arbetsmarknadspolitiskt motiverade. Med det avses att de måste framstå som lämpliga både för den enskilde och ur ett övergripande arbetsmarknadspolitiskt perspektiv. Det kan t.ex. handla om att den sökande ska söka vissa arbeten som han eller hon är kvalificerad för eller att den sökande ska söka en utbildning för att förbättra sina förutsättningar på arbetsmarknaden.

För att upprätta en handlingsplan och för att kunna anvisa en arbetssökande till ett arbetsmarknadspolitiskt program eller en annan insats behöver Arbetsförmedlingen ha en god bild av den sökandes förutsättningar på arbetsmarknaden. Fullständiga och korrekta uppgifter om den sökandes utbildningsbakgrund är avgörande för att myndigheten ska kunna bedöma hans eller hennes förutsättningar att hitta arbete, bedöma vilka yrken som är lämpliga och vilka arbetsmarknadspolitiska insatser som kan vara lämpliga. Det är särskilt viktigt att identifiera sökande som inte har fullföljt en gymnasieutbildning, eftersom dessa sökande har en mer utsatt ställning på arbetsmarknaden och ofta har ett stort behov av utbildningsinsatser.

Med utgångspunkt i sin individuella handlingsplan ska den som är arbetslös regelbundet i en aktivitetsrapport redovisa vilka åtgärder han eller hon har vidtagit för att ta sig ur sin arbetslöshet. Den som får eller begär arbetslöshetsersättning ska redovisa sina aktivi-

⁷⁸ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2024*, 2025 s. 23.

teter minst en gång per månad. När Arbetsförmedlingen anvisar en arbetssökande att söka utbildning ska det i handlingsplanen framgå på vilken utbildningsnivå den arbetssökande ska söka studier, exempelvis studier på gymnasial nivå. Vidare ska det i handlingsplanen framgå sista datum för när den arbetssökande ska ha ansökt om studier på anvisad nivå samt rapporterat i aktivitetsrapporten att ansökan har gjorts. Det är i aktivitetsrapporten som den arbetssökande redovisar till Arbetsförmedlingen när han eller hon har antagits och tackat ja till utbildningen.

Arbetsförmedlingen ska skyndsamt granska inkomna aktivitetsrapporter.⁷⁹ Vid granskningen bedömer Arbetsförmedlingen bl.a. om de arbeten som den sökande har sökt stämmer överens med hans eller hennes utbildningsbakgrund, erfarenhet och övriga kvalifikationer. Myndigheten kontrollerar även om den arbetssökande har sökt anvisad utbildning.

Återkallelse av anvisning och beslut om sanktioner

En förutsättning för att en arbetssökande ska kunna få ersättning vid deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program är att den sökande deltar och i övrigt följer de regler som gäller för programmet. Enligt 37 § förordningen om arbetsmarknadspolitiska program ska Arbetsförmedlingen återkalla en anvisning till ett program bl.a. om den som har anvisats inte inställer sig den dag han eller hon skulle ha påbörjat programmet och inte heller anmäler giltigt förhinder, inte kan tillgodogöra sig programmet på ett tillfredsställande sätt, missköter sig eller stör verksamheten. Ett återkallande av en anvisning innebär att ersättningen till programdeltagaren upphör.

Arbetsförmedlingen kan också besluta om sanktioner för programdeltagare som på olika sätt inte fullgör sina skyldigheter efter anvisning. Enligt 6 kap. 2 § förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser ska en programdeltagare varnas om han eller hon under programtid utan godtagbart skäl inte har deltagit i insats, aktivitet eller annan arbetsmarknadspolitisk åtgärd inom programmet eller inte har sökt anvisad utbildning. Vidare ska en programdeltagare enligt 6 kap. 3 § samma förordning

⁷⁹ 6 a § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

stängas av från rätt till ersättning ett visst antal ersättningsdagar om han eller hon under programtid utan godtagbart skäl avvisat en utbildning som han eller hon har anvisats att söka och är antagen till eller har avvisat en erbjuden insats, aktivitet eller annan arbetsmarknadspolitisk åtgärd inom programmet.

Arbetssökande som deltar i arbetsmarknadspolitiska program och får aktivitetsstöd, utvecklings- eller etableringsersättning respektive arbetssökande som får arbetslöshetsersättning är vidare skyldiga att söka lämpliga arbeten. Arbetsförmedlingen kan besluta om sanktioner i form av varning eller avstängning från rätt till ersättning för sökande som missköter sitt arbetssökande.⁸⁰ Vid bedömningen av vad som är ett lämpligt arbete ska det bl.a. tas hänsyn till vilken utbildning den sökande har.⁸¹

Arbetssökandes utbildningsnivå har betydelse för nivån på utvecklingsersättning

För arbetssökande som har fyllt 18 men inte 25 år har utbildningsnivån betydelse för vilken nivå av utvecklingsersättning den sökande kan få vid deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Enligt 2 kap. 10 § förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser får utvecklingsersättning lämnas till den som har fyllt 18 men inte 25 år, som inte är eller skulle ha varit berättigad till arbetslöshetsersättning och som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program. Av 2 kap. 11 § samma förordning följer att för den som har gymnasieexamen från ett nationellt program, har gymnasieintyg efter minst tre års studier på ett introduktionsprogram eller har fullföljt motsvarande svensk eller utländsk utbildning lämnas utvecklingsersättning motsvarande en femtedel av studiebidraget inom det studiemedel som lämnas enligt 3 kap. 12 § 1 studiestödslagen (1999:1395). Detsamma gäller den

⁸⁰ 6 kap. 2 § förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser, 43 och 43 a §§ lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

⁸¹ Jfr 44 § 1 lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, 6 kap. 8 § förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens föreskrifter och allmänna råd om lämpligt arbete (IAFFS 2024:1). Enligt 3 § i föreskrifterna ska vid bedömningen av vad som ska anses som lämpligt arbete relevanta omständigheter vägas in, och skälig hänsyn tas till om arbetet är realistiskt utifrån den sökandes förutsättningar, såsom utbildning, erfarenhet och övriga kvalifikationer. Lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring som träder i kraft den 1 oktober 2025 innehåller bestämmelser om sanktioner och lämpligt arbete som i huvudsak motsvarar nu gällande bestämmelser.

som har fyllt 20 år och deltar i sådan folkhögskoleutbildning i studiemotiverande syfte som avses i 30 § andra stycket 3 förordningen om arbetsmarknadspolitiska program. Utvecklingsersättningens storlek enligt paragrafen gäller för program som pågår på heltid. Till övriga lämnas utvecklingsersättning med ett belopp som motsvarar det studiebidrag inom studiehjälpen som lämnas enligt 2 kap. 7 § studiestödslagen, delat med 22.

Det är Försäkringskassan som prövar en ansökan om utvecklingsersättning.⁸² Arbetsförmedlingen är skyldig att till Försäkringskassan lämna de uppgifter som har betydelse för ett ärende hos myndigheten om bl.a. utvecklingsersättning.⁸³ För att Försäkringskassan ska kunna fatta ett korrekt beslut om utvecklingsersättning för en arbetssökande mellan 18 och 25 år behöver det framgå av underlaget om den sökande har utbildning som berättigar till den högre nivån av ersättning.

Avregistrering och underlag för uppföljning och utvärdering

Inskrivna arbetssökande som inte längre är aktuella för Arbetsförmedlingens stöd ska avregistreras som arbetssökande hos myndigheten. Det kan ske på initiativ av den enskilde, t.ex. för att han eller hon har övergått till arbete eller studier. Avregistrering kan också ske på initiativ av Arbetsförmedlingen, t.ex. för att myndigheten inte får kontakt med den arbetssökande. Vid avregistreringen dokumenteras anledningen till att arbetslöshetsperioden har avslutats. I de fall Arbetsförmedlingen inte får kontakt med den sökande skickas en skriftlig förfrågan om han eller hon vill fortsätta att vara inskriven som arbetssökande. Om den sökande inte besvarar förfrågan inom viss angiven tid avregistreras han eller hon som arbetssökande. Då dokumenteras anledningen till avregistreringen som okänd.⁸⁴

Att data om varför tidigare inskrivna arbetssökande hos Arbetsförmedlingen har avregistrerats är fullständiga och korrekta är viktigt för att myndigheten ska kunna analysera, följa upp och utvärdera verksamheten. Uppgifter om vilka tidigare arbetssökande som

⁸² 10 kap. 3 § förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

⁸³ 9 kap. 1 § förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

⁸⁴ Arbetsförmedlingen, *En mer träffsäker och enhetlig arbetsmarknadspolitisk bedömning och förbättrad kvalitet i uppföljningen av matchningstjänster. Behov av regelförändringar*, 2022, s. 30.

har övergått till utbildning bidrar till kunskapen om vilka arbetsmarknadspolitiska insatser som är effektiva. Arbetsförmedlingens registeruppgifter används även i forskning, t.ex. av IFAU.

Övergång till utbildning ger resultatersättning till leverantörer av vissa insatser

Flera arbetsmarknadspolitiska insatser utförs av leverantörer på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen anskaffar för närvarande arbetsmarknadspolitiska insatser i form av tio olika tjänster. I vissa av tjänsterna, som förmedlingsinsatsen Rusta och matcha, är ersättningen till leverantörerna delvis knuten till om deltagaren efter insatsen går vidare till arbete eller utbildning, s.k. resultatersättning. Se ytterligare beskrivning i avsnitt 3.3.

Information samlas främst in från den arbetssökande

Arbetsförmedlingen har framfört till utredningen att de senaste årens förändring av myndighetens arbetssätt till att numera vara främst digitalt har förändrat förutsättningarna för att få in intyg från de arbetssökande om deras utbildningsnivå. Jämfört med tidigare har Arbetsförmedlingen i dagsläget bl.a. färre anställda, färre lokalkontor, fler digitala tjänster och ett ärendebaserat arbetssätt som innebär att en arbetssökande inte längre är knuten till en specifik arbetsförmedlare utan har kontakt med flera olika handläggare.⁸⁵

Sedan 2020 arbetar Arbetsförmedlingen med inriktningen att arbetssökandes kontakter med myndigheten i första hand ska ske digitalt. De allra flesta arbetssökande skriver in sig digitalt.⁸⁶ De flesta av dem som skriver in sig digitalt genomför också det första planeringssamtalet på distans, via s.k. personligt distansmöte.⁸⁷ Vid inskrivningen ska den sökande bl.a. lämna information om sina ut-

⁸⁵ Se beskrivningar i t.ex. regeringens uppdrag till Statskontoret, *Uppdrag om effektiviteten i Arbetsförmedlingens användning av förvaltningsmedel* (A2023/01353) och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF), *Kontrollfunktionen i en tid av förändring på Arbetsförmedlingen*, 2024.

⁸⁶ År 2024 var det 90 procent av de arbetssökande som valde att skriva in sig själva via Arbetsförmedlingen.se enligt Arbetsförmedlingens "Snabbfakta om vår verksamhet", hämtad den 15 april 2025, <https://arbetsformedlingen.se/om-oss/var-verksamhet/snabbfakta-om-var-verksamhet>).

⁸⁷ Arbetsförmedlingen, *Likvärdigt stöd och likvärdig service i hela landet*, 2022, s. 35.

bildningar, arbetslivserfarenheter och kompetenser. Därefter går myndigheten tillsammans med den sökande igenom de uppgifter som han eller hon har lämnat. Uppgifterna som lämnas av den enskilde utgör grunden för Arbetsförmedlingens fortsatta handläggning och beslut.

För ungdomar (upp till 25 år) finns det sedan 2022 en särskild process för att fånga upp de som är i behov av fördjupat stöd, bl.a. de som saknar fullföljd gymnasieutbildning. Varje år skriver cirka 96 000 ungdomar in sig hos Arbetsförmedlingen. Ungdomar som inte har mer än förgymnasial utbildning hanteras särskilt av lokala enheter vid Arbetsförmedlingen för att ungdomarna snabbare ska kunna få stöd och insatser.⁸⁸ Övriga ungdomar tar del av service via personliga distansmöten. Enligt Arbetsförmedlingen upptäcks vid det första planeringssamtalet att fler än tio procent av ungdomarna har uppgett fel utbildningsnivå. Det beror oftast på att han eller hon har studerat på gymnasiet men inte har en fullständig gymnasieexamen.

För att förbättra kvaliteten i uppgifterna har Arbetsförmedlingen under 2024 infört en särskild rutin för ungdomar, med automatiska påminnelser och möjlighet att ladda upp kopior av betyg. Myndighetens uppföljningar visar dock att även med denna rutin så dröjer ungdomar med att lämna uppgifter och det krävs kompletteringar i många fall.⁸⁹

Särskilda rutiner för betyg har även använts i Arbetsförmedlingens branscharbetsförmedling för kultur och media. För att motverka överetablering inom kultur- och medieområdet behöver en arbetssökande för att bli inskriven där uppfylla särskilda kriterier, t.ex. ha avslutat en högre utbildning inom yrkesområdet.

En arbetssökande som har anvisats att söka utbildning ska som tidigare nämnts genom en aktivitetsrapport redovisa till Arbetsförmedlingen om han eller hon har sökt anvisad utbildning. Om den arbetssökande sedan blir antagen till anvisad utbildning ska det i aktivitetsrapporten även redovisas om han eller hon har tackat ja till utbildningen.

Arbetssökande som tar del av de utbildningar som anordnas av folkhögskolor efter överenskommelse mellan Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet ansvarar själva för att efter avslutad utbild-

⁸⁸ Uppgift från Arbetsförmedlingen till utredningen.

⁸⁹ Uppgift från Arbetsförmedlingen till utredningen.

ningsinsats visa upp utskrivet eller digitalt intyg för handläggare vid Arbetsförmedlingen. Av intyget som upprättats av folkhögskolan ska det framgå vilka kunskaper och färdigheter som deltagaren uppnått. Efter avslutad insats ska deltagaren från folkhögskolan även erhålla en utfärdad plan för att återgå till reguljära studier eller närma sig arbetsmarknaden. Även detta ansvarar den arbetssökande för att visa upp för handläggaren vid Arbetsförmedlingen. Viss information om deltagaren samlas dock in från folkhögskolan. Under tiden för insatserna ska folkhögskolan enligt överenskommelserna dokumentera deltagarens närvaro och frånvaro samt på begäran av Arbetsförmedlingen redogöra för detta till myndigheten.⁹⁰

Tidsödande processer för Arbetsförmedlingen och för arbetssökande

Att samla in information om arbetssökandes utbildning är tidskrävande för Arbetsförmedlingen. Även om hanteringen av betyg har effektiviserats när särskilda digitala lösningar har skapats, såsom för ungdomar och på försök i Arbetsförmedlingens förmedling för kultur och media, behöver myndigheten lägga ner mycket tid och manuellt arbete för att få in fullständiga uppgifter om gymnasiebehörighet, betyg och liknande uppgifter från arbetssökande. Information om utbildning används i handläggningen av ärenden om alla in-skrivna arbetssökande. Eftersom det rör sig om hundratusentals personer årligen så kan varje effektivisering i handläggningen medföra stora vinster totalt sett. Den manuella hanteringen är även tidskrävande för den arbetssökande. Handläggningen av ett ärende kan stanna upp när den sökande inte hittar rätt dokument eller inte vet hur han eller hon ska skicka in sina dokument till Arbetsförmedlingen.⁹¹ Det kan också vara svårt för arbetssökande att veta vilka intyg som efterfrågas.

Arbetsförmedlingen har framfört till utredningen att inhämtandet av betyg från arbetssökande i vissa fall kan leda till att handlingar som inte är betyg skickas in. Enligt myndigheten finns det en risk att det skickas in integritetskänsliga underlag, t.ex. läkarutlå-

⁹⁰ Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet, *Överenskommelse mellan Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet om villkor för folkehögskoleutbildning i studiemotiverande syfte*.

⁹¹ Arbetsförmedlingen och Skolverket, *Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner för att underlätta övergångar till studier i kommunal vuxenutbildning*, s. 23.

tanden. För insatser där leverantörer får resultatersättning, som förmedlingsinsatsen Rusta och matcha, kan hantering av intyg om påbörjad utbildning krävas i flera led. När en tidigare deltagare har avregistrerats som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen för att han eller hon har övergått till utbildning krävs inga intyg för att leverantören ska få resultatersättning. För en tidigare deltagare där anledningen till avregistreringen är okänd krävs att leverantören kommer in med skriftligt intyg upprättat av utbildningsanordnaren. Leverantören ska enligt villkoren för Rusta och matcha vända sig till den tidigare deltagaren, som i sin tur ska efterfråga intyg från utbildningsanordnaren.⁹² Förutom merarbete kan detta även leda till fördröjning och att leverantören får vänta på att resultatersättning betalas ut. Det kan också leda till att ingen resultatersättning betalas ut till leverantören på grund av att det inte kommer in något intyg till Arbetsförmedlingen. Att det inte kommer in något intyg om påbörjad utbildning kan bero på den tidigare deltagaren eller utbildningsanordnaren.

Bristfälliga uppgifter om arbetssökandes utbildning försämrar möjligheten för Arbetsförmedlingen att utföra sina uppgifter

Arbetsförmedlingen har konstaterat att uppgifter i myndighetens register om inskrivna arbetssökandes utbildning har brister, vilket försvårar arbetet med platsanvisningar, platsförslag och utvecklingen av automatiserade platsförslag.⁹³ Enligt myndigheten skulle högre kvalitet i informationen underlätta för myndighetens stödjande och matchande verksamhet, vilket skulle gynna både arbetssökande och arbetsgivare som vill anställa.

För inskrivna ungdomar gjorde Arbetsförmedlingen 2023 en stickprovsundersökning som visade att det för 69 procent av ungdomarna saknades verifierade betyg. Detta innebär en stor osäkerhetsfaktor kring vilka uppgifter om utbildning som är korrekta.⁹⁴ För de ungdomar som vid inskrivningen anger en högre utbildningsnivå än de i själva verket har innebär det att möjligheten till stöd och insatser kan försenas.

⁹² Arbetsförmedlingen, *Förfrågningsunderlag Rusta och matcha 2*, 2022, version 2, s. 43.

⁹³ Arbetsförmedlingen, *Geografisk och yrkesmässig rörlighet Återrapportering av uppdrag 3.2 i regleringsbrevet 2024*, 2024, s. 55.

⁹⁴ Uppgift från Arbetsförmedlingen till utredningen.

Förbättrade uppgifter om arbetssökandes utbildning skulle även bidra till förbättrad kontroll av om arbetssökande söker lämpliga arbeten. Detta är särskilt viktigt för arbeten som kräver en särskild utbildning.

Om Arbetsförmedlingen inte har uppgifter om orsaken till att en arbetssökande har avregistrerats blir det svårare för myndigheten att utvärdera genomförda insatser. Andelen ärenden där det var okänt varför en arbetssökande avregistrerats var i genomsnitt 24 procent under åren 2015–2019 och det ökade under perioden. Enligt analyser från Arbetsförmedlingen avser cirka hälften av avregistreringarna där anledningen dokumenterats som okänd övergång till arbete. Analyserna bygger på olika metoder för antaganden.⁹⁵ Riksrevisionen visade i en granskning som avsåg åren 2017–2021 att bland inskrivna arbetssökande som saknar fullföljd gymnasieutbildning återfanns cirka 15 procent av dem som avregistrerats av okänd orsak i reguljär utbildning tre terminer senare.⁹⁶

Felaktiga uppgifter kan leda till felaktiga utbetalningar

För ungdomar med utvecklingsersättning kan felaktig uppgift om utbildningsnivå leda till att fel ersättning betalas ut. Enligt Arbetsförmedlingen förekommer det att den högre ersättningsnivån betalas ut och att det senare upptäcks att den arbetssökande inte har gymnasieexamen, vilket kan leda till beslut om återkrav av felaktigt utbetald ersättning. En stickprovsundersökning vid Försäkringskassan visade att denna typ av fel låg bakom cirka vart tredje återkrav av utvecklingsersättning under perioden januari 2021 till mars 2024.⁹⁷

När det gäller uppgifter från leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser har Arbetsförmedlingen framfört till utredningen att det finns risk för att en leverantör lämnar falska intyg om att en arbetssökande har gått vidare till utbildning för att leverantören ska få resultatersättning.

Även gällande Arbetsförmedlingens uppföljning och kontroll av arbetssökande som deltar i vissa utbildningsinsatser finns det risker för felaktiga utbetalningar till följd av felaktiga uppgifter. När en arbetssökande blir anvisad att söka utbildning blir det en obligatorisk

⁹⁵ Arbetsförmedlingen, *Nya metoder för att hantera avaktualisering av okänd orsak*, 2022, s. 6.

⁹⁶ Riksrevisionen, *Kortutbildade arbetssökandes övergång till reguljär utbildning*, 2024, s. 85.

⁹⁷ Uppgift från Arbetsförmedlingen till utredningen.

aktivitet i den arbetssökandes handlingsplan som ska genomföras inom en viss tid. Om den arbetssökande inte i rätt tid redovisat att han eller hon har ansökt till och tackat ja till anvisad utbildning, kan Arbetsförmedlingen i vissa fall besluta om sanktion i form av varning eller avstängning från rätt till ersättning.⁹⁸

*Arbetsförmedlingens tillgång till information
som rör en arbetssökandes utbildning behöver förbättras*

Propositionen *Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner*⁹⁹ innehåller förslag som syftar till att få till stånd ett förbättrat informationsutbyte mellan kommunerna och Arbetsförmedlingen i fråga om arbetssökande i behov av utbildning inom kommunal vuxenutbildning. Det lämnas bl.a. förslag om en uppgiftsskyldighet för kommuner att till Arbetsförmedlingen lämna de uppgifter om en arbetssökande som behövs för ett ärende inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och som finns inom kommunal vuxenutbildning. Uppgiftsskyldigheten föreslås placeras i lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Förslagen föreslås träda i kraft den 1 mars 2026.¹⁰⁰ Det framgår också av propositionen att arbete pågår inom Regeringskansliet för att ta fram förordningsreglering avseende uppgiftsskyldighet från Arbetsförmedlingen till kommuner.¹⁰¹ Utredningen bedömer mot denna bakgrund att det inte finns behov av att utredningen lämnar förslag avseende förbättrade förutsättningar för informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner avseende kommunal vuxenutbildning.

När det gäller arbetssökande som studerar eller har studerat inom gymnasieskolan, på folkhögskola, universitet eller högskola, får Arbetsförmedlingen i dagsläget många uppgifter om studierna direkt från den arbetssökande. Att förlita sig på den sökandes uppgiftslämnande är dock resurskrävande och förenat med risk för att nödvändiga uppgifter inte lämnas eller att de uppgifter som lämnas är ofullständiga eller felaktiga. Det kan medföra att en sökande får bristfälligt stöd för att komma ur sin arbetslöshet eller att en sök-

⁹⁸ 6 kap. 2 och 3 §§ förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

⁹⁹ Prop. 2024/25:145.

¹⁰⁰ Prop. 2024/25:145 s. 1 och 5.

¹⁰¹ Prop. 2024/25:145 s. 8.

ande inte får stöd i rätt tid. Ofullständiga eller felaktiga uppgifter om t.ex. anledningen till att en sökande har avregistrerats hos Arbetsförmedlingen försvårar för myndigheten att ta fram korrekt statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten samt att analysera, följa upp och utvärdera verksamheten på ett ändamålsenligt sätt. Uppgifter om arbetssökandes studier kan också i många fall påverka rätten till ersättning. Inte heller i dessa fall är det lämpligt att enbart förlita sig på den sökandes uppgiftslämnande. Det finns då en risk för att nödvändiga uppgifter inte lämnas eller att de uppgifter som lämnas är ofullständiga eller felaktiga, vilket kan leda till felaktiga utbetalningar.

För att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter och bedriva sin verksamhet på ett effektivt och ändamålsenligt sätt behöver myndigheten få vissa uppgifter om arbetssökandes utbildning från andra än den sökande. Utredningen bedömer sammanfattningsvis att Arbetsförmedlingens tillgång till information som rör arbetssökandes utbildning bör förbättras.

4.6.2 En skyldighet för Universitets- och högskolerådet att lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen

Utredningens bedömning: Arbetsförmedlingens behov av uppgifter om arbetssökandes gymnasiala meriter kan inte fullt ut tillgodoses med nuvarande reglering.

Utredningens förslag: Universitets- och högskolerådet ska enligt en bestämmelse i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten på begäran lämna uppgifter om en arbetssökandes gymnasiala meriter till Arbetsförmedlingen, om uppgifterna behövs för ett ärende inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Skälen för utredningens bedömning och förslag

Uppgifter som Arbetsförmedlingen behöver för att utföra sina uppgifter

Arbetsförmedlingen har behov av uppgifter om arbetssökandes gymnasiala meriter, t.ex. uppgifter om huruvida den sökande har en gymnasial utbildning, vilken typ av examen den sökande har och vilka betyg den sökande har fått i olika kurser. Uppgifterna behövs för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inklusive att motverka felaktiga utbetalningar.

Uppgifter om en arbetssökandes gymnasiala meriter behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna fullgöra sitt ansvar för att arbetssökande som har behov av det tar del av utbildning. Myndigheten kan anvisa en sökande i behov av studier att söka reguljär utbildning. Utbildning kan också ingå som en aktivitet inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program. Att Arbetsförmedlingen har tillgång till fullständiga och korrekta uppgifter om en sökandes utbildningsbakgrund är avgörande för att myndigheten ska kunna bedöma hans eller hennes behov av stöd och planera för arbetsmarknadspolitiskt motiverade insatser. Uppgifter behövs inte bara om huruvida en sökande har genomfört en utbildning utan också om vilka betyg han eller hon har fått efter genomförd utbildning. Enligt Arbetsförmedlingen kan en helhetsbild av en sökandes studieresultat bidra till att bedöma hans eller hennes förutsättningar att övergå till arbete eller studier och hur omfattande behovet av stöd är. Den sökande kan t.ex. behöva särskilda stödinsatser i form av en studiemotiverande kurs för att komma vidare. Det är särskilt viktigt att identifiera sökande som inte har fullföljt en gymnasieutbildning, eftersom dessa har en mer utsatt ställning på arbetsmarknaden och ofta har ett stort behov av utbildningsinsatser för att förbättra sina förutsättningar på arbetsmarknaden.

Uppgifter om en arbetssökandes gymnasiala meriter behövs även för att Arbetsförmedlingen ska kunna bedöma den sökandes förutsättningar att hitta arbete och bedöma vilka yrken som kan vara lämpliga. Sådana uppgifter behövs vidare för att myndigheten ska kunna granska inkomna aktivitetsrapporter och kontrollera att en sökande som får ersättning, t.ex. aktivitetsstöd, gör vad han eller hon kan för att komma ur sin arbetslöshet. En sökande är bl.a. skyldig att söka lämpliga arbeten eller anvisad utbildning. Arbetsför-

medlingen ansvarar för att besluta om sanktioner, dvs. varning eller avstängning från rätten till aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning, när en programdeltagare inte uppfyller sina skyldigheter.

Försäkringskassan prövar ansökningar om och betalar ut ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser. Arbetsförmedlingen är skyldig att lämna de uppgifter som Försäkringskassan behöver för ett ärende om ersättning, bl.a. uppgifter om en deltagares gymnasiebehörighet.

Universitets- och högskolerådets uppgifter

UHR ansvarar enligt 1 § förordningen (2012:811) med instruktion för Universitets- och högskolerådet för uppgifter i fråga om service, samordning, främjande och utvecklande verksamhet samt internationellt samarbete och mobilitet inom utbildningsområdet. Enligt 2 § samma förordning har myndigheten till uppgift att på uppdrag av universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1424) eller av enskilda utbildningsanordnare som har tillstånd att utfärda examina enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina biträda vid antagning av studenter och ansvara för ett samordnat antagningsförfarande, och ge service och råd i fråga om studieadministrativ verksamhet. Utöver uppgifterna som följer av 2 § i instruktionen får myndigheten utföra uppdrag inom ramen för sina uppgifter, om kostnaderna för sådana uppdrag kan täckas av befintliga resurser eller ersättning från uppdragsgivaren.¹⁰² Myndigheten är skyldig att samverka med bl.a. Arbetsförmedlingen i syfte att bidra till en väl fungerande kompetensförsörjning.¹⁰³

För att kunna utföra sin uppgift att biträda vid antagning av studenter och ansvara för ett samordnat antagningsförfarande ska UHR med hjälp av automatiserad behandling föra ett register över uppgifter om elevers slutbetyg, examensbevis eller motsvarande från gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen på gymnasial nivå samt uppgifter om behörighet från folkhögskolan. Ändamålet för behandlingen är att biträda svenska universitet och hög-

¹⁰² 3 § förordningen med instruktion för Universitets- och högskolerådet.

¹⁰³ 16 a § förordningen med instruktion för Universitets- och högskolerådet.

skolor vid antagning av studenter och att ansvara för ett samordnat antagningsförfarande.¹⁰⁴ Registret är den nationella betygsdatabasen Beda.

UHR är skyldig att lämna ut uppgifter ur Beda om examen och slutbetyg till antagningssystemet för svenska universitet och högskolor.¹⁰⁵ Sådana uppgifter ska också lämnas till Statistiska centralbyrån för statistikbearbetning åt Statens skolverk.¹⁰⁶ Vidare är UHR skyldig att lämna uppgifter ur Beda till kommuner. UHR ska enligt 10 § förordningen (2006:39) om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar på begäran av en kommun till kommunen lämna ut uppgift om en person, som kan omfattas av den kommunens aktivitetsansvar för ungdomar, har examens- eller studiebevis eller motsvarande från gymnasieskolan.

I förordningen (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor finns vidare bestämmelser om ett antagningsregister för högskolan som får föras av UHR. Ändamålet med registret är att vara till hjälp för högskolor vid antagning av studenter. Uppgifterna i antagningsregistret får hämtas in från högskolornas studieregister. Antagningssystemet som UHR använder heter NyA.

Uppgifter som UHR hanterar i Beda

UHR samlar in gymnasiala meriter till den nationella betygsdatabasen Beda från gymnasieskolan, den kommunala vuxenutbildningen på gymnasial nivå och folkhögskolan. Det rör sig exempelvis om uppgifter om elevers examensbevis, slutbetyg och betyg.¹⁰⁷ Utöver gymnasiala meriter samlas även namn och personnummer in för varje registrerad person.

Utredningen konstaterar att en elev i gymnasieskolan som uppfyller kraven för gymnasieexamen ska få ett examensbevis om han eller hon uppfyller kraven för examen.¹⁰⁸ En elev i gymnasieskolan som inte uppfyller kraven för gymnasieexamen ska i stället få ett

¹⁰⁴ 2 a § första stycket förordningen med instruktion för Universitets- och högskolerådet.

¹⁰⁵ 2 a § andra stycket förordningen med instruktion för Universitets- och högskolerådet.

¹⁰⁶ 2 a § andra stycket förordningen med instruktion för Universitets- och högskolerådet.

¹⁰⁷ Universitets- och högskolerådet (UHR), *Redovisning av regeringsuppdraget att bygga ut den nationella betygsdatabasen Beda*, 2024.

¹⁰⁸ 8 kap. 12 § gymnasieförordningen (2010:2039).

studiebevis.¹⁰⁹ En elev som uppfyller kraven för en gymnasieexamen i form av yrkesexamen inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå respektive en gymnasieexamen i form av en högskoleförberedande examen inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå ska också få ett examensbevis.¹¹⁰ Elever som har gått klart den anpassade gymnasieskolan får ett gymnasiebevis.¹¹¹ Ovan nämnda betygsdokument innehåller bl.a. uppgifter om elevens namn och personnummer, vilken typ av examen eller program beviset gäller, skolform samt uppgifter om kurser och betyg.¹¹² Utredningen noterar att gymnasieexamen från kommunal vuxenutbildning har ersatt slutbetyget som utfärdades till elever inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå enligt 4 kap. 9 § i den upphävda förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning. Om en elev har betyg som är satta före den 1 juli 2012 kan dock rektor besluta om att utfärda slutbetyg under vissa förutsättningar. Regeringen har beslutat att slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning får utfärdas senast den 1 juli 2025.¹¹³ Komvuxbevis ska utfärdas för den som har avslutat kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå.¹¹⁴

När det gäller folkhögskolor anordnar dessa bl.a. allmänna kurser för studerande som saknar grundskole- eller gymnasieutbildning. En studerande kan uppnå grundläggande behörighet till högre studier genom att studera allmän kurs på gymnasial nivå. Av 11 § andra stycket 3 förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen framgår att folkhögskolan ska utfärda intyg om godkänt resultat från allmän kurs på gymnasial nivå till en studerande, som efter genomförd allmän kurs på gymnasial nivå uppnår de krav som ställs för grundläggande behörighet till högskolestudier enligt högskoleförordningen (1993:100) eller yrkeshögskolestudier enligt förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan.

¹⁰⁹ 8 kap. 12 § gymnasieförordningen.

¹¹⁰ 4 kap. 20 § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

¹¹¹ 8 kap. 22 a–d §§ gymnasieförordningen.

¹¹² Se Skolverkets föreskrifter om utformningen av examensbevis efter nationella program i gymnasieskolan (SKOLFS 2011:145), Skolverkets föreskrifter om utformningen av studiebevis efter nationella program i gymnasieskolan (SKOLFS 2011:148), Skolverkets föreskrifter om utformning av examensbevis från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (SKOLFS 2012:9) och Skolverkets föreskrifter om utformningen av gymnasiebevis avseende anpassad gymnasieskola efter nationella och individuella program i anpassade gymnasieskolan (SKOLFS 2013:158).

¹¹³ SFS 2023:655.

¹¹⁴ 4 kap. 20 a § förordningen om vuxenutbildning.

Det är inte obligatoriskt för utbildningsanordnare att rapportera in gymnasiala meriter till Beda men uppskattningsvis får Beda uppgifter från 93 procent av gymnasieskolorna, 78 procent av kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och 100 procent av folkhögskolorna.¹¹⁵ Beda omfattar uppgifter om ett mycket stort antal individer. Det är ett ständigt växande register, eftersom uppgifterna inte gallras.¹¹⁶ Som huvudregel ändras inte de inkomna uppgifterna av UHR. Uppgifter kan dock komma att korrigeras på begäran av inrapporterande skola eller enhet. I sådana fall görs ändringen i samråd med meritutfärdaren för att säkerställa att de registrerade uppgifterna är korrekta.¹¹⁷

På uppdrag av regeringen har UHR under åren 2021 till 2024 byggt ut Beda för att göra det möjligt att framöver kunna dela gymnasiala betygsuppgifter med fler aktörer samt ta emot och lagra fler betygstyper än tidigare.¹¹⁸ Enligt uppdraget ska exempelvis CSN och Folkbildningsrådet kunna ta emot uppgifter från Beda och ytterligare merittyper ska kunna tas emot, bl.a. betygsutdrag från gymnasieskolan och betygsuppgifter från International Baccalaureate. UHR har även hemställt hos regeringen om en registerförfattning för den utökade behandling av personuppgifter som enligt UHR kommer att ske i Beda när denna har byggts ut.¹¹⁹ Enligt myndigheten innebär ett utbyggt Beda att personuppgifter kommer att samlas in från fler källor, att en större mängd personuppgifter kommer att behandlas och att fler behandlingsåtgärder kommer att utföras. Myndigheten bedömer att den utökade personuppgiftsbehandlingen inte ryms inom regleringen i myndighetens instruktion. Hemställan bereds inom Regeringskansliet.

Sekretess inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och hos UHR

Uppgifter om enskildas personliga förhållanden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten omfattas av sekretess med ett rakt skaderekvisit och presumptionen är således för offentlighet (28 kap.

¹¹⁵ Uppgift från UHR den 17 december 2024.

¹¹⁶ SOU 2017:49, *EU:s dataskyddsförordning och utbildningsområdet*, s. 422.

¹¹⁷ UHR, *Hemställan*, (dnr 00427–2023), 2023.

¹¹⁸ Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende UHR och UHR, *Redovisning av regeringsuppdraget att bygga ut den nationella betygsdatabasen Beda*, 2024.

¹¹⁹ UHR, *Hemställan*, (dnr 00427–2023).

11 § OSL). I förarbetena till den lagändring som innebar en övergång från ett omvänt till ett rakt skaderekvisit för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten anförde regeringen att känsliga uppgifter om en enskilds personliga förhållanden dock typiskt sett fortsatt kommer att omfattas av ett sekretesskydd även vid tillämpningen av ett rakt skaderekvisit.¹²⁰

Hos UHR gäller sekretess i verksamhet som avser biträde vid antagning av studenter för uppgift om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs (23 kap. 5 § andra stycket OSL). Här gäller ett rakt kvalificerat skaderekvisit, vilket innebär en presumtion för offentlighet. Bestämmelsen gör det möjligt att sekretessbelägga uppgifter om förföljda personers identitet.¹²¹

Den nationella databasen Beda har i rättspraxis tidigare bedömts vara en sådan särskild verksamhet hos en myndighet som avser framställning av statistik, vilket innebär att absolut sekretess gällde för uppgifter i databasen enligt 24 kap. 8 § OSL, den s.k. statistiksekretessen.¹²² UHR anser numera att sekretessbestämmelsen inte är tillämplig på uppgifter i Beda, eftersom Beda inte längre hanteras i en särskild verksamhet hos myndigheten som avser framställning av statistik.¹²³ Enligt myndigheten omfattas uppgifterna i Beda av sekretessregleringen i 23 kap. 5 § andra stycket OSL. Utredningen konstaterar att med särskild verksamhet avses enligt förarbetena verksamhet som är skild från annan verksamhet hos myndigheten. Utmärkande är att verksamheten är organiserad som en egen enhet eller liknande. Vid bedömningen av frågan om en särskild verksamhet avser framställning av statistik måste en helhetsbedömning göras av verksamheten. Om den särskilda verksamhetens huvudsakliga syfte är att framställa statistik är bestämmelserna om statistiksekretess tillämpliga. Å andra sidan är bestämmelserna inte tillämpliga i en verksamhet som har något annat än statistikframställning

¹²⁰ Prop. 2021/22:216 s. 30.

¹²¹ Prop. 2005/06:161, *Sekretessfrågor – Skyddade adresser, m.m.*, s. 60 och 61, 100.

¹²² Kammarrätten i Stockholms dom den 10 oktober 2002 i mål nr 3300-2002 och Kammarrätten i Stockholms dom den 21 februari 2018 i mål nr 7094-17.

¹²³ UHR, *Förstudie om förutsättningar att utöka Beda*, 2018 och UHR, *Hemställan*, (dnr 00427-2023).

som sitt främsta syfte även om det i den verksamheten skulle förekomma insamling eller bearbetning av uppgifter med hjälp av statistiska metoder.¹²⁴ Det finns inte skäl att ifrågasätta UHR:s uppgifter att Beda inte längre hanteras i en särskild verksamhet hos myndigheten som avser framställning av statistik. Utredningen bedömer därför att uppgifterna i Beda inte kan anses omfattas av statistiksekretessen enligt 24 kap. 8 § OSL.

Hos alla myndigheter gäller vidare enligt 21 kap. OSL ett minimisekretesskydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden oavsett i vilket sammanhang som uppgifterna förekommer. Det gäller t.ex. uppgifter om hälsa och sexualliv eller uppgifter om förföljda personer.

Arbetsförmedlingens behov av uppgifter om arbetssökandes gymnasiala meriter kan inte fullt ut tillgodoses med nuvarande reglering

Arbetsförmedlingen har till utredningen framfört ett behov av att i större utsträckning få tillgång till uppgifter om arbetssökandes gymnasiala meriter från den nationella betygsdatabasen Beda och att uppgifterna behöver kunna lämnas ut elektroniskt till myndigheten. Utredningen bedömer att om Arbetsförmedlingen skulle få tillgång till uppgifter från Beda skulle det förbättra kvaliteten i myndighetens underlag om arbetssökande och effektivisera handläggningen av ärenden. Som tidigare har beskrivits är det en tidskrävande process för Arbetsförmedlingen att få in uppgifterna från den arbetssökande och det förekommer att ofullständiga eller felaktiga underlag lämnas in. Att underlag om arbetssökandes gymnasiala meriter är korrekt och fullständigt är viktigt för att Arbetsförmedlingen på ett effektivt sätt ska kunna ge ändamålsenligt stöd och insatser till arbetssökande för att stärka deras möjligheter att få ett arbete, effektivt sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft, kontrollera att förutsättningarna för att få ersättning är uppfyllda och motverka felaktiga utbetalningar.

De flesta uppgifter som UHR förfogar över i Beda omfattas inte av sekretess och kan därför lämnas till Arbetsförmedlingen om de begärs ut. UHR är skyldig att på begäran lämna ut sådana uppgifter med stöd av 6 kap. 5 § OSL, om det inte hindrar arbetets behöriga

¹²⁴ Prop. 2013/14:162, *Ändringar av statistiksekretessen*, s. 9.

gång. Uppgifter om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden kan dock omfattas av sekretess enligt 23 kap. 5 § andra stycket OSL, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Som tidigare har beskrivits gör bestämmelsen det möjligt att sekretessbelägga förföljda personers identitet.¹²⁵ Redan i dagsläget är det möjligt för UHR att efter en sekretessprövning mot det aktuella skaderekvisitet lämna ut uppgifter om en enskilds gymnasiala meriter till Arbetsförmedlingen. En sådan prövning behöver dock göras i varje enskilt fall och är således tidskrävande. Mot bakgrund av att Arbetsförmedlingen har behov av uppgifter om arbetssökandes gymnasiala meriter i ett väldigt stort antal ärenden, är en sådan hantering enligt utredningen varken effektiv eller ändamålsenlig.

För att Arbetsförmedlingen ska kunna ta del av uppgifter om arbetssökandes gymnasiala meriter på ett effektivt och ändamålsenligt sätt behöver uppgifter kunna lämnas regelbundet och utan hinder av sekretess i de fall sekretess gäller för de aktuella uppgifterna. Ett sätt att dela information som omfattas av sekretess är att göra det med den enskildes samtycke. Enligt 10 kap. 1 § OSL följer det av 12 kap. OSL att sekretess till skydd för en enskild inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan enskild eller till en myndighet, om den enskilde samtycker till det. Det gäller med de begränsningar som anges i 12 kap. (se mer om samtycke i avsnitt 4.3). Utredningen bedömer att ett informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och UHR inte bör vara beroende av den enskildes samtycke, eftersom det finns en risk för att nödvändiga uppgifter inte lämnas. Bedömningen är vidare att det inte är möjligt att tillämpa 10 kap. 2 § OSL för att Arbetsförmedlingen ska få de uppgifter som behövs, eftersom den bestämmelsen tar sikte på att UHR som utlämnande myndighet ska kunna fullgöra sin verksamhet. Det bedöms inte heller vara lämpligt att förlita sig på generalklausulen enligt 10 kap. 27 § OSL för ett regelbundet utlämnande av sådana uppgifter som omfattas av sekretess. Av förarbetena till den bestämmelsen framgår att utgångspunkten är att rutinmässigt utbyte av uppgifter som omfattas av sekretess ska regleras särskilt i författning.¹²⁶

¹²⁵ Prop. 2005/06:161 s. 60 och 61, 100.

¹²⁶ Prop. 1979/80:2 Del A s. 327.

Mot denna bakgrund bedömer utredningen att det behöver införas en sekretessbrytande bestämmelse som gör det möjligt för UHR att, utan hinder av sekretess enligt 23 kap. 5 § andra stycket OSL, lämna uppgifter om en arbetssökandes gymnasiala meriter till Arbetsförmedlingen. Enligt utredningen är det mest ändamålsenligt att bryta sekretessen med en uppgiftsskyldighet med stöd av 10 kap. 28 § OSL. En uppgiftsskyldighet skapar också en tydlig rättslig grund för UHR att lämna ut såväl offentliga uppgifter som uppgifter som omfattas av sekretess.

Samhällsintresset av att dela nödvändiga uppgifter väger tyngre än skyddet för enskildas personliga integritet

Nuvarande sekretessreglering innebär att UHR inte kan lämna ut alla uppgifter till Arbetsförmedlingen som är nödvändiga för att myndigheten på ett effektivt och ändamålsenligt sätt ska kunna utföra sina uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. En ändring av regleringen förutsätter att intresset av att de sekretessbelagda uppgifterna lämnas ut väger tyngre än den enskildes intresse av att de inte sprids.

En uppgiftsskyldighet för UHR att lämna uppgifter om arbetssökandes gymnasiala meriter till Arbetsförmedlingen möjliggör att uppgifter kan lämnas utan att Arbetsförmedlingen behöver hämta in den enskildes samtycke. Förslaget kan medföra att Arbetsförmedlingen får tillgång till uppgifter som myndigheten tidigare inte har haft tillgång till samt att uppgifterna får en större spridning. Att fler uppgifter om enskilda lämnas mellan Arbetsförmedlingen och UHR jämfört med vad som är möjligt i dagsläget medför ett intrång i den enskildes personliga integritet. Uppgiftslämnandet kan omfatta integritetskänsliga uppgifter, t.ex. en förföljd persons identitet. Ett utlämnande av sådana uppgifter medför ett större intrång i den enskildes personliga integritet, eftersom det rör sig om integritetskänsliga uppgifter. Arbetsförmedlingen har dock behov av att ta del av fullständig och korrekt information om arbetssökandes gymnasiala meriter för att myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inklusive att motverka felaktiga utbetalningar. Utlämnandet från UHR till Arbetsförmedlingen kommer att bidra till den information Arbetsförmedlingen har tillgång till. Utredningen bedömer

att samhällsintresset av att Arbetsförmedlingen tar del av uppgifter från UHR för dessa ändamål väger tyngre än det intresse som sekretessen ska skydda. Som beskrivs nedan kommer uppgifterna att omfattas av ett sekretessskydd även hos Arbetsförmedlingen. Det bedöms därmed vara motiverat att bryta sekretessen i förhållande till Arbetsförmedlingen för uppgifter om gymnasiala meriter som omfattas av sekretess hos UHR.

UHR bör lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen

Utredningen konstaterar att UHR hanterar flera olika uppgifter om en persons gymnasiala meriter som utbildningsanordnare har rapporterat in till Beda. Beda innehåller inte kopior av betygsdokument och inte heller samtliga uppgifter i dokumenten, t.ex. framgår inte namnet på rektor. Arbetsförmedlingen har ett tydligt behov av uppgifter om arbetssökandes gymnasiala meriter för att kunna utföra sina uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inklusive att motverka felaktiga utbetalningar. Det handlar t.ex. om uppgifter om att en sökande har en gymnasial utbildning och vilken typ av utbildning det gäller (t.ex. yrkesexamen eller högskoleförberedande examen). Det handlar också om uppgifter om vilka kurser den sökande har gått och vilka betyg han eller hon har fått. Även betyg på kurser från en gymnasieutbildning som har avbrutits kan behövas.

Utredningen anser att UHR bör vara skyldig att lämna sådana uppgifter till Arbetsförmedlingen om det behövs för ett ärende inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. En avgränsning av uppgiftsskyldigheten till ett ärende inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är enligt utredningen ändamålsenlig, eftersom Arbetsförmedlingen behöver uppgifterna för olika ärenden samt att behovet av uppgifter kan komma att förändras över tid.

Utredningen bedömer vidare att uppgifter bör lämnas av UHR till Arbetsförmedlingen om det begärs av Arbetsförmedlingen. Det ska alltså inte finnas någon skyldighet att på eget initiativ lämna ut uppgifter. Det är Arbetsförmedlingen som har bäst förutsättningar att bedöma om en uppgift behövs i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och behovet av att få ta del av uppgifter kan variera mellan olika typer av ärenden. Eftersom behovet av uppgifter kan

variera mellan olika typer av ärenden bör det heller inte i detalj regleras vilka uppgifter Arbetsförmedlingen ska få ta del av från UHR. I detta sammanhang har det betydelse att pågående utveckling inom utbildningsområdet samt pågående utbyggnad av betygsdatabasen kommer att leda till att fler betygstyper rapporteras in i Beda. Det kan inte heller uteslutas att inrapporterade meriter kan komma att benämnas på ett annat sätt framöver. Utredningen bedömer att en uppgiftsskyldighet bör vara utformad så att den håller över tid, samtidigt som den är tillräckligt konkret och därmed leder till en förutsebar tillämpning. Den bör alltså formuleras så att den kan tillämpas även om innehållet i Beda förändras. Även utifrån dessa skäl finns det anledning att inte i detalj reglera vilka gymnasiala meriter Arbetsförmedlingen ska få ta del av från UHR. Av principen om uppgiftsminimering i dataskyddsförordningen (artikel 5.1 c) följer vidare att Arbetsförmedlingen inte får behandla fler personuppgifter än vad som är nödvändigt. Mot denna bakgrund bör risken för att Arbetsförmedlingen begär fler uppgifter än vad som behövs vara liten. UHR kan som regel utgå från att de uppgifter som begärs ut behövs i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Arbetsförmedlingen måste inför en begäran noga överväga vilka uppgifter myndigheten har behov av och myndighetens begäran måste vara tydlig och tillräckligt precis för att kunna besvaras.¹²⁷

Utredningen föreslår sammanfattningsvis att UHR på begäran ska lämna uppgifter om en arbetssökandes gymnasiala meriter till Arbetsförmedlingen, om uppgifterna behövs för ett ärende inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Sekretesskyddet för uppgifterna är tillfredsställande efter utlämnande

En av de grundläggande principerna för sekretessregleringen är att sekretess som huvudregel inte följer med en uppgift när den lämnas till en annan myndighet. Detta beror bl.a. på att behovet av och styrkan i en sekretessbestämmelse inte kan bestämmas enbart med hänsyn till sekretessintresset. Sekretessintresset måste i varje sammanhang vägas mot intresset av insyn i myndigheternas verksamhet. Denna avvägning kan därför leda till olika resultat hos olika myn-

¹²⁷ Jfr prop. 2024/25:65, *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen*, s. 205.

digheter. Offentlighetsintresset kan således kräva att de uppgifter som inte får lämnas ut från en myndighet är offentliga hos en annan myndighet som har inhämtat dem hos den förstnämnda.¹²⁸ Det finns ingen generell bestämmelse om överföring av sekretess i sekretessregleringen, däremot finns det särskilda sådana bestämmelser, bl.a. i 11 kap. OSL.

Inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten gäller enligt 28 kap. 11 § OSL sekretess för uppgifter om enskildas personliga förhållanden med ett rakt skaderekvisit, dvs. en presumtion för offentlighet. De flesta uppgifter om enskildas gymnasiala meriter hos UHR är offentliga och kommer efter utlämnande till Arbetsförmedlingen att omfattas av sekretess med ett skaderekvisit som innebär en presumtion för att uppgifterna är offentliga även hos Arbetsförmedlingen.

Enligt 23 kap. 5 § andra stycket OSL gäller sekretess hos UHR i verksamhet som avser biträde vid antagning av studenter för uppgift om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden med ett rakt kvalificerat skaderekvisit. Det råder således en stark presumtion för att uppgifterna är offentliga. När sådana uppgifter lämnas ut till följd av den uppgiftsskyldighet som föreslås kommer de hos Arbetsförmedlingen att omfattas av sekretessbestämmelsen i 28 kap. 11 § OSL. Utredningen konstaterar att en presumtion för offentlighet inte utesluter att sekretess fortfarande kan gälla för vissa typer av uppgifter. Presumtionen för offentlighet kan alltså brytas om uppgiften är av sådan art att ett utlämnande typiskt sett kan medföra skada för det intresse som ska skyddas genom bestämmelsen. Det bör även framhållas att därutöver gäller den sekretess som enligt 21 kap. OSL är tillämplig på uppgifter oavsett i vilka sammanhang de förekommer och som ger ett minimiskydd för den enskildes personliga integritet. Sekretessen omfattar bl.a. uppgifter om förföljda personer, skyddad folkbokföring och utlännings säkerhet i vissa fall.

Utredningen bedömer sammantaget att de sekretessbelagda uppgifter som kommer att omfattas av uppgiftsskyldigheten kommer att få ett tillräckligt och tillfredsställande sekretesskydd hos Arbetsförmedlingen. Det finns därför inte skäl att införa en bestämmelse om överföring av sekretess.

¹²⁸ Jfr prop. 1979/80:2 Del A s. 75 f.

Uppgiftsskyldigheten behöver inte regleras i lag

I 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen anges att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Av 2 kap. 20 § regeringsformen följer att sådana åtgärder endast får vidtas om det finns stöd i lag. Det är bara vissa kvalificerade intrång i den personliga integriteten som omfattas av detta grundlagsskydd (se vidare avsnitt 4.3).

Utredningen noterar att i propositionen *Behandling av personuppgifter på utbildningsområdet* gjorde regeringen bedömningen att den behandling av personuppgifter som görs på utbildningsområdet generellt inte utgör ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten att det krävs lagreglering enligt grundlagsbestämmelsen.¹²⁹ Det utökade uppgiftslämnandet mellan Arbetsförmedlingen och kommuner som föreslås i propositionen *Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner* har inte heller bedömts utgöra ett betydande intrång i den personliga integriteten i den mening som avses i bestämmelsen.¹³⁰

Utredningens förslag innebär att UHR endast är skyldig att lämna avgränsade uppgifter om en arbetssökandes gymnasiala meriter, t.ex. om den sökande har ett examensbevis från gymnasieskolan och i så fall vilken typ av utbildning det gäller, vilka kurser sökanden har gått och vilka betyg han eller hon har fått. Det rör sig om ett begränsat antal uppgifter om en enskild och det handlar i stor utsträckning om uppgifter som inte är av integritetskänslig karaktär. I vissa fall kan det dock röra sig om känsliga personuppgifter enligt artikel 9.1 dataskyddsförordningen, vilka som huvudregel inte får behandlas samtidigt som det finns ett antal undantag från förbudet (se avsnitt 6.3.1). En uppgift om modersmål, exempelvis att en elev har deltagit i modersmålsundervisning, torde inte i sig vara en känslig personuppgift. Uppgiften kan dock, beroende på i vilket sammanhang den förekommer, bedömas vara en uppgift om etniskt ursprung, vilket är en känslig personuppgift. Det måste göras en bedömning i det enskilda fallet.¹³¹

¹²⁹ Prop. 2017/18:218 s. 113 f.

¹³⁰ Prop. 2024/25:145.

¹³¹ Prop. 2017/18:218 s. 134.

Samtidigt som uppgiftsskyldigheten avser ett fåtal uppgifter om varje enskild person, kan uppgiftslämnandet totalt sett komma att röra ett stort antal individer. Uppgifter om en arbetssökandes gymnasiala meriter är ofta nödvändiga för att Arbetsförmedlingen ska kunna upprätta en individuell handlingsplan och planera insatser och aktiviteter för den sökande. Uppgiftssamlingen hos Arbetsförmedlingen avser en stor andel av hela landets befolkning. De uppgifter som UHR ska lämna till Arbetsförmedlingen bedöms dock inte på egen hand ge en så omfattande bild av en enskilds liv att de utgör övervakning eller kartläggning av hans eller hennes personliga förhållanden. Däremot kommer uppgifterna kunna bidra till att samlingen av uppgifter hos Arbetsförmedlingen av den enskildes personliga förhållanden ökar, vilket kan bidra till att ge en tydligare bild av den enskilde. Det kan inte uteslutas att de personuppgifter som hos Arbetsförmedlingen kommer att behandlas i ett enskilt ärende skulle kunna anses utgöra kartläggning av den enskildes personliga förhållanden.

Utlämnandet av uppgifter från UHR syftar till att Arbetsförmedlingen ska kunna fullgöra sina uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Myndigheten ansvarar för att arbetssökande som har behov av det tar del av utbildning. Myndigheten ska bedöma den enskildes behov av stöd och insatser, vilket förutsätter tillgång till fullständiga och korrekta uppgifter om hans eller hennes utbildningsbakgrund. Utlämnandet från UHR till Arbetsförmedlingen kommer att bidra till detta. Utlämnandet av uppgifter syftar också till att ge Arbetsförmedlingen ett korrekt underlag för att kontrollera om en enskild som får ersättning gör vad han eller hon kan för att komma ur sin arbetslöshet, t.ex. söker lämpliga arbeten. Arbetsförmedlingen ansvarar även för att besluta om sanktioner, dvs. varning eller avstängning från rätt till ersättning, när en arbetssökande inte uppfyller sina skyldigheter. Vidare ska Arbetsförmedlingen lämna uppgifter som Försäkringskassan behöver för ett ärende om ersättning, bl.a. uppgifter om den sökandes gymnasiebehörighet. Uppgifterna från UHR kan alltså komma att läggas till grund för, helt lagenliga, åtgärder som har negativa konsekvenser för enskilda. Samtidigt minskar tillgången till uppgifterna risken för att Arbetsförmedlingen handlägger ärenden baserat på felaktig information, vilket bedöms vara till nytta för enskilda. Utlämnandet av uppgifter föreslås vidare

vara begränsat till om uppgifterna behövs för ett ärende inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Uppgiftslämnandet avser endast ett fåtal uppgifter om enskilda arbetssökandes gymnasiala meriter som i de flesta fall är offentliga hos UHR. Sådana uppgifter som inte behövs för ett ärende inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten omfattas således inte av uppgiftsskyldighet och får inte lämnas ut utan att det har gjorts en sekretessprövning.

Utifrån dessa omständigheter bedömer utredningen att förslaget om uppgiftsskyldighet inte utgör ett betydande intrång i den personliga integriteten. Bestämmelsen i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen medför därför inte att uppgiftsskyldigheten behöver införas i lag.

*Uppgiftsskyldigheten bör regleras i förordningen
om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten*

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet finns ofta i de författningar som reglerar den verksamhet där uppgiftsskyldigheten gäller. Inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten regleras uppgiftsskyldighet för statliga förvaltningsmyndigheter som huvudregel i förordning. Som framgår tidigare bedömer utredningen att uppgiftsskyldigheten för UHR inte innebär ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten som avses i 2 kap. 6 § regeringsformen och som innebär att uppgiftsskyldigheten behöver införas i lag. Det är således möjligt att placera bestämmelsen om uppgiftsskyldighet i förordning.

Förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten innehåller närmare bestämmelser om Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet (1 §). I förordningen finns bl.a. en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för Migrationsverket att på begäran lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen (17 a §). I förordningen finns även en bestämmelse om bemyndigande för Arbetsförmedlingen att meddela föreskrifter om skyldighet för en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av myndigheten att till Arbetsförmedlingen lämna uppgifter som myndigheten behöver i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (18 §). I avsnitt 4.6.5 och 4.6.8 föreslås vidare att bestämmelsen om uppgiftsskyldighet för universitet och högskolor respektive folk-

högskolor till förmån för Arbetsförmedlingen ska föras in i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Den nu aktuella uppgiftsskyldigheten för UHR föreslås avse vissa uppgifter som behövs för ett ärende inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, dvs. ärenden inom hela Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Sammantaget bedöms det vara ändamålsenligt att placera bestämmelsen i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

4.6.3 Behandling av personuppgifter hos Universitets- och högskolerådet och Arbetsförmedlingen

Utredningens bedömning: Det behövs ingen ytterligare reglering för att UHR ska kunna behandla personuppgifter för att fullgöra ett uppgiftslämnande till Arbetsförmedlingen.

Det finns inte behov av ändringar i Arbetsförmedlingens nuvarande registerförfattningar för att myndigheten ska ha stöd för sin personuppgiftsbehandling med anledning av UHR:s uppgiftsskyldighet. Genom den nya dataskyddsreglering som föreslås för Arbetsförmedlingen i avsnitt 6.6 kommer myndigheten att ha stöd för sin personuppgiftsbehandling.

Skälen för utredningens bedömning

I avsnitt 4.6.2 föreslås en skyldighet för UHR att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen. Ett uppgiftslämnande mellan UHR och Arbetsförmedlingen i enlighet med utredningens förslag innebär en behandling av personuppgifter. Frågan är om detta innebär ett behov av nya eller ändrade bestämmelser om personuppgiftsbehandling för UHR respektive Arbetsförmedlingen.

I avsnitt 6.3, 6.4 och 6.5 redogörs för dataskyddsförordningen, dataskyddslagen med tillhörande förordning och övrig kompletterande dataskyddsreglering som Arbetsförmedlingen ska tillämpa. I avsnitt 6.5.5 och 6.5.6 föreslås att myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering ska upphävas och ersättas av ny reglering. I avsnitt 6.6 lämnas förslag om en ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen.

För UHR gäller dataskyddsförordningen och dataskyddslagen med tillhörande förordning. Det finns ingen särskild reglering av personuppgiftsbehandlingen i UHR:s verksamhet avseende Beda, vilken avser att biträda universitet och högskolor vid antagningen av studenter och att för detta ändamål samla in och lämna ut uppgifter om enskildas gymnasiala meriter.

Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen hos UHR

Som beskrivs i avsnitt 6.3 behöver det finnas en rättslig grund för all behandling av personuppgifter (artikel 6.1 i dataskyddsförordningen). En uppgiftsskyldighet innebär en sådan rättslig förpliktelse som avses i artikel 6.1 c. Genom den föreslagna bestämmelsen om uppgiftsskyldighet ges UHR således en tydlig rättslig grund för behandlingen.

Av artikel 6.3 i dataskyddsförordningen följer ett krav på att syftet med behandlingen ska fastställas i den rättsliga grunden. Av den föreslagna bestämmelsen om uppgiftsskyldighet för UHR framgår att den avser uppgifter om en arbetssökandes gymnasiala meriter, om uppgifterna behövs för ett ärende inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredningen bedömer därmed att kravet på syfte i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen tillgodoses. Den nationella rätten ska även uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas (artikel 6.3). Arbetsförmedlingen behöver information om en arbetssökandes gymnasiala meriter för att handlägga ärenden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Uppgiftslämnandet från UHR är nödvändigt för att Arbetsförmedlingen på ett effektivt sätt ska kunna ge ändamålsenligt stöd och insatser till arbetssökande för att stärka deras möjligheter att få ett arbete eller övergå till studier. Det är vidare nödvändigt för att effektivt sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft, kontrollera att förutsättningarna för att få ersättning är uppfyllda och motverka felaktiga utbetalningar. Utredningen bedömer mot denna bakgrund att den föreslagna regleringen uppfyller ett mål av allmänt intresse och är proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

Personuppgiftsbehandlingen hos UHR som följer av den föreslagna uppgiftsskyldigheten uppfyller därmed kravet på att behand-

lingen ska vara nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse enligt artikel 6.1 c dataskyddsförordningen. Personuppgifterna får således behandlas enligt den kompletterande bestämmelsen i 2 kap. 1 § dataskyddslagen.

*Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen
hos Arbetsförmedlingen*

Personuppgifterna kommer att behandlas hos Arbetsförmedlingen när de har tagits emot från UHR. Utredningen konstaterar att det följer av 2 § 2 och 4 förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen att myndigheten ska verka för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt bl.a. genom att effektivt sammanföra arbetsökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft och ge stöd och insatser för att stärka en arbetssökandes möjligheter att få ett arbete. Av instruktionen följer även att myndigheten har ett övergripande ansvar att verka för att arbetssökande som har behov av det tar del av utbildning som är relevant för arbetsmarknadens kompetensförsörjning (3 § 3). Arbetsförmedlingen ska vidare enligt 19 a § i instruktionen samverka bl.a. med berörda myndigheter för att bedriva en effektiv och rättssäker verksamhet och då särskilt verka för att felaktiga utbetalningar inte görs.

Utredningen bedömer därmed att Arbetsförmedlingens behandling av personuppgifter som en följd av den föreslagna uppgiftsskyldigheten kommer att utföras för att utföra en uppgift av allmänt intresse och som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning eller för att fullgöra en rättslig förpliktelse. Behandlingen av personuppgifter är således rättsligt grundad i artikel 6.1. c och e i dataskyddsförordningen. Personuppgifterna får behandlas enligt de kompletterande bestämmelserna i 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen och Arbetsförmedlingens kompletterande dataskyddsreglering. Även som en följd av utredningens förslag om en ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen kommer det att finnas stöd för myndighetens personuppgiftsbehandling. Arbetsförmedlingen behöver uppgifter om en arbetssökandes gymnasiala meriter för att myndigheten ska ha korrekt och fullständig information vid utförandet av sina uppgifter. Utlämnandet från UHR till Arbetsförmedlingen kommer att bidra till detta. Den personuppgiftsbehandling som ett mottagande av personuppgifter från UHR innebär är såle-

des nödvändig för att Arbetsförmedlingen ska utföra sina uppgifter. Den rättsliga grunden för behandlingen är fastställd i nationell rätt i enlighet med kraven i artikel 6.3 dataskyddsförordningen.

Ändamålen för personuppgiftsbehandlingen

De uppgifter som UHR kommer att lämna till Arbetsförmedlingen enligt den föreslagna uppgiftsskyldigheten är uppgifter som UHR har tillgång till och behandlar för andra men närliggande ändamål, bl.a. för att biträda universitet och högskolor vid antagningen av studenter men också för att lämna uppgifter till andra myndigheter.

Av den s.k. finalitetsprincipen i artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen följer att insamlade personuppgifter får behandlas för andra ändamål än de för vilka personuppgifterna samlades in bara om de nya ändamålen inte är oförenliga med de ursprungliga ändamålen. I artikel 6.4 dataskyddsförordningen anges exempel på kriterier som kan beaktas vid bedömningen av om en behandling av personuppgifter för andra ändamål är förenlig med det ändamål för vilket personuppgifterna ursprungligen samlades in. Av artikel 6.4 och 23.1 följer vidare att den personuppgiftsansvarige får behandla personuppgifter för andra ändamål än de för vilka personuppgifterna samlades in även om de nya ändamålen är oförenliga med de ursprungliga ändamålen när detta grundar sig på EU-rätten eller nationell rätt. Det kan t.ex. gälla uppgiftsskyldigheter. EU-rätten eller nationell rätt ska enligt artikel 6.4 utgöra en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda de mål som avses i artikel 23.1. Enligt artikel 23.1 ska en begränsning av bl.a. artikel 5 i EU-rätten eller nationell rätt ske med respekt för andemeningen i de grundläggande rättigheterna och friheterna och utgöra en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle i syfte att säkerställa vissa uppräknade intressen. Ett sådant intresse är en medlemsstats viktiga mål av generellt allmänt intresse (artikel 23.1 e).

Utredningen bedömer att en behandling av personuppgifter i samband med uppgiftslämnande till Arbetsförmedlingen inte kan anses vara förenlig med de ursprungliga ändamålen för vilka personuppgifterna samlades in och som handlar om att biträda universitet och högskolor vid antagningen av studenter. Förslaget om

uppgiftsskyldighet för UHR utgör dock en rättslig grund för den personuppgiftsbehandling som ett utlämnande innebär. UHR behöver således inte göra en prövning av om ett utlämnande är förenligt med insamlingsändamålet. Utredningen bedömer vidare att det allmänna intresset av att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sin författningsreglerade verksamhet på ett ändamålsenligt och effektivt sätt måste anses utgöra ett viktigt mål av generellt allmänt intresse enligt artikel 23.1 e. Utredningen anser också att uppgiftsskyldigheten är godtagbar i ett demokratiskt samhälle och förenlig med det väsentliga innehållet i reglering till skydd för den personliga integriteten (se vidare avsnitt 4.3).

Som en följd av den föreslagna uppgiftsskyldigheten för UHR kommer Arbetsförmedlingen att ta emot och behandla personuppgifter som inte kommer från den egna verksamheten. Myndigheten har dock redan i dagsläget i många fall tillgång till uppgifterna genom att de lämnas in av arbetssökande. För Arbetsförmedlingen finns stöd i myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering för att behandla personuppgifter om arbetssökandes gymnasiala meriter i ärenden.¹³² Bedömningen är därför att det inte finns något behov av ändringar i den befintliga regleringen för att Arbetsförmedlingen ska kunna ta emot och behandla personuppgifterna från UHR. Som framgår av utredningens förslag i avsnitt 6.6.4 ska även Arbetsförmedlingen enligt lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen få behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Handläggning av ärenden omfattas av det föreslagna ändamålet. Arbetsförmedlingen kommer således att ha stöd för sin behandling av personuppgifter om arbetssökandes gymnasiala meriter för att handlägga ärenden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

¹³² Se 4 § 1 lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och 3 § förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Behandling av känsliga personuppgifter

Den föreslagna uppgiftsskyldigheten bedöms innebära att UHR och Arbetsförmedlingen kan komma att behöva behandla känsliga personuppgifter. Det kan exempelvis handla om känsliga personuppgifter om etniskt ursprung (se avsnitt 4.6.2).

Behandling av känsliga personuppgifter är som huvudregel förbjuden enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen. Undantag från förbudet framgår bl.a. av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen som kompletteras av 3 kap. 3 § dataskyddslagen (se vidare avsnitt 6.6.6). Utredningen konstaterar att UHR med stöd av 3 kap. 3 § 2 och 3 dataskyddslagen får behandla känsliga personuppgifter om behandlingen är nödvändig för handläggning av ett ärende eller om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Utredningen bedömer att den personuppgiftsbehandling som uppgiftsskyldigheten kan komma att medföra är nödvändig för att UHR ska kunna fullgöra sina uppgifter och därmed bidra till att Arbetsförmedlingens beslutsunderlag om arbetsökandes gymnasiala meriter är korrekt och fullständigt. Ytterst är det dock UHR som personuppgiftsansvarig som behöver bedöma om förutsättningarna för att behandla känsliga personuppgifter är uppfyllda. Sammantaget bedömer utredningen att det finns rättsligt stöd för UHR att behandla känsliga personuppgifter till följd av den föreslagna uppgiftsskyldigheten. Det finns inte behov av ytterligare bestämmelser för att UHR ska få behandla känsliga personuppgifter.

När det gäller Arbetsförmedlingen bedömer utredningen att befintliga bestämmelser avseende behandling av känsliga personuppgifter i myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering inte hindrar den behandling av känsliga personuppgifter som kan komma att utföras av Arbetsförmedlingen när myndigheten tar emot och behandlar personuppgifter från UHR.¹³³ I avsnitt 6.6.6 föreslås att Arbetsförmedlingen ska få behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen, om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. Som en följd av förslaget kommer Arbetsförmedlingen ha

¹³³ Se 9 § första stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, 9 § första och andra styckena förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

rättsligt stöd för att behandla känsliga personuppgifter, inklusive dem som omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten.

Elektroniskt utlämnande av uppgifter

Arbetsförmedlingen behöver kunna lämna ut personuppgifter elektroniskt till UHR för att UHR ska kunna fullgöra sin föreslagna uppgiftsskyldighet i förhållande till Arbetsförmedlingen. Utlämnande av personuppgifter utgör en behandling av personuppgifter enligt dataskyddsförordningen.¹³⁴ Det innebär att de grundläggande förutsättningarna för behandling måste vara uppfyllda, bl.a. att det finns en rättslig grund för behandlingen. Utredningens förslag om en uppgiftsskyldighet för UHR utgör en rättslig grund som tillåter personuppgiftsbehandling i form av utlämnande av personuppgifter. Dataskyddsförordningen och dataskyddslagen innehåller inga begränsningar när det gäller sättet för utlämnande. Däremot ställer dataskyddsförordningen krav på bl.a. uppgiftsminimering samt lämpliga säkerhetsåtgärder (se avsnitt 6.3.1).

Som tidigare har beskrivits omfattas UHR:s verksamhet avseende Beda inte av någon registerförfattning. Det finns således inte någon reglering av formen för utlämnande av personuppgifter. Det innebär att UHR kan lämna ut personuppgifter elektroniskt till Arbetsförmedlingen. Myndigheten ansvarar för att dataskyddsförordningens krav på bl.a. uppgiftsminimering och lämplig säkerhet för personuppgifterna är uppfyllda.

När det gäller Arbetsförmedlingen finns det begränsningar i myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering avseende regleringen av elektroniskt utlämnande av personuppgifter. Personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska databasen får enligt 13 § första stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten lämnas ut till en enskild på medium för automatiserad behandling endast om regeringen har meddelat föreskrifter om det. Av andra stycket framgår att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka personuppgifter som får lämnas ut på medium för automatiserad behandling till myndigheter och enskilda. I 11 a–15 §§ förordningen om behandling av personuppgifter i den arbets-

¹³⁴ Jfr artikel 4.2 i dataskyddsförordningen.

marknadspolitiska verksamheten finns föreskrifter om att Arbetsförmedlingen får lämna ut personuppgifter till flera myndigheter och andra aktörer på medium för automatiserad behandling. Enligt förordningens 11 b § får Arbetsförmedlingen lämna ut personuppgifter på ett medium för automatiserad behandling om det behövs för att någon annan ska kunna lämna ut personuppgifter till myndigheten. Utredningen bedömer därför att Arbetsförmedlingen med stöd av den befintliga regleringen kommer att kunna begära in personuppgifter elektroniskt från UHR om en arbetssökandes gymnasiala meriter. I avsnitt 6.6.12 föreslås att Arbetsförmedlingen ska få lämna ut personuppgifter elektroniskt. Personuppgifter ska dock inte få lämnas ut genom direktåtkomst, förutom när det gäller IAF. Som en följd av förslaget kommer Arbetsförmedlingen kunna lämna ut personuppgifter elektroniskt till UHR för att UHR ska kunna fullgöra sin föreslagna uppgiftsskyldighet. Arbetsförmedlingen kommer dock inte kunna lämna ut personuppgifter till UHR genom direktåtkomst.

4.6.4 Förslaget om uppgiftsskyldighet för Universitets- och högskolerådet är förenligt med skyddet för enskildas personliga integritet

Utredningens bedömning: Den nya uppgiftsskyldighet som föreslås för UHR och den utökade personuppgiftsbehandling som förslaget medför kommer att utgöra ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten enligt regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget är förenligt med kraven i dataskyddsförordningen.

Skälen för utredningens bedömning

Förslaget kan medföra ett större intrång i den personliga integriteten

I avsnitt 4.6.2 föreslås en uppgiftsskyldighet för UHR. Uppgiftsskyldigheten medför ett intrång i enskildas rätt till personlig integritet. Som en följd av förslaget kommer uppgifter att lämnas mellan Arbetsförmedlingen och UHR i högre utsträckning än vad som sker i dagsläget och utan att den enskildes samtycke först inhämtas.

Förslaget omfattar uppgifter som i de flesta fall är offentliga men som i vissa fall omfattas av sekretess. Utbytet förutsätter också att personuppgifter behandlas och det kan även medföra en behandling av känsliga personuppgifter.

Utredningens förslag kan medföra en ökad risk för spridning av personuppgifter och bidra till att mer information om en arbetssökande samlas hos Arbetsförmedlingen. Att större mängder uppgifter samlas hos en aktör innebär ökade risker för obehörig beaktning. Samtidigt behöver det beaktas att de uppgifter som kommer att omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten i viss utsträckning redan hanteras av Arbetsförmedlingen i dagsläget genom att uppgifterna lämnas till myndigheten av den sökande. Även om de uppgifter som UHR ska lämna till Arbetsförmedlingen inte på egen hand bedöms ge en så omfattande bild av den enskildes liv att de utgör övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden, kommer uppgifterna kunna bidra till kartläggning av hans eller hennes personliga förhållanden även om syftet med uppgiftsskyldigheten är att Arbetsförmedlingen ska kunna handlägga sina ärenden.¹³⁵

Syftet med den föreslagna uppgiftsskyldigheten är att säkerställa att Arbetsförmedlingen får de uppgifter om en arbetssökandes gymnasiala meriter som behövs för ett ärende inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som myndigheten ansvarar för. Arbetsförmedlingen har ett tydligt behov av uppgifterna i sin verksamhet, t.ex. för att handlägga och kontrollera uppgifter i ärenden men också för att säkerställa korrekta utbetalningar. En myndighets åtgärd som har kontrollerande inslag bedöms vara mer ingripande än åtgärder som har enbart stödjande inslag. Det bör dock beaktas att tillgång till sådana uppgifter om enskilda minskar risken för att handläggning och beslut baseras på felaktig information och att ersättning betalas ut på felaktiga grunder hos Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, vilket bedöms vara till nytta för både samhället och enskilda. Det bör också framhållas att regleringen inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inte är utformad så att det är tvingande att ta del av insatser. Att arbetssökande kan förlora

¹³⁵ Jfr prop. 2009/10:80 s. 180.

möjligheten att ta del av insatser eller förlora rätt till ersättning tar inte bort regleringens gynnande karaktär.¹³⁶

Samtidigt som uppgiftsskyldigheten bedöms medföra ett intrång i enskildas personliga integritet är det övergripande syftet med förslaget att uppnå ett förbättrat informationsutbyte. Det syftar bl.a. till att effektivisera handlägningsprocessen, att enskilda ska få ett bättre stöd och att fler ska kunna ta del av utbildning som förbättrar deras förutsättningar att komma i arbete. Som tidigare har beskrivits bedöms förslaget inte innebära ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen.

Begränsningar av intrånget i den personliga integriteten

Utredningens förslag innebär ett utlämnande av tydligt avgränsade uppgifter som endast ska få lämnas ut om det finns ett behov av det för ett ärende inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Genom kravet på att personuppgifterna ska behövas för ett ärende inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som Arbetsförmedlingen ansvarar för är behandlingen en nödvändig och proportionerlig åtgärd för att säkerställa detta allmänna intresse. Den är därmed tillåten på så sätt som krävs enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen. Vidare kommer personuppgifter endast lämnas ut på begäran, vilket innebär att risken för att fler uppgifter lämnas ut än vad som behövs för att t.ex. besluta i ett ärende hos Arbetsförmedlingen minskar. Detta är även i linje med vad som följer av den grundläggande principen om uppgiftsminimering (artikel 5.1 c i dataskyddsförordningen).

I den mån uppgiftsskyldigheten omfattar känsliga personuppgifter om hälsa enligt artikel 9.1 dataskyddsförordningen rör det sig inte om detaljerade personuppgifter, exempelvis i form av läkarutlåtanden, utan om mer generella uppgifter. Förslaget om uppgiftsskyldighet syftar till att förbättra Arbetsförmedlingens möjligheter att kunna utföra sina uppgifter och bedriva sin arbetsmarknadspolitiska verksamhet på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Syftet är bl.a. att arbetssökande ska få rätt stöd i rätt tid och att de som har

¹³⁶ Jfr prop. 2016/17:175, *Ett nytt regelverk för nyanlända invandrarers etablering i arbets- och samhällslivet*, s. 49.

behov av utbildning för att komma i arbete får möjlighet till det. Sekretessskyddet för uppgifterna bedöms vara tillfredsställande även efter utlämnandet till Arbetsförmedlingen.

Av integritetsskäl behöver utbytet av uppgifter begränsas till den krets personer som berörs och endast de uppgifter som behövs ska kunna lämnas ut från UHR. Uppgiftsutbytet kommer att kunna ske elektroniskt men uppgifter kommer inte att utbytas genom direkt-åtkomst.

Behandlingen av personuppgifter med anledning av förslaget

UHR är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som sker genom utlämnandet av uppgifter till Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen är personuppgiftsansvarig för den behandling som sker vid begäran och vid mottagandet av uppgifter från UHR. En stor del av de uppgifter som UHR och Arbetsförmedlingen kommer att utbyta är inte särskilt integritetskänsliga. I många fall handlar det också om uppgifter som Arbetsförmedlingen redan kan få tillgång till på begäran eller genom att den arbetssökande själv lämnar in uppgifterna till Arbetsförmedlingen. Uppgiftsskyldigheten kan dock även omfatta känsliga personuppgifter, t.ex. uppgifter om etniskt ursprung.

Nuvarande kompletterande dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen innehåller begränsningar i fråga om vilka personuppgifter som får behandlas och hur de får behandlas. Utredningens förslag om ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen innebär begränsningar i fråga om för vilka ändamål personuppgifter får behandlas och hur de får behandlas hos myndigheten. De personuppgifter som kommer att behandlas hos Arbetsförmedlingen som en följd av UHR:s uppgiftsskyldighet kommer att omfattas av flera olika skyddsåtgärder. Förslaget till ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen innehåller bl.a. bestämmelser om begränsning av tillgången till personuppgifter och sökbegränsningar. Även för UHR:s verksamhet som inte omfattas av någon särskild registerförfattning, finns begränsningar i dataskyddförordningen och dataskyddslagen som ger den arbetssökande skydd. Som personuppgiftsansvariga måste både UHR och Arbetsförmedlingen kunna visa att personuppgiftsbehandlingen har en rättslig grund och att den registrera-

des rättigheter skyddas genom att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder (artikel 24 och 32 i dataskyddsförordningen).

Inga alternativa lämpliga lösningar bedöms uppnå syftet

Som tidigare har beskrivits är det övergripande syftet med förslaget om uppgiftsskyldighet för UHR att uppnå ett förbättrat informationsutbyte. Det syftar bl.a. till att effektivisera handlägningsprocessen, att enskilda ska få ett bättre stöd och att fler ska kunna ta del av utbildning som förbättrar deras förutsättningar att komma i arbete. Ett alternativ till den föreslagna uppgiftsskyldigheten för UHR är att hämta in de aktuella uppgifterna med den enskildes samtycke. Utredningen har dock ovan bedömt att det inte är ett lämpligt alternativ, eftersom det finns en risk för att nödvändiga uppgifter inte lämnas. Ett annat alternativ är att uppmana den enskilde att i större utsträckning komma in med kompletterande underlag. Ett sådant alternativ skulle dock inte vara tidseffektivt och skulle inte heller tillgodose Arbetsförmedlingens behov av att kontrollera inlämnade uppgifter. Det finns även en risk för över-skottsinformation, vilket kan medföra en mer omfattande personuppgiftsbehandling. Utredningen bedömer därför att det inte finns några lämpliga alternativ till den uppgiftsskyldighet som föreslås för UHR som skulle medföra ett mindre intrång i den personliga integriteten men ändå uppnå syftet.

Intrånget i den personliga integriteten är motiverat och proportionerligt

Utredningens förslag om uppgiftsskyldighet för UHR bedöms inte innebära ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. Bedömningen är att arten av de personuppgifter som Arbetsförmedlingen kommer att behandla inte kommer att förändras jämfört med vad som sker i dagsläget, däremot kan mängden uppgifter öka något. Det övergripande syftet med förslaget är att uppnå ett förbättrat informationsutbyte. Det syftar bl.a. till att effektivisera handlägningsprocessen, att enskilda ska få ett bättre stöd och att fler ska kunna ta del av utbildning som förbättrar deras förutsättningar att komma

i arbete. Förslaget syftar också till att förbättra Arbetsförmedlingens möjligheter att säkerställa korrekta utbetalningar. Genom kravet på att personuppgifterna ska behövas för handläggning av ärenden som Arbetsförmedlingen ansvarar för är behandlingen en nödvändig och proportionerlig åtgärd för att säkerställa dessa allmänna intressen. Behandlingen är därmed tillåten enligt vad som krävs enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen. Vidare kommer personuppgifter endast lämnas ut på begäran, vilket innebär att risken för utlämnande av fler uppgifter än vad som behövs för att handlägga ett ärende hos Arbetsförmedlingen motverkas. Detta är även i linje med vad som följer av den grundläggande principen om uppgiftsminimering enligt artikel 5.1 c i dataskyddsförordningen.

Utredningen bedömer vidare att sekretesskyddet för personuppgifterna kommer att vara tillfredsställande även efter ett utlämnande till Arbetsförmedlingen. Förslaget möjliggör ett utökat utbyte av uppgifter av samma slag som i flera fall kan lämnas ut på begäran redan i dagsläget samtidigt som det bidrar till att effektivisera ärendehandläggningen. Att Arbetsförmedlingen har tillgång till fullständiga och korrekta uppgifter om arbetssökandes gymnasiala meriter i sin ärendehandläggning är angeläget för hela samhället och är också till nytta för de enskilda som berörs. Några lämpliga, mindre ingripande åtgärder för att uppnå syftet med den föreslagna bestämmelsen finns inte.

Utredningen bedömer därför att den föreslagna uppgiftsskyldigheten för UHR innebär en godtagbar och proportionerlig avvägning mellan det starka allmänna intresset och skyddet för den personliga integriteten. Förslaget innebär därför också ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten enligt regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget bedöms vara förenligt med kraven i dataskyddsförordningen.

4.6.5 En skyldighet för universitet och högskolor att lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen

Utredningens bedömning: Arbetsförmedlingens behov av uppgifter om arbetssökandes studier vid universitet och högskolor kan inte fullt ut tillgodoses med nuvarande reglering.

Utredningens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska enligt den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten få meddela föreskrifter om skyldighet för universitet och högskolor att till Arbetsförmedlingen lämna uppgifter som myndigheten behöver i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Universitet och högskolor ska enligt förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten på begäran lämna uppgift om en arbetssökandes ansökan, antagning, deltagande i studier, studiernas tid och omfattning och examen till Arbetsförmedlingen, om uppgiften behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Skälen för utredningens bedömning och förslag

Uppgifter som Arbetsförmedlingen behöver för att utföra sina uppgifter

Arbetsförmedlingen har behov av uppgifter om arbetssökandes studier vid universitet och högskolor, t.ex. uppgifter om examen, antagning och deltagande i utbildning, för att utföra sina uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Uppgifter om en arbetssökandes utbildningsbakgrund i form av examen från universitet och högskola behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna bedöma den sökandes behov av stöd, planera insatser och aktiviteter och bedöma vilka yrken som är lämpliga för den sökande att söka. Vid bedömningen av vad som är ett lämpligt arbete ska det bl.a. tas hänsyn till vilken utbildning den sökande har.

Deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin¹³⁷ respektive etableringsprogrammet¹³⁸ kan anvisas att söka utbildning vid universitet eller högskola. En anvisning att söka utbildning ska vara arbetsmarknadspolitiskt motiverad för den enskilde och ur ett övergripande arbetsmarknadspolitiskt perspektiv (se avsnitt 4.6.1). En arbetssökande som har anvisats att söka en högskoleutbildning kan komma att inte antas till utbildningen, t.ex. om han eller hon inte är behörig eller om det sker ett urval.¹³⁹ Att en arbetssökande inte

¹³⁷ 30 § andra stycket 5 förordningen om arbetsmarknadspolitiska program.

¹³⁸ 13 § 3 förordningen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

¹³⁹ 7 kap. 5–23 §§ högskoleförordningen.

har antagits till en sökt utbildning är information som Arbetsförmedlingen kan behöva, t.ex. för att myndigheten ska kunna bedöma vilka andra arbetsmarknadspolitiska insatser som är motiverade för honom eller henne.

Att en arbetssökande har antagits till och påbörjat en sökt utbildning, oavsett om ansökan har föregåtts av en anvisning eller inte, är också information som Arbetsförmedlingen behöver för att bedöma om den sökande ska fortsätta vara inskriven som arbetssökande eller om han eller hon ska avregistreras. Att en sökande har avregistrerats på grund av övergång till studier är information som behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna ta fram och tillgängliggöra kunskapsunderlag och statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.¹⁴⁰ Sådan information behövs också för myndighetens arbete med uppföljning och utvärdering av verksamheten, bl.a. för att bedöma vilka arbetsmarknadspolitiska insatser som är effektiva.¹⁴¹ Uppgifter om att en arbetssökande har påbörjat en utbildning kan även behövas för att Arbetsförmedlingen ska kunna betala ut resultatersättning till en leverantör som på uppdrag av myndigheten har utfört en arbetsmarknadspolitisk insats.

Vidare ska Arbetsförmedlingen granska inkomna aktivitetsrapporter från arbetssökande och bl.a. bedöma om de arbeten som den sökande har sökt stämmer överens med hans eller hennes utbildningsbakgrund, erfarenhet och övriga kvalifikationer. Arbetsförmedlingen ansvarar även för att besluta om sanktioner i form av varning eller avstängning från rätt till ersättning om en programdeltagare utan godtagbart skäl inte har uppfyllt sina skyldigheter, t.ex. inte har sökt anvisat lämpligt arbete, inte aktivt har sökt lämpliga arbeten eller har avvisat ett erbjudet lämpligt arbete.¹⁴² Arbetsförmedlingen ska också besluta om sanktioner för en programdeltagare som utan godtagbart skäl inte har deltagit i insats eller aktivitet inom programmet, inte har sökt anvisad utbildning eller har avvisat en utbildning som han eller hon har anvisats att söka och är antagen till.¹⁴³ För att Arbetsförmedlingen ska kunna besluta om sanktioner

¹⁴⁰ 4 § första stycket förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

¹⁴¹ 4 § andra stycket 1 förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

¹⁴² 6 kap. 2 § första stycket 5 och 7, 3 § första stycket 1 förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

¹⁴³ 6 kap. 2 § första stycket 4 och 6, 3 § första stycket 2 förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

behöver myndigheten alltså information om huruvida den sökande har eller inte har ansökt om den utbildning som han eller hon har anvisats att söka. Myndigheten behöver även information om antagning till och deltagande i utbildning samt information om avbrott i studierna och vilken tid och omfattning studierna har. Även sådana uppgifter kan påverka programdeltagarens rätt till ersättning.

Arbetsförmedlingens behov av uppgifter för ärenden om ersättning omfattar även sådana uppgifter som Försäkringskassan behöver. Arbetsförmedlingens beslut om avstängning från rätt till ersättning påverkar t.ex. storleken på den ersättning som Försäkringskassan ska betala ut.¹⁴⁴ Försäkringskassan kan även ha behov av uppgifter från Arbetsförmedlingen i ett ärende om återkrav av ersättning eller för att pröva rätt till ersättning om den arbetssökande är förhindrad att delta i programmet på grund av sjukdom.

Universitets och högskolors uppgifter

Vid universitet och högskolor ges eftergymnasial utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Examina utfärdas på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. I vissa fall krävs tillstånd för att utfärda examina.

De flesta universitet och högskolor har staten som huvudman. I högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen finns bestämmelser om de statliga universiteten och högskolorna. En annan viktig författning inom området är förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor som bl.a. innehåller bestämmelser om studieregister vid statliga universitet och högskolor och om UHR:s antagningsregister. Då statliga högskolor är myndigheter styrs verksamheterna även av regeringens årliga regleringsbrev. Enligt bilaga 1 till högskoleförordningen finns det för närvarande 16 statliga universitet och 15 statliga högskolor.

Det finns också ett antal enskilda utbildningsanordnare med examenstillstånd. Dessa drivs av t.ex. stiftelser eller föreningar som av regeringen getts tillstånd att utfärda högskoleexamina enligt den svenska examensordningen.¹⁴⁵ Chalmers tekniska högskola och Handelshögskolan i Stockholm är exempel på sådana enskilda ut-

¹⁴⁴ 10 kap. 3 § förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

¹⁴⁵ 5 § lagen om tillstånd att utfärda vissa examina.

bildningsanordnare. Enskilda utbildningsanordnares verksamhet regleras i lagen om tillstånd att utfärda vissa examina.

UHR:s uppgifter

Som framgår av avsnitt 4.6.2 har UHR i uppdrag att föra en betygsdatabas över enskildas gymnasiala meriter (Beda). Uppgifterna samlas in från gymnasieskolan, den kommunala vuxenutbildningen på gymnasial nivå och folkhögskolan.

Av 4 kap. förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor framgår att UHR även får föra ett antagningsregister till hjälp för universitets och högskolors antagning av studenter. UHR använder ett antagningssystem som heter NyA. Uppgifter om studenter får hämtas in från högskolornas studieregister (2 §). Uppgifter om gymnasiala meriter hämtas in från den nationella betygsdatabasen Beda.

Reglering av högskolornas studieadministration

För sin studieadministration använder sig samtliga statliga universitet och högskolor bl.a. av det nationella systemet Ladok. Ladok är ett system som ger lärosätena stöd i de olika studieadministrativa processerna. Systemet ägs för närvarande av 40 lärosäten (samtliga statliga lärosäten och några av de enskilda utbildningsanordnarna) tillsammans genom ett konsortium. Systemutvecklingen sker gemensamt för alla högskolor men varje högskola ansvarar för innehållet i sitt eget register.¹⁴⁶

Ladok innehåller det studieregister som universiteten och högskolorna använder. Enligt 2 kap. 1 § förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor ska varje högskola dokumentera uppgifter om studenter och föra registret med hjälp av automatiserad behandling. Ändamålet med registret är enligt 2 § att säkra att uppgifter om sökande till utbildning, genomgångna studier, betyg över utbildningar och examina bevaras. Uppgifterna ska även kunna läggas till grund för bl.a. uppföljning och utvärder-

¹⁴⁶ SOU 2017:49, s. 193 och Universitetskanslersämbetet (UKÄ), *En översyn av förordningen (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor, Slutredovisning av ett regeringsuppdrag*, 2023, s. 39.

ing och för antagning av studenter. Enligt 3 och 5 §§ ska det för varje student dokumenteras uppgifter om namn och personnummer, behörighet, urvalsgrund, skyldighet att betala och betalning av anmälningsavgift och studieavgift, antagning, deltagande i utbildning och prov, studieresultat, betyg, tillgodoräknad utbildning eller annan tillgodoräknad verksamhet, examen och sådana uppgifter som krävs för att uppgifter ska kunna lämnas till Statistiska centralbyrån och UHR. Registret får också innehålla de uppgifter om studenter som behövs för resultatredovisning. När det gäller behandling av känsliga personuppgifter vid universitet och högskolor som är myndigheter finns det i 5 a § en hänvisning till 3 kap. 3 § data-skyddslagen.

Ladok används också för utbyte av information mellan lärosätena och andra myndigheter. Enligt 2 kap. 6 § förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor får uppgifter på medium för automatiserad behandling lämnas ut från en högskolas studieregister till vissa aktörer, däribland andra högskolor och vissa särskilt angivna statliga myndigheter.

Skyldigheten enligt förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor att föra ett studieregister gäller bara för statliga universitet och högskolor. Flera enskilda utbildningsanordnare följer dock förordningen i tillämpliga delar, bl.a. genom att använda Ladok. Vissa utbildningsanordnare använder sig av andra studieregister.¹⁴⁷

Det antagningsregister för högskoleutbildning som UHR får föra får, precis som studieregistret, omfatta uppgifter om namn, personnummer, behörighet, urvalsgrund, skyldighet att betala och betalning av anmälningsavgift och studieavgift, antagning, deltagande i utbildning och prov, studieresultat, betyg, tillgodoräknad utbildning eller annan tillgodoräknad verksamhet och examen. Registret får även omfatta behörighetsgrundande meriter, urvalsgrundande meriter och uppgifter och, med vissa undantag, de uppgifter i övrigt som en student åberopar i samband med antagning till en utbildning (1 och 3 §§).

¹⁴⁷ UKÄ, *En översyn av förordningen (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor, Slutredovisning av ett regeringsuppdrag*, s. 45 f.

Närmare om det nationella systemet Ladok

Utbildningsdatautredningen konstaterade 2017 att bestämmelser i 2 kap. förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor i många fall inte motsvarade de verkliga förhållandena. Exempelvis konstaterade utredningen att Ladok är ett system som består av flera gemensamt tillgängliggjorda uppgiftssamlingar. Förordningens 2 kap. bygger dock på förutsättningen att varje lärosäte för ett eget, i förhållande till övriga separat, studieregister.¹⁴⁸ Utredningen bedömde också att bestämmelserna i 2 kap. inte följde den lagstiftningsteknik och systematik som finns i registerförordningar inom andra områden, vilket kan skapa oklarheter och tillämpningssvårigheter. Utredningen ansåg vidare att det var osäkert om uppräkningsen i 2 kap. 6 § var uttömmande eller om utlämnande kunde ske även till andra aktörer. Utredningen bedömde sammantaget att det var påkallat med en allmän översyn av bestämmelserna i förordningen i syfte att skapa ett tydligare och därmed rättssäkrare stöd för behandling av personuppgifter för bl.a. lärosätena. Eftersom en sådan översyn låg utanför uppdraget och inte heller rymdes inom den tidsram som utredningen hade till sitt förfogande för att fullgöra uppdraget, lämnade utredningen inga förslag i delarna.¹⁴⁹

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har på uppdrag av regeringen genomfört en översyn av förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor. I uppdraget har bl.a. ingått att bedöma vilka ändringar som är nödvändiga för att förordningen ska kunna tillämpas av berörda myndigheter på ett ändamålsenligt sätt samt att bedöma om enskilda utbildningsanordnare bör omfattas av förordningen och vilka rättsliga förutsättningar som gäller för det.¹⁵⁰ I UKÄ:s redovisning av uppdraget lämnas förslag på flera ändringar och tillägg i förordningen, bl.a. i 2 kap. Myndigheten anser att enskilda utbildningsanordnare inte bör omfattas av förordningen och därigenom vara skyldiga att dokumentera uppgifter om studenter i ett studieregister. Enligt myndigheten bör frågan om enskilda utbildningsanordnares skyldighet att ha ett studieregister lösas på annat sätt än att de ska omfattas av förordningen. Myndigheten anser vidare att varje högskola även i fort-

¹⁴⁸ SOU 2017:49 s. 282.

¹⁴⁹ SOU 2017:49 s. 283.

¹⁵⁰ U2022/01915.

sättningen bör vara ansvarig för att föra ett eget studieregister.¹⁵¹ Ladokkonsortiet föreslår i en egen skrivelse till regeringen en reglering av Ladok som avviker från UKÄ:s förslag i rapporten av regeringsuppdraget. Enligt konsortiet bör bl.a. lärosätena ha ett gemensamt studieregister som de är gemensamt ansvariga för.¹⁵² UKÄ:s rapport och Ladokkonsortiets skrivelse bereds inom Regeringskansliet.

*Sekretess inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten
och inom universitets- och högskolesektorn*

Uppgifter om enskildas personliga förhållanden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten omfattas av sekretess med ett rakt skaderekvisit och presumptionen är således för offentlighet (28 kap. 11 § OSL). I förarbetena till den lagändring som innebar en övergång från ett omvänt till ett rakt skaderekvisit för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten anförde regeringen att känsliga uppgifter om en enskilds personliga förhållanden dock typiskt sett fortsatt kommer att omfattas av ett sekretesskydd även vid tillämpningen av ett rakt skaderekvisit.¹⁵³

Statliga universitet och högskolor är myndigheter och omfattas således av offentlighetsprincipen och bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen och OSL om rätten att ta del av allmänna handlingar. Av bilagan till OSL framgår när det gäller enskilda utbildningsanordnare att Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping i all verksamhet ska jämföras med myndigheter vid tillämpningen av lagen (jfr 2 kap. 4 § OSL). Reglerna om handlingsoffentlighet och sekretess är således tillämpliga i all verksamhet hos dessa utbildningsanordnare. Av bilagan framgår vidare att Handelshögskolan i Stockholm jämföras med myndighet endast i verksamhet som gäller statligt stöd i form av utbildningsbidrag för doktorander.

Hos universitet och högskolor vars verksamhet omfattas av OSL gäller sekretess för uppgift om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållan-

¹⁵¹ UKÄ, *En översyn av förordningen (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor, Slutredovisning av ett regeringsuppdrag*, s. 45 f.

¹⁵² Ladokkonsortiet, *Förslag till framtida reglering av studieregistret Ladok*, 2023.

¹⁵³ Prop. 2021/22:216 s. 30.

den, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs (23 kap. 5 § andra stycket OSL). Här gäller ett rakt kvalificerat skaderekvisit, vilket innebär en presumtion för offentlighet. Bestämmelsen gör det möjligt att sekretessbelägga uppgifter om förföljda personers identitet.¹⁵⁴

Hos alla myndigheter gäller vidare enligt 21 kap. OSL ett minimi-sekretesskydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden oavsett i vilket sammanhang som uppgifterna förekommer. Det gäller t.ex. uppgifter om hälsa och sexualliv eller uppgifter om förföljda personer.

Arbetsförmedlingens behov av uppgifter om arbetssökandes studier vid universitet och högskolor kan inte fullt ut tillgodoses med nuvarande reglering

Arbetsförmedlingen har till utredningen framfört ett behov av att i större utsträckning få tillgång till uppgifter om arbetssökandes studier vid universitet och högskolor direkt från lärosätena och att uppgifterna behöver kunna lämnas elektroniskt till Arbetsförmedlingen. Enligt myndigheten bör uppgifter kunna lämnas ut från det nationella systemet Ladok.

De uppgifter som bedöms behövas rör arbetssökandes ansökan, antagning, deltagande i studier, studiernas tid och omfattning och examen. Utredningen bedömer att om Arbetsförmedlingen skulle få tillgång till sådana uppgifter elektroniskt från universiteten och högskolorna skulle det förbättra kvaliteten i myndighetens underlag om arbetssökande och effektivisera handläggningen av ärenden. Som tidigare har beskrivits är det en tidskrävande process för Arbetsförmedlingen att få in uppgifterna från den arbetssökande och det förekommer att arbetssökande lämnar in ofullständiga eller felaktiga underlag. Att underlag om arbetssökandes studier är korrekt och fullständigt är viktigt för att Arbetsförmedlingen på ett effektivt sätt ska kunna sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft, ge ändamålsenligt stöd och insatser för att stärka en arbetssökandes möjligheter att få ett arbete och verka för att sökande som har behov av det tar del av utbildning. Det är också

¹⁵⁴ Prop. 2005/06:161 s. 60, 61 och 100.

viktigt för myndighetens arbete med att ta fram statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten samt arbetet med att analysera, följa upp och utvärdera den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Av tidigare beskrivning framgår att UHR administrerar ett antagningsregister för högskoleutbildning och att registret får omfatta samma uppgifter som finns i högskolornas studieregister. Frågan är därför om UHR skulle kunna tillhandahålla de uppgifter om arbetssökandes studier vid universitet och högskolor som Arbetsförmedlingen behöver. Eftersom universiteten och högskolorna redan hanterar sådana uppgifter bedömer utredningen att det är mest ändamålsenligt att uppgifterna lämnas av lärosätena till Arbetsförmedlingen. UHR har också framfört till utredningen att antagningsregistret innehåller färre uppgifter än lärosätenas studieregister, exempelvis saknas uppgifter om huruvida en enskild har påbörjat sina studier.

De flesta uppgifter som statliga universitet och högskolor, inklusive de enskilda utbildningsanordnare som omfattas av offentlighetsprincipen, hanterar och som rör en arbetssökandes ansökan, antagning, deltagande i studier, studiernas tid och omfattning och examen omfattas inte av sekretess och kan därför lämnas till Arbetsförmedlingen om de begärs ut. Universitet och högskolor som omfattas av OSL är skyldiga att på begäran lämna ut sådana uppgifter med stöd av 6 kap. 5 § OSL, om det inte hindrar arbetets behöriga gång. Uppgifter om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om den enskildes personliga förhållanden kan dock omfattas av sekretess enligt 23 kap. 5 § andra stycket OSL, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Som tidigare har beskrivits gör bestämmelsen det möjligt att sekretessbelägga förföljda personers identitet.¹⁵⁵ Redan i dagsläget är det möjligt för universitet och högskolor att efter en sekretessprövning mot det aktuella skaderekvisitet lämna ut uppgifter om en arbetssökandes studier till Arbetsförmedlingen. En sådan prövning behöver dock göras i varje enskilt fall och är således tidskrävande. Mot bakgrund av att Arbetsförmedlingen har behov av uppgifter om arbetssökandes studier i många fall, är en sådan hantering enligt utredningen varken effektiv eller ändamålsenlig.

¹⁵⁵ Prop. 2005/06:161 s. 60, 61 och 100.

För att Arbetsförmedlingen ska kunna ta del av uppgifter om arbetssökandes studier vid universitet och högskolor på ett effektivt och ändamålsenligt sätt behöver uppgifter kunna lämnas regelbundet och utan hinder av sekretess i de fall sekretess gäller för de aktuella uppgifterna. Ett sätt att dela information som omfattas av sekretess är att göra det med den enskildes samtycke. Enligt 10 kap. 1 § OSL följer det av 12 kap. OSL att sekretess till skydd för en enskild inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan enskild eller till en myndighet, om den enskilde samtycker till det. Det gäller med de begränsningar som anges i 12 kap. (se mer om samtycke i avsnitt 4.3). Utredningen bedömer att ett informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och universitet och högskolor inte bör vara beroende av den enskildes samtycke, eftersom det finns en risk för att nödvändiga uppgifter inte lämnas. Bedömningen är vidare att det inte är möjligt att tillämpa 10 kap. 2 § OSL för att Arbetsförmedlingen ska få de uppgifter som behövs, eftersom den bestämmelsen tar sikte på att universitetet eller högskolan som utlämnande myndighet ska kunna fullgöra sin verksamhet. Det bedöms inte heller vara lämpligt att förlita sig på generalklausulen enligt 10 kap. 27 § OSL för ett regelbundet utlämnande av sådana uppgifter som omfattas av sekretess. Av förarbetena till den bestämmelsen framgår att utgångspunkten är att rutinmässigt utbyte av uppgifter som omfattas av sekretess ska regleras särskilt i författning.¹⁵⁶

När det gäller enskilda utbildningsanordnare som inte omfattas av offentlighetsprincipen är dessa inte skyldiga att lämna ut uppgifter om enskildas studier till Arbetsförmedlingen. Enskilda utbildningsanordnare kan dock omfattas av bestämmelser om uppgiftsskyldighet gentemot en myndighet i syfte att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter.¹⁵⁷ Bestämmelser om uppgiftsskyldighet för enskilda utbildningsanordnare förutsätter stöd i lag enligt 8 kap. 2 § första stycket 2 och 3 § regeringsformen (se nedan).

Sammanfattningsvis bedömer utredningen att det behöver införas en sekretessbrytande bestämmelse som gör det möjligt för universitet och högskolor att, utan hinder av sekretess enligt 23 kap. 5 § andra stycket OSL, lämna uppgifter om en arbetssökandes studier till Arbetsförmedlingen. Enligt utredningen är det mest ända-

¹⁵⁶ Prop. 1979/80:2 Del A s. 327.

¹⁵⁷ Se t.ex. 6 kap. 6 § studiestödslagen, 6 kap. 9 och 10 §§ studiestödsförordningen (2000:655) och 7 § lagen (2001:99) om den officiella statistiken.

målsenligt att bryta sekretessen med en uppgiftsskyldighet med stöd av 10 kap. 28 § OSL. En uppgiftsskyldighet gör det också möjligt för Arbetsförmedlingen att samla in de uppgifter som behövs om arbetssökandes studier från enskilda utbildningsanordnare. Härutöver skapar en uppgiftsskyldighet en tydlig rättslig grund för lärosätena att lämna ut såväl offentliga uppgifter som uppgifter som omfattas av sekretess.

Samhällsintresset av att dela nödvändiga uppgifter väger tyngre än skyddet för enskildas personliga integritet

Nuvarande sekretessreglering innebär att universitet och högskolor inte kan lämna ut alla uppgifter till Arbetsförmedlingen som är nödvändiga för att myndigheten på ett effektivt och ändamålsenligt sätt ska kunna utföra sina uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. En ändring av regleringen förutsätter att intresset av att de sekretessbelagda uppgifterna lämnas ut väger tyngre än den enskildes intresse av att de inte sprids.

En uppgiftsskyldighet för universitet och högskolor att lämna uppgifter om arbetssökandes studier till Arbetsförmedlingen innebär att uppgifter om enskilda kommer att lämnas regelbundet till Arbetsförmedlingen utan den enskildes samtycke. Förslaget kan medföra att Arbetsförmedlingen får tillgång till uppgifter som myndigheten tidigare inte har haft tillgång till samt att uppgifterna kan få en större spridning. Att fler uppgifter om enskilda lämnas mellan myndigheterna jämfört med vad som är möjligt i dagsläget innebär ett intrång i den enskildes personliga integritet. Uppgiftslämnandet kan omfatta uppgifter om en förföljd persons identitet. Ett utlämnande av sådana uppgifter medför ett större intrång i den enskildes personliga integritet, eftersom det rör sig om integritetskänsliga uppgifter. Arbetsförmedlingen har dock behov av att ta del av fullständig och korrekt information som rör arbetssökandes studier vid universitet och högskolor för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredningen bedömer att samhällsintresset av att Arbetsförmedlingen tar del av uppgifter från universiteten och högskolorna för detta ändamål väger tyngre än det intresse som sekretessen ska skydda. Som beskrivs nedan kommer uppgifterna att omfattas av ett sekretesskydd även hos Arbetsförmedlingen. Det bedöms där-

med vara motiverat att bryta sekretessen för uppgifter som omfattas av sekretess hos universiteten och högskolorna.

Universitet och högskolor bör lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen

Utredningen konstaterar att universitet och högskolor hanterar flera olika uppgifter om studenter. Arbetsförmedlingen har ett tydligt behov av vissa uppgifter om arbetssökandes studier vid universitet och högskolor för att kunna utföra sina uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det handlar om uppgifter om att en sökande har sökt en viss utbildning, uppgifter om antagning till den sökta utbildningen och uppgifter om deltagande i utbildning. Exempelvis har uppgift om att en sökande har påbörjat en sökt utbildning betydelse för att Arbetsförmedlingen ska kunna kontrollera att den sökande gör vad han eller hon kan för att komma ur sin arbetslöshet. En sådan uppgift är också viktig för att Arbetsförmedlingen ska kunna ta fram korrekt statistik om inskrivna arbetssökande. Det handlar också om vilken tid och omfattning studierna har, eftersom detta har betydelse för handläggningen av ärenden om ersättning. Arbetsförmedlingen behöver vidare ta del av uppgifter om en arbetssökandes examen från universitetet eller högskolan. Som tidigare har beskrivits har en sökandes utbildningsbakgrund betydelse för bedömningen av vilket stöd eller insats den sökande bör få ta del av för att komma ur sin arbetslöshet. Utredningen anser att universitet och högskolor bör vara skyldiga att lämna sådana uppgifter till Arbetsförmedlingen. Eftersom behovet av uppgifter om arbetssökandes studier vid universitet och högskola endast avser vissa avgränsade uppgifter, bör det preciseras i bestämmelsen vilka uppgifter som ska lämnas ut. Uppgiftsskyldigheten bör således avse uppgifter om en arbetssökandes ansökan, antagning, deltagande i studier, studiernas tid och omfattning och examen. En sådan utformning bör vara hållbar över tid, samtidigt som den är konkret och därmed leder till en förutsebar tillämpning.

Universitet och högskolor bör vara skyldiga att lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen om det behövs för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. En sådan avgränsning av uppgiftsskyldigheten är enligt utred-

ningen ändamålsenlig, eftersom Arbetsförmedlingen behöver uppgifterna för flera olika syften samt att behovet av uppgifter kan komma att förändras över tid. För närvarande bedöms uppgifterna behövas för att handlägga ärenden, ta fram statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och i arbetet med uppföljning och utvärdering av verksamheten.

Utredningen bedömer vidare att uppgifter bör lämnas av universitet och högskolor till Arbetsförmedlingen om det begärs av Arbetsförmedlingen. Det ska alltså inte finnas någon skyldighet att på eget initiativ lämna ut uppgifter. Det är Arbetsförmedlingen som har bäst förutsättningar att bedöma om en viss uppgift behövs för att myndigheten ska kunna utföra en uppgift som myndigheten ansvarar för i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Därtill kan behovet av att få ta del av uppgifter variera mellan de olika typer av uppgifter Arbetsförmedlingen har att utföra. Universitet och högskolor kan som regel utgå från att de uppgifter som begärs ut behövs i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Arbetsförmedlingen måste inför en begäran nogt överväga vilka uppgifter myndigheten har behov av och myndighetens begäran måste vara tillräckligt tydlig och precis för att kunna besvaras.¹⁵⁸

Utredningen föreslår sammanfattningsvis att universitet och högskolor på begäran ska lämna uppgift om en arbetssökandes ansökan, antagning, deltagande i studier, studiernas tid och omfattning och examen till Arbetsförmedlingen, om uppgiften behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Sekretesskyddet för uppgifterna är tillfredsställande efter utlämnande

En av de grundläggande principerna för sekretessregleringen är att sekretess som huvudregel inte följer med en uppgift när den lämnas till en annan myndighet. Detta beror bl.a. på att behovet av och styrkan i en sekretessbestämmelse inte kan bestämmas enbart med hänsyn till sekretessintresset. Sekretessintresset måste i varje sammanhang vägas mot intresset av insyn i myndigheternas verksamhet. Denna avvägning kan därför leda till olika resultat hos olika myndigheter. Offentlighetsintresset kan således kräva att de uppgifter

¹⁵⁸ Jfr prop. 2024/25:65 s. 205.

som inte får lämnas ut från en myndighet är offentliga hos en annan myndighet som har inhämtat dem hos den förstnämnda.¹⁵⁹ Det finns ingen generell bestämmelse om överföring av sekretess i sekretessregleringen, däremot finns det särskilda sådana bestämmelser om överföring av sekretess, bl.a. i 11 kap. OSL.

Inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten gäller enligt 28 kap. 11 § OSL sekretess för uppgifter om enskildas personliga förhållanden med ett rakt skaderekvisit, dvs. en presumtion för offentlighet. De flesta uppgifter om enskildas studier hos universitet och högskolor är offentliga och kommer efter utlämnande till Arbetsförmedlingen att omfattas av sekretess med ett skaderekvisit som innebär en presumtion för att uppgifterna är offentliga även hos Arbetsförmedlingen.

Av 23 kap. 5 § andra stycket OSL följer att sekretess gäller hos universitet och högskolor för uppgift om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Det råder således en stark presumtion för att uppgifterna är offentliga. När sådana uppgifter lämnas ut till följd av den uppgiftsskyldighet som föreslås kommer de hos Arbetsförmedlingen att omfattas av sekretessbestämmelsen i 28 kap. 11 § OSL. Utredningen konstaterar att en presumtion för offentlighet inte utesluter att sekretess fortfarande kan gälla för vissa typer av uppgifter. Presumtionen för offentlighet kan alltså brytas om uppgiften som sådan är av den arten att ett utlämnande typiskt sett kan vara ägnat att medföra skada för det intresse som ska skyddas genom bestämmelsen. Det bör även framhållas att därutöver gäller den sekretess som enligt 21 kap. OSL är tillämplig på uppgifter oavsett i vilka sammanhang de förekommer och som ger ett minimiskydd för den enskildes personliga integritet. Sekretessen omfattar bl.a. uppgifter om förföljda personer, skyddad folkbokföring och utlännings säkerhet i vissa fall.

Utredningen bedömer sammantaget att de sekretessbelagda uppgifter som kommer att omfattas av uppgiftsskyldighet kommer att få ett tillräckligt och tillfredsställande sekretesskydd hos Arbetsförmedlingen. Det finns därför inte skäl att införa en bestämmelse om överföring av sekretess.

¹⁵⁹ Jfr prop. 1979/80:2 Del A s. 75 f.

*Uppgiftsskyldigheten för statliga universitet och högskolor
behöver inte regleras i lag*

I 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen anges att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Av 2 kap. 20 § regeringsformen följer att sådana åtgärder endast får vidtas om det finns stöd i lag. Det är bara vissa kvalificerade intrång i den personliga integriteten som omfattas av detta grundlagsskydd (se vidare avsnitt 4.3).

Utredningen noterar att i propositionen *Behandling av personuppgifter på utbildningsområdet* gjorde regeringen bedömningen att den behandling av personuppgifter som görs på utbildningsområdet generellt inte utgör ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten att det krävs lagreglering enligt grundlagsbestämmelsen.¹⁶⁰ Det utökade uppgiftslämnandet mellan Arbetsförmedlingen och kommuner i fråga om utbildning inom kommunal vuxenutbildning som föreslås i propositionen *Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner* har inte heller bedömts utgöra ett betydande intrång i den personliga integriteten i den mening som avses i bestämmelsen.¹⁶¹

Utredningens förslag innebär att universitet och högskolor endast är skyldiga att lämna vissa avgränsade uppgifter om en arbets sökandes studier, t.ex. uppgifter om att den sökande har sökt en viss utbildning, har antagits till en viss utbildning och deltar i utbildningen samt uppgifter om hans eller hennes examen. Det rör sig om ett begränsat antal uppgifter om en enskild samt uppgifter som i normalfallet inte är av integritetskänslig karaktär. I vissa fall kan det dock röra sig om integritetskänsliga uppgifter om att en sökandes studier har avbrutits på grund av hans eller hennes eget agerande, eftersom grunden för avbrottet kan påverka rätten till ersättning. Exempelvis får en student som lider av psykisk störning, missbrukar alkohol eller narkotika eller har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet under vissa förutsättningar avskiljas från utbildningen.¹⁶² Arbetsförmedlingen bedöms dock inte ha behov av närmare upp-

¹⁶⁰ Prop. 2017/18:218 s. 113 f.

¹⁶¹ Prop. 2024/25:145 s. 27.

¹⁶² 4 kap. 6 § högskolelagen och förordningen (2007:989) om avskiljande av studenter från högskoleutbildning.

gifter om skälen för avskiljandet, t.ex. att studenten lider av psykisk störning, för att kunna handlägga ärenden om ersättning. Studieavbrott som kan ligga till grund för sanktioner kan också handla om att deltagaren själv väljer att avbryta studierna. Bedömningen är att uppgiftslämnandet inte kommer att omfatta känsliga personuppgifter enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen.

Utlämnandet av uppgifter enligt den föreslagna uppgiftsskyldigheten kommer sannolikt inte att röra en stor andel av hela landets befolkning utan snarare en mer begränsad krets personer. Det rör sig om personer som tidigare har studerat vid universitet eller högskola. Det kan också röra sig om personer som har avregistrerats som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen på grund av övergång till studier vid universitet eller högskola. Vidare kan det röra sig om personer som studerar vid universitet eller högskola inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program och som tar emot ersättning enligt förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser. De uppgifter som universitet och högskolor föreslås vara skyldiga att lämna till Arbetsförmedlingen bedöms inte på egen hand ge en så omfattande bild av den enskildes liv att de utgör övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Däremot kommer uppgifterna kunna bidra till att samlingen av uppgifter hos Arbetsförmedlingen av den enskildes personliga förhållanden ökar, vilket kan bidra till att ge en tydligare bild av den enskilde. Det kan inte uteslutas att de personuppgifter som hos Arbetsförmedlingen kommer att behandlas i ett enskilt ärende skulle kunna anses utgöra kartläggning av den enskildes personliga förhållanden.

Utlämnandet av uppgifter från universitet och högskolor syftar till att Arbetsförmedlingen ska ha förutsättningar att utföra sina uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Myndigheten ska bedöma den arbetssökandes behov av stöd och insatser, vilket förutsätter tillgång till fullständiga och korrekta uppgifter om hans eller hennes utbildningsbakgrund. Sökande som har behov av högskoleutbildning kan anvisas att söka sådan utbildning. Utlämnandet av uppgifter syftar också till att ge Arbetsförmedlingen ett korrekt underlag för att kontrollera om en enskild som får ersättning gör vad han eller hon kan för att komma ur sin arbetslöshet, t.ex. söker lämpliga arbeten. Arbetsförmedlingen ansvarar även för att besluta om

sanktioner, dvs. varning eller avstängning från rätt till ersättning, när en arbetssökande inte uppfyller sina skyldigheter. Uppgifterna från universiteten och högskolorna kan alltså komma att läggas till grund för, helt lagenliga, åtgärder som har negativa konsekvenser för enskilda. Samtidigt minskar tillgången till uppgifterna risken för att Arbetsförmedlingen handlägger ärenden baserat på felaktig information, vilket är till nytta för enskilda. Vidare behövs uppgifter om att en sökande har påbörjat studier vid universitet eller högskola för att Arbetsförmedlingen ska kunna ta fram statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och för myndighetens arbete med uppföljning och utvärdering.

Utlämnandet av uppgifter föreslås vara begränsat till situationer när uppgiften behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Uppgiftslämnandet avser endast ett fåtal uppgifter om enskilda arbetssökandes studier som i de flesta fall är offentliga hos universitet och högskolor. Sådana uppgifter som inte behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten omfattas således inte av uppgiftsskyldighet och får inte lämnas ut utan att det har gjorts en sekretessprövning.

Utifrån dessa omständigheter bedömer utredningen att förslaget om uppgiftsskyldighet inte utgör ett betydande intrång i den personliga integriteten. Bestämmelsen i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen medför därför inte att uppgiftsskyldigheten för statliga universitet och högskolor behöver införas i lag.

Uppgiftsskyldigheten för enskilda utbildningsanordnare kräver stöd i lag

Föreskrifter som avser förhållandet mellan enskilda och det allmänna och som gäller skyldigheter för enskilda ska meddelas genom lag (8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen). Föreskrifter om uppgiftsskyldighet för enskilda utbildningsanordnare förutsätter således stöd i lag. Riksdagen kan dock bemyndiga regeringen att, med vissa begränsningar som inte är aktuella här, meddela föreskrifter om bl.a. förhållandet mellan enskilda och det allmänna och som gäller skyldigheter för enskilda (8 kap. 3 § regeringsformen). I samband med att riksdagen bemyndigar regeringen att meddela föreskrifter i ett ämne kan riksdagen tillåta att regeringen i sin tur överlåter hela

eller delar av denna normgivningskompetens till en förvaltningsmyndighet eller en kommun (8 kap. 10 § regeringsformen).

Bestämmelsen om bemyndigande att meddela föreskrifter om uppgiftsskyldighet bör placeras i den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet finns ofta i de författningar som reglerar den verksamhet där uppgiftsskyldigheten gäller. Inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten regleras uppgiftsskyldighet för statliga förvaltningsmyndigheter som huvudregel i förordning (se avsnitt 4.3). Inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns det även vissa bestämmelser om uppgiftsskyldighet som avser enskilda aktörer och som syftar till att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter, exempelvis granska en arbetsgivare som tar emot stöd.

Eftersom statliga universitet och högskolor enligt utredningens förslag ska lämna samma uppgifter som de enskilda utbildningsanordnarna är det lämpligt med en gemensam bestämmelse om uppgiftsskyldighet. Utredningen noterar att en motsvarande gemensam reglering finns för offentliga och enskilda läroanstalter när det gäller deras skyldighet att lämna uppgifter till CSN.¹⁶³ Utredningen föreslår vidare en motsvarande utformning av regleringen avseende uppgiftsskyldighet för folkhögskolor (se avsnitt 4.6.8). Eftersom den föreslagna uppgiftsskyldigheten innehåller en förhållandevis detaljerad uppräkningslista av vilka uppgifter som ska lämnas ut, är det lämpligt att den regleringen införs i förordning genom bemyndigande i lag. Utredningen anser att ett bemyndigande behöver vara utformat så att det omfattar de situationer och behov som kan antas uppkomma för uppgiftslämnande för universiteten och högskolorna. Ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om skyldighet för universitet och högskolor bör således omfatta de uppgifter som Arbetsförmedlingen kan komma att behöva i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Eftersom det kan finnas behov för regeringen att bemyndiga en förvaltningsmyndighet att meddela närmare detaljföreskrifter i ämnet, bör riksdagens bemyn-

¹⁶³ Se t.ex. 6 kap. 6 § studiestödslagen och 6 kap. 9–10 §§ studiestödsförordningen, 32 § lagen (2017:527) om studiestartsstöd och 24 § förordningen (2017:532) om studiestartsstöd.

digande även innefatta att regeringen överlåter åt förvaltningsmyndigheter att meddela föreskrifter.

I kapitel 7 föreslås att bl.a. lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen ska upphävas och att innehållet i lagarna, bl.a. ovan nämnda bestämmelser om uppgiftsskyldighet, ska föras in i en ny lag, lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Enligt utredningen bör en ny bestämmelse om bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för universitet och högskolor att till Arbetsförmedlingen lämna uppgifter som myndigheten behöver i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten föras in i den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (se motsvarande förslag för folkhögskolor i avsnitt 4.6.8). En sådan ordning kommer att bidra till att göra lagregleringen inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten mer sammanhållen och ändamålsenlig.

Uppgiftsskyldigheten för universitet och högskolor bör placeras i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten innehåller närmare bestämmelser om Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet (1 §). I förordningen finns bl.a. en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för Migrationsverket att på begäran lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen (17 a §). I förordningen finns även en bestämmelse om bemyndigande för Arbetsförmedlingen att meddela föreskrifter om skyldighet för en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av myndigheten att till Arbetsförmedlingen lämna uppgifter som myndigheten behöver i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (18 §). I avsnitt 4.6.2 och 4.6.8 föreslås vidare att bestämmelsen om uppgiftsskyldighet för UHR respektive folkhögskolor till förmån för Arbetsförmedlingen ska föras in i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Den nu aktuella uppgiftsskyldigheten för universitet och högskolor föreslås avse vissa avgränsade uppgifter som behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Sammantaget bedöms det vara

ändamålsenligt att placera bestämmelsen i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

4.6.6 Behandling av personuppgifter hos universitet, högskolor och Arbetsförmedlingen

Utredningens förslag: I förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor ska det införas en bestämmelse om att uppgifter på medium för automatiserad behandling ska få lämnas ut från en högskolas studieregister till Arbetsförmedlingen, om uppgifterna behövs för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Utredningens bedömning: Det behövs ingen ytterligare reglering för att statliga universitet och högskolor respektive enskilda utbildningsanordnare ska kunna behandla personuppgifter för att fullgöra ett uppgiftslämnande till Arbetsförmedlingen.

Det finns inte behov av ändringar i Arbetsförmedlingens nuvarande registerförfattningar för att myndigheten ska ha stöd för sin personuppgiftsbehandling med anledning av universitetens och högskolornas uppgiftsskyldighet. Genom den nya dataskyddsreglering som föreslås för Arbetsförmedlingen i avsnitt 6.6 kommer myndigheten att ha stöd för sin personuppgiftsbehandling.

Skälen för utredningens förslag och bedömning

I avsnitt 4.6.5 föreslås en skyldighet för universitet och högskolor att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen. Ett uppgiftslämnande mellan lärosätena och Arbetsförmedlingen i enlighet med utredningens förslag innebär en behandling av personuppgifter. Frågan är om detta innebär ett behov av nya eller ändrade bestämmelser om personuppgiftsbehandling för universiteten och högskolorna respektive Arbetsförmedlingen.

I avsnitt 6.3, 6.4 och 6.5 redogörs för dataskyddsförordningen, dataskyddslagen med tillhörande förordning och övrig kompletterande dataskyddsreglering som Arbetsförmedlingen ska tillämpa.

I avsnitt 6.5.5 och 6.5.6 föreslås att myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering ska upphävas och ersättas av ny reglering. I avsnitt 6.6 lämnas förslag om en ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen.

För statliga universitet och högskolor gäller dataskyddsförordningen, dataskyddslagen med tillhörande förordning samt 2 kap. förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor som innehåller bestämmelser om behandling av personuppgifter i studieadministrativt syfte.

För enskilda utbildningsanordnare gäller dataskyddsförordningen och dataskyddslagen med tillhörande förordning. I lagen om tillstånd att utfärda vissa examina finns vissa bestämmelser som kompletterar den generella dataskyddsregleringen och som gäller enskilda utbildningsanordnares behandling av känsliga personuppgifter och uppgifter som rör lagöverträdelser (13 och 14 §§).

Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen hos universitet och högskolor

Som beskrivs i avsnitt 6.3 behöver det finnas en rättslig grund för all behandling av personuppgifter (artikel 6.1 i dataskyddsförordningen). En uppgiftsskyldighet innebär en sådan rättslig förpliktelse som avses i artikel 6.1 c. Genom den föreslagna bestämmelsen om uppgiftsskyldighet ges universitet och högskolor således en tydlig rättslig grund för behandlingen.

Av artikel 6.3 i dataskyddsförordningen följer ett krav på att syftet med behandlingen ska fastställas i den rättsliga grunden. Av den föreslagna bestämmelsen om uppgiftsskyldighet för universitet och högskolor framgår att den avser uppgift om en arbetssökandes ansökan, antagning, deltagande i studier, studiernas tid och omfattning och examen, om uppgiften behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredningen bedömer därmed att kravet på syfte i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen är tillgodosett. Den nationella rätten ska även uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas (artikel 6.3). Arbetsförmedlingen behöver information om en arbetssökandes studier vid universitet och högskolor för att kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Uppgiftsläm-

andet från universitet och högskolor är nödvändigt för att Arbetsförmedlingen på ett effektivt sätt ska kunna ge ändamålsenligt stöd och insatser till arbetssökande för att stärka deras möjligheter att få ett arbete eller övergå till studier, effektivt sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft och kontrollera att förutsättningarna för att få ersättning är uppfyllda. Uppgiftslämnandet är vidare nödvändigt för att Arbetsförmedlingen ska ha ett korrekt och fullständigt underlag om arbetssökandes avregistrering och övergång till studier och för arbetet med att ta fram statistik och följa upp och utvärdera den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredningen bedömer mot denna bakgrund att den föreslagna regleringen uppfyller ett mål av allmänt intresse och är proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

Personuppgiftsbehandlingen hos universitet och högskolor som följer av den föreslagna uppgiftsskyldigheten uppfyller därmed kravet på att behandlingen ska vara nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse enligt artikel 6.1 c dataskyddsförordningen. Universiteten och högskolorna får således behandla personuppgifterna enligt den kompletterande bestämmelsen i 2 kap. 1 § dataskyddslagen.

Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen hos Arbetsförmedlingen

Personuppgifterna kommer att behandlas av Arbetsförmedlingen när de har tagits emot från universiteten och högskolorna. Utredningen konstaterar att det följer av 2 § 2 och 4 förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen att myndigheten ska verka för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt bl.a. genom att effektivt sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft och ge stöd och insatser för att stärka en arbetssökandes möjligheter att få ett arbete. Av instruktionen följer även att myndigheten har ett övergripande ansvar att verka för att arbetssökande som har behov av det tar del av utbildning som är relevant för arbetsmarknadens kompetensförsörjning (3 § 3). Arbetsförmedlingen ska också enligt instruktionen ta fram och tillgängliggöra kunskapsunderlag och statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och ansvarar för att följa upp och utvärdera verksamheten (4 §). Utredningen bedömer där-

med att Arbetsförmedlingens behandling av personuppgifter som en följd av den föreslagna uppgiftsskyldigheten kommer att utföras för att utföra en uppgift av allmänt intresse och som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning eller för att fullgöra en rättslig förpliktelse. Behandlingen av personuppgifter är således rättsligt grundad i artikel 6.1. c och e i dataskyddsförordningen. Personuppgifterna får behandlas enligt de kompletterande bestämmelserna i 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen och Arbetsförmedlingens kompletterande dataskyddsreglering. Även som en följd av utredningens förslag om en ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen kommer det att finnas stöd för myndighetens personuppgiftsbehandling. Arbetsförmedlingen behöver korrekta och fullständiga uppgifter om en arbetssökandes studier vid universitet och högskola för att kunna utföra sina uppgifter. Den personuppgiftsbehandling som ett mottagande av personuppgifter från universitet och högskolor innebär är således nödvändig för att Arbetsförmedlingen ska utföra sina uppgifter. Den rättsliga grunden för behandlingen är fastställd i nationell rätt i enlighet med kraven i artikel 6.3 dataskyddsförordningen.

Ändamålen för personuppgiftsbehandlingen för statliga universitet och högskolor

De uppgifter som statliga universitet och högskolor kommer att lämna till Arbetsförmedlingen enligt den föreslagna uppgiftsskyldigheten är uppgifter som universiteten och högskolorna har tillgång till och behandlar för andra ändamål. Enligt 2 kap. 2 § förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor är ändamålet med studieregistret bl.a. att säkra att uppgifter om sökande till utbildning, genomgångna studier, betyg över utbildningar och examina bevaras. Ändamålet är också att lämna ut uppgifter om studenter till andra högskolor och vissa särskilt angivna statliga myndigheter. Av 2 kap. 6 § framgår att uppgifter på medium för automatiserad behandling under vissa förutsättningar får lämnas ut från en högskolas studieregister till exempelvis en annan högskola, CSN och UHR.¹⁶⁴

¹⁶⁴ I SOU 2025:45 s. 69 föreslås en ändring i 2 kap. 6 § förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor.

Eftersom utredningen föreslår en skyldighet för universitet och högskolor att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen kommer de statliga lärosätena ha stöd för att behandla personuppgifter för att fullgöra uppgiftslämnandet även utan en ändring i 2 kap. 6 §. Det är också oklart om uppräkningsparagrafen är uttömmande eller om utlämnande får ske även till andra aktörer.¹⁶⁵ Trots detta bedömer utredningen att det bör framgå av 2 kap. 6 § i förordningen att uppgifter på medium för automatiserad behandling får lämnas ut från en högskolas studieregister till Arbetsförmedlingen, eftersom systematiken i paragrafen förefaller bygga på att de aktörer som lärosätena får dela information med anges i paragrafen. Utredningen föreslår därför att uppgifter på medium för automatiserad behandling ska få lämnas ut från en högskolas studieregister till Arbetsförmedlingen, om uppgifterna behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Bestämmelsen bör föras in som en egen punkt i 2 kap. 6 § förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor.

Ändamålen för personuppgiftsbehandlingen för enskilda utbildningsanordnare

De uppgifter som enskilda utbildningsanordnare kommer att lämna till Arbetsförmedlingen enligt den föreslagna uppgiftsskyldigheten är uppgifter som utbildningsanordnarna har tillgång till och behandlar för andra ändamål, bl.a. för sin studieadministration och för utlämnande av uppgifter om studenter till exempelvis andra myndigheter.

Av den s.k. finalitetsprincipen i artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen följer att insamlade personuppgifter får behandlas för andra ändamål än de för vilka personuppgifterna samlades in bara om de nya ändamålen inte är oförenliga med de ursprungliga ändamålen. I artikel 6.4 dataskyddsförordningen anges exempel på kriterier som kan beaktas vid bedömningen av om en behandling av personuppgifter för andra ändamål är förenlig med det ändamål för vilket personuppgifterna ursprungligen samlades in. Av artikel 6.4 och 23.1 följer vidare att den personuppgiftsansvarige får behandla per-

¹⁶⁵ Jfr SOU 2017:49 s. 283.

sonuppgifter för andra ändamål än de för vilka personuppgifterna samlades in även om de nya ändamålen är oförenliga med de ursprungliga ändamålen när detta grundar sig på EU-rätten eller nationell rätt. Det kan t.ex. gälla uppgiftsskyldigheter. EU-rätten eller nationell rätt ska enligt artikel 6.4 utgöra en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda de mål som avses i artikel 23.1. Enligt artikel 23.1 ska en begränsning av bl.a. artikel 5 i EU-rätten eller nationell rätt ske med respekt för andemeningen i de grundläggande rättigheterna och friheterna och utgöra en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle i syfte att säkerställa vissa uppräknade intressen. Ett sådant intresse är en medlemsstats viktiga mål av generellt allmänt intresse (artikel 23.1 e).

Utredningen bedömer att en behandling av personuppgifter i samband med uppgiftslämnande till Arbetsförmedlingen inte kan anses vara förenlig med de ursprungliga ändamålen för vilka personuppgifterna samlades in och som handlar om studieadministration samt utlämnande av uppgifter till vissa andra utpekade aktörer. Förslaget om uppgiftsskyldighet för enskilda utbildningsanordnare utgör dock en rättslig grund för den personuppgiftsbehandling som ett utlämnande innebär. Utbildningsanordnarna behöver således inte göra en prövning av om ett utlämnande är förenligt med insamlingsändamålet. Utredningen bedömer vidare att det allmänna intresset av att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sin författningsreglerade verksamhet på ett ändamålsenligt och effektivt sätt måste anses utgöra ett viktigt mål av generellt allmänt intresse enligt artikel 23.1 e. Utredningen anser vidare att uppgiftsskyldigheten är godtagbar i ett demokratiskt samhälle och förenlig med det väsentliga innehållet i reglering till skydd för den personliga integriteten (se vidare avsnitt 4.3).

Ändamålen för personuppgiftsbehandlingen för Arbetsförmedlingen

Som en följd av den föreslagna uppgiftsskyldigheten för universitet och högskolor kommer Arbetsförmedlingen att ta emot och behandla personuppgifter som inte kommer från den egna verksamheten. Myndigheten har dock redan i dagsläget i många fall tillgång till uppgifterna genom att de lämnas in av arbetssökande. För Arbets-

förmedlingen finns stöd i myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering för att behandla personuppgifter om arbetssökandes studier vid universitet och högskolor.¹⁶⁶ Bedömningen är därför att det inte finns något behov av ändringar i den befintliga regleringen för att Arbetsförmedlingen ska kunna ta emot och behandla personuppgifterna från universiteten och högskolorna. Som framgår av utredningens förslag i avsnitt 6.6.4 ska Arbetsförmedlingen enligt lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen få behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Arbetsförmedlingens uppgifter i form av handläggning av ärenden, uppföljning och utvärdering av verksamheten och framställning av oidentifierad statistik omfattas av det föreslagna ändamålet. Arbetsförmedlingen kommer således att ha stöd för sin behandling av personuppgifter om arbetssökandes studier vid universitet och högskolor för att utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Behandling av känsliga personuppgifter

Den föreslagna uppgiftsskyldigheten för universitet och högskolor bedöms inte innebära att lärosätena och Arbetsförmedlingen behöver behandla känsliga personuppgifter enligt artikel 9.1. i dataskyddsförordningen (se avsnitt 4.6.5).

Elektroniskt utlämnande av uppgifter

Arbetsförmedlingen behöver kunna lämna ut personuppgifter elektroniskt till universiteten och högskolorna för att de ska kunna fullgöra den föreslagna uppgiftsskyldigheten i förhållande till Arbetsförmedlingen. Utlämnande av personuppgifter utgör en behandling av personuppgifter enligt dataskyddsförordningen.¹⁶⁷ Det innebär att de grundläggande förutsättningarna för behandling måste vara uppfyllda, bl.a. att det finns en rättslig grund för behandlingen. Utredningens förslag om en uppgiftsskyldighet för universitet och hög-

¹⁶⁶ Se 4 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och 3 § förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

¹⁶⁷ Jfr artikel 4.2 i dataskyddsförordningen.

skolor utgör en rättslig grund som tillåter personuppgiftsbehandling i form av utlämnande av personuppgifter. Dataskyddsförordningen och dataskyddslagen innehåller inga begränsningar när det gäller sättet för utlämnande. Däremot ställer dataskyddsförordningen krav på bl.a. uppgiftsminimering samt lämpliga säkerhetsåtgärder (se avsnitt 6.3.1).

Av 2 kap. 6 § förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor framgår att uppgifter får lämnas ut på medium för automatiserad behandling till andra högskolor och vissa särskilt angivna myndigheter. Som en följd av utredningens förslag att uppgifter på medium för automatiserad behandling ska få lämnas ut från en högskolas studieregister till Arbetsförmedlingen, om uppgifterna behövs för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, kommer statliga universitet och högskolor att kunna lämna ut personuppgifter elektroniskt till Arbetsförmedlingen.

Som beskrivs ovan finns det inte någon reglering av formen för utlämnande av personuppgifter i dataskyddsförordningen eller i dataskyddslagen. Det innebär att enskilda utbildningsanordnare kan lämna ut personuppgifter elektroniskt till Arbetsförmedlingen om behandlingen i övrigt uppfyller kraven. Utbildningsanordnarna ansvarar för att dataskyddsförordningens krav på bl.a. uppgiftsminimering och lämplig säkerhet för personuppgifterna är uppfyllda.

När det gäller Arbetsförmedlingen finns det begränsningar i myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering avseende regleringen av elektroniskt utlämnande av personuppgifter. Personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska databasen får enligt 13 § första stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten lämnas ut till en enskild på medium för automatiserad behandling endast om regeringen har meddelat föreskrifter om det. Av andra stycket framgår att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka personuppgifter som får lämnas ut på medium för automatiserad behandling till myndigheter och enskilda. I 11 a–15 §§ förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns föreskrifter om att Arbetsförmedlingen får lämna ut personuppgifter till flera myndigheter och andra aktörer på medium för automatiserad behandling. Enligt förordningens 11 b § får Arbetsförmedlingen lämna ut personupp-

gifter på ett medium för automatiserad behandling om det behövs för att någon annan ska kunna lämna ut personuppgifter till myndigheten. Utredningen bedömer därför att Arbetsförmedlingen med stöd av den befintliga regleringen har stöd för att begära in personuppgifter elektroniskt från universitet och högskolor om en arbetssökandes studier.

I avsnitt 6.6.12 föreslås att Arbetsförmedlingen ska få lämna ut personuppgifter elektroniskt. Personuppgifter ska dock inte få lämnas ut genom direktåtkomst, förutom när det gäller IAF. Som en följd av förslaget kommer Arbetsförmedlingen kunna lämna ut personuppgifter elektroniskt till universitet och högskolor för att de ska kunna fullgöra sin föreslagna uppgiftsskyldighet. Arbetsförmedlingen kommer dock inte kunna lämna ut personuppgifter till lärosätena genom direktåtkomst.

4.6.7 Förslaget om uppgiftsskyldighet för universitet och högskolor är förenligt med skyddet för enskildas personliga integritet

Utredningens bedömning: Den nya uppgiftsskyldighet som föreslås för universitet och högskolor och den utökade personuppgiftsbehandling som förslaget medför kommer att utgöra ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten enligt regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget är förenligt med kraven i dataskyddsförordningen.

Skälen för utredningens bedömning

Förslaget kan medföra ett större intrång i den personliga integriteten

I avsnitt 4.6.5 föreslås en uppgiftsskyldighet för universitet och högskolor. Uppgiftsskyldigheten medför ett intrång i enskildas rätt till personlig integritet. Som en följd av förslaget kommer uppgifter att lämnas mellan Arbetsförmedlingen och universitet och högskolor i högre utsträckning än vad som sker i dagsläget och utan att den enskildes samtycke först inhämtas. Förslaget omfattar uppgifter som i de flesta fall är offentliga men som i vissa fall omfattas av sekretess. Utbytet förutsätter också att personuppgifter behandlas

och det kan medföra en behandling av integritetskänsliga personuppgifter, dock inte känsliga personuppgifter.

Utredningens förslag kan medföra en ökad risk för spridning av personuppgifter och bidra till att mer information om en arbetssökande samlas hos Arbetsförmedlingen. Att större mängder uppgifter samlas hos en aktör innebär ökade risker för obehörig beaktning. Samtidigt behöver det beaktas att de uppgifter som kommer att omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten i viss utsträckning redan hanteras av Arbetsförmedlingen i dagsläget genom att uppgifterna lämnas till myndigheten av den sökande. Även om de uppgifter som universitet och högskolor ska lämna till Arbetsförmedlingen inte på egen hand bedöms ge en så omfattande bild av den enskildes liv att de utgör övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden, kommer uppgifterna kunna bidra till kartläggning av hans eller hennes personliga förhållanden även om syftet med uppgiftsskyldigheten är att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.¹⁶⁸

Syftet med den föreslagna uppgiftsskyldigheten är att säkerställa att Arbetsförmedlingen får de uppgifter om en arbetssökandes studier vid universitet och högskolor som behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Arbetsförmedlingen har ett tydligt behov av uppgifterna i sin verksamhet, bl.a. för att handlägga och kontrollera uppgifter i ärenden och för att ta fram statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. En myndighets åtgärd som har kontrollerande inslag bedöms vara mer ingripande än åtgärder som har enbart stödjande inslag. Det bör dock beaktas att tillgång till sådana uppgifter om enskilda minskar risken för att handläggning och beslut baseras på felaktig information och att ersättning betalas ut på felaktiga grunder hos Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, vilket är till nytta för både samhället och enskilda. Det bör också framhållas att regleringen inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inte är utformad så att det är tvingande att ta del av insatser. Att arbetssökande kan förlora möjligheten att ta del av insatser eller förlora rätt till ersättning tar inte bort regleringens gynnande karaktär.¹⁶⁹

¹⁶⁸ Jfr prop. 2009/10:80 s. 180.

¹⁶⁹ Jfr prop. 2016/17:175 s. 49.

Samtidigt som uppgiftsskyldigheten bedöms medföra ett intrång i enskildas personliga integritet är det övergripande syftet med förslaget att uppnå ett förbättrat informationsutbyte. Det syftar bl.a. till att effektivisera handläggningsprocessen, att enskilda ska få ett bättre stöd och att fler ska kunna ta del av utbildning som förbättrar deras förutsättningar att komma i arbete. Som tidigare har beskrivits bedöms förslaget inte innebära ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen.

Begränsningar av intrånget i den personliga integriteten

Utredningens förslag innebär ett utlämnande av tydligt avgränsade uppgifter som endast ska få lämnas ut om det finns ett behov av det för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Genom kravet på att personuppgifterna ska behövas för utförandet av en uppgift inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som Arbetsförmedlingen ansvarar för är behandlingen en nödvändig och proportionerlig åtgärd för att säkerställa detta allmänna intresse. Den är därmed tillåten på så sätt som krävs enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen. Vidare kommer personuppgifter endast lämnas ut på begäran, vilket innebär att risken för att fler uppgifter lämnas ut än vad som behövs för att t.ex. besluta i ett ärende eller ta fram statistik om arbetsmarknaden minskar. Detta är även i linje med vad som följer av den grundläggande principen om uppgiftsminimering (artikel 5.1 c i dataskyddsförordningen).

Uppgiftsskyldigheten bedöms inte omfatta känsliga personuppgifter enligt artikel 9.1 dataskyddsförordningen. Däremot kan integritetskänsliga personuppgifter omfattas, t.ex. uppgifter om att en sökandes studier har avbrutits på grund av hans eller hennes eget agerande. Förslaget om uppgiftsskyldighet syftar till att förbättra Arbetsförmedlingens möjligheter att kunna utföra sina uppgifter och bedriva sin arbetsmarknadspolitiska verksamhet på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Syftet är bl.a. att arbetssökande ska få rätt stöd i rätt tid och att de som har behov av utbildning för att komma i arbete får möjlighet till det. Sekretesskyddet för uppgifterna be-

döms vara tillfredsställande även efter utlämnandet till Arbetsförmedlingen.

Av integritetsskäl behöver utbytet av uppgifter begränsas till den krets personer som berörs och endast de uppgifter som behövs ska kunna lämnas ut från universiteten och högskolorna. Uppgiftsutbytet kommer att kunna ske elektroniskt men uppgifter kommer inte att utbytas genom direktåtkomst.

Behandlingen av personuppgifter med anledning av förslaget

Universiteten och högskolorna är personuppgiftsansvariga för den behandling av personuppgifter som sker genom utlämnandet av uppgifter till Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen är personuppgiftsansvarig för den behandling som sker vid begäran och vid mottagandet av uppgifter från lärosätena. En stor del av de uppgifter som lärosätena och Arbetsförmedlingen kommer att utbyta är inte integritetskänsliga. I många fall handlar det också om uppgifter som Arbetsförmedlingen redan kan få tillgång till på begäran eller genom att den arbetssökande själv lämnar in uppgifterna.

Nuvarande kompletterande dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen respektive statliga universitet och högskolor innehåller begränsningar i fråga om vilka personuppgifter som får behandlas och hur de får behandlas. Utredningens förslag om ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen innebär begränsningar i fråga om för vilka ändamål personuppgifter får behandlas och hur de får behandlas hos myndigheten. De personuppgifter som kommer att behandlas hos Arbetsförmedlingen som en följd av uppgiftsskyldigheten för universitet och högskolor kommer att omfattas av flera olika skyddsåtgärder. Förslaget till ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen innehåller bl.a. bestämmelser om begränsning av tillgången till personuppgifter och sökbegränsningar.

Statliga universitet och högskolor får enligt 2 kap. 2 § förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor behandla personuppgifter i studieregistret för vissa specifika ändamål, bl.a. för att säkra att uppgifter om sökande till utbildning, genomgångna studier, betyg över utbildningar och examina bevaras. Ändamålet med registret är även att personuppgifter ska få lämnas ut till andra högskolor och vissa särskilt angivna myndig-

heter. Som en följd av utredningens förslag i avsnitt 4.6.6 kommer personuppgifter under vissa förutsättningar kunna lämnas ut elektroniskt till Arbetsförmedlingen. Personuppgifterna i registret omfattas av bestämmelser om gallring (2 kap. 7 och 8 §§). Härutöver finns begränsningar i dataskyddslagen som ger den arbetssökande skydd.

När det gäller enskilda utbildningsanordnares verksamhet finns begränsningar i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen som ger den arbetssökande skydd.

Som personuppgiftsansvariga måste Arbetsförmedlingen respektive universiteten och högskolorna kunna visa att personuppgiftsbehandlingen har en rättslig grund och att den registrerades rättigheter skyddas genom att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder (artikel 24 och 32 i dataskyddsförordningen).

Inga alternativa lämpliga lösningar bedöms uppnå syftet

Som tidigare har beskrivits är det övergripande syftet med förslaget om uppgiftsskyldighet för universitet och högskolor att uppnå ett förbättrat informationsutbyte. Det syftar bl.a. till att effektivisera handlägningsprocessen, att enskilda ska få ett bättre stöd och att fler ska kunna ta del av utbildning som förbättrar deras förutsättningar att komma i arbete. Ett alternativ till den föreslagna uppgiftsskyldigheten för universitet och högskolor är att hämta in de aktuella uppgifterna med den enskildes samtycke. Utredningen har dock ovan bedömt att det inte är ett lämpligt alternativ, eftersom det finns en risk för att nödvändiga uppgifter inte lämnas. Ett annat alternativ är att uppmana den arbetssökande att i större utsträckning komma in med kompletterande underlag. Ett sådant alternativ skulle dock inte vara tidseffektivt och skulle inte heller tillgodose Arbetsförmedlingens behov av att kontrollera inlämnade uppgifter. Det finns även en risk för överskottsinformation, vilket kan medföra en mer omfattande personuppgiftsbehandling. Utredningen bedömer därför att det inte finns några lämpliga alternativ till den uppgiftsskyldighet som föreslås för universiteten och högskolorna som skulle medföra ett mindre intrång i den personliga integriteten men ändå uppnå syftet.

*Intrånget i den personliga integriteten
är motiverat och proportionerligt*

Utredningens förslag om uppgiftsskyldighet för universitet och högskolor bedöms inte innebära ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. Bedömningen är att arten av de personuppgifter som Arbetsförmedlingen kommer att behandla inte kommer att förändras jämfört med vad som sker i dagsläget, däremot kan mängden uppgifter öka något. Det övergripande syftet med förslaget är att uppnå ett förbättrat informationsutbyte. Det syftar bl.a. till att Arbetsförmedlingen på ett effektivt sätt ska få tillgång till de personuppgifter om arbetssökandes studier vid universitet och högskolor som behövs för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Myndigheten ska exempelvis tillhandahålla ett ändamålsenligt stöd till den sökande, ta fram statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, följa upp och utvärdera den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Genom kravet på att personuppgifterna ska behövas för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter som myndigheten ansvarar för är behandlingen en nödvändig och proportionerlig åtgärd för att säkerställa dessa allmänna intressen. Behandlingen är därmed tillåten enligt vad som krävs enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen. Vidare kommer personuppgifter endast lämnas ut på begäran, vilket innebär att risken för utlämnande av fler uppgifter än vad som behövs för att utföra en uppgift inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten motverkas. Detta är även i linje med vad som följer av den grundläggande principen om uppgiftsminimering enligt artikel 5.1 c i dataskyddsförordningen.

Utredningen bedömer vidare att sekretesskyddet för personuppgifterna kommer att vara tillfredsställande även efter ett utlämnande till Arbetsförmedlingen. Förslaget möjliggör ett utökat utbyte av uppgifter av samma slag som i flera fall kan lämnas ut på begäran redan i dagsläget samtidigt som det bidrar till att effektivisera ärendehandläggningen. Att Arbetsförmedlingen har tillgång till fullständiga och korrekta uppgifter om arbetssökandes studier vid universitet och högskola är angeläget för hela samhället och är också till nytta för de enskilda som berörs. Några lämpliga, mindre

ingripande åtgärder för att uppnå syftet med den föreslagna bestämmelsen finns inte.

Utredningen bedömer därför att den föreslagna uppgiftsskyldigheten för universitet och högskolor innebär en godtagbar och proportionerlig avvägning mellan det starka allmänna intresset och skyddet för den personliga integriteten. Förslaget innebär därför också ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten enligt regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget bedöms vara förenligt med kraven i dataskyddsförordningen.

4.6.8 En skyldighet för folkhögskolor att lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen

Utredningens bedömning: Arbetsförmedlingens behov av uppgifter om arbetssökandes studier vid folkhögskolor kan inte fullt ut tillgodoses med nuvarande reglering.

Utredningens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska enligt den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten få meddela föreskrifter om skyldighet för folkhögskolor att till Arbetsförmedlingen lämna uppgifter som myndigheten behöver i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Folkhögskolor ska enligt förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten på begäran lämna uppgift om en arbetssökandes ansökan, antagning, deltagande i studier, studiernas tid och omfattning, intyg och studieomdöme från studierna till Arbetsförmedlingen, om uppgiften behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Skälen för utredningens bedömning och förslag

Uppgifter som Arbetsförmedlingen behöver för att utföra sina uppgifter

Arbetsförmedlingen har behov av uppgifter om arbetssökandes studier vid folkhögskolor i form av uppgifter om ansökan, antagning, deltagande i studier, studiernas tid och omfattning, intyg och studieomdöme för att utföra sina uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Uppgifter om en arbetssökandes utbildningsbakgrund i form av intyg och studieomdöme från studier vid folkhögskola behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna bedöma den sökandes behov av stöd, planera insatser och aktiviteter och bedöma vilka yrken som är lämpliga för den sökande att söka. Vid bedömningen av vad som är ett lämpligt arbete ska det bl.a. tas hänsyn till vilken utbildning den sökande har.

Deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin¹⁷⁰ respektive etableringsprogrammet¹⁷¹ kan anvisas att söka utbildning vid folkhögskola. En anvisning att söka utbildning ska vara arbetsmarknadspolitiskt motiverad för den enskilde och ur ett övergripande arbetsmarknadspolitiskt perspektiv (se avsnitt 4.6.1). En arbetssökande som har anvisats att söka en folkhögskoleutbildning kan komma att inte antas till utbildningen, t.ex. om det sker ett urval. Att en arbetssökande inte har antagits till en sökt folkhögskoleutbildning är information som Arbetsförmedlingen kan behöva, t.ex. för att myndigheten ska kunna bedöma vilka andra arbetsmarknadspolitiska insatser som är motiverade för honom eller henne.

Det förekommer även att arbetssökande anvisas till arbetsmarknadspolitiska insatser i form av särskilda utbildningar vid folkhögskolor: studiemotiverande folkhögskolekurs respektive etableringskurs på folkhögskola.¹⁷² Efter avslutad kurs tilldelas deltagarna ett intyg.¹⁷³

Att en arbetssökande har antagits till och påbörjat en sökt utbildning, oavsett om ansökan har föregåtts av en anvisning eller inte, är också information som Arbetsförmedlingen behöver för att bedö-

¹⁷⁰ 30 § andra stycket 5 förordningen om arbetsmarknadspolitiska program.

¹⁷¹ 13 § 3 förordningen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

¹⁷² Folkbildningsrådet, *Folkhögskolornas kurser i samarbete med Arbetsförmedlingen 2023 – Studiemotiverande folkhögskolekurs och Etableringskurs på folkhögskola – återrapportering*, 2024.

¹⁷³ SOU 2024:42, *Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid*, s. 141 och 142.

ma om den sökande ska fortsätta vara inskriven som arbetssökande eller om han eller hon ska avregistreras. Att en sökande har avregistrerats på grund av övergång till studier är information som behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna ta fram och tillgängliggöra kunskapsunderlag och statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.¹⁷⁴ Sådan information behövs också för myndighetens arbete med uppföljning och utvärdering av verksamheten, bl.a. för att bedöma vilka arbetsmarknadspolitiska insatser som är effektiva.¹⁷⁵ Uppgifter om att en arbetssökande har påbörjat en utbildning kan också behövas för att Arbetsförmedlingen ska kunna betala ut resultatersättning till en leverantör som på uppdrag av myndigheten har utfört en arbetsmarknadspolitisk insats.

Vidare ska Arbetsförmedlingen granska inkomna aktivitetsrapporter från arbetssökande och bl.a. bedöma om de arbeten som den sökande har sökt stämmer överens med hans eller hennes utbildningsbakgrund, erfarenhet och övriga kvalifikationer. Arbetsförmedlingen ansvarar även för att besluta om sanktioner i form av varning eller avstängning från rätt till ersättning om en programdeltagare utan godtagbart skäl inte har uppfyllt sina skyldigheter, t.ex. inte har sökt anvisat lämpligt arbete, inte aktivt har sökt lämpliga arbeten eller har avvisat ett erbjudet lämpligt arbete.¹⁷⁶ Arbetsförmedlingen ska också besluta om sanktioner för en programdeltagare som utan godtagbart skäl inte har deltagit i insats eller aktivitet inom programmet, inte har sökt anvisad utbildning eller har avvisat en utbildning som han eller hon har anvisats att söka och är antagen till.¹⁷⁷ För att Arbetsförmedlingen ska kunna besluta om sanktioner behöver myndigheten alltså information om huruvida den sökande har eller inte har ansökt till den utbildning som han eller hon har anvisats att söka. Myndigheten behöver även information om antagning till och deltagande i sådan utbildning samt information om avbrott i studierna och vilken tid och omfattning studierna har. Även sådana uppgifter kan påverka programdeltagarens rätt till ersättning.

Arbetsförmedlingens behov av uppgifter för ärenden om ersättning omfattar även sådana uppgifter som Försäkringskassan behö-

¹⁷⁴ 4 § första stycket förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

¹⁷⁵ 4 § andra stycket 1 förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

¹⁷⁶ 6 kap. 2 § första stycket 5 och 7, 3 § första stycket 1 förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

¹⁷⁷ 6 kap. 2 § första stycket 4 och 6, 3 § första stycket 2 förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

ver. Arbetsförmedlingens beslut om avstängning från rätt till ersättning påverkar t.ex. storleken på den ersättning som Försäkringskassan ska betala ut.¹⁷⁸ Försäkringskassan kan även ha behov av uppgifter från Arbetsförmedlingen i ett ärende om återkrav av ersättning eller för att pröva rätt till ersättning om den arbetsökande är förhindrad att delta i programmet på grund av sjukdom.

Folkhögskolors uppgifter

Folkhögskolor erbjuder vuxenutbildning och studier på olika nivåer, ofta med ett mer informellt och personligt tillvägagångssätt än traditionella akademiska institutioner. Alla, oavsett tidigare utbildningsbakgrund, har möjlighet att studera på folkhögskola. Folkhögskolor vänder sig ofta till personer som vill komplettera sin utbildning, byta karriär, eller som av olika anledningar inte har slutfört en gymnasial utbildning. De flesta folkhögskolor är knutna till olika folkrörelser, kyrkor eller andra ideella organisationer (rörelseägda folkhögskolor), men det finns också folkhögskolor som drivs av regioner.¹⁷⁹ Det finns 155 statsbidragsberättigade folkhögskolor, varav 42 drivs av regioner och övriga är rörelsedrivna.¹⁸⁰

I förordningen om statsbidrag till folkbildningen finns bestämmelser om vilka krav som ställs på folkhögskolor för att få statsbidrag (5–11 a §§). Folkhögskolor utfärdar inte examina och sätter inte betyg. För att få statsbidrag ska dock en folkhögskola utfärda intyg om godkänt resultat från allmän kurs på grundskolenivå till en studerande som efter genomförd allmän kurs på grundskolenivå bedöms kunna tillgodogöra sig studier på gymnasial nivå.¹⁸¹ Intyg ska också utfärdas om godkänt resultat från allmän kurs på gymnasial nivå från folkhögskola till en studerande, som efter genomförd allmän kurs på gymnasial nivå uppnår de krav som ställs för grundläggande behörighet till högskolestudier enligt högskoleförordningen eller yrkeshögskolestudier enligt förordningen om yrkeshögskolan.¹⁸² Studieomdöme utfärdas efter fullgjorda heltidskurser om minst 35 veckor och är ett samlat omdöme på en skala med sju nivå-

¹⁷⁸ 10 kap. 3 § förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

¹⁷⁹ SOU 2024:42 s. 75 och 76.

¹⁸⁰ SOU 2024:42 s. 136 och 137.

¹⁸¹ 11 § andra stycket 2 förordningen om statsbidrag till folkbildningen.

¹⁸² 11 § andra stycket 3 förordningen om statsbidrag till folkbildningen.

er.¹⁸³ När grundläggande behörighet är uppnådd kan studieomdömet t.ex. användas för att söka universitets- eller högskoleutbildning.¹⁸⁴

Allmän kurs är en folkhögskoleutbildning som riktar sig till personer som inte har fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning. Utbildningen kan ge behörighet till studier på gymnasial eller eftergymnasial nivå. Det ges även särskilda kurser inom vissa områden (profilkurser). Efter en avslutad profilkurs får deltagaren ett intyg, men inte ett studieomdöme.¹⁸⁵ Folkhögskolor kan även ge yrkesutbildningar på gymnasienivå eller eftergymnasial nivå. Vissa utbildningar som ges vid folkhögskolor är särskilt anpassade för studerande med funktionsnedsättning. Folkhögskolor anordnar och bedriver också utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för personer som har anvisats dit av Arbetsförmedlingen (se vidare avsnitt 3.3). Det handlar om folkhögskoleutbildning i studiemotiverande syfte och utbildning inom etableringsuppdraget, s.k. etableringskurs. Det kan också handla om bristyrkesutbildning inom ramen för etableringsprogrammet och jobb- och utvecklingsgarantin. Vid särskilda utbildningsinsatser som anordnas av folkhögskolor efter överenskommelser med Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet ska folkhögskolan dokumentera deltagarens närvaro och frånvaro samt på begäran av Arbetsförmedlingen redogöra för detta till myndigheten.¹⁸⁶

Folkhögskolor ska bevara både satta och utfärdade studieomdömen för studerande i allmän kurs. Även folkhögskolor som inte omfattas av arkivlagens (1990:782) bestämmelser ska följa intentionerna avseende arkivvård i arkivlagen och bevara studieomdömen i minst 50 år.¹⁸⁷ Folkhögskolor är inte anslutna till Ladok (se avsnitt 4.6.5), jfr 1 § förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor.

¹⁸³ Folkbildningsrådet, *Villkorsanvisning för folkhögskolans studieomdöme*, 2022, s. 1 och 5.

¹⁸⁴ 2 och 6 §§ Universitets- och högskolerådets föreskrifter (UHRFS 2013:1) om grundläggande behörighet samt urval. Vid antagning till utbildning på grundnivå som påbörjas efter den 30 juni 2025 gäller i stället 15 och 19 §§ Universitets- och högskolerådets föreskrifter (UHRFS 2024:7) om grundläggande behörighet och urval.

¹⁸⁵ Folkbildningsrådet, *Villkorsanvisning för folkhögskolans studieomdöme*, s. 1.

¹⁸⁶ Se Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet, *Överenskommelse mellan Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet om villkor för folkhögskoleutbildning i studiemotiverande syfte* och Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet, *Överenskommelse mellan Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet om villkor för etableringskurs*, 2022.

¹⁸⁷ Folkbildningsrådet, *Villkorsanvisning för folkhögskolans studieomdöme*, s. 4.

*Sekretess inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten
och för folkhögskolor*

Uppgifter om enskildas personliga förhållanden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten omfattas av sekretess med ett rakt skaderekvisit och presumptionen är således för offentlighet (28 kap. 11 § OSL). I förarbetena till den lagändring som innebar en övergång från ett omvänt till ett rakt skaderekvisit för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten anförde regeringen att känsliga uppgifter om en enskilds personliga förhållanden dock typiskt sett fortsatt kommer att omfattas av ett sekretesskydd även vid tillämpningen av ett rakt skaderekvisit.¹⁸⁸

Folkhögskolor som har en region som huvudman omfattas av offentlighetsprincipen och bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen och OSL om rätten att ta del av allmänna handlingar. Hos sådana folkhögskolor gäller sekretess för uppgift om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs (23 kap. 5 § andra stycket OSL). Här gäller ett rakt kvalificerat skaderekvisit, vilket innebär en presumption för offentlighet. Bestämmelsen gör det möjligt att sekretessbelägga uppgifter om förföljda personers identitet.¹⁸⁹

Den generella bestämmelsen i 21 kap. OSL ger ett minimisekretesskydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden oavsett i vilket sammanhang som uppgifterna förekommer. Det gäller t.ex. uppgifter om hälsa och sexualliv eller uppgifter om förföljda personer.

Rörelsedrivna folkhögskolor omfattas inte av regleringen i tryckfrihetsförordningen eller OSL (jfr bilagan till OSL).

¹⁸⁸ Prop. 2021/22:216 s. 30.

¹⁸⁹ Prop. 2005/06:161 s. 60, 61 och 100.

Arbetsförmedlingens behov av uppgifter om arbetssökandes studier vid folkhögskolor kan inte fullt ut tillgodoses med nuvarande reglering

Arbetsförmedlingen har till utredningen framfört ett behov av att i större utsträckning få tillgång till uppgifter om arbetssökandes studier vid folkhögskolor.

Det gäller uppgifter om arbetssökandes ansökan, antagning, deltagande i studier, studiernas tid och omfattning, intyg och studieomdöme. Utredningen bedömer att om Arbetsförmedlingen skulle få tillgång till sådana uppgifter elektroniskt från folkhögskolorna skulle det förbättra kvaliteten i myndighetens underlag om arbetssökande och effektivisera handläggningen av ärenden. Som tidigare har beskrivits är det en tidskrävande process för Arbetsförmedlingen att få in uppgifterna från den arbetssökande och det förekommer att arbetssökande lämnar in ofullständiga eller felaktiga underlag. Att underlag om arbetssökandes studier är korrekt och fullständigt är viktigt för att Arbetsförmedlingen på ett effektivt sätt ska kunna sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft, ge ändamålsenligt stöd och insatser för att stärka en arbetssökandes möjligheter att få ett arbete och verka för att sökande som har behov av det tar del av utbildning. Det är även viktigt för att Arbetsförmedlingen ska kunna fatta beslut om ersättning och sanktioner. Uppgifterna är betydelsefulla även för myndighetens arbete med att ta fram statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten samt arbetet med att analysera, följa upp och utvärdera den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

De flesta uppgifter som folkhögskolor som omfattas av offentlighetsprincipen hanterar och som rör en arbetssökandes ansökan, antagning, deltagande i studier, studiernas tid och omfattning, intyg samt studieomdöme omfattas inte av sekretess och kan därför lämnas till Arbetsförmedlingen om de begärs ut. Folkhögskolor som omfattas av OSL är skyldiga att på begäran lämna ut sådana uppgifter med stöd av 6 kap. 5 § OSL, om det inte hindrar arbetets behöriga gång. Uppgifter om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om den enskildes personliga förhållanden kan dock omfattas av sekretess enligt 23 kap. 5 § andra stycket OSL, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Som tidigare har beskrivits gör bestämmelsen det möjligt att sekretessbelägga för-

följda personers identitet.¹⁹⁰ Redan i dagsläget är det möjligt för folkhögskolor som omfattas av offentlighetsprincipen att efter en sekretessprövning lämna ut uppgifter om en arbetssökandes studier till Arbetsförmedlingen. En sådan prövning behöver dock göras i varje enskilt fall och är således tidskrävande. Mot bakgrund av att Arbetsförmedlingen har behov av uppgifter om arbetssökandes studier i många fall, kan det ifrågasättas om en sådan hantering är effektiv och ändamålsenlig.

För att Arbetsförmedlingen ska kunna ta del av uppgifter om arbetssökandes studier vid folkhögskolor på ett effektivt och ändamålsenligt sätt kan det övervägas om uppgifter ska kunna lämnas regelbundet och utan hinder av sekretess även i de fall sekretess gäller för de aktuella uppgifterna. Ett sätt att dela information som omfattas av sekretess är att göra det med den enskildes samtycke. Enligt 10 kap. 1 § OSL följer det av 12 kap. OSL att sekretess till skydd för en enskild inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan enskild eller till en myndighet, om den enskilde samtycker till det. Det gäller med de begränsningar som anges i 12 kap. (se mer om samtycke i avsnitt 4.3). Utredningen bedömer att ett informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och folkhögskolor inte bör vara beroende av den enskildes samtycke, eftersom det finns en risk för att nödvändiga uppgifter inte lämnas. Bedömningen är vidare att det inte är möjligt att tillämpa 10 kap. 2 § OSL för att Arbetsförmedlingen ska få de uppgifter som behövs, eftersom den bestämmelsen tar sikte på att folkhögskolan som utlämnande myndighet ska kunna fullgöra sin verksamhet. Det bedöms inte heller vara lämpligt att förlita sig på generalklausulen enligt 10 kap. 27 § OSL för ett regelbundet utlämnande av sådana uppgifter som omfattas av sekretess. Av förarbetena till den bestämmelsen framgår att utgångspunkten är att rutinmässigt utbyte av uppgifter som omfattas av sekretess ska regleras särskilt i författning.¹⁹¹

När det gäller folkhögskolor som inte omfattas av offentlighetsprincipen är dessa inte skyldiga att lämna ut uppgifter om enskildas studier till Arbetsförmedlingen. Även sådana folkhögskolor kan dock omfattas av bestämmelser om uppgiftsskyldighet gentemot andra myndigheter.¹⁹² Bestämmelser om uppgiftsskyldighet för

¹⁹⁰ Prop. 2005/06:161 s. 60, 61 och 100.

¹⁹¹ Prop. 1979/80:2 Del A s. 327.

¹⁹² Exempelvis skyldigheten att lämna vissa uppgifter till CSN enligt 6 kap. 9 och 10 §§ studiestödsförordningen.

enskilda folkhögskolor förutsätter stöd i lag enligt 8 kap. 2 § första stycket 2 och 3 § regeringsformen (se nedan).

Sammanfattningsvis bedömer utredningen att det bör införas en sekretessbrytande bestämmelse som gör det möjligt för folkhögskolor att, utan hinder av sekretess enligt 23 kap. 5 § andra stycket OSL, lämna uppgifter om en arbetssökandes studier till Arbetsförmedlingen. Enligt utredningen är det mest ändamålsenligt att bryta sekretessen med en uppgiftsskyldighet med stöd av 10 kap. 28 § OSL. En uppgiftsskyldighet gör det också möjligt för Arbetsförmedlingen att samla in de uppgifter som behövs om arbetssökandes studier från folkhögskolor. Härutöver skapar en uppgiftsskyldighet en tydlig rättslig grund för folkhögskolorna att lämna ut såväl offentliga uppgifter som uppgifter som omfattas av sekretess.

*Samhällsintresset av att dela nödvändiga uppgifter
väger tyngre än skyddet för enskildas personliga integritet*

Nuvarande sekretessreglering innebär att folkhögskolor inte kan lämna ut alla uppgifter till Arbetsförmedlingen som är nödvändiga för att myndigheten på ett effektivt och ändamålsenligt sätt ska kunna utföra sina uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. En ändring av regleringen förutsätter att intresset av att de sekretessbelagda uppgifterna lämnas ut väger tyngre än den enskildes intresse av att de inte lämnas ut.

En uppgiftsskyldighet för folkhögskolor att lämna uppgifter om arbetssökandes studier till Arbetsförmedlingen innebär att uppgifter om enskilda kommer att lämnas regelbundet till Arbetsförmedlingen utan den enskildes samtycke. Förslaget kan medföra att Arbetsförmedlingen får tillgång till uppgifter som myndigheten tidigare inte har haft tillgång till samt att uppgifterna kan få en större spridning. Att fler uppgifter om enskilda lämnas från folkhögskolorna till Arbetsförmedlingen jämfört med vad som är möjligt i dagsläget innebär ett intrång i den enskildes personliga integritet. Uppgiftslämnandet kan t.ex. omfatta uppgifter om en förföljd persons identitet. Ett utlämnande av sådana uppgifter medför ett större intrång i den enskildes personliga integritet, eftersom det rör sig om integritetskänsliga uppgifter. Arbetsförmedlingen har dock behov av att ta del av fullständig och korrekt information som rör arbetssökandes studier vid folkhögskolor för att myndigheten ska

kunna utföra sina uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredningen bedömer att samhällsintresset av att Arbetsförmedlingen tar del av uppgifter från folkhögskolorna för detta ändamål väger tyngre än det intresse som sekretessen ska skydda. Som beskrivs nedan kommer uppgifterna att omfattas av ett sekretesskydd även hos Arbetsförmedlingen. Det bedöms därmed vara motiverat att bryta sekretessen för uppgifter som omfattas av sekretess hos folkhögskolorna.

Folkhögskolor bör lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen

Utredningen konstaterar att folkhögskolor hanterar flera olika uppgifter om studenter. Arbetsförmedlingen har ett tydligt behov av vissa uppgifter om arbetssökandes studier vid folkhögskolor för att kunna utföra sina uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det handlar om uppgifter om att en sökande har sökt en viss utbildning, uppgifter om antagning till den sökta utbildningen och uppgifter om deltagande i utbildning. Exempelvis har uppgift om att en sökande har påbörjat en sökt utbildning betydelse för att Arbetsförmedlingen ska kunna kontrollera att den sökande gör vad han eller hon kan för att komma ur sin arbetslöshet. En sådan uppgift är också viktig för att Arbetsförmedlingen ska kunna ta fram korrekt statistik om inskrivna arbetssökande. Det handlar också om vilken tid och omfattning studierna har, eftersom detta har betydelse för handläggningen av ärenden om ersättning. Arbetsförmedlingen behöver vidare ta del av uppgifter om en arbetssökandes intyg och studieomdöme från studier vid folkhögskolan. Som tidigare har beskrivits har en sökandes utbildningsbakgrund betydelse för bedömningen av vilket stöd eller insats den sökande bör få ta del av för att komma ur sin arbetslöshet. Utredningen anser att folkhögskolor bör vara skyldiga att lämna sådana uppgifter till Arbetsförmedlingen. Eftersom behovet av uppgifter om arbetssökandes studier vid folkhögskola endast avser vissa avgränsade uppgifter, bör det preciseras i bestämmelsen vilka uppgifter som ska lämnas ut. Uppgiftsskyldigheten bör således avse uppgifter om en arbetssökandes ansökan, antagning, deltagande i studier, studiernas tid och omfattning, intyg och studieomdöme. En sådan ut-

formning bör vara hållbar över tid, samtidigt som den är konkret och därmed leder till en förutsebar tillämpning.

Folkhögskolor bör vara skyldiga att lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen om det behövs för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. En sådan avgränsning av uppgiftsskyldigheten är enligt utredningen ändamålsenlig, eftersom Arbetsförmedlingen behöver uppgifterna för flera olika syften samt att behovet av uppgifter kan komma att förändras över tid. För närvarande bedöms uppgifterna behövas för att handlägga ärenden, ta fram statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och i arbetet med uppföljning och utvärdering av verksamheten.

Utredningen bedömer vidare att uppgifter bör lämnas av folkhögskolor till Arbetsförmedlingen om det begärs av Arbetsförmedlingen. Det ska alltså inte finnas någon skyldighet att på eget initiativ lämna ut uppgifter. Det är Arbetsförmedlingen som har bäst förutsättningar att bedöma om en viss uppgift behövs för att myndigheten ska kunna utföra en uppgift som myndigheten ansvarar för i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Därtill kan behovet av att få ta del av uppgifter variera mellan de olika typer av uppgifter Arbetsförmedlingen har att utföra. Folkhögskolor kan som regel utgå från att de uppgifter som begärs ut behövs i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Arbetsförmedlingen måste inför en begäran noga överväga vilka uppgifter myndigheten har behov av och myndighetens begäran måste vara tillräckligt tydlig och precis för att kunna besvaras.¹⁹³

Utredningen föreslår sammanfattningsvis att folkhögskolor på begäran ska lämna uppgift om en arbetssökandes ansökan, antagning, deltagande i studier, studiernas tid och omfattning, intyg och studieomdöme från studierna till Arbetsförmedlingen, om uppgiften behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

¹⁹³ Jfr prop. 2024/25:65 s. 205.

Sekretesskyddet för uppgifterna är tillfredsställande efter utlämnande

En av de grundläggande principerna för sekretessregleringen är att sekretess som huvudregel inte följer med en uppgift när den lämnas till en annan myndighet. Detta beror bl.a. på att behovet av och styrkan i en sekretessbestämmelse inte kan bestämmas enbart med hänsyn till sekretessintresset. Sekretessintresset måste i varje sammanhang vägas mot intresset av insyn i myndigheternas verksamhet. Denna avvägning kan därför leda till olika resultat hos olika myndigheter. Offentlighetsintresset kan således kräva att de uppgifter som inte får lämnas ut från en myndighet är offentliga hos en annan myndighet som har inhämtat dem hos den förstnämnda.¹⁹⁴ Det finns ingen generell bestämmelse om överföring av sekretess i sekretessregleringen, däremot finns det särskilda sådana bestämmelser om överföring av sekretess, bl.a. i 11 kap. OSL.

Inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten gäller enligt 28 kap. 11 § OSL sekretess för uppgifter om enskildas personliga förhållanden med ett rakt skaderekvisit, dvs. en presumtion för offentlighet. De flesta uppgifter om enskildas studier hos folkhögskolor vars verksamhet omfattas av OSL är offentliga och kommer efter utlämnande till Arbetsförmedlingen att omfattas av sekretess med ett skaderekvisit som innebär en presumtion för att uppgifterna är offentliga även hos Arbetsförmedlingen.

Av 23 kap. 5 § andra stycket OSL följer att sekretess gäller hos folkhögskolor vars verksamhet omfattas av OSL för uppgift om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Det råder således en stark presumtion för att uppgifterna är offentliga. När sådana uppgifter lämnas ut till följd av den uppgiftsskyldighet som föreslås kommer de hos Arbetsförmedlingen att omfattas av sekretessbestämmelsen i 28 kap. 11 § OSL. Utredningen konstaterar att en presumtion för offentlighet inte utesluter att sekretess fortfarande kan gälla för vissa typer av uppgifter. Presumtionen för offentlighet kan alltså brytas om uppgiften som sådan är av den arten att ett utlämnande typiskt sett kan vara ägnat att medföra skada för det intresse som ska skyddas genom bestämmelsen. Det bör även framhållas att därutöver gäller den sek-

¹⁹⁴ Jfr prop. 1979/80:2 Del A s. 75 f.

retess som enligt 21 kap. OSL är tillämplig på uppgifter oavsett i vilka sammanhang de förekommer och som ger ett minimiskydd för den enskildes personliga integritet. Sekretessen omfattar bl.a. uppgifter om förföljda personer, skyddad folkbokföring och utlännings säkerhet i vissa fall.

Utredningen bedömer sammantaget att de sekretessbelagda uppgifter som omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten kommer att få ett tillräckligt och tillfredsställande sekretesskydd hos Arbetsförmedlingen. Det finns därför inte skäl att införa en bestämmelse om överföring av sekretess.

*Uppgiftsskyldigheten för regionägda folkhögskolor
behöver inte regleras i lag*

I 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen anges att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Av 2 kap. 20 § regeringsformen följer att sådana åtgärder endast får vidtas om det finns stöd i lag. Det är bara vissa kvalificerade intrång i den personliga integriteten som omfattas av detta grundlagsskydd (se vidare avsnitt 4.3).

Utredningen noterar att i propositionen *Behandling av personuppgifter på utbildningsområdet* gjorde regeringen bedömningen att den behandling av personuppgifter som görs på utbildningsområdet generellt inte utgör ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten att det krävs lagreglering enligt grundlagsbestämmelsen.¹⁹⁵ Det utökade uppgiftslämnandet mellan Arbetsförmedlingen och kommuner i fråga om utbildning inom kommunal vuxenutbildning som föreslås i propositionen *Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner* har inte heller bedömts utgöra ett betydande intrång i den personliga integriteten i den mening som avses i bestämmelsen.¹⁹⁶

Utredningens förslag innebär att folkhögskolor endast är skyldiga att lämna vissa avgränsade uppgifter om en arbetssökandes ansökan, antagning, deltagande i studier, studiernas tid och omfattning, intyg samt studieomdöme. Det rör sig om ett begränsat antal

¹⁹⁵ Prop. 2017/18:218 s. 113 f.

¹⁹⁶ Prop. 2024/25:145 s. 27.

uppgifter om en enskild och det handlar i stor utsträckning om uppgifter som inte är av integritetskänslig karaktär. I vissa fall kan det dock röra sig om känsliga personuppgifter enligt artikel 9.1 dataskyddsförordningen, vilka som huvudregel inte får behandlas samtidigt som det finns ett antal undantag från förbudet (se avsnitt 6.3.1).

Utlämnandet av uppgifter enligt den föreslagna uppgiftsskyldigheten kommer sannolikt inte att röra en stor andel av hela landets befolkning utan snarare en mer begränsad krets personer. Det rör sig om personer som tidigare har studerat vid folkhögskola. Det kan också röra sig om personer som har avregistrerats som arbetsökande hos Arbetsförmedlingen på grund av övergång till studier. Vidare kan det röra sig om personer som studerar vid folkhögskola inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program och som tar emot ersättning enligt förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser. De uppgifter som folkhögskolor föreslås vara skyldiga att lämna till Arbetsförmedlingen bedöms inte på egen hand ge en så omfattande bild av den enskildes liv att de utgör övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Däremot kommer uppgifterna kunna bidra till att samlingen av uppgifter hos Arbetsförmedlingen av den enskildes personliga förhållanden ökar, vilket kan bidra till att ge en tydligare bild av den enskilde. Det kan inte uteslutas att de personuppgifter som hos Arbetsförmedlingen kommer att behandlas i ett enskilt ärende skulle kunna anses utgöra kartläggning av den enskildes personliga förhållanden.

Utlämnandet av uppgifter från folkhögskolor syftar till att Arbetsförmedlingen ska ha förutsättningar att utföra sina uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Myndigheten ska bedöma den arbetssökandes behov av stöd och insatser, vilket förutsätter tillgång till fullständiga och korrekta uppgifter om hans eller hennes utbildningsbakgrund. Sökande som har behov av folkhögskoleutbildning kan anvisas att söka sådan utbildning. Utlämnandet av uppgifter syftar också till att ge Arbetsförmedlingen ett korrekt underlag för att kontrollera om en enskild som får ersättning gör vad han eller hon kan för att komma ur sin arbetslöshet, t.ex. söker lämpliga arbeten. Arbetsförmedlingen ansvarar även för att besluta om sanktioner, dvs. varning eller avstängning från rätt till ersättning, när en arbetssökande inte uppfyller sina skyldigheter. Uppgifterna från folkhögskolorna kan

alltså komma att läggas till grund för, helt lagenliga, åtgärder som har negativa konsekvenser för enskilda. Samtidigt minskar tillgången till uppgifterna risken för att Arbetsförmedlingen handlägger ärenden baserat på felaktig information, vilket är till nytta för enskilda. Vidare behövs uppgifter om att en sökande har påbörjat studier vid folkhögskola för att Arbetsförmedlingen ska kunna ta fram statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och för myndighetens arbete med uppföljning och utvärdering.

Utlämnandet av uppgifter föreslås vara begränsat till situationer när uppgiften behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Uppgiftslämnandet avser endast ett fåtal uppgifter om enskilda arbets-sökandes studier som i de flesta fall är offentliga hos folkhögskolor. Sådana uppgifter som inte behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten omfattas således inte av uppgiftsskyldighet och får inte lämnas ut utan att det har gjorts en sekretessprövning.

Utifrån dessa omständigheter bedömer utredningen att förslaget om uppgiftsskyldighet inte utgör ett betydande intrång i den personliga integriteten. Bestämmelsen i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen medför därför inte att uppgiftsskyldigheten för regionägda folkhögskolor behöver införas i lag.

Uppgiftsskyldigheten för rörelseägda folkhögskolor kräver stöd i lag

Föreskrifter som avser förhållandet mellan enskilda och det allmänna och som gäller skyldigheter för enskilda ska meddelas genom lag (8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen). Föreskrifter om uppgiftsskyldighet för rörelseägda folkhögskolor förutsätter således stöd i lag. Riksdagen kan dock bemyndiga regeringen att, med vissa begränsningar som inte är aktuella här, meddela föreskrifter om bl.a. förhållandet mellan enskilda och det allmänna och som gäller skyldigheter för enskilda (8 kap. 3 § regeringsformen). I samband med att riksdagen bemyndigar regeringen att meddela föreskrifter i ett ämne kan riksdagen tillåta att regeringen i sin tur överlåter hela eller delar av denna normgivningskompetens till en förvaltningsmyndighet eller en kommun (8 kap. 10 § regeringsformen).

Bestämmelsen om bemyndigande att meddela föreskrifter om uppgiftsskyldighet bör placeras i den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet finns ofta i de författningar som reglerar den verksamhet där uppgiftsskyldigheten gäller. Inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten regleras uppgiftsskyldighet för statliga förvaltningsmyndigheter som huvudregel i förordning (se avsnitt 4.3). Inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns det även vissa bestämmelser om uppgiftsskyldighet som avser enskilda aktörer och som syftar till att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter, t.ex. granska en arbetsgivare som tar emot stöd.

Eftersom regionägda folkhögskolor enligt utredningens förslag ska lämna samma uppgifter som de rörelseägda är det lämpligt med en gemensam bestämmelse om uppgiftsskyldighet. Utredningen noterar att en motsvarande gemensam reglering finns för folkhögskolor när det gäller deras skyldighet att lämna uppgifter till CSN.¹⁹⁷ Utredningen föreslår vidare en motsvarande utformning av regleringen avseende uppgiftsskyldighet för universitet och högskolor (se avsnitt 4.6.5). Eftersom den föreslagna uppgiftsskyldigheten innehåller en förhållandevis detaljerad uppräknig av vilka uppgifter som ska lämnas ut, är det lämpligt att den regleringen införs i förordning genom bemyndigande i lag. Utredningen anser att ett bemyndigande behöver vara utformat så att det omfattar de situationer och behov som kan antas uppkomma för uppgiftslämnande för folkhögskolorna. Ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om skyldighet för folkhögskolor bör således omfatta de uppgifter som Arbetsförmedlingen kan komma att behöva i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Eftersom det kan finnas behov för regeringen att bemyndiga en förvaltningsmyndighet att meddela närmare detaljföreskrifter i ämnet, bör riksdagens bemyndigande även innefatta att regeringen överlåter åt förvaltningsmyndigheter att meddela föreskrifter.

I kapitel 7 föreslås att bl.a. lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen

¹⁹⁷ Se t.ex. 6 kap. 6 § studiestödslagen och 6 kap. 9 och 10 §§ studiestödsförordningen, 32 § lagen om studiestartsstöd och 24 § förordningen om studiestartsstöd.

ska upphävas och att innehållet i lagarna, bl.a. ovan nämnda bestämmelser om uppgiftsskyldighet, ska föras in i en ny lag, lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredningen föreslår i avsnitt 4.6.5 att det ska införas en ny bestämmelse i den nya lagen om bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för universitet och högskolor att till Arbetsförmedlingen lämna uppgifter som myndigheten behöver i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredningen bedömer att bemyndigandet avseende folkhögskolorna bör finnas i samma bestämmelse i den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. En sådan ordning kommer att bidra till att göra lagregleringen inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten mer sammanhållen och ändamålsenlig.

Uppgiftsskyldigheten för folkhögskolor bör placeras i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten innehåller närmare bestämmelser om Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet (1 §). I förordningen finns bl.a. en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för Migrationsverket att på begäran lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen (17 a §). I förordningen finns även en bestämmelse om bemyndigande för Arbetsförmedlingen att meddela föreskrifter om skyldighet för en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av myndigheten att till Arbetsförmedlingen lämna uppgifter som myndigheten behöver i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (18 §). I avsnitt 4.6.2 och 4.6.5 föreslås vidare att bestämmelsen om uppgiftsskyldighet för UHR respektive för universitet och högskolor till förmån för Arbetsförmedlingen ska föras in i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Den nu aktuella uppgiftsskyldigheten för folkhögskolor föreslås avse vissa avgränsade uppgifter som behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Sammantaget bedöms det vara ändamålsenligt att placera bestämmelsen i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

4.6.9 Behandling av personuppgifter hos folkhögskolor och Arbetsförmedlingen

Utredningens bedömning: Det behövs, utöver vad som föreslås i avsnitt 6.9, ingen ytterligare reglering för att folkhögskolor ska kunna behandla personuppgifter för att fullgöra ett uppgiftslämnande till Arbetsförmedlingen.

Det finns inte behov av ändringar i Arbetsförmedlingens nuvarande registerförfattningar för att myndigheten ska ha stöd för sin personuppgiftsbehandling med anledning av folkhögskolornas uppgiftsskyldighet. Genom den nya dataskyddsreglering som föreslås för Arbetsförmedlingen i avsnitt 6.6 kommer myndigheten att ha stöd för sin personuppgiftsbehandling.

Skälen för utredningens bedömning

Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen hos folkhögskolor

Som beskrivs i avsnitt 6.3 behöver det finnas en rättslig grund för all behandling av personuppgifter (artikel 6.1 i dataskyddsförordningen). En uppgiftsskyldighet innebär en sådan rättslig förpliktelse som avses i artikel 6.1 c. Genom den föreslagna bestämmelsen om uppgiftsskyldighet ges folkhögskolor således en tydlig rättslig grund för behandlingen.

Av artikel 6.3 i dataskyddsförordningen följer ett krav på att syftet med behandlingen ska fastställas i den rättsliga grunden. Av den föreslagna bestämmelsen om uppgiftsskyldighet för folkhögskolor framgår att den avser uppgift om en arbetssökandes ansökan, antagning, deltagande i studier, studiernas tid och omfattning, intyg och studieomdöme från studierna om uppgiften behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredningen bedömer därmed att kravet på syfte i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen är tillgodosett. Den nationella rätten ska även uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas (artikel 6.3). Arbetsförmedlingen behöver information om en arbetssökandes studier vid folkhögskolor för att kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Uppgifts-

lämnandet från folkhögskolor är nödvändigt för att Arbetsförmedlingen på ett effektivt sätt ska kunna ge ändamålsenligt stöd och insatser till arbetssökande för att stärka deras möjligheter att få ett arbete eller övergå till studier, effektivt sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft och kontrollera att förutsättningarna för att få ersättning är uppfyllda. Uppgiftslämnandet är vidare nödvändigt för att Arbetsförmedlingen ska ha ett korrekt och fullständigt underlag om arbetssökandes avregistrering och övergång till studier och för arbetet med att ta fram statistik och följa upp och utvärdera den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredningen bedömer mot denna bakgrund att den föreslagna regleringen uppfyller ett mål av allmänt intresse och är proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

Personuppgiftsbehandlingen hos folkhögskolor som följer av den föreslagna uppgiftsskyldigheten uppfyller därmed kravet på att behandlingen ska vara nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse enligt artikel 6.1 c dataskyddsförordningen. Folkhögskolorna får således behandla personuppgifterna enligt den kompletterande bestämmelsen i 2 kap. 1 § dataskyddslagen.

Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen hos Arbetsförmedlingen

Personuppgifterna kommer att behandlas av Arbetsförmedlingen när de har tagits emot från folkhögskolorna. Utredningen konstaterar att det följer av 2 § 2 och 4 förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen att myndigheten ska verka för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt bl.a. genom att effektivt sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft och ge stöd och insatser för att stärka en arbetssökandes möjligheter att få ett arbete. Av instruktionen följer även att myndigheten har ett övergripande ansvar att verka för att arbetssökande som har behov av det tar del av utbildning som är relevant för arbetsmarknadens kompetensförsörjning (3 § 3). Arbetsförmedlingen ska också enligt instruktionen ta fram och tillgängliggöra kunskapsunderlag och statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och ansvarar för att följa upp och utvärdera verksamheten (4 §).

Utredningen bedömer därmed att Arbetsförmedlingens behandling av personuppgifter som en följd av den föreslagna uppgiftsskyldigheten kommer att utföras för att utföra en uppgift av allmänt intresse och som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning eller för att fullgöra en rättslig förpliktelse. Behandlingen av personuppgifter är således rättsligt grundad i artikel 6.1. c och e i dataskyddsförordningen. Personuppgifterna får behandlas enligt de kompletterande bestämmelserna i 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen och Arbetsförmedlingens kompletterande dataskyddsreglering. Även som en följd av utredningens förslag om en ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen kommer det att finnas stöd för myndighetens personuppgiftsbehandling. Arbetsförmedlingen behöver korrekta och fullständiga uppgifter om en arbetsökandes studier vid folkhögskola för att kunna utföra sina uppgifter. Den personuppgiftsbehandling som ett mottagande av personuppgifter från folkhögskolor innebär är således nödvändig för att Arbetsförmedlingen ska utföra sina uppgifter. Den rättsliga grunden för behandlingen är fastställd i nationell rätt i enlighet med kraven i artikel 6.3 dataskyddsförordningen.

Ändamålen för personuppgiftsbehandlingen för folkhögskolor

De uppgifter som folkhögskolor kommer att lämna till Arbetsförmedlingen enligt den föreslagna uppgiftsskyldigheten är uppgifter som de har tillgång till och behandlar för andra ändamål, bl.a. för sin studieadministration och för utlämnande av uppgifter om studenter till exempelvis andra myndigheter.

Av den s.k. finalitetsprincipen i artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen följer att insamlade personuppgifter får behandlas för andra ändamål än de för vilka personuppgifterna samlades in bara om de nya ändamålen inte är oförenliga med de ursprungliga ändamålen. I artikel 6.4 dataskyddsförordningen anges exempel på kriterier som kan beaktas vid bedömningen av om en behandling av personuppgifter för andra ändamål är förenlig med det ändamål för vilket personuppgifterna ursprungligen samlades in. Av artikel 6.4 och 23.1 följer vidare att den personuppgiftsansvarige får behandla personuppgifter för andra ändamål än de för vilka personuppgifterna samlades in även om de nya ändamålen är oförenliga med de

ursprungliga ändamålen när detta grundar sig på EU-rätten eller nationell rätt. Det kan t.ex. gälla uppgiftsskyldigheter. EU-rätten eller nationell rätt ska enligt artikel 6.4 utgöra en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda de mål som avses i artikel 23.1. Enligt artikel 23.1 ska en begränsning av bl.a. artikel 5 i EU-rätten eller nationell rätt ske med respekt för andemeningen i de grundläggande rättigheterna och friheterna och utgöra en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle i syfte att säkerställa vissa uppräknade intressen. Ett sådant intresse är en medlemsstats viktiga mål av generellt allmänt intresse (artikel 23.1 e).

Utredningen bedömer att en behandling av personuppgifter i samband med uppgiftslämnande till Arbetsförmedlingen inte kan anses vara förenlig med de ursprungliga ändamålen för vilka personuppgifterna samlades in. Förslaget om uppgiftsskyldighet för folkhögskolor utgör dock en rättslig grund för den personuppgiftsbehandling som ett utlämnande innebär. Folkhögskolorna behöver således inte göra en prövning av om ett utlämnande är förenligt med insamlingsändamålet. Utredningen bedömer vidare att det allmänna intresset av att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sin författningsreglerade verksamhet på ett ändamålsenligt och effektivt sätt måste anses utgöra ett viktigt mål av generellt allmänt intresse enligt artikel 23.1 e. Utredningen anser vidare att uppgiftsskyldigheten är godtagbar i ett demokratiskt samhälle och förenlig med det väsentliga innehållet i regleringen till skydd för den personliga integriteten (se vidare avsnitt 4.3).

Ändamålen för personuppgiftsbehandlingen för Arbetsförmedlingen

Som en följd av den föreslagna uppgiftsskyldigheten för folkhögskolor kommer Arbetsförmedlingen att ta emot och behandla personuppgifter som inte kommer från den egna verksamheten. Myndigheten har dock redan i dagsläget i många fall tillgång till uppgifterna genom att de lämnas in av arbetssökande. För Arbetsförmedlingen finns stöd i myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering för att behandla personuppgifter om arbetssökandes stu-

dier vid folkhögskolor.¹⁹⁸ Bedömningen är därför att det inte finns något behov av ändringar i den befintliga regleringen för att Arbetsförmedlingen ska kunna ta emot och behandla personuppgifterna från universiteten och högskolorna. Som framgår av utredningens förslag i avsnitt 6.6.4 ska Arbetsförmedlingen enligt lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen få behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Arbetsförmedlingens uppgifter i form av handläggning av ärenden, uppföljning och utvärdering av verksamheten och framställning av oidentifierad statistik omfattas av det föreslagna ändamålet. Arbetsförmedlingen kommer således att ha stöd för sin behandling av personuppgifter om arbets sökandes studier vid folkhögskolor för att utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Behandling av känsliga personuppgifter

Den föreslagna uppgiftsskyldigheten bedöms innebära att folkhögskolor och Arbetsförmedlingen i vissa fall kan komma att behöva behandla känsliga personuppgifter om hälsa (se avsnitt 4.6.8). Behandling av känsliga personuppgifter är som huvudregel förbjuden enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen. Undantag från förbudet framgår bl.a. av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen som kompletteras av 3 kap. 3 § dataskyddslagen (se vidare avsnitt 6.3.1).

Utredningen konstaterar att regionägda folkhögskolor med stöd av 3 kap. 3 § 2 och 3 dataskyddslagen får behandla känsliga personuppgifter om behandlingen är nödvändig för handläggning av ett ärende eller om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Utredningen bedömer att den personuppgiftsbehandling som uppgiftsskyldigheten kan komma att medföra är nödvändig för att regionägda folkhögskolor ska kunna fullgöra sina uppgifter. Ytterst är det dock respektive folkhögskola som personuppgiftsansvarig som behöver bedöma om förutsättningarna för att behandla känsliga personuppgifter är uppfyllda. Sammantaget bedömer utredningen att det finns rättsligt stöd för region-

¹⁹⁸ Se 4 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och 3 § förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

ägda folkhögskolor att behandla känsliga personuppgifter till följd av den föreslagna uppgiftsskyldigheten. Det finns inte behov av ytterligare bestämmelser för att regionägda folkhögskolor ska få behandla känsliga personuppgifter (jfr avsnitt 6.9).

I avsnitt 6.9 bedömer utredningen att enskilda folkhögskolors behov av att behandla känsliga personuppgifter vid anordnande och bedrivande av utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inte fullt ut kan tillgodoses med nuvarande reglering. Sådana folkhögskolor omfattas inte av regleringen i dataskyddslagen. Genom bestämmelsen i 26 a kap. 4 § skollagen ges de dock rättsligt stöd för att behandla känsliga personuppgifter för ett viktigt allmänt intresse när det gäller utbildning som motsvarar kommunal vuxenutbildning i sfi. Etableringskursen som ges inom ramen för etableringsprogrammet omfattas av denna reglering. Någon motsvarande reglering som tillåter behandling av känsliga personuppgifter hos rörelsedrivna folkhögskolor när det gäller folkhögskoleutbildning i studiemotiverande syfte eller bristyrkesutbildning finns inte. I avsnitt 6.9.2 föreslår utredningen därför en kompletterande reglering som ska ge enskilda folkhögskolor möjlighet att behandla känsliga personuppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Den uppgiftsskyldighet som utredningen föreslår kommer dock att kunna omfatta känsliga uppgifter även avseende andra utbildningar hos enskilda folkhögskolor än de som ges inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten eller annars omfattas av bestämmelsen i 26 a kap. 4 § skollagen. Utredningen noterar att Folkbildningsutredningen ansåg att regeringen bör analysera behov och konsekvenser av en reglering motsvarande den som finns i 17 a–17 d §§ förordningen om statsbidrag till folkbildningen.¹⁹⁹ Den regleringen omfattar behandling av personuppgifter hos studieförbund i den verksamhet som statsbidrag enligt förordningen beviljats för (17 a § samma förordning). En sådan analys som Folkbildningsutredningen sett behov av har ännu inte gjorts. Att analysera ett generellt behov av reglering av behandling av känsliga personuppgifter i all folkhögskoleverksamhet för vilken statsbidrag beviljats enligt den aktuella förordningen omfattas inte av den här utredningens uppdrag. Utredningen konstaterar vidare att de enda känsliga uppgifter som kan komma att omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten är sådana som enskilda folkhögskolor redan

¹⁹⁹ SOU 2024:42 s. 298.

behandlar. Ytterst är det respektive folkhögskola som personuppgiftsansvarig som behöver bedöma om förutsättningarna för att behandla känsliga personuppgifter är uppfyllda.

När det gäller Arbetsförmedlingen bedömer utredningen att befintliga bestämmelser avseende behandling av känsliga personuppgifter i myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering inte hindrar den behandling av känsliga personuppgifter som kan komma att utföras av Arbetsförmedlingen när myndigheten tar emot och behandlar personuppgifter från folkhögskolor.²⁰⁰ I avsnitt 6.6.6 föreslås att Arbetsförmedlingen ska få behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen, om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. Som en följd av förslaget kommer Arbetsförmedlingen ha rättsligt stöd för att behandla känsliga personuppgifter, inklusive dem som omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten.

Elektroniskt utlämnande av uppgifter

Arbetsförmedlingen behöver kunna lämna ut personuppgifter till folkhögskolorna för att de ska kunna fullgöra den föreslagna uppgiftsskyldigheten i förhållande till Arbetsförmedlingen. Utlämnande av personuppgifter utgör en behandling av personuppgifter enligt dataskyddsförordningen.²⁰¹ Det innebär att de grundläggande förutsättningarna för behandling måste vara uppfyllda, bl.a. att det finns en rättslig grund för behandlingen. Utredningens förslag om en uppgiftsskyldighet för folkhögskolor utgör en rättslig grund som tillåter personuppgiftsbehandling i form av utlämnande av personuppgifter. Dataskyddsförordningen och dataskyddslagen innehåller inga begränsningar när det gäller sättet för utlämnande. Det finns inte heller någon annan kompletterande dataskyddsreglering för folkhögskolor som begränsar möjligheten till elektroniskt utlämnande. Det innebär att folkhögskolor kan lämna ut personuppgifter elektroniskt till Arbetsförmedlingen om behandlingen i övrigt uppfyller kraven. Folkhögskolorna ansvarar för att data-

²⁰⁰ Se 9 § första stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, 9 § första och andra styckena förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

²⁰¹ Jfr artikel 4.2 i dataskyddsförordningen.

skyddsförordningens krav på bl.a. uppgiftsminimering och lämplig säkerhet för personuppgifterna är uppfyllda (se avsnitt 6.3.1).

När det gäller Arbetsförmedlingen finns det begränsningar i myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering avseende regleringen av elektroniskt utlämnande av personuppgifter. Personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska databasen får enligt 13 § första stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten lämnas ut till en enskild på medium för automatiserad behandling endast om regeringen har meddelat föreskrifter om det. Av andra stycket framgår att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka personuppgifter som får lämnas ut på medium för automatiserad behandling till myndigheter och enskilda. I 11 a–15 §§ förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns föreskrifter om att Arbetsförmedlingen får lämna ut personuppgifter till flera myndigheter och andra aktörer på medium för automatiserad behandling. Enligt förordningens 11 b § får Arbetsförmedlingen lämna ut personuppgifter på ett medium för automatiserad behandling om det behövs för att någon annan ska kunna lämna ut personuppgifter till myndigheten. Utredningen bedömer därför att Arbetsförmedlingen med stöd av den befintliga regleringen har stöd för att begära in personuppgifter elektroniskt från folkhögskolor om en arbetsökandes studier.

I avsnitt 6.6.12 föreslås att Arbetsförmedlingen ska få lämna ut personuppgifter elektroniskt. Personuppgifter ska dock inte få lämnas ut genom direktåtkomst, förutom när det gäller IAF. Som en följd av förslaget kommer Arbetsförmedlingen kunna lämna ut personuppgifter elektroniskt till folkhögskolor för att de ska kunna fullgöra sin föreslagna uppgiftsskyldighet. Arbetsförmedlingen kommer dock inte kunna lämna ut personuppgifter till folkhögskolorna genom direktåtkomst.

4.6.10 Förslaget om uppgiftsskyldighet för folkhögskolor är förenligt med skyddet för enskildas personliga integritet

Utredningens bedömning: Den nya uppgiftsskyldighet som föreslås för folkhögskolor och den utökade personuppgiftsbehandling som förslaget medför kommer att utgöra ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten enligt regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget är förenligt med kraven i dataskyddsförordningen.

Skälen för utredningens bedömning

Förslaget kan medföra ett större intrång i den personliga integriteten

I avsnitt 4.6.8 föreslås en uppgiftsskyldighet för folkhögskolor. Uppgiftsskyldigheten medför ett intrång i enskildas rätt till personlig integritet. Som en följd av förslaget kommer uppgifter att lämnas mellan Arbetsförmedlingen och folkhögskolor i högre utsträckning än vad som sker i dagsläget och utan att den enskildes samtycke först inhämtas. Förslaget omfattar uppgifter som i de flesta fall är offentliga men som i vissa fall omfattas av sekretess. Utbytet förutsätter också att personuppgifter behandlas och det kan medföra en behandling av integritetskänsliga personuppgifter.

Utredningens förslag kan medföra en ökad risk för spridning av personuppgifter och bidra till att mer information om en arbetsökande samlas hos Arbetsförmedlingen. Att större mängder uppgifter samlas hos en aktör innebär ökade risker för obehörig beaktning. Samtidigt behöver det beaktas att de uppgifter som kommer att omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten i viss utsträckning redan hanteras av Arbetsförmedlingen i dagsläget genom att uppgifterna lämnas till myndigheten av den sökande. Även om de uppgifter som folkhögskolor ska lämna till Arbetsförmedlingen inte på egen hand bedöms ge en så omfattande bild av den enskildes liv att de utgör övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden, kommer uppgifterna kunna bidra till kartläggning av hans eller hennes personliga förhållanden även om syftet

med uppgiftsskyldigheten är att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.²⁰²

Syftet med den föreslagna uppgiftsskyldigheten är att säkerställa att Arbetsförmedlingen får de uppgifter om en arbetssökandes studier vid folkhögskolor som behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Arbetsförmedlingen har ett tydligt behov av uppgifterna i sin verksamhet, bl.a. för att handlägga och kontrollera uppgifter i ärenden och för att ta fram statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. En myndighets åtgärd som har kontrollerande inslag bedöms vara mer ingripande än åtgärder som har enbart stödande inslag. Det bör dock beaktas att tillgång till sådana uppgifter om enskilda minskar risken för att handläggning och beslut baseras på felaktig information och att ersättning betalas ut på felaktiga grunder hos Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, vilket är till nytta för både samhället och enskilda. Det bör också framhållas att regleringen inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inte är utformad så att det är tvingande att ta del av insatser. Att arbetssökande kan förlora möjligheten att ta del av insatser eller förlora rätt till ersättning tar inte bort regleringens gynnande karaktär.²⁰³

Samtidigt som uppgiftsskyldigheten bedöms medföra ett intrång i enskildas personliga integritet är det övergripande syftet med förslaget att uppnå ett förbättrat informationsutbyte. Det syftar bl.a. till att effektivisera handläggningsprocessen, att enskilda ska få ett bättre stöd och att fler ska kunna ta del av utbildning som förbättrar deras förutsättningar att komma i arbete. Som tidigare har beskrivits bedöms förslaget inte innebära ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen.

Begränsningar av intrånget i den personliga integriteten

Utredningens förslag innebär ett utlämnande av tydligt avgränsade uppgifter som endast ska få lämnas ut om det finns ett behov av det för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den

²⁰² Jfr prop. 2009/10:80 s. 180.

²⁰³ Jfr prop. 2016/17:175 s. 49.

arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Genom kravet på att personuppgifterna ska behövas för utförandet av en uppgift inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som Arbetsförmedlingen ansvarar för är behandlingen en nödvändig och proportionerlig åtgärd för att säkerställa detta allmänna intresse. Den är därmed tillåten på så sätt som krävs enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen. Vidare kommer personuppgifter endast lämnas ut på begäran, vilket innebär att risken för att fler uppgifter lämnas ut än vad som behövs för att t.ex. besluta i ett ärende eller ta fram statistik om arbetsmarknaden minskar. Detta är även i linje med vad som följer av den grundläggande principen om uppgiftsminimering (artikel 5.1 c i dataskyddsförordningen).

Förslaget om uppgiftsskyldighet syftar till att förbättra Arbetsförmedlingens möjligheter att kunna utföra sina uppgifter och bedriva sin arbetsmarknadspolitiska verksamhet på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Syftet är bl.a. att arbetssökande ska få rätt stöd i rätt tid och att de som har behov av utbildning för att komma i arbete får möjlighet till det. Sekretesskyddet för uppgifterna bedöms vara tillfredsställande även efter utlämnandet till Arbetsförmedlingen.

Av integritetsskäl behöver utbytet av uppgifter begränsas till den krets personer som berörs och endast de uppgifter som behövs ska kunna lämnas ut från folkhögskolorna. Uppgiftsutbytet kommer att kunna ske elektroniskt men uppgifter kommer inte att utbytas genom direktåtkomst.

Behandlingen av personuppgifter med anledning av förslaget

Folkhögskolorna är personuppgiftsansvariga för den behandling av personuppgifter som sker genom utlämnandet av uppgifter till Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen är personuppgiftsansvarig för den behandling som sker vid begäran och vid mottagandet av uppgifter från folkhögskolorna. En stor del av de uppgifter som folkhögskolorna och Arbetsförmedlingen kommer att utbyta är inte integritetskänsliga. I många fall handlar det också om uppgifter som Arbetsförmedlingen redan kan få tillgång till på begäran eller genom att den arbetssökande själv lämnar in uppgifterna. Uppgiftsskyldigheten kan dock omfatta vissa känsliga personuppgifter om hälsa.

Nuvarande kompletterande dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen innehåller begränsningar i fråga om vilka personuppgifter som får behandlas och hur de får behandlas. Utredningens förslag om ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen innebär begränsningar i fråga om för vilka ändamål personuppgifter får behandlas och hur de får behandlas hos myndigheten. De personuppgifter som kommer att behandlas hos Arbetsförmedlingen som en följd av uppgiftsskyldigheten för folkhögskolor kommer att omfattas av flera olika skyddsåtgärder. Förslaget till ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen innehåller bl.a. bestämmelser om begränsning av tillgången till personuppgifter och sökbegränsningar.

När det gäller folkhögskolornas verksamhet finns begränsningar i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen som ger den arbetsökande skydd. För personuppgiftsbehandling i verksamhet som omfattas av 26 a kap. 4 § skollagen eller utredningens förslag i avsnitt 6.9 finns bl.a. ett förbud mot att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Som personuppgiftsansvariga måste Arbetsförmedlingen respektive folkhögskolorna kunna visa att personuppgiftsbehandlingen har en rättslig grund och att den registrerades rättigheter skyddas genom att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder (artikel 24 och 32 i dataskyddsförordningen).

Inga alternativa lämpliga lösningar bedöms uppnå syftet

Som tidigare har beskrivits är det övergripande syftet med förslaget om uppgiftsskyldighet för folkhögskolor att uppnå ett förbättrat informationsutbyte. Det syftar bl.a. till att effektivisera handlägningsprocessen, att enskilda ska få ett bättre stöd och att fler ska kunna ta del av utbildning som förbättrar deras förutsättningar att komma i arbete. Ett alternativ till den föreslagna uppgiftsskyldigheten för folkhögskolor är att hämta in de aktuella uppgifterna med den enskildes samtycke. Utredningen har dock ovan bedömt att det inte är ett lämpligt alternativ, eftersom det finns en risk för att nödvändiga uppgifter inte lämnas. Ett annat alternativ är att uppmana den arbetssökande att i större utsträckning komma in med kompletterande underlag. Ett sådant alternativ skulle dock inte vara tidseffektivt och skulle inte heller tillgodose Arbetsförmedlingens

behov av att kontrollera inlämnade uppgifter. Det finns även en risk för överskottsinformation, vilket kan medföra en mer omfattande personuppgiftsbehandling. Utredningen bedömer därför att det inte finns några lämpliga alternativ till den uppgiftsskyldighet som föreslås för folkhögskolorna som skulle medföra ett mindre intrång i den personliga integriteten men ändå uppnå syftet.

*Intrånget i den personliga integriteten
är motiverat och proportionerligt*

Utredningens förslag om uppgiftsskyldighet för folkhögskolor bedöms inte innebära ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. Bedömningen är att arten av de personuppgifter som Arbetsförmedlingen kommer att behandla inte kommer att förändras jämfört med vad som sker i dagsläget, däremot kan mängden uppgifter öka något. Det övergripande syftet med förslaget är att uppnå ett förbättrat informationsutbyte. Det syftar bl.a. till att Arbetsförmedlingen på ett effektivt sätt ska få tillgång till de personuppgifter om arbetssökandes studier vid folkhögskolor som behövs för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Myndigheten ska exempelvis tillhandahålla ett ändamålsenligt stöd till den sökande, ta fram statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten samt följa upp och utvärdera den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Genom kravet på att personuppgifterna ska behövas för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter som myndigheten ansvarar för är behandlingen en nödvändig och proportionerlig åtgärd för att säkerställa dessa allmänna intressen. Behandlingen är därmed tillåten enligt vad som krävs enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen. Vidare kommer personuppgifter endast lämnas ut på begäran, vilket innebär att risken för utlämnande av fler uppgifter än vad som behövs för att utföra en uppgift inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten motverkas. Detta är även i linje med vad som följer av den grundläggande principen om uppgiftsminimering enligt artikel 5.1 c i dataskyddsförordningen.

Utredningen bedömer vidare att sekretesskyddet för personuppgifterna kommer att vara tillfredsställande även efter ett utlämnande till Arbetsförmedlingen. Förslaget möjliggör ett utökat ut-

byte av uppgifter av samma slag som i flera fall kan lämnas ut på begäran redan i dagsläget samtidigt som det bidrar till att effektivisera ärendehandläggningen. Att Arbetsförmedlingen har tillgång till fullständiga och korrekta uppgifter om arbetssökandes studier vid folkhögskola är angeläget för hela samhället och är också till nytta för de enskilda som berörs. Några lämpliga, mindre ingripande åtgärder för att uppnå syftet med den föreslagna bestämmelsen finns inte.

Utredningen bedömer därför att den föreslagna uppgiftsskyldigheten för folkhögskolor innebär en godtagbar och proportionerlig avvägning mellan det starka allmänna intresset och skyddet för den personliga integriteten. Förslaget innebär därför också ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten enligt regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget bedöms vara förenligt med kraven i dataskyddsförordningen.

4.7 Utökade möjligheter för Arbetsförmedlingen att begära in uppgifter från kreditinstitut och försäkringsgivare

4.7.1 Ytterligare information behövs för bättre kontroll av anställningar med ekonomiskt stöd

Utredningens bedömning: Arbetsförmedlingen har behov av ytterligare information för att kunna kontrollera om arbetsgivare uppfyller villkoren vid anställningar med ekonomiskt stöd. Behovet kan inte fullt ut tillgodoses med nuvarande reglering.

Skälen för utredningens bedömning

Anställningar med ekonomiskt stöd finns i många former och har stor omfattning

Arbetsförmedlingen hanterar ett antal olika anställningsstöd som innebär ekonomiskt stöd till arbetsgivare kopplat till en individ. Stöden har olika utformningar, men gemensamt kan syftet sammanfattas med att arbetsgivare kompenseras för att en arbetssökandes faktiska eller förväntade produktivitet inte är tillräckligt hög

för att bära avtalsenliga lönekostnader.²⁰⁴ I grunden finns ett anställningsförhållande mellan en arbetstagare och en arbetsgivare. Det kan avse både tidsbegränsade anställningar och tillsvidareanställningar, på såväl deltid som heltid.

Anställningar med ekonomiskt stöd har länge varit en del av svensk arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Över tid har det funnits en stor mängd olika stöd, med olika utformning och villkor. För närvarande kan Arbetsförmedlingen fatta beslut om åtta olika typer av ekonomiska stöd vid anställning, reglerade i fyra förordningar.

Förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga:

- Lönebidrag för anställning
- Lönebidrag för trygghet i anställning
- Lönebidrag för utveckling i anställning
- Skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare
- Skyddat arbete hos Samhall Aktiebolag

Förordningen (2018:42) om särskilt anställningsstöd:

- Introduktionsjobb

Förordningen (2018:43) om stöd för nystartsjobb:

- Nystartsjobb

Förordningen (2022:807) om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb:

- Etableringsjobb

Under 2024 hade varje månad i genomsnitt cirka 95 000 personer en anställning med ekonomiskt stöd beslutat av Arbetsförmedlingen. Totalt betalades cirka 16 miljarder kronor ut i stöd under 2024. I det ingår inte lönebidrag hos Samhall eller skyddat arbete hos Samhall, där ersättningen inte betalas ut av Arbetsförmedlingen utan ingår i den s.k. merkostnadsersättningen som betalas ut från

²⁰⁴ IFAU, *Subventionerade anställningar – avvägningar och empirisk evidens*, 2018, s. 9.

staten till bolaget. För ytterligare beskrivning av omfattningen av ekonomiska stöd till arbetsgivare, se avsnitt 3.3.

I förordningarna som nämns ovan anges olika villkor för arbetsgivare för respektive stöd. Det anges bl.a. olika gränser för hur länge stöden kan pågå. För nystartsjobb finns olika begränsningar bl.a. utifrån den enskildes ålder som innebär att stöd som längst kan lämnas mellan ett och två år. Stöd för lönebidrag för utveckling i anställning, introduktionsjobb och etableringsjobb lämnas som längst i två år. Stöd för lönebidrag för anställning får beslutas för längst fyra år i taget och den sammanlagda stödtiden får inte överstiga åtta år. Stöd för skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare och lönebidrag för trygghet i anställning får beslutas för längst två respektive fyra år i taget, men utan gräns för sammanlagd stödtid.

För samtliga nuvarande stöd utom etableringsjobb finns ett tak för lönekostnader på 20 000 kronor som ersättningen beräknas på, även om individens lön kan vara högre än 20 000 kronor.²⁰⁵

För löner och anställningsförmåner finns särskilda villkor. Samtliga nuvarande stöd har som villkor att arbetsgivaren ska intyga att löneutbetalningarna ska göras elektroniskt under hela den tid som stödet betalas ut.²⁰⁶

För lönebidrag, skyddat arbete, introduktionsjobb och nystartsjobb finns krav på att arbetsgivaren ska intyga att lön följer av kollektivavtal eller är likvärdig med villkor enligt kollektivavtal inom branschen.²⁰⁷ För lönebidrag, skyddat arbete och introduktionsjobb finns även krav på att arbetsgivaren ska intyga att anställningsförmåner följer av kollektivavtal eller i väsentliga delar är likvärdiga med villkor enligt kollektivavtal inom branschen.²⁰⁸ Kravet omfattade även den tidigare stödformen extratjänster. Kravet omfattar däremot inte etableringsjobb, där en särskilt angiven typ av kollektivavtal är en förutsättning för att stödet ska ges. En annan form av

²⁰⁵ 21 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, 16 § förordningen om särskilt anställningsstöd och 17 § förordningen om stöd för nystartsjobb.

²⁰⁶ 18 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, 20 § förordningen om särskilt anställningsstöd, 21 § förordningen om stöd för nystartsjobb och 8 § förordningen om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb.

²⁰⁷ 18 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, 20 § förordningen om särskilt anställningsstöd och 21 § förordningen om stöd för nystartsjobb.

²⁰⁸ 18 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och 20 § förordningen om särskilt anställningsstöd.

kollektivavtal var en förutsättning för den tidigare formen yrkesintroduktionsanställningar.

I kollektivavtal finns normalt villkor om olika typer av försäkringar såsom arbetsskadeförsäkring, sjukförsäkring och pensionsförsäkring. Arbetsgivare som inte omfattas av ett kollektivavtal kan hos olika försäkringsbolag teckna försäkringsavtal som i väsentliga delar motsvarar de som följer av kollektivavtal. Innan beslut om beviljande av stöd bedömer Arbetsförmedlingen om anställningsförmånerna i väsentliga delar är likvärdiga med dem enligt kollektivavtal inom branschen.

De flesta som är anställda i subventionerade anställningar omfattas av kollektivavtal, men andelen är mindre än på arbetsmarknaden i stort. Riksrevisionen visade i en granskning som avsåg år 2022 att andelen anställda som har kollektivavtal var 76 procent bland lönebidrag, 71 procent bland introduktionsjobb samt 59 procent bland nystartsjobb.²⁰⁹ Det kan jämföras med att 88 procent av alla anställda på den svenska arbetsmarknaden omfattas av kollektivavtal.²¹⁰

Arbetsförmedlingens information för kontroll kommer från olika källor

Arbetsförmedlingen ansvarar för att kontrollera om arbetsgivare lever upp till villkoren om lön och anställningsförmåner för de olika stöden, både inför och efter myndighetens beslut om stöd. Arbetsförmedlingens huvudsakliga källa till information för kontrollen är den berörda arbetsgivaren. Vid ansökan om stöd intygar arbetsgivaren att de olika villkor som ställs uppfylls, t.ex. lön, tjänstgöringsgrad och om lönen betalas ut för innevarande eller nästkommande månad. Arbetsgivaren besvarar även frågor om kollektivavtal finns eller, om det saknas, med vilket kollektivavtal villkoren är likvärdiga.

Arbetsförmedlingen kan få indikationer som gör att myndigheten behöver begära in uppgifter för att verifiera information från arbetsgivare. Arbetsförmedlingen kan få interna indikationer, underrättelser från en annan myndighet eller information i olika typer av forum för samverkan. En annan källa är arbetstagaren, som t.ex. kan berätta att

²⁰⁹ Riksrevisionen, *Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker*, 2023.

²¹⁰ Medlingsinstitutet, *Avtalsrörelsen och lönebildningen 2023 – Medlingsinstitutets årsrapport*, 2023, s. 84.

överenskommen lön inte har betalats ut. Det förekommer även att Arbetsförmedlingen får anonyma tips från allmänheten om misstänkt fusk.

Utöver ärenden där det finns indikationer använder Arbetsförmedlingen egna och andra myndigheters data för att göra riskbaserade urval för kontroll. Myndigheten gör även slumpmässiga urval för stickprovskontroller.

Enligt 6 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska den arbetsgivare eller anordnare av ett arbetsmarknadspolitiskt program som tar emot eller har tagit emot stöd ge Arbetsförmedlingen eller den myndighet som Arbetsförmedlingen utser tillfälle att granska verksamheten som bedrivs och lämna de uppgifter som behövs för att granskningen ska kunna genomföras. Skyldigheten gäller även för arbetsgivare som har eller har haft anställda i etableringsjobb. Motsvarande bestämmelse finns i förordningarna som reglerar andra anställningar med ekonomiskt stöd.²¹¹ Kontrollutredningarna hanteras centralt av Arbetsförmedlingens enhet för granskning och kontroll. Inledningsvis begärs underlag in från arbetsgivare. Beroende på vilken typ av indikation myndigheten har fått och vilket underlag som arbetsgivaren lämnar in bedömer Arbetsförmedlingen om uppgifterna därefter även behöver verifieras av berörda kreditinstitut eller försäkringsgivare.

Arbetsförmedlingen har möjligheter att begära in uppgifter från kreditinstitut och försäkringsgivare

Genom lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen har myndigheten sedan den 1 oktober 2020 möjligheter att begära in uppgifter för att kontrollera om förutsättningar för utbetalning av ersättning som lämnas för en anställning med ekonomiskt stöd är uppfyllda.

Ett kreditinstitut ska på begäran lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen om en arbetsgivares förhållande till institutet, om uppgifterna behövs för att kontrollera om lön har betalats ut till den som har en anställning med ekonomiskt stöd beslutat av Arbetsför-

²¹¹ 47 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, 32 § förordningen om särskilt anställningsstöd och 31 § förordningen om stöd för nystartsjobb.

medlingen och i sådant fall med vilket belopp. Ett kreditinstitut ska på begäran också lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen om vilket förhållande till institutet en enskild med en sådan anställning har, om uppgifterna behövs för att fastställa om personen är innehavare av ett visst konto (2 §). Med kreditinstitut avses institut enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse samt ett utländskt kreditinstitut enligt den lagen om institutet har filial i Sverige (1 §).

En försäkringsgivare ska på begäran lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen om en enskilds förhållande till företaget, om uppgifterna behövs för att kontrollera om den som har en anställning med ekonomiskt stöd beslutat av Arbetsförmedlingen omfattas av någon försäkring (3 §). Med försäkringsgivare avses försäkringsföretag enligt försäkringsrörelselagen (2010:2043), tjänstepensionsföretag enligt lagen (2019:742) om tjänstepensionsföretag samt EES-försäkringsgivare och försäkringsgivare från tredjeland enligt lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige (1 §).

Uppgiftsskyldigheterna omfattar följaktligen enbart vissa avgränsade uppgifter och enbart pågående anställningar.

Uppgifterna ska utan dröjsmål lämnas elektroniskt (4 §). Lagen innehåller också ett bemyndigande om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om hur uppgifterna ska lämnas. Inga sådana föreskrifter har beslutats.

Uppgiftsskyldigheterna motiverades med att Arbetsförmedlingen saknade tillförlitliga underlag för att kontrollera löneutbetalningar och försäkringar. Genom direktåtkomst till uppgifter från arbetsgivardeklarationer till Skatteverket kan Arbetsförmedlingen se vilken lön som arbetsgivaren redovisat, men det stämmer inte alltid med vad arbetstagaren har fått. Att Arbetsförmedlingen kan begära in försäkringsbrev från arbetsgivare hindrar inte att arbetsgivaren efter att stöd har beviljats säger upp försäkringsavtalet eller ändrar villkor.²¹²

Skyldigheterna omfattar uppgifter om alla anställningar med ekonomiskt stöd beslutat av Arbetsförmedlingen. I förarbetena inför lagen nämndes som exempel stöd för nystartsjobb och särskilt anställningsstöd. Andra typer av deltagande i den statliga arbets-

²¹² Prop. 2019/20:117, *Förutsättningar för etableringsjobb och vissa frågor om kontroll inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten*, s. 43.

marknadspolitiska verksamheten utöver anställningar omfattas däremot inte av skyldigheterna, t.ex. en praktikplats som har förmedlats av Arbetsförmedlingen.²¹³

Utvecklingen av felaktiga utbetalningar och arbetet mot dem

De allra flesta arbetsgivare uppfyller villkoren för anställningsstöden under hela perioden. Det finns dock stora risker för missbruk och felaktiga utbetalningar. Typerna av missbruk av dessa stöd varierar. En arbetsgivare kan betala ut en lägre lön än avtalat och därmed få ett större stöd än berättigat. Att inte stå för de anställningsförmåner som motsvarar villkoren är ett annat sätt för en arbetsgivare att dra ekonomiska fördelar. En anställning kan också vara helt fingerad (s.k. skenanställning). I vissa fall är arbetstagaren utnyttjad, i andra fall kan arbetstagaren vara i samförstånd med arbetsgivaren. En arbetstagare kan exempelvis arbeta för en del av lönen för att över tid få rätt till ersättning från andra välfärdssystem.²¹⁴

Regeringen har nämnt anställningsstöd som exempel på ett av de ersättningssystem i välfärden som löper högst risk för felaktiga utbetalningar, eftersom företag och andra externa aktörer med ekonomiska intressen är involverade.²¹⁵

Skillnaderna är dock stora mellan de olika former av ekonomiska stöd som Arbetsförmedlingen beslutar om. Riksrevisionen inkluderade inte insatsen skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare i sin granskning av kontrollen av subventionerade anställningar 2023, eftersom riskerna för allvarliga fel bedömdes vara små. Inte heller anställningar hos Samhall ingick i granskningen.²¹⁶

För de ekonomiska stöd för anställningar som Arbetsförmedlingen beslutar om uppgick de totala upptäckta felaktiga utbetalningarna för 2024 till cirka 0,9 procent, motsvarande cirka 153 miljoner kronor.²¹⁷ Som jämförelse har ESV bedömt att den totala omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen 2021

²¹³ Prop. 2019/20:117 s. 68.

²¹⁴ Riksrevisionen, *Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker*, s. 85.

²¹⁵ Prop. 2021/22:1, utg.omr. 2, s. 92.

²¹⁶ Riksrevisionen, *Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker*, s. 9.

²¹⁷ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2024*, s. 79.

motsvarade 1,8–2,2 procent av de totala utbetalningarna.²¹⁸ Anställningar med ekonomiskt stöd beslutade av Arbetsförmedlingen finns med som exempel bland både ersättningar med störst andel felaktiga utbetalningar (lönebidrag 8–16 procent och nystartsjobb 7–15 procent) och ersättningar som resulterar i störst felaktiga utbetalningar i kronor räknat (lönebidrag 0,9–1,8 miljarder kronor).²¹⁹

Arbetsförmedlingen bedömde i sitt underlag till ESV att den sökande, dvs. arbetsgivaren i de här sammanhangen, är den som orsakar de flesta felaktiga utbetalningarna inom både lönebidrag och nystartsjobb. Den vanligaste felorsaken som upptäckts vid omfattningsstudier är ”felaktig uppgift vid ansökan” och alla fel som har orsakats av den sökande bedöms av Arbetsförmedlingen vara att betrakta som misstänkt avsiktliga. Med misstänkt avsiktliga fel avses dels fel som den sökande kan antas ha orsakat i syfte att få för mycket ersättning, dels fel som den sökande kan antas ha orsakat genom att agera avsevärt oaktsamt.²²⁰

Riksrevisionen bedömde i en granskning av kontrollen av subventionerade anställningar 2023 att regeringen hade utformat regelverken så att de medförde risker för missbruk. Även om flera förändringar har bidragit till att minska risken för felaktiga utbetalningar bedömde Riksrevisionen att det fanns väsentliga risker kvar i framför allt nystartsjobb.²²¹

De upptäckta felaktiga utbetalningarna för anställningar med ekonomiskt stöd som Arbetsförmedlingen upptäckte minskade från 2022 till 2023. Det berodde enligt Arbetsförmedlingen i stor utsträckning på att myndigheten genomförde färre utredningar, eftersom de utredningar som genomfördes 2023 krävde mer resurser.²²² Andelen upptäckta felaktiga utbetalningarna var dock högre år 2023 än åren 2020 och 2021.²²³ Under år 2024 minskade andelen upptäckta felaktiga utbetalningar för särskilt anställningsstöd, men ökade för lönebidrag och nystartsjobb.²²⁴

²¹⁸ När ESV inte inkluderar skattningen för allmän pension bedöms den totala omfattningen motsvara 3,6–4,5 procent av de totala utbetalningarna.

²¹⁹ ESV, *Omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen*, 2023, s. 9.

²²⁰ ESV, *Omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen*, s. 79 och 81.

²²¹ Riksrevisionen, *Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker*, s. 65.

²²² Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2023*, s. 60.

²²³ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2022, 2023 och Arbetsförmedlingen, Årsredovisning 2023*.

²²⁴ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2024*, s. 80.

Under tidsperioden har andra regeländringar trätt i kraft i syfte att minska felaktiga utbetalningar. Genom förordningsändringar, bl.a. en ändring i förordningen om stöd för nystartsjobb som trädde i kraft den 1 december 2022, har Arbetsförmedlingens möjligheter ökat när det gäller att avstå från att bevilja stöd till olämpliga arbetsgivare. Exempelvis får Arbetsförmedlingen avstå från att bevilja stöd om arbetsgivaren inte fullgör, eller om det kan antas att arbetsgivaren inte kommer att fullgöra, sina åtaganden mot Arbetsförmedlingen eller mot den enskilde som stödet avser.

Arbetsförmedlingen har även fortsatt att utveckla arbetet mot felaktiga utbetalningar, bl.a. utifrån mål och uppdrag i myndighetens regleringsbrev.²²⁵

Riksrevisionen bedömde i sin granskning av kontrollen att Arbetsförmedlingen fångar upp många av de risker för fusk som är enklare att identifiera, men brister när det kommer till mer avancerade upplägg. Riksrevisionens granskning visade att det på grund av hög arbetsbelastning tog omkring tre månader innan ett ärende om misstänkt fel utreddes. Det gör att medel riskerar att betalas ut felaktigt över en längre tid och det blir svårare att utreda ärendena.²²⁶

Behovet av utökade möjligheter att få information av betydelse för kontroll

Statliga myndigheters behov av att begära ytterligare uppgifter från exempelvis banker har framförts i flera sammanhang de senaste åren. ESV har föreslagit att regeringen ser över de regelverk som reglerar myndigheternas möjligheter att inhämta bankuppgifter men även kontrollera andra än den sökande.²²⁷ I departementspromemorian *Utökat informationsutbyte*²²⁸ beskrevs att myndigheters utökade befogenheter att inhämta uppgifter från banker var av stor vikt för att motverka att offentliga medel används på ett felaktigt sätt och att frågan borde omhändertas.

²²⁵ Se t.ex. mål, återrapporteringskrav och uppdrag 3.21 i regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Arbetsförmedlingen, mål, återrapporteringskrav och uppdrag 3.1 i regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Arbetsförmedlingen samt mål och återrapporteringskrav i regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Arbetsförmedlingen.

²²⁶ Riksrevisionen, *Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker*, s. 71.

²²⁷ ESV, *Säkerställ korrekta utbetalningar från välfärdssystemen – förslag på åtgärder 2023*, s. 23.

²²⁸ Ds 2022:13.

Arbetsförmedlingen har hemställt till regeringen om lagändringar för att motverka felaktiga utbetalningar.²²⁹ Bland annat har Arbetsförmedlingen framfört att kreditinstituts och försäkringsgivares uppgiftsskyldighet inte bör vara begränsad till pågående anställningar.

Att uppgiftsskyldigheterna endast omfattar pågående anställningar angavs av regeringen vara ett sätt att undvika att onödiga uppgifter begärs in, tillsammans med att uppgiftsskyldigheterna endast omfattar uppgifter som behövs för att kontrollera om och i så fall med vilket belopp lön har betalats ut.²³⁰ I sitt yttrande ställde sig Lagrådet frågande till att regeln, utifrån dess kontrollsyfte, bara omfattar pågående anställningar och föreslog att regeln skulle formuleras så att den omfattar kontroll om lön har betalats ut såväl till den som har som till den som har haft den aktuella typen av anställning.²³¹ Även Arbetsförmedlingen efterfrågade att kunna utföra kontroller också efter att anställningen har avslutats. Regeringen konstaterade dock att det skulle innebära en utvidgning av uppgiftsskyldigheten jämfört med det förslag som hade remitterats. Att utsträcka bestämmelsen till att gälla även de som har haft en anställning och utan någon begränsning i tid ansåg regeringen i det läget framstod som alltför omfattande, framför allt för de privata aktörer som påförs skyldigheten. Regeringens bedömning var därför att uppgiftsskyldigheten endast skulle gälla vid kontroll av löneutbetalningar till den som har en anställning.²³²

Arbetsförmedlingen har i sin hemställan beskrivit att lönespecifikationer och kontoverifikationer från kreditinstitut samt handlingar från försäkringsgivare är lätta att förfalska med teknik som finns enkelt tillgänglig. Det kan ske genom att ändra i ett befintligt dokument eller skapa ett nytt dokument. Hur vanligt förekommande förfalskningar är kan Arbetsförmedlingen inte bedöma, men det finns konstaterade fall. Brottsförebyggandet rådet har beskrivit

²²⁹ Arbetsförmedlingen, *Hemställan. Om ändringar i lagen (2020:272) om konto- och värdepapperssystem och i lagen (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen*.

²³⁰ Prop. 2019/20:117 s. 50.

²³¹ Lagrådets yttrande över regeringens förslag i lagrådsremissen *Förutsättningar för etableringsjobb och vissa frågor om kontroll inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten*, utdrag ur protokoll vid sammanträde den 25 februari 2020.

²³² Prop. 2019/20:117 s. 50.

tjänster på internet för att mot betalning manipulera eller helt förfalska kontoutdrag.²³³

Till utredningen har Arbetsförmedlingen framfört att om myndigheten har motstridiga uppgifter från arbetstagaren eller misstänker att underlagen från arbetsgivaren är förfalskade eller manipulerade kan detta inte bevisas i de ärenden där Arbetsförmedlingen inte kan begära underlag från kreditinstitut eller försäkringsgivare. Arbetsförmedlingen behöver därför kunna kontrollera om dessa dokument är korrekta genom att fråga kreditinstituten och försäkringsgivare om uppgifterna är korrekta.

Det kan dröja innan Arbetsförmedlingens utredning av ett ärende kommer till stadiet att kontrollera uppgifter från arbetsgivaren. Det kan bero på långa handläggningstider hos myndigheten.²³⁴ Det kan dock också bero på att en arbetsgivare inte skickar in intyg som Arbetsförmedlingen har begärt förrän ärendet har gått vidare till omprövning eller domstolsprocess. Om anställningen vid det laget är avslutad har Arbetsförmedlingen för närvarande inte möjlighet att begära uppgifter som kan visa om arbetsgivarens intyg är korrekta.

Någon statistik om antalet förfrågningar som Arbetsförmedlingen har skickat sedan uppgiftsskyldigheterna infördes finns inte hos myndigheten och det har heller inte varit möjligt för utredningen att från banker eller försäkringsgivare få någon fullständig bild.

Arbetsförmedlingen har i sin hemställan beskrivit antal förfrågningar och potentiella förfrågningar utifrån att manuellt ha räknat antal ärenden under månaderna februari och mars 2022. Under den tidsperioden skickade Arbetsförmedlingen 40 förfrågningar till kreditinstitut samt 28 förfrågningar till försäkringsgivare. Under samma tidsperiod fick Arbetsförmedlingen avstå från att skicka 70 förfrågningar till kreditinstitut respektive 58 förfrågningar till försäkringsgivare, eftersom de inte omfattades av de nuvarande uppgiftsskyldigheterna. Den största delen av myndighetens behov av att kunna verifiera uppgifter för kontroll kunde därmed inte tillgodoses.²³⁵

²³³ Brottsförebyggandet rådet (Brå), *Intyget som dörröppnare till välfärdssystemet*, 2015, s. 48.

²³⁴ Riksrevisionen, *Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker*, s. 55.

²³⁵ Arbetsförmedlingen, *Hemställan. Om ändringar i lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem och i lagen (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen*.

Utöver de egna kontrollutredningarna bedömer Arbetsförmedlingen om myndigheten ska göra en polisanmälan. Antalet polisanmälningar om anställningar med ekonomiskt stöd är dock få. Riksrevisionens granskning visade att under 2021 gjorde Arbetsförmedlingen 41 sådana polisanmälningar och under 2022 gjordes 26 polisanmälningar.²³⁶ Under 2024 gjorde Arbetsförmedlingen 52 polisanmälningar angående särskilt anställningsstöd, 50 anmälningar angående lönebidrag och 142 anmälningar angående nystartsjobb. Samma anmälan kan angå flera beslut om olika stöd.²³⁷ Riksrevisionen konstaterade 2023 att det då inte pågick någon central samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Polismyndigheten angående hur antalet polisanmälningar som leder till lagföring kan öka.²³⁸ En av Riksrevisionens rekommendationer till Arbetsförmedlingen om kontrollen av subventionerade anställningar var att initiera samverkan med Polismyndigheten angående hanteringen av polisanmälningar.²³⁹

Arbetsförmedlingen ska enligt sin instruktion samverka med bl.a. Utbetalningsmyndigheten och andra berörda myndigheter för att bedriva en effektiv och rättssäker verksamhet och då särskilt verka för att felaktiga utbetalningar inte görs.²⁴⁰ Utbetalningsmyndigheten, som startade sin verksamhet den 1 januari 2024, ska förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Myndigheten ska bl.a. genomföra inledande och fördjupade granskningar enligt lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar.²⁴¹ De granskningar som utförs vid Utbetalningsmyndigheten utgör ett komplement till berörda myndigheters och arbetslöshetskassors kontrollverksamhet. Granskningarna resulterar inte i beslut med rättsverkan mot någon enskild. En fördjupad granskning kan t.ex. leda till att Utbetalningsmyndigheten under rättar berörda myndigheter och arbetslöshetskassor om att felaktigheter har identifierats. Ett annat resultat kan vara att Utbetalningsmyndigheten gör en brottsanmälan.²⁴²

²³⁶ Riksrevisionen, *Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker*, s. 59.

²³⁷ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2024*, s. 84.

²³⁸ Riksrevisionen, *Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker*, s. 60.

²³⁹ Riksrevisionen, *Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker*, s. 76.

²⁴⁰ 19 a § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

²⁴¹ Förordningen med instruktion för Utbetalningsmyndigheten.

²⁴² Prop. 2022/23:34, *Utbetalningsmyndigheten*, s. 55.

Nuvarande regelverk ger inte tillgång till all information som behövs för kontroll

Någon systematisk utvärdering av hur skyldigheterna för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen har påverkat myndighetens kontroller har inte genomförts och att göra det ryms inte i utredningens uppdrag.

Utvecklingen av andelen upptäckta felaktiga utbetalningar inom anställningar med ekonomiskt stöd som beslutas av Arbetsförmedlingen skulle kunna ge en indikation. Som har beskrivits ovan varierar andelen upptäckta felaktiga utbetalningar av ekonomiska stöd för anställningar. Vilken eller vilka faktorer som har påverkat det skulle kräva en djupare analys. Hur många felaktiga utbetalningar som upptäcks kan även bero på hur många felaktiga utbetalningar det finns att upptäcka, att andra förändringar i villkoren för stöden eller i andra regelverk har förändrat förutsättningarna för kontrollarbetet eller på en kombination av flera olika faktorer.

Vid införandet av uppgiftsskyldigheterna var regeringens bedömning att en utökad kontrollmöjlighet inte helt kan förhindra att felaktiga utbetalningar görs. Däremot skulle den göra det svårare för företag att handla oärligt och använda sig av systemet på ett sätt som inte är tänkt, vilket borde leda till att oriktiga utbetalningar minskar.²⁴³

Samma resonemang är giltigt för utökade uppgiftsskyldigheter. Som tidigare har beskrivits kan Arbetsförmedlingen i en stor del av de ärenden där arbetsgivares intyg behöver kontrolleras inte begära uppgifter från kreditinstitut eller försäkringsgivare på grund av att de inte avser en pågående anställning. Att myndigheten har goda förutsättningar för kontrollarbete är angeläget. Felaktiga utbetalningar, oavsett om de beror på oavsiktliga fel eller medvetet fusk, riskerar att minska förtroendet för välfärdssystemen. De innebär även att offentliga medel används till annat än vad de avsatts för. Missbruk av ekonomiska stöd till arbetsgivare leder även till att snedvrida konkurrens på marknaden genom att seriösa arbetsgivare missgynnas. Fusk med ekonomiska stöd används också som en källa till finansiering av organiserad brottslighet.²⁴⁴

²⁴³ Prop. 2019/20:117 s. 44.

²⁴⁴ Polismyndigheten, *Den kriminella ekonomin – introduktion och översikt*, 2024.

Felaktiga utbetalningar är inte den enda negativa konsekvensen som kan uppstå om villkor för anställningar med ekonomiska stöd inte följs. De enskilda anställda drabbas också, antingen genom att inte få korrekt lön eller genom att inte ha tillräckligt skydd genom försäkringar. När medvetet fusk med ekonomiska stöd förekommer kan den anställde vara medansvarig, men anställda kan även vara utsatta. Genom förbättrade möjligheter till kontroll kan dessa typer av fusk förebyggas och upptäckas mer effektivt, så att färre enskilda drabbas.

Utökade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter, bl.a. genom lagen om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet, ger Arbetsförmedlingen förbättrade möjligheter att utöva kontroll. De uppgifter som lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen avser finns dock inte tillgängliga hos någon myndighet, utan de behöver verifieras hos kreditinstitut och försäkringsgivare.

De uppgiftsskyldigheter som enligt nuvarande regelverk gäller för kreditinstitut och försäkringsgivare omfattar inte alla de uppgifter som Arbetsförmedlingen behöver. Det riskerar att leda till att vissa felaktiga utbetalningar som hade kunnat förhindras eller upptäckas ändå sker.

4.7.2 Utökade möjligheter till information från kreditinstitut

Utredningens förslag: Ett kreditinstitut ska på begäran lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen om en arbetsgivares förhållande till institutet, om uppgifterna behövs för att kontrollera om lön har betalats ut till den som har eller har haft en anställning med ekonomiskt stöd beslutat av Arbetsförmedlingen och i så fall med vilket belopp.

Ett kreditinstitut ska på begäran också lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen om vilket förhållande till institutet en enskild som har eller har haft en sådan anställning har, om uppgifterna behövs för att fastställa om personen är innehavare av ett visst konto.

Utredningens bedömning: Arbetsförmedlingen bör inte ges tillgång till konto- och värdefackssystemet som regleras i lagen om konto- och värdefackssystem.

Skälen för utredningens förslag och bedömning

Framförda behov av ytterligare uppgifter

Arbetsförmedlingen har i hemställan till regeringen och till utredningen framfört att myndigheten behöver bättre förutsättningar för att kontrollera att korrekta löner har betalats ut vid anställningar med ekonomiskt stöd. Myndigheten har bl.a. föreslagit att den nuvarande uppgiftsskyldigheten för kreditinstitut även ska omfatta tid efter att anställningen har avslutats. Detta eftersom Arbetsförmedlingen har behov av att också i efterhand kunna kontrollera att det ekonomiska stödet har lämnats enligt gällande regelverk.

Andra begränsningar för uppgiftsskyldigheten är inte nödvändiga

Det finns inget i regelverken för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som sätter tidsgränser för Arbetsförmedlingens möjligheter att vidta åtgärder mot felaktigt utbetalat stöd. Att den aktuella uppgiftsskyldigheten för närvarande endast omfattar pågående anställningar utgör dock en begränsande faktor för Arbetsförmedlingens möjligheter att ta del av sådan information som behövs för granskningen. En skyldighet att lämna uppgifter även om den som tidigare har haft en anställning medför att den tidsperiod för vilken myndigheten kan begära uppgifter från kreditinstituten förlängs.

En reglering som kräver att en privat aktör, i detta fall kreditinstitut, tillhandahåller uppgifter till en myndighet innebär alltid en viss arbetsbörda och därmed en kostnad för aktören. En ändring som innebär att uppgiftsskyldigheten utökas medför att kreditinstitutens arbetsbörda och kostnader ökar. Det bör därför övervägas om uppgiftsskyldigheten kan begränsas på något sätt.

Ett sätt kan vara att införa en bortre tidsgrens för när myndigheten får efterfråga de aktuella uppgifterna. Som framgår ovan är dock Arbetsförmedlingens möjligheter att kontrollera utbetalt stöd och vidta åtgärder mot felaktiga utbetalningar inte begränsade i tid.

En bortre tidsgräns skulle begränsa myndighetens möjligheter att ta del av sådan information som kan behövas för att återkräva ekonomiskt stöd som betalats ut felaktigt. En ökning av arbetsbördan och kostnaderna för kreditinstitut bör enligt utredningen inte anses väga tyngre än samhällsintresset av att kunna återkräva felaktigt utbetalt ekonomiskt stöd. Utredningen anser därför att uppgiftsskyldigheten inte bör vara begränsad i tid.

I förarbetena till lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen fördes diskussion om att begränsa hur uppgifter får begäras in i frekvens eller omfattning. Regeringen bedömde att någon sådan begränsning inte borde införas, med hänvisning till svårigheter för både de uppgiftsskyldiga och för Arbetsförmedlingen samt till att dataskyddsförordningen sätter gränser för Arbetsförmedlingens personuppgiftsbehandling, som ska minimeras till det som är adekvat och relevant.²⁴⁵ Även utredningen bedömer att det skulle vara praktiskt svårt att reglera en övre gräns för antal förfrågningar Arbetsförmedlingen får ställa eller hur ofta förfrågningar får ställas. Hur stort behovet av att kontrollera anställningar med ekonomiskt stöd är beror inte minst på hur många som har sådana anställningar, vilket påverkas av situationen på arbetsmarknaden och regeringens styrning av Arbetsförmedlingen. Mot denna bakgrund bör det enligt utredningen inte heller införas någon begränsning avseende hur ofta Arbetsförmedlingen får efterfråga uppgifter.

En annan begränsning skulle kunna vara att ytterligare begränsa för vilka syften som förfrågningar får göras. Ett exempel på detta som förekommer i andra liknande regleringar är att uppgifter bara får begäras om det finns misstanke om felaktighet. Andra myndigheters möjligheter att begära uppgifter från privata aktörer som kreditinstitut regleras i vissa fall på det sättet, men kan då omfatta möjligheter att begära en stor mängd uppgifter. Enligt 10 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten ska kreditinstitut på begäran av myndigheten lämna uppgifter som avser en namngiven fysisk eller juridisk persons förhållande till institutet om uppgifterna är nödvändiga vid en fördjupad granskning enligt lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar. I förarbetena till lagen anförde regeringen att eftersom kreditinstitut är privata aktörer är det motiverat att ställa ett

²⁴⁵ Prop. 2019/20:117 s. 48 och 49.

något högre krav för att en uppgift ska lämnas jämfört med krav på myndigheter. Genom kravet att en uppgift ska vara nödvändig vid en fördjupad granskning säkerställs enligt regeringen att en noggrann prövning görs innan en begäran om utlämnande kan komma i fråga.²⁴⁶ Regeringen beskrev att det faktum att uppgifterna ska lämnas på begäran medför ett krav på att Utbetalningsmyndigheten specificerar vad begäran omfattar och att utlämnande kreditinstitut därefter får bedöma om förutsättningarna för utlämnande är uppfyllda.²⁴⁷ På samma sätt som vad Arbetsförmedlingen kan begära av kreditinstitut är uppgiftsskyldigheten gentemot Utbetalningsmyndigheten avgränsad till vissa uppgifter. Däremot omfattar Utbetalningsmyndighetens möjlighet fler uppgifter och uppgifter av en annan karaktär än vad Arbetsförmedlingen kan begära. Utbetalningsmyndigheten kan exempelvis även begära uppgifter om händelser på ett konto.

Även inom socialförsäkringen finns uppgiftsskyldigheter som omfattar många uppgifter. Enligt 110 kap. 31 § socialförsäkringsbalken ska bl.a. försäkringsinrättningar på begäran lämna Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket och allmän förvaltningsdomstol uppgifter som avser en namngiven person när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av balken. Enligt 110 kap. 33 § ska banker och andra penninginrättningar på begäran lämna uppgifter enligt 31 § första stycket till Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och allmän förvaltningsdomstol i ärenden om äldre försörjningsstöd, bostadsbidrag och bostadstillägg.

Utredningen kan konstatera att jämfört med andra myndigheters möjligheter att begära uppgifter från privata aktörer för kontrolländamål så är uppgiftsskyldigheterna enligt lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen tydligt avgränsade i fråga om vilka uppgifter som får begäras och för vilka syften. Det minskar behovet av att ytterligare begränsa i vilka situationer som uppgifter får begäras. Ett villkor om att uppgifter endast får begäras vid indikation om att fel har begåtts skulle göra att Arbetsförmedlingen inte kan utföra stickprovskontroller. En sådan begränsning bedömer utredningen därför inte är nödvändig eller lämplig.

²⁴⁶ Prop. 2022/23:34 s. 105.

²⁴⁷ Prop. 2022/23:34 s. 105.

Regelverket för uppgiftsskyldigheterna bör enligt utredningen även utformas så att det är tydligt och enkelt att tillämpa för både Arbetsförmedlingen och de uppgiftsskyldiga. Utredningens kontakter med representanter för bankbranschen har visat att det finns ett förtroende för att Arbetsförmedlingen följer gällande regelverk. Även om hanteringen av en begäran från en myndighet alltid kräver viss bedömning av vilka uppgifter som kan lämnas ut, skulle ett regelverk som kräver att kreditinstitutet genomför en närmare utredning av om Arbetsförmedlingen har rätt till den uppgift som begärs leda till en ökad administrativ börda.

En möjlighet för Arbetsförmedlingen att begära uppgifter för att kontrollera även anställningar som har avslutats skulle innebära att många fler uppgifter och äldre uppgifter kan begäras. Arbetsförmedlingen har i sin hemställan beskrivit att antalet ärenden där förfrågningar skickas även fortsatt kommer att begränsas.²⁴⁸ Utredningen konstaterar att oavsett hur myndigheten väljer att arbeta med kontroller finns andra begränsningar för vilken mängd uppgifter som kan begäras från uppgiftslämnarna. För det första medför lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen i sig inte något krav på de berörda uppgiftslämnarna att spara viss information eller att spara den under viss tid, utan enbart att lämna ut vissa uppgifter på begäran av Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingens möjlighet att begära uppgifterna påverkas därför av hur länge uppgifterna sparas hos kreditinstitutet. Det påverkas av olika regelverk beroende på typ av uppgift och sammanhang. Bestämmelser finns bl.a. i 7 kap. 2 § bokföringslagen (1999:1078) och 5 kap. 3 och 4 §§ lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Samtidigt ska kreditinstitut även tillämpa regleringen om personuppgiftsbehandling och dess grundläggande princip om uppgiftsminimering. Kreditinstitut kan därför ha sådana uppgifter som Arbetsförmedlingen behöver under lång tid, men det finns ingen generell tidsgräns för lagringen, varken för kortast eller längsta möjliga tid.

För det andra är det som regeringen anförde om personuppgiftsbehandling i förarbetena till lagen om skyldighet för kreditinstitut

²⁴⁸ Arbetsförmedlingen, *Hemställan. Om ändringar i lagen (2020:272) om konto- och värdepapperssystem och i lagen (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen*, s. 17.

och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen fortfarande giltigt. Principen om uppgiftsminimering i dataskyddsförordningen (artikel 5.1 c, se avsnitt 6.3.1) innebär en begränsning av Arbetsförmedlingens möjligheter att begära in och behandla personuppgifter. Av denna följer att personuppgifterna som behandlas ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas. Utöver detta begränsar utredningens förslag till dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen på vilket sätt personuppgifter behandlas (se avsnitt 6.6).

Arbetsförmedlingens möjlighet att begära uppgifter från kreditinstitut är som har beskrivits här begränsad på flera sätt. Utredningen bedömer att det inte behöver införas ytterligare begränsningar.

Alternativa källor till information kan minska administrativ börda, men ger inte tillförlitliga uppgifter

Redan den nuvarande uppgiftsskyldigheten medför en viss administrativ börda för kreditinstituten. De representanter för bankbranschen som utredningen har varit i kontakt med har däremot framfört att det för närvarande inte är nämnvärt betungande att besvara förfrågningar från Arbetsförmedlingen. Utifrån bankernas perspektiv handlar det om få ärenden och det tar inte mycket tid att hantera en begäran. Även Arbetsförmedlingen har till utredningen framfört att tidsåtgången för kreditinstituten att hantera en begäran är relativt liten. Det avser dock hanteringen enligt nuvarande bestämmelser, som i jämförelse med en utökad uppgiftsskyldighet som Arbetsförmedlingen har framfört behov av handlar om färre antal förfrågningar och uppgifter från enbart nära i tiden. Eftersom en utökning av uppgiftsskyldigheten skulle innebära fler förfrågningar och därmed en ökad administrativ börda behöver eventuella alternativ belysas.

Ett alternativ är att i högre grad använda uppgifter från arbetstagare. I anställningar med ekonomiskt stöd från Arbetsförmedlingen är arbetstagaren dock ofta i en utsatt ställning gentemot arbetsgivaren. Som källa till indikationer på vad som behöver undersökas är arbetstagare till stor nytta, men inte för att verifiera uppgifter.

En annan källa till uppgifter om löner skulle kunna vara Skatteverket. Arbetsgivare som har anställda med ekonomiskt stöd från Arbetsförmedlingen rapporterar som alla arbetsgivare uppgifter om

lön till Skatteverket. Enligt 8 c § förordningen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet ska uppgifter lämnas ut från beskattningsdatabasen till Arbetsförmedlingen i den utsträckning det behövs för handläggning av ärenden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten eller kontroll av stöd till arbetsgivare enligt förordningen om stöd för nystartsjobb, förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga eller förordningen om särskilt anställningsstöd. Arbetsförmedlingen har för kontroll av stöd till arbetsgivare direktåtkomst till vissa uppgifter i beskattningsdatabasen. Som regeringen beskrev när lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen tillkom behöver dock den lön som arbetsgivaren redovisat till Skatteverket inte överensstämma med den lön som faktiskt har betalats ut. Regeringen ansåg att det inte skulle vara möjligt att hämta in de uppgifter som omfattas av förslaget genom ett informationsutbyte mellan berörda myndigheter, eftersom uppgifterna inte finns tillgängliga där.²⁴⁹

Utredningen kan inte se att något i dessa avseenden har förändrats sedan uppgiftsskyldigheten tillkom 2020. Kreditinstitut är fortfarande källan till tillförlitliga uppgifter om vilken lön en arbetsgivare har betalat ut och till vem samt vem som är innehavaren till ett visst konto.

Tillgång till konto- och värdefackssystemet skulle endast minska administrationen marginellt och medföra andra nackdelar

För närvarande hanteras kommunikationen mellan Arbetsförmedlingen och kreditinstitut elektroniskt genom en krypterad lösning. Arbetsförmedlingen använder en särskild mall, framtagen i dialog med branschen. Ett alternativ för Arbetsförmedlingen att få vissa uppgifter från kreditinstitut skulle vara att myndigheten ges tillgång till konto- och värdefackssystemet. Arbetsförmedlingen har framfört till utredningen och även hemställt till regeringen att det skulle effektivisera myndighetens utredningar och minska den administrativa bördan för kreditinstitut.

²⁴⁹ Prop. 2019/20:117 s. 45.

Systemet tillkom 2020 genom lagen om konto- och värdefacks-system.²⁵⁰ Enligt lagen ska Skatteverket tillhandahålla en teknisk plattform som ger vissa utpekade myndigheter tillgång till uppgifter om innehavare av konton och värdefack hos institut. Uppgifterna avser fysiska och juridiska personers innehav av konton eller värdefack, om kontonummer och datum för öppnande och avslutande samt om värdefacks hyresperiod. Uppgifterna ska vara direkt och omedelbart tillgängliga för sökning i systemet fram till dess att fem år har gått från det att tjänsten avslutades. Uppgifter om tillgodohavande och transaktioner på konton omfattas inte av systemet.

Genom att inrätta systemet var det möjligt att undvika det resurskrävande och administrativt betungande förfarandet när brottsbekämpande myndigheter ställde s.k. paraplyförfrågningar till samtliga penninginstitut i vilket en viss person kunde tänkas vara kund. I förarbetena angavs att myndigheterna varje år gjorde cirka 50 000 sådana framställningar. Den administrativa börda som detta innebar för såväl myndigheterna som instituten ledde till att förfrågningarna sällan kunde omfatta samtliga institut. Det fanns därför en risk för att myndigheten aldrig fick del av relevant information.²⁵¹

För närvarande lämnar cirka 120 kreditinstitut och värdepappersbolag uppgifter till systemet. I dagsläget har Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Tullverket, Kustbevakningen Ekobrottsmyndigheten, åklagarmyndigheter, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och Utbetalningsmyndigheten tillgång till systemet.

Myndigheternas respektive tillgång är preciserade på olika sätt. I 3 a § lagen om konto- och värdefackssystem anges att vissa myndigheter ska få tillgång till uppgifter genom systemet om de enligt en annan författning har rätt att begära att få ta del av dem. Vid införandet av bestämmelsen angavs att en myndighets tillgång till systemet inte bör gå längre än den s.k. frågerätt som myndigheten

²⁵⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG (fjärde penningdirektivet) och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/843 av den 30 maj 2018 om ändring av direktiv (EU) 2015/849 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och om ändring av direktiven 2009/138/EG och 2013/36/EU (ändringsdirektivet).

²⁵¹ Prop. 2019/20:83, *Ett nytt konto- och värdefackssystem*, s. 11.

redan har, dvs. inte ge myndigheten tillgång till vare sig fler eller andra uppgifter.²⁵²

Syftet med att ge Arbetsförmedlingen tillgång till systemet skulle vara att effektivisera myndighetens utredningar och minska den administrativa bördan för kreditinstituten. Arbetsförmedlingen har till utredningen bedömt att det tar cirka 10–20 minuter för en handläggare att skicka en begäran till ett kreditinstitut. Som beskrivits tidigare har bankbranschen inte bedömt att det är nämnvärt betungande att besvara förfrågningar från Arbetsförmedlingen enligt nuvarande regelverk.

Om Arbetsförmedlingen skulle ha tillgång till konto- och värdefackssystemet skulle även ledtider i utredningsarbetet minska. Arbetsförmedlingen skulle få omedelbart svar på vem som är innehavare av ett konto. Nuvarande svarstider varierar mellan kreditinstituten enligt vad Arbetsförmedlingen uppgett mellan två och sju dagar.

Sökningar i systemet skulle dock inte helt kunna ersätta separata förfrågningar från Arbetsförmedlingen till kreditinstitut, eftersom uppgifter om transaktioner inte finns i konto- och värdefackssystemet. De uppgifter Arbetsförmedlingen kan ha nytta av systemet är att bekräfta att ett visst konto dit lön har betalats ut tillhör en viss person. Uppgifter om till vilket kreditinstitut en begäran ska ställas kan Arbetsförmedlingen begära från arbetsgivare.

Jämfört med de brottsbekämpande myndigheterna behöver Arbetsförmedlingen även färre uppgifter. Vissa uppgifter i konto- och värdefackssystemet behövs inte för Arbetsförmedlingens kontroll, t.ex. information om innehav av värdefack samt datum för öppnande och avslutande av ett konto. Kreditinstitutens uppgiftsskyldighet gentemot Arbetsförmedlingen omfattar inte dessa uppgifter.

Att ge Arbetsförmedlingen tillgång till konto- och värdefackssystemet skulle innebära en ökad spridning av uppgifter om enskildas ekonomiska förhållanden och risker för integritetsintrång. Även uppgiften att en viss person är kund hos ett visst kreditinstitut kan utnyttjas i bedrägerier.

Att ansluta en myndighet till den tekniska plattformen innebär för både Skatteverket och den anslutande myndigheten initiala utvecklingskostnader och därefter mindre löpande kostnader. Det skulle dock kräva omfattande utvecklingsarbete för att göra det möjligt för

²⁵² Prop. 2019/20:83 s. 21.

en myndighet att enbart få ut vissa uppgifter, t.ex. att Arbetsförmedlingen endast skulle få ut uppgifter som motsvarar kreditinstitutens uppgiftsskyldighet. Skatteverket bedömde i sitt remissyttrande över förslaget om att ansluta Utbetalningsmyndigheten att en förstudie skulle krävas för att kunna bedöma kostnader för en sådan grundlig omstrukturering av det nuvarande systemet.²⁵³

De förfrågningar som Arbetsförmedlingen gör till kreditinstitut i nuläget är mycket få till antalet jämfört med övriga myndigheters förfrågningar i konto- och värdefackssystemet. Även med en utökad uppgiftsskyldighet är den samlade administrativa bördan för kreditinstituten låg. Bördan skulle bara minska marginellt om Arbetsförmedlingen kunde söka efter vissa uppgifter utan att skicka en begäran.

Sammanfattningsvis bedömer utredningen att fördelarna med att ge Arbetsförmedlingen tillgång till konto- och värdefackssystemet, i form av effektivisering för myndigheten och kreditinstituten, inte överväger nackdelarna, i form av integritetsintrång och kostnader. Utredningen bedömer därför att Arbetsförmedlingen inte bör ges tillgång till konto- och värdefackssystemet.

Uppgiftsskyldigheten för kreditinstitut bör utökas

De flesta arbetsgivare följer regelverken för anställningar med ekonomiskt stöd, men riskerna för missbruk är förhållandevis stora. Utredningen konstaterar att den uppgiftsskyldighet som enligt nuvarande regelverk gäller för kreditinstitut inte omfattar alla de uppgifter som Arbetsförmedlingen behöver för att kunna kontrollera anställningar med ekonomiskt stöd. Förutsättningarna för Arbetsförmedlingens kontrollarbete behöver därför förbättras.

Det finns olika möjliga sätt att förändra uppgiftsskyldigheten. Som beskrivits bedömer utredningen att uppgiftsskyldigheten bör avse samma uppgifter, samma syfte och samma aktörer som enligt nuvarande bestämmelse. Däremot innebär begränsningen av nuvarande uppgiftsskyldighet till endast uppgifter om pågående anställningar att Arbetsförmedlingen i många ärenden inte kan begära uppgifter från kreditinstitut för att kontrollera arbetsgivares intyg. Det

²⁵³ Se Skatteverkets remissvar *Kompletterande författningsförslag avseende Utbetalningsmyndigheten* (dnr 8-2644325).

riskerar att leda till att vissa felaktiga utbetalningar som hade kunnat förhindras eller upptäckas ändå sker. Den nuvarande uppgiftsskyldigheten infördes i syfte att förbättra förutsättningarna för myndighetens kontrollverksamhet. För att den ska uppfylla sitt kontrollsyfte bör uppgiftsskyldigheten även omfatta kontroll av uppgifter som gäller den som har haft en anställning med ekonomiskt stöd. Det ger Arbetsförmedlingen bättre förutsättningar att kontrollera att villkor för anställningar med ekonomiskt stöd efterlevs, att offentliga medel används korrekt, att enskilda inte utnyttjas och att konkurrens på marknaden inte snedvrids.

Mot denna bakgrund föreslår utredningen att skyldigheten för kreditinstitut att på begäran lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen även ska omfatta uppgifter för tiden efter att en anställning med ekonomiskt stöd har avslutats.

Förslaget påverkar banksekretessen

I 1 kap. 10 § lagen om bank- och finansieringsrörelse finns en tystnadsplikt som innebär att enskildas förhållanden till kreditinstitut inte obehörigen får röjas, den s.k. banksekretessen. Banksekretessen gäller både fysiska och juridiska personers förhållande till ett kreditinstitut och gäller både under tiden som personerna är kunder och tiden efter att de har lämnat kreditinstitutet. Banksekretessen är inte straffsanktionerad men den som bryter mot den kan bli skadeståndsskyldig.

Banksekretessen gäller inte när någon behörigen lämnar ut uppgifter. Ett utlämnande av uppgifter till en myndighet enligt lag eller förordning anses vara ett behörigt utlämnande och omfattas alltså inte av banksekretessen.²⁵⁴ Intresset som banksekretessen skyddar behöver dock beaktas när det övervägs att införa en skyldighet för kreditinstitut att lämna ut uppgifter eftersom banksekretessen därmed i praktiken begränsas.

Banksekretessen är en viktig förutsättning för allmänhetens förtroende för kreditinstitut och för att kunderna ska våga använda kreditinstitutens tjänster. En uppluckring av banksekretessen riskerar därför att få allvarliga konsekvenser. De uppgifter om fysiska eller juridiska personer som lämnas ut kan dessutom skada enskil-

²⁵⁴ Prop. 2002/03:139, *Reformerade regler för bank- och finansieringsrörelse*, s. 479.

das personliga integritet eller enskildas affärs- och driftförhållanden. Av dessa skäl väger intressena bakom banksekretessen tungt.

Vid införandet av lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen gjorde regeringen sammantaget bedömningen att intresset av att Arbetsförmedlingen ska utreda ärenden och kontrollera misstänkta felaktiga utbetalningar väger tungt och att det därför fanns tillräckliga skäl för att kreditinstitut ska vara skyldiga att lämna ut sådana uppgifter som skyddas av banksekretessen. Regeringen anförde att de uppgifter som Arbetsförmedlingen ska kunna begära in med stöd av bestämmelserna kommer att omfattas av stark sekretess hos myndigheten.²⁵⁵

Sekretesskyddet för uppgifterna är tillfredsställande efter utlämnande

Sedan nuvarande uppgiftsskyldighet infördes har regleringen av sekretess inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ändrats. Sedan den 1 december 2022 gäller enligt 28 kap. 11 § OSL sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år. Enligt 28 kap. 12 § OSL gäller sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år. Sekretessen enligt båda bestämmelserna har ett s.k. rakt skaderekvisit, vilket innebär en presumtion för offentlighet. När lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen tillkom hade sekretessbestämmelserna ett s.k. omvänt skaderekvisit, dvs. en presumtion för sekretess. Ändringen till ett rakt skaderekvisit motiverades av lagstiftaren med att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten utvecklats till att i hög grad omfatta myndighetsutövning. Intresset av insyn i verksamheten var därmed stort.²⁵⁶ Utredningen konstaterar att en presumtion för offentlighet inte utesluter att sekretess

²⁵⁵ Prop. 2019/20:117 s. 53.

²⁵⁶ Prop. 2021/22:216 s. 30 och 31.

fortfarande kan gälla för vissa typer av uppgifter. Presumtionen för offentlighet kan alltså brytas om uppgiften som sådan är av den arten att ett utlämnande typiskt sett kan vara ägnat att medföra skada för det intresse som ska skyddas genom bestämmelsen. Det bör även framhållas att därutöver gäller den sekretess som enligt 21 kap. OSL är tillämplig på uppgifter oavsett i vilka sammanhang de förekommer och som ger ett minimiskydd för den enskildes personliga integritet. Sekretessen omfattar bl.a. uppgifter om förföljda personer, skyddad folkbokföring och utlännings säkerhet i vissa fall. Utredningen bedömer sammantaget att uppgifterna kommer att skyddas av tillräcklig sekretess hos Arbetsförmedlingen.

Den utökade uppgiftsskyldigheten som utredningen föreslår innebär inte att andra uppgifter omfattas än i nuvarande regelverk, enbart att uppgifterna kan begäras vid andra tidpunkter. Utredningen ser därför inte anledning att göra en annan bedömning än den regeringen tidigare har gjort om att intresset av att Arbetsförmedlingen ska utreda ärenden och kontrollera misstänkta felaktiga utbetalningar väger tungt och att det därför finns tillräckliga skäl för att kreditinstitut ska vara skyldiga att lämna ut sådana uppgifter som annars skyddas av banksekretessen. Samhällsintresset av att uppgifterna lämnas till Arbetsförmedlingen väger alltså enligt utredningen tyngre än det intresse som sekretessen ska skydda.

Regleringen avseende den utökade uppgiftsskyldigheten bör placeras i den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Föreskrifter som avser förhållandet mellan enskilda och det allmänna och som gäller skyldigheter för enskilda ska meddelas genom lag (8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen). Föreskrifter om uppgiftsskyldighet för kreditinstitut förutsätter således stöd i lag.

Nuvarande uppgiftsskyldighet för kreditinstitut till Arbetsförmedlingen regleras i lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen. I avsnitt 7.4 föreslår dock utredningen att den lagen ska upphävas och dess bestämmelser föras in i den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Mot denna bakgrund bör den utökade uppgiftsskyldigheten för kreditinstituten föras in i lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

4.7.3 Behandling av personuppgifter vid utökad uppgiftsskyldighet för kreditinstitut och Arbetsförmedlingen

Utredningens bedömning: Det behövs ingen ytterligare reglering för att kreditinstitut ska kunna behandla personuppgifter för att fullgöra ett uppgiftslämnande till Arbetsförmedlingen.

Det finns inte behov av ändringar i Arbetsförmedlingens nuvarande registerförfattningar för att myndigheten ska ha stöd för sin personuppgiftsbehandling med anledning av kreditinstitutens utökade uppgiftsskyldighet. Genom den nya dataskyddsreglering som föreslås för Arbetsförmedlingen i avsnitt 6.6 kommer myndigheten att ha stöd för sin personuppgiftsbehandling.

Skälen för utredningens bedömning

I avsnitt 4.7.2 föreslås en utökad skyldighet för kreditinstitut att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen. Ett uppgiftslämnande mellan ett kreditinstitut och Arbetsförmedlingen i enlighet med utredningens förslag innebär en behandling av personuppgifter. Frågan är om förslaget innebär ett behov av nya eller ändrade bestämmelser om personuppgiftsbehandling för kreditinstitutet respektive Arbetsförmedlingen.

I avsnitt 6.3, 6.4 och 6.5 redogörs för dataskyddsförordningen, dataskyddslagen med tillhörande förordning och övrig kompletterande dataskyddsreglering som Arbetsförmedlingen ska tillämpa. I avsnitt 6.5.5 och 6.5.6 föreslås att myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering ska upphävas och ersättas av ny reglering. I avsnitt 6.6 lämnas förslag om en ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen.

För kreditinstitutet gäller dataskyddsförordningen och dataskyddslagen med tillhörande förordning.

Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen hos kreditinstituten

Som beskrivs i avsnitt 6.3 behöver det finnas en rättslig grund för all behandling av personuppgifter (artikel 6.1 i dataskyddsförordningen). En uppgiftsskyldighet innebär en sådan rättslig förpliktelse som avses i artikel 6.1 c. Genom den föreslagna bestämmelsen om utökad uppgiftsskyldighet ges kreditinstituten således en tydlig rättslig grund för behandlingen.

Av artikel 6.3 i dataskyddsförordningen följer ett krav på att syftet med behandlingen ska fastställas i den rättsliga grunden. Av den föreslagna bestämmelsen om uppgiftsskyldighet för kreditinstitut framgår att den avser uppgift om en arbetsgivares förhållande till institutet, om uppgifterna behövs för att kontrollera om lön har betalats ut, om den som har eller har haft en anställning med ekonomiskt stöd beslutat av Arbetsförmedlingen och i sådant fall med vilket belopp. Ett kreditinstitut ska på begäran också lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen om vilket förhållande till institutet en enskild som har eller har haft en sådan anställning har, om uppgifterna behövs för att fastställa om personen är innehavare av ett visst konto. Utredningen bedömer därmed att kravet på syfte i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen är tillgodosett. Den nationella rätten ska även uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas (artikel 6.3). Arbetsförmedlingen behöver den aktuella informationen för att kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Uppgiftslämnandet från kreditinstitut är nödvändigt för att Arbetsförmedlingen på ett effektivt sätt ska kunna säkerställa att ersättning inte har betalats ut på felaktiga grunder. Utredningen bedömer mot denna bakgrund att den föreslagna regleringen uppfyller ett mål av allmänt intresse och är proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

Personuppgiftsbehandlingen hos kreditinstitut som följer av den föreslagna utökade uppgiftsskyldigheten uppfyller därmed kravet på att behandlingen ska vara nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse enligt artikel 6.1 c dataskyddsförordningen. Kreditinstituten får således behandla personuppgifterna enligt den kompletterande bestämmelsen i 2 kap. 1 § dataskyddslagen.

Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen hos Arbetsförmedlingen

Personuppgifterna kommer att behandlas av Arbetsförmedlingen när de har tagits emot från kreditinstituten. Utredningen konstaterar att Arbetsförmedlingen enligt 1 § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen är förvaltningsmyndighet för arbetsmarknadspolitiska frågor och ansvarar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, utom i de delar där annat är särskilt föreskrivet. I det arbetet ingår bl.a. att hindra och återkräva felaktiga utbetalningar. Utredningen bedömer att Arbetsförmedlingens behandling av personuppgifter som en följd av den föreslagna utökade uppgiftsskyldigheten kommer att utföras för en uppgift av allmänt intresse och som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning eller för att fullgöra en rättslig förpliktelse. Behandlingen av personuppgifter är således rättsligt grundad i artikel 6.1. c och e i dataskyddsförordningen. Personuppgifterna får behandlas enligt de kompletterande bestämmelserna i 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen och Arbetsförmedlingens kompletterande dataskyddsreglering. Även som en följd av utredningens förslag om en ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen kommer det att finnas stöd för myndighetens personuppgiftsbehandling. Arbetsförmedlingen behöver korrekta uppgifter om en arbetsgivares respektive enskilda förhållande till institutet i vissa fall för att kunna utföra sina uppgifter. Den personuppgiftsbehandling som ett mottagande av personuppgifter från kreditinstitut innebär är således nödvändig för att Arbetsförmedlingen ska utföra sina uppgifter. Den rättsliga grunden för behandlingen är fastställd i nationell rätt i enlighet med kraven i artikel 6.3 dataskyddsförordningen.

Ändamålen för personuppgiftsbehandlingen för kreditinstitut

De uppgifter som kreditinstituten kommer att lämna till Arbetsförmedlingen enligt den föreslagna utökade uppgiftsskyldigheten är uppgifter som kreditinstituten har tillgång till och behandlar för andra ändamål inom ramen för sin kreditinstitutsverksamhet.

Av den s.k. finalitetsprincipen i artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen följer att insamlade personuppgifter får behandlas för andra ändamål än de för vilka personuppgifterna samlades in bara om de

nya ändamålen inte är oförenliga med de ursprungliga ändamålen. I artikel 6.4 dataskyddsförordningen anges exempel på kriterier som kan beaktas vid bedömningen av om en behandling av personuppgifter för andra ändamål är förenlig med det ändamål för vilket personuppgifterna ursprungligen samlades in. Av artikel 6.4 och 23.1 följer vidare att den personuppgiftsansvarige får behandla personuppgifter för andra ändamål än de för vilka personuppgifterna samlades in även om de nya ändamålen är oförenliga med de ursprungliga ändamålen när detta grundar sig på EU-rätten eller nationell rätt. Det kan t.ex. gälla uppgiftsskyldigheter. EU-rätten eller nationell rätt ska enligt artikel 6.4 utgöra en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda de mål som avses i artikel 23.1. Enligt artikel 23.1 ska en begränsning av bl.a. artikel 5 i EU-rätten eller nationell rätt ske med respekt för andemeningen i de grundläggande rättigheterna och friheterna och utgöra en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle i syfte att säkerställa vissa uppräknade intressen. Ett sådant intresse är en medlemsstats viktiga mål av generellt allmänt intresse (artikel 23.1 e).

Utredningen bedömer att en behandling av personuppgifter i samband med uppgiftslämnande till Arbetsförmedlingen inte kan anses vara förenlig med de ursprungliga ändamålen för vilka personuppgifterna samlades in och som handlar om kreditinstitutens egen verksamhet. Förslaget om utökad uppgiftsskyldighet för kreditinstitut utgör dock en rättslig grund för den personuppgiftsbehandling som ett utlämnande innebär. Kreditinstituten behöver således inte göra en prövning av om ett utlämnande är förenligt med insamlingsändamålet. Utredningen bedömer vidare att det allmänna intresset av att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sin författningsreglerade verksamhet på ett ändamålsenligt och effektivt sätt måste anses utgöra ett viktigt mål av generellt allmänt intresse enligt artikel 23.1 e. Utredningen anser vidare att den utökade uppgiftsskyldigheten är godtagbar i ett demokratiskt samhälle och förenlig med det väsentliga innehållet i regleringen till skydd för den personliga integriteten (se vidare avsnitt 4.3).

Ändamålen för personuppgiftsbehandlingen för Arbetsförmedlingen

Som en följd av den föreslagna utökade uppgiftsskyldigheten för kreditinstitut kommer Arbetsförmedlingen att ta emot och behandla personuppgifter som inte kommer från den egna verksamheten. För Arbetsförmedlingen finns stöd i myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering för att behandla personuppgifter bl.a. vid handläggning av ärenden och kontroll av ekonomiskt stöd till arbetsgivare och enskilda som tar del av insatser inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (4 § 4 lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten). Bedömningen är därför att det inte finns något behov av ändringar i den befintliga regleringen för att Arbetsförmedlingen ska kunna ta emot och behandla ytterligare personuppgifter från kreditinstituten. Som framgår av utredningens förslag i avsnitt 6.6.4 ska Arbetsförmedlingen enligt lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen få behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Arbetsförmedlingen kommer således att ha stöd för sin behandling av personuppgifter som utredningens förslag kan föranleda.

Behandling av känsliga personuppgifter

Den föreslagna utökade uppgiftsskyldigheten för kreditinstitut bedöms inte innebära att kreditinstituten eller Arbetsförmedlingen behöver behandla känsliga personuppgifter enligt artikel 9.1. i dataskyddsförordningen (se avsnitt 4.7.2).

Elektroniskt utlämnande av uppgifter

Arbetsförmedlingen behöver kunna lämna ut personuppgifter elektroniskt till kreditinstitut för att de ska kunna fullgöra den föreslagna uppgiftsskyldigheten i förhållande till Arbetsförmedlingen. Utlämnande av personuppgifter utgör en behandling av personuppgifter enligt dataskyddsförordningen. Det innebär att de grundläggande förutsättningarna för behandling måste vara uppfyllda, bl.a. att det finns en rättslig grund för behandlingen. Utredningens

förslag om en utökad uppgiftsskyldighet för kreditinstitut utgör en rättslig grund som tillåter personuppgiftsbehandling i form av utlämnande av personuppgifter. Dataskyddsförordningen och dataskyddslagen innehåller inga begränsningar när det gäller sättet för utlämnande. Däremot ställer dataskyddsförordningen krav på bl.a. uppgiftsminimering samt lämpliga säkerhetsåtgärder (se avsnitt 6.3.1).

Som beskrivs ovan finns det inte någon reglering av formen för utlämnande av personuppgifter i dataskyddsförordningen eller i dataskyddslagen. Av 4 § lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen framgår att uppgifter som ska lämnas enligt lagen utan dröjsmål ska lämnas elektroniskt. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om hur uppgifterna ska lämnas. Enligt 9 d § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten får Arbetsförmedlingen meddela föreskrifter om hur uppgifter ska lämnas enligt lagen. Några sådana föreskrifter har ännu inte meddelats. Ett kreditinstitut kan alltså lämna ut personuppgifter elektroniskt till Arbetsförmedlingen om behandlingen i övrigt uppfyller kraven. Kreditinstitutet ansvarar för att dataskyddsförordningens krav på bl.a. uppgiftsminimering och lämplig säkerhet för personuppgifterna är uppfyllda.

När det gäller Arbetsförmedlingen finns det begränsningar i myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering avseende regleringen av elektroniskt utlämnande av personuppgifter. Personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska databasen får enligt 13 § första stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten lämnas ut till en enskild på medium för automatiserad behandling endast om regeringen har meddelat föreskrifter om det. Av andra stycket framgår att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka personuppgifter som får lämnas ut på medium för automatiserad behandling till myndigheter och enskilda. I 11 a–15 §§ förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns föreskrifter om att Arbetsförmedlingen får lämna ut personuppgifter till flera myndigheter och andra aktörer på medium för automatiserad behandling. Enligt förordningens 11 b § får Arbetsförmedlingen lämna ut personuppgifter på ett medium för automatiserad behandling om det behövs

för att någon annan ska kunna lämna ut personuppgifter till myndigheten. Utredningen bedömer därför att Arbetsförmedlingen med stöd av den befintliga regleringen har stöd för att begära in personuppgifter elektroniskt från kreditinstitut.

I avsnitt 6.6.12 föreslås att Arbetsförmedlingen ska få lämna ut personuppgifter elektroniskt. Personuppgifter ska dock inte få lämnas ut genom direktåtkomst, förutom när det gäller IAF. Som en följd av förslaget kommer Arbetsförmedlingen kunna lämna ut personuppgifter elektroniskt till kreditinstitut för att de ska kunna fullgöra sin föreslagna uppgiftsskyldighet. Arbetsförmedlingen kommer dock inte kunna lämna ut personuppgifter till kreditinstitut genom direktåtkomst.

4.7.4 Förslaget om utökad uppgiftsskyldighet för kreditinstitut är förenligt med skyddet för enskildas personliga integritet

Utredningens bedömning: Den utökade uppgiftsskyldighet som föreslås för kreditinstitut och den utökade personuppgiftsbehandling som förslaget medför kommer att utgöra ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten enligt Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget är förenligt med kraven i dataskyddsförordningen.

Skälen för utredningens bedömning

Förslaget kan medföra ett större intrång i den personliga integriteten

I avsnitt 4.7.2 föreslås en utökad uppgiftsskyldighet för kreditinstitut. Genom den utökade uppgiftsskyldigheten förbättras förutsättningarna för att kontrollera att villkor för anställningar med ekonomiskt stöd som beslutas av Arbetsförmedlingen efterlevs, att offentliga medel används korrekt, att enskilda inte utnyttjas och att konkurrens på marknaden inte snedvrids. Uppgiftsskyldigheten medför ett intrång i enskildas rätt till personlig integritet. Som en följd av förslaget kommer uppgifter att lämnas mellan Arbetsförmedlingen och kreditinstitut i högre utsträckning än vad som sker i dagsläget och utan att den enskildes samtycke först inhämtas. Förslaget omfattar uppgifter

som omfattas av sekretess. Utbytet förutsätter också att personuppgifter behandlas och det kan medföra en behandling av integritetskänsliga personuppgifter, dock inte känsliga personuppgifter.

Utredningens förslag kan medföra en ökad risk för spridning av personuppgifter och bidra till att mer information om en enskild samlas hos Arbetsförmedlingen. Att större mängder uppgifter samlas hos en aktör innebär ökade risker för obehörig befattning. Samtidigt behöver det beaktas att de uppgifter som kommer att omfattas av den föreslagna utökade uppgiftsskyldigheten i viss utsträckning redan hanteras av Arbetsförmedlingen i dagsläget genom att uppgifter lämnas till myndigheten av arbetsgivare och enskilda. Även om de uppgifter som kreditinstitut ska lämna till Arbetsförmedlingen inte på egen hand bedöms ge en så omfattande bild av den enskildes liv att de utgör övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden, kommer uppgifterna kunna bidra till kartläggning av hans eller hennes personliga förhållanden även om syftet med uppgiftsskyldigheten är att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Syftet med den föreslagna uppgiftsskyldigheten är att säkerställa att Arbetsförmedlingen får de uppgifter som behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Arbetsförmedlingen har ett tydligt behov av uppgifterna i sin verksamhet, bl.a. för att utreda och vidta åtgärder avseende felaktiga utbetalningar. En myndighets åtgärd som har kontrollerande inslag bedöms vara mer ingripande än åtgärder som har enbart stödjande inslag. Det bör dock beaktas att tillgång till sådana uppgifter om enskilda minskar risken för att handläggning och beslut baseras på felaktig information och att ekonomiskt stöd betalas ut på felaktiga grunder hos Arbetsförmedlingen, vilket är till nytta för både samhället och enskilda. Det bör också framhållas att regleringen inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inte är utformad så att det är tvingande att ta del av insatser eller ansöka om stöd.

Samtidigt som uppgiftsskyldigheten bedöms medföra ett intrång i enskildas personliga integritet är det övergripande syftet med förslaget att uppnå ett förbättrat informationsutbyte för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Begränsningar av intrånget i den personliga integriteten

Utredningens förslag innebär ett utlämnande av tydligt avgränsade uppgifter som endast ska få lämnas ut om det finns ett behov av det för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Genom kravet på att uppgifterna ska behövas för att kontrollera om lön har betalats ut till den som har en anställning med ekonomiskt stöd beslutat av Arbetsförmedlingen och i sådant fall med vilket belopp eller om personen är innehavare av ett visst konto kommer behandling med stöd av den föreslagna regleringen vara en nödvändig och proportionerlig åtgärd för att säkerställa detta allmänna intresse. Den är därmed tillåten på så sätt som krävs enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen. Vidare kommer personuppgifter endast lämnas ut på begäran, vilket innebär att risken för att fler uppgifter lämnas ut än vad som behövs minskar. Detta är även i linje med vad som följer av den grundläggande principen om uppgiftsminimering (artikel 5.1 c i dataskyddsförordningen).

Uppgiftsskyldigheten bedöms inte omfatta känsliga personuppgifter enligt artikel 9.1 dataskyddsförordningen. Däremot kommer integritetskänsliga personuppgifter om den enskildes ekonomiska förhållanden omfattas. Förslaget om uppgiftsskyldighet syftar till att förbättra Arbetsförmedlingens möjligheter att kunna utföra sina uppgifter och bedriva sin arbetsmarknadspolitiska verksamhet på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Syftet är bl.a. att motverka felaktiga utbetalningar. Sekretessskyddet för uppgifterna bedöms vara tillfredsställande även efter utlämnandet till Arbetsförmedlingen.

Av integritetsskäl behöver utbytet av uppgifter begränsas till den krets personer som berörs och endast de uppgifter som behövs ska kunna lämnas ut från kreditinstituten. Uppgiftsutbytet kommer att kunna ske elektroniskt men uppgifter kommer inte att utbytas genom direktåtkomst.

Behandlingen av personuppgifter med anledning av förslaget

Kreditinstituten är personuppgiftsansvariga för den behandling av personuppgifter som sker genom utlämnandet av uppgifter till Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen är personuppgiftsansva-

rig för den behandling som sker vid begäran och vid mottagandet av uppgifter från kreditinstitutet.

Nuvarande kompletterande dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen innehåller begränsningar i fråga om vilka personuppgifter som får behandlas och hur de får behandlas. Utredningens förslag om ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen innebär begränsningar i fråga om för vilka ändamål personuppgifter får behandlas och hur de får behandlas hos myndigheten. De personuppgifter som kommer att behandlas hos Arbetsförmedlingen som en följd av uppgiftsskyldigheten för kreditinstitutet kommer att omfattas av flera olika skyddsåtgärder. Förslaget till ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen innehåller bl.a. bestämmelser om begränsning av tillgången till personuppgifter och sökbegränsningar.

När det gäller kreditinstitutets verksamhet finns begränsningar i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen som ger den enskilda skydd.

Som personuppgiftsansvariga måste Arbetsförmedlingen respektive kreditinstitutet kunna visa att personuppgiftsbehandlingen har en rättslig grund och att den registrerades rättigheter skyddas genom att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder (artikel 24 och 32 i dataskyddsförordningen).

Inga alternativa lämpliga lösningar bedöms uppnå syftet

Som tidigare har beskrivits är det övergripande syftet med förslaget om utökad uppgiftsskyldighet för kreditinstitut att uppnå ett förbättrat informationsutbyte. Det syftar bl.a. till att ge myndigheten bättre underlag vid kontroll för att motverka felaktiga utbetalningar. Ett alternativ till den föreslagna uppgiftsskyldigheten är att hämta in de aktuella uppgifterna med den enskildes samtycke. Utredningen bedömer dock att det inte är ett lämpligt alternativ, eftersom det finns en risk för att nödvändiga uppgifter inte lämnas. Ett annat alternativ är att uppmana den enskilde att i större utsträckning komma in med kompletterande underlag. Ett sådant alternativ skulle dock inte vara tidseffektivt och skulle inte heller tillgodose Arbetsförmedlingens behov av att kontrollera inlämnade uppgifter. Det finns även en risk för överskottsinformation, vilket kan medföra en mer omfattande personuppgiftsbehandling. Utredningen

bedömer därför att det inte finns några lämpliga alternativ till den utökade uppgiftsskyldighet som föreslås för kreditinstitut som skulle medföra ett mindre intrång i den personliga integriteten men ändå uppnå syftet.

Intrånget i den personliga integriteten är motiverat och proportionerligt

Utredningen bedömer att arten av de personuppgifter som Arbetsförmedlingen kommer att behandla inte kommer att förändras jämfört med vad som sker i dagsläget, däremot kan mängden uppgifter öka. Det övergripande syftet med förslaget är att uppnå ett förbättrat informationsutbyte. Det syftar till att Arbetsförmedlingen på ett effektivt sätt ska få tillgång till information som behövs vid kontroll av om förutsättningarna för att betala ut ekonomiskt stöd har varit uppfyllda. Genom kravet på att personuppgifterna ska behövas för att Arbetsförmedlingen ska kunna kontrollera respektive fastställa vissa uppgifter som är av vikt för myndighetens verksamhet är behandlingen en nödvändig och proportionerlig åtgärd för att säkerställa dessa allmänna intressen. Behandlingen är därmed tillåten enligt vad som krävs enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen. Vidare kommer personuppgifter endast lämnas ut på begäran, vilket innebär att risken för utlämnande av fler uppgifter än vad som behövs för att utföra en uppgift inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten motverkas. Detta är även i linje med vad som följer av den grundläggande principen om uppgiftsminimering enligt artikel 5.1 c i dataskyddsförordningen.

Utredningen bedömer vidare att sekretesskyddet för personuppgifterna kommer att vara tillfredsställande även efter ett utlämnande till Arbetsförmedlingen. Förslaget möjliggör ett utökat utbyte av uppgifter av samma slag som i flera fall kan lämnas ut på begäran redan i dagsläget samtidigt som det bidrar till att ge bättre förutsättningar för verksamheten. Att Arbetsförmedlingen har tillgång till fullständiga och korrekta uppgifter är angeläget för hela samhället och är också till nytta för de enskilda som berörs. Några lämpliga, mindre ingripande åtgärder för att uppnå syftet med den föreslagna bestämmelsen finns inte.

Utredningen bedömer därför att den föreslagna utökade uppgiftsskyldigheten för kreditinstitut innebär en godtagbar och pro-

portionerlig avvägning mellan det starka allmänna intresset och skyddet för den personliga integriteten. Förslaget innebär därför också ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten enligt Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget bedöms vara förenligt med kraven i dataskyddsförordningen.

4.7.5 Utökade möjligheter till information från försäkringsgivare

Utredningens förslag: En försäkringsgivare ska på begäran lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen om en enskilds förhållande till företaget, om uppgifterna behövs i ett ärende om anställning med ekonomiskt stöd för att kontrollera om den som är aktuell för en sådan anställning kommer att omfattas av någon försäkring.

En försäkringsgivare ska på begäran lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen om en enskilds förhållande till företaget, om uppgifterna behövs för att kontrollera om den som har eller har haft en anställning med ekonomiskt stöd beslutat av Arbetsförmedlingen omfattas eller har omfattats av någon försäkring.

Utredningens bedömning: Uppgiftsskyldigheten bör inte utökas genom en ändrad definition av försäkringsgivare.

Skälen för utredningens förslag och bedömning

Behovet av uppgifter även om erbjudna och avslutade anställningar

Enligt nuvarande uppgiftsskyldighet kan Arbetsförmedlingen begära uppgifter om en enskilds förhållande till en försäkringsgivare om uppgifterna behövs för att kontrollera om den som har en anställning med ekonomiskt stöd beslutat av Arbetsförmedlingen omfattas av någon försäkring. Arbetsförmedlingen har i hemställan till regeringen och till utredningen framfört att för att myndigheten ska ha bättre förutsättningar att kontrollera anställningsförmåner vid anställningar med ekonomiskt stöd bör uppgiftsskyldigheten för försäkringsgivare även omfatta tid inför ett beslut om stöd samt efter att en anställning avslutats.

Redan i förarbetena till lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen uppmärksammas att arbetsgivare efter att myndigheten har beviljat ekonomiskt stöd kan säga upp försäkringsavtal eller ändra i villkoren i avtalet.²⁵⁷ Att korrekta anställningsförmåner fanns vid en tidpunkt behöver inte betyda att de fanns vid en annan. Arbetsförmedlingen har därför enligt utredningen ett behov av att kunna kontrollera vid flera tillfällen och även efter att en anställning har avslutats.

För vissa typer av förmåner, t.ex. vissa premier för tjänstepension, kan uppgifter rapporteras in en gång om året. Information om korrekta premier har betalats in finns sannolikt i vissa fall därmed inte tillgänglig under den tid som anställningen pågår. Den information som Arbetsförmedlingen får via Skatteverket om brister i redovisningen av skatt på vissa premier, kommer även den i efterhand. Med nuvarande bestämmelse saknas i många fall möjlighet för Arbetsförmedlingen att begära in uppgifter om försäkringarna från försäkringsgivarna.

Arbetsförmedlingen har även framfört behov av att kunna begära uppgifter från försäkringsgivare under tiden mellan att ett ärende om en anställning med ekonomiskt stöd inletts, t.ex. genom en intresseanmälan från en arbetsgivare, till dess att beslut om att bevilja stödet fattas. Det skulle minska behovet av att göra kontroller i efterhand. Arbetsförmedlingen och representanter för försäkringsbranschen har för utredningen beskrivit att vissa arbetsgivare på grund av bristande kunskap inte ingår alla nödvändiga avtal. Det finns fall där Arbetsförmedlingen inför beslut bedömer att det är nödvändigt att säkerställa att de uppgifter som arbetsgivaren har lämnat om kommande försäkring är korrekta. För närvarande begärs då kopior av försäkringsbrev in från arbetsgivaren.

Om Arbetsförmedlingen skulle ha möjlighet att komplettera arbetsgivarens intygande på ansökningsblanketten med att begära uppgifter om den aktuella personen direkt från försäkringsgivare skulle handläggningen effektiviseras och riskerna minska för att arbetstagare drabbas av sämre anställningsförmåner.

²⁵⁷ Ds 2019:13, *Etableringsjobb*, s. 99.

Andra begränsningar för uppgiftsskyldigheten är inte nödvändiga

Att försäkringsgivares uppgiftsskyldighet för närvarande endast omfattar pågående anställningar utgör en begränsande faktor för vilka förfrågningar som Arbetsförmedlingen kan göra. Arbetsförmedlingen har i sin hemställan föreslagit att den begränsningen tas bort och utredningen har därför övervägt om det i dess ställe skulle vara nödvändigt att införa andra begränsningar i syfte att minska intrånget i den personliga integriteten och den administrativa bördan för uppgiftslämnarna.

Samma resonemang om att överväga eventuella andra begränsningar som finns i avsnitt 4.7.2 om kreditinstituts uppgiftsskyldighet är relevanta i denna del.

Regelverket för uppgiftsskyldigheterna bör enligt utredningen utformas så att det är tydligt och enkelt att tillämpa för både Arbetsförmedlingen och de uppgiftsskyldiga.

Möjligheten att begära ut uppgifterna påverkas även av hur länge uppgifterna sparas hos försäkringsgivarna. Det påverkas på samma sätt som för kreditinstitut av olika regelverk beroende på typ av uppgift och sammanhang. Lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen medför i sig inte något krav på de berörda att spara viss information eller att spara den under viss tid, utan enbart att lämna ut vissa uppgifter på begäran av Arbetsförmedlingen.

Principen om uppgiftsminimering i dataskyddsförordningen innebär även här en begränsning av Arbetsförmedlingens möjligheter att begära in och behandla personuppgifter.

Utredningens samlade bedömning är att andra begränsningar av Arbetsförmedlingens möjlighet att begära uppgifter från försäkringsgivare inte är nödvändiga.

Särskild reglering för s.k. valcentraler bör inte införas

Arbetsförmedlingen har till utredningen och i sin hemställan till regeringen framfört att det bör förtydligas att även s.k. valcentraler omfattas av uppgiftsskyldigheten för försäkringsgivare. I 1 § lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen anges att med försäkringsgivare avses försäkringsföretag enligt försäkringsrörelselagen,

tjänstepensionsföretag enligt lagen om tjänstepensionsföretag samt EES-försäkringsgivare och försäkringsgivare från tredjeland enligt lagen om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige. Motiven för att just den avgränsningen gjordes var relativt kortfattad.²⁵⁸ Regeringen ansåg att eftersom försäkringsföretag enligt försäkringsrörelselagen omfattades av uppgiftsskyldigheten så omfattas de mest relevanta institut som kan vara sådana försäkringsgivare som erbjuder försäkring till förmån för en anställd.

Valcentraler används inom kollektivavtalade försäkringar. De är administrationsbolag som agerar mellanhänder mellan försäkringsbolag, försäkringstagare (i de här fallen arbetsgivare) och anställda. Valcentraler registrerar bl.a. den anställdes val av försäkringsbolag och ser till att de premier som arbetsgivaren har betalat skickas till rätt bolag. Mycket av det som en valcentral utför är sådant som försäkringsföretag i annat fall hade gjort.

Vilka valcentraler som finns varierar över tid. För närvarande finns valcentralerna Fora för privatanställda arbetare, Collectum för privatanställda tjänstemän, Statens tjänstepensionsverk (SPV) för statsanställda samt Valcentralen och Pensionsvalet för anställda vid kommuner, regioner, banker, försäkringsbolag m.m.

Den största del av de förfrågningar som Arbetsförmedlingen för närvarande skickar för att verifiera uppgifter om anställningsförmåner i form av försäkringar går till valcentraler, eftersom det är där som den efterfrågade informationen enklast finns tillgänglig. Arbetsgivaren har kontakt med valcentralen, inte direkt med det företag som utfärdar försäkringen. Arbetsförmedlingen har i hemställen uppgett att det hittills inte har uppstått problem i form av att förfrågningar inte har besvarats. Valcentralerna hanterar för närvarande förfrågningar från Arbetsförmedlingen på olika sätt, exempelvis genom att sluta avtal med försäkringsgivare för att förtydliga grunden för behandlingen av personuppgifter som utlämningen innebär.

Det finns ingen specifik reglering av valcentraler. Regeringen har valt att inte inkludera administrationsbolag i tillämpningsområdena för vare sig lagen (2005:405) om försäkringsförmedling eller lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution.²⁵⁹ I propositionen med förslaget om lagen om tjänstepensionsföretag beskrev rege-

²⁵⁸ Prop. 2019/20:117 s. 47 och 48. Se även Ds 2019:13 s. 105 och 106.

²⁵⁹ Se prop. 2004/05:133, *Försäkringsförmedling*, s. 48 och prop. 2017/18:216, *En ny lag om försäkringsdistribution*, s. 129 ff.

ingen att valcentraler, beroende av hur verksamheten bedrivs, kan komma att uppfylla kriterierna för en försäkringsdistributör enligt lagen om försäkringsdistribution. I sådana fall krävs tillstånd som försäkringsförmedlare. Valcentralen skulle i så fall omfattas direkt av lagen om försäkringsdistribution och ska då tillse att de kraven uppfylls. Valcentralen och det tjänstepensionsinstitut som meddelar tjänstepensionsförsäkringen kan, vid tveksamhet om vem som primärt har att uppfylla ett visst krav i lagen om försäkringsdistribution, sinsemellan reglera vem som fullgör ett visst åtagande. För det fall valcentralen enbart ägnar sig åt administrativ verksamhet behövs dock inte något tillstånd för försäkringsdistribution.²⁶⁰

Vissa valcentraler har för närvarande tillstånd som försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling, andra inte.

Även om valcentral är ett vedertaget begrepp finns det ingen legaldefinition. I lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen definieras försäkringsgivare genom hänvisning till de s.k. rörelselagarna som finns på finansmarknadsområdet. Regeringen ansåg att begreppen ska ha de betydelser de har i sin rörelselag.²⁶¹

Utredningen bedömer att det inte är lämpligt att en författning utformad för att tillgodose behov inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska definiera verksamheter inom ett annat område.

Samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och försäkringsbranschen, inklusive valcentraler, har sedan uppgiftsskyldigheten för försäkringsgivare infördes år 2020 fungerat väl enligt vad Arbetsförmedlingen anger i hemställan och vad utredningen har uppfattat. Det tycks inte ha funnits problem med att tillämpa bestämmelsen i dess nuvarande form. Utredningen bedömer att det inte är lämpligt att föreslå en ändring enbart i syfte att åstadkomma ett förtydligande. Arbetsförmedlingen bör kunna fortsätta samarbetet med försäkringsbranschen för att underlätta hanteringen av förfrågningar från myndigheten. Mot denna bakgrund anser utredningen att uppgiftsskyldigheten för försäkringsgivare inte uttryckligen bör omfatta valcentraler.

²⁶⁰ Prop. 2018/19:158, *En ny reglering för tjänstepensionsföretag*, s. 644.

²⁶¹ Prop. 2019/20:117 s. 47.

Uppgiftsskyldigheten för försäkringsgivare bör utökas

De flesta arbetsgivare följer regelverken för anställningar med ekonomiskt stöd, men riskerna för missbruk är förhållandevis stora. Utredningen konstaterar att den uppgiftsskyldighet som enligt nuvarande regelverk gäller för försäkringsgivare inte omfattar alla de uppgifter som Arbetsförmedlingen behöver för att kontrollera anställningar med ekonomiskt stöd. Förutsättningarna för Arbetsförmedlingens kontrollarbete behöver därför förbättras.

Det finns olika möjliga sätt att förändra uppgiftsskyldigheten. Som beskrivits bedömer utredningen att uppgiftsskyldigheten kan avse samma uppgifter och avse samma syfte som enligt nuvarande bestämmelse. Inte heller vem som ska omfattas av uppgiftsskyldigheten behöver förändras.

Däremot innebär begränsningen av nuvarande uppgiftsskyldighet till endast uppgifter om pågående anställningar att Arbetsförmedlingen i en stor del av myndighetens ärenden inte kan begära uppgifter från försäkringsgivare för att kontrollera arbetsgivares intyg. Det riskerar att leda till att vissa felaktiga utbetalningar som hade kunnat förhindras eller upptäckas ändå sker. Den nuvarande uppgiftsskyldigheten infördes i syfte att förbättra förutsättningarna för myndighetens kontrollverksamhet. För att den ska uppfylla sitt kontrollsyfte bör uppgiftsskyldigheten även omfatta kontroll av uppgifter som gäller den som har haft en anställning med ekonomiskt stöd och den som är aktuell för en sådan anställning. Det ger Arbetsförmedlingen bättre förutsättningar att kontrollera att villkor för anställningar med ekonomiskt stöd efterlevs, att offentliga medel används korrekt, att enskilda inte utnyttjas och att konkurrens på marknaden inte snedvrids.

Utredningen föreslår därför att en försäkringsgivare på begäran ska lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen för kontroll av en anställning med ekonomiskt stöd även för en anställning som har avslutats. En försäkringsgivare ska även lämna uppgifter som behövs i ett ärende om anställning med ekonomiskt stöd för att kontrollera om den som är aktuell för en sådan anställning kommer att omfattas av någon försäkring.

*Förslaget påverkar vilka uppgifter
som försäkringsgivare behandlar konfidentiellt*

Företag som erbjuder försäkring kan precis som kreditinstitut vara förhindrade att lämna ut uppgifter på grund av tystnadsplikt. På försäkringsområdet saknas en lagreglerad, generell tystnadsplikt likt den som finns för kreditinstitut. Det finns emellertid i 4 kap. 14 § försäkringsrörelselagen en särskild bestämmelse som gäller tystnadsplikt. Enligt bestämmelsen får inte en personuppgift som anger att en försäkringstagare har vidtagit dispositioner beträffande försäkringsbelopp som utfaller i framtiden till förmån för någon annan lämnas ut till förmånstagaren om uppgiften behandlas enligt dataskyddsförordningen. Även om det saknas en generell lagreglerad tystnadsplikt på försäkringsområdet iakttar dock försäkringsföretag frivilligt en strikt tystnadsplikt och behandlar införskaffade uppgifter konfidentiellt.²⁶²

Hos försäkringsföretag förekommer det integritetskänsliga uppgifter och företagsintern information som är skyddsvärd. Även hos tjänstepensionsföretag kommer det att finnas sådan information som är skyddsvärd. Det finns därför, precis som när det gäller kreditinstitut, anledning att värna sådan information när den kommer till en statlig myndighet där offentlighetsprincipen är utgångspunkten.

Vid införandet av lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen gjorde regeringen sammantaget bedömningen att intresset av att Arbetsförmedlingen ska utreda ärenden och kontrollera misstänkta felaktiga utbetalningar väger tungt och att det därför finns tillräckliga skäl för att försäkringsgivare ska vara skyldiga att lämna ut sådana uppgifter som skyddas av försäkringssekretessen. Regeringen anförde att de uppgifter som Arbetsförmedlingen ska kunna begära in med stöd av bestämmelserna kommer att omfattas av stark sekretess hos myndigheten.²⁶³

²⁶² Ds 2005:13, *Försäkringsbolags tillgång till patientjournaler*, s. 182.

²⁶³ Prop. 2019/20:117 s. 53.

Sekretesskyddet för uppgifterna är tillfredsställande efter utlämnande

Som beskrivits ovan i avsnitt 4.7.2 har regleringen av sekretess inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ändrats sedan nuvarande uppgiftsskyldighet infördes. Sekretessen enligt 28 kap. 11 och 12 §§ OSL gäller numera med ett s.k. rakt skaderekvisit, vilket innebär en presumtion för offentlighet. När lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen tillkom hade sekretessbestämmelserna ett s.k. omvänt skaderekvisit, dvs. en presumtion för sekretess. Ändringen till ett rakt skaderekvisit motiverades av lagstiftaren med att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten utvecklats till att i hög grad omfatta myndighetsutövning. Intresset av insyn i verksamheten var därmed stort.²⁶⁴ Utredningen konstaterar att en presumtion för offentlighet inte utesluter att sekretess fortfarande kan gälla för vissa typer av uppgifter. Presumtionen för offentlighet kan alltså brytas om uppgiften som sådan är av den arten att ett utlämnande typiskt sett kan vara ägnat att medföra skada för det intresse som ska skyddas genom bestämmelsen. Det bör även framhållas att därutöver gäller den sekretess som enligt 21 kap. OSL är tillämplig på uppgifter oavsett i vilka sammanhang de förekommer och som ger ett minimiskydd för den enskildes personliga integritet. Sekretessen omfattar bl.a. uppgifter om förföljda personer, skyddad folkbokföring och utlännings säkerhet i vissa fall. Utredningen bedömer sammantaget att uppgifterna kommer att skyddas av tillräcklig sekretess hos Arbetsförmedlingen.

På motsvarande sätt som i avsnitt 4.7.2 ser utredningen inte anledning att göra en annan bedömning än den regeringen tidigare har gjort om att intresset av att Arbetsförmedlingen ska utreda ärenden och kontrollera misstänkta felaktiga utbetalningar väger tungt och att det finns tillräckliga skäl för att försäkringsgivare ska vara skyldiga att lämna de aktuella uppgifterna till Arbetsförmedlingen.

²⁶⁴ Prop. 2021/22:216 s. 30 och 31.

Regleringen avseende den utökade uppgiftsskyldigheten bör placeras i den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Föreskrifter som avser förhållandet mellan enskilda och det allmänna och som gäller skyldigheter för enskilda ska meddelas genom lag (8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen). Föreskrifter om uppgiftsskyldighet för försäkringsgivare förutsätter således stöd i lag.

Nuvarande uppgiftsskyldighet för försäkringsgivare till Arbetsförmedlingen regleras i lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen. I avsnitt 7.4 föreslår dock utredningen att den lagen ska upphävas och dess bestämmelser föras in i den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Mot denna bakgrund bör den utökade uppgiftsskyldigheten för försäkringsgivare föras in i lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

4.7.6 Behandling av personuppgifter vid utökad uppgiftsskyldighet för försäkringsgivare och Arbetsförmedlingen

Utredningens bedömning: Det behövs ingen ytterligare reglering för att försäkringsgivare ska kunna behandla personuppgifter för att fullgöra ett uppgiftslämnande till Arbetsförmedlingen.

Det finns inte behov av ändringar i Arbetsförmedlingens nuvarande registerförfattningar för att myndigheten ska ha stöd för sin personuppgiftsbehandling med anledning av försäkringsgivarnas utökade uppgiftsskyldighet. Genom den nya dataskyddsreglering som föreslås för Arbetsförmedlingen i avsnitt 6.6 kommer myndigheten att ha stöd för sin personuppgiftsbehandling.

Skälen för utredningens bedömning

I avsnitt 4.7.5 föreslås en utökad skyldighet för försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen. Ett uppgiftslämnande mellan en försäkringsgivare och Arbetsförmedlingen i enlighet med utredningens förslag innebär en behandling av personuppgifter. Frågan är om förslaget innebär ett behov av nya eller

ändrade bestämmelser om personuppgiftsbehandling för försäkringsgivare respektive Arbetsförmedlingen.

I avsnitt 6.3, 6.4 och 6.5 redogörs för dataskyddsförordningen, dataskyddslagen med tillhörande förordning och övrig kompletterande dataskyddsreglering som Arbetsförmedlingen ska tillämpa. I avsnitt 6.5.5 och 6.5.6 föreslås att myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering ska upphävas och ersättas av ny reglering. I avsnitt 6.6 lämnas förslag om en ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen.

För försäkringsgivare gäller dataskyddsförordningen och dataskyddslagen med tillhörande förordning.

Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen hos försäkringsgivare

Som beskrivs i avsnitt 6.3 behöver det finnas en rättslig grund för all behandling av personuppgifter (artikel 6.1 i dataskyddsförordningen). En uppgiftsskyldighet innebär en sådan rättslig förpliktelse som avses i artikel 6.1 c. Genom den föreslagna bestämmelsen om utökad uppgiftsskyldighet ges försäkringsgivarna således en tydlig rättslig grund för behandlingen.

Av artikel 6.3 i dataskyddsförordningen följer ett krav på att syftet med behandlingen ska fastställas i den rättsliga grunden. Av den föreslagna bestämmelsen om uppgiftsskyldighet för försäkringsgivare framgår att den avser uppgift om en enskilds förhållande till institutet, om uppgifterna behövs för att kontrollera om den som har eller har haft en anställning med ekonomiskt stöd beslutat av Arbetsförmedlingen omfattas av någon försäkring. Utredningen bedömer därmed att kravet på syfte i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen är tillgodosett. Den nationella rätten ska även uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas (artikel 6.3). Arbetsförmedlingen behöver den aktuella informationen för att kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Uppgiftslämnandet från försäkringsgivare är nödvändigt för att Arbetsförmedlingen på ett effektivt sätt ska kunna säkerställa att ersättning inte har betalats ut på felaktiga grunder. Utredningen bedömer mot denna bakgrund att den föreslagna regleringen uppfyller ett mål av allmänt intresse och är proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

Personuppgiftsbehandlingen hos försäkringsgivare som följer av den föreslagna utökade uppgiftsskyldigheten uppfyller därmed kravet på att behandlingen ska vara nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse enligt artikel 6.1 c dataskyddsförordningen. Försäkringsgivare får således behandla personuppgifterna enligt den kompletterande bestämmelsen i 2 kap. 1 § dataskyddslagen.

Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen hos Arbetsförmedlingen

Personuppgifterna kommer att behandlas av Arbetsförmedlingen när de har tagits emot från försäkringsgivarna. Utredningen konstaterar att Arbetsförmedlingen enligt 1 § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen är förvaltningsmyndighet för arbetsmarknadspolitiska frågor och ansvarar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, utom i de delar där annat är särskilt föreskrivet. I det arbetet ingår bl.a. att hindra och återkräva felaktiga utbetalningar. Utredningen bedömer att Arbetsförmedlingens behandling av personuppgifter som en följd av den föreslagna utökade uppgiftsskyldigheten kommer att utföras för en uppgift av allmänt intresse och som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning eller för att fullgöra en rättslig förpliktelse. Behandlingen av personuppgifter är således rättsligt grundad i artikel 6.1. c och e i dataskyddsförordningen. Personuppgifterna får behandlas enligt de kompletterande bestämmelserna i 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen och Arbetsförmedlingens kompletterande dataskyddsreglering. Även som en följd av utredningens förslag om en ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen kommer det att finnas stöd för myndighetens personuppgiftsbehandling. Arbetsförmedlingen behöver korrekta uppgifter om en enskilds förhållande till försäkringsgivaren i vissa fall för att kunna utföra sina uppgifter. Den personuppgiftsbehandling som ett mottagande av personuppgifter från försäkringsgivare innebär är således nödvändig för att Arbetsförmedlingen ska utföra sina uppgifter. Den rättsliga grunden för behandlingen är fastställd i nationell rätt i enlighet med kraven i artikel 6.3 dataskyddsförordningen.

Ändamålen för personuppgiftsbehandlingen för försäkringsgivare

De uppgifter som försäkringsgivare kommer att lämna till Arbetsförmedlingen enligt den föreslagna utökade uppgiftsskyldigheten är uppgifter som försäkringsgivarna har tillgång till och behandlar för andra ändamål inom ramen för sin försäkringsverksamhet.

Av den s.k. finalitetsprincipen i artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen följer att insamlade personuppgifter får behandlas för andra ändamål än de för vilka personuppgifterna samlades in bara om de nya ändamålen inte är oförenliga med de ursprungliga ändamålen. I artikel 6.4 dataskyddsförordningen anges exempel på kriterier som kan beaktas vid bedömningen av om en behandling av personuppgifter för andra ändamål är förenlig med det ändamål för vilket personuppgifterna ursprungligen samlades in. Av artikel 6.4 och 23.1 följer vidare att den personuppgiftsansvarige får behandla personuppgifter för andra ändamål än de för vilka personuppgifterna samlades in även om de nya ändamålen är oförenliga med de ursprungliga ändamålen när detta grundar sig på EU-rätten eller nationell rätt. Det kan t.ex. gälla uppgiftsskyldigheter. EU-rätten eller nationell rätt ska enligt artikel 6.4 utgöra en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda de mål som avses i artikel 23.1. Enligt artikel 23.1 ska en begränsning av bl.a. artikel 5 i EU-rätten eller nationell rätt ske med respekt för andemeningen i de grundläggande rättigheterna och friheterna och utgöra en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle i syfte att säkerställa vissa uppräknade intressen. Ett sådant intresse är en medlemsstats viktiga mål av generellt allmänt intresse (artikel 23.1 e).

Utredningen bedömer att en behandling av personuppgifter i samband med uppgiftslämnande till Arbetsförmedlingen inte kan anses vara förenlig med de ursprungliga ändamålen för vilka personuppgifterna samlades in och som handlar om försäkringsgivarernas egen verksamhet. Förslaget om utökad uppgiftsskyldighet för försäkringsgivare utgör dock en rättslig grund för den personuppgiftsbehandling som ett utlämnande innebär. Försäkringsgivarna behöver således inte göra en prövning av om ett utlämnande är förenligt med insamlingsändamålet. Utredningen bedömer vidare att det allmänna intresset av att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sin författningsreglerade verksamhet på ett ändamålsenligt och

effektivt sätt måste anses utgöra ett viktigt mål av generellt allmänt intresse enligt artikel 23.1 e. Utredningen anser vidare att den utökade uppgiftsskyldigheten är godtagbar i ett demokratiskt samhälle och förenlig med det väsentliga innehållet i regleringen till skydd för den personliga integriteten (se vidare avsnitt 4.3).

Ändamålen för personuppgiftsbehandlingen för Arbetsförmedlingen

Som en följd av den föreslagna utökade uppgiftsskyldigheten för försäkringsgivare kommer Arbetsförmedlingen att ta emot och behandla personuppgifter som inte kommer från den egna verksamheten. För Arbetsförmedlingen finns stöd i myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering för att behandla personuppgifter bl.a. vid handläggning av ärenden och kontroll av ekonomiskt stöd till arbetsgivare och enskilda som tar del av insatser inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (4 § 4 lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten). Bedömningen är därför att det inte finns något behov av ändringar i den befintliga regleringen för att Arbetsförmedlingen ska kunna ta emot och behandla ytterligare personuppgifter från försäkringsgivarna. Som framgår av utredningens förslag i avsnitt 6.6.4 ska Arbetsförmedlingen enligt lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen få behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Arbetsförmedlingen kommer således att ha stöd för sin behandling av personuppgifter som utredningens förslag kan föranleda.

Behandling av känsliga personuppgifter

Den föreslagna utökade uppgiftsskyldigheten för försäkringsgivare bedöms inte innebära att försäkringsgivarna eller Arbetsförmedlingen behöver behandla känsliga personuppgifter enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen (se avsnitt 4.7.5).

Elektroniskt utlämnande av uppgifter

Arbetsförmedlingen behöver kunna lämna ut personuppgifter elektroniskt till försäkringsgivare för att de ska kunna fullgöra den föreslagna uppgiftsskyldigheten i förhållande till Arbetsförmedlingen. Utlämnande av personuppgifter utgör en behandling av personuppgifter enligt dataskyddsförordningen. Det innebär att de grundläggande förutsättningarna för behandling måste vara uppfyllda, bl.a. att det finns en rättslig grund för behandlingen. Utredningens förslag om en utökad uppgiftsskyldighet för försäkringsgivare utgör en rättslig grund som tillåter personuppgiftsbehandling i form av utlämnande av personuppgifter. Dataskyddsförordningen och dataskyddslagen innehåller inga begränsningar när det gäller sättet för utlämnande. Däremot ställer dataskyddsförordningen krav på bl.a. uppgiftsminimering samt lämpliga säkerhetsåtgärder (se avsnitt 6.3.1).

Som beskrivs ovan finns det inte någon reglering av formen för utlämnande av personuppgifter i dataskyddsförordningen eller i dataskyddslagen. Av 4 § lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen framgår att de uppgifter som ska lämnas enligt lagen utan dröjsmål ska lämnas elektroniskt. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om hur uppgifterna ska lämnas. Enligt 9 d § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten får Arbetsförmedlingen meddela föreskrifter om hur uppgifter ska lämnas enligt lagen. Några sådana föreskrifter har ännu inte meddelats. En försäkringsgivare kan alltså lämna ut personuppgifter elektroniskt till Arbetsförmedlingen om behandlingen i övrigt uppfyller kraven. Försäkringsgivaren ansvarar för att dataskyddsförordningens krav på bl.a. uppgiftsminimering och lämplig säkerhet för personuppgifterna är uppfyllda.

När det gäller Arbetsförmedlingen finns det begränsningar i myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering avseende regleringen av elektroniskt utlämnande av personuppgifter. Personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska databasen får enligt 13 § första stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten lämnas ut till en enskild på medium för automatiserad behandling endast om regeringen har meddelat föreskrifter om det. Av andra stycket framgår att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela

föreskrifter om vilka personuppgifter som får lämnas ut på medium för automatiserad behandling till myndigheter och enskilda. I 11 a–15 §§ förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns föreskrifter om att Arbetsförmedlingen får lämna ut personuppgifter till flera myndigheter och andra aktörer på medium för automatiserad behandling. Enligt förordningens 11 b § får Arbetsförmedlingen lämna ut personuppgifter på ett medium för automatiserad behandling om det behövs för att någon annan ska kunna lämna ut personuppgifter till myndigheten. Utredningen bedömer därför att Arbetsförmedlingen med stöd av den befintliga regleringen har stöd för att begära in personuppgifter elektroniskt från försäkringsgivare.

I avsnitt 6.6.12 föreslås att Arbetsförmedlingen ska få lämna ut personuppgifter elektroniskt. Personuppgifter ska dock inte få lämnas ut genom direktåtkomst, förutom när det gäller IAF. Som en följd av förslaget kommer Arbetsförmedlingen kunna lämna ut personuppgifter elektroniskt till försäkringsgivare för att de ska kunna fullgöra sin föreslagna uppgiftsskyldighet. Arbetsförmedlingen kommer dock inte kunna lämna ut personuppgifter till försäkringsgivare genom direktåtkomst.

4.7.7 Förslaget om utökad uppgiftsskyldighet för försäkringsgivare är förenligt med skyddet för enskildas personliga integritet

Utredningens bedömning: Den utökade uppgiftsskyldighet som föreslås för försäkringsgivare och den utökade personuppgiftsbehandling som förslaget medför kommer att utgöra ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten enligt Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget är förenligt med kraven i dataskyddsförordningen.

Skälen för utredningens bedömning

Förslaget kan medföra ett större intrång i den personliga integriteten

I avsnitt 4.7.5 föreslås en uppgiftsskyldighet för försäkringsgivare. Uppgiftsskyldigheten medför ett intrång i enskildas rätt till personlig integritet. Som en följd av förslaget kommer uppgifter att lämnas mellan Arbetsförmedlingen och försäkringsgivare i högre utsträckning än vad som sker i dagsläget och utan att den enskildes samtycke först inhämtas. Förslaget omfattar uppgifter som omfattas av sekretess. Utbytet förutsätter också att personuppgifter behandlas och det kan medföra en behandling av integritetskänsliga personuppgifter, dock inte känsliga personuppgifter.

Utredningens förslag kan medföra en ökad risk för spridning av personuppgifter och bidra till att mer information om en enskild samlas hos Arbetsförmedlingen. Att större mängder uppgifter samlas hos en aktör innebär ökade risker för obehörig befattning. Samtidigt behöver det beaktas att de uppgifter som kommer att omfattas av den föreslagna utökade uppgiftsskyldigheten i viss utsträckning redan hanteras av Arbetsförmedlingen i dagsläget genom att uppgifter lämnas till myndigheten av arbetsgivare och enskilda. Även om de uppgifter som försäkringsgivare ska lämna till Arbetsförmedlingen inte på egen hand bedöms ge en så omfattande bild av den enskildes liv att de utgör övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden, kommer uppgifterna kunna bidra till kartläggning av hans eller hennes personliga förhållanden även om syftet med uppgiftsskyldigheten är att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Syftet med den föreslagna uppgiftsskyldigheten är att säkerställa att Arbetsförmedlingen får de uppgifter som behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Arbetsförmedlingen har ett tydligt behov av uppgifterna i sin verksamhet, bl.a. för att utreda och vidta åtgärder avseende felaktiga utbetalningar. En myndighets åtgärd som har kontrollerande inslag bedöms vara mer ingripande än åtgärder som har enbart stödjande inslag. Det bör dock beaktas att tillgång till sådana uppgifter om enskilda minskar risken för att handläggning och beslut baseras på felaktig information och att ekonomiskt stöd betalas ut på felaktiga grunder hos Arbetsförmedlingen, vilket är till nytta för både samhället och enskilda. Det bör också framhållas att regler-

ingen inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inte är utformad så att det är tvingande att ta del av insatser eller ansöka om stöd.

Samtidigt som uppgiftsskyldigheten bedöms medföra ett intrång i enskildas personliga integritet är det övergripande syftet med förslaget att uppnå ett förbättrat informationsutbyte för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Begränsningar av intrånget i den personliga integriteten

Utredningens förslag innebär ett utlämnande av tydligt avgränsade uppgifter som endast ska få lämnas ut om det finns ett behov av det för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Genom kravet på att uppgifterna ska behövas för att kontrollera om den som har eller har haft en anställning med ekonomiskt stöd beslutat av Arbetsförmedlingen omfattas av någon försäkring kommer behandling med stöd av den föreslagna regleringen vara en nödvändig och proportionerlig åtgärd för att säkerställa detta allmänna intresse. Den är därmed tillåten på så sätt som krävs enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen. Vidare kommer personuppgifter endast lämnas ut på begäran, vilket innebär att risken för att fler uppgifter lämnas ut än vad som behövs minskar. Detta är även i linje med vad som följer av den grundläggande principen om uppgiftsminimering (artikel 5.1 c i dataskyddsförordningen).

Uppgiftsskyldigheten bedöms inte omfatta känsliga personuppgifter enligt artikel 9.1 dataskyddsförordningen. Däremot kan integritetskänsliga personuppgifter om den enskildes ekonomiska förhållanden omfattas. Förslaget om uppgiftsskyldighet syftar till att förbättra Arbetsförmedlingens möjligheter att kunna utföra sina uppgifter och bedriva sin arbetsmarknadspolitiska verksamhet på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Syftet är bl.a. att motverka felaktiga utbetalningar. Sekretessskyddet för uppgifterna bedöms vara tillfredsställande även efter utlämnandet till Arbetsförmedlingen.

Av integritetsskäl behöver utbytet av uppgifter begränsas till den krets personer som berörs och endast de uppgifter som behövs ska kunna lämnas ut från försäkringsgivarna. Uppgiftsutbytet kom-

mer att kunna ske elektroniskt men uppgifter kommer inte att utbytas genom direktåtkomst.

Behandlingen av personuppgifter med anledning av förslaget

Försäkringsgivarna är personuppgiftsansvariga för den behandling av personuppgifter som sker genom utlämnandet av uppgifter till Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen är personuppgiftsansvarig för den behandling som sker vid begäran och vid mottagandet av uppgifter från försäkringsgivarna.

Nuvarande kompletterande dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen innehåller begränsningar i fråga om vilka personuppgifter som får behandlas och hur de får behandlas. Utredningens förslag om ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen innebär begränsningar i fråga om för vilka ändamål personuppgifter får behandlas och hur de får behandlas hos myndigheten. De personuppgifter som kommer att behandlas hos Arbetsförmedlingen som en följd av uppgiftsskyldigheten för försäkringsgivare kommer att omfattas av flera olika skyddsåtgärder. Förslaget till ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen innehåller bl.a. bestämmelser om begränsning av tillgången till personuppgifter och sökbegränsningar.

När det gäller försäkringsgivarnas verksamhet finns begränsningar i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen som ger den enskilde skydd.

Som personuppgiftsansvariga måste Arbetsförmedlingen respektive försäkringsgivare kunna visa att personuppgiftsbehandlingen har en rättslig grund och att den registrerades rättigheter skyddas genom att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder (artikel 24 och 32 i dataskyddsförordningen).

Inga alternativa lämpliga lösningar bedöms uppnå syftet

Som tidigare har beskrivits är det övergripande syftet med förslaget om utökad uppgiftsskyldighet för försäkringsgivare att uppnå ett förbättrat informationsutbyte. Det syftar bl.a. till att ge Arbetsförmedlingen bättre underlag vid kontroll för att motverka felaktiga utbetalningar. Ett alternativ till den föreslagna uppgiftsskyldigheten är att hämta in de aktuella uppgifterna med den enskildes sam-

tycke. Utredningen bedömer dock att det inte är ett lämpligt alternativ, eftersom det finns en risk för att nödvändiga uppgifter inte lämnas. Ett annat alternativ är att uppmana den enskilde att i större utsträckning komma in med kompletterande underlag. Ett sådant alternativ skulle dock inte vara tidseffektivt och skulle inte heller tillgodose Arbetsförmedlingens behov av att kontrollera inlämnade uppgifter. Det finns även en risk för överskottsinformation, vilket kan medföra en mer omfattande personuppgiftsbehandling. Utredningen bedömer därför att det inte finns några lämpliga alternativ till den utökade uppgiftsskyldighet som föreslås för försäkringsgivare som skulle medföra ett mindre intrång i den personliga integriteten men ändå uppnå syftet.

*Intrånget i den personliga integriteten
är motiverat och proportionerligt*

Utredningen bedömer att arten av de personuppgifter som Arbetsförmedlingen kommer att behandla inte kommer att förändras jämfört med vad som sker i dagsläget, däremot kan mängden uppgifter öka. Det övergripande syftet med förslaget är att uppnå ett förbättrat informationsutbyte. Det syftar till att Arbetsförmedlingen på ett effektivt sätt ska få tillgång till information som behövs vid kontroll av om förutsättningarna för att betala ut ekonomiskt stöd har varit uppfyllda. Genom kravet på att personuppgifterna ska behövas för att Arbetsförmedlingen ska kunna kontrollera respektive fastställa vissa uppgifter som är av vikt för myndighetens verksamhet är behandlingen en nödvändig och proportionerlig åtgärd för att säkerställa dessa allmänna intressen. Behandlingen är därmed tillåten enligt vad som krävs enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen. Vidare kommer personuppgifter endast lämnas ut på begäran, vilket innebär att risken för utlämnande av fler uppgifter än vad som behövs för att utföra en uppgift inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten motverkas. Detta är även i linje med vad som följer av den grundläggande principen om uppgiftsminimering enligt artikel 5.1 c i dataskyddsförordningen.

Utredningen bedömer vidare att sekretesskyddet för personuppgifterna kommer att vara tillfredsställande även efter ett utlämnande till Arbetsförmedlingen. Förslaget möjliggör ett utökat utbyte av uppgifter av samma slag som i flera fall kan lämnas ut på

begäran redan i dagsläget samtidigt som det bidrar till att ge bättre förutsättningar för verksamheten. Att Arbetsförmedlingen har tillgång till fullständiga och korrekta uppgifter är angeläget för hela samhället och är också till nytta för de enskilda som berörs. Några lämpliga, mindre ingripande åtgärder för att uppnå syftet med den föreslagna bestämmelsen finns inte.

Utredningen bedömer därför att den föreslagna utökade uppgiftsskyldigheten för försäkringsgivare innebär en godtagbar och proportionerlig avvägning mellan det starka allmänna intresset och skyddet för den personliga integriteten. Förslaget innebär därför också ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten enligt Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget bedöms vara förenligt med kraven i dataskyddsförordningen.

4.8 Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och Samhall Aktiebolag

4.8.1 Samhalls behov av information från Arbetsförmedlingen

Utredningens bedömning: Utbytet av information från Arbetsförmedlingen till Samhall Aktiebolag behöver förbättras för att Samhall ska kunna fullgöra sin uppgift att producera efterfrågade varor och tjänster och genom detta skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Samhalls behov av information från Arbetsförmedlingen kan inte fullt ut tillgodoses med nuvarande reglering.

Skälen för utredningens bedömning

Arbetsförmedlingens uppdrag för arbetssökande med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

Arbetsförmedlingen ska enligt 7 § första stycket förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen verka för att förbättra arbetsmarknadssituationen för personer som har en funktionsnedsättning och upprätthålla egen kompetens och verksamhet för att stödja personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsför-

måga att få eller behålla ett arbete. Av instruktionen följer vidare att Arbetsförmedlingen bl.a. kan besluta om att ge stöd och insatser för att stärka en arbetssökandes möjligheter att få ett arbete (2 § 4). För personer som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga finns särskilda insatser som Arbetsförmedlingen kan anvisa till, bl.a. olika former av anställningar hos Samhall.²⁶⁵ Det handlar om skyddat arbete hos Samhall och lönebidrag för utveckling i anställning.

Syftet med de särskilda insatserna är att kompensera för nedsättningen i arbetsförmåga och stärka möjligheten för enskilda att få eller behålla ett arbete.²⁶⁶ Arbetsförmedlingen prövar den enskildes behov av insatser i en särskild ordning. Exempelvis får myndigheten besluta om skyddat arbete hos Samhall först när alla andra insatser i förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har prövats.²⁶⁷

Målgruppen för skyddat arbete hos Samhall är personer vars arbetsförmåga är så nedsatt till följd av en funktionsnedsättning att personen inte kan få något annat arbete och vars behov inte kan tillgodoses genom andra insatser.²⁶⁸ Målgruppen för lönebidrag för utveckling i anställning är personer som har varit utan arbete under en lång tid och som är i behov av en anställning för att pröva eller utveckla sin arbetsförmåga i förhållande till vissa arbetsuppgifter eller arbetsmarknaden i stort. Bidraget får också lämnas för en person som är i behov av att förbättra sina förutsättningar att kunna ta del av en utbildning.²⁶⁹

För både insatserna skyddat arbete och lönebidrag för utveckling i anställning gäller att Arbetsförmedlingen ska verka för att insatserna planeras och genomförs så att den anställda utvecklas, arbetsförmågan förbättras och så att personen kan få och behålla ett arbete utan bidrag för lönekostnaderna.²⁷⁰

²⁶⁵ Förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

²⁶⁶ 1 § tredje stycket förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

²⁶⁷ 16 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

²⁶⁸ 37 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

²⁶⁹ 25 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

²⁷⁰ 17 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Arbetsförmedlingen får dessutom, i den omfattning som Samhall kan erbjuda, förfoga över praktikplatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga som söker arbete och är inskrivna hos Arbetsförmedlingen.²⁷¹

Samhalls uppdrag

Samhall är ett statligt ägt bolag som bildades 1992 och som har ett av riksdagen särskilt beslutat samhällsuppdrag att producera efterfrågade varor och tjänster och genom detta skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga där behoven finns.²⁷² Statens samlade styrning av Samhalls verksamhet innefattar bl.a. bolagsordning och ägaranvisning, de författningar och beslut som styr anvisningar till anställning hos bolaget och den finansiella styrning som sker i form av den s.k. merkostnadsersättningen från staten.

Av förarbetena framgår att meningsfullt arbete innebär att Samhall ska producera varor och tjänster som efterfrågas på en marknad. Arbetet ska inte bestå av terapibetonade sysslor eller arbetsuppgifter som huvudsakligen syftar till rehabilitering eller arbetsträning. Med utvecklande arbete avses bl.a. att arbetsmiljö, arbetsorganisation och arbetsförhållandena i övrigt ska svara mot arbetstagarnas behov av anpassade förhållanden och i vissa fall särskilt stöd i arbetet. I förarbetena anges vidare att verksamheten bl.a. ska utformas så att de enskilda arbetstagarna ges möjlighet till personlig och yrkesmässig utveckling så att de på sikt kan övergå till anställning på den reguljära arbetsmarknaden.²⁷³

Samhalls verksamhet ska enligt ägaranvisningen anpassas till de förutsättningar personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har. Verksamheten ska bedrivas enligt affärs-mässiga principer samt på marknadens villkor. Det ska då iakttas att det övriga näringslivet inte utsätts för osund konkurrens.

Insatserna som erbjuds hos Samhall är som tidigare nämnts skyddat arbete hos Samhall och lönebidrag för utveckling i anställning.

²⁷¹ 2 § i ägaranvisningen för Samhall Aktiebolag. Nuvarande ägaranvisning antogs vid en extra bolagsstämma i november 2023 och gäller till dess bolagsstämma meddelar annat, dock längst till och med den 31 december 2028.

²⁷² 3 § i bolagsordningen för Samhall Aktiebolag.

²⁷³ Prop. 1991/92:91, om ombildning av Samhall till aktiebolag, m.m., s. 26 och 27.

En anställning i skyddat arbete hos Samhall innebär en möjlighet att genom arbete stärka sin kompetens och få erfarenhet och därmed öka möjligheterna på arbetsmarknaden.²⁷⁴ Anställda i skyddat arbete är i normalfallet tillsvidareanställda och Samhall ska enligt sin ägaranvisning i möjligaste mån undvika att säga upp personerna på grund av arbetsbrist.²⁷⁵ Bolaget ska också i möjligaste mån undvika att lägga ner verksamheter på orter med en svag arbetsmarknad.²⁷⁶ Lönebidrag för utveckling i anställning kan lämnas som längst i två år och vid anställning hos Samhall är personer under 30 år prioriterade.²⁷⁷ Samhall ska erbjuda utvecklingsinsatser och anpassat stöd så att de arbetssökande får förutsättningar att öka sina möjligheter till arbete på den reguljära arbetsmarknaden.²⁷⁸

I Samhalls ägaranvisning fastställer regeringen ett antal mål för Samhall. Bland dessa ingår att bolaget ska erbjuda ett visst antal lönetimmar inom ramen för skyddat arbete respektive lönebidrag för utveckling i anställning. Samhall har också mål för bl.a. hur många av de anställda som årligen ska övergå till arbete på den reguljära arbetsmarknaden. För uppdraget får Samhall statlig ersättning i enlighet med förordningen (2018:1528) om statlig ersättning till Samhall Aktiebolag för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Närmare bestämmelser om uppdragets omfattning och målsättningar finns i Samhalls ägaranvisning.

Från bedömning och anvisning till anställning

Insatserna skyddat arbete hos Samhall och lönebidrag för utveckling i anställning får beslutas för anställningar där arbetet är lämpligt utformat efter personens behov och kan bidra till att den anställda utvecklas eller förbättrar sin arbetsförmåga.²⁷⁹ Arbetsförmedlingen förfogar över samtliga arbetstillfällen som Samhall kan erbjuda och ansvarar för att bedöma om förutsättningarna för anställning hos

²⁷⁴ Arbetsförmedlingen och Samhall, *Nationell överenskommelse om samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Samhall Aktiebolag*.

²⁷⁵ 3 § i ägaranvisningen för Samhall Aktiebolag.

²⁷⁶ 2 § i ägaranvisningen för Samhall Aktiebolag.

²⁷⁷ 27 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, 3 § Ägaranvisningen för Samhall Aktiebolag.

²⁷⁸ Arbetsförmedlingen och Samhall, *Nationell överenskommelse om samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Samhall Aktiebolag*.

²⁷⁹ 18 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Samhall är uppfyllda. Det är också Arbetsförmedlingen som anvisar personer till anställning hos Samhall.²⁸⁰

Arbetsförmedlingens handlägningsprocess som leder fram till en anställning hos Samhall kan sammanfattas i följande sju steg:

1. Utredda och bedöma om individen har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.
2. Bedöma individens behov av insats.
3. Informera och förbereda individen inför anvisning.
4. Anvisa individen till Samhall.
5. Informera individen inför anställning.
6. Genomföra trepartssamtal mellan individen, Arbetsförmedlingen och Samhall.
7. Individen påbörjar anställning hos Samhall.²⁸¹

Steg 1 och 2 utgör moment som föregår anvisningsprocessen till Samhall, vilket innebär att de ska genomföras för alla arbetssökande med funktionsnedsättning. Steg 3–7 utgör moment som specifikt handlar om anvisningsprocessen för Samhall. Mellan steg 2 och 3 kan det passera lång tid eftersom Arbetsförmedlingen tillsammans med den enskilde prövar olika typer av insatser för att avgöra vilken som är mest lämplig. I steg 5 och 6 samverkar Arbetsförmedlingen med Samhall. De stegen handlar om att informera den arbetssökande inför anställningen (steg 5) och att genomföra trepartssamtal (steg 6). Därefter påbörjar den enskilde sin anställning hos Samhall (steg 7).

Enligt en nationell överenskommelse om samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Samhall ska Samhall informera Arbetsförmedlingen om lediga platser hos bolaget. Bolaget ska bl.a. lämna information till myndigheten om de arbetsuppgifter som erbjuds, vilken arbetstid som gäller och vilka särskilda krav som ställs, exempelvis krav på körkortsbehörighet. Detta syftar till att skapa förutsättningar för Arbetsförmedlingen att göra ett urval av lämpliga arbetssökande samt att förbereda den sökande inför anställningen hos Samhall. Av överenskommelsen framgår vidare att den arbets-

²⁸⁰ Jfr 2 § i ägaranvisningen för Samhall Aktiebolag.

²⁸¹ SOU 2025:29, *Ökad kvalitet hos Samhall och fler vägar till skyddat arbete*, s. 195.

sökande ska få information om vad en anställning hos Samhall innebär och om det arbete som är aktuellt för anställningen. Arbetsförmedlingen ska lämna över tillräcklig information till Samhall om den arbetssökandes förutsättningar och anpassningsbehov i relation till de beskrivna arbetsuppgifterna för att bolaget ska kunna göra nödvändiga anpassningar i arbetet för personen som sedan anställs.²⁸²

Efter att den anvisade personen har anställts hos Samhall erbjuds han eller hon en introduktion och yrkesutbildning hos Samhall, den s.k. Samhallskolan.²⁸³ Utbudet av utbildningar är kopplat till bolagets tjänsteutbud. Varje utbildning har olika steg, beroende på vilken kompetens som krävs hos Samhalls kund. I takt med att den anställdes kompetenser ökar matchar Samhall honom eller henne med lämpliga arbetsuppgifter hos en av bolagets kunder.

Vid årets slut 2024 uppgick antalet anställda med skyddat arbete hos Samhall till 20 570 personer.²⁸⁴ Vid samma tidpunkt var 1 803 personer anställda i insatsen lönebidrag för utveckling i anställning.

Samhall behöver information om arbetssökande för att kunna utföra sitt uppdrag

För att Samhall ska kunna skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga där behoven finns behöver bolaget information om personernas arbetsförutsättningar, kompetenser och behov.

I samband med att en arbetssökande anvisas till Samhall tar Arbetsförmedlingen fram ett skriftligt anvisningsunderlag som innehåller information om den sökandes arbetsförutsättningar i relation till de beskrivna arbetsuppgifterna hos Samhall, kompetenser i form av exempelvis utbildningsbakgrund och arbetslivserfarenhet samt behov av arbetsanpassning. Enligt Arbetsförmedlingen innehåller underlaget inte några uppgifter om den anvisades funktionsnedsättning såsom uppgifter om hälsa. Underlaget delas som utgångspunkt vid det trepartssamtal som föregår anställning och som hålls mellan Arbetsförmedlingen, Samhall och den arbets-

²⁸² Arbetsförmedlingen och Samhall, *Nationell överenskommelse om samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Samhall Aktiebolag*.

²⁸³ Samhall, *Samhall årsredovisning 2024*, 2025, s 31.

²⁸⁴ Samhall, *Samhall årsredovisning 2024*, s. 18.

sökande.²⁸⁵ Det förekommer även att underlaget skickas till Samhall via post före trepartssamtalet. Informationen i underlaget delas med Samhall om den enskilde skriftligen har samtyckt till det, eftersom uppgifterna kan omfattas av sekretess enligt 28 kap. 11 § OSL. Vid trepartssamtalet har Samhall möjlighet att ställa frågor till den arbetssökande som då har möjlighet att lämna ytterligare uppgifter om sig själv, exempelvis uppgifter om hans eller hennes funktionsnedsättning som Samhall behöver för att matcha personen till rätt uppdrag och göra de anpassningar i arbetet som behövs.

Vid avslutad anställning hos Samhall och vid övergång till den reguljära arbetsmarknaden ska Samhall enligt överenskommelse med Arbetsförmedlingen dokumentera den enskildes utveckling under anställningen, inklusive hans eller hennes arbetsförutsättningar och behov av arbetsanpassningar.²⁸⁶ Dokumentation ska kunna ligga till grund för en bedömning av den enskildes arbetsförmåga om han eller hon skulle ha behov av arbetsmarknadspolitiskt stöd hos den nya arbetsgivaren. Det kan exempelvis handla om bidrag till personligt biträde enligt 9 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medförs nedsatt arbetsförmåga.

När det gäller insatsen lönebidrag för utveckling i anställning har Arbetsförmedlingen och Samhall kommit överens om att de, tillsammans med den anställda, ska följa upp anställningen hos Samhall. Uppföljning ska göras kontinuerligt under anställningsåret. Resultatet av uppföljningen ska enligt överenskommelsen dokumenteras i Arbetsförmedlingens informationssystem, i den arbetssökandes handlingsplan och i den anställdes utvecklingsplan hos Samhall.²⁸⁷

²⁸⁵ Riksrevisionen, *Samhalls samhällsuppdrag – styrning och organisation i behov av förändring*, 2023, s. 68 och 69.

²⁸⁶ Arbetsförmedlingen och Samhall, *Nationell överenskommelse om samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Samhall Aktiebolag*.

²⁸⁷ Arbetsförmedlingen och Samhall, *Nationell överenskommelse om samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Samhall Aktiebolag*.

*Det finns brister i informationsöverföringen
från Arbetsförmedlingen till Samhall*

Samtliga personer som anvisas till anställning hos Samhall har en dokumenterad funktionsnedsättning som påverkar arbetsförmågan och som till följd av det har behov av stöd för att stärka möjligheterna att få eller behålla ett arbete. Funktionsnedsättningen innebär att det ofta finns behov av att göra anpassningar i arbetet för att personen i fråga ska kunna få det stöd som behövs i anställningen.

Samhall har framfört till utredningen att bolaget inte alltid får den information om den arbetssökande som behövs för att bolaget ska kunna utföra sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt. Enligt Samhall förekommer det att anvisningsunderlaget från Arbetsförmedlingen innehåller bristfällig information om den arbetssökandes arbetsförmåga inklusive på vilket sätt funktionsnedsättningen begränsar arbetsförmågan, behovet av arbetsanpassning, utbildningsbakgrund, arbetslivserfarenhet och vilka arbetsanpassningar som tidigare har prövats inom ramen för arbetsmarknadspolitiska insatser hos Arbetsförmedlingen. Sådan information är enligt Samhall nödvändig för att bolaget ska kunna matcha den sökande med rätt uppdrag och arbetsuppgifter och för att kunna göra adekvata arbetsanpassningar. Enligt Samhall ska denna information redan i dagsläget lämnas till bolaget men i praktiken fungerar det ibland inte tillfredsställande. Samhall har också framfört till utredningen att det är otydligt vilken information Arbetsförmedlingen ska lämna om den arbetssökande. Enligt bolaget finns det inget behov av att ta del av sådana mer integritetskänsliga uppgifter om den arbetssökande såsom uppgifter om diagnoser eller medicinska underlag.

Att det finns brister i informationsöverföringen från Arbetsförmedlingen i samband med anvisning får även stöd av en internrevisionsrapport²⁸⁸ som har tagits fram inom Samhall under 2022 och av en granskningsrapport från Riksrevisionen 2023²⁸⁹.

Av Samhalls internrevisionsrapport framgår att Samhall i många fall inte får den information av Arbetsförmedlingen som myndigheten ska lämna över i samband med anvisning och att detta påverkar bolagets möjlighet att göra anpassningar i arbetet. Enligt rapporten riskerar det också att leda till onödigt risktagande. Av rapporten

²⁸⁸ Samhall, *Informationsöverföring från Arbetsförmedlingen i samband med anvisning*, Internrevisionsrapport 2022:01, 2022.

²⁸⁹ Riksrevisionen, *Samhalls samhällsuppdrag – styrning och organisation i behov av förändring*.

framgår vidare att det lokala samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och Samhall fungerar mycket olika på olika platser. I många fall fungerar samarbetet väl och i andra fall inte alls. Slutsatsen är att det finns en betydande risk för att Samhall inte har ändamålsenlig information för att kunna göra anpassningar utifrån den enskildes behov i syfte att säkerställa en trygg arbetsmiljö och god utveckling genom arbete.²⁹⁰

Av Riksrevisionens granskningsrapport framgår att det finns stora brister i informationsöverföringen mellan Arbetsförmedlingen och Samhall, vilket riskerar att leda till att den anvisade inte får det stöd som behövs i anställningen. Enligt rapporten får inte Arbetsförmedlingen alltid den information som myndigheten behöver inför anställning, t.ex. för att kunna förbereda den arbetsökande. Samtidigt framgår det av rapporten att Arbetsförmedlingen inte heller alltid lämnar tillräcklig information till Samhall. Slutsatsen är att detta leder till risk för sämre anpassning och stöd för den som anvisas till anställning hos Samhall. Av rapporten framgår vidare att det finns stora skillnader i hur väl det lokala samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och Samhall fungerar.²⁹¹

Det finns flera orsaker till bristerna i informationsutbytet mellan Arbetsförmedlingen och Samhall

Utbytet av information mellan Arbetsförmedlingen och Samhall är i dagsläget inte reglerat i någon författning. Som tidigare beskrivits lämnar Arbetsförmedlingen information till Samhall om den arbetsökande, bl.a. om hans eller hennes arbetsförutsättningar och anpassningsbehov, om den sökande har samtyckt till det. I den nationella överenskommelse om samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Samhall beskrivs på ett övergripande plan vilken information aktörerna ska lämna till varandra i samband med anvisning.

Samhall har framfört till utredningen att det är otydligt vilken information som ska delas från Arbetsförmedlingen till bolaget och att det förekommer att myndigheten ger olika besked om vilken information om en arbetssökande som Samhall har rätt att ta del av. Det förekommer också att den arbetssökande inte samtycker till

²⁹⁰ Samhall, *Informationsöverföring från Arbetsförmedlingen i samband med anvisning*, s. 3.

²⁹¹ Riksrevisionen, *Samhalls samhällsuppdrag – styrning och organisation i behov av förändring*, s. 68, 69 och 105.

att viss information om honom eller henne delas med Samhall, vilket betyder att bolaget inte får ta del av den informationen oaktat vilken betydelse informationen har för Samhalls uppdrag. Det förekommer även brister i anvisningsunderlaget på grund av bristfällig intern dokumentation hos Arbetsförmedlingen. Enligt Samhall är det inte alltid tydligt vad bristerna i informationsöverföringen beror på. Det är också oklart hur ofta bristerna beror på att den enskilde inte har samtyckt till att information lämnas till Samhall. Samhall har vidare framfört till utredningen att samarbetet med Arbetsförmedlingen fungerar olika på olika platser i landet. När samarbetet fungerar väl förser Arbetsförmedlingen bolaget med den information om den arbetssökande som behövs.

Även Arbetsförmedlingen har framfört till utredningen att samarbetet med Samhall fungerar olika på olika platser i landet och att när samarbetet fungerar, då fungerar även informationsutbytet. Enligt myndigheten är en förklaring till att det kan förekomma bristfälliga beskrivningar av den arbetssökandes behov i anvisningsunderlaget att myndigheten inte har fått tillräcklig information från Samhall om den lediga plats som är aktuell. Som en följd av detta kan exempelvis den arbetssökandes behov av anpassning endast beskrivas mer övergripande. Arbetsförmedlingen har också framfört att det förekommer att Samhall efterfrågar information om den arbetssökande, exempelvis i form av läkarutlåtanden, som bolaget enligt myndigheten inte behöver för att utföra sitt uppdrag. Arbetsförmedlingen framhåller vidare ett praktiskt hinder i samarbetet med Samhall som är att anvisningsunderlagen i nuläget inte kan delas med bolaget på annat sätt än med post eller vid ett fysiskt besök. För att kunna dela underlaget med Samhall krävs skriftligt samtycke från den arbetssökande, vilket leder till långa ledtider. Inhämtandet av samtycke från den arbetssökande hinns inte alltid med före trepartssamtalet utan görs först under samtalet. Detta medför försämrade förutsättningar för Samhall att under trepartssamtalet kunna beskriva vilket arbete och vilka arbetsuppgifter som är aktuella, inklusive att bedöma vilka anpassningar som kan behövas. Som en följd av detta kan det behöva hållas flera trepartssamtal. Det är oklart hur ofta detta förekommer i verksamheten.

Arbetsförmedlingen har framfört till Riksrevisionen att myndigheten är medveten om att det finns problem med informationsöverföringen till Samhall och att det finns flera orsaker till detta.

En orsak är att myndigheten och Samhall inte alltid är eniga om vilken information som ska delas. En annan orsak är enligt myndigheten att det tidigare inte varit ett krav på att viss dokumentation måste delas med Samhall när beslut om anvisning fattas. Det handlar också om myndighetens då nya digitala arbetssätt som försvårat arbetet med bedömningar av funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Arbetsförmedlingen har vidare pekat på att informationen om den arbetssökande inte alltid finns samlad i myndighetens ärendehanteringssystem, vilket har påverkat informationsöverföringen till Samhall negativt.²⁹²

Informationsöverföringen från Arbetsförmedlingen till Samhall behöver förbättras för att Samhall ska kunna utföra sitt uppdrag

För att Samhall ska kunna utföra sitt uppdrag behöver bolaget relevant och tillräcklig information om den arbetssökande. Om bolaget inte får den information som behövs finns en risk att bolaget inte kan erbjuda meningsfulla, utvecklande och trygga anställningar åt sina anställda. Det kan behöva hållas flera trepartssamtal eller fördjupade kartläggningssamtal med den arbetssökande. Introduktionstiden hos Samhall kan alltså behöva förlängas, vilket fördröjer individens möjlighet till utveckling och stöd. Det finns också en risk att bristfällig information leder till bristfälliga bedömningar när det gäller matchning och anpassning av arbetet, vilket kan påverka individens utvecklingsmöjligheter och arbetsmiljö negativt.

Av den tidigare beskrivningen framgår att det finns brister i nuvarande informationsöverföring från Arbetsförmedlingen till Samhall och att detta har flera orsaker. Till viss del är det otydligt vilken information som ska delas från Arbetsförmedlingen till bolaget och aktörerna är inte alltid överens om vilken information som behöver delas. Det förekommer också att den arbetssökande inte samtycker till att viss information om honom eller henne delas med Samhall, vilket betyder att den informationen inte lämnas till Samhall. Att det finns brister i anvisningsunderlaget kan också bero på bristfällig intern dokumentation hos Arbetsförmedlingen.

Utredningen konstaterar att vissa av de uppgifter som Samhall behöver ta del av om en arbetssökande kan omfattas av sekretess

²⁹² Riksrevisionen, *Samhalls samhällsuppdrag – styrning och organisation i behov av förändring*, s. 70.

enligt 28 kap. 11 § första stycket OSL. Enligt den bestämmelsen gäller sekretess för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Att uppgifter omfattas av sekretess innebär att Arbetsförmedlingen inte kan dela sådan information med Samhall. Det handlar exempelvis om uppgifter om på vilket sätt den arbetssökandes funktionsnedsättning påverkar hans eller hennes arbetsförmåga och vilka arbetsanpassningar som kan komma att behövas i arbetet eller som har prövats tidigare. Enligt Samhall är sådan information avgörande för att bolaget ska kunna matcha den sökande med ett lämpligt uppdrag, anpassa arbetet efter den enskildes förutsättningar och behov och skapa en trygg arbetsmiljö.

Redan i dagsläget är det förvisso möjligt för Arbetsförmedlingen att efter en sekretessprövning mot det aktuella skaderekvisitet lämna ut uppgifter om en enskilds personliga förhållanden till Samhall. En sådan prövning behöver dock göras i varje enskilt fall och är således tidskrävande. Mot bakgrund av att Samhall har ett stort behov av uppgifter om enskildas personliga förhållanden som kan omfattas av sekretess för att kunna fullgöra sitt uppdrag, är en sådan hantering enligt utredningen varken effektiv eller ändamålsenlig.

Samhalls behov av information från Arbetsförmedlingen kan inte fullt ut tillgodoses med nuvarande reglering

Ett sätt att dela information som omfattas av sekretess är att göra det med den enskildes samtycke. Enligt 10 kap. 1 § OSL följer det av 12 kap. OSL att sekretess till skydd för en enskild inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan enskild eller till en myndighet, om den enskilde samtycker till det. Det gäller med de begränsningar som anges i 12 kap. (se mer om samtycke i avsnitt 4.3). Som har beskrivits tidigare förekommer det att en arbetssökande inte samtycker till att viss information om honom eller henne delas med Samhall. Uteblivet samtycke kan alltså leda till att Samhall i vissa fall inte får alla de uppgifter som är nödvändiga för att bolaget ska kunna utföra sitt uppdrag. Mot denna bakgrund anser utredningen att ett informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och Samhall om en arbetssökandes personliga förhållanden inte bör vara beroende av hans eller hennes samtycke.

Bedömningen är vidare att det inte är möjligt att tillämpa 10 kap. 2 § OSL för att Samhall ska få de uppgifter som behövs, eftersom den bestämmelsen tar sikte på att Arbetsförmedlingen som utlämnande myndighet ska kunna fullgöra sin verksamhet. Så kan exempelvis vara fallet om en tjänsteperson måste underrätta kollegor inom en myndighet innan han eller hon kan fatta ett visst beslut, eller om en myndighet är tvungen att lämna hemlig information till en annan myndighet som grund för ett remissyttrande. Bestämmelsen har tillkommit för att sekretessen inte ska hindra myndighetspersoner att i sådana situationer fullgöra sitt uppdrag.²⁹³ Av förarbetena framgår att enbart en bedömning att effektiviteten i en myndighets handlande minskas inte får leda till att sekretessen åsidosätts.²⁹⁴ Av förarbetena framgår vidare att bestämmelsen ska tillämpas restriktivt.²⁹⁵ Mot bakgrund av den restriktivitet som ska iakttas vid en tillämpning av bestämmelsen bedömer utredningen att ett informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och Samhall inte bör grunda sig på den bestämmelsen.

Utredningen bedömer sammanfattningsvis att det behövs en annan sekretessbrytande bestämmelse för att möjliggöra för Arbetsförmedlingen att lämna ut nödvändiga uppgifter om en arbetssökande till Samhall.

4.8.2 Arbetsförmedlingen ska få lämna uppgifter till Samhall utan hinder av sekretess

Utredningens förslag: Sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska inte hindra att uppgift om en enskilds personliga förhållanden lämnas till Samhall Aktiebolag, om det är nödvändigt för att bolaget ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

²⁹³ Prop. 1979/80:2 Del A s. 122 och 123.

²⁹⁴ Se prop. 1979/80:2 Del A s. 465 och 494 och prop. 2008/09:150 s. 368.

²⁹⁵ Se prop. 1979/80:2 Del A s. 465.

Skälen för utredningens förslag

Samhall behöver uppgifter om arbetssökande från Arbetsförmedlingen

Många av de uppgifter som Samhall behöver om den arbetssökande som anvisas till anställning hos bolaget kommer direkt från Arbetsförmedlingen. Uppgifter kan också komma från den enskilde själv. Utöver uppgifter om den sökandes namn- och kontaktuppgifter behövs enligt Samhall uppgifter om den sökandes arbetsförmåga, på vilket sätt funktionsnedsättningen påverkar arbetsförmågan, behovet av arbetsanpassning inklusive vilka eventuella anpassningar som tidigare har prövats inom ramen för andra insatser hos Arbetsförmedlingen, uppgifter om utbildningsbakgrund, arbetslivserfarenhet och andra kompetenser. Enligt Samhall finns inget behov av att ta del av uppgifter om exempelvis diagnoser eller medicinska underlag.

Den sekretess som gäller enligt 28 kap. 11 § OSL hindrar i dagsläget Arbetsförmedlingen från att lämna ut alla nödvändiga uppgifter om en arbetssökande till Samhall. Det kan t.ex. handla om uppgifter om en sökandes arbetsförmåga, på vilket sätt en funktionsnedsättning påverkar den sökandes arbetsförmåga och vilka arbetsanpassningar som kan komma att behövas i anställningen. Utredningen bedömer att sådana uppgifter behöver kunna lämnas ut till Samhall för att Samhall ska kunna fullgöra sitt uppdrag att skapa meningsfulla, utvecklande och trygga anställningar åt sina medarbetare. I avsnitt 4.8.1 bedömer utredningen att det inte är tillräckligt att uppgifter om en arbetssökande lämnas till Samhall med den sökandes samtycke. Utredningen bedömer också att ett informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och Samhall inte bör grunda sig på bestämmelsen om nödvändigt utlämnande i 10 kap. 2 § OSL.

Det behöver alltså införas en sekretessbrytande bestämmelse som gör det möjligt för Arbetsförmedlingen att, utan hinder av sekretess enligt 28 kap. 11 § OSL, lämna uppgifter om en arbetssökande till Samhall, om uppgiften behövs för att Samhall ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

Samhällsintresset av att dela nödvändiga uppgifter väger tyngre än skyddet för den enskildes personliga integritet

Nuvarande sekretessreglering innebär att Arbetsförmedlingen i vissa fall inte kan lämna ut alla uppgifter om en arbetssökande till Samhall som är nödvändiga för att Samhall ska kunna utföra sitt uppdrag. Ett införande av en sekretessbrytande bestämmelse förutsätter att intresset av att de sekretessbelagda uppgifterna lämnas ut väger tyngre än den enskildes intresse av att de inte sprids.

Utredningen konstaterar att det finns en sekretessbrytande reglering till förmån för Arbetsförmedlingens leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser. Enligt 28 kap. 12 a § OSL gäller att sekretessen enligt 11 och 12 §§ inte hindrar att uppgift lämnas till en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen, om det är nödvändigt för att leverantören ska kunna fullgöra sitt uppdrag. I förarbetena till den regleringen anförde regeringen att samhällsintresset av att insatser som anskaffas från leverantörer kan utföras så effektivt som möjligt överväger den enskildes intresse av att själv kunna besluta över vilka uppgifter som ska lämnas till leverantören.²⁹⁶ I avsnitt 4.9.2 föreslår utredningen att motsvarande reglering ska gälla även för uppgifter som Kammarkollegiet behöver lämna till sina leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser.

Samhall har behov av att ta del av information om den arbetssökande som ska anvisas till anställning i bolaget för att kunna fullgöra sitt uppdrag att skapa meningsfulla, utvecklande och trygga anställningar åt sina medarbetare. Samtliga personer som anvisas till anställning hos bolaget har en dokumenterad funktionsnedsättning som påverkar hans eller hennes arbetsförmåga. Det betyder att Samhall i många fall har behov av integritetskänslig information om den sökande. Det handlar exempelvis om uppgifter om på vilket sätt funktionsnedsättningen påverkar arbetsförmågan och vilka anpassningar som kan komma att behöva göras i anställningen. Även med beaktande av detta bedömer utredningen att samhällsintresset av att Samhall kan fullgöra sitt samhällsuppdrag på ett ändamålsenligt och effektivt sätt överväger den enskildes intresse av att själv kunna besluta över vilka uppgifter som lämnas till Samhall. Utredningen anser mot denna bakgrund att det finns ett samhällsintresse av att

²⁹⁶ Prop. 2021/22:216 s. 38.

Arbetsförmedlingen får lämna uppgifter utan hinder av sekretess till Samhall. Detta intresse väger tyngre än integritetsintrånget för den enskilde.

En sekretessbrytande bestämmelse kan utformas på olika sätt

OSL innehåller flera sekretessbrytande bestämmelser som föreskriver att sekretess inte hindrar ett utlämnande i en viss situation. Ett sådant exempel är bestämmelsen i 28 kap. 12 a § OSL som gör det möjligt för Arbetsförmedlingen att lämna ut sekretessbelagda uppgifter som bedöms vara nödvändiga för att en leverantör av arbetsmarknadspolitiska insatser ska kunna fullgöra sitt uppdrag. En sekretessbrytande bestämmelse kan också vara utformad som en uppgiftsskyldighet. Av 10 kap. 28 § första stycket OSL följer att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. Som framgår av avsnitt 4.3 är Arbetsförmedlingen skyldig att lämna uppgifter till flera andra myndigheter och organ i enlighet med lag eller förordning.

OSL innehåller ingen bestämmelse som motsvarar 10 kap. 28 § första stycket OSL när det gäller uppgiftslämnande till enskilda. Av 8 kap. 1 § OSL följer dock att sekretessbrytande regler som gäller i förhållande till enskilda kan tas in i OSL eller i lag eller förordning som OSL hänvisar till. Kravet på att OSL ska innehålla en hänvisning till sekretessbrytande bestämmelser anses följa av 2 kap. 2 § andra stycket tryckfrihetsförordningen. Enligt den bestämmelsen ska en begränsning av rätten att ta del av allmän handling anges noga i en bestämmelse i en särskild lag eller, om det anses lämpligare i ett visst fall, i en annan lag som den särskilda lagen hänvisar till. Regeringen kan bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om bestämmelsens tillämplighet.²⁹⁷ Den särskilda lagen är OSL. Som exempel på andra författningar än OSL där sekretessbrytande regler i förhållande till enskilda finns kan nämnas lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare. Se hänvisningen till denna lag i 35 kap. 10 § OSL. Andra exempel är lagen (2006:496) om blodsäkerhet med en hänvisning till den lagen i 25 kap. 11 § 6 OSL och lagen (1997:736) om färdtjänst med en hänvisning till den lagen i 29 kap. 7 § OSL.

²⁹⁷ Prop. 1979/80:2 Del A s. 120.

*Det bör införas en sekretessbrytande bestämmelse
i OSL till förmån för Samhall*

En bestämmelse om uppgiftsskyldighet skulle göra det tydligt att Arbetsförmedlingen är skyldig att lämna uppgifter till Samhall. En sådan bestämmelse skulle även kunna ange vilka uppgifter som myndigheten ska lämna till Samhall. Som tidigare har beskrivits anser Samhall att det i dagsläget är otydligt vilka uppgifter om en arbetsökande som bolaget har rätt att få från Arbetsförmedlingen.

Det som talar mot att införa en uppgiftsskyldighet är att det är Arbetsförmedlingen som ansvarar för att bedöma om förutsättningarna för anställning hos Samhall är uppfyllda i det enskilda fallet. Det är också Arbetsförmedlingen som anvisar en arbetssökande till en anställning hos bolaget. Utifrån detta bör det enligt utredningen vara Arbetsförmedlingen som ansvarar för att pröva vilka uppgifter som Samhall behöver i det enskilda fallet och som därmed ska lämnas ut från myndigheten. Det behöver också beaktas att en utredning har sett över Samhalls uppdrag, verksamhet och förutsättningar i syfte att säkerställa att verksamheten når rätt individer och utformas på ett sätt som ger dessa individer bästa möjliga stöd.²⁹⁸ Samhallutredningen har bl.a. kartlagt målgruppens storlek och sammansättning och analyserat dess stödbehov och de processer hos Arbetsförmedlingen och Samhall som leder fram till urval, anvisning och anställning. Utredningen bedömer bl.a. att det genomsnittliga stödbehovet i målgruppen har ökat, att anvisningsprocessen har blivit mer effektiv och rättssäker samtidigt som det också finns utmaningar i samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Samhall som riskerar att skapa ineffektivitet i delar av anvisningsprocessen. Utredningen bedömer vidare att Arbetsförmedlingen bör utveckla enhetliga arbetssätt för prioritering och urval när det finns flera kandidater till en ledig plats och att myndigheten bör följa upp vidtagna utvecklingsåtgärder.²⁹⁹ Förslagen och bedömningarna bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utredningen bedömer att det inte kan uteslutas att anvisningsmodellen till Samhall, inklusive nuvarande arbetssätt, kan komma att förändras, vilket i sin tur kan påverka vilken information om en arbetssökande Samhall behöver för att kunna utföra sitt uppdrag.

²⁹⁸ Dir. 2024:4.

²⁹⁹ SOU 2025:29 s. 236, 246, 247 och 329 f.

En detaljerad bestämmelse om uppgiftsskyldighet till förmån för Samhall skulle därmed riskera att snabbt bli inaktuell.

Mot denna bakgrund bör regleringen utformas som en sekretessbrytande bestämmelse där sekretessen, under vissa förutsättningar, inte hindrar att uppgift om en enskilds personliga förhållanden lämnas till Samhall. Om Samhall begär ut sekretessbelagda uppgifter bör det krävas att bolaget lämnar tillräckligt mycket information för att Arbetsförmedlingen ska kunna ta ställning till behovet. Utredningen bedömer att uppgifter om på vilket sätt en sökandes funktionsnedsättning påverkar hans eller hennes arbetsförmåga och vilket behov av arbetsanpassning som finns är sådana uppgifter som är nödvändiga för att Samhall ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Som tidigare har nämnts finns det en sekretessbrytande bestämmelse till förmån för Arbetsförmedlingens leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser i 28 kap. 12 a § OSL. Den bestämmelsen gör det möjligt för Arbetsförmedlingen att lämna ut sekretessbelagda uppgifter dels om enskildas personliga förhållanden (28 kap. 11 § OSL), dels om enskildas affärs- eller driftförhållanden (28 kap. 12 § OSL). I avsnitt 4.9.2 föreslås att det ska införas en motsvarande sekretessbrytande bestämmelse till förmån för Kammarkollegiets leverantörer. Det har inte kommit fram att Samhall har behov av att ta del av uppgifter om enskildas affärs- eller driftförhållanden. Det är därför inte motiverat att en sekretessbrytande bestämmelse till förmån för Samhall omfattar sekretess enligt både 28 kap. 11 och 12 §§ OSL.

Sammanfattningsvis föreslår utredningen att det ska införas en ny sekretessbrytande bestämmelse i OSL som möjliggör att uppgifter, utan hinder av sekretess enligt 28 kap. 11 § OSL, kan lämnas till Samhall om det är nödvändigt för att bolaget ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Det bör noteras att om en uppgift lämnas ut med stöd av den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen kommer uppgiften att omfattas av tystnadsplikt i Samhalls verksamhet med stöd av den utökade tystnadsplikten för Samhall som föreslås i avsnitt 4.8.3.

4.8.3 En utökad tystnadsplikt för Samhall

Utredningens förslag: Den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar i eller har deltagit i Samhall Aktiebolags verksamhet som genom produktion av varor och tjänster syftar till att uppnå meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, ska inte obehörigen få röja eller utnyttja vad han eller hon då har fått veta om en anvisad arbetstagares personliga förhållanden.

Skälen för utredningens förslag

Nuvarande reglering om tystnadsplikt hos Samhall Aktiebolag

Myndigheters och vissa andra organs handläggning vid registrering, utlämnande och övrig hantering av allmänna handlingar omfattas av bestämmelserna om tystnadsplikt i det allmännas verksamhet och om förbud att lämna ut allmänna handlingar (1 kap. 1 § första och andra styckena OSL). Arbetsförmedlingen, men inte Samhall, omfattas av denna reglering. I Samhalls verksamhet gäller lagen om tystnadsplikt i verksamhet i Samhallgruppen.

Enligt första stycket lagen om tystnadsplikt i verksamhet i Samhallgruppen gäller att den som deltar i eller har deltagit i verksamhet som genom produktion av varor och tjänster syftar till att uppnå meningsfullt och utvecklande arbete för arbetshandikappade, inte obehörigen får röja vad han därvid har fått veta om en anvisad arbetstagares personliga förhållanden. I andra stycket anges att om ansvar för den som bryter mot första stycket finns bestämmelser i brottsbalken.

Bestämmelsen infördes den 1 juli 1992 i samband med att bolaget Samhall bildades. Av förarbetena framgår att bestämmelsen bör gälla i den del av Samhallkoncernens verksamhet som genom produktion av varor och tjänster syftar till att uppnå meningsfullt och utvecklande arbete för arbetshandikappade. Vidare framgår att tystnadsplikten bör gälla för var och en som deltar i eller har deltagit i nämnda verksamhet – antingen som anställd eller i någon annan funktion, t.ex. som styrelseledamot – och som därvid tagit befattning med ett ärende som rör en anvisad arbetstagare eller annars har fått reda på någon uppgift om en sådan arbetstagares personliga förhållanden. En

sådan uppgift får inte röjas obehörigen. Enligt förarbetena innebär detta att uppgiften normalt inte får lämnas ut vare sig muntligen eller genom att en handling företes eller lämnas ut.³⁰⁰

*Annan reglering om tystnadsplikt inom
den arbetsmarknadspolitiska verksamheten*

Enligt 4 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten gäller att den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar eller har deltagit i en leverantörs verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen inte obehörigen får röja eller utnyttja vad han eller hon då har fått veta om en enskilds personliga förhållanden eller affärs- eller driftförhållanden. Detsamma gäller den som deltar eller har deltagit i verksamhet hos en underleverantör som medverkar till att fullgöra leverantörens uppdrag. För leverantörer i det allmännas verksamhet tillämpas i stället OSL.

I förarbetena till bestämmelsen anförde regeringen att en utgångspunkt bör vara att uppgifter om enskilda så långt som möjligt ska ha samma skydd oavsett om de hanteras av Arbetsförmedlingen själv eller av en leverantör som anlitas av myndigheten. Det ansågs otillfredsställande att uppgifterna hade ett sämre skydd hos en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser än hos Arbetsförmedlingen.³⁰¹ För att uppnå detta bedömde regeringen att tystnadsplikten bör omfatta obehörigt röjande av uppgifter såväl som obehörigt utnyttjande av uppgifter som inte ryms i begreppet röjande.³⁰² I avsnitt 4.9.6 föreslår utredningen att en motsvarande tystnadsplikt införs för sådan verksamhet hos Kammarkollegiets leverantörer och hos underleverantörer.

Vidare gäller enligt 16 § första stycket lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder att den som har tagit befattning med ett ärende enligt lagen inte obehörigen får röja eller utnyttja vad han eller hon därvid har fått veta om enskildas personliga förhållanden eller affärs- eller driftförhållanden.

³⁰⁰ Prop. 1991/92:91 s. 24 och 25.

³⁰¹ Prop. 2021/22:216 s. 43.

³⁰² Prop. 2021/22:216 s. 46.

*Tystnadsplikten bör omfatta uppgifter
som obehörigen röjs eller utnyttjas*

Sekretess innebär enligt 3 kap. 1 § OSL ett förbud mot att röja en uppgift, vare sig det sker muntligen, genom utlämnande av en allmän handling eller på något annat sätt. Om det gäller förbud enligt lagen mot att röja en uppgift, får uppgiften inte heller i övrigt utnyttjas utanför den verksamhet i vilken sekretess gäller för uppgiften (7 kap. 1 § samma lag). Av förarbetena till bestämmelsen framgår att ett utnyttjande av en uppgift inte nödvändigtvis behöver föregås av ett röjande.³⁰³

Hos Arbetsförmedlingen gäller alltså att det är förbjudet både att röja sekretessbelagda uppgifter och att utnyttja sådana uppgifter utanför den verksamhet i vilken sekretessen gäller. Utredningen anser att uppgifter om en anvisad arbetstagares personliga förhållanden i Samhalls verksamhet bör ha samma skydd som hos Arbetsförmedlingen.³⁰⁴ Tystnadsplikten för uppgifter i Samhalls verksamhet bör därför utökas till att även omfatta obehörigt utnyttjande av uppgifter. Som framgår ovan gäller en motsvarande reglering av tystnadsplikt i verksamhet hos Arbetsförmedlingens leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser. Utredningen föreslår också i avsnitt 4.9.6 att en sådan tystnadsplikt ska införas i verksamhet hos Kammarkollegiets leverantörer och underleverantörer. Enligt utredningen är det viktigt med en enhetlig reglering inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, eftersom det kan bidra med en ökad tydlighet för den som omfattas av tystnadsplikt. Det finns heller inte anledning att ha olika starkt skydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden inom olika delar av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Utredningen föreslår därför att tystnadsplikten för uppgifter i Samhalls verksamhet utökas till att även omfatta obehörigt utnyttjande av uppgifter.

³⁰³ Prop. 1979/80:2 Del A s. 122, prop. 2008/09:150 s. 317 och 366, prop. 2021/22:216 s. 46.

³⁰⁴ Se 28 kap. 11 § OSL.

Det finns behov av vissa språkliga ändringar

Av 1 § bolagsordningen för Samhall Aktiebolag framgår att bolagets firma är Samhall Aktiebolag. Eftersom begreppet Samhallgruppen inte längre används bör det begreppet utmönstras ur lagtexten. Det bör i stället framgå att tystnadsplikten gäller i Samhall Aktiebolags verksamhet.

Begreppet arbetshandikappade är ålderdomligt och används inte i de författningar respektive styrdokument som styr Samhalls verksamhet.³⁰⁵ Där används i stället uttrycket personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Utredningen anser därför att begreppet arbetshandikappade i lagtexten bör ersättas med uttrycket personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Utredningen anser vidare att utformningen av tystnadsplikter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bör vara enhetlig när så är möjligt. Det bör därför förtydligas att tystnadsplikten gäller för den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar i eller har deltagit i Samhalls verksamhet. En liknande utformning används i tystnadsplikten för leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen (se 4 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten). Någon ändring i sak är inte avsedd.

Sammanfattning av en utökad tystnadsplikt hos Samhall

Utredningen föreslår sammanfattningsvis att den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar i eller har deltagit i Samhalls verksamhet som genom produktion av varor och tjänster syftar till att uppnå meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga inte obehörigen ska få röja eller utnyttja vad han eller hon då har fått veta om en anvisad arbetstagares personliga förhållanden. I kapitel 7 föreslås att den nuvarande lagen ska upphävas och att tystnadsplikten hos Samhall ska föras in i en ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

³⁰⁵ Se förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, förordningen om statlig ersättning till Samhall Aktiebolag för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, bolagsordningen för Samhall Aktiebolag samt bolagets ägaranvisning.

En intresseavvägning i förhållande till yttrandefriheten

Samhall har ett samhällsuppdrag som innebär att producera efterfrågade varor och tjänster och genom detta skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga där behoven finns. Samhalls verksamhet ska anpassas till de förutsättningar som personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har. För att Samhall ska kunna fullgöra sitt uppdrag behövs information om den anvisades personliga förhållanden. Det är därför viktigt att den anvisade personen kan känna förtroende för att de uppgifter som lämnas, och som kan vara integritetskänsliga, inte riskerar att användas för andra syften eller spridas.

Mot denna bakgrund anser utredningen att behovet av att utöka tystnadsplikten för den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar i eller har deltagit i Samhalls verksamhet som genom produktion av varor och tjänster syftar till att uppnå meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga till att även omfatta obehörigt utnyttjande av uppgifter som han eller hon då har fått veta om en anvisad arbetstagares personliga förhållanden, väger tyngre än intresset av att dessa personer får utnyttja uppgifterna. Utredningen bedömer att en sådan tystnadsplikt får anses vara proportionerlig och även i övrigt uppfyller de krav som gäller för begränsningar i yttrandefriheten enligt regeringsformen och Europakonventionen.

4.8.4 Behandling av personuppgifter hos Arbetsförmedlingen och Samhall

Utredningens bedömning: Det finns inte behov av ändringar i Arbetsförmedlingens nuvarande registerförfattningar för att myndigheten ska ha stöd för sin personuppgiftsbehandling med anledning av den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen. Genom den nya dataskyddsreglering som föreslås för Arbetsförmedlingen i avsnitt 6.6 kommer myndigheten att ha stöd för sin personuppgiftsbehandling.

Utöver den kompletterande dataskyddsreglering som föreslås för Samhall Aktiebolag i avsnitt 6.10.2 behövs det ingen

ytterligare reglering avseende personuppgiftsbehandling med anledning av den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen.

Skälen för utredningens bedömning

I avsnitt 4.8.2 föreslås att det ska införas en sekretessbrytande bestämmelse i OSL som möjliggör att uppgifter, utan hinder av sekretess enligt 28 kap. 11 § OSL, kan lämnas till Samhall om det är nödvändigt för att bolaget ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Ett uppgiftslämnande från Arbetsförmedlingen till Samhall i enlighet med utredningens förslag innebär en behandling av personuppgifter. Frågan är om detta innebär ett behov av nya eller ändrade bestämmelser om personuppgiftsbehandling för Arbetsförmedlingen respektive Samhall.

I avsnitt 6.3, 6.4 och 6.5 redogörs för dataskyddsförordningen, dataskyddslagen med tillhörande förordning och övrig kompletterande dataskyddsreglering som Arbetsförmedlingen ska tillämpa. I avsnitt 6.5.5 och 6.5.6 föreslås att myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering ska upphävas och ersättas av ny reglering. I avsnitt 6.6 lämnas förslag om en ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen.

För Samhall gäller dataskyddsförordningen och dataskyddslagen med tillhörande förordning. Det finns ingen kompletterande dataskyddsreglering som särskilt omfattar Samhalls verksamhet.

Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen hos Arbetsförmedlingen

Som beskrivs i avsnitt 6.3 behöver det finnas en rättslig grund för all behandling av personuppgifter (artikel 6.1 i dataskyddsförordningen). Förslaget om en sekretessbrytande bestämmelse innebär att sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inte hindrar att uppgift om en enskilds personliga förhållanden lämnas till Samhall, om det är nödvändigt för att bolaget ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Förslaget innebär att Arbetsförmedlingen såväl på eget initiativ som efter en begäran kommer att kunna lämna ut annars sekretessbelagda personuppgifter till Samhall. Förslaget innebär inte en skyldighet att lämna ut uppgifter till Samhall.

Utredningen konstaterar att Arbetsförmedlingen enligt 2 § 4 förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen ska verka för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt genom att när så är motiverat ge stöd och insatser för att stärka en arbetssökandes möjligheter att få ett arbete. Arbetsförmedlingen får enligt 37 och 25 §§ förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga anvisa personer till anställning hos Samhall i form av dels skyddat arbete hos Samhall, dels lönebidrag för utveckling i anställning. För båda insatserna gäller att Arbetsförmedlingen ska verka för att insatserna planeras och genomförs så att den anställda utvecklas, arbetsförmågan förbättras och så att personen kan få och behålla ett arbete utan bidrag för lönekostnaderna (17 §). Mot denna bakgrund bedömer utredningen att Arbetsförmedlingens personuppgiftsbehandling med anledning av den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen kommer att vara nödvändig för fullgörandet av en rättslig förpliktelse eller för utförandet av en arbetsuppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetens myndighetsutövning. Behandlingen är således rättsligt grundad i artikel 6.1 c och e i dataskyddsförordningen. Arbetsförmedlingen kommer vidare att ha stöd för sin personuppgiftsbehandling genom den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen i OSL (jfr artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen). Genom att uppgifter endast ska få lämnas ut till Samhall om det är nödvändigt för att bolaget ska kunna fullgöra sitt uppdrag, bedöms förslaget vara proportionellt mot de mål som eftersträvas (jfr artikel 6.3). Behandlingen är således tillåten enligt artikel 6.1 och 6.3 dataskyddsförordningen.

Sammanfattningsvis kommer Arbetsförmedlingen att få behandla personuppgifter enligt de kompletterande bestämmelserna i 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen och Arbetsförmedlingens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering. Även som en följd av utredningens förslag om en ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen kommer det att finnas stöd för myndighetens personuppgiftsbehandling.

Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen hos Samhall

Samhall kommer att behandla personuppgifter när de har tagits emot från Arbetsförmedlingen. Utredningen konstaterar att Samhall har en författningsreglerad uppgift att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer som Arbetsförmedlingen anvisar i enlighet med förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. I uppgiften ingår att erbjuda arbeten på de platser i landet där behoven finns och att anpassa verksamheten till de förutsättningar personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har.³⁰⁶

Mot denna bakgrund bedömer utredningen att Samhalls personuppgiftsbehandling som en följd av den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen kommer att utföras för att utföra en uppgift av allmänt intresse. Behandlingen av personuppgifter är således rättsligt grundad i artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen. Personuppgifter får behandlas enligt den kompletterande bestämmelsen i 2 kap. 2 § 1 dataskyddslagen. Samhall behöver uppgifter om arbetssökande som ska anvisas till anställning i bolaget för att Samhall ska kunna fullgöra sitt uppdrag att skapa meningsfulla, utvecklande och trygga anställningar åt sina medarbetare. Den personuppgiftsbehandling som ett mottagande av personuppgifter från Arbetsförmedlingen innebär är således nödvändig för att Samhall ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Genom att uppgifter endast ska få lämnas till Samhall om det är nödvändigt för att bolaget ska kunna fullgöra sitt uppdrag bedöms förslaget vara proportionellt mot de mål som eftersträvas (jfr artikel 6.3). Behandlingen är således tillåten enligt artikel 6.1 och 6.3 dataskyddsförordningen.

Ändamålen för personuppgiftsbehandlingen

Arbetsförmedlingen kommer som en följd av den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen kunna lämna ut annars sekretessbelagda personuppgifter om en arbetssökande till Samhall, om det är nödvändigt för att Samhall ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Det handlar exempelvis om uppgifter om på vilket sätt den sökandes funktions-

³⁰⁶ 3 § förordningen om statlig ersättning till Samhall Aktiebolag för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse.

nedsättning påverkar hans eller hennes arbetsförmåga och vilket behov av arbetsanpassning som finns.

För Arbetsförmedlingen finns stöd i myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering för att behandla personuppgifter för att fullgöra uppgiftslämnande i enlighet med lag eller förordning.³⁰⁷ Bedömningen är därför att det inte finns något behov av ändringar i den befintliga dataskyddsregleringen för att Arbetsförmedlingen ska kunna lämna uppgifter till Samhall i enlighet med den föreslagna bestämmelsen. Som framgår av utredningens förslag i avsnitt 6.6.4 ska Arbetsförmedlingen enligt lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen få behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (primär ändamålsbestämmelse). Bland annat omfattas handläggning av ärenden av det föreslagna ändamålet. I avsnittet föreslås vidare att personuppgifter som behandlas enligt den primära ändamålsbestämmelsen enligt lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen även ska få behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning. Mot denna bakgrund bedömer utredningen att Arbetsförmedlingen kommer att ha stöd för sin behandling av personuppgifter som ett uppgiftslämnande till Samhall kan komma att innebära.

När det gäller Samhall bestämmer bolaget själv ändamålen och medlen för den personuppgiftsbehandling som utförs i bolagets verksamhet. Samhall är personuppgiftsansvarig för den behandling som utförs. Som en följd av den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen kommer Samhall att ta emot och behandla personuppgifter som inte kommer från den egna verksamheten. Redan i dagsläget får dock Samhall information om den arbetssökande som ska anvisas till anställning hos bolaget från Arbetsförmedlingen och i viss utsträckning från den sökande själv. Personuppgifter som omfattas av sekretess enligt 28 kap. 11 § OSL kommer enligt förslaget endast få lämnas till Samhall om det är nödvändigt för att bolaget ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Som tidigare har beskrivits har Samhall i uppdrag att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga där behoven finns. Arbetsförmedlingen anvisar personer till anställ-

³⁰⁷ Se 5 § andra stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

ning i bolaget i enlighet med förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Det är Arbetsförmedlingen som avgör om och i så fall vilka personuppgifter som ska lämnas till Samhall. Om Samhall begär att få ta del av sekretessbelagda personuppgifter bör det krävas att bolaget lämnar tillräckligt mycket information för att Arbetsförmedlingen ska kunna ta ställning till behovet. Utredningen bedömer mot denna bakgrund att Samhall kommer att ha förutsättningar för att behandla personuppgifter för uttryckligt angivna och berättigade ändamål. Det grundläggande kravet på ändamålsbegränsning kommer då att vara uppfyllt (artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen).

Behandling av känsliga personuppgifter

Den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen innebär att Arbetsförmedlingen och Samhall kommer att behöva behandla känsliga personuppgifter. Det handlar om känsliga personuppgifter om hälsa, t.ex. uppgifter om på vilket sätt den arbetssökandes funktionsnedsättning påverkar hans eller hennes arbetsförmåga samt uppgifter om arbetsanpassningar. Samhall behöver inte ta del av uppgifter om diagnoser eller medicinska underlag.

Behandling av känsliga personuppgifter är som huvudregel förbjuden enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen. Förbudet ska dock inte tillämpas i vissa fall som närmare regleras i artikel 9.2 i förordningen. Av relevans i detta sammanhang är artikel 9.2 g av vilken framgår att förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter inte gäller om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande intressen. Bestämmelsen kompletteras av 3 kap. 3 § dataskyddslagen som ger myndigheter och vissa andra organ möjlighet att behandla känsliga personuppgifter i tre olika fall. Det handlar om behandling som krävs enligt lag, är nödvändig för handläggningen av ett ärende eller som är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse.

Utredningen bedömer att befintliga bestämmelser avseende behandling av känsliga personuppgifter i Arbetsförmedlingens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering inte hindrar den behandling av känsliga personuppgifter som kommer att utföras av Arbetsförmedlingen när myndigheten lämnar uppgifter om enskildas personliga förhållanden till Samhall med stöd av den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen.³⁰⁸ I avsnitt 6.6.6 föreslås att Arbetsförmedlingen ska få behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen, om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. Som en följd av förslaget kommer Arbetsförmedlingen ha rättsligt stöd för att behandla känsliga personuppgifter.

Samhall kan inte tillämpa 3 kap. 3 § dataskyddslagen för sin behandling av känsliga personuppgifter, eftersom Samhall inte är en myndighet. I avsnitt 6.10.2 föreslås att det ska införas en bestämmelse om att Samhall får behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen om uppgifterna avser en enskild person som av Arbetsförmedlingen har anvisats till anställning inom bolaget, behandlingen är nödvändig för att bolaget ska kunna fullgöra sitt uppdrag att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga där behoven finns, och behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Utredningen bedömer att den personuppgiftsbehandling som ett mottagande av känsliga personuppgifter från Arbetsförmedlingen kan komma att medföra är nödvändig för att Samhall ska kunna fullgöra sitt uppdrag att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga där behoven finns. Ytterst är det dock Samhall som personuppgiftsansvarig som behöver bedöma om förutsättningarna för att behandla känsliga personuppgifter är uppfyllda. Sammantaget bedömer utredningen att det kommer att finnas rättsligt stöd för Samhall att behandla känsliga personuppgifter till följd av ett uppgiftslämnande från Arbetsförmedlingen i enlighet med den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen.

³⁰⁸ Se 9 § första stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, 9 § första och andra styckena förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Elektroniskt utlämnande av uppgifter

Samhall behöver kunna lämna ut personuppgifter elektroniskt till Arbetsförmedlingen för att Arbetsförmedlingen ska kunna lämna uppgifter till Samhall om en enskilds personliga förhållanden i enlighet med den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen. Utlämnande av personuppgifter utgör en behandling av personuppgifter enligt dataskyddsförordningen.³⁰⁹ Det innebär att de grundläggande förutsättningarna för behandling måste vara uppfyllda, bl.a. att det finns en rättslig grund för behandlingen. Som tidigare har beskrivits har både Arbetsförmedlingen och Samhall rättslig grund för sina personuppgiftsbehandlingar genom sina respektive författningsreglerade uppgifter. Dataskyddsförordningen och dataskyddslagen innehåller inga begränsningar när det gäller sättet för utlämnande av personuppgifter. Däremot ställer dataskyddsförordningen krav på t.ex. uppgiftsminimering samt lämpliga säkerhetsåtgärder (se avsnitt 6.3.1).

Samhall kan lämna ut personuppgifter elektroniskt till Arbetsförmedlingen om behandlingen i övrigt uppfyller kraven. Bolaget ansvarar för att dataskyddsförordningens krav på bl.a. uppgiftsminimering och lämplig säkerhet för personuppgifterna är uppfyllda.

När det gäller Arbetsförmedlingen finns det begränsningar i myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering avseende elektroniskt utlämnande av personuppgifter. Personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska databasen får enligt 13 § första stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten lämnas ut till en enskild på medium för automatiserad behandling endast om regeringen har meddelat föreskrifter om det. Av andra stycket framgår att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka personuppgifter som får lämnas ut på medium för automatiserad behandling till myndigheter och enskilda. I 11 a–15 §§ förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns föreskrifter om att Arbetsförmedlingen får lämna ut personuppgifter till flera myndigheter och andra aktörer på medium för automatiserad behandling. Enligt förordningens 13 e § får personuppgifter som får behandlas enligt 5 § andra stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska

³⁰⁹ Jfr artikel 4.2 i dataskyddsförordningen.

verksamheten lämnas ut på ett medium för automatiserad behandling, om det i det enskilda fallet bedöms lämpligt ur integritetssynpunkt. Av 5 § andra stycket följer att Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter för att fullgöra uppgiftslämnande i enlighet med lag eller förordning. Utredningen bedömer därför att Arbetsförmedlingen med stöd av den befintliga regleringen kommer att kunna lämna ut sekretesskyddade personuppgifter till Samhall på medium för automatiserad behandling i enlighet med den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen. I avsnitt 6.6.12 föreslås att Arbetsförmedlingen ska få lämna ut personuppgifter elektroniskt. Personuppgifter ska dock inte få lämnas ut genom direktåtkomst, förutom när det gäller IAF. Som en följd av förslaget kommer Arbetsförmedlingen kunna lämna ut personuppgifter elektroniskt till Samhall. Personuppgifter kommer dock inte kunna lämnas ut till Samhall genom direktåtkomst.

4.8.5 Förslaget om en sekretessbrytande bestämmelse är förenligt med skyddet för enskildas personliga integritet

Utredningens bedömning: Den sekretessbrytande bestämmelse som föreslås till förmån för Samhall Aktiebolag och den utökade personuppgiftsbehandling som förslaget medför kommer att utgöra ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten enligt regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget är förenligt med kraven i dataskyddsförordningen.

Skälen för utredningens bedömning

I avsnitt 4.8.2 föreslås att det ska införas en sekretessbrytande bestämmelse i OSL som möjliggör att uppgifter, utan hinder av sekretess enligt 28 kap. 11 § OSL, kan lämnas till Samhall om det är nödvändigt för att bolaget ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Förslaget innebär att Arbetsförmedlingen såväl på eget initiativ som efter en begäran kommer att kunna lämna ut annars sekretess-

belagda personuppgifter till Samhall. Förslaget innebär inte en skyldighet att lämna ut uppgifter till Samhall.

Som en följd av förslaget kommer uppgifter att kunna lämnas mellan Arbetsförmedlingen och Samhall i något högre utsträckning än vad som sker i dagsläget och utan att den enskildes samtycke först inhämtas. Detta innebär en viss ökad risk för spridning av personuppgifter. Utredningen bedömer emellertid att ett utökat uppgiftsutbyte, som endast avser uppgifter som Samhall har behov av för att fullgöra sitt uppdrag, inte innebär att arten av personuppgifter och hur de används av Samhall kommer att förändras jämfört med vad som sker i dagsläget. De uppgifter som lämnas kommer att omfattas av tystnadsplikt hos Samhall.

Förslaget om en sekretessbrytande bestämmelse syftar till att förbättra informationsutbytet mellan Arbetsförmedlingen och Samhall. Bolaget har ett tydligt behov av information om de arbetsökande som ska anvisas till anställning hos bolaget, bl.a. uppgifter om på vilket sätt den sökandes funktionsnedsättning påverkar hans eller hennes arbetsförmåga och vilket behov av arbetsanpassningar som finns. Om bolaget inte får den information som behövs finns en risk att bolaget inte kan fullgöra sitt uppdrag att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga där behoven finns. Det kan bl.a. leda till att introduktionstiden hos Samhall behöver förlängas och till bristfälliga bedömningar när det gäller matchning och anpassning av arbetet. Detta innebär försämrade möjligheter för den enskilde till utveckling och stöd i anställningen. Utredningen bedömer därför att det finns ett berättigat behov av en sekretessbrytande bestämmelse för att förbättra förutsättningarna för Samhall att få tillgång till sådana uppgifter som behövs för att bolaget ska kunna fullgöra sin uppgift. Det finns inga andra realistiska alternativ för att uppnå det önskade resultatet och som skulle innebära ett mindre integritetsintrång för enskilda än vad förslaget innebär.

Utredningen konstaterar att förslaget innebär att de personuppgifter som kommer att utbytas och behandlas är samma typer av personuppgifter som redan i dagsläget utbyts och behandlas av Arbetsförmedlingen respektive Samhall. Aktörerna är personuppgiftsansvariga för den behandling som utförs. Utbytet av uppgifter kan omfatta känsliga personuppgifter om hälsa, exempelvis uppgifter om på vilket sätt den arbetssökandes funktionsnedsättning

påverkar hans eller hennes arbetsförmåga. Utbytet bedöms dock inte omfatta mer integritetskänsliga uppgifter om diagnoser eller medicinska underlag. Nuvarande kompletterande dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen innehåller begränsningar i fråga om vilka personuppgifter som får behandlas och hur de får behandlas. Utredningens förslag om ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen innebär begränsningar i fråga om för vilka ändamål personuppgifter får behandlas och hur de får behandlas hos myndigheten. De personuppgifter som kommer att kunna behandlas hos Arbetsförmedlingen som en följd av den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen kommer att omfattas av flera olika skyddsåtgärder. Förslaget till ny dataskyddsreglering för myndigheten innehåller bl.a. bestämmelser om begränsning av tillgången till personuppgifter och sökbegränsningar.

Även för Samhalls verksamhet som inte omfattas av någon kompletterande dataskyddsreglering finns begränsningar i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen som ger den arbetssökande skydd. I avsnitt 6.10 föreslås att Samhall ska få ett tydligt rättsligt stöd för att behandla känsliga personuppgifter för ett viktigt allmänt intresse med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. Som personuppgiftsansvariga måste både Arbetsförmedlingen och Samhall kunna visa att personuppgiftsbehandlingen har en rättslig grund och att den registrerades rättigheter skyddas genom att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder (artikel 24 och 32 i dataskyddsförordningen).

Av integritetsskäl behöver utbytet av uppgifter begränsas till den krets personer som berörs och endast de uppgifter som behövs för att Samhall ska kunna fullgöra sitt uppdrag bör omfattas. Uppgiftsutbytet kommer att kunna ske elektroniskt men uppgifter kommer inte att utbytas genom direktåtkomst.

Utredningen bedömer därför att den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen innebär en godtagbar och proportionerlig avvägning mellan det starka allmänna intresset och skyddet för den personliga integriteten. Förslaget innebär därför också ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten enligt regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget bedöms vara förenligt med kraven i dataskyddsförordningen.

4.8.6 Förbättrad samsyn, dokumentation och enhetlighet behövs för ett förbättrat informationsutbyte

Utredningens bedömning: Arbetsförmedlingens behov av information från Samhall kan tillgodoses med stöd av en överenskommelse om samverkan och de ändringar som föreslås i avsnitt 6.10. Samtidigt behöver aktörerna samverka med varandra och skapa en större samsyn i fråga om vilka uppgifter som behöver utbytas. Arbetsförmedlingen behöver arbeta mer enhetligt för att förbättra sin dokumentation.

Utredningens förslag: Regeringen ska ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att genomföra åtgärder för att skapa samsyn mellan myndigheten och Samhall om behoven av information utifrån respektive aktörs uppdrag, förbättra dokumentationen i Arbetsförmedlingens handläggning och skapa enhetliga arbetssätt i hela landet. I uppdraget ska ingå att redovisa åtgärdernas effekter.

Skälen för utredningens bedömning och förslag

Det behövs fler åtgärder för att förbättra informationsutbytet mellan Arbetsförmedlingen och Samhall

Som har beskrivits ovan finns det ett antal faktorer som försvårar informationsutbytet mellan Arbetsförmedlingen och Samhall. Utredningens förslag om en sekretessbrytande bestämmelse till förmån för Samhall (se avsnitt 4.8.2) kommer att möjliggöra för Arbetsförmedlingen att lämna ut annars sekretessbelagda uppgifter till Samhall om det är nödvändigt för att bolaget ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

Av tidigare beskrivning framgår också att Arbetsförmedlingen behöver information från Samhall för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter. Arbetsförmedlingen behöver exempelvis information om den lediga plats som är aktuell inför en anställning hos Samhall för att myndigheten ska kunna beskriva den arbetsökandes anpassningsbehov i relation till den lediga platsen. Vid en anställds övergång från Samhall till en annan arbetsgivare kan Arbetsförmedlingen vidare behöva information om individens nuvarande arbetsförmåga och utveckling under anställningen hos Samhall för

att myndigheten ska kunna bedöma och besluta om stöd i den nya anställningen.³¹⁰

Av den nationella överenskommelsen om samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Samhall framgår bl.a. att bolaget ska lämna information till myndigheten om de arbetsuppgifter som erbjuds, vilken arbetstid som gäller och vilka särskilda krav som ställs, exempelvis krav på körkortsbehörighet.³¹¹ Vid medarbetares övergång till en annan arbetsgivare ska Samhall dokumentera medarbetarens utveckling under anställningen, aktuella förutsättningar samt behov av anpassning. Underlaget ligger till grund för Arbetsförmedlingens bedömning om den anställdes arbetsförmåga vid behov av arbetsmarknadspolitiskt stöd i den nya anställningen.

Utredningen konstaterar att bestämmelser om uppgiftsskyldighet kan bidra till att myndigheter och andra aktörer har tillgång till relevant information. Inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns det ett flertal uppgiftsskyldigheter för privata aktörer, exempelvis leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen och kreditinstitut (se beskrivningarna i avsnitt 4.3.4). Utredningen har övervägt om det bör införas en skyldighet för Samhall att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen för att tillgodose myndighetens behov av information från Samhall. Samhall omfattas dock inte av någon sekretessreglering. Den tystnadsplikt som för närvarande gäller hos Samhall och som föreslås utökas till att även omfatta obehörigt utnyttjande av uppgifter (se avsnitt 4.8.3) bedöms inte hindra utlämnande av uppgifter till Arbetsförmedlingen som behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter. I avsnitt 6.10.2 föreslås att det ska införas en kompletterande bestämmelse om Samhalls behandling av känsliga personuppgifter. Med det förslag som lämnas där bedömer utredningen att det kommer att finnas förutsättningar för att nödvändig information ska kunna lämnas från Samhall till Arbetsförmedlingen.

Sammantaget bedömer utredningen att Arbetsförmedlingens behov av information från Samhall, med de ändringar som föreslås i avsnitt 6.10.2, kan tillgodoses utan ytterligare författningsreglering. Däremot bedömer utredningen att Arbetsförmedlingen och

³¹⁰ Arbetsförmedlingen och Samhall, *Nationell överenskommelse om samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Samhall Aktiebolag*.

³¹¹ Arbetsförmedlingen och Samhall, *Nationell överenskommelse om samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Samhall Aktiebolag*.

Samhall behöver vidta andra åtgärder för att förbättra informationsutbytet och för att utredningens förslag om en sekretessbrytande bestämmelse till förmån för Samhall ska få genomslag.

Aktörerna behöver skapa större samsyn i frågan om vilka konkreta uppgifter som respektive aktör behöver för att utföra sina uppgifter. Det kan konstateras att den ena aktören hänvisar till brister hos den andra aktörens informationsöverföring som delorsak till sin egen bristfälliga informationsöverföring. Samhall har exempelvis framfört behov av förbättrad information från Arbetsförmedlingen om de anvisade personernas arbetsförutsättningar och anpassningsbehov. Arbetsförmedlingen framhåller dock att myndigheten ibland får bristfällig information från Samhall om vilka arbetsuppgifter som är aktuella för den anvisade personen, vilket leder till att myndighetens beskrivning av den anvisade personens behov och förutsättningar blir mer övergripande.

Arbetsförmedlingen har beskrivit att myndigheten och Samhall behöver ett gemensamt språk för att öka förståelsen för varandras uppdrag.³¹² Samhall har framfört till utredningen att det finns betydande skillnader inom Arbetsförmedlingen när det gäller kunskapen om Samhalls uppdrag och bedömningen av hur regelverk ska tillämpas. Utredningen bedömer att aktörerna behöver samverka för att skapa en samsyn om deras respektive uppdrag.

Arbetsförmedlingen har pekat på att bristande intern dokumentation är en av orsakerna till den bristfälliga informationsöverföringen från myndigheten till Samhall.³¹³ Utredningen bedömer därför att Arbetsförmedlingen behöver arbeta mer enhetligt för att dokumentationen ska hålla tillräcklig kvalitet och vara likvärdig oavsett var i landet ärendet handläggs eller vilken handläggare som handlägger ärendet. (För ytterligare om behov av förbättrad dokumentation vid Arbetsförmedlingen, se avsnitt 4.11.)

Både Arbetsförmedlingen och Samhall har uttryckt att informationsutbytet fungerar väl när det finns en i övrigt god samverkan, men att den varierar mellan olika delar av landet. Under 2023 införde myndigheten en mer enhetlig, systematiserad och uppfölj-

³¹² Arbetsförmedlingen, 2023, *Kvalitet i beslut om skyddat arbete hos Samhall samt utveckling av uppdraget. Återrapport enligt regleringsbrev år 2022 och 2023*, 2023, s. 30 och 36.

³¹³ Riksrevisionen, *Samhalls samhällsuppdrag – styrning och organisation i behov av förändring*, s. 70.

ningsbar handläggningsprocess för anvisningar till Samhall.³¹⁴ Det bör alltså finnas förutsättningar för Arbetsförmedlingen och Samhall att kunna arbeta mer enhetligt nationellt, både enskilt och tillsammans. Utifrån de arbetssätt som används i de delar av landet där samarbetet fungerar väl bör det vara möjligt att dra lärdomar som sedan kan tillämpas nationellt.

Regeringen bör ge Arbetsförmedlingen uppdrag om fortsatta åtgärder

Samhallutredningen har i sitt betänkande lämnat förslag som framför allt syftar till att höja kvaliteten i Samhalls verksamhet.³¹⁵ Utredningen anser att regeringen i det fortsatta arbetet med Samhalls roll inom arbetsmarknadspolitiken bör använda sig av möjligheten att styra Arbetsförmedlingen till att förbättra förutsättningarna för ett väl fungerande informationsutbyte med Samhall.

Utredningen föreslår därför att regeringen ger Arbetsförmedlingen i uppdrag att genomföra åtgärder utifrån vissa målsättningar. Målen ska vara att skapa samsyn mellan myndigheten och Samhall om behoven av information utifrån respektive aktörs uppdrag, att förbättra dokumentationen i Arbetsförmedlingens handläggning och att skapa enhetliga arbetssätt i hela landet. I uppdraget bör ingå att redovisa åtgärdernas effekter. Tillsammans med utredningens förslag om en sekretessbrytande bestämmelse till förmån för Samhall bör det kunna leda till förbättringar i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

³¹⁴ Arbetsförmedlingen, *Kvalitet i beslut om skyddat arbete hos Samhall samt utveckling av uppdraget. Återrapport enligt regleringsbrev år 2022 och 2023*.

³¹⁵ SOU 2025:29 s. 23.

4.9 Förbättrade förutsättningar för Kammarkollegiet att dela information med leverantörer

4.9.1 Kammarkollegiets behov av att lämna information till leverantörer

Utredningens bedömning: Kammarkollegiets behov av att lämna nödvändig information om enskilda till myndighetens leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser kan inte fullt ut tillgodoses med nuvarande reglering.

Skälen för utredningens bedömning

Offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd och yttrande till enskild

Som framgår av avsnitt 3.3 ansvarar Kammarkollegiet för den del av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som utgörs av det grundläggande omställnings- och kompetensstödet. Insatserna utförs av upphandlade leverantörer. Syftet med insatserna är att stärka enskilda personers framtida ställning på den svenska arbetsmarknaden (2 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd).

Kammarkollegiet har uppmärksammat utredningen på att det kan finnas behov av ytterligare möjligheter för myndigheten att dela information om den enskilde med den som levererar insatsen. Med den enskilde avses i detta avsnitt dels den som ansöker om eller tar del av det offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstödet i form av rådgivning, vägledning eller förstärkt stöd (5 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd), dels den som har ansökt eller har för avsikt att ansöka om omställningsstudiestöd som avses i 32 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd (16 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd).

Förutsättningarna för den enskildes rätt att ta del av det offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstödet är reglerade i lag. Av 6 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd framgår följande. Stöd får lämnas till den vars anställning ska upphöra eller har upphört till följd av arbetsbrist, sjukdom eller att anställningen är tidsbegränsad, eller som har en anställning. För att

stödet ska få lämnas ska en anställning som upphör till följd av arbetsbrist ha avslutats på initiativ av arbetsgivaren. Stöd får inte lämnas för en anställning i ett aktiebolag, en ekonomisk förening eller en annan juridisk person där den sökande är verkställande direktör, i ett aktiebolag där den sökande är aktieägare och aktieinnehavet för sig eller sammanräknat med aktier som ägs av en make, maka, registrerad partner, förälder eller ett barn till aktieägaren uppgår till minst en tredjedel av aktierna, eller hos en egenföretagare där den sökande är en make, maka, registrerad partner eller sammanboende till egenföretagaren.

Förstärkt stöd får lämnas till den vars anställning ska upphöra eller har upphört och som har särskilda behov av stöd till följd av sjukdom (7 § samma lag).

Vidare får stöd lämnas till den som vid tidpunkten för ansökan om stöd förvärvsarbetar eller senast har förvärvsarbetat i Sverige hos en arbetsgivare som är registrerad hos Skatteverket, inte är bunden av ett kollektivavtal, och inte finansierar en registrerad omställningsorganisation (8 § samma lag).

Stöd får lämnas till den som har förvärvsarbetat i Sverige i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad i sammanlagt minst 12 månader inom en ramtid om 24 månader direkt före ansökan om stöd, eller inom den tiden har haft en viss minsta inkomst av sådant förvärvsarbete. Förvärvsarbete i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), i Förenade kungariket och i Schweiz får tillgodoräknas som förvärvsarbete i Sverige. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om kraven (9 § samma lag).

Stöd får inte lämnas till den som har fyllt 65 år (10 § samma lag). Stöd får som längst lämnas under tolv månader från det att ansökan har beviljats (11 § samma lag). Den som har fått stöd under tolv månader får ges ytterligare stöd om förutsättningarna för stöd på nytt är uppfyllda. Förvärvsarbete som har legat till grund för ett tidigare beslutat stöd får då inte tillgodoräknas (12 § samma lag).

Av förarbetena framgår att det är upp till Kammarkollegiet att utforma och erbjuda den rådgivning och vägledning som behövs utifrån individens behov. Regeringen valde även att inte definiera och avgränsa de olika stöden i förhållande till varandra, eftersom det ansågs riskera att begränsa Kammarkollegiets utrymme att ut-

forma stödet utifrån individens behov.³¹⁶ För närvarande är det utformat enligt följande.

Insatsen vägledning syftar till att vägleda den enskilde i hans eller hennes fortsatta karriär. För att kunna uppnå det identifieras den enskildes intressen, kunskaper och kompetenser. Insatsen ska ges under som längst tre månader och omfatta minst tre digitala eller fysiska möten med den enskilde. I vägledningen kan det bl.a. ingå att leverantören informerar om vilken efterfrågan som finns inom olika yrken och kompetenser, ger den enskilde stöd att hitta nytt arbete efter den enskildes intresse och efterfrågan på arbetsmarknaden, informerar om olika utbildningsalternativ och möjligheter till studiefinansiering samt validering av den enskildes förvärvade kunskaper och stöd i ansökan till studier.³¹⁷

Insatsen rådgivning syftar till att uppsagda personer ska hitta ett nytt arbete, påbörja studier eller starta företag. Insatsen ska ges antingen under sex eller tolv månader, och ska innehålla minst sex respektive tolv digitala eller fysiska möten med den enskilde. I rådgivningen kan det bl.a. ingå att leverantören hjälper den enskilde att kartlägga hans eller hennes färdigheter, kompetenser, egenskaper och yrkesområden. Det kan även handla om stöd till den enskilde att hitta och söka lediga arbeten, intervjuträning och förberedelse inför arbetsintervju samt studievägledning.³¹⁸

Insatsen rådgivning kan även ges med förstärkt stöd. Det förstärkta stödet kan bl.a. avse hjälp med myndighetskontakter. Rådgivning med förstärkt stöd beviljas under en period om som längst tolv månader.³¹⁹

Kammarkollegiet får även lämna ett yttrande som avses i 32 § lagen om omställningsstudiestöd till den som har ansökt eller har för avsikt att ansöka om omställningsstudiestöd om yttrandet har betydelse för prövningen av ett sådant ärende. Ett yttrande får inte lämnas till den som har fått eller kan få ett yttrande genom en registrerad omställningsorganisation. Ett yttrande får inte heller lämnas till den som omfattas av ett kollektivavtal (16 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd).

³¹⁶ Prop. 2021/22:176 s. 199 och 300.

³¹⁷ Kammarkollegiet, "Beskrivning av grundläggande omställnings- och kompetensstöd", hämtad den 24 april 2025, <https://www.kammarkollegiet.se/vara-tjanster/ersattning-for-grundlaggande-omstallnings--och-kompetensstod/registrera-omstallningsorganisation/beskrivning-av-grundlaggande-omstallnings--och-kompetensstod>.

³¹⁸ Kammarkollegiet, "Beskrivning av grundläggande omställnings- och kompetensstöd".

³¹⁹ Kammarkollegiet, "Beskrivning av grundläggande omställnings- och kompetensstöd".

Information som Kammarkollegiet kan ta del av vid enskildas ansökan om offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd samt yttrande för omställningsstudiestöd

Den enskilde ansöker om offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd samt yttrande digitalt via Kammarkollegiets webbplats.³²⁰ Den enskilde identifierar sig med en personlig elektronisk identifikationstjänst och ska lämna de uppgifter som behövs vid prövning av ansökan.

Vid ansökan om offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd handlar det om den enskildes person- eller samordningsnummer, ålder, arbetad tid, arbetsgivare, anställningsstatus och i förekommande fall grunden för uppsägning. Det gäller även uppgifter om anknytning till svensk arbetsmarknad och om den enskilde är anställd eller senast var anställd hos en arbetsgivare som omfattas av kollektivavtal. Den enskilde ska även svara på ett antal kontrollfrågor om dennes anställning och aktieinnehav.

Vid en ansökan om yttrande för omställningsstudiestöd behöver myndigheten uppgifter om den enskildes person- eller samordningsnummer, ålder, arbetsgivare och anställningsstatus. Kammarkollegiet behöver även uppgifter för att säkerställa att den som begär ett yttrande inte omfattas av kollektivavtal och inte kan få ett yttrande genom en registrerad omställningsorganisation samt övriga uppgifter som kan behövas för att utfärda yttrandet.³²¹

I den utsträckning det behövs för Kammarkollegiets handläggning enligt lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd ska Skatteverket på begäran av Kammarkollegiet lämna vissa uppgifter. Det rör sig om uppgifter om en fysisk persons identitet, medborgarskap, bosättning och familjeförhållanden, en juridisk persons identitet, säte, ägarförhållanden samt firmatecknare och andra företrädare, registrering för skatter och avgifter, underlag för fastställande av skatter och avgifter samt beslut, betalning, redovisning och övriga åtgärder i ett ärende (8 k § förordningen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet). Det är dock bara uppgifter om namn, adress och inkomster som Kammarkollegiet tar del av från Skatteverket. Den enskildes in-

³²⁰ Enskilda med skyddade personuppgifter kan ansöka om stöd via telefon med handläggare vid Kammarkollegiet. Enskilda som saknar e-legitimation kan ansöka genom en blankett som fylls i och skickas till Kammarkollegiets postadress.

³²¹ Prop. 2021/22:176 s. 346.

komst kontrolleras för att säkerställa att kraven på förvärvsarbete och inkomst i 9 § första stycket lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd är uppfyllda.

Uppgifterna hämtas från Skatteverket när den enskilde påbörjar en ansökan. Adressuppgifter kan därefter ändras av den enskilde. Uppgifterna lämnas till Kammarkollegiet först när den enskilde skickar in sin ansökan via e-tjänsten.

Enligt 3 § förordningen (2022:852) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd får Kammarkollegiet bortse från viss tid när myndigheten tar ställning till om kravet på arbetad tid är uppfyllt (överhoppningsbar tid). Det gäller tid då sökanden har fått föräldrapenningsförmåner eller sjukpenning enligt socialförsäkringsbalken, dagersättning eller dagpenning för tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspplikt, eller omställningsstudiestöd enligt lagen om omställningsstudiestöd. Det får även bortses från tid med ersättningar inom EES, i Förenade kungariket eller i Schweiz som motsvarar sådana ersättningar.

Försäkringskassan och CSN ska på begäran lämna de uppgifter till Kammarkollegiet som myndigheten behöver i ett ärende enligt lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd (9 och 11 §§ förordningen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd). Uppgifterna från Försäkringskassan gäller eventuella perioder med överhoppningsbar tid då den enskilde haft föräldrapenningsförmåner, sjukpenning eller dagpenning vid tjänstgöring inom totalförsvaret. Försvarsmakten ska på begäran lämna de uppgifter till Kammarkollegiet om den enskildes dagersättning som myndigheten behöver i ett ärende enligt lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd (10 § samma förordning).

Det finns således möjligheter för Kammarkollegiet att hämta in uppgifter om den enskilde från flera andra myndigheter, bl.a. om överhoppningsbar tid och inkomster.

Även registrerade omställningsorganisationer ska till Kammarkollegiet lämna de uppgifter som myndigheten behöver i ett ärende enligt lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd (25 § samma lag). Det kan t.ex. vara fråga om uppgifter om personen får grundläggande omställnings- eller kompetensstöd eller om personen har fått eller kan få ett yttrande genom organisationen.³²²

³²² Prop. 2021/22:176 s. 532.

För närvarande hämtas bara uppgifter från andra myndigheter om den enskildes namn och adress samt inkomster och överhoppningsbar tid. I övrigt är det den enskilde som bidrar med den information som behövs för att pröva en ansökan. Som framgår av reglerna ovan har dock Kammarkollegiet möjlighet att vid behov begära in ytterligare uppgifter.

Information som Kammarkollegiet kan få ta del av vid kartläggning av den enskildes behov

Om den enskilde har rätt till offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd i form av rådgivning genomför Kammarkollegiet en kartläggning av den enskildes behov. Syftet med kartläggningen är att avgöra om den enskilde ska beviljas rådgivning eller rådgivning med förstärkt stöd samt vilken omfattning stödet ska ha. Enligt uppgifter från Kammarkollegiet till utredningen genomförs kartläggningen i samtal med den enskilde där myndigheten ställer frågor om tidigare anställningar, utbildning, språkkunskaper, eventuell sjukdomsbild och andra faktorer som kan påverka möjligheterna att hitta ett nytt arbete. Vid sjukdom ställs även frågor om det finns särskilda behov av stöd till följd av sjukdomen, jfr förutsättningarna för förstärkt stöd i 7 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

När Kammarkollegiet tagit del av den information som myndigheten behöver för att ta ställning till ansökan fattas ett beslut i ärendet.

Information om den enskilde som lämnas från Kammarkollegiet till leverantörer

När Kammarkollegiet har fattat ett beslut om offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd eller yttrande för omställningsstudiestöd gör myndigheten för närvarande ett avrop enligt ramavtalet. Om leverantören väljer att åta sig uppdraget fattar myndigheten ett tilldelningsbeslut. Beslutet innehåller myndighetens diarienummer, vilket geografiskt område och insats det gäller, information om sökandens namn, telefonnummer och e-postadress. Om det gäller ett yttrande för omställningsstudiestöd

innehåller tilldelningsbeslutet även uppgifter om vald utbildning (se 16 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd). Dessa är de enda uppgifter om den enskilde som lämnas över i samband med att leverantören får uppdraget. Informationen skickas för närvarande med e-post.

Uppgifter som kan omfattas av sekretess

Inför beslut och under tiden då insatsen utförs kan Kammarkollegiet få information om den enskilde som kan vara av vikt för leverantören att känna till. Det kan t.ex. vara uppgifter om hälsa, språkfärdigheter samt andra personliga förhållanden och faktorer som skulle kunna påverka den enskildes möjligheter att söka och få ett nytt arbete. Sådan information kan vara viktig för leverantören att få tillgång till för att kunna anpassa insatsen efter den enskildes behov. Den som har ansökt om stöd eller yttrande enligt lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd ska till Kammarkollegiet anmäla sådana förändringar som kan påverka det som ansökan avser (24 § samma lag).

I ärenden om grundläggande omställnings- och kompetensstöd kan ett antal olika sekretessbestämmelser aktualiseras när det gäller uppgifter om enskildas personliga förhållanden. Exempelvis gäller hos alla myndigheter ett minimisekretesskydd för uppgifter om enskildas hälsa och sexualliv (21 kap. 1 § OSL) och för uppgift om en enskilds bostadsadress, telefonnummer och andra jämförbara uppgifter som kan lämna uppgift om var den enskilde bor eller som kan användas för att komma i kontakt med den enskilde samt för motsvarande uppgifter om den enskildes anhöriga om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne kan komma att utsättas för hot eller våld eller lida annat allvarligt men om uppgiften röjs (21 kap. 3 § OSL).

Inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns särskilda sekretessbestämmelser i 28 kap. 11 och 12 §§ OSL. Enligt 28 kap. 11 § OSL gäller sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Att uppgifter omfattas av sekretess innebär att Kammarkollegiet inte kan dela sådan information med leverantörer. Sekretessen gäller dock inte beslut i ärende

(28 kap. 11 § första och andra styckena OSL). Av förarbetena framgår att regeringen bedömde att undantaget från sekretess för beslut i ärende skulle möjliggöra för Kammarkollegiet att dela nödvändiga uppgifter med leverantörerna.³²³ De beslut som Kammarkollegiet för närvarande meddelar är utformade så att de inte innehåller några uppgifter om den enskildes personliga förhållanden som det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men av om de röjs. Enligt 28 kap. 12 § första stycket OSL gäller sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Sådana uppgifter ingår inte heller i de aktuella besluten.

Information under och efter stödperioden

När en leverantör har fått ett tilldelningsbeslut tar en rådgivare hos leverantören kontakt med den enskilde. Den enskilde behöver då i ärenden om rådgivning och förstärkt stöd på nytt lämna information om bl.a. färdigheter, kompetenser, egenskaper, yrkesområden och eventuella särskilda behov av stöd till följd av sjukdom. Den enskilde och leverantören ska gemensamt utforma en plan för det offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstödet som ska utgå från behovet av stöd och den enskildes livssituation. Den enskildes förutsättningar och behov av stöd kartläggs därmed från grunden två gånger, först av Kammarkollegiet, sedan av leverantören. Leverantören rapporterar genomförda aktiviteter och resultatet av det offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstödet till Kammarkollegiet.

Behovet av att dela ytterligare information om den enskilde enligt Kammarkollegiet och dess leverantörer

Kammarkollegiet har framfört till utredningen att förbättrade förutsättningar att dela information om enskildas personliga förhållanden med dess leverantörer skulle kunna förbättra förutsättningarna för ärenden om offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd och yttrande för omställningsstudiestöd.

³²³ Prop. 2021/22:176 s. 361.

Enligt Kammarkollegiet vore det önskvärt att kunna dela viss information som framkommer vid myndighetens kartläggning av enskildas förutsättningar och behov med leverantörer. Det kan handla om uppgifter som typiskt sett inte är känsliga, t.ex. arbetslivserfarenhet. Det kan också handla om uppgifter som kan vara integritetskänsliga och omfattas av sekretess, t.ex. uppgifter om den enskildes hälsa, språkkunskaper, familjeförhållanden samt andra personliga förhållanden och faktorer som skulle kunna påverka den enskildes möjligheter att söka och få ett nytt arbete. Myndigheten har framfört till utredningen att behovet av att kunna dela mer information finns för insatserna rådgivning och förstärkt stöd och att leverantörerna skulle få bättre förutsättningar för att anpassa stödet efter den enskildes individuella behov om de fick ta del av informationen. Det skulle enligt myndigheten även underlätta för den enskilde som då inte skulle behöva redogöra för samma information mer än en gång. Kammarkollegiet har även framfört att det i ärenden om vägledning, rådgivning, förstärkt stöd och yttranden under pågående insats förekommer att myndigheten får information från den enskilde som myndigheten bedömer skulle behöva lämnas vidare till leverantören. Det kan gälla olika personliga förhållanden som påverkar förutsättningarna för den enskilde att ta del av den beslutade insatsen, t.ex. förändrat hälsotillstånd. Sådan information kan enligt Kammarkollegiet vara viktig för leverantören att få tillgång till för att kunna anpassa insatsen efter den enskildes behov.

Utredningen har inhämtat information från de två leverantörer som hittills utfört arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet. De har inte själva framfört behov av fler uppgifter från Kammarkollegiet och de anser att det är möjligt att genomföra insatserna med nuvarande förutsättningar. Den ena leverantören har framfört till utredningen att det inte finns behov av att ta del av information om den enskildes hälsa eller andra integritetskänsliga uppgifter på annat sätt än att den enskilde själv informerar om det. Den andra leverantören har framfört till utredningen att det skulle underlätta arbetet med att utforma insatsen om den fick mer information om den enskilde från Kammarkollegiet.

Utredningens bedömning av behovet att dela ytterligare information

Kammarkollegiet har framfört till utredningen att myndigheten inte närmare har analyserat behovet av att lämna ytterligare information. Leverantörerna har inbördes olika syn på om det finns behov av att ta del av information om den enskilde från Kammarkollegiet. Det är fråga om en ny verksamhet och antalet stödärenden som avslutats är hittills få (se vidare i avsnitt 3.3). Möjligheterna att dra några slutsatser utifrån den faktiska verksamheten om behovet av att dela ytterligare information är därför enligt utredningen begränsade.

Syftet med den arbetsmarknadspolitiska verksamhet som Kammarkollegiet ansvarar för är att stärka enskilda personers framtida ställning på den svenska arbetsmarknaden (2 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd). Av förarbetena framgår att Kammarkollegiet bör ges möjligheter att kunna utforma och erbjuda den rådgivning och vägledning som behövs utifrån individens behov.³²⁴ I förarbetena motiveras den lagreglerade tidsbegränsningen bl.a. med att ett stöd som koncentreras till början av perioden efter ansökan ger arbetstagaren möjlighet att snabbt få med sig viktiga verktyg i sitt jobbsökande.³²⁵ Regeringen anför även att det är viktigt att den enskilde så snart som möjligt ska kunna ta del av stödet, eftersom det förbättrar hans eller hennes förutsättningar att hitta ett nytt arbete.³²⁶ Tiden mellan ansökan och att den enskilde får ta del av ett individanpassat stöd framhålls alltså i förarbetena som en viktig faktor för det offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstödet.

För att kunna individanpassa insatsen behöver leverantören ta del av information om den enskildes personliga förhållanden. För närvarande lämnas sådan information av den enskilde både till Kammarkollegiet före och till leverantören efter att beslut har fattats i ärendet. Med ytterligare möjligheter att dela information från Kammarkollegiet till leverantörer skulle sådan information från den enskilde som behövs för att anpassa stödet bara behöva lämnas en gång. Att leverantörernas kontakter med den enskilde kan inledas med mer förkunskaper om denne kan vidare antas leda till förbättrade förutsättningar att planera och leverera stödet på ett effektivt sätt. En

³²⁴ Prop. 2021/22:176 s. 299 och 300.

³²⁵ Prop. 2021/22:176 s. 321.

³²⁶ Prop. 2021/22:176 s. 354.

ökad informationsöverföring skulle således kunna förkorta tiden från beslut till anpassat stöd, men också bidra till en bättre användarupplevelse för den enskilde. Det kan enligt utredningen mot denna bakgrund antas att ökade möjligheter för myndigheten att lämna information till leverantörer skulle kunna förbättra förutsättningarna att snabbt och smidigt ge den enskilde ett individanpassat stöd.

Det förekommer även att den enskilde under pågående insats lämnar information till Kammarkollegiet om t.ex. sjukdom eller andra hinder mot att ta del av insatsen. Det kan handla om information som leverantören behöver för att individanpassa insatsen. Även i sådana fall skulle enligt utredningen ökade möjligheter för Kammarkollegiet att dela uppgifter om den enskilde med leverantören kunna effektivisera möjligheten att individanpassa insatsen och förbättra användarupplevelsen.

I förarbetena framhåller regeringen möjligheten för Kammarkollegiet att dela nödvändiga uppgifter med leverantörer med stöd av det undantag för beslut som finns i 28 kap. 11 § OSL. Som redogjorts för ovan är Kammarkollegiets beslut för närvarande utformade så att de inte innehåller någon information som kan omfattas av sekretess. Eftersom Kammarkollegiets beslut i ärenden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inte omfattas av sekretess bidrar detta till att inte sprida uppgifter om enskildas personliga förhållanden. Om alla för leverantören nödvändiga uppgifter skulle tas in i beslutet skulle det leda till att dessa uppgifter skulle bli offentliga. Utredningen bedömer att ett sådant förfarande inte är lämpligt mot bakgrund av den enskildes intresse av att uppgifter om hans eller hennes personliga förhållanden inte sprids.

Ett annat sätt för myndigheten att dela information som omfattas av sekretess är att göra det med den enskildes samtycke. Enligt 10 kap. 1 § OSL följer det av 12 kap. samma lag att sekretess till skydd för en enskild inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan enskild eller till en myndighet, om den enskilde samtycker till det. Det gäller med de begränsningar som anges i 12 kap. OSL (se mer om samtycke i avsnitt 4.3.2). Som konstaterats är det en viktig faktor i det offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstödet att ett individanpassat stöd kan tillhandahållas snabbt. Om informationsutbytet skulle grunda sig på den enskildes samtycke kan ett uteblivet samtycke riskera att det tar längre tid. Det

finns också en risk för att inte alla uppgifter som är nödvändiga för att anpassa insatsen lämnas till leverantören. Att låta informationsutbytet vara beroende av den enskildes samtycke kan enligt utredningen mot denna bakgrund inte anses tillgodose behovet av att dela ytterligare information om den enskildes personliga förhållanden.

Sammantaget bedömer utredningen att ökade möjligheter för Kammarkollegiet att lämna information om den enskilde som kan behövas för att utforma ett individanpassat stöd kan antas förbättra förutsättningar för att tillhandahålla ett sådant stöd snabbare. Det saknas möjligheter att göra detta inom ramen för nuvarande reglering. Kammarkollegiet får därför anses ha ett behov av att lämna ytterligare information om den enskilde till sina leverantörer som inte fullt ut kan tillgodoses med nuvarande regelverk.

4.9.2 Kammarkollegiet ska få lämna ytterligare uppgifter till leverantörer

Utredningens förslag: Sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska inte hindra att Kammarkollegiet lämnar uppgift till en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av myndigheten, om det är nödvändigt för att leverantören ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

Skälen för utredningens förslag

Nuvarande reglering av sekretess i förhållande till leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser

En sekretessbrytande reglering infördes 2022 för Arbetsförmedlingen i förhållande till dess leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser (28 kap. 12 a § OSL). Enligt denna hindrar inte sekretessen enligt 11 och 12 §§ att uppgift lämnas till en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen, om det är nödvändigt för att leverantören ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

Av förarbetena framgår följande. Bestämmelsen är begränsad till att gälla utlämnande till leverantörer som utför arbetsmarknads-

politiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen och endast sådana uppgifter som behövs där för uppdragets utförande. Det handlar bl.a. om uppgifter som behövs för att leverantören ska kunna planera aktiviteter för den enskilde utifrån hans eller hennes individuella behov. För en leverantör av förmedlingsinsatser kan det vara viktigt att veta om den enskilde har några begränsningar i vilka arbeten han eller hon kan ta, t.ex. till följd av en funktionsnedsättning. Många leverantörer kommer sannolikt också att ha behov av uppgifter ur den individuella handlingsplanen som Arbetsförmedlingen har upprättat tillsammans med den arbetssökande. Den sekretessbrytande bestämmelsen innebär ingen skyldighet för Arbetsförmedlingen eller personalen att på eget initiativ lämna uppgifter till en leverantör. Det är myndigheten själv som avgör om och i så fall vilka uppgifter som ska lämnas ut till en leverantör. I vissa fall kan Arbetsförmedlingen lämna ut information utan att en leverantör begär ut uppgifter, t.ex. inför att en enskild ska påbörja en insats hos en viss leverantör. Arbetsförmedlingen behöver alltid avgöra om förutsättningarna föreligger för att tillämpa den sekretessbrytande bestämmelsen. Om en leverantör begär ut uppgifter måste den därför lämna tillräckligt mycket information om behovet för att en sådan prövning ska kunna göras.³²⁷

Det finns ingen motsvarande reglering för Kammarkollegiet i förhållande till dess leverantörer inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Samhällsintresset av att dela nödvändiga uppgifter väger tyngre än skyddet för den enskildes personliga integritet

Som framgår av avsnitt 4.9.1 innebär nuvarande sekretessreglering att Kammarkollegiet inte kan lämna ut alla uppgifter till leverantörer som är nödvändiga för att de effektivt ska kunna tillhandahålla ett individuellt anpassat stöd. En ändring av regleringen förutsätter att intresset av att de sekretessbelagda uppgifterna lämnas ut väger tyngre än den enskildes intresse av att de inte sprids.

Den sekretessbrytande regleringen för Arbetsförmedlingen i förhållande till dess leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser (28 kap. 12 a § OSL) infördes i samband med att den arbets-

³²⁷ Prop. 2021/22:216 s. 98 och 99.

marknadspolitiska regleringen ändrades för att möjliggöra ett mer ändamålsenligt informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och leverantörerna.³²⁸ I förarbetena till den regleringen anförde regeringen att samhällsintresset av att insatser som anskaffas från leverantörer kan utföras så effektivt som möjligt överväger den enskildes intresse av att själv kunna besluta över vilka uppgifter som ska lämnas till leverantören.³²⁹

Det finns stora likheter mellan Arbetsförmedlingens och Kammarkollegiets arbetsmarknadspolitiska verksamheter när det gäller leverantörernas behov att ta del av information om den enskilde för att kunna utföra insatser så effektivt som möjligt. Exempelvis kan Kammarkollegiets leverantörer i samband med att stödet påbörjas behöva ta del av information ur kartläggningen på motsvarande sätt som Arbetsförmedlingens leverantörer kan behöva ta del av information ur individuella handlingsplaner. Avvägningen mellan samhällsintresset och den enskildes intresse av att själv kunna besluta över vilka uppgifter som ska lämnas till leverantören bör därför leda till samma resultat för båda dessa verksamheter. Utredningen anser mot denna bakgrund att det finns ett samhällsintresse av att Kammarkollegiet får lämna ytterligare information till sina leverantörer. Detta intresse väger tyngre än integritetsintrånget för den enskilde.

Det bör införas en sekretessbrytande bestämmelse för Kammarkollegiet i förhållande till leverantörer

Kammarkollegiet bör enligt utredningen ges möjlighet att lämna ut uppgifter om den enskilde till leverantörer när det behövs för att effektivt utforma ett individuellt anpassat stöd. Vilka uppgifter som kan komma i fråga beror på den enskildes personliga förhållanden och vilken typ av insats det gäller. Mot bakgrund av att det är Kammarkollegiet som ansvarar för den aktuella verksamheten bör det enligt utredningen vara myndigheten som avgör vilka uppgifter som leverantören behöver ta del av. Om en leverantör begär ut sekretessbelagda uppgifter bör det krävas att den lämnar tillräckligt mycket information för att myndigheten ska kunna ta ställning till behovet.

³²⁸ Prop. 2021/22:216 s. 19 och 37–40.

³²⁹ Prop. 2021/22:216 s. 38.

Eftersom utredningen anser att det bör vara upp till myndigheten att bedöma om uppgifterna behövs bör regleringen utformas som en sekretessbrytande bestämmelse där sekretessen, under vissa förutsättningar, inte hindrar att uppgifter lämnas till leverantören. En sådan bestämmelse möjliggör även att Kammarkollegiet kan lämna ut information utan att leverantören har begärt ut den, om myndigheten ser behov av det. Utredningen bedömer att uppgifter som behövs för att Kammarkollegiets leverantörer effektivt ska kunna utforma ett individanpassat stöd är sådana uppgifter som är nödvändiga för att dess leverantörer ska kunna fullgöra sina uppdrag. En motsvarande utformning och avgränsning finns i 28 kap. 12 a § OSL.

Även om Kammarkollegiet vanligtvis inte har behov av att lämna uppgifter om en enskilds affärs- eller driftförhållanden till sina leverantörer kan det inte uteslutas att det i något fall kan vara motiverat. Exempelvis skulle sådana förhållanden kunna framgå av en beskrivning av den enskildes tidigare arbetslivserfarenhet. Det är mot den bakgrunden motiverat att en sekretessbrytande bestämmelse omfattar sekretess enligt både 28 kap. 11 och 12 §§ OSL.

Utredningen anser att sekretessregleringen inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bör utformas på ett enhetligt sätt när så är möjligt. Detta eftersom det underlättar för både tillämpare och enskilda. Mot bakgrund av ovanstående anser utredningen att Kammarkollegiets behov av att dela mer information med sina leverantörer kan och bör tillgodoses genom en ändring i 28 kap. 12 a § OSL. Bestämmelsen bör ändras så att den även gäller för leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet. Paragrafen bör enligt utredningen även ändras språkligt så att det tydligt framgår att sekretess enligt antingen 11 § eller 12 § eller enligt båda paragraferna inte hindrar att uppgift lämnas ut under de förutsättningar som anges i bestämmelsen.

4.9.3 Kammarkollegiets behov av att få uppgifter från myndighetens leverantörer

Utredningens bedömning: Kammarkollegiets behov av information från dess leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser kan tillgodoses med avtalsreglering och de ändringar som föreslås i avsnitt 6.7 och 6.8.

Skälen för utredningens bedömning

Kammarkollegiets behov av information från myndighetens leverantörer

Som framgår i avsnitt 4.9.1 utförs de arbetsmarknadspolitiska insatserna inom Kammarkollegiets ansvarsområde av upphandlade leverantörer. Det är dock myndigheten som ytterst ansvarar för den aktuella arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Kammarkollegiet behöver ta del av information från leverantören för att kunna fullgöra sin uppgift. Exempelvis ska en leverantör rapportera genomförda aktiviteter och resultatet av den utförda insatsen till Kammarkollegiet. I samband med det behandlas uppgifter om t.ex. deltagarens namn och genomförda aktiviteter. I förekommande fall kan även uppgifter om hälsa behöva behandlas, t.ex. om den aktuella insatsen har fått avbrytas på grund av sjukdom.

Det förekommer uppgiftsskyldigheter för privata aktörer inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

I 2 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om uppgiftsskyldighet för bl.a. arbetsgivare avseende uppgifter som har betydelse för ett ärende om statlig ersättning som lämnats för arbete i etableringsjobb. Det finns även ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i 3 § samma lag att meddela föreskrifter om skyldighet för en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen att till Arbetsförmedlingen lämna uppgifter som myndigheten behöver i den arbetsmarknadspolitiska

verksamheten. Arbetsgivare eller anordnare av ett arbetsmarknadspolitiskt program som tar emot eller har tagit emot stöd ska enligt lagen lämna de uppgifter som behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna granska verksamheten (6 §).

I lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen regleras uppgiftsskyldigheter för kreditinstitut och försäkringsgivare. Det handlar då om uppgifter om enskilda eller arbetsgivare som är av betydelse för att kontrollera förhållanden av vikt för anställningar med ekonomiskt stöd.

Bestämmelser om skyldigheter för arbetsgivare som anställer arbetssökande med subventionerade anställningar att lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen finns också i förordning (exempelvis 31 § andra stycket och 32 § förordningen om stöd för nystartsjobb, 32 § andra stycket och 33 § förordningen om särskilt anställningsstöd).

I 18 § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ges Arbetsförmedlingen rätt att meddela föreskrifter om skyldighet för en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av myndigheten att till myndigheten lämna de uppgifter som Arbetsförmedlingen behöver i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Arbetsförmedlingen har i AFFS 2023:1 *Uppgiftsskyldighet för leverantörer* meddelat detaljerade föreskrifter om vilka, när och hur sådana uppgifter ska lämnas.

Kammarkollegiets leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser kan lämna nödvändiga uppgifter till Kammarkollegiet

Av nu gällande ramavtal framgår bl.a. att en upphandlad leverantör kontinuerligt ska informera Kammarkollegiet om händelser eller andra sakförhållanden som kan komma att påverka motparten eller fullgörandet av ramavtalet eller uppdrag.³³⁰ Det har inte framkommit att det för närvarande finns brister i informationsöverföringarna från leverantörerna till Kammarkollegiet.

Möjligheten för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att föreskriva om uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingens leverantörer motiverades i förarbetena med att det borde

³³⁰ Kammarkollegiets upphandlingsdokument 5 juli 2022 avseende tjänster för omställnings- och kompetensstöd (dnr 2.4.5-6185-2022), s. 62.

finnas en skyldighet för leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen att lämna uppgifter till myndigheten.³³¹ Det framgår att Arbetsförmedlingen upprättade särskilda avtal med leverantörer om skyldighet att lämna vissa nödvändiga uppgifter till Arbetsförmedlingen.³³² Det anfördes bl.a. att en uppgiftsskyldighet skulle stärka Arbetsförmedlingens förutsättningar att fullgöra sitt kontrolluppdrag när det gäller individersättningar och leverantörers avtalsefterlevnad.³³³

Utredningen har övervägt om en motsvarande bestämmelse som finns avseende Arbetsförmedlingens leverantörer bör införas även för Kammarkollegiets leverantörer.

Kammarkollegiets leverantörer omfattas inte av OSL eller annan särskild sekretesslagstiftning. I avsnitt 4.9.6 föreslår utredningen en tystnadsplikt för den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar eller har deltagit i en leverantörs eller underleverantörs verksamhet. En person som omfattas av bestämmelsen får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon då har fått veta om en enskilds personliga förhållanden eller affärs- eller driftförhållanden. Det är inte obehörigt röjande att lämna uppgifter enligt leverantörens avtal med Kammarkollegiet eller sådan information som annars är nödvändig att lämna för att Kammarkollegiet ska kunna utföra sina uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. En författningsreglerad uppgiftsskyldighet behövs därmed inte för att det ska vara tillåtet för leverantörerna att lämna ut uppgifterna till Kammarkollegiet. En reglering motsvarande den avseende Arbetsförmedlingens leverantörer skulle bidra till en mer likartad reglering inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det är dock enligt utredningen inte ensamt ett tillräckligt tungt vägande skäl för att lagstifta om en informationsskyldighet som i stället kan avtalsregleras mellan parterna. Utredningen noterar vidare att Kammarkollegiet, till skillnad från Arbetsförmedlingen, inte har i uppdrag att kontrollera utbetalning av individersättning med anledning av leverantörernas verksamhet. Myndigheten behöver inte heller information från leverantörerna för att möjliggöra återkrav av sådan ersättning. Som framgår ovan har det inte framkommit annat än att nuvarande lösning med en avtalsreglerad in-

³³¹ Prop. 2021/22:216 s. 51.

³³² Prop. 2021/22:216 s. 50.

³³³ Prop. 2021/22:216 s. 52.

formationsöverföring kan tillgodose Kammarkollegiets behov. Utredningen bedömer inte att en författningsreglerad uppgiftsskyldighet skulle stärka Kammarkollegiets förutsättningar att genomföra sina uppgifter inom det arbetsmarknadspolitiska området jämfört med om informationsutbytet även fortsättningsvis skulle regleras i avtal.

Det är dock inte bara eventuell sekretessreglering som kan påverka möjligheterna att lämna uppgifter till en annan aktör. I de fall det rör sig om personuppgifter finns även dataskyddsrättsliga krav som måste vara uppfyllda för att behandlingen ska vara tillåten. Utredningen har i avsnitt 6.7 och 6.8 identifierat behov av ytterligare kompletterande dataskyddsreglering för både Kammarkollegiet och leverantörerna. Med de förslag som lämnas där bedömer utredningen att det kommer finnas förutsättningar för att nödvändig information ska kunna lämnas från leverantörer till Kammarkollegiet.

Sammantaget bedömer utredningen att Kammarkollegiets behov av information från dess leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser, med de ändringar som föreslås i avsnitt 6.7.5, 6.7.6 och 6.8.2, kan tillgodoses utan ytterligare författningsreglering.

4.9.4 Behandling av personuppgifter hos Kammarkollegiet och dess leverantörer

Utredningens bedömning: Utöver den kompletterande dataskyddsreglering som föreslås för Kammarkollegiet och dess leverantörer i avsnitt 6.7 och 6.8 behövs det ingen ytterligare reglering avseende personuppgiftsbehandling med anledning av utredningens förslag att sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inte ska hindra att uppgift lämnas till en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet, om det är nödvändigt för att leverantören ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

Skälen för utredningens bedömning

I avsnitt 4.9.2 föreslås att sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inte ska hindra att Kammarkollegiet lämnar uppgift till en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet, om det är nödvändigt för att leverantören ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Ett sådant uppgiftslämnande innebär personuppgiftsbehandling för båda parter. Frågan är om detta innebär ett behov av nya eller ändrade bestämmelser om personuppgiftsbehandling för Kammarkollegiet eller dess leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser.

I avsnitt 6.7 och 6.8 finns en redogörelse för den dataskyddsreglering som Kammarkollegiet och dess leverantörer ska tillämpa i den aktuella verksamheten. I avsnitten föreslår utredningen även viss kompletterande dataskyddsreglering avseende behandling av känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen.

Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen hos Kammarkollegiet

Som beskrivs i avsnitt 6.3 behöver det finnas en rättslig grund för all behandling av personuppgifter (artikel 6.1 i dataskyddsförordningen).

Förslaget om en sekretessbrytande bestämmelse innebär att sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inte ska hindra att Kammarkollegiet lämnar uppgift om en enskilds personliga förhållanden eller affärs- eller driftförhållanden till sina leverantörer, om det är nödvändigt för att de ska kunna fullgöra sina uppdrag. Förslaget innebär att Kammarkollegiet såväl på eget initiativ som efter en begäran kommer att kunna lämna ut annars sekretessbelagda personuppgifter till leverantörerna. Förslaget innebär inte en skyldighet att lämna ut uppgifter till leverantörerna.

Utredningen konstaterar att Kammarkollegiet enligt 8 g § förordningen (2007:824) med instruktion för Kammarkollegiet ansvarar för det grundläggande omställnings- och kompetensstödet. Enligt 3 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd är det Kammarkollegiet som fattar beslut enligt den lagen. Syftet med stödet är att stärka enskilda personers ställning på den

svenska arbetsmarknaden (2 § samma lag). Som tidigare har beskrivits utförs insatserna av upphandlade leverantörer.

Mot denna bakgrund bedömer utredningen att Kammarkollegiets personuppgiftsbehandling med anledning av den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen kommer att vara nödvändig för fullgörandet av en rättslig förpliktelse eller för utförandet av en arbetsuppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetens myndighetsutövning. Behandlingen är således rättsligt grundad i artikel 6.1 c och e i dataskyddsförordningen.

Kammarkollegiet kommer vidare att ha stöd för sin personuppgiftsbehandling genom den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen i OSL (jfr artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen). Genom att uppgifter endast ska få lämnas ut till en leverantör om det är nödvändigt för att den ska kunna fullgöra sitt uppdrag, bedöms förslaget vara proportionellt mot de mål som eftersträvas (jfr artikel 6.3). Behandlingen är således tillåten enligt artikel 6.1 och 6.3 dataskyddsförordningen.

Sammanfattningsvis kommer Kammarkollegiet få behandla personuppgifter enligt de kompletterande bestämmelserna i 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen. I avsnitt 6.7.5 framgår att Kammarkollegiet behöver ytterligare författningsstöd avseende behandlingen av känsliga personuppgifter. Även som en följd av utredningens förslag i den delen kommer det att finnas stöd för myndighetens personuppgiftsbehandling.

Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen hos Kammarkollegiets leverantörer

Kammarkollegiets leverantörer kommer att behandla personuppgifter när de har tagits emot från Kammarkollegiet. Leverantörernas uppdrag är i detta sammanhang att ge stöd och yttranden för omställningsstudiestöd till enskilda för att stärka deras framtida ställning på den svenska arbetsmarknaden. Mot denna bakgrund bedömer utredningen att leverantörernas personuppgiftsbehandling som en följd av den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen kommer att utföras för en uppgift av allmänt intresse. Behandlingen av personuppgifter är således rättsligt grundad i artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen. Personuppgifterna får behandlas enligt den kompletterande bestämmelsen i 2 kap. 2 § 1 dataskyddslagen.

En leverantör behöver behandla uppgifter om enskilda för att kunna tillhandahålla rätt insats. Den personuppgiftsbehandling som ett mottagande av personuppgifter från Kammarkollegiet innebär är således nödvändig för att leverantören ska fullgöra sitt uppdrag. Genom att uppgifter endast ska få lämnas till en leverantör om det är nödvändigt för att den ska kunna fullgöra sitt uppdrag bedöms förslaget vara proportionellt mot de mål som eftersträvas (jfr artikel 6.3). Behandlingen är således tillåten enligt artikel 6.1 och 6.3 dataskyddsförordningen.

Ändamålen för personuppgiftsbehandlingen

Kammarkollegiet och dess leverantörer omfattas inte av någon särskild kompletterande dataskyddsreglering i den aktuella verksamheten. Det är således myndigheten respektive leverantören som i enlighet med den generella dataskyddsregleringen själv bestämmer ändamål och medel för personuppgiftsbehandlingen.

Som en följd av den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen kommer Kammarkollegiet ha en lagreglerad möjlighet att lämna ut uppgifter, om det är nödvändigt för att leverantören ska kunna genomföra sitt uppdrag. Leverantören kan komma att ta emot och behandla personuppgifter som inte kommer från den egna verksamheten. Redan i dagsläget får dock leverantörer information om enskilda som beviljats grundläggande omställnings- och kompetensstöd från Kammarkollegiet och från den sökande själv. Personuppgifter som omfattas av sekretess enligt 28 kap. 11 eller 12 §§ OSL kommer enligt förslaget endast få lämnas till en leverantör om det är nödvändigt för att leverantören ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Det är Kammarkollegiet som avgör om och i så fall vilka personuppgifter som ska lämnas. Om leverantören begär att få ta del av sekretessbelagda personuppgifter bör det krävas att den lämnar tillräckligt mycket information för att Kammarkollegiet ska kunna ta ställning till behovet.

Utredningen bedömer mot denna bakgrund att Kammarkollegiet och dess leverantörer kommer att ha förutsättningar för att behandla personuppgifter för uttryckligt angivna och berättigade ändamål. Det grundläggande kravet på ändamålsbegränsning kommer då att vara uppfyllt (artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen).

Behandling av känsliga personuppgifter

Vissa uppgifter som Kammarkollegiet kan bedöma är nödvändiga att lämna till en leverantör med stöd av den föreslagna bestämmelsen kan vara s.k. känsliga personuppgifter. Behandling av känsliga personuppgifter är som huvudregel förbjuden enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen, men det finns undantag. Av relevans i detta sammanhang är artikel 9.2 g av vilken framgår att förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter inte gäller om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande intressen. Bestämmelsen kompletteras av 3 kap. 3 § dataskyddslagen som ger myndigheter och vissa andra organ möjlighet att behandla känsliga personuppgifter i tre olika fall. Det handlar om behandling som krävs enligt lag, är nödvändig för handläggningen av ett ärende eller som är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. Utredningen bedömer att Kammarkollegiet enligt nuvarande reglering med stöd av 3 kap. 3 § dataskyddslagen kommer ha möjlighet att behandla känsliga personuppgifter vid utlämnande enligt den sekretessbrytande bestämmelsen. I avsnitt 6.7 lämnar utredningen förslag på kompletterande dataskyddsreglering för Kammarkollegiet avseende behandling av känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g dataskyddsförordningen. Den föreslagna lagregleringen innehåller sådana avvikande bestämmelser som ska tillämpas i stället för motsvarande reglering i dataskyddslagen (1 kap. 6 § dataskyddslagen). Även med stöd av utredningens förslag kommer Kammarkollegiet ha rättsligt stöd för att behandla känsliga personuppgifter.

Kammarkollegiets leverantörer kan inte tillämpa 3 kap. 3 § dataskyddslagen för sin behandling av känsliga personuppgifter, eftersom de inte är myndigheter. I avsnitt 6.8.2 föreslås att det ska införas ny reglering som gör det möjligt för Kammarkollegiets leverantörer att behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g dataskyddsförordningen. Utredningen bedömer att den personuppgiftsbehandling som ett mottagande av känsliga personuppgifter från Kammarkollegiet kan komma att medföra är nödvändig

för att leverantören ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Ytterst är det dock leverantören som personuppgiftsansvarig som behöver bedöma om förutsättningarna för att behandla känsliga personuppgifter är uppfyllda. Sammantaget bedömer utredningen att det kommer att finnas rättsligt stöd för Kammarkollegiets leverantörer att behandla känsliga personuppgifter till följd av ett uppgiftslämnande i enlighet med den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen.

Elektroniskt utlämnande av uppgifter

För att uppnå en effektiv verksamhet kan uppgifterna behöva föras över elektroniskt från Kammarkollegiet till leverantören. När en leverantör efterfrågar uppgifter kan den också behöva lämna ut uppgifter, t.ex. den enskildes namn, för att kunna få nödvändig information från Kammarkollegiet. Utlämnande av personuppgifter utgör en behandling av personuppgifter enligt dataskyddsförordningen. Det innebär att de grundläggande förutsättningarna för behandling måste vara uppfyllda, bl.a. att det finns en rättslig grund för behandlingen. Som tidigare beskrivits har både Kammarkollegiet och dess leverantörer rättslig grund för sina personuppgiftsbehandlingar. Dataskyddsförordningen och dataskyddslagen innehåller inga begränsningar när det gäller sättet för utlämnande av personuppgifter. Däremot ställer dataskyddsförordningen krav på bl.a. uppgiftsminimering samt lämpliga säkerhetsåtgärder (se avsnitt 6.3.1). Kammarkollegiet och dess leverantörer kan alltså lämna ut personuppgifter elektroniskt till varandra om behandlingen i övrigt uppfyller kraven.

4.9.5 Förslaget om en sekretessbrytande bestämmelse är förenligt med skyddet för enskildas personliga integritet

Utredningens bedömning: Den sekretessbrytande bestämmelse som föreslås till förmån för Kammarkollegiets leverantörer och den utökade personuppgiftsbehandling som förslaget medför kommer att utgöra ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten enligt regeringsformen, Europakonventionen

och EU:s rättighetsstadga. Förslaget är förenligt med kraven i dataskyddsförordningen.

Skälen för utredningens bedömning

I avsnitt 4.9.2 föreslås att det ska införas en sekretessbrytande bestämmelse i OSL som möjliggör att uppgifter, utan hinder av sekretess enligt 28 kap. 11 § eller 12 § samma lag, ska få lämnas till en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet, om det är nödvändigt för att leverantören ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Förslaget innebär att Kammarkollegiet såväl på eget initiativ som efter en begäran kommer att kunna lämna ut annars sekretessbelagda personuppgifter till sina leverantörer. Förslaget innebär inte en skyldighet att lämna ut uppgifter till en leverantör.

Som en följd av förslaget kommer uppgifter att kunna lämnas mellan Kammarkollegiet och dess leverantörer i något högre utsträckning än vad som sker i dagsläget och utan att den enskildes samtycke först inhämtas. Detta innebär en viss ökad risk för spridning av personuppgifter. Utredningen bedömer emellertid att ett utökat uppgiftsutbyte, som endast avser sådana uppgifter som leverantören har behov av för att fullgöra sitt uppdrag, inte innebär att arten av personuppgifter och hur de används av leverantören kommer att förändras jämfört med vad som sker i dagsläget. De uppgifter som lämnas föreslås omfattas av en författningsreglerad tystnadsplikt hos leverantören och dess eventuella underleverantörer (se avsnitt 4.9.6). Tystnadsplikten kommer att motsvara det sekretesskydd som gäller hos Kammarkollegiet.

Förslaget om en sekretessbrytande bestämmelse syftar till att förbättra informationsutbytet mellan Kammarkollegiet och dess leverantörer. Leverantörerna har ett tydligt behov av information om de enskilda som ska få stöd. Om en leverantör inte får den information som behövs i ett tidigt skede finns en risk att leverantören inte lika effektivt kan fullgöra sitt uppdrag. Det kan bl.a. leda till att en enskild person får vänta längre tid på att få en insats och att behövliga individanpassningar försenas. Det innebär i sin tur försämrade möjligheter för den enskilde att snabbt ställa om på arbetsmarknaden. Utredningen bedömer därför att det finns ett

berättigat behov av en sekretessbrytande bestämmelse för att förbättra förutsättningarna för Kammarkollegiets leverantörer att få tillgång till sådana uppgifter som behövs för att de ska kunna fullgöra sina uppdrag. Det finns inga andra realistiska alternativ för att uppnå det önskade resultatet och som skulle innebära ett mindre integritetsintrång för enskilda än vad förslaget innebär.

Utredningen konstaterar att förslaget innebär att de personuppgifter som kommer att utbytas och behandlas med anledning av utredningens förslag är samma typer av personuppgifter som redan i dagsläget utbyts och behandlas av Kammarkollegiet och dess leverantörer.

Aktörerna är personuppgiftsansvariga för den behandling som utförs. Frågan om vem som är personuppgiftsansvarig får bedömas i enlighet med gällande dataskyddsreglering utifrån de faktiska omständigheterna i det enskilda fallet. I normalfallet bör dock leverantören vara att anse som personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som utförs när leverantörer utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet.³³⁴

Utbytet av uppgifter kan omfatta känsliga personuppgifter om hälsa. Utbytet bedöms dock inte omfatta mer integritetskänsliga uppgifter om diagnoser eller medicinska underlag.

Det finns begränsningar i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen som ger den enskilde skydd. I avsnitt 6.7 respektive 6.8 föreslås att Kammarkollegiet och dess leverantörer ska få ett tydligt rättsligt stöd för att behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. De känsliga personuppgifter som kommer att kunna behandlas omfattas av skyddsåtgärder i form av begränsade möjligheter att söka i syfte att få fram urval av personer baserat på känsliga personuppgifter. Som personuppgiftsansvariga måste både Kammarkollegiet och dess leverantörer kunna visa att personuppgiftsbehandlingen har en rättslig grund och att den registrerades rättigheter skyddas genom lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder (artikel 24 och 32 i dataskyddsförordningen). Av integritetsskäl behöver utbytet av uppgifter begränsas till den krets personer som berörs och endast de uppgifter som behövs för att leverantörerna ska kunna fullgöra sitt uppdrag omfattas. Uppgiftsutbytet kommer att kunna ske elektroniskt.

Utredningen bedömer därför att den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen innebär en godtagbar och proportionerlig

³³⁴ Jfr prop. 2021/22:216 s. 63.

avvägning mellan det starka allmänna intresset och skyddet för den personliga integriteten. Förslaget innebär därför också ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten enligt regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget bedöms vara förenligt med kraven i dataskyddsförordningen.

4.9.6 Författningsreglerad tystnadsplikt för den som deltar eller har deltagit i verksamhet hos leverantörer eller underleverantörer

Utredningens förslag: Den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar eller har deltagit i en leverantörs verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet ska inte obehörigen få röja eller utnyttja vad han eller hon då har fått veta om en enskilds personliga förhållanden eller affärs- eller driftförhållanden. Detsamma ska gälla för den som deltar eller har deltagit i en verksamhet hos en underleverantör som medverkar till att fullgöra leverantörens uppdrag.

Bestämmelsen om tystnadsplikt ska placeras i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

Skälen för utredningens förslag

Nuvarande reglering av tystnadsplikt inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Myndigheters och vissa andra organs handläggning vid registrering, utlämnande och övrig hantering av allmänna handlingar omfattas av bestämmelserna om tystnadsplikt i det allmännas verksamhet och om förbud att lämna ut allmänna handlingar (1 kap. 1 § första och andra styckena OSL). Kammarkollegiet, men inte dess leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser, omfattas av denna reglering. Det finns inte heller någon annan författningsreglerad tystnadsplikt för Kammarkollegiets leverantörer.

Den som röjer en uppgift som han eller hon är skyldig att hemlighålla enligt lag eller annan författning eller enligt förordnande eller förbehåll som har meddelats med stöd av lag eller annan för-

fattning kan dömas till ansvar för brott mot tystnadsplikt (20 kap. 3 § brottsbalken). För närvarande är tystnadsplikt för leverantörer något som regleras i Kammarkollegiets ramavtal. Om en medarbetare hos leverantören bryter mot det avtalsreglerade sekretessåtagandet omfattas han eller hon inte av 20 kap. 3 § brottsbalken.

Av Kammarkollegiets nuvarande ramavtal framgår bl.a. att leverantören åtar sig att inte röja eller utnyttja sekretessbelagda uppgifter samt att leverantören ansvarar för att all personal som medverkar till att fullgöra ramavtalet ska följa vad som avtalats om sekretess. Enligt avtalet får sekretessbelagda eller konfidentiella uppgifter inte lämnas vidare till tredje part utan skriftligt godkännande från Kammarkollegiet.³³⁵ Leverantören kan visserligen avtala med den anställde om sanktioner om han eller hon bryter mot en avtalad tystnadsplikt. Ett straffsanktionerat skydd för uppgifter i form av tystnadsplikt för de som tar del av uppgifterna i leverantörens verksamhet bör dock enligt utredningen kunna antas ge ett starkare skydd mot spridning än avtalsreglerade sanktioner.

För den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar eller har deltagit i en leverantörs verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen gäller enligt lag att han eller hon inte obehörigen får röja eller utnyttja vad han eller hon då har fått veta om en enskilds personliga förhållanden eller affärs- eller driftförhållanden. Detsamma gäller den som deltar eller har deltagit i verksamhet hos en underleverantör som medverkar till att fullgöra leverantörens uppdrag. För leverantörer i det allmännas verksamhet tillämpas i stället OSL (4 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten).

I förarbetena till bestämmelsen anförde regeringen att en utgångspunkt bör vara att uppgifter om enskilda så långt som möjligt ska ha samma skydd oavsett om de hanteras av Arbetsförmedlingen själv eller av en leverantör som anlitas av myndigheten. Det ansågs otillfredsställande att uppgifterna hade ett sämre skydd hos en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser än hos Arbetsförmedlingen.³³⁶

³³⁵ Kammarkollegiets upphandlingsdokument 5 juli 2022 avseende tjänster för omställnings- och kompetensstöd (dnr 2.4.5-6185-2022), s. 62.

³³⁶ Prop. 2021/22:216 s. 43.

Det behövs en lagreglerad tystnadsplikt för Kammarkollegiets leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser

Allt stöd till den enskilde inom ramen för det offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstödet och yttranden till de som ansöker om omställningsstudiestöd utförs för närvarande av upphandlade leverantörer. Den enskilde kan inte själv påverka vilken leverantör som ska utföra insatsen. Vilken leverantör som blir aktuell i det enskilda fallet beror på hur insatserna upphandlats och en leverantör kan välja att tacka nej till ett visst uppdrag. Den enskilde kan därför inte heller utgå från att den leverantör som är högst rankad av myndigheten kommer att vara den som levererar insatsen.

Som ansvarig myndighet är det Kammarkollegiet som väljer hur verksamheten ska utformas och hur stödet ska tillhandahållas till den enskilde. Av förarbetena framgår dock att regeringen ansåg det vara ändamålsenligt att fristående aktörer, på uppdrag av myndigheten, skulle tillhandahålla stödet till de enskilda personerna samt att det inte vore konkurrensneutralt eller samhällsekonomiskt effektivt om staten byggde upp verksamheten i egen regi.³³⁷ Kammarkollegiet har inte sedan tidigare haft liknande uppgifter inom det arbetsmarknadspolitiska området och saknar därför erfarenhet av att utföra de insatser som ingår i de aktuella stöden. Det kan mot denna bakgrund enligt utredningen antas att Kammarkollegiet även fortsättningsvis kommer att låta insatsen utföras av upphandlade leverantörer.

Utredningen anser att uppgifter om den enskilde bör ha ett lika starkt skydd oavsett om de hanteras av Kammarkollegiet eller dess leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser. Det blir enligt utredningen av extra stor vikt när den enskilde som ansöker om ett statligt stöd inte har möjlighet att välja om det ska levereras av myndigheten eller en fristående leverantör eller vilken leverantör som ska leverera insatsen. Som framgår ovan anser utredningen att en straffsanktionerad tystnadsplikt kan antas innebära ett starkare skydd av uppgifter än en avtalsreglerad. En straffsanktionerad tystnadsplikt i den aktuella verksamheten är enligt utredningen motiverad eftersom den kan antas bidra ytterligare till att säkerställa att uppgifterna hanteras med samma varsamhet som om insatsen hade utförts av den beslutande myndigheten. Även med en lagreglerad tystnadsplikt kommer det fortsatt vara viktigt att Kammarkollegiet

³³⁷ Prop. 2021/22:176 s. 296.

vidtar åtgärder för att begränsa den information som delas med leverantören till sådan som är nödvändig för att utföra den aktuella insatsen och att myndigheten vidtar åtgärder för att informationen inte sprids.

Som framgår ovan finns en reglering av tystnadsplikt som omfattar den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar eller har deltagit i den aktuella verksamheten hos leverantörer och underleverantörer avseende de insatser som Arbetsförmedlingen ansvarar för. Det förekommer att samma leverantör utför liknande insatser på uppdrag av både Arbetsförmedlingen och Kammarkollegiet. Enligt utredningen saknas det anledning att ha olika starkt skydd mot obehörigt röjande eller utnyttjande av sekretessbelagda uppgifter inom olika delar av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som har liknande utformning och innehåll.

Mot denna bakgrund anser utredningen att det bör införas en tystnadsplikt för den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar eller har deltagit i den aktuella verksamheten hos Kammarkollegiets leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser eller dess underleverantörer. En sådan tystnadsplikt innebär en begränsning av enskildas yttrandefrihet enligt grundlag och förutsätter därför lagreglering. Bestämmelsen bör införas i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd där övriga bestämmelser om stöd och yttranden enligt lagen finns.

Även underleverantörer bör omfattas av en lagreglerad tystnadsplikt

Enligt nuvarande ramavtal kan uppgifter lämnas vidare till tredje part om Kammarkollegiet godkänner detta. Ett behov av att lämna vidare uppgifter kan uppstå om leverantören anlitar en underleverantör. Enligt uppgift från Kammarkollegiet till utredningen har det hittills inte inkommit någon förfrågan från leverantör om ett skriftligt godkännande att lämna uppgifter vidare. Även om det ännu inte förekommit någon informationsdelning med underleverantörer kan det bli aktuellt i framtiden. Utredningen anser att det är motiverat att uppgifter har ett lika starkt skydd oavsett om det är en leverantör eller en underleverantör som utför insatsen. Den lagreglerade tystnadsplikten bör därför även omfatta den som del-

tar eller har deltagit i verksamhet hos en underleverantör som medverkar till att fullgöra leverantörens uppdrag.

Tystnadsplikten bör gälla uppgifter om en enskilds personliga förhållanden eller affärs- eller driftförhållanden

Leverantörer och underleverantörer kan vid utförandet av beslutade arbetsmarknadspolitiska insatser för Kammarkollegiet komma att ta del av uppgifter om både en enskilds personliga förhållanden och om affärs- eller driftförhållanden. Behovet av tystnadsplikt gäller sådana uppgifter som leverantören får av Kammarkollegiet, men också sådana som lämnas av den enskilde själv eller som leverantören tar del av på annat sätt. Tystnadsplikten bör därför gälla när en leverantör, eller i förekommande fall en underleverantör, tar del av uppgifter om en enskilds personliga förhållanden eller affärs- eller driftförhållanden när leverantören utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet.

Tystnadsplikten bör omfatta uppgifter som obehörigen röjs eller utnyttjas

För Kammarkollegiet gäller att det är förbjudet både att röja uppgifter och att utnyttja sekretessbelagda uppgifter utanför den verksamhet i vilken sekretessen gäller (3 kap. 1 § och 7 kap. 1 § OSL). Av förarbetena till 7 kap. 1 § OSL framgår att ett utnyttjande av en uppgift inte nödvändigtvis behöver föregås av ett röjande.³³⁸ Motsvarande förbud mot att utnyttja eller röja uppgifter finns i 4 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och gäller hos Arbetsförmedlingens leverantörer. Den som röjer en uppgift som han eller hon är skyldig att hemlighålla enligt lag eller annan författning eller enligt förordnande eller förbehåll som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, döms, om inte gärningen är belagd med straff enligt någon annan bestämmelse, för brott mot tystnadsplikt till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som olovligen utnyttjar sådan hemlighet (20 kap. 3 § brottsbalken).

Det är viktigt att en straffsanktionerad tystnadsplikt är tydlig för den som omfattas av den. En enhetlig reglering inom den arbets-

³³⁸ Prop. 1979/80:2 Del A s. 122 och prop. 2008/09:150 s. 317.

marknadspolitiska verksamheten kan enligt utredningen antas bidra med en ökad tydlighet för den som omfattas av tystnadsplikt. För att få ett tillräckligt skydd för uppgifterna och ett som motsvarar det som gäller i verksamheten vid Kammarkollegiet och hos Arbetsförmedlingens leverantörer anser utredningen att den lagreglerade tystnadsplikten bör utformas så att den omfattar att obehörigen röja eller utnyttja uppgifterna.

Med obehörigt röjande eller utnyttjande av uppgifterna avses inte sådant utlämnande av information som behövs för att personal hos leverantören eller underleverantören ska kunna utföra uppdraget. Det omfattar inte heller sådana uppgifter som leverantören enligt avtal ska lämna till Kammarkollegiet eller sådan information som annars är nödvändig att lämna för att Kammarkollegiet ska kunna utföra sina uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

En intresseavvägning i förhållande till yttrandefriheten

Insatser för enskilda inom det grundläggande omställnings- och kompetensstödet ska utformas efter den enskildes behov. Ett effektivt och anpassat stöd förutsätter information om den enskildes personliga förhållanden. Det är därför viktigt att den enskilde kan känna förtroende för att de uppgifter som lämnas, och som kan vara integritetskänsliga, inte riskerar att användas för andra syften eller spridas. Detta är lika viktigt oavsett om det är en myndighet eller en leverantör som utför insatsen. På motsvarande sätt är det viktigt att uppgifter som omfattas av sekretess till skydd för enskilds affärs- eller driftförhållanden får ett ändamålsenligt skydd hos en leverantör.

Mot denna bakgrund anser utredningen att behovet av tystnadsplikt för den som är anställd eller på något annat sätt deltar eller har deltagit i en leverantörs eller underleverantörs verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser väger tyngre än intresset av att dessa personer får röja eller på annat sätt utnyttja uppgifterna. Utredningen bedömer att en sådan tystnadsplikt får anses vara proportionerlig och även i övrigt uppfyller de krav som gäller för begränsningar i yttrandefriheten enligt regeringsformen och Europakonventionen. Utredningens bedömning av proportionaliteten mot-

svarar den som regeringen gjorde vad gäller tystnadsplikt inom den verksamhet som Arbetsförmedlingen ansvarar för.³³⁹

4.10 Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och socialnämnder

4.10.1 Behovet av förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och socialnämnder

Utredningens bedömning: Socialnämnders behov av information från Arbetsförmedlingen om planerade arbetsmarknadspolitiska insatser och aktiviteter för enskilda kan inte fullt ut tillgodoses med nuvarande reglering.

Arbetsförmedlingens behov av information om arbetssökande från socialnämnder kan tillgodoses med nuvarande reglering.

Skälen för utredningens bedömning

Arbetsförmedlingens och socialtjänstens verksamheter har många beröringspunkter

Det finns många beröringspunkter mellan kommuners olika verksamheter och den arbetsmarknadspolitiska verksamhet som Arbetsförmedlingen ansvarar för. Dessa har beskrivits i avsnitt 3.3.

Behov av förbättrat informationsutbyte mellan kommuner och Arbetsförmedlingen har förts fram i olika sammanhang. De behov av förbättrat informationsutbyte som har närmast koppling till den arbetsmarknadspolitiska verksamheten berör utbildning och socialtjänst. Regeringen har nyligen lämnat förslag om förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och den kommunala vuxenutbildningen.³⁴⁰ För ytterligare bedömningar och förslag om informationsutbyte kopplat till utbildning, se avsnitt 4.6.

För informationsutbytet mellan Arbetsförmedlingen och socialtjänst kan det dock fortfarande finnas behov av förbättrade förutsättningar. Socialtjänstens insatser är inte arbetsmarknadspolitisk verksamhet, men en stor grupp människor berörs av både social-

³³⁹ Prop. 2021/22:216 s. 48.

³⁴⁰ Prop. 2024/25:145.

tjänstens och Arbetsförmedlingens insatser. För hälften av de cirka 198 000 vuxna som någon gång under 2022 mottog ekonomiskt bistånd var arbetslöshet det vanligaste försörjningshindret.³⁴¹ I en analysrapport framtagen av Arbetsförmedlingen år 2021 uppskattades att var femte inskriven arbetssökande (öppet arbetslös eller i program) mottog ekonomiskt bistånd.³⁴²

Det finns krav på samverkan och samråd mellan de två aktörerna.³⁴³ Ett väl fungerande samspel mellan Arbetsförmedlingen och socialnämnder förbättrar förutsättningarna för att kunna ge enskilda arbetssökande ett ändamålsenligt stöd.

Kommunernas ansvar för socialtjänsten

Socialtjänsten regleras i socialtjänstlagen. Regeringen har föreslagit en ny socialtjänstlag.³⁴⁴ Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2025. Det som beskrivs nedan hänvisar till nuvarande bestämmelser.

Varje kommun svarar enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta innebär enligt paragrafen ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän. Kommunens uppgifter inom socialtjänsten fullgörs av den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer. Vad som i socialtjänstlagen eller annan författning sägs om socialnämnd gäller i förekommande fall den eller de nämnder som utses.³⁴⁵

Av 3 kap. 2 § socialtjänstlagen framgår bl.a. att socialnämnden ska främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning.

Av de grundläggande utgångspunkterna för socialtjänsten, som anges i 1 kap. 1 § socialtjänstlagen, följer att socialtjänstens verksamhet ska bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet. Av 3 kap. 5 § socialtjänstlagen framgår vidare att socialnämndens insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar.

³⁴¹ SOU 2025:15, *Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare*, s. 218, 226.

³⁴² Arbetsförmedlingen, *Arbetssökande med ekonomiskt bistånd*, 2021, s. 15.

³⁴³ 14 § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen, 4 kap. 4 § socialtjänstlagen.

³⁴⁴ Prop. 2024/25:89, *En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter*.

³⁴⁵ 2 kap. 4 § socialtjänstlagen.

Rätten till bistånd regleras i 4 kap. socialtjänstlagen. Den som inte själv kan tillgodose sina behov, eller få dem tillgodosedda på annat sätt, har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Försörjningsstöd utgör samhällets yttersta skyddsnät. Den enskilde har dock ett förstahandsansvar för att själv tillgodose sina behov. En person som inte har utnyttjat alla de möjligheter som normalt står honom eller henne till buds för att tillgodose sina behov har inte rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen. Innan en person har rätt till försörjningsstöd är han eller hon således i regel skyldig att söka andra former av bidrag och ersättningar som finns, exempelvis bostadsbidrag, studiehjälp och arbetslöshetsersättning.³⁴⁶

Enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen har den som inte kan försörja sig men som kan arbeta rätt till försörjningsstöd om han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande, i vilket ingår att vid behov delta i kommunal vuxenutbildning i sfi eller motsvarande utbildning vid folkhögskola. Om det finns godtagbara skäl har den enskilde rätt till försörjningsstöd även om han eller hon inte står till arbetsmarknadens förfogande. Med formuleringen den som inte kan försörja sig men som kan arbeta avses enligt förarbetena de biståndssökande som inte själva kan tillgodose sina behov och som endast har arbetslöshet som försörjningshinder. Personer som har andra försörjningshinder som först kräver insatser i form av t.ex. utredning av arbetsförmåga, arbetsträning eller annan social eller medicinsk rehabilitering omfattas inte.³⁴⁷

Enligt förarbetena till 4 kap. 1 § socialtjänstlagen innebär kravet på att stå till arbetsmarknadens förfogande bl.a. att individen i vart fall ska

- vara anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen,
- finnas tillgänglig för att söka arbete,
- söka arbete, i regel heltidsarbete,
- delta i arbetssökarverksamhet som sker i samarbete med Arbetsförmedlingen under förutsättning att verksamheten i det särskilda fallet kan bedömas främja den enskildes möjligheter att få arbete,

³⁴⁶ Prop. 2020/21:55, *Språkepliket – deltagande i vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) för rätt till försörjningsstöd*, s. 7.

³⁴⁷ Prop. 2015/16:136, *Arbetslöshet och ekonomiskt bistånd*, s. 28.

- godta anvisat lämpligt arbete,
- vid behov delta i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning vid folkhögskola, och
- acceptera de åtgärder i övrigt som samhället ställer till förfogande för arbetslösa, dvs. delta i verksamheter som anordnas för arbetslösa inom ramen för arbetsmarknadspolitiken, t.ex. arbetsmarknadsutbildning.³⁴⁸

Enligt socialtjänstlagen får socialnämnden begära att den som får försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Praktiken eller den kompetenshöjande verksamheten ska syfta till att utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Verksamheten ska stärka den enskildes möjligheter att komma in på arbetsmarknaden eller, där så är lämpligt, på en fortsatt utbildning. Den ska utformas med skälig hänsyn till den enskildes individuella önskemål och förutsättningar. Socialnämnden ska samråda med Arbetsförmedlingen innan beslut fattas.³⁴⁹

I förarbetena till bestämmelsen angav regeringen att socialnämndens åtgärder inte får ersätta de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna.³⁵⁰

Arbetsförmedlingens verksamhet av intresse för socialtjänsten

Arbetsförmedlingens uppgifter som har beröringspunkter med socialtjänsten är främst de som handlar om att när så är motiverat ge stöd och insatser för att stärka en arbetssökandes möjligheter att få ett arbete samt att kontrollera att de arbetssökande som får arbetsmarknadspolitiska ersättningar aktivt vidtar relevanta åtgärder för att ta sig ur sin arbetslöshet.³⁵¹

Enligt 5 a och 6 §§ förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska Arbetsförmedlingen tillsammans med den arbetssökande upprätta en individuell handlingsplan. Handlingsplanen ska upprättas senast 30 dagar efter anmälan hos Arbetsför-

³⁴⁸ Prop. 2020/21:55 s. 7 f. och 25 f.

³⁴⁹ 4 kap. 4 § socialtjänstlagen.

³⁵⁰ Prop. 1996/97:124, *Ändring i socialtjänstlagen*, s. 171.

³⁵¹ 2 och 6 §§ förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

medlingen, men bör upprättas tidigare för den arbetssökande som inte fyllt 25 år. En upprättad handlingsplan ska hållas aktuell och förnyas vid behov, dock senast sex månader från det att den upprättades eller senast förnyades.

I handlingsplanen ska det anges en bedömning av den arbetssökandes stödbehov, planerade insatser och aktiviteter, den arbetssökandes skyldigheter och arbetssökandets inriktning, särskilt vad gäller yrkesmässigt och geografiskt sökområde. Planerade insatser och aktiviteter ska vara arbetsmarknadspolitiskt motiverade. Med det avses att de måste framstå som lämpliga både för den enskilde och ur ett övergripande arbetsmarknadspolitiskt perspektiv.³⁵²

Med utgångspunkt i sin individuella handlingsplan ska den som är arbetslös regelbundet i en aktivitetsrapport redovisa vilka åtgärder han eller hon har vidtagit för att ta sig ur sin arbetslöshet. Den som får eller begär arbetslöshetsersättning ska redovisa sina aktiviteter minst en gång per månad.³⁵³

Enligt 14 § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen ska myndigheten samverka med kommuner i syfte att ge enskilda arbetssökande ett ändamålsenligt stöd och på ett övergripande plan underlätta planering, samordning och utformning av stöd till arbetssökande. Myndigheten ska också främja och underlätta samordning mellan kommuner och leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av myndigheten. Enligt 24 § samma förordning ska myndighetens organisation lokalt, regionalt och nationellt utformas bl.a. så att samverkan med kommuner och andra aktörer möjliggörs och projekt i samverkan med kommuner och andra aktörer främjas.

³⁵² 5 a § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

³⁵³ 6 a § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Nuvarande reglering som påverkar möjligheterna att lämna ut information från Arbetsförmedlingen till socialnämnder

Arbetsförmedlingen och kommunerna omfattas av reglering som påverkar möjligheterna att lämna ut uppgifter om enskilda. Exempelvis gäller sekretess enligt OSL som huvudregel i förhållande till både enskilda och andra myndigheter (8 kap. 1 § OSL).

Det finns inte några bestämmelser om överföring av sekretess som är tillämpliga mellan en kommun och Arbetsförmedlingen. Vissa bestämmelser gäller dock alla myndigheter. I 21 kap. finns bestämmelser om sekretess till skydd för uppgift om enskilds personliga förhållanden oavsett i vilket sammanhang uppgiften förekommer. Det gäller bl.a. uppgifter om en enskilds hälsa och skyddade personuppgifter (21 kap. 1 och 3 §§ OSL).

Uppgifter om enskildas personliga förhållanden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten omfattas av sekretess med ett rakt skaderekvisit. Presumtionen är således för offentlighet (28 kap. 11 § OSL). I förarbetena till den lagändring som innebar en övergång från ett omvänt till ett rakt skaderekvisit för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten anförde regeringen att känsliga uppgifter om en enskilds personliga förhållanden dock typiskt sett fortsatt kommer att omfattas av ett sekretesskydd även vid tillämpningen av ett rakt skaderekvisit.³⁵⁴

I 10 kap. OSL finns sekretessbrytande bestämmelser och bestämmelser om undantag från sekretess. Av 10 kap. 1 § OSL framgår att sekretessbelagda uppgifter under vissa förutsättningar får lämnas till en annan myndighet om den enskilde samtycker till det. Sekretess hindrar inte heller att uppgift lämnas till en annan myndighet om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet (10 kap. 2 § OSL). I de fall det är uppenbart att intresset av att en uppgift lämnas ut har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda, får en sekretessbelagd uppgift lämnas till en myndighet enligt 10 kap. 27 § (general-klausulen).

Av 10 kap. 28 § OSL följer att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. Enligt 11 kap. 11 a § socialtjänstlagen har

³⁵⁴ Prop. 2021/22:216 s. 30.

socialnämnden rätt att ta del av uppgifter om enskilda hos Arbetsförmedlingen. Om det finns skäl för det ska myndigheten på eget initiativ lämna sådana uppgifter till socialnämnden. Socialtjänstlagen bemyndigar regeringen att meddela ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas ut, vilket har skett genom förordningen om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453). Enligt 5 § första stycket i den förordningen har socialnämnden rätt att hos Arbetsförmedlingen ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,
2. från och med vilken dag en person är anmäld eller inte längre anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen,
3. en arbetssökandes tillhörighet till arbetslöshetskassa enligt registrering,
4. om en person är registrerad som öppet arbetslös eller som arbetssökande med förhinder alternativt, om personen är registrerad under annan sökandekategori,
5. om en person deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och under vilken tidsperiod, och
6. datum när en persons senaste aktivitetsrapport kom in till Arbetsförmedlingen.

Om det finns skäl för det ska Arbetsförmedlingen på eget initiativ lämna uppgifter som avses i första stycket till socialnämnden (5 § andra stycket samma förordning).

Enligt 5 § första stycket 5 lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten får Arbetsförmedlingen behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom socialnämndernas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen. I 7 d § förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten anges vilka personuppgifter som får behandlas för tillhandahållande av information till en socialnämnd. Det är samma uppgifter som anges

i 5 § förordningen om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453).

Arbetsförmedlingens kompletterande dataskyddsreglering begränsar därmed möjligheterna att behandla personuppgifter för att tillhandahålla ytterligare information till socialnämnden. Enligt 13 d § förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten får personuppgifter som får behandlas enligt 7 d § lämnas ut på ett medium för automatiserad behandling till socialnämnderna.

Arbetsförmedlingen har även en uppgiftsskyldighet enligt lagen om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet. Enligt 2 § ska Arbetsförmedlingen lämna en uppgift som den förfogar över till vissa specificerade statliga myndigheter och till en kommun om uppgiften behövs i den mottagande aktörens författningsreglerade verksamhet för att säkerställa korrekta beslutsunderlag för att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. En uppgift som omfattas av sekretess ska dock inte lämnas ut om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Lagen om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet är tänkt att vara ett komplement för de tillfällen då de behov som vissa myndigheter och kommuner har av uppgifter inte fullt ut tillgodoses genom annat regelverk. De berörda aktörerna ansågs därför behöva ett verktyg i situationer där det finns behov av en viss uppgift och ett utlämnande är motiverat av integritetshänsyn.³⁵⁵ Regeringen har i förarbetena till lagen även uttalat att om det finns en annan uppgiftsskyldighet som reglerar utlämnande av vissa specifika kategorier av uppgifter, ska uppgifter i första hand lämnas på det sätt som är föreskrivet i enlighet med den skyldigheten.³⁵⁶

En enskild kan helt eller delvis häva sekretess som gäller till skydd för honom eller henne enligt vad som anges i OSL (12 kap. 2 §). En

³⁵⁵ Prop. 2023/24:85, *En ny lag om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet*, s. 61.

³⁵⁶ Prop. 2023/24:85 s. 62.

uppgift kan då lämnas ut med den enskildes samtycke även om den är av sådan karaktär att den annars skulle omfattas av sekretess.

För att Arbetsförmedlingen ska få lämna ut uppgifter ur allmänna handlingar som inte omfattas av sekretess krävs att socialtjänsten begär uppgiften.³⁵⁷

Nuvarande reglering som påverkar möjligheterna att lämna ut information från socialnämnder till Arbetsförmedlingen

I avsnittet ovan finns en beskrivning av viss generell reglering avseende sekretess mellan myndigheter som gäller vid uppgiftsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och socialtjänst.

I 26 kap. 1 § OSL regleras att sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Bestämmelsen innehåller ett omvänt skaderekvisit som innebär att sekretess är utgångspunkten för de uppgifter som omfattas av bestämmelsen. Begreppet enskilds personliga förhållanden är brett och ska enligt förarbetena bestämmas med ledning av vanligt språkbruk. Det kan omfatta så pass olika saker som en enskilds adress, yttringar av en psykisk sjukdom, enskilds namn och ekonomiska förhållanden.³⁵⁸ Huruvida en person har eller har haft kontakt med socialtjänsten eller ej utgör även det en sekretessreglerad uppgift om personliga förhållanden.³⁵⁹

Generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL gäller inte i fråga om sekretess enligt 26 kap. 1–6 §§ OSL. I 26 kap. OSL finns särskilda sekretessbrytande bestämmelser för bl.a. socialtjänst. Inget av undantagen ger möjlighet att lämna ut uppgifter till Arbetsförmedlingen för dess arbetsmarknadspolitiska verksamhet.

Socialnämnderna har för närvarande ingen särskild uppgiftsskyldighet gentemot Arbetsförmedlingen. Uppgiftsskyldigheten enligt lagen om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet gäller inte för uppgifter som omfattas av sekretess enligt 26 kap. 1–6 §§ OSL, som reglerar sekretess för socialtjänsten. Social-

³⁵⁷ 6 kap. 5 § OSL.

³⁵⁸ Prop. 2003/04:93, *Några frågor om sekretess m.m.*, s. 45 och prop. 1979/80:2 Del A s. 84.

³⁵⁹ Se Lenberg, Tansjö och Geijer, *Offentlighets- och sekretesslagen* (12 december 2024, version 30, JUNO), kommentaren till 26 kap. 1 §.

nämnden ska dock, enligt 12 kap. 7 § första stycket socialtjänstlagen, på begäran av en annan myndighet lämna uppgifter till denna om utbetalad ekonomisk hjälp, om syftet är att undvika felaktiga utbetalningar från det allmänna eller en felaktig beskattning.

Hur informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och socialnämnder går till i dagsläget

Elektroniskt utlämnande av uppgifter från Arbetsförmedlingen till socialnämnder sker via den digitala tjänsten SSBTEK (Sammansatt Bastjänst Ekonomisk Bistånd). Tjänsten är framtagen för att effektivisera handläggningen av ärenden inom ekonomiskt bistånd. Försäkringskassan, som ansvarar för teknisk förvaltning och drift av tjänsten, beskriver tjänsten som en tjänst för handläggare inom socialtjänstens verksamhetsområde ekonomiskt bistånd.³⁶⁰ Via SSBTEK kan socialnämnder ansluta till tjänsten AFLI (Arbetsförmedlingen levererar information) för att hämta information om in-skrivna vid Arbetsförmedlingen. AFLI får bara användas för handläggning av ärenden som gäller ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen och där kan den informationen lämnas ut som anges i 5 § förordningen om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453).

Annan begärd information kan, om samtycke finns från individen, lämnas till kommunens handläggare via telefon eller post. Kommunens handläggare använder då huvudsakligen Arbetsförmedlingens telefonservice för offentlig sektor för att inhämta ytterligare information, exempelvis om en individs förutsättningar, stödbehov och planering för att närma sig ett arbete.

Det är enligt SKR inte ovanligt att det efter telefonsamtal med Arbetsförmedlingen visar sig att det saknas ett giltigt samtycke och att kommunens handläggare då behöver inhämta samtycke. Det innebär flera administrativa arbetsmoment samt väntetid för handläggaren men inte minst väntetid för individen själv, när svar behöver inväntas från Arbetsförmedlingen.³⁶¹ I en intervjustudie genomförd av IFAU 2017 och 2021 uttryckte kommunala tjänstemän ett

³⁶⁰ Försäkringskassan, "Allmän information om SSBTEK", hämtad den 14 januari 2025, <https://www.forsakringskassan.se/myndigheter-och-samarbetspartner/e-tjanster-for-myndigheter-och-samarbetspartner/ssbtek/allman-information-om-ssbtek>.

³⁶¹ SKR, *Ökad tillgång till information från Arbetsförmedlingen genom SSBTEK*, 2023.

betydande missnöje med vägarna in i Arbetsförmedlingen, särskilt i kommuner där lokalkontor hade lagts ned.³⁶²

Andra förslag om utökat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och socialnämnder

Utredningen om aktivitetskrav inom försörjningsstödet hade i uppdrag att bl.a. analysera och föreslå hur ett tillägg om aktivitetsplikt kunde införas i socialtjänstlagen. Utredningen har i departementspromemorian *Aktivitetskrav inom försörjningsstödet – för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet*³⁶³ föreslagit att det ska införas ett aktivitetskrav för rätt till försörjningsstöd och en skyldighet för kommuner att tillhandahålla aktiviteter. Socialnämnden ska enligt förslaget ansvara för att det finns tillgång till kommunala insatser som möter behovet av meningsfull heltidssysselsättning för vuxna personer som får försörjningsstöd. Hur många aktiviteter, om några, den enskilde ska ha inom ramen för aktivitetskravet ska avgöras utifrån hur många aktiviteter han eller hon redan har, t.ex. inom arbetsmarknadspolitiken genom Arbetsförmedlingen, och vilken förmåga han eller hon har att delta i aktiviteter.

För att socialnämnden ska kunna fatta beslut om och i vilken utsträckning en person som är inskriven hos Arbetsförmedlingen ska delta i aktiviteter inom ramen för aktivitetskravet föreslog utredningen att socialnämnden ska få tillgång till vissa uppgifter från Arbetsförmedlingen. Enligt förslaget ska 5 § i förordningen om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453) ändras så att socialnämnden har rätt att hos Arbetsförmedlingen även ta del av följande uppgifter om enskilda

- i de fall en person är anvisad till verksamhet på deltid i ett arbetsmarknadspolitiskt program, skälen för att beslutet avsett verksamhet på deltid,
- vilka skyldigheter en person har enligt sin handlingsplan,
- hur många timmar per vecka Arbetsförmedlingen bedömer att en person behöver för fullgörandet av sina skyldigheter enligt sin handlingsplan exklusive krav på eget arbetssökande, och

³⁶² Panican, Ulmestig och Månsson, *Samverkan mellan kommuner och Arbetsförmedlingen*, (IFAU 2025:5) 2025, s. 30 f.

³⁶³ Ds 2024:29.

- vilka insatser och aktiviteter som finns planerade för en person och i förekommande fall start- och slutdatum för dessa.³⁶⁴

Utredningen föreslog även att Arbetsförmedlingen ska få behandla dessa personuppgifter genom ändring i förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.³⁶⁵

Utredningen föreslog vidare att när socialnämnden ställer krav på att en enskild ska delta i insatser enligt det föreslagna aktivitetskravet ska nämnden, om den enskilde är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen, lämna uppgift till Arbetsförmedlingen om att den enskilde deltar i insatser enligt aktivitetskravet. Socialnämnden ska på begäran av Arbetsförmedlingen lämna uppgift till myndigheten om vilka insatser enligt aktivitetskravet en person som är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen deltar i samt vilka framsteg socialnämnden bedömer att den enskilde har gjort.³⁶⁶ Promemorian har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Drivkraftsutredningen hade ett övergripande uppdrag att utreda och ta fram förslag på åtgärder för att öka drivkrafter och möjligheter till egen försörjning för personer som får försörjningsstöd. En del av utredningens uppdrag var att analysera om Arbetsförmedlingen bör ges en utökad uppgiftsskyldighet gentemot socialnämnden i syfte att socialnämnden bättre ska kunna kontrollera om den enskilde står till arbetsmarknadens förfogande vid prövning av ekonomiskt bistånd, och vid behov lämna sådana förslag.³⁶⁷ Utredningen har i betänkandet *Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare*³⁶⁸ föreslagit kompletteringar i förordningen om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453) och förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Ändringarna består i att socialnämnden får rätt att ta del av uppgift om en persons programanvisning uppgår till heltid, uppgift om att Arbetsförmedlingen har fattat ett sanktionsbeslut samt uppgift om att rapporterade aktiviteter i aktivitetsrapporten eller antal sökta arbeten inte stämmer

³⁶⁴ Ds 2024:29 s. 171.

³⁶⁵ Ds 2024:29 s. 171.

³⁶⁶ Ds 2024:29 s. 181.

³⁶⁷ Dir. 2023:70, s. 5.

³⁶⁸ SOU 2025:15.

överens med vad som anges i handlingsplanen.³⁶⁹ Betänkandet remissbehandlas.

SKR har i en hemställan uppmanat regeringen att utöka de informationsmängder som kommuner kan ta del av digitalt via SSBTEK från Arbetsförmedlingen.³⁷⁰ Bland annat föreslår SKR att socialnämnder ska kunna ta del av innehållet i en persons aktivitetsrapport och handlingsplan samt en persons historiska planerade aktiviteter och programbeslut. SKR anser att uppgifterna är nödvändiga att ta del av för att kunna fullfölja det kommunala uppdraget inom ekonomiskt bistånd. I ett skriftligt svar till SKR i oktober 2023 hänvisade Socialdepartementet till pågående arbete i Aktivitetskravsutredningen, Drivkraftsutredningen och denna utredning. Socialdepartementet angav att det är viktigt att ett helhetsgrepp tas i frågan om informationsöverföring från Arbetsförmedlingen till andra myndigheter och aktörer och att Socialdepartementet därför kommer invänta utredningarnas slutsatser innan förslag på åtgärder utifrån skrivelsen lämnas.³⁷¹

Arbetsförmedlingens och socialnämnders verksamheter ger bättre samhällsnytta om samverkan fungerar väl

De bestämmelser som finns för socialtjänsten respektive den arbetsmarknadspolitiska verksamheten gör att två offentliga aktörer, Arbetsförmedlingen och kommuners socialnämnder, i många fall har kontakter med samma individ för att ge stöd och fatta beslut som påverkar individens försörjning. Båda aktörerna kan besluta om och anordna insatser för samma individ.

Arbetslöshet är försörjningshindret för cirka hälften av mottagarna av ekonomiskt bistånd, vilket innebär cirka 100 000 personer under ett år. Många av dem befinner sig långt från arbetsmarknaden och tillhör den grupp som Arbetsförmedlingen ska prioritera i sin arbetsmarknadspolitiska verksamhet.³⁷² Arbetsförmedlingen har i en analysrapport beskrivit att det är rimligt att anta att arbetsökande med ekonomiskt bistånd generellt sett står längre ifrån

³⁶⁹ SOU 2025:15 s. 959.

³⁷⁰ SKR, *Ökad tillgång till information från Arbetsförmedlingen genom SSBTEK*.

³⁷¹ S2023/02735.

³⁷² 3 § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

arbetsmarknaden än arbetssökande som är berättigade till arbetslöshetsersättning.³⁷³

De två aktörernas insatser utgår från olika regelverk – socialnämnderna från socialtjänstlagen och Arbetsförmedlingen från myndighetens instruktion och andra författningar inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. De olika regelverken har olika innehåll och delvis olika utgångspunkter. Exempelvis ingår det i Arbetsförmedlingens uppgifter inte bara att stödja arbetssökande att hitta arbete, utan även att arbetsgivare ska hitta arbetskraft och att främja kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden. Myndigheten har i regleringsbrevet för 2024 och 2025 getts i uppdrag att öka arbetssökandes geografiska rörlighet. Socialtjänstens mål är att främja människornas ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Socialnämnden har ett ansvar inom den egna kommunen. Båda verksamheterna ska dock bidra till att en individ får fast förankring på arbetsmarknaden och därigenom en egen försörjning.

Offentliga resurser tas i anspråk hos båda aktörerna för ersättning till individen (för socialnämndernas del ekonomiskt bistånd, för Arbetsförmedlingens del individersättning av någon form beroende på vilka villkor en individ uppfyller) samt för beslutade insatser för den enskilde (som kan anordnas i egen regi eller av andra mot ersättning, för Arbetsförmedlingen exempelvis anskaffade leverantörer). Kostnader finns även för handläggning och administration hos de två aktörerna, inklusive för kontakter dem emellan. Eftersom gruppen av individer som är föremål för insatser hos både socialtjänsten och Arbetsförmedlingen är stor, kan även mindre förbättringar av verksamheterna medföra stor samhällsnytta.

Kommuner har till utredningen framfört behov av utökat eller mer effektivt informationsutbyte med Arbetsförmedlingen för ärenden där det finns behov av gemensam planering, bl.a. om individer som får bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen och har arbetslöshet som försörjningshinder. Enligt kommuner finns behov av ytterligare information om insatser och aktiviteter som Arbetsförmedlingen har beslutat eller planerar för en individ samt vilka tidsperioder som berörs. Informationen ska användas för att bedöma vilket stöd som ska ges för att hjälpa individen ut i arbete och egen försörjning. En förbättrad tillgång till informationen ska ge social-

³⁷³ Arbetsförmedlingen, *Arbetssökande med ekonomiskt bistånd*, s. 14.

nämnden bättre förutsättningar att planera kompletterande insatser. Det gör att den arbetssökande kan få ett bättre stöd.

Informationen ska även ge bättre förutsättningar för socialnämnderna att bedöma om en person står till arbetsmarknadens förfogande, som en del av att kontrollera om villkoren för ekonomiskt bistånd uppfylls. Det minskar risken för felaktiga utbetalningar.

Kommuner har vidare framfört till utredningen att kontaktvägarna in till Arbetsförmedlingen är svåra och att ansträngda resurser på Arbetsförmedlingen försvårar möjligheterna att få kontakt. Myndigheten har å sin sida framfört till utredningen att information skulle kunna utbytas mellan de två aktörerna på ett mer effektivt sätt.

När viss information för närvarande lämnas ut från Arbetsförmedlingen till socialnämnder efter sekretessprövning eller samtycke från individen är det resurskrävande för både den mottagande och den utlämnande aktören. Möjligheter till ett mer effektivt informationsutbyte skulle effektivisera handlägningsprocesserna genom att minska administrationen för alla inblandade och förbättra förutsättningarna för samverkan. Att socialnämnder på ett enklare sätt kan få tillgång till information från Arbetsförmedlingen kan underlätta även för Arbetsförmedlingen om myndigheten i mindre omfattning behöver hantera utlämnande manuellt.

Sammantaget bedömer utredningen att det finns ett behov av förbättrade förutsättningar för att lämna information om planerade insatser och aktiviteter från Arbetsförmedlingen till socialnämnder.

Socialnämnders behov av information från Arbetsförmedlingen om planerade arbetsmarknadspolitiska insatser och aktiviteter för enskilda kan inte fullt ut tillgodoses med nuvarande reglering

Som framgår ovan finns det vissa begränsningar i nuvarande reglering avseende sekretess och dataskydd som påverkar möjligheterna för Arbetsförmedlingen att lämna ut uppgifter om planerade arbetsmarknadspolitiska insatser och aktiviteter till socialnämnden. Bland information om planerade insatser för en arbetssökande kan det t.ex. finnas integritetskänsliga uppgifter om hälsa. Utredningen bedömer att det är till fördel för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten om socialnämnden får tillgång till dessa uppgifter, bl.a. eftersom det kan ge bättre förutsättningar att planera lämpliga komplette-

rande insatser för en arbetssökande. Det kan också ge bättre förutsättningar för socialtjänsten att bedöma om någon står till arbetsmarknadens förfogande. Nuvarande reglering innebär bl.a. att information inte kan delas elektroniskt, vilket enligt utredningen behövs för att uppnå ett ändamålsenligt och effektivt informationsutbyte. Utredningen bedömer sammanfattningsvis att behovet av utlämnande av den aktuella informationen från Arbetsförmedlingen till socialnämnder inte fullt ut kan tillgodoses med nuvarande reglering.

Arbetsförmedlingens behov av information om arbetssökande från socialnämnder kan tillgodoses utan ändrad reglering

Arbetsförmedlingen har inte till utredningen framfört behov av ytterligare information från socialnämnder. Myndigheten har dock fört fram ett behov av att information kan utbytas mer effektivt mellan de två aktörerna. Kommuner har heller inte framfört behov av att lämna ut mer information från socialnämnder till Arbetsförmedlingen.

Arbetsmarknadspolitiken är ett statligt åtagande och när det gäller insatser för arbetssökande har Arbetsförmedlingen ett reglerat ansvar. Arbetsförmedlingen ska tillsammans med den arbetssökande upprätta och förnya en individuell handlingsplan, där det ska ingå planerade insatser och aktiviteter. Socialnämnderna har å sin sida möjlighet att anordna praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd, men socialnämnden har ingen skyldighet att anordna sådan verksamhet. Socialnämnden ska däremot samråda med Arbetsförmedlingen innan beslut om insatser fattas. Arbetsförmedlingen ska samverka med kommuner i syfte att ge enskilda arbetssökande ett ändamålsenligt stöd, men har inte skyldighet att samråda med socialnämnden inför beslut om insatser för en individ. Arbetsförmedlingens behov av information från socialnämnden är sammantaget mindre än det omvända behovet. Som framgår ovan har Arbetsförmedlingen med nuvarande reglering möjligheter att få vissa uppgifter från socialnämnder. Till det kommer regeringens förslag om uppgiftsskyldighet för kommuner

avseende uppgifter inom den kommunala vuxenutbildningen som enligt förslaget ska träda i kraft den 1 mars 2026.³⁷⁴

Något behov av ytterligare reglering för att tillgodose behov av information från socialtjänsten till Arbetsförmedlingen har inte framkommit. Utredningen bedömer mot denna bakgrund att Arbetsförmedlingens behov av information från socialnämnder kan tillgodoses med nuvarande reglering.

4.10.2 En utökad skyldighet för Arbetsförmedlingen att lämna uppgifter till socialnämnder

Utredningens förslag: I förordningen om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453) ska det införas en bestämmelse om att socialnämnden ska ha rätt att hos Arbetsförmedlingen ta del av uppgifter om enskilda avseende vilka insatser och aktiviteter som finns angivna i en arbetssökandes individuella handlingsplan och under vilken tidsperiod de ska genomföras. Om det finns skäl för det ska Arbetsförmedlingen på eget initiativ lämna dessa uppgifter till socialnämnden.

Skälen för utredningens förslag

Information av betydelse för socialtjänstens planering av insatser för enskild kan finnas hos Arbetsförmedlingen i den individuella handlingsplanen

Utredningen har i avsnitt 4.10.1 bedömt att det finns behov av att Arbetsförmedlingen lämnar vissa uppgifter om enskilda till socialnämnder och att det inte fullt ut är möjligt med nuvarande reglering. Information om arbetsmarknadspolitiska insatser och aktiviteter kan ge socialnämnden bättre förutsättningar för att planera kompletterande insatser för en arbetssökande och bedöma om han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande. Förbättrat utlämnande av information ska även effektivisera handlägningsprocessen genom att minska administration hos båda aktörerna och förbättra förutsättningarna för samverkan.

³⁷⁴ Prop. 2024/25:145 s. 5.

Arbetsförmedlingens arbete med planering och beslut av insatser för arbetssökande utgår från den individuella handlingsplanen. Den är grundläggande både för att ge stöd och för att följa upp och kontrollera. Det är Arbetsförmedlingen som upprättar handlingsplanen, men den arbetssökande ska medverka. I handlingsplanen ska det göras en bedömning av den arbetssökandes stödbehov, planerade insatser och aktiviteter, den arbetssökandes skyldigheter och arbetssökandets inriktning, särskilt vad gäller yrkesmässigt och geografiskt sökområde.³⁷⁵ Det ska enligt Arbetsförmedlingens handläggarstöd för handlingsplaner alltid finnas minst en aktuell framtäysftande aktivitet i handlingsplanen.³⁷⁶

Bland uppgifterna i en handlingsplan kan det finnas integritetskänsliga uppgifter om den arbetssökande. Exempelvis kan uppgifter om hälsa framgå av en planerad arbetsmarknadspolitisk insats om den insatsen bara kan beslutas för personer med ohälsa eller funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Integritetskänsliga uppgifter kan också framgå av uppgifter om en arbetssökandes geografiska sökområde. Det kan t.ex. framgå att området är avgränsat på grund av familjaskäl eller medicinska skäl.

En upprättad handlingsplan ska hållas aktuell och förnyas vid behov, dock senast sex månader från det att den upprättades eller senast förnyades.³⁷⁷ När handlingsplanen förnyas kompletteras den med nytt innehåll.

Som framgår ovan kan en individuell handlingsplan innehålla många uppgifter, varav vissa kan vara integritetskänsliga. En uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen som avser en arbetssökandes individuella handlingsplan i dess helhet, vilket SKR har föreslagit i sin hemställan³⁷⁸ till regeringen, skulle innebära att socialnämnden ges rätt att ta del av ett stort antal uppgifter om enskilda, varav vissa kan vara integritetskänsliga och omfattas av sekretess. Det har inte framkommit att det är nödvändigt för socialnämndens verksamhet att den tar del av samtliga uppgifter ur den individuella handlingsplanen. Mot denna bakgrund bedömer utredningen att en uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen att lämna uppgifter till socialnämnden avseende innehållet i en arbetssökandes individuella handlingsplan bör begränsas till att bara avse vissa uppgifter.

³⁷⁵ 5 a § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

³⁷⁶ Arbetsförmedlingen, *Arbetssökandes handlingsplan*, 2025, s. 7.

³⁷⁷ 6 § tredje stycket förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

³⁷⁸ SKR, *Okad tillgång till information från Arbetsförmedlingen genom SSBTEK*.

Motsvarande bedömning har gjorts av tidigare utredningar. Utredningen om stöd och krav avseende arbetslösa personer som tar emot ekonomiskt bistånd föreslog utökad uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen gentemot socialnämnder. Däremot bedömde utredningen att handlingsplanen innehåller sådana uppgifter att den av integritetsskäl inte bör omfattas av en uppgiftsskyldighet, utan kan lämnas ut efter den enskildes samtycke eller sedvanlig sekretessprövning.³⁷⁹

Inte heller Aktivitetskravsutredningen eller Drivkraftsutredningen inkluderade i respektive förslag att socialnämnder ska kunna begära att Arbetsförmedlingen lämnar ut hela den individuella handlingsplanen.³⁸⁰ Arbetsförmedlingen lämnade i sitt remissyttrande över Aktivitetskravsutredningens förslag ett eget förslag om utformning av ett aktivitetskrav. Som en del av förslaget framförde myndigheten att kommunen borde få rätt att ta del av hela innehållet i handlingsplanen, eftersom socialnämnder, om ett aktivitetskrav införs, troligen kommer att ha behov av flera uppgifter i den arbetssökandes planering.³⁸¹ Aktivitetskravsutredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Enligt nuvarande reglering har socialnämnder rätt att hos Arbetsförmedlingen ta del av uppgifter om en person deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och under vilken tidsperiod. Utredningen bedömer att socialnämnder även har behov av att ta del av vilka insatser och aktiviteter som planerats för en arbetssökande för att socialtjänsten ska kunna planera och besluta om insatser. Behovet avser även den tidsperiod som är aktuell för insatserna eller aktiviteterna i de fall det framgår av den individuella handlingsplanen. Uppgifter om planerade insatser och aktiviteter ska finnas i den individuella handlingsplanen enligt 5 a § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Sådana uppgifter får dock bara lämnas ut från Arbetsförmedlingen efter sekretessprövning. Eftersom vissa uppgifter kan vara integritetskänsliga, exempelvis om en arbetssökandes funktionsnedsättning, kan de omfattas av sekretess.

³⁷⁹ SOU 2015:44, *Arbetslöshet och ekonomiskt bistånd*, s. 226.

³⁸⁰ Ds 2024:29 s. 171, SOU 2025:15 s. 968 f.

³⁸¹ Arbetsförmedlingens remissvar *Arbetsförmedlingens remissvar för Ds 2024:29 avseende förslag om aktivitetskrav* (dnr Af-2024/0112 0319).

*Samhällsintresset av att dela nödvändiga uppgifter
väger tyngre än skyddet för enskildas personliga integritet*

Nuvarande reglering innebär att Arbetsförmedlingen inte kan lämna ut uppgifter till socialnämnder som behövs för att de på ett effektivt och ändamålsenligt sätt ska kunna utföra sina uppgifter. En ändring av regleringen som möjliggör utlämnande av sekretessbelagda uppgifter förutsätter att intresset av att uppgifterna lämnas ut väger tyngre än den enskildes intresse av att de inte sprids.

En uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen att till socialnämnden lämna uppgifter om planerade insatser och aktiviteter för en arbetssökande innebär att uppgifter kan lämnas regelbundet utan den enskildes samtycke. Förslaget kan medföra att socialtjänsten får tillgång till uppgifter som den inte tidigare har haft tillgång till samt att uppgifterna kan få en större spridning. Att fler uppgifter om enskilda lämnas från Arbetsförmedlingen till socialnämnden jämfört med vad som är möjligt i dagsläget innebär ett intrång i den enskildes personliga integritet. Uppgiftslämnandet kan omfatta uppgifter som avslöjar information om den enskildes hälsa. Ett utlämnande av sådana uppgifter medför ett större intrång i den enskildes personliga integritet, eftersom det rör sig om integritetskänsliga uppgifter. Socialnämnden har dock behov av sådana uppgifter för att socialtjänsten ska kunna planera och bedriva sin verksamhet. Samhällsintresset av ett förbättrat informationsutbyte som möjliggör att socialnämndens insatser för en arbetslös individ kan planeras och utformas bättre får anses väga tyngre än det intresse som sekretessen ska skydda. Som beskrivs i det följande kommer uppgifterna att omfattas av ett sekretesskydd även hos socialtjänsten. Det bedöms därför vara motiverat att bryta sekretessen i förhållande till socialnämnden för uppgifter om vilka insatser och aktiviteter som finns angivna i en arbetssökandes individuella handlingsplan.

Arbetsförmedlingen bör lämna vissa uppgifter till socialnämnder

Utredningen konstaterar att Arbetsförmedlingen anger vissa uppgifter om en arbetssökandes planerade insatser och aktiviteter i den individuella handlingsplanen. Socialnämnder har ett behov av dessa uppgifter för att bättre kunna utföra sina uppgifter. Det handlar

om planerade insatser och aktiviteter och, i förekommande fall, under vilken tidsperiod de ska genomföras. Uppgifterna har betydelse för socialtjänstens verksamhet i de fall en arbetssökande samtidigt kan vara aktuell för insatser som anordnas av socialtjänsten. Utredningen anser att Arbetsförmedlingen bör vara skyldig att lämna sådana uppgifter till en socialnämnd.

Den individuella handlingsplanen ska uppdateras och då kan planerade insatser och aktiviteter komma att ändras. Socialnämnden kan ha behov av att ta del av sådan information för sin verksamhet. För att Arbetsförmedlingen ska kunna lämna nödvändiga uppgifter om ändrad planering behöver myndigheten kunna lämna informationen på eget initiativ. Motsvarande gäller för övriga uppgiftsskyldigheter till socialnämnd enligt 5 § förordningen om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453).³⁸²

Utredningen föreslår sammanfattningsvis att socialnämnder ska ha rätt att hos Arbetsförmedlingen ta del av uppgifter om enskilda avseende vilka insatser och aktiviteter som finns angivna i en arbetssökandes individuella handlingsplan och under vilken tidsperiod de ska genomföras. Om det finns skäl för det ska Arbetsförmedlingen på eget initiativ lämna dessa uppgifter till socialnämnden.

Sekretessskyddet för uppgifterna är tillfredsställande efter utlämnande

En av de grundläggande principerna för sekretessregleringen är att sekretess som huvudregel inte följer med en uppgift när den lämnas till en annan myndighet. Detta beror bl.a. på att behovet av och styrkan i en sekretessbestämmelse inte kan bestämmas enbart med hänsyn till sekretessintresset. Sekretessintresset måste i varje sammanhang vägas mot intresset av insyn i myndigheternas verksamhet. Denna avvägning kan därför leda till olika resultat hos olika myndigheter. Offentlighetsintresset kan således kräva att de uppgifter som inte får lämnas ut från en myndighet är offentliga hos en annan myndighet som har inhämtat dem hos den förstnämnda.³⁸³ Det finns ingen generell bestämmelse om överföring av sekretess i sekretessregleringen, däremot finns det särskilda sådana bestämmelser, bl.a. i 11 kap. OSL.

³⁸² Jfr prop. 2007/08:160, *Utökad elektroniskt informationsutbyte*, s. 55 f.

³⁸³ Jfr prop. 1979/80:2 Del A s. 75 f.

Inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten gäller enligt 28 kap. 11 § OSL sekretess för uppgifter om enskildas personliga förhållanden med ett rakt skaderekvisit, dvs. en presumtion för offentlighet. Inom socialtjänsten gäller enligt 26 kap. 1 § OSL sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden med ett omvänt skaderekvisit, dvs. en presumtion för sekretess. En uppgift som lämnas ut med stöd av utredningens förslag kommer att omfattas av en starkare sekretess hos socialtjänsten än hos Arbetsförmedlingen. Utredningen bedömer att de sekretessbelagda uppgifter som kan vara aktuella att lämna ut med stöd av den föreslagna uppgiftsskyldigheten kommer att få ett tillräckligt sekretesskydd hos socialnämnderna.

Uppgiftsskyldigheten för Arbetsförmedlingen till socialnämnder behöver inte regleras i lag

I 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen anges att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Av 2 kap. 20 § regeringsformen följer att sådana åtgärder endast får vidtas om det finns stöd i lag. Det är bara vissa kvalificerade intrång i den personliga integriteten som omfattas av detta grundlagsskydd (se vidare avsnitt 4.3).

Utredningens förslag innebär att Arbetsförmedlingen endast ska lämna vissa avgränsade uppgifter om en arbetssökande. Det gäller vilka insatser och aktiviteter som framgår av den individuella handlingsplanen samt den tid under vilken de ska genomföras. Det rör sig alltså om ett begränsat antal uppgifter om en enskild samt uppgifter som i normalfallet inte är av integritetskänslig karaktär. I vissa fall kan det dock röra sig om integritetskänsliga uppgifter om hälsa eftersom vissa insatser och aktiviteter bara är aktuella för personer med ohälsa eller en funktionsnedsättning som påverkar arbetsförmågan.

Utlämnandet av uppgifter enligt den föreslagna uppgiftsskyldigheten kommer sannolikt inte att röra en stor andel av hela landets befolkning utan snarare en mer begränsad krets personer. Det rör sig om personer som kan vara aktuella för insatser hos både Arbetsförmedlingen och socialtjänsten. De uppgifter som Arbetsförmed-

lingen föreslås vara skyldig att lämna till socialnämnden bedöms inte på egen hand ge en så omfattande bild av den enskildes liv att de utgör övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Däremot kommer uppgifterna kunna bidra till att samlingen av uppgifter hos socialnämnden av den enskildes personliga förhållanden ökar, vilket kan bidra till att ge en tydligare bild av den enskilde. Det kan inte uteslutas att de personuppgifter som hos socialtjänsten kommer att behandlas i ett enskilt ärende skulle kunna anses utgöra kartläggning av den enskildes personliga förhållanden.

Utredningen noterar att regeringen i propositionen *Utökat elektroniskt informationsutbyte* bedömde att de förslag man lämnade om elektroniskt informationsutbyte för socialnämnden med bl.a. Arbetsförmedlingen i syfte att förbättra förutsättningarna för kontroll av ekonomiskt bistånd inte skulle anses leda till en ingående kartläggning av en persons ekonomiska förhållanden utan snarare innebära en kontroll av att den kartläggning som måste göras är korrekt.³⁸⁴

Utlämnandet av uppgifter från Arbetsförmedlingen syftar till att socialtjänsten ska ges förutsättningar att utföra sina uppgifter på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Socialnämnden har bl.a. ett ansvar för att enskilda får det stöd och de insatser som de behöver. För att planera sådan verksamhet behöver socialtjänsten tillgång till fullständiga och korrekta uppgifter om planerade insatser och aktiviteter hos Arbetsförmedlingen samt under vilken tidsperiod de ska genomföras.

Utifrån ovanstående omständigheter bedömer utredningen att förslaget om uppgiftsskyldighet inte utgör ett betydande intrång i den personliga integriteten. Bestämmelsen i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen medför därför inte att uppgiftsskyldigheten för Arbetsförmedlingen till socialnämnder behöver införas i lag.

Uppgiftsskyldigheten för Arbetsförmedlingen till socialnämnder bör placeras i förordningen om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453)

Förordningen om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453) innehåller bl.a. föreskrifter om vilka uppgifter som Arbetsförmedlingen ska lämna till socialnämnden enligt

³⁸⁴ Prop. 2007/08:160 s. 140.

11 kap. 11–11 b §§ socialtjänstlagen. Uppgiftsskyldigheterna finns i 5 § i förordningen.

Den nu aktuella uppgiftsskyldigheten för Arbetsförmedlingen föreslås avse att vissa avgränsade uppgifter ska lämnas till socialnämnden. Sammantaget bedöms det vara ändamålsenligt att placera bestämmelsen i förordningen om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453).

4.10.3 Behandling av personuppgifter hos socialnämnder och Arbetsförmedlingen

Utredningens bedömning: Det finns behov av ändringar i Arbetsförmedlingens nuvarande registerförfattningar för att myndigheten ska kunna behandla personuppgifter i enlighet med utredningens förslag. Genom den nya dataskyddsreglering som föreslås för Arbetsförmedlingen i avsnitt 6.6 kommer myndigheten att ha stöd för sin personuppgiftsbehandling.

Det behövs ingen ytterligare reglering för att socialnämnder ska ha stöd för sin personuppgiftsbehandling med anledning av den föreslagna uppgiftsskyldigheten för Arbetsförmedlingen.

Skälen för utredningens bedömning

I avsnitt 4.10.2 föreslås en skyldighet för Arbetsförmedlingen att lämna vissa ytterligare uppgifter till socialnämnden. Ett uppgiftslämnande mellan Arbetsförmedlingen och socialnämnder i enlighet med utredningens förslag innebär en behandling av personuppgifter. Frågan är om detta innebär ett behov av nya eller ändrade bestämmelser om personuppgiftsbehandling för socialnämnder respektive Arbetsförmedlingen.

I avsnitt 6.3, 6.4 och 6.5 redogörs för dataskyddsförordningen, dataskyddslagen med tillhörande förordning och övrig kompletterande dataskyddsreglering som Arbetsförmedlingen ska tillämpa. I avsnitt 6.5.5 och 6.5.6 föreslås att myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering ska upphävas och ersättas av ny reglering. I avsnitt 6.6 lämnas förslag om en ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen.

För socialtjänsten gäller dataskyddsförordningen och dataskyddslagen med tillhörande förordning. Bestämmelser som reglerar socialtjänstens behandling av personuppgifter finns också i 12 kap. socialtjänstlagen och i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten och förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Vid socialtjänstens behandling av personuppgifter gäller dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

Enligt lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten får personuppgifter behandlas bara om behandlingen är nödvändig för att arbetsuppgifter inom socialtjänsten ska kunna utföras. Personuppgifter får även behandlas för uppgiftsutlämnande som föreskrivs i lag eller förordning (6 § första och andra stycket lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten). I 12 § förordningen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten finns en bestämmelse som närmare anger ändamålen för behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Socialtjänsten får behandla person- och samordningsnummer, personuppgifter som avses i artikel 9.1 i dataskyddsförordningen (känsliga personuppgifter), samt uppgifter om lagöverträdelse som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden. Personuppgifterna får behandlas endast om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för verksamheten. Känsliga personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 9.2 h i dataskyddsförordningen under förutsättning att kravet på tystnadsplikt i artikel 9.3 i förordningen är uppfyllt. (7 § lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten).

Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen hos Arbetsförmedlingen

Som beskrivs i avsnitt 6.3 behöver det finnas en rättslig grund för all behandling av personuppgifter (artikel 6.1 i dataskyddsförordningen). Utredningens förslag innebär dels att socialnämnden ska ha rätt att ta del av vissa uppgifter hos Arbetsförmedlingen, dels att myndigheten ska få lämna uppgifterna på eget initiativ när det finns

skäl för det. Förslaget innebär att Arbetsförmedlingen såväl på eget initiativ som efter en begäran kommer att kunna lämna ut annars sekretessbelagda personuppgifter till socialnämnden.

Av artikel 6.3 i dataskyddsförordningen följer ett krav på att syftet med behandlingen ska fastställas i den rättsliga grunden. Av den föreslagna bestämmelsen om uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen till socialnämnd framgår att uppgifter ska lämnas ut efter begäran eller, om det finns skäl för det, på Arbetsförmedlingens initiativ. Motsvarande uppgiftsskyldigheter som den utredningen föreslår finns redan avseende uppgifter om enskilda vad gäller: namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer; från och med vilken dag en person är anmäld eller inte längre anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen; en arbetssökandes tillhörighet till arbetslöshetskassa enligt registrering; om en person är registrerad som öppet arbetslös eller som arbetssökande med förhinder alternativt, om personen är registrerad under annan sökandekategori; om en person deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och under vilken tidsperiod; och datum när en persons senaste aktivitetsrapport kom in till Arbetsförmedlingen (5 § förordningen om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen [2001:453]). Bestämmelsen möjliggör att uppgifter efterfrågas eller lämnas ut när det finns skäl för det. Utredningen bedömer att kravet på syfte i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen är tillgodosett.

Den nationella rätten ska även uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas (artikel 6.3). Socialnämnden behöver information om planerade insatser och aktiviteter för en arbetssökande för att socialtjänsten på ett effektivt och ändamålsenligt sätt ska kunna utföra sina uppgifter. Uppgifterna ska vidare få lämnas ut till socialnämnden på Arbetsförmedlingens initiativ endast om det finns skäl för det. Utredningen bedömer mot denna bakgrund att den föreslagna regleringen uppfyller ett mål av allmänt intresse och är proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

Personuppgiftsbehandlingen hos Arbetsförmedlingen som följer av utredningens förslag uppfyller därmed kravet på att behandlingen ska vara nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse eller för utförandet av en uppgift av allmänt intresse eller som ett

led i myndighetens myndighetsutövning. Behandlingen är således rättsligt grundad i artikel 6.1 c och e dataskyddsförordningen.

Sammanfattningsvis kommer Arbetsförmedlingen få behandla personuppgifter enligt de kompletterande bestämmelserna i 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen och Arbetsförmedlingens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering. Även som en följd av utredningens förslag om en ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen kommer det att finnas stöd för myndighetens personuppgiftsbehandling.

Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen hos socialnämnder

Personuppgifterna kommer att behandlas hos socialtjänsten när de har tagits emot från Arbetsförmedlingen. Utredningen bedömer att socialtjänstens behandling av personuppgifter som en följd av förslaget kommer att utföras för att utföra en uppgift av allmänt intresse och som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning eller för att fullgöra en rättslig förpliktelse. Behandlingen av personuppgifter är således rättsligt grundad i artikel 6.1. c och e i dataskyddsförordningen. Personuppgifterna får behandlas enligt de kompletterande bestämmelserna i 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen och den kompletterande dataskyddsregleringen för socialtjänstens verksamhet. Socialnämnden behöver information om planerade insatser och aktiviteter för en arbetssökande för att socialtjänsten på ett effektivt och ändamålsenligt sätt ska kunna utföra sina uppgifter. Utlämnandet av uppgifter från Arbetsförmedlingen till socialnämnden kommer att bidra till detta. Den personuppgiftsbehandling som ett mottagande av personuppgifter från Arbetsförmedlingen innebär är således nödvändig för att socialtjänsten ska utföra sina uppgifter. Den rättsliga grunden för behandlingen är fastställd i nationell rätt i enlighet med kraven i artikel 6.3 dataskyddsförordningen.

Ändamålen för personuppgiftsbehandlingen för Arbetsförmedlingen

De uppgifter som Arbetsförmedlingen kommer att lämna till socialnämnder enligt den föreslagna utökade uppgiftsskyldigheten är uppgifter som Arbetsförmedlingen har tillgång till och behandlar för andra ändamål. Arbetsförmedlingen använder uppgifterna främst för handläggning av ärenden och kontroll av enskilda som tar del av insatser inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (4 § 1 och 4 lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten).

Som framgår i avsnitt 4.10.1 är Arbetsförmedlingens möjligheter att behandla personuppgifter för att tillhandahålla information till socialnämnden för närvarande begränsade till de uppgifter som räknas upp i 7 d § förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. De uppgifter som omfattas av utredningens förslag om uppgiftsskyldighet omfattas inte av den paragrafen. Det är således inte möjligt för Arbetsförmedlingen att behandla dessa uppgifter för att tillhandahålla dem till socialnämnden utan en ändring i nuvarande registerförfattningar. I avsnitt 6.6 föreslår utredningen dock sådana ändringar som kommer att möjliggöra det föreslagna uppgiftsutlämnandet.

Ändamålen för personuppgiftsbehandlingen för socialnämnden

Som en följd av den föreslagna utökade uppgiftsskyldigheten för Arbetsförmedlingen kommer socialnämnden att ta emot och behandla ytterligare personuppgifter som inte kommer från den egna verksamheten. Socialnämnden har dock redan i dagsläget i många fall tillgång till uppgifterna genom att de lämnas av de enskilda. Enligt 12 § förordningen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten får en kommunal myndighet behandla personuppgifter för bl.a. handläggning av ärenden om bistånd och annat stöd samt genomförande av beslut om bistånd, stödinsatser, vård och behandling samt annan social service som följer av bestämmelserna i socialtjänstlagen. Utredningen bedömer att det inte finns något behov av ändringar i den befintliga regleringen för att socialnämnden ska kunna behandla de personuppgifter som kan komma att lämnas från Arbetsförmedlingen med anledning av den föreslagna uppgiftsskyldigheten.

Behandling av känsliga personuppgifter

Den föreslagna uppgiftsskyldigheten bedöms innebära att Arbetsförmedlingen och socialnämnderna kan komma att behöva behandla vissa känsliga personuppgifter. Det handlar om uppgifter om aktiviteter eller insatser som kan avslöja uppgifter om en persons hälsa genom att de bara kan vara aktuella för någon med ohälsa eller funktionsnedsättning som påverkar arbetsförmågan.

Behandling av känsliga personuppgifter är som huvudregel förbjuden enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen. Undantag från förbudet framgår bl.a. av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen som kompletteras av 3 kap. 3 § dataskyddslagen (se vidare avsnitt 6.3.1).

Som framgår ovan behöver Arbetsförmedlingens nuvarande registerförfattning ändras för att myndigheten ska kunna behandla de personuppgifter som behövs med anledning av utredningens förslag om uppgiftsskyldighet. I avsnitt 6.6.6 föreslås att Arbetsförmedlingen ska få behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen, om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. Som en följd av förslaget kommer Arbetsförmedlingen ha rättsligt stöd för att behandla de känsliga personuppgifter som kan omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten.

En socialnämnd får behandla känsliga personuppgifter enligt 7 § första stycket 2 lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Utredningen bedömer att den personuppgiftsbehandling som uppgiftsskyldigheten kan komma att medföra är nödvändig för att socialnämnder ska kunna fullgöra sina uppgifter. Ytterst är det dock socialnämnden som personuppgiftsansvarig som behöver bedöma om förutsättningarna för att behandla känsliga personuppgifter är uppfyllda. Sammantaget bedömer utredningen att det finns rättsligt stöd för en socialnämnd att behandla känsliga personuppgifter till följd av den föreslagna uppgiftsskyldigheten. Det finns inte behov av ytterligare bestämmelser för att en socialnämnd ska få behandla känsliga personuppgifter.

Elektroniskt utlämnande av uppgifter

För att uppnå ett effektivt och ändamålsenligt informationsutbyte bör nödvändiga personuppgifter kunna utbytas elektroniskt. Utlämnande av personuppgifter utgör en behandling av personuppgifter enligt dataskyddsförordningen.³⁸⁵ Det innebär att de grundläggande förutsättningarna för behandling måste vara uppfyllda, bl.a. att det finns en rättslig grund för behandlingen. Utredningens förslag om en uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen utgör en rättslig grund som tillåter personuppgiftsbehandling i form av utlämnande av personuppgifter. Dataskyddsförordningen och dataskyddslagen innehåller inga begränsningar när det gäller sättet för utlämnande. Däremot ställer dataskyddsförordningen krav på bl.a. uppgiftsminimering samt lämpliga säkerhetsåtgärder (se avsnitt 6.3.1).

Som framgår ovan behöver Arbetsförmedlingens nuvarande registerförfattning ändras för att myndigheten ska kunna behandla de personuppgifter som behövs med anledning av utredningens förslag om uppgiftsskyldighet. I avsnitt 6.6.12 föreslås att Arbetsförmedlingen ska få lämna ut uppgifter elektroniskt. Personuppgifter ska dock inte få lämnas ut genom direktåtkomst, förutom när det gäller IAF. Som en följd av förslaget kommer Arbetsförmedlingen kunna lämna ut personuppgifter elektroniskt till socialnämnderna. Personuppgifter kommer dock inte kunna lämnas ut till socialnämnderna genom direktåtkomst.

Den kompletterande dataskyddsregleringen för socialtjänsten som är aktuell i fråga om den föreslagna uppgiftsskyldigheten innehåller inte begränsningar vad gäller elektroniskt utlämnande av uppgifter. Enligt 7 § första stycket 1 lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten får socialtjänsten behandla bl.a. person- och samordningsnummer. Utredningen bedömer mot denna bakgrund att det, med de ändringar som föreslås i avsnitt 6.6.12, finns förutsättningar för socialtjänsten och Arbetsförmedlingen att utbyta uppgifter elektroniskt.

³⁸⁵ Jfr artikel 4.2 i dataskyddsförordningen.

4.10.4 Förslaget om uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen är förenligt med skyddet för enskildas personliga integritet

Utredningens bedömning: Den utökade uppgiftsskyldighet som föreslås för Arbetsförmedlingen och den utökade personuppgiftsbehandling som förslaget medför kommer att utgöra ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten enligt regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget är förenligt med kraven i dataskyddsförordningen.

Skälen för utredningens bedömning

Förslaget kan medföra ett större intrång i den personliga integriteten

I avsnitt 4.10.2 föreslås en utökad uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen. Uppgiftsskyldigheten medför ett intrång i enskildas rätt till personlig integritet. Som en följd av förslaget kommer fler uppgifter att lämnas mellan Arbetsförmedlingen och socialnämnder än vad som sker i dagsläget och utan att den enskildes samtycke först inhämtas. Förslaget omfattar både uppgifter som är offentliga och uppgifter som omfattas av sekretess. Utbytet förutsätter också att personuppgifter behandlas och det kan även medföra en behandling av vissa känsliga personuppgifter.

Utredningens förslag kan medföra en ökad risk för spridning av personuppgifter och bidra till att mer information om en enskild samlas hos en socialnämnd. Att större mängder uppgifter samlas hos en aktör innebär ökade risker för obehörig befattning. Samtidigt behöver det beaktas att de uppgifter som kommer att omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten i viss utsträckning redan hanteras av socialnämnder i dagsläget genom att uppgifterna lämnas av den enskilde eller med den enskildes samtycke. Även om de uppgifter som Arbetsförmedlingen ska lämna till en socialnämnd inte på egen hand bedöms ge en så omfattande bild av den enskildes liv att de utgör övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden, kommer uppgifterna kunna bidra till kartläggning av hans eller hennes personliga förhållanden även om syftet med

uppgiftsskyldigheten är något annat, nämligen att socialnämnden ska kunna handlägga sina ärenden.³⁸⁶

Syftet med den föreslagna utökade uppgiftsskyldigheten är att förbättra socialnämndernas möjlighet att utföra sina uppgifter enligt 4 kap. socialtjänstlagen. Socialnämnderna har ett behov av uppgifterna i sin verksamhet för att kunna planera insatser för en enskild.

De ytterligare uppgifterna kommer att kunna vara underlag inte enbart för socialnämndens planering av insatser, utan även för att bedöma om en enskild står till arbetsmarknadens förfogande och har rätt till ekonomiskt bistånd. En myndighets åtgärd som har kontrollerande inslag bedöms vara mer ingripande än åtgärder som har enbart stödjande inslag. Det bör dock beaktas att tillgång till sådana uppgifter om enskilda minskar risken för att handläggning och beslut baseras på felaktig information och att ersättning betalas ut på felaktiga grunder hos socialnämnderna, vilket bedöms vara till nytta för både samhället och enskilda.

Samtidigt som uppgiftsskyldigheten bedöms medföra ett intrång i enskildas personliga integritet är det övergripande syftet med förslaget att uppnå ett förbättrat informationsutbyte. Det syftar bl.a. till att enskilda ska få ett bättre stöd och till att effektivisera handlägningsprocessen. Som tidigare har beskrivits bedöms förslaget inte innebära ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen.

Begränsningar av intrånget i den personliga integriteten

Utredningens förslag innebär ett utökat utlämnande av tydligt avgränsade uppgifter. Personuppgifter kommer kunna lämnas ut på begäran eller, i de fall det finns skäl för det, på initiativ av Arbetsförmedlingen.

I den mån uppgiftsskyldigheten omfattar känsliga personuppgifter om hälsa enligt artikel 9.1 dataskyddsförordningen rör det sig inte om detaljerade personuppgifter, exempelvis i form av läkarutlåtanden, utan om generella uppgifter om att den arbetssökande ska delta i en insats eller aktivitet som endast omfattar personer med ohälsa eller funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsför-

³⁸⁶ Jfr prop. 2009/10:80 s. 180.

måga. Förslaget om uppgiftsskyldighet syftar till att förbättra socialnämnders möjligheter att kunna utföra sina uppgifter. Syftet är bl.a. att enskilda ska få ett bättre stöd. Sekretesskyddet för uppgifterna bedöms vara fullgott efter utlämnandet till socialnämnderna.

Av integritetsskäl behöver utbytet av uppgifter begränsas till de uppgifter som behövs hos socialnämnden. Det görs genom att uppgifter bara ska få lämnas på begäran eller på eget initiativ om det finns skäl för det. Med de ändringar som föreslås i avsnitt 6.6.12 kommer utbytet av uppgifter att kunna ske elektroniskt.

Behandlingen av personuppgifter med anledning av förslaget

Vid ett utbyte av personuppgifter med anledning av utredningens förslag kommer respektive part vara personuppgiftsansvarig för sin egen behandling av personuppgifter. En stor del av de uppgifter som Arbetsförmedlingen och socialnämnden kommer att utbyta är inte särskilt integritetskänsliga. I de flesta fall handlar det också om uppgifter som socialnämnden redan kan få tillgång till genom att den enskilde själv lämnar in uppgifterna. Uppgiftsskyldigheten kan dock även omfatta vissa känsliga personuppgifter om hälsa.

Nuvarande dataskyddsreglering för socialtjänsten innehåller begränsningar i fråga om vilka personuppgifter som får behandlas och hur de får behandlas. Utredningens förslag om ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen innebär begränsningar i fråga om för vilka ändamål personuppgifter får behandlas och hur de får behandlas hos myndigheten. Det finns därmed begränsningar som ger den enskilde skydd vid den personuppgiftsbehandling som utredningens förslag kan föranleda.

De personuppgiftsansvariga måste kunna visa att personuppgiftsbehandlingen har en rättslig grund och att den registrerades rättigheter skyddas genom att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder (artikel 24 och 32 i dataskyddförordningen).

Inga alternativa lämpliga lösningar bedöms uppnå syftet

Som tidigare har beskrivits är det övergripande syftet med förslaget om utökad uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen att uppnå ett förbättrat informationsutbyte. Det syftar bl.a. till att enskilda

ska få ett bättre stöd, att effektivisera handlägningsprocessen och att minska risken för felaktiga utbetalningar. Ett alternativ till den föreslagna uppgiftsskyldigheten för Arbetsförmedlingen är att socialnämnder fortsatt hämtar in de aktuella uppgifterna med den enskildes samtycke. Utredningen bedömer dock att det inte är ett lämpligt alternativ, eftersom det finns en risk för att nödvändiga uppgifter inte lämnas. Ett annat alternativ är att uppmana den enskilde att i större utsträckning komma in med kompletterande underlag. Ett sådant alternativ skulle dock inte vara tidseffektivt och skulle inte heller tillgodose socialnämnders behov av information för att bedöma om en enskild står till arbetsmarknadens förfogande. Det finns även en risk för överskottsinformation, vilket kan medföra en mer omfattande personuppgiftsbehandling. Utredningen bedömer därför att det inte finns några lämpliga alternativ till den utökade uppgiftsskyldighet som föreslås för Arbetsförmedlingen som skulle medföra ett mindre intrång i den personliga integriteten men ändå uppnå syftet.

*Intrånget i den personliga integriteten
är motiverat och proportionerligt*

Utredningens förslag om en utökad uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen bedöms inte innebära ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. Bedömningen är att arten av de personuppgifter som socialnämnden kommer att behandla inte kommer att förändras jämfört med vad som sker i dagsläget, däremot kan mängden uppgifter öka något. Det övergripande syftet med förslaget är att uppnå ett förbättrat informationsutbyte. Det syftar bl.a. till att enskilda ska få ett bättre stöd och att effektivisera handlägningsprocessen.

Utredningen bedömer att sekretesskyddet för personuppgifterna kommer att vara tillfredsställande även efter ett utlämnande till socialnämnden. Förslaget möjliggör ett utökat utbyte av uppgifter av samma slag som i flera fall kan lämnas ut på begäran redan i dagsläget samtidigt som det bidrar till att effektivisera ärendehandläggningen, både hos socialnämnder och Arbetsförmedlingen. Att socialnämnder har enklare tillgång till fler och korrekta uppgifter om insatser och aktiviteter i den individuella handlingsplanen som upprättas av Arbetsförmedlingen är angeläget för hela sam-

hållet och är också till nytta för de enskilda som berörs. Några lämpliga, mindre ingripande åtgärder för att uppnå syftet med den föreslagna bestämmelsen finns inte.

Utredningen bedömer därför att den utökade uppgiftsskyldigheten för Arbetsförmedlingen innebär en godtagbar och proportionerlig avvägning mellan det starka allmänna intresset och skyddet för den personliga integriteten. Förslaget innebär därför också ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten enligt regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget bedöms vara förenligt med kraven i dataskyddsförordningen.

4.11 Arbetsförmedlingens arbete med informationsförsörjning kan förbättras

Utredningens bedömning: Nuvarande reglering är inte den enda orsaken till att rätt information saknas hos aktörerna i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Arbetsförmedlingens arbete med informationsförsörjning har vissa brister och kan förbättras.

Utredningens förslag: Regeringen ska ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att bedriva ett flerårigt strategiskt utvecklingsarbete för att myndighetens informationsförsörjning i högre grad ska bidra till att uppnå målen med verksamheten. Effekter av arbetet ska vara möjliga att följa upp.

Skälen för utredningens bedömning och förslag

Utredningens kartläggning och arbete har visat brister i Arbetsförmedlingens informationsförsörjning

För att uppnå en väl fungerande användning av information inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten krävs mer än ändrade regelverk för informationsutbyte. Under utredningens arbete har bilden framträtt att nya eller ändrade regelverk för ett förbättrat utbyte av information inte är den enda nödvändiga åtgärden för att få till en bättre informationsförsörjning inom den arbetsmarknads-

politiska verksamheten. Enligt utredningens uppfattning framstår det som sannolikt att andra orsaker är viktiga förklaringar till bristerna i informationsförsörjningen.

Utredningen använder begreppet informationsförsörjning på samma sätt som Riksarkivet och eSam avseende att olika målgrupper ska ha tillgång till den information som de behöver, vilket också innefattar de krav på hantering, organisation, informations-säkerhet, lagring, återvinning och förmedling av informationen som krävs för att det ska vara möjligt.³⁸⁷ Medan Riksarkivet använder begreppet för att beskriva hela samhällets behov av information, använder utredningen det dock för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och även aktörerna inom den, exempelvis enskilda myndigheters informationsförsörjning.

Den enskilt viktigaste aktören är Arbetsförmedlingen som är förvaltningsmyndighet för arbetsmarknadspolitiska frågor och ansvarar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, utom i de delar där annat är särskilt föreskrivet.³⁸⁸ Myndigheten är den aktör som har störst verksamhet, kontakt med flest individer samt flest uppgifter att utföra. Myndighetens nyckelposition i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten gör att det är särskilt viktigt att dess informationsförsörjning fungerar väl. Den information Arbetsförmedlingen har tillgång till används inte bara av myndigheten utan lämnas även ut till många andra aktörer, bl.a. myndigheter, arbetslöshetskassor eller leverantörer som på uppdrag av Arbetsförmedlingen utför arbetsmarknadspolitiska insatser. Information från Arbetsförmedlingen används även inom forskning och i form av öppna data av andra aktörer. Utredningens arbete och kartläggning har därför till stor del handlat om Arbetsförmedlingens verksamhet och dess informationsförsörjning.

Utredningen har inte haft i uppdrag att granska eller analysera hur aktörer med uppgifter att utföra i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten använder information. Utredningens arbete har därmed inte syftat till att undersöka hur Arbetsförmedlingens informationsförsörjning, i form av exempelvis olika it-system, fungerar. Utredningens arbete har, trots att det inte varit en del av uppdraget, ändå gett insikter om Arbetsförmedlingens informationsförsörjning. Utredningen bedömer att det utöver regeländringar för

³⁸⁷ Riksarkivet, *Samhällsutmaningar*, 2016 och eSam, *En effektiv informationsförsörjning*, 2017.

³⁸⁸ 1 § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

förbättrat informationsutbyte finns ett behov av att utveckla informationsförsörjningen inom Arbetsförmedlingens verksamhet.

I andra utredningar, granskningar, redovisningar av regeringsuppdrag eller i andra typer av rapporter där studier gjorts av Arbetsförmedlingens processer, rutiner eller it-system, har slutsatserna bl.a. handlat om hur olika brister påverkar informationsförsörjningen negativt. Även vid en avgränsning till rapporter från de senaste åren återfinns slutsatser som belyser informationsförsörjningen i olika delar av verksamheten. Flera av de granskningar som återges nedan har lett till åtgärder från myndigheten. Brister som påtalats kan därför redan vara avhjälpta.

Insamling och dokumentation av information hos Arbetsförmedlingen

Utredningen gör i andra avsnitt bedömningar om att det finns typer av information där nuvarande regelverk inte tillgodoser de behov som finns hos aktörer med uppgifter att utföra i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och lämnar ett antal förslag för att åtgärda detta (se avsnitt 4.6–4.10). Att sådana behov kan tillgodoses blir än mer viktigt när det är oundvikligt att viss information enbart kan hämtas in från dem som berörs. Uppgifter om arbetsgivares behov och lediga platser behöver hämtas från arbetsgivarna. Medan viss information hämtas från andra myndigheter, t.ex. Skatteverket och Migrationsverket, finns uppgifter om enskildas arbetslivserfarenheter inte registrerade av någon myndighet. Än mindre finns register över annat som kan vara viktigt för att matcha till rätt arbete eller besluta om rätt insatser, som den arbetssökandes intressen, kompetenser eller förutsättningar att ta vissa arbeten. Information från den enskilde arbetssökande kommer därmed även framöver att vara avgörande. Det är t.ex. upp till den enskilde att lämna uppgifter om sin hälsa om det behövs för att anpassa insatsen efter individuella behov eller ta del av stöd som enbart ges utifrån vissa villkor.

Möjligheter finns att samla in ytterligare information direkt från individen på olika sätt. IAF anser exempelvis att om Arbetsförmedlingen har fått en signal om en arbetssökandes frånvaro från en insats hos leverantör, men leverantören uppger att han eller hon har varit närvarande, bör Arbetsförmedlingen använda kontrollverktyg

som att kalla till ett fysiskt möte om myndigheten misstänker att en sökande är utomlands.³⁸⁹

Den information som Arbetsförmedlingen får in från olika källor behöver finnas väl dokumenterad. Behovet har förstärkts som en följd av Arbetsförmedlingens arbetssätt som har förändrats under de senaste åren. Sedan 2020 arbetar Arbetsförmedlingen med inriktningen att arbetssökandes kontakter med myndigheten i första hand ska ske digitalt. Jämfört med tidigare har Arbetsförmedlingen bl.a. färre anställda, färre lokalkontor, fler digitala tjänster och ett ärendebaserat arbetssätt som innebär att en arbetssökande inte längre är knuten till en specifik arbetsförmedlare utan har kontakt med flera olika handläggare.³⁹⁰ Den handläggare som ska hantera en arbetssökande i ett visst ärende behöver då ha tillgång till relevant information som dokumenterats av en annan handläggare.

Tillsammans med den enskilde ska Arbetsförmedlingen upprätta en individuell handlingsplan.³⁹¹ I många delar av Arbetsförmedlingens arbete med arbetssökande har den individuella handlingsplanen en central roll. Dels utgör den ett underlag för Arbetsförmedlingen i planeringen för samt uppföljningen och kontrollen av den arbetssökande, dels delas information ur handlingsplanen med t.ex. leverantörer som anordnar insatser för den enskilde. IAF genomförde under 2020–2023 en övergripande granskning av Arbetsförmedlingens kontroll av arbetssökande som visar brister i Arbetsförmedlingens dokumentation om enskilda.³⁹² För leverantörer av tjänsten Rusta och matcha saknades relevant information om dessa enskildas individuella förutsättningar och behov av stöd för att närma sig arbete eller studier. IAF konstaterade i rapporten att Arbetsförmedlingens arbete med handlingsplanerna fortsatt brister, trots att IAF har påtalat det under många år.

Statskontoret beskrev i slutredovisningen av ett uppföljningsuppdrag om praktik i staten att bristerna i matchningen av praktikanter bl.a. berodde på att kännedomen om de arbetssökande försämrats inom Arbetsförmedlingen, till följd av myndighetens förändrade arbetssätt.³⁹³ Statskontoret intervjuade arbetsförmedlare

³⁸⁹ IAF, *Arbetsförmedlingens kontroll av arbetssökande hos leverantörer*, 2024, s. 11.

³⁹⁰ Se beskrivningar i t.ex. regeringens uppdrag till Statskontoret den 10 oktober 2023, *Uppdrag om effektiviteten i Arbetsförmedlingens användning av förvaltningsmedel* (A2023/01353) och IAF, *Kontrollfunktionen i en tid av förändring på Arbetsförmedlingen*, 2024.

³⁹¹ 5 a § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

³⁹² IAF, *Kontrollfunktionen i en tid av förändring på Arbetsförmedlingen*.

³⁹³ Statskontoret, *Allas ansvar, ingens ansvar. Statskontorets slutredovisning om praktik i staten*. 2024.

varav flera vittnade om brister avseende sökfunktionen i myndighetens register, och några arbetsförmedlare berättade även att registren var dåligt uppdaterade.

I Riksrevisionens granskning av kontrollen av subventionerade anställningar framkom att det fanns stora skillnader i hur dokumentationen av beslut om lönebidrag fungerade mellan Arbetsförmedlingens olika regioner.³⁹⁴

Samhall har till utredningen framfört att en anledning till att informationsöverföringen från Arbetsförmedlingen inte fungerar är en bristfällig dokumentation internt hos Arbetsförmedlingen. Detta får konsekvensen att det i underlagen till Samhall ibland saknas uppgifter om de personer som anvisas från Arbetsförmedlingen för anställning hos bolaget. Till Riksrevisionens granskning av Samhalls uppdrag 2023 uppgav Arbetsförmedlingen att myndigheten var medveten om att det fanns problem med informationsöverföringen till Samhall. Arbetsförmedlingen angav då flera orsaker till den bristande informationsöverföringen, bl.a. att informationen om den arbetssökande inte alltid fanns samlad i myndighetens ärendehanteringssystem.³⁹⁵ (Se även avsnitt 4.8.6.)

Detta är känd problematik för Arbetsförmedlingen. I årsredovisningen för 2024 beskrivs att Arbetsförmedlingen arbetar med att stärka kvaliteten i och förutsättningarna för en effektiv ärendehandläggning. Både interna granskningar och en inspektion genomförd av Riksdagens ombudsmän (JO) i april 2024 indikerar att det har skett kvalitetsförbättringar, men att det fortsatt finns utmaningar inom delar av ärendehandläggningen.³⁹⁶

Arbetsförmedlingen har sedan JO:s inspektion och tidigare nämnda granskning av IAF tagit fram åtgärdsplaner, varav vissa är genomförda.³⁹⁷

Utredningen bedömer att god dokumentation av den information som finns tillgänglig i myndigheten är avgörande för all informationsförsörjning, både internt i Arbetsförmedlingen och för andra aktörer i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det är positivt att Arbetsförmedlingen har vidtagit åtgärder utifrån vad interna och externa granskningar har visat. Utredningen bedömer

³⁹⁴ Riksrevisionen, *Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker*.

³⁹⁵ Riksrevisionen, *Samhalls samhällsuppdrag – styrning och organisation i behov av förändring*.

³⁹⁶ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2024*, s. 14 och JO:s protokoll, dnr 1979-2024.

³⁹⁷ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2024*, s. 29.

dock att de brister som identifierats, både av utredningen och andra, behöver ses över mer samlat.

Användning av den information som finns inom myndigheten

Den information som finns tillgänglig för myndigheten och är dokumenterad behöver kunna användas på ett ändamålsenligt sätt. All information ska inte finnas tillgänglig för alla inom myndigheten, utan tillgången bör styras av behörigheter som ger rätt handläggare möjlighet att använda rätt information vid rätt tidpunkt i handläggningen. Även här finns beskrivningar av brister som påverkat verksamheten negativt.

Arbetsförmedlingen beskrev i en rapport till regeringen 2023 om att förhindra och förebygga felaktiga utbetalningar en genomgång av vilken information ansvariga arbetsförmedlare hade tillgång till. Den hade visat att myndigheten hade begränsat behörigheterna till viss information så att arbetsförmedlare som arbetade med ett visst ärendeslag saknade avgörande information som andra arbetsförmedlare hade tillgång till. I rapporten angavs att Arbetsförmedlingen arbetade för att behörigheterna till myndighetens olika datasystem bättre ska motsvara behovet av tillgång till relevant information för ansvariga handläggare.³⁹⁸ I en rapport till regeringen 2025 har Arbetsförmedlingen beskrivit att en kartläggning genomförts över vilka utvecklingsbehov som finns för att upptäcka, förhindra och förebygga felaktiga utbetalningar. Kartläggningen visade bl.a. myndighetens behov av tillgång till korrekt information samt vilka förutsättningar som krävs för att kunna utbyta information både internt och mellan myndigheter. En förstudie har också genomförts för att ta fram förslag till lösningar om bl.a. var information samlas och tillgängliggörs.³⁹⁹

Riksrevisionen pekade i sin granskning av kontrollen av subventionerade anställningar ut ett antal generella utmaningar: föråldrade it-system, omfattande dokumentationskrav och att Arbetsförmedlingens kontakter med andra myndigheter till stor del var manuella. Det sistnämnda menade Riksrevisionen delvis kunde förklaras av

³⁹⁸ Arbetsförmedlingen, *Rätt från början – återrapportering av uppdrag 3.1 i regleringsbrevet för 2023*, 2023, s. 55 och 56.

³⁹⁹ Arbetsförmedlingen, *Motverka felaktiga utbetalningar till företag – slutrapport enligt regleringsbrev 2024*, 2025, s. 17.

sekretessfrågor, men även av att Arbetsförmedlingens it-system inte hade utvecklats för att kunna tillgängliggöra inkommande information från t.ex. Migrationsverket för arbetsförmedlarna.⁴⁰⁰

Även Arbetsförmedlingens internrevision har uppmärksammat hur myndighetens it-system kan försvåra för myndighetens anställda att utföra sina arbetsuppgifter.⁴⁰¹ För vissa typer av ärenden behövde handläggare arbeta i flera olika system. Internrevisionen har även uppmärksammat att handläggningen dessutom innebar en omfattande manuell hantering av olika typer av information. Detta riskerade att leda till att handläggare dokumenterade handlingar på fel sätt eller i fel system.

Utredningen bedömer att Arbetsförmedlingen behöver säkerställa att den information som myndigheten har tillgång till kan användas av de handläggare som behöver den, att it-systemen är ändamålsenliga och att handlägningsprocesserna är effektiva.

Utbyte av information hindras av tillämpningssvårigheter

Samtidigt som det kommer att vara avgörande även framöver att information hämtas direkt från den enskilde arbetssökande, kommer även utbyte av information med andra myndigheter och aktörer att öka i betydelse. Att hämta information från enskilda kan kräva stora arbetsinsatser av både myndighet och enskild. Det finns även risker att den inte är komplett eller korrekt samt att den dröjer.

I utredningens kartläggning framförde Arbetsförmedlingen att många behov av förbättrat informationsutbyte hindras av tillämpningssvårigheter. Flera andra utredningar har beskrivit att regelverkens komplexitet försvårar för myndigheter att lämna ut uppgifter till andra myndigheter. I departementspromemorian *Utökat informationsutbyte* konstaterades att regelverket för informationsutbyte med tiden har blivit svåröverskådligt, att det finns utrymme för olika tolkningar av bestämmelserna och begränsad praxis till vägledning samt att tillämpningsproblem tillsammans med det personliga straffansvaret begränsar och hindrar informationsutbyte.⁴⁰² Tillämpningsproblem har även beskrivits i betänkandena *Ökat in-*

⁴⁰⁰ Riksrevisionen, *Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker*, s. 37.

⁴⁰¹ Arbetsförmedlingen, *Internrevisionsrapport 2023:04. Informationshantering*, 2024.

⁴⁰² Ds 2022:13 s. 69.

*formationsflöde till brottsbekämpningen*⁴⁰³, *En reform för datadelning*⁴⁰⁴ och *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter*⁴⁰⁵.

Ett vanligt önskemål för att komma till rätta med den upplevda problembilden är regelförenklingar som innebär att detaljerade sekretessbrytande bestämmelser och uppgiftsskyldigheter ska ersättas med mer generella och allmänt hållna bestämmelser som bryter sekretessen. Det uttrycks också önskemål om att mer eller mindre helt avskaffa sekretessen mellan myndigheter.⁴⁰⁶

Utredningen anser att det är ett principiellt problem att problembilden vad gäller tillämpningssvårigheterna så gott som uteslutande har fastställts utifrån tillämpande myndigheters påståenden. Dessa påståenden baseras, såvitt utredningen kan bedöma, normalt på uppfattningen att bestämmelserna är många och komplicerade och att de därmed inte kan tillämpas så att informationsutbyte sker i tillräcklig utsträckning.

Bestämmelserna som reglerar uppgiftsutbyte är förvisso – sett till hela det allmännas verksamhet – många. För den stora merparten av offentliga funktionärer är det dock inte aktuellt att tillämpa samtliga bestämmelser utan det handlar vanligen om ett begränsat och överskådligt antal bestämmelser inom den sektor man verkar. Bestämmelserna är ofta detaljerat utformade och lämnar vanligen endast ett begränsat utrymme för bedömningar. Bestämmelserna har tillkommit efter en noggrann avvägning mellan intresset av sekretess och intresset av att uppgifter ska kunna lämnas ut. Det är också skyddet av dessa båda, i sig helt legitima men ofta svårför- enliga, intressen som reglerna ska tillgodose genom den utformning de getts av lagstiftaren. Att bestämmelserna av en tillämpare till en början kan framstå som komplicerade kan i någon mening enligt utredningen sägas spegla den grannliga intresseavvägning som lagstiftaren måste göra för att hantera målkonflikten mellan sekretessintresset respektive intresset av effektivitet och myndigheters tillgång till rätt information. I ljuset av detta kan den omständigheten att det ibland ställs höga krav på myndigheten för att

⁴⁰³ SOU 2023:69.

⁴⁰⁴ SOU 2023:96.

⁴⁰⁵ SOU 2024:63.

⁴⁰⁶ Jfr t.ex. Arbetsförmedlingens remissvar avseende delbetänkandet *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – Behov och föreslagna förändringar*, (SOU 2024:63), (dnr Af-2024/0089 0934) och Försäkringskassans remissvar avseende betänkandet *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – Behov och föreslagna förändringar*, (SOU 2024:63), (dnr FK 2024/019903).

kunna tillämpa en sekretessbrytande bestämmelse korrekt framstå som rimlig och rent av önskvärd.

Det framstår därför enligt utredningen som vanskligt att primärt lösa tillämpningsproblemen genom långtgående regelförenklingar när kompetenshöjande insatser och utvecklad intern styrning i tillämpande myndigheter borde kunna ge lika stor eller större effekt.

Utredningen ser dessutom en risk med att långtgående regelförenklingar flyttar ansvaret från lagstiftaren till enskilda tjänstemän för att göra den intresseavvägning som alltid krävs när uppgifter som annars omfattas av sekretess ska lämnas ut. En sådan ordning framstår som principiellt tveksam och borgar inte heller för förutsebarhet och likformighet. Den innebär troligen också att det i praktiken inte blir enklare för myndigheterna att åstadkomma ändamålsenliga informationsutbyten (se avsnitt 4.5.1). Önskade effekter med det både tids- och resurskrävande arbetet med regelförenklingar riskerar därmed att gå förlorade.

Bestämmelser om utbyte av information behöver av nödvändighet tillämpas av minst två parter. Statliga myndigheter bör sträva efter att komma överens om hur regelverk ska tillämpas. Ett naturligt forum för diskussioner och beslut om gemensam syn på regeltillämpningen är någon av de numera flertaliga fasta samverkansformer som myndigheterna driver. Arbetsförmedlingens generaldirektör ingår exempelvis i Rådet för korrekta utbetalningar från välfärdssystemet och myndigheten deltar i det s.k. MUR-nätverket⁴⁰⁷ och eSamverkansprogrammet.⁴⁰⁸

En myndighets beslut att avslå en annan myndighets begäran om att få ta del av en uppgift kan enligt 6 kap. 8 § OSL överklagas till regeringen. Om myndigheterna är oense bör den möjligheten i högre grad utnyttjas, så att tydligare praxis kan skapas.

Myndigheternas informationsutbyte påverkas just nu av många olika förändringar samtidigt. Regeringen har gett Statskontoret i uppdrag att kartlägga och analysera hur Arbetsförmedlingen, CSN,

⁴⁰⁷ MUR står för "motståndskraft hos utbetalande och rättssvårdande myndigheter, mot missbruk och brott i välfärdssystemen". MUR-nätverket består av 26 myndigheter som samarbetar för att förhindra felaktiga utbetalningar och bidragsbrott, se t.ex. Försäkringskassan, "Initiativet MUR", hämtad den 26 april 2025, <https://www.forsakringskassan.se/myndigheter-och-samarbetspartner/samarbeten-och-samarbetspartner/initiativet-mur>.

⁴⁰⁸ eSamverkansprogrammet är ett medlemsdrivet program för samverkan mellan 41 myndigheter med syfte att ta tillvara digitaliseringens möjligheter, se eSam, "Offentlig samverkan för ökad digitalisering", hämtad den 26 april 2025, <https://www.esamverka.se/om-esam/om-esam.html>.

Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten har förberett och förändrat sitt arbetssätt, samt hur de samarbetar med andra berörda myndigheter med anledning av vissa reformer mot felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Bland reformerna och regeländringarna som ska omfattas finns inrättandet av Utbetalningsmyndigheten och införandet av lagen om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet. Uppdraget ska redovisas senast den 17 december 2025.⁴⁰⁹

Möjligheter till informationsutbyte som behöver användas kan även avse annat än utbyte mellan Arbetsförmedlingen och andra myndigheter. Förutsättningarna för ett effektivare informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och myndighetens leverantörer förbättrades genom de ändringar som trädde i kraft den 1 december 2022.⁴¹⁰ Då infördes bl.a. sekretessbrytande bestämmelser för Arbetsförmedlingen i förhållande till myndighetens leverantörer. I förarbetena anges som skäl bl.a. att leverantörer sannolikt har behov av att få del av uppgifter om den enskilde i syfte att kunna planera aktiviteter utifrån hans eller hennes individuella behov.⁴¹¹ Trots detta har leverantörer framfört till utredningen att de har behov av information från Arbetsförmedlingen i syfte att kunna skapa anpassningar för individen. Leverantörer har framfört att Arbetsförmedlingens handläggare hanterar informationsutbytet på olika sätt, ibland med hänvisning till rättsliga hinder.

Utredningen bedömer att Arbetsförmedlingen behöver använda de möjligheter till informationsutbyte som finns enligt nuvarande regelverk.

Nyttoanalyser och prioritering behövs

Arbetsförmedlingen har som beskrivits framfört ett stort antal behov av förbättrat informationsutbyte till utredningen. Vid utredningens fortsatta arbete har det blivit tydligt att vissa behov inte har föregåtts av djupare analys och att det saknas en övergripande prioritering.

⁴⁰⁹ Fi2023/02202.

⁴¹⁰ Prop. 2021/22:216, bet. 2021/22:AU15, rskr. 2021/22:426.

⁴¹¹ Prop. 2021/22:216 s. 38 och 98.

Vissa behov har framförts utan att det tydligt framgått vad som inte fungerar med nuvarande förutsättningar eller hur ytterligare information skulle kunna ge en viss önskad effekt. För vissa framförda behov har det även varit otydligt vilken konkret information det handlar om eller från vilken aktör den ska hämtas. Arbetsförmedlingen har t.ex. framfört behov av information om enskildas hälsa i syfte att förbättra stödet till arbetssökande. Myndigheten har inte kunnat tydliggöra vilka konkreta hälsouppgifter det handlar om eller hos vilka aktörer (regioner, kommuner eller privata) som informationen finns i dagsläget. En del framförda behov handlar om information som inte finns registrerad och därmed inte heller kan bli aktuell för ett informationsutbyte. För utredningen har det därmed varit svårt att analysera behovet och vad den faktiska effekten av tillgång till informationen skulle kunna bli.

Bristande analyser av verksamhetens behov riskerar att sätta för stort fokus på att hämta in ytterligare information utan att djupare se om det faktiskt föreligger ett behov, om det finns ett hinder för tillgången till informationen eller vad en rimlig effekt av tillgång till informationen skulle vara. Andra lösningar för att tillgodose verksamhetens behov av förbättringar kan förbises. Det innebär också att resurser riskerar att läggas på vad som uppfattas vara ett problem eller en lösning, men som i själva verket inte är det. Detta tränger undan andra aktiviteter som har betydelse för att fullgöra uppgifterna som åligger myndigheten. Bristande analyser riskerar också att leda till att olika delar inom myndigheten, t.ex. olika förmedlingskontor, arbetar på olika sätt gällande liknande frågor eller problem som återkommande dyker upp. Arbetsförmedlingens internrevision har exempelvis tidigare rapporterat att gällande myndighetens hantering av information i form av bl.a. inhämtning och lagring, arbetade vissa delar av myndigheten reaktivt i stället för proaktivt.⁴¹² Detta bl.a. eftersom risker inom dessa områden inte hade identifierats eller analyserats tillräckligt.

Det som har framförts av Arbetsförmedlingen till utredningen har inte heller alltid överensstämmt med behov av information som myndigheten i andra sammanhang har framfört de senaste åren i t.ex. hemställningar, remissyttranden eller till andra utredningar.

Det är viktigt att en myndighet i varje givet läge kan prioritera utifrån sina uppgifter och förutsättningar. Avsaknad av en egen och

⁴¹² Arbetsförmedlingen, *Internrevisionsrapport 2023:04. Informationshantering*.

internt kommunicerad prioritering av vad som kan förbättra verksamheten ger myndigheten sämre möjligheter att långsiktigt utföra sitt uppdrag. Att löpande bedöma vilka förändringar som kan göra störst potentiell nytta och säkerställa att detta är känt internt i organisationen är viktigt för att myndigheten ska kunna styra sitt utvecklingsarbete. Prioritering är särskilt viktigt eftersom informationsförsörjningen behöver stödjas av it-system. All it-utveckling som på något sätt skulle kunna förbättra verksamhetens förutsättningar kan inte bedrivas samtidigt. Därför behöver det finnas tydliga analyser av vilka behov av förbättrad informationsförsörjning som ger störst nyttor. Att myndigheten har en tydlig prioritering utifrån behov är också värdefull information till såväl regeringen som riksdagen när dessa organ ska besluta om vilken styrning som ska gälla för verksamheten.

Statskontoret bedömer i sin rapport om Arbetsförmedlingens användning av förvaltningsmedel under åren 2018–2023 att myndighetens ledning inte har gjort det tillräckligt tydligt vad verksamheten ska prioritera.⁴¹³ Detta har även Arbetsförmedlingens internrevision tidigare uppmärksammat.⁴¹⁴ Vidare har det i en av myndighetens senare internrevisionsrapporter uppmärksammats att myndigheten saknar en gemensam definition för informationshantering.⁴¹⁵ Informationshantering inom Arbetsförmedlingen, såsom myndighetens internrevision beskriver det, innebär att ”skapa, samla in, organisera och lagra information så att informationen kan användas på ett ändamålsenligt, effektivt och kontrollerat sätt.”⁴¹⁶ Avsaknaden av en gemensam definition riskerar enligt internrevisionen att leda till försvagad intern styrning, otydlighet i ansvar och roller samt bristande regelefterlevnad.⁴¹⁷

Utredningen bedömer sammantaget att Arbetsförmedlingen behöver arbeta än mer strukturerat med analyser och prioriteringar av vilken information som behövs och för vilka syften. Sådana analyser och prioriteringar är nödvändiga för att externa aktörer ska kunna bistå Arbetsförmedlingen i att skapa rätt förutsättningar för informationsförsörjningen.

⁴¹³ Statskontoret, *Gör jobbet! En mer effektiv användning av Arbetsförmedlingens förvaltningsmedel*, 2025, s. 45.

⁴¹⁴ Arbetsförmedlingen, *Internrevisionsrapport 2021:01. Verksamhetsplanering, styrning och uppföljning*, 2021, s. 10.

⁴¹⁵ Arbetsförmedlingen, *Internrevisionsrapport 2023:04. Informationshantering*.

⁴¹⁶ Arbetsförmedlingen, *Internrevisionsrapport 2023:04. Informationshantering*, s. 5.

⁴¹⁷ Arbetsförmedlingen, *Internrevisionsrapport 2023:04. Informationshantering*.

Ett mer strategiskt arbete för Arbetsförmedlingens informationsförsörjning

Som har beskrivits visar både utredningens eget arbete med kartläggning och flera andra aktörers analyser, inklusive Arbetsförmedlingens egna, att det finns områden där myndighetens arbete med informationsförsörjning kan förbättras.

Om Arbetsförmedlingen inte lyckas samla eller förvalta informationen på ett tillfredsställande sätt försvårar det för stora delar av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det försvårar för myndigheten att fullgöra sina uppdrag, för andra aktörer att ge rätt stöd till arbetssökande, för den enskilde att närma sig arbete eller utbildning och för arbetsgivare att rekrytera rätt arbetskraft.

De förändringar som utredningen föreslår i detta betänkande ger var för sig och samlat nya förutsättningar för informationsförsörjningen i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, främst för Arbetsförmedlingen. Flera av de förslag som utredningen lämnar förutsätter dock även andra åtgärder, annars finns en påtaglig risk för att de inte kommer få full effekt. Om information har hämtats in från andra aktörer men inte finns tillgänglig för rätt handläggare, leder den utlämnande aktörens uppgiftsskyldighet enbart till ökad administration. Om möjligheter i dataskyddsreglering att använda ny teknik inte prioriteras för områden där nyttan är som störst i förhållande till kostnaden, utnyttjas inte resurser på bästa sätt.

Tillfället är lämpligt för ett samlat tag om dessa frågor. Förändringar har nyligen genomförts i form av t.ex. inrättandet av Utbetalningsmyndigheten och den nya lagen om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet. Ytterligare förslag bereds för närvarande, se avsnitt 4.3.6.

Även den här utredningens förslag i andra avsnitt av betänkandet gör tidpunkten lämplig. Den förändrade dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen som utredningen föreslår (se avsnitt 6.6) skapar ett behov för myndigheten att vid ett genomförande se över föreskrifter, rutiner och system för personuppgiftsbehandling och vid behov förändra dem. Utbildning för de anställda kommer att behövas. I ett sådant utvecklingsarbete bör det vara möjligt att inkludera även bredare perspektiv om myndighetens arbete med informationsförsörjning.

Utredningen bedömer att Arbetsförmedlingen bör ta ett samlat grepp kring myndighetens informationsförsörjning. En sådan utveckling är en del av ansvaret för varje myndighet och dess ledning enligt myndighetsförordningen. Det är dock viktigt att regeringen både styr och följer upp frågor av strategisk karaktär som denna. Det gör att arbetet prioriteras och det gör att regeringen kan sätta närmare ramar i tid, omfattning och inriktning.

Utredningen föreslår därför att regeringen ger Arbetsförmedlingen i uppdrag att bedriva ett flerårigt strategiskt utvecklingsarbete för att myndighetens informationsförsörjning i högre grad ska bidra till att uppnå målen med verksamheten. Effekter av arbetet ska vara möjliga att följa upp, så att utvecklingsarbetet inte blir ett syfte i sig själv.

Utformningen och beslut om uppdraget kan avvakta slutsatserna från Statskontorets tidigare nämnda uppdrag om myndigheters arbete med anledning av vissa reformer mot felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, men bör inte enbart begränsas till informationsförsörjning i detta syfte. Hela myndighetens verksamhet bör omfattas, dvs. även sådan information som myndigheten tillhandahåller till andra, exempelvis forskning.

I uppdraget bör ingå att föra dialog med andra aktörer, både med dem som ska lämna information till Arbetsförmedlingen och med dem som ska ta emot information. I avsnitt 4.8.6 föreslår utredningen ett särskilt uppdrag för att förbättra informationsutbytet mellan Arbetsförmedlingen och Samhall. En väl fungerande samverkan är även viktig för att andra av utredningens förslag ska få full effekt.

5 Förutsättningar för Arbetsförmedlingens kontrollbesök

5.1 Inledning

I det här kapitlet redovisas utredningens uppdrag om förutsättningar för Arbetsförmedlingens kontrollbesök, som finns närmare beskrivet i avsnitt 5.2. I avsnitt 5.3 beskrivs avgränsningar i utredningens arbete.

I avsnitt 5.4 beskrivs övergripande den arbetsmarknadspolitiska verksamhet i vilken kontrollbesök kan bli aktuellt. I avsnitt 5.5 beskrivs felaktiga utbetalningar i dessa verksamheter. I avsnitt 5.6 beskrivs Arbetsförmedlingens nuvarande kontrollbesöksverksamhet. I avsnitt 5.7 beskrivs kortfattat andra myndigheters författningsreglerade stöd för att göra besök hos enskilda.

I avsnitt 5.8 redovisas utredningens bedömningar om Arbetsförmedlingens behov av kontrollbesök. I avsnitt 5.9 redovisas utredningens bedömningar och förslag om när, hur, var och i vilket syfte kontrollbesök ska få genomföras.

I avsnitt 5.10 redovisas utredningens förslag om var kontrollbesök ska regleras. I avsnitt 5.11 redovisas utredningens förslag om överklagande av kontrollbesök. I avsnitt 5.12 redovisas utredningens bedömningar om behandlingen av personuppgifter hos Arbetsförmedlingen vid kontrollbesök.

5.2 Utredningens uppdrag

Utredningen ska analysera Arbetsförmedlingens behov av att göra kontrollbesök hos arbetsgivare som anställer med stöd och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser. Syftet är att förbättra Arbetsförmedlingens förutsättningar att på ett effektivt och rättsäkert sätt säkerställa att stöd inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten lämnas för avsett ändamål. Utifrån analysen ska utredningen ta ställning till och lämna förslag på vilka förutsättningar som ska gälla för Arbetsförmedlingens kontrollbesök och lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredningen ska noga väga behovet för Arbetsförmedlingen att kunna göra kontrollbesök mot de integritetsrisker som kan uppstå för arbetsgivare och anordnare.

5.3 Avgränsning

5.3.1 Kontrollbesök inom ramen för myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet

Enligt 5 § 1 förordningen (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen ska Arbetsförmedlingen delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet. Övriga myndigheter som har i uppdrag att samverka mot arbetslivskriminalitet är Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Skatteverket.

Arbetsförmedlingen har till utredningen framfört att myndigheten vill ha möjlighet att delta i alla myndighetsgemensamma arbetsplatskontroller fullt ut och inte bara i de kontroller där den aktuella arbetsgivaren eller anordnaren har en pågående stödperiod som beslutats av Arbetsförmedlingen. Enligt Arbetsförmedlingen kan övriga myndigheter som deltar i en arbetsplatskontroll ha nytta av uppgifter från Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen vill dessutom ha möjlighet att upptäcka om det finns personer på den arbetsplats som kontrolleras som är inskrivna som arbetssökande trots att de har ett arbete.

De myndigheter som har i uppdrag att samverka mot arbetslivskriminalitet skiljer sig åt gällande verksamhet och storlek. De har också olika förutsättningar och vana av att arbeta mot arbetslivskriminalitet, särskilt av att utföra kontroller på arbetsplatser.¹ När en arbetsplatskontroll ska genomföras tar varje myndighet utgångspunkt i sitt eget regelverk och agerar utifrån de befogenheter och det uppdrag respektive myndighet har. Med andra ord sker alltså flera olika kontroller parallellt, t.ex. en arbetsmiljöinspektion, en kontroll av kassaregister och personalliggare och en utlänningskontroll.²

Utredningen bedömer att det inte ligger inom ramen för utredningens uppdrag att analysera och överväga Arbetsförmedlingens förutsättningar att göra kontrollbesök i syfte att delta i myndighets-samverkan mot arbetslivskriminalitet eller i syfte att underlätta för andra myndigheters kontrolluppdrag. Utredningens uppdrag är att analysera behovet av att göra kontrollbesök hos arbetsgivare som anställer med stöd och hos anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser för att på ett effektivt och rättssäkert sätt säkerställa att stöd lämnas för avsett ändamål.

Utredningen analyserar därför inte Arbetsförmedlingens behov av att göra kontrollbesök i andra syften.

5.4 Arbetsmarknadspolitisk verksamhet där kontrollbesök kan bli aktuellt

Arbetsförmedlingen hanterar många olika ekonomiska stöd, ersättningar, bidrag och liknande inom ramen för sina uppgifter.

Arbetsförmedlingen lämnar olika typer av ekonomiskt stöd vid anställningar och beslutar även om andra typer av stöd för att hjälpa och underlätta för enskilda arbetsgivare och anställda. Arbetsförmedlingen köper även olika typer av tjänster från leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser.

¹ SOU 2024:14, *Arbetslivskriminalitet – myndighetssamverkan, en gemensam tipsfunktion, lärdomar från Belgien och gränsöverskridande arbete*, s. 110.

² SOU 2024:14 s. 143.

5.4.1 Anställningar med ekonomiskt stöd

En arbetsgivare som anställer en person som har varit utan arbete en längre tid, är nyanländ till Sverige eller har nedsatt arbetsförmåga på grund av en funktionsnedsättning kan beviljas ekonomiskt stöd för anställningen av Arbetsförmedlingen. Stödet ska täcka en viss del av den anställdes lön eller viss del av arbetsgivaravgifterna för den aktuella anställningen. Anställningsstödet kan i vissa fall även kompletteras med ytterligare stöd för att täcka diverse merkostnader som uppstår på grund av anställningen, t.ex. för att arbetsgivaren behöver avsätta extra resurser för att handleda eller ge den anställda särskilt stöd.

Villkoren för stöden regleras främst i olika förordningar.³ Här beskrivs regleringen övergripande.

Lönebidrag

Lönebidrag är en särskild insats för personer som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och som till följd av detta har behov av stöd för att stärka sina möjligheter att få eller behålla ett arbete.⁴ Lönebidrag finns i tre former; lönebidrag för utveckling i anställning, lönebidrag för anställning och lönebidrag för trygghet i anställning.⁵

Arbetsförmedlingen får lämna ekonomiskt bidrag till en arbetsgivare för lönekostnader vid insatsen lönebidrag, om den ges hos en annan arbetsgivare än Samhall Aktiebolag (Samhall).⁶ För lönebidrag hos Samhall regleras den ekonomiska ersättningen i förordningen (2018:1528) om statlig ersättning till Samhall Aktiebolag för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Ersättning till Samhall betalas inte ut av Arbetsförmedlingen, utan ingår i den s.k. merkostnadsersättningen som betalas ut från staten till bolaget.

³ Förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, förordningen (2018:42) om särskilt anställningsstöd, förordningen (2018:43) om stöd för nystartsjobb samt förordningen (2022:807) om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb.

⁴ 1 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

⁵ 24 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

⁶ 15 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Skyddat arbete

Skyddat arbete är en särskild insats för personer vars arbetsförmåga är så nedsatt till följd av en funktionsnedsättning att personen inte kan få något annat arbete och vars behov inte kan tillgodoses genom andra insatser.⁷

Skyddat arbete finns i två former. För skyddat arbete hos Samhall regleras den ekonomiska ersättningen i förordningen om statlig ersättning till Samhall Aktiebolag för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. På samma sätt som vid lönebidrag hos Samhall betalas ersättningen inte ut av Arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingen får lämna ekonomiskt bidrag till en arbetsgivare för lönekostnader vid insatsen skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare.⁸ För denna särskilda insats finns särskilda kriterier för vilka personer som bidraget kan lämnas för. Bidraget får inte lämnas om arbetet bedrivs inom en konkurrensutsatt verksamhet eller sektor.⁹

Särskilt anställningsstöd i form av introduktionsjobb

Särskilt anställningsstöd är ett arbetsmarknadspolitiskt program vars syfte är att stimulera arbetsgivare att anställa personer som har svårt att få ett arbete utan särskilt anställningsstöd och bidra till att stärka deras ställning på arbetsmarknaden. Ekonomiskt stöd lämnas till en arbetsgivare som anställer en person som anvisats till programmet.¹⁰

Sedan 2022 är introduktionsjobb den enda formen av särskilt anställningsstöd. Tidigare har även andra former funnits, exempelvis extratjänst och instegsjobb.

⁷ 37 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

⁸ 15 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

⁹ 40 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

¹⁰ 2 och 3 §§ förordningen om särskilt anställningsstöd.

Nystartsjobb

Syftet med nystartsjobb är att stimulera arbetsgivare att anställa personer som har varit utan arbete en längre tid, personer som har deltagit i arbetsmarknadspolitiska program en längre tid och personer som saknar en fast anknytning till arbetslivet.¹¹ Stöd för nystartsjobb lämnas till en arbetsgivare som anställer en person som uppfyller vissa villkor.¹²

Etableringsjobb

Syftet med etableringsjobb är att stimulera arbetsgivare att anställa vissa nyanlända invandrare och vissa långtidsarbetslösa personer samt att anställningen i normalfallet ska leda till en tillsvidareanställning på heltid.¹³

Modellen med etableringsjobb skiljer sig från de andra stöden genom att ersättningen betalas direkt till individen, i stället för att arbetsgivaren betalar hela lönen till arbetstagaren och sedan får ersättning för en del av lönen. Den statliga ersättningen syftar till att kompensera individen för att denne får en lägre lön från arbetsgivaren för utfört arbete i ett etableringsjobb jämfört med en annan anställning. Modellen innebär att individen får sin inkomst från två håll, arbetsgivaren och staten.¹⁴ Ersättningen utgör samtidigt ett statligt stöd till arbetstagarens arbetsgivare.¹⁵

Arbetsförmedlingen prövar frågor om rätt till ersättning och fastställer den ersättningsnivå som ska ligga till grund för ersättningen, medan Försäkringskassan hanterar utbetalningen av ersättningen och fastställer hur stort belopp som ska betalas ut vid varje enskild utbetalning.¹⁶

¹¹ 2 § förordningen om stöd för nystartsjobb.

¹² 3–8 §§ förordningen om stöd för nystartsjobb.

¹³ 1 § förordningen om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb.

¹⁴ Prop. 2019/20:117, *Förutsättningar för etableringsjobb och vissa frågor om kontroll inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten*, s. 21.

¹⁵ 2 § förordningen om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb.

¹⁶ 19 och 24 §§ förordningen om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb.

Gemensam eller likalydande reglering för vissa av formerna

Enligt 6 § lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska den arbetsgivare eller anordnare av ett arbetsmarknadspolitiskt program som tar emot eller har tagit emot stöd ge Arbetsförmedlingen tillfälle att granska verksamheten som bedrivs och lämna de uppgifter som behövs för att granskningen ska kunna genomföras. I 6 § andra stycket anges att skyldigheten gäller även för arbetsgivare som har eller har haft anställda i etableringsjobb.

För lönebidrag, skyddat arbete, introduktionsjobb och nystartsjobb finns i respektive förordning bestämmelser med samma innehåll som 6 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten om att den som tar emot ekonomiskt bidrag ska ge Arbetsförmedlingen eller den som Arbetsförmedlingen utser tillfälle att granska verksamheten och lämna de uppgifter som behövs för granskningen.¹⁷

Eftersom lönebidrag, skyddat arbete och introduktionsjobb är arbetsmarknadspolitiska program ska en anvisning till dem vara arbetsmarknadspolitiskt motiverad. En anvisning får göras endast om den framstår som lämplig både för den enskilde och ur ett övergripande arbetsmarknadspolitiskt perspektiv.¹⁸ Nystartsjobb är inte ett arbetsmarknadspolitiskt program. Inför beslut om nystartsjobb ska Arbetsförmedlingen bedöma om den arbetssökande uppfyller kvalificeringsgrunderna som bl.a. bygger på arbetslöshetens längd och om personen är nyanländ till Sverige.¹⁹

Lönebidrag, skyddat arbete, introduktionsjobb och nystartsjobb får beviljas under förutsättning att arbetsgivaren intygar att lön och andra anställningsförmåner följer av kollektivavtal eller i väsentliga delar är likvärdiga med förmåner enligt kollektivavtal inom branschen.²⁰ För etableringsjobb fordras kollektivavtal som uppfyller särskilda krav.²¹

Det finns i 9 a–c §§ i förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bestämmelser som reglerar kontroll vid arbetsplatsförlagda program och insatser.

¹⁷ 47 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, 32 § förordningen om särskilt anställningsstöd, 31 § förordningen om stöd för nystartsjobb.

¹⁸ 9 § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

¹⁹ 3–10 §§ förordningen om stöd för nystartsjobb.

²⁰ 18 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, 20 § förordningen om särskilt anställningsstöd, 21 § förordningen om stöd för nystartsjobb.

²¹ 3 och 4 §§ förordningen om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb.

Enligt 9 a § ska Arbetsförmedlingen innan någon anvisas ett arbetsmarknadspolitiskt program eller insats som är förlagt till en arbetsplats ge en sammanslutning av arbetstagare tillfälle att yttra sig.

Enligt 9 b § får ett arbetsmarknadspolitiskt program eller en arbetsmarknadspolitisk insats inte förläggas hos en anordnare eller en arbetsgivare bl.a. om den har näringsförbud, är i konkurs eller under tvångsförvaltning, eller inte har fullgjort sina skyldigheter i fråga om skatter eller socialförsäkringsavgifter.

Enligt 9 c § får Arbetsförmedlingen avstå från att förlägga ett arbetsmarknadspolitiskt program eller en arbetsmarknadspolitisk insats hos en anordnare eller arbetsgivare i vissa situationer. Det gäller bl.a. om anordnarens eller arbetsgivarens förhållanden är sådana att det kan antas att verksamheten inte bedrivs eller kommer att bedrivas i enlighet med de föreskrifter som gäller för verksamheten, anordnaren eller arbetsgivaren inte fullgör eller det kan antas inte kommer att fullgöra sina åtaganden mot Arbetsförmedlingen eller mot den enskilde som programmet eller insatsen avser. Vidare blir det aktuellt om anordnaren eller arbetsgivaren i ärendet inte har lämnat de uppgifter som Arbetsförmedlingen begärt eller har lämnat felaktiga uppgifter.

För lönebidrag, introduktionsjobb, skyddat arbete och nystartsjobb finns bestämmelser i respektive förordning som motsvarar 9 b och 9 c §§ förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.²² För dessa former finns bestämmelser om krav på arbetsgivare som bl.a. innebär att arbetsgivaren vid beslutstillfället ska vara registrerad som arbetsgivare och att arbetsgivaren inte får ha näringsförbud.²³ I förordningen om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb finns inte dessa bestämmelser.

För lönebidrag, skyddat arbete, introduktionsjobb och nystartsjobb regleras att Arbetsförmedlingen ska se till att bidrag enligt förordningen används på föreskrivet sätt.²⁴ I förordningen om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb finns inte denna bestämmelse.

²² 44 och 44 a §§ förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, 21 och 21 a §§ förordningen om särskilt anställningsstöd, 22 och 22 a §§ förordningen om nystartsjobb.

²³ 43–44 a §§ förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, 19–21 a §§ förordningen om särskilt anställningsstöd, 20–23 §§ förordningen om nystartsjobb.

²⁴ 47 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, 32 § förordningen om särskilt anställningsstöd, 31 § förordningen om nystartsjobb.

För lönebidrag, skyddat arbete, introduktionsjobb och nystartsjobb ska ett beslut omprövas vid ändrade förhållanden. Detta gäller både sådana ändrade förhållanden som anmäls av arbetsgivaren och sådana som kommer till Arbetsförmedlingens kännedom på annat sätt.²⁵ För etableringsjobb finns en liknande bestämmelse, att Arbetsförmedlingen ska göra en förnyad prövning av rätten till ersättning vid ändrade förhållanden eller om Arbetsförmedlingen på annan grund har anledning att anta att ersättning betalas ut på felaktig grund eller med fel belopp.²⁶

5.4.2 Andra ekonomiska stöd till arbetsgivare och anordnare

Arbetsträning, förstärkt arbetsträning och yrkeskompetensbedömning som del av arbetspraktik

Arbetsträning är en insats för deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin, jobbgarantin för ungdomar samt etableringsprogrammet som innebär att den enskilde får arbetsträna på en arbetsplats. Med förstärkt arbetsträning avses att den enskilde erbjuds en arbetsplats för utredning av arbetsförmåga eller för arbetsträning.²⁷ Insatserna får anordnas av den som Arbetsförmedlingen ingår överenskommelse med och myndigheten får lämna ekonomiskt stöd till anordnaren.²⁸

För arbetssökande utan erfarenhet av svenskt arbetsliv eller med begränsad sådan erfarenhet får det arbetsmarknadspolitiska programmet arbetspraktik eller delar av det bestå av en bedömning av den enskildes yrkeskompetens. Arbetsförmedlingen får lämna ekonomiskt stöd till den som anordnar yrkeskompetensbedömning.²⁹

Arbetsförmedlingen ska se till att stöden används på föreskrivet sätt.³⁰

²⁵ 49 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, 33 § förordningen om särskilt anställningsstöd, 32 § förordningen om nystartsjobb.

²⁶ 22 § förordningen om statligt stöd vid arbete i etableringsjobb.

²⁷ 10 § förordningen (2007:414) om jobb- och utvecklingsgarantin, 9 b och 9 c §§ förordningen (2007:813) om jobbgaranti för ungdomar, 13 a och 13 b §§ förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

²⁸ 18 § förordningen om jobb- och utvecklingsgarantin, 14 a § första stycket 2 förordningen om jobbgaranti för ungdomar, 23 a § förordningen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

²⁹ 14 och 14 a §§ förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program.

³⁰ 19 § förordningen om jobb- och utvecklingsgarantin, 14 b § förordningen om jobbgaranti för ungdomar, 23 c § förordningen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, 35 § förordningen om arbetsmarknadspolitiska program.

Bidrag för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

Arbetsförmedlingen får enligt förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga lämna vissa ekonomiska bidrag:

- Bidrag för att köpa, hyra eller reparera arbetshjälpmedel eller andra anordningar samt för expertundersökningar som behövs för att klarlägga behov (3–6 §§).
- Bidrag för kostnader för tolk åt barndomsdöva, dövblinda, vuxendöva och personer med hörselnedsättning som tar del av en utbildning i arbetet, för att utföra återkommande arbetsmoment eller för att hantera återkommande arbetssituationer samt för inläsning på ljudmedier av facklitteratur eller översättning av facklitteratur till punktskrift till en person med synnedsättning som tar del av en utbildning i arbetet (7 och 8 §§).
- Bidrag för ett personligt biträde som hjälper en person med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Bidraget får lämnas till en arbetsgivare eller någon annan som har kostnader för det personliga biträdet (9 och 10 §§).

Villkoren för bidragen skiljer sig åt. Bidragen kan betalas ut till arbetsgivare.

Studie- och yrkesvägledning eller jobbsökaraktiviteter med coachning

Aktiviteterna i jobbgarantin för ungdomar kan omfatta studie- och yrkesvägledning eller jobbsökaraktiviteter med coachning.³¹ Arbetsförmedlingen får besluta att betala ut ekonomiskt stöd till en kommun som anordnar dessa aktiviteter.³²

³¹ 6 § förordningen om jobbgaranti för ungdomar.

³² 14 a § första punkten förordningen om jobbgaranti för ungdomar.

5.4.3 Andra helt arbetsplatsförlagda insatser

Arbetspraktik

Arbetspraktik är ett arbetsmarknadspolitiskt program som innebär praktik på en arbetsplats. Arbetspraktik får anordnas av den som Arbetsförmedlingen ingår överenskommelse med. Inget ekonomiskt stöd betalas ut.³³ För vissa arbetssökande får programmet helt eller delvis bestå av yrkeskompetensbedömning, där ekonomiskt stöd utbetalas (se avsnitt 5.4.2).

5.4.4 Ersättning till leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser

Arbetsförmedlingen anskaffar för närvarande arbetsmarknadspolitiska insatser i form av tio olika tjänster, antingen genom upphandling enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling eller i form av valfrihetssystem enligt lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen. Insatserna är av olika slag, exempelvis utbildning och förmedlingsinsatser. Se ytterligare beskrivning i avsnitt 3.3.

5.4.5 Omfattning av ekonomiska stöd och ersättningar

Under 2024 betalade Arbetsförmedlingen ut cirka 16,1 miljarder kronor i stöd till arbetsgivare för olika former av anställningar med ekonomiskt stöd. Mest stöd betalades ut för de olika formerna av lönebidrag, totalt cirka 10,6 miljarder kronor.³⁴ Arbetsförmedlingen betalade även ut cirka 530 miljoner kronor i andra former av ekonomiskt stöd till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser, exempelvis för arbetsträning, bidrag till hjälpmedel, tolk eller personligt biträde.³⁵

Under 2024 betalade Arbetsförmedlingen ut cirka 4,1 miljarder kronor i ersättning till leverantörer som utfört arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av myndigheten. Mest ersättningar betalades ut för förmedlingsinsatsen Rusta och matcha (cirka 1,9 miljar-

³³ 14 och 14 a §§ förordningen om arbetsmarknadspolitiska program.

³⁴ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2024*, 2025, s. 38.

³⁵ Uppgifter från Arbetsförmedlingen.

der kronor) och arbetsmarknadsutbildning (cirka 1,1 miljarder kronor).³⁶

För ytterligare beskrivning av omfattningen av ekonomiska stöd och ersättningar, se avsnitt 3.3.

5.5 Felaktiga utbetalningar

5.5.1 Omfattning av felaktiga utbetalningar

Målet för området korrekta utbetalningar från välfärdssystemen är att de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen och den brottslighet som riktas mot dessa system ska minska.³⁷

Arbetsförmedlingen ska enligt 19 a § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen samverka med Utbetalningsmyndigheten och andra berörda myndigheter, kommuner och regioner samt andra berörda parter för att bedriva en effektiv och rättssäker verksamhet och då särskilt verka för att felaktiga utbetalningar inte görs.

På uppdrag av regeringen har Arbetsförmedlingen genomfört en omfattningsstudie avseende felaktiga utbetalningar inom stöden lönebidrag, nystartsjobb och yrkesintroduktionsanställning.³⁸ Syftet med studien var att uppskatta hur stor del av dessa stöd som betalas ut felaktigt. I rapporten uppskattas att de felaktiga utbetalningarna inom lönebidrag uppgår till cirka 1 061 miljoner kronor (motsvarande cirka 9,5 procent av de utbetalda beloppen) och inom nystartsjobb till cirka 266 miljoner kronor (motsvarande cirka 7,8 procent av de utbetalda beloppen).

I årsredovisningen för 2024 redovisade Arbetsförmedlingen att de upptäckta felaktiga utbetalningarna för anställningar med stöd uppgick till cirka 153 miljoner kronor, varav 61 miljoner kronor avsåg lönebidrag och 72 miljoner kronor avsåg nystartsjobb. Störst andel felaktiga utbetalningar upptäcktes för nystartsjobb, motsvarande cirka 2 procent av utbetalda belopp. De upptäckta felaktiga utbetalningarna för bidrag för personligt biträde uppgick 2024 till cirka 1 miljon kronor, motsvarande cirka 0,5 procent av utbetalda

³⁶ Uppgifter från Arbetsförmedlingen.

³⁷ Prop. 2024/25:1, bet. 2024/25: FiU2, rskr. 2024/25:120.

³⁸ Arbetsförmedlingen, *Omfattningsstudie av felaktiga utbetalningar. Del 1 inom lönebidrag, nystartsjobb och yrkesintroduktionsanställning. Del 2 inom aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning*, 2023.

belopp.³⁹ De tre vanligaste (beloppsmässigt största) orsakerna till återkrav under 2024 var att arbetstagaren fått felaktig lön av arbetsgivaren, att arbetsgivaren saknade de försäkringar som krävs för att få stöd samt att de underlag som Arbetsförmedlingen begärt vid kontroll inte inkommit vilket innebär att stödmottagaren inte styrkt sin rätt till stöd.⁴⁰

Utredningen konstaterar att det är ett stort gap mellan de upptäckta och de skattade felaktiga utbetalningarna. Även om gapet mellan de upptäckta och skattade totala felaktiga utbetalningarna minskade mellan år 2023 och 2024 är det fortfarande stora belopp som bedöms betalas ut felaktigt utan att myndigheten upptäcker det.⁴¹

Till leverantörer var de upptäckta felaktiga utbetalningarnas andel av de totala utbetalningarna generellt lägre än för anställningar med ekonomiskt stöd.⁴² I årsredovisningen för 2024 redovisade Arbetsförmedlingen att de upptäckta felaktiga utbetalningarna till leverantörer uppgick till cirka 9 miljoner kronor.⁴³ Det motsvarar cirka 0,2 procent av utbetalade belopp.

5.5.2 Risker för fel i anställningar med ekonomiskt stöd

Regeringen har lyft fram anställningsstöd som exempel på ett av de ersättningssystem i välfärden som löper högst risk för felaktiga utbetalningar, eftersom företag och andra externa aktörer med ekonomiska intressen är involverade.⁴⁴

Riksrevisionen har i en granskningsrapport från 2023 granskat om Arbetsförmedlingens kontroll av de subventionerade anställningarna är effektiv. De subventionerade anställningar som ingick i granskningen var nystartsjobb, introduktionsjobb och lönebidrag. De år som granskats är 2017–2022. Vid tidpunkten för granskningen hade etableringsjobb ännu inte fått sin första deltagare.⁴⁵

Av granskningsrapporten framgår det att flera risker kan kopplas till organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet, där

³⁹ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2024*, s. 79 och 80.

⁴⁰ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2024*, s. 83 och 84.

⁴¹ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2024*, s. 77.

⁴² Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2024*, s. 80.

⁴³ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2024*, s. 79.

⁴⁴ Prop. 2021/22 :1, utgiftsområde 2, s. 92.

⁴⁵ Riksrevisionen (RiR), *Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker*, 2023.

arbetsgivare, ibland i samförstånd med arbetstagaren, utnyttjar stöden för att nå högsta möjliga vinning.⁴⁶

Riksrevisionen bedömer att regeringen har utformat de subventionerade anställningarna på ett sätt som medför risker för missbruk och det gäller särskilt för nystartsjobben. Granskningen visar att kontrollnivån är lägre inom nystartsjobben än inom introduktionsjobb och lönebidrag, vilket beror på att förordningarna skiljer sig åt vad gäller kontroll inför beslut. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att säkerställa att riskerna i nystartsjobben motsvaras av anpassade krav på kontroll.⁴⁷

Riksrevisionen har identifierat följande risker för fel i de subventionerade anställningarna.

Skenanställning

En skenanställning innebär att arbete inte utförs alls eller endast i låg omfattning. För arbetsgivaren är syftet med en skenanställning att få ut ersättning från Arbetsförmedlingen. För arbetstagaren kan det vara ett sätt att kvalificera sig för ekonomiska stöd från andra välfärdssystem, exempelvis arbetslöshetsförsäkringen, eller att få en ”vit” anställning om personen arbetar svart eller bedriver kriminell verksamhet. Det förekommer också att arbetstagaren får en andel av bidraget som betalas ut till arbetsgivaren.

Dåliga arbetsvillkor

Att arbetstagaren har dåliga arbetsvillkor kan innebära att arbetsgivaren betalar för låg lön, att det saknas godkända försäkringar för arbetstagaren eller att det finns allvarliga brister i arbetsmiljön. Lönesubventionerna betalas ut till arbetsgivaren efter att arbetsgivaren registrerat lönen till den enskilde hos Skatteverket. Det är dock inte självklart att arbetsgivaren betalar ut samma summa som är registrerad till den enskilde. Det finns också risk för att arbetsgivaren inte tecknar de försäkringar för arbetstagare som är ett villkor för att få stödet.

⁴⁶ RiR, *Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker*, s. 24.

⁴⁷ RiR, *Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker*, s. 74 och 75.

Arbetstagare har inte rätt till insatsen

Denna risk består i att arbetstagaren inte uppfyller kraven som gäller för att få insatsen, exempelvis vad gäller nedsatt arbetsförmåga eller längd på arbetslösheten. En annan variant är att arbetsgivaren får ersättning trots att arbetstagaren är föräldraledig eller sjukskriven. Det finns också en risk kopplad till att den enskilde får en subventionerad anställning utan att ha rätt uppehållstillstånd eller arbetstillstånd, eller att tillstånden löper ut under anställningens gång.

Olämpliga arbetsgivare

Risken kopplad till olämpliga arbetsgivare handlar om att arbetsgivaren har begått brott eller andra förseelser kopplade till yrkesutövningen.

Icke tillåten relation mellan arbetsgivare och arbetstagare

En icke tillåten relation mellan arbetsgivare och arbetstagare kan vara att arbetstagaren hör till arbetsgivarens familj eller har stort inflytande i verksamheten. För vissa former av stöd finns det regler som ska förhindra att arbetsgivare anställer sina familjemedlemmar eller sig själva.

Dubbelfinansiering och för hög utbetalning av stöd

Risken innebär att arbetsgivaren får annat statligt stöd som är avsett för samma lönekostnader som de subventionerade anställningarna. Det finns en risk att civilsamhället kan bli överkompenserat genom både bidrag och lönesubventioner till de enskilda då föreningar och trossamfund är två subjekt som får många olika typer av stöd.

5.6 Arbetsförmedlingens kontrollbesök i nuläget

5.6.1 Nuvarande regelverk om kontrollbesök

Enligt 6 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska den arbetsgivare eller anordnare av ett arbetsmarknadspolitiskt program som tar emot eller har tagit emot stöd ge Arbetsförmedlingen eller den myndighet som Arbetsförmedlingen utser tillfälle att granska verksamheten som bedrivs och lämna de uppgifter som behövs för att granskningen ska kunna genomföras. Skyldigheten gäller även för arbetsgivare som har eller har haft anställda i etableringsjobb.

När bestämmelsen infördes angavs det i förarbetena att bestämmelsen ger lagstöd för granskning av arbetsgivare eller anordnare av program som tar emot ekonomiskt stöd inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program.⁴⁸ Av senare förarbeten framgår det att skyldigheten att låta sig granskas är motiverad av att det finns behov av att kunna granska verksamheter som får statligt stöd i syfte att kunna kontrollera och säkerställa att välfärdssystemen inte undergrävs av felaktiga utbetalningar.⁴⁹

Motsvarande reglering finns i förordningarna som reglerar arbetsgivarstöden, dvs. i 47 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, 32 § förordningen om särskilt anställningsstöd och 31 § förordningen (2018:43) om stöd för nystartsjobb.

När det gäller skyldigheten för arbetsgivare som har eller har haft anställda i etableringsjobb ansåg regeringen att, även om det inte är arbetsgivaren som är tänkt mottagare av stödet, det ändå är fråga om en form av subventionerad anställning. Det bör därför finnas en motsvarande skyldighet även för arbetsgivare som har anställda i etableringsjobb att låta sig granskas.⁵⁰

När det gäller Arbetsförmedlingens förutsättningar att göra kontrollbesök hos leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av myndigheten finns det stöd för kontrollbesök i de allmänna villkor för upphandlade arbetsmarknadspolitiska insatser som gäller förhållandet mellan Arbetsförmedlingen och leverantörer. Enligt avsnitt 12.1 i de allmänna villkoren kan

⁴⁸ Prop. 1999/2000:98, *Förnyad arbetsmarknadspolitik för delaktighet och tillväxt*, s. 77.

⁴⁹ Prop. 2019/20:117, s. 38.

⁵⁰ Prop. 2019/20:117, s. 38.

Arbetsförmedlingen göra uppföljning av insatsen utan föregående anmälan.⁵¹

Arbetsförmedlingen har i en hemställan till regeringen framfört att myndigheten behöver genomföra kontrollbesök i verksamhetslokaler eller på annan plats där den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bedrivs i syfte att klargöra om en arbetsgivare eller anordnare uppfyller förutsättningarna för stöd när övriga granskningsåtgärder inte kan ge tillräckligt säkra uppgifter.⁵² Arbetsförmedlingen framförde att författningarna som reglerar myndighetens verksamhet ger stöd för kontrollåtgärder, men att de inte innehåller ett uttalat stöd för kontrollbesök.

5.6.2 Besök som Arbetsförmedlingen genomför

Arbetsförmedlingen skiljer på å ena sidan arbetsplatsbesök som är bokade och som framför allt görs inför beslut om stöd och å andra sidan kontrollbesök som avser oannonserade fysiska besök som utförs av specifika medarbetare under pågående stödperiod. Arbetsförmedlingen gör även bokade besök under pågående stödperiod, s.k. uppföljande arbetsplatsbesök. Dessutom genomför Arbetsförmedlingen kontrollbesök hos leverantörer.

Bokade arbetsplatsbesök

Inför Arbetsförmedlingens beslut om introduktionsjobb, lönebidrag, skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare eller bidrag för personligt biträde eller till hjälpmedel gör myndigheten arbetsplatsbesök på bokad tid hos arbetsgivare och anordnare. En grundläggande förutsättning för att beviljas dessa ekonomiska stöd är att det finns en dokumenterad funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga hos den som stödet avser. Det huvudsakliga syftet med arbetsplatsbesöket är att öka förutsättningarna för delaktighet och involvering i dialogen om anpassning. Ett annat syfte är att utreda vilket behov av anpassningar och stöd den enskilde har och i vilken

⁵¹ Arbetsförmedlingen, *Allmänna villkor för upphandlade arbetsmarknadspolitiska insatser*, (version 2024-12-09) 2024.

⁵² Arbetsförmedlingen, *Hemställan. Om behovet av förtydligande lagstöd för Arbetsförmedlingens kontrollbesök*, 2024.

omfattning arbetsförmågan är nedsatt i relation till det aktuella arbetet.

Arbetsförmedlingen gör inga arbetsplatsbesök inför beslut om nystartsjobb eller etableringsjobb.

När det gäller stöd där Arbetsförmedlingen gör arbetsplatsbesök före beslut förekommer det också att myndigheten gör uppföljande arbetsplatsbesök för att säkerställa att syftet med insatsen uppfylls, dvs. att det fungerar för arbetstagaren med de anpassningar och insatser som har satts in.

Oannonserade kontrollbesök hos arbetsgivare

I slutet av december 2021 fattade Arbetsförmedlingen beslut om att inleda en tidsbegränsad pilotverksamhet med oannonserade kontrollbesök hos arbetsgivare med pågående beslut om arbetsgivarstöd från Arbetsförmedlingen. Pilotprojektet pågick från september 2022 till och med den 31 december 2023. Arbetsförmedlingen beslutade att verksamheten med oanmälda kontrollbesök därefter skulle bedrivas permanent.

Under perioden september 2022 till och med augusti 2024 har Arbetsförmedlingen genomfört totalt 2 107 kontrollbesök. Vid 525 av dessa besök har inspektörerna rapporterat misstanke om fel. Det innebär att det upptäcktes någon avvikelse vid en fjärdedel av besöken. Att en misstanke om fel rapporteras vid ett kontrollbesök innebär, enligt Arbetsförmedlingen, inte att beslutet om stöd upphävs och att det fattas beslut om återkrav. En misstanke om fel betyder inte att det rör sig om ett konstaterat fel. Resultatet av en utredning efter en rapporterad misstanke om fel är avhängigt en rad faktorer, inte bara kontrollbesöket. Arbetsförmedlingen uppger dock att observationer från ett kontrollbesök ofta ger ett bättre bevisläge jämfört med vad som kan nås med enbart skrivbordsutredningar som verktyg.

Arbetsförmedlingen har framfört till utredningen att myndigheten har gjort kontrollbesök hos arbetsgivare som har pågående stödperioder i stödformerna lönebidrag (tre former), introduktionsjobb samt nystartsjobb. Vid de 2 107 besöken fanns det vid 740 pågående beslut om lönebidrag, vid 238 beslut om introduktionsjobb och vid 1 434 beslut om nystartsjobb.

När det gäller inom vilka stödformer som det upptäcktes fel som ledde till återkrav var det 328 inom nystartsjobb, 68 inom lönebidrag och 31 inom introduktionsjobb.

Ett allt vanligare fel som upptäcks är att arbetsgivaren inte följer överenskommer med Arbetsförmedlingen avseende exempelvis arbetsuppgifter och anpassningar. Det kan också handla om att arbetsgivaren bryter mot anställningsavtal och kollektivavtal, särskilt vad gäller ob-ersättning och övertidsersättning. Att fler sådana fel upptäcks beror enligt Arbetsförmedlingen på att inspektörerna fått mer rutin och erfarenhet och på att det genomförs allt fler besök tillsammans med andra myndigheter. Vid dessa besök är det enklare för inspektörerna att prata med arbetsgivare och arbetstagare var för sig än vad som är möjligt vid egna kontrollbesök.⁵³

Ett annat vanligt fel som upptäcks är misstankar om skenanställning eller att arbetsgivaren helt eller delvis saknar verksamhet. Det förekommer också att det vid besök framkommer att arbetstagaren är ägare, verklig företrädare eller på annat sätt har väsentligt inflytande över verksamheten. Vid ett antal besök har det också upptäckts att arbetstagaren redan arbetade där när beslutet om stöd fattades. Gemensamt för alla dessa typer av fel är att de är svåra att upptäcka och belägga genom enbart skrivbordsutredningar.⁵⁴

Kontrollbesök hos leverantörer

Under 2024 genomförde Arbetsförmedlingen 1 500 fysiska kontrollbesök hos leverantörer av arbetsmarknadstjänster. De flesta brister som upptäcktes under 2024 kunde enkelt åtgärdas inom det löpande arbetet och ledde inte till några utredningsrapporter eller sanktioner. Under 2024 ledde myndighetens klagomålsutredningar och granskningar av leverantörer till 1 012 sanktionsbeslut, 931 beslut om vite, enstaka vite eller löpande vite samt 16 beslut om hävning av avtal.⁵⁵ Under 2023 genomfördes 1 854 besök hos leverantörer av förmedlingsinsatsen Rusta och matcha. Vid besöken kontrollerades det om

⁵³ Arbetsförmedlingens rapport *Arbetet mot felaktiga utbetalningar. 1 januari – 30 juni 2024*, 2024, s. 11.

⁵⁴ Arbetsförmedlingens rapport *Arbetet mot felaktiga utbetalningar. 1 januari – 30 juni 2024*.

⁵⁵ Arbetsförmedlingen, "Kontroller gör leverantörsmarknaden bättre", [nyhet publicerad 29 januari 2025] hämtad den 26 mars 2025, <https://arbetsformedlingen.se/for-leverantorer/nyheter-for-leverantorer/nyheter-for-leverantorer/2025-01-29-kontroller-gor-leverantorsmarknaden-battre>.

lokalen fanns, om den var bemannad och om lokalen uppfyllde krav enligt utarbetad checklista. Vid 15 besök saknades det lokal på angiven adress. Vid 158 besök saknades det personal på plats, men i 21 av dessa kom personal efter kontakt. Av de besökta lokalerna var det 698 som inte uppfyllde kraven enligt checklistan.⁵⁶

5.7 Andra regelverk om kontrollbesök

Ett antal myndigheter, bl.a. Skatteverket och Försäkringskassan, har författningsreglerat stöd för att göra besök hos enskilda. I bestämmelserna regleras det exempelvis var, när och hur kontrollbesök får göras och vilka förutsättningar som i övrigt gäller. Skatteverket har, för olika delar av sin verksamhet, olika författningsreglerade stöd för att genomföra kontrollbesök. Även de olika tillsynsmyndigheterna har författningsreglerat stöd för att besöka enskilda.

5.7.1 Grundläggande bestämmelser för myndigheters möjligheter att besöka enskilda

Enligt 2 kap. 6 § första stycket regeringsformen är varje medborgare skyddad mot bl.a. husrannsakan och liknande intrång från det allmänna. Med husrannsakan avses alla undersökningar som myndighet gör av hus, rum eller slutet förvaringsställe oavsett syftet med undersökningen.⁵⁷ Enligt 2 kap. 20 och 21 §§ regeringsformen får skyddet mot intrång bara begränsas genom lag och för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle.

Tillämpningsområdet för bestämmelsen i 2 kap. 6 § första stycket regeringsformen är inte begränsat till enskilds bostad, utan kan åberopas även avseende åtgärder i enskilds verksamhetslokal. En åtgärd bedöms dock som känsligare om den företas i en bostad än i en verksamhetslokal, vilket ställer högre krav när så sker i en bostad. I regleringar om offentlig tillsyn är det vanligt att tillträdesrätten av rätts-säkerhetsskäl uttryckligen begränsas till att inte avse bostäder.⁵⁸

⁵⁶ Arbetsförmedlingen, "Fysiska kontrollbesök gör arbetsmarknadstjänster bättre", [nyhet publicerad den 11 mars 2024] hämtad den 15 november 2024, <https://arbetsformedlingen.se/for-leverantorer/nyheter-for-leverantorer/nyheter-for-leverantorer/2024-03-11-fysiska-kontrollbesok-gor-arbetsmarknadstjanster-battre>.

⁵⁷ Prop. 1975/76:209, om ändring i regeringsformen, s. 147.

⁵⁸ Prop. 2013/14:10, Vissa frågor om förfarandet avseende skatt på alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter, s. 109.

Ett liknande skydd har enskilda genom artikel 8 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, enligt vilken var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Rättigheten kan under vissa förutsättningar begränsas av offentlig myndighet. Begränsningen får bara göras med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till vissa särskilt angivna intressen, exempelvis landets ekonomiska välbefinnande och till förebyggande av oordning eller brott.

5.7.2 Lagstadgad rätt att med tvång få tillträde till bostäder

I vissa fall har myndigheter en lagstadgad rätt att med tvång få tillträde till en privatbostad, exempelvis när Polismyndigheten genomför en husrannsakan med stöd av 28 kap. rättegångsbalken eller med stöd av polislagen (1984:387), när Kronofogdemyndigheten genomför en utmätningsförrättning med stöd av utsökningsbalken eller i vissa angivna fall vid kontroll enligt 8 kap. 12 § djurskyddslagen (2018:1192) och 28 kap. 6 § miljöbalken.

5.7.3 Lagstadgad möjlighet att genomföra besök i verksamhetslokaler utan tvång

I skatteförfarandelagen (2011:1244) finns bestämmelser om Skatteverkets möjligheter att göra kontrollbesök avseende lagens system för kassaregister, personalliggare och torg- och marknadshandel. Även i lagen (2020:548) om omställningsstöd och i lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete finns bestämmelser om Skatteverkets möjligheter att genomföra kontrollbesök. Inte i något av dessa fall får Skatteverket genomföra besöken med tvång, dvs. utan samtycke från den som ska kontrolleras.

Personalliggare

Enligt 42 kap. 8 § skatteförfarandelagen får Skatteverket besluta om kontrollbesök för vissa i bestämmelsen angivna syften. Kontrollbesök får bara genomföras i verksamhetslokaler eller på bygg-

arbetsplatser. Kontrollbesök på en byggarbetsplats får dock inte genomföras i en lägenhet som är avsedd att helt eller till en inte oväsentlig del användas som bostad.

I 42 kap. 8 a § skatteförfarandelagen regleras vilka befogenheter Skatteverket har vid besöket. Skatteverket får begära att en person som utför eller kan antas utföra arbetsuppgifter i verksamheten styrker sin identitet. Myndigheten får vid kontrollbesök på en byggarbetsplats även fråga en sådan person för vilken näringsidkares räkning han eller hon utför arbetsuppgifter. De uppgifter som lämnas får stämmas av mot personalliggaren.

Enligt 42 kap. 10 § skatteförfarandelagen behöver den som ska kontrolleras inte underrättas om beslutet före kontrollbesöket.

Kassaregister

Enligt 42 kap. 6 § skatteförfarandelagen får Skatteverket besluta om kontrollbesök för att kontrollera att den som är eller kan antas vara skyldig att använda kassaregister fullgör sina eventuella skyldigheter. Myndigheten får vid ett sådant besök göra kundräkning, kontrollköp, kvittokontroll och kassainventering. Kontrollbesök får bara genomföras i verksamhetslokaler som allmänheten har tillträde till. Kundräkning får även göras på en allmän plats i anslutning till en sådan lokal.

Enligt 42 kap. 10 § skatteförfarandelagen behöver den som ska kontrolleras inte underrättas om beslutet före kontrollbesöket.

Kontrollbesök torg- och marknadshandel

Enligt 42 kap. 9 § skatteförfarandelagen får Skatteverket besluta om kontrollbesök för att identifiera en person som bedriver eller kan antas bedriva torg- och marknadshandel. Myndigheten får vid ett sådant besök kontrollera godkännande för F-skatt och ställa frågor om verksamheten. Kontrollbesöket får bara genomföras där torg- och marknadshandel bedrivs.

Enligt 42 kap. 10 § skatteförfarandelagen behöver den som ska kontrolleras inte underrättas om beslutet före kontrollbesöket.

Stöd vid korttidsarbete

I lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete finns bestämmelser om stöd som syftar till att stödja sysselsättningen och dämpa arbetslösheten i synnerligen djup lågkonjunktur samt stöd till arbetsgivare som på grund av tillfälliga och allvarliga ekonomiska svårigheter i samband med covid-19-pandemin behövde införa korttidsarbete.

Enligt 35 § ska en arbetsgivare som har ansökt om eller fått stöd ge Skatteverket tillfälle att granska verksamheten med avseende på arbetsgivarens rätt till stöd och lämna de uppgifter som behövs för granskningen.

Enligt 36 a § får Skatteverket besluta om kontrollbesök för att kontrollera att en arbetsgivare som har ansökt om eller fått stöd är berättigad till stöd. Kontrollbesök får bara genomföras i verksamhetslokaler och på annan plats där arbetsgivaren bedriver verksamhet. Kontrollbesök får dock inte genomföras i en lägenhet som är avsedd att helt eller till en inte oväsentlig del användas som bostad.

Enligt 36 a § andra stycket får Skatteverket vid kontrollbesöket begära att en person som utför eller kan antas utföra arbetsuppgifter i verksamheten styrker sin identitet. Skatteverket får vid besöket även ställa frågor om verksamheten. De uppgifter som lämnas får kontrolleras mot uppgifterna i ansökan om preliminärt stöd och anmälan om avstämning.

Enligt 36 a § tredje stycket behöver den som ska kontrolleras inte underrättas om beslutet före kontrollbesöket. Kontrollbesöket ska genomföras på ett sådant sätt att verksamheten inte hindras i onödan.

Omställningsstöd

I lagen (2020:548) om omställningsstöd finns bestämmelser om ekonomiskt stöd till företag som fick minskad omsättning som en följd av spridningen av sjukdomen covid-19.

Enligt 8 § ska ett företag som har ansökt om eller fått omställningsstöd ge Skatteverket tillfälle att granska verksamheten med avseende på företagets rätt till stöd och lämna de uppgifter som behövs för granskningen.

Enligt 13 § första stycket får Skatteverket besluta om kontrollbesök för att kontrollera att det företag som har ansökt om eller

fått omställningsstöd har rätt till sådant stöd. Kontrollbesök får bara genomföras i verksamhetslokaler. Kontrollbesök får dock inte genomföras i en lägenhet som är avsedd att helt eller till en inte oväsentlig del användas som bostad.

Enligt 13 § andra stycket får Skatteverket vid kontrollbesöket kontrollera sådant räkenskapsmaterial och andra handlingar som kan ligga till grund för beslut om omställningsstöd. Skatteverket får vid besöket ställa frågor om verksamheten till en behörig företrädare för företaget. De uppgifter som lämnas får kontrolleras mot uppgifterna i ansökan om omställningsstöd.

Enligt 13 § tredje stycket behöver den som enligt ett beslut om kontrollbesök ska kontrolleras inte underrättas om beslutet före besöket. Kontrollbesöket ska genomföras på ett sådant sätt att verksamheten inte hindras i onödan.

5.7.4 Lagstadgad möjlighet att genomföra besök i bostäder utan tvång

Grundlagsskyddet mot husrannsakan och liknande intrång (jfr avsnitt 5.7.1) gäller bara påtvingade ingrepp. En myndighet kan alltså göra hembesök hos en enskild under förutsättning att han eller hon samtycker till besöket. I vissa författningar har myndigheter emellertid en författningsreglerad möjlighet att få tillträde till en bostad utan att det rör sig om en tvångsåtgärd. Det innebär att myndigheten, trots den författningsreglerade möjligheten, inte har rätt att genomföra besöket om den enskilde motsätter sig det.⁵⁹

I det följande redogörs för när Skatteverket respektive Försäkringskassan i kontrollsyfte får genomföra besök i bostäder samt när Inspektionen för vård och omsorg (IVO) i sin tillsyn får göra besök i den assistansberättigades bostad. Det redogörs också för när Arbetsmiljöverket får göra inspektionsbesök i fråga om arbete som utförs i hemmet.

⁵⁹ SOU 2024:61, *Effektivare kontrollmöjligheter i systemen för rot, rut, grön teknik och personalliggare*, s. 248.

Försäkringskassans möjligheter till besök enligt socialförsäkringsbalken

Enligt 110 kap. 13 § första stycket socialförsäkringsbalken ska den handläggande myndigheten (bl.a. Försäkringskassan) se till att ärendena blir utredda i den omfattning som deras beskaffenhet kräver.

I 110 kap. 14 § socialförsäkringsbalken regleras de befogenheter som den handläggande myndigheten har för att uppfylla denna utredningsskyldighet.

Enligt 110 kap. 14 § första stycket 2 socialförsäkringsbalken får den handläggande myndigheten besöka den försäkrade när det behövs för bedömningen av frågan om ersättning eller i övrigt för tillämpningen av socialförsäkringsbalken.

Enligt 110 kap. 53 § socialförsäkringsbalken får ersättning dras in eller sättas ned om en enskild utan giltig anledning vägrar medverka vid sådana utredningsåtgärder enligt 110 kap. 14 § socialförsäkringsbalken som har betydelse för rätten till eller storleken av ersättningen.

Skatteverkets möjligheter att göra kontrollbesök enligt folkbokföringslagen.

Enligt 32 a § folkbokföringslagen (1991:481) får Skatteverket besluta om kontrollbesök för att kontrollera en persons bosättning, om det behövs för bedömningen av frågan om folkbokföring. Ett sådant kontrollbesök får bara genomföras där den enskilde är folkbokförd, har uppgett sig vara bosatt eller där det annars finns anledning att anta att han eller hon är bosatt. Om det finns skäl för det får Skatteverket också besluta om kontrollbesök på en fastighet eller i en lägenhet för att kontrollera vilka som kan anses bosatta där. Skatteverket får vid kontrollbesök begära att de personer som befinner sig på fastigheten eller i lägenheten lämnar uppgift om sin identitet.

Av 32 b § folkbokföringslagen framgår att Skatteverket inte behöver lämna någon underrättelse om ett beslut om kontrollbesök före besöket. Vidare framgår det att kontrollbesök ska genomföras på ett sådant sätt att det innebär så litet intrång för den enskilde som möjligt.

Inspektionen för vård och omsorgs möjlighet att besöka den som beviljats assistansersättning

När assistansersättning har beviljats och assistansen utförs av någon som är närstående till eller lever i hushållsgemenskap med den assistansberättigade och som inte är anställd av kommunen ska IVO, enligt 51 kap. 16 a § socialförsäkringsbalken, få tillträde till bostaden för att inspektera assistansen enligt 26 d § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. För tillträde till bostäder krävs det, enligt 26 d § lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, att den eller de boende lämnar sitt samtycke till inspektionen.

Enligt 110 kap. 57 § socialförsäkringsbalken får assistansersättningen dras in eller sättas ned om den försäkrade vid upprepade tillfällen utan giltig anledning vägrar att medverka till IVO:s inspektion enligt 51 kap. 16 a § socialförsäkringsbalken.

Arbetsmiljöverkets möjligheter att göra inspektionsbesök i fråga om arbete som utförs i hemmet

Enligt 7 kap. 5 § arbetsmiljölagen (1977:1160) ska tillsynsmyndigheten, dvs. Arbetsmiljöverket, för tillsyn enligt lagen, ges tillträde till arbetsställe och får där göra undersökningar och ta prov.

I fråga om arbete som utförs i hemmet ska inspektionsbesök, enligt 15 § tredje stycket arbetsmiljöförordningen (1977:1166), ske endast på begäran av den arbetsgivare eller arbetstagare som berörs, eller om det finns någon annan särskild anledning till det. Motsvarande ska gälla för arbete som utförs av den som driver verksamhet utan arbetstagare eller utan att ha annan arbetstagare anställd än familjemedlem.

5.8 Arbetsförmedlingens behov av kontrollbesök

Arbetsförmedlingen administrerar och betalar ut statliga medel på både offentligrättslig och civilrättslig grund. Varje år beslutar myndigheten om och betalar ut cirka 18–20 miljarder kronor i olika ekonomiska stöd och ersättningar till arbetsgivare, anordnare och leverantörer. Som beslutande och utbetalande myndighet är Arbets-

förmedlingen måltavla för oseriösa aktörer som på olika sätt försöker få tillgång till bidrag och ersättningar, dels i rollen som arbetsgivare, dels i rollen som extern leverantör av arbetsmarknadspolitiska insatser. Arbetsförmedlingen har en viktig uppgift att förhindra att oseriösa aktörer tar sig in i systemet och får del av offentliga medel.⁶⁰

När det gäller subventionerade anställningar får Arbetsförmedlingen lämna ekonomiskt bidrag till en arbetsgivare för lönekostnader vid insatsen lönebidrag och vid insatsen skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare, stöd för arbetsgivare som anställer personer som uppfyller villkoren för ett nystartsjobb, ekonomiskt stöd till en arbetsgivare som anställer en person som anvisats till programmet särskilt anställningsstöd i form av introduktionsjobb samt statlig ersättning för arbete i etableringsjobb.

När det gäller leverantörer, som genom avtal med Arbetsförmedlingen har i uppdrag att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser, betalar Arbetsförmedlingen ut ersättning enligt det avtal som ingåtts mellan parterna.

Arbetsförmedlingen betalar således ut statliga medel både inom ramen för förvaltningsbeslut om stöd och inom ramen för civilrättsliga avtal. I båda fallen kan det finnas behov av att säkerställa att utbetalda medel lämnas för avsedda ändamål.

5.8.1 Kontrollbesök hos arbetsgivare och anordnare

Utredningens bedömning: Arbetsförmedlingen behöver i vissa fall kunna genomföra kontrollbesök hos arbetsgivare och anordnare för att kontrollera om förutsättningarna för stöd är uppfyllda. Nuvarande reglering är inte tillräckligt tydlig när det gäller Arbetsförmedlingens förutsättningar för att göra kontrollbesök hos dessa aktörer.

⁶⁰ Arbetsförmedlingen, *Motverka felaktiga utbetalningar till företag. Slutrapport enligt regleringsbrev 2024, 2025.*

Skälen för utredningens bedömning

Arbetsförmedlingen behöver i vissa fall kunna genomföra kontrollbesök hos arbetsgivare och anordnare

Av utredningens direktiv framgår att det är viktigt att Arbetsförmedlingen genom olika granskningsåtgärder har möjlighet att säkerställa att det stöd som lämnas till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser endast används för avsett ändamål. Kontrollbesök pekas ut som en effektiv åtgärd i en sådan granskning.

Av avsnitt 5.5.1 framgår att det är en stor beloppsmässig skillnad mellan skattade felaktiga utbetalningar och konstaterade felaktiga utbetalningar. Det stora gapet tyder på att det finns ett stort mörkertal, att det är många felaktiga utbetalningar som aldrig upptäcks. En möjlighet att göra fysiska kontrollbesök på den plats där verksamheten bedrivs skulle kunna vara ett användbart verktyg för att upptäcka fler felaktiga utbetalningar. De kontrollbesök som Arbetsförmedlingen hittills har genomfört ger stöd för att myndigheten faktiskt upptäcker felaktiga utbetalningar vid besöken, se avsnitt 5.6.2. Kontrollbesöken kan således anses ändamålsenliga.

Det har också i flera olika sammanhang påtalats att Arbetsförmedlingen har behov av förbättrade kontrollmöjligheter. Som utredningen redogjort för i avsnitt 5.5.2 har Riksrevisionen bedömt att det finns brister i Arbetsförmedlingens kontroll av subventionerade anställningar. Riksrevisionen rekommenderade därför bl.a. att regeringen ska se till att säkerställa att riskerna i nystartsjobben motsvaras av anpassade krav på kontroller.⁶¹

Arbetsförmedlingen har under våren 2024 lämnat in en hemställan om behov av tydligare lagstöd för myndighetens kontrollbesök, se avsnitt 5.6.1. Arbetsförmedlingen har då framfört att myndigheten behöver kunna göra besök på den plats där arbetsgivaren eller anordnaren bedriver sin verksamhet när övriga granskningsåtgärder inte är tillräckliga. Vid ett kontrollbesök har myndigheten möjlighet att bl.a. upptäcka skenanställningar, att arbetsplatsen inte existerar eller allvarliga brister i arbetsmiljön.

Arbetsförmedlingen har till utredningen fört fram behov av att bl.a. kunna göra följande.

⁶¹ RiR, *Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker*.

- Kontrollera att verksamheten överhuvudtaget existerar.
- Kontrollera att den enskilde som stödet avser arbetar i verksamheten, antingen genom att påträffa den enskilde eller genom att observera andra tecken på att den enskilde arbetar där.
- Kontrollera arbetsmiljön.
- Kontrollera att arbetsgivaren eller anordnaren, i förekommande fall, har gjort nödvändiga anpassningar i arbetsmiljön, att den enskilde får handledning samt att den enskilde utför de arbetsuppgifter som anges i beslutet.
- Kontrollera att den arbetssökande utför de arbetsuppgifter och arbetsmoment som finns beskrivna i överenskommelse om arbets träning och förstärkt arbetsträning.
- Kontrollera arbetsfördelningen på arbetsplatsen i syfte att upptäcka om den som stödet avser är den verkliga företrädaren eller har väsentligt inflytande över verksamheten.
- Kontrollera olika dokument, exempelvis personalliggare och scheman. Genom att granska dokumenten på plats ökar chansen att upptäcka om de är manipulerade eller framställda enbart för kontrolländamål.
- Få möjlighet att prata med arbetstagaren och arbetsgivaren utan att de har förberett sig. Kunna fråga om arbetstider, semestrar, hur lönen utbetalas, sjukfrånvaro m.m.

Som framgår av avsnitt 5.6.2 är de tre vanligaste felen som rapporteras vid kontrollbesök att arbetsgivaren eller anordnaren inte bedriver någon verksamhet, att den enskilde som stödet avser inte arbetar hos arbetsgivaren eller anordnaren samt att arbetsgivaren eller anordnaren inte följer lönenivån eller andra villkor i kollektivavtalen eller inte följer det som överenskommits med Arbetsförmedlingen.

Vilka villkor som ska vara uppfyllda för att en arbetsgivare eller anordnare ska beviljas ekonomiskt stöd varierar mellan de olika stöden. Det innebär också att behovet av vilka kontroller som behöver göras varierar mellan de olika stöden. Att arbetsgivaren eller anordnaren bedriver verksamhet eller att den enskilde som stödet

avser arbetar i verksamheten är dock grundläggande förutsättningar som behöver vara uppfyllda för att beviljas samtliga lönestöd.

Enligt utredningens bedömning är de förhållanden som Arbetsförmedlingen uppger att myndigheten kan upptäcka vid ett kontrollbesök typiskt sett sådana förhållanden som borde vara lättare att upptäcka vid besök på den plats där verksamheten bedrivs än vid en skriftlig kontroll. Om arbetsgivaren eller anordnaren tillsammans med arbetstagaren är ute efter att missbruka stödet kommer de svar som lämnas på Arbetsförmedlingens skriftliga frågor sannolikt inte leda till att myndigheten upptäcker hur de verkliga förhållandena ser ut. Ett kontrollbesök skulle i dessa fall ge ett bättre underlag för beslut.

Som utredningen redogjort för i avsnitt 5.7.3 har Skatteverket möjlighet att göra besök för att kontrollera att de företag som har ansökt om eller fått omställningsstöd har rätt till sådant stöd. Av förarbetena till den bestämmelsen framgår det att omställningsstöd kan uppgå till mycket stora belopp och att det är viktigt för systemets legitimitet och för risken för missbruk att stödet lämnas på korrekta grunder och med rätt belopp. Stödet behöver därför omgärdas av välavvägda mekanismer som möjliggör effektiv kontroll av utbetalningarna.⁶²

Liksom det stöd som Skatteverket lämnar till företag inom ramen för lagen om omställningsstöd kan de ekonomiska stöd som Arbetsförmedlingen beslutar om och lämnar till arbetsgivare och anordnare uppgå till stora belopp. Om förutsättningarna för stöd inte är uppfyllda kan en arbetsgivares eller anordnares ansökan avslås eller ett beviljat stöd omprövas. Arbetsförmedlingen behöver därför ges goda förutsättningar att kontrollera att stödet kommer att användas eller används för avsett ändamål. Genom en effektiv kontroll kan risken för missbruk minimeras.

Enligt utredningens bedömning framstår det som rimligt att Arbetsförmedlingen ges motsvarande befogenhet som Skatteverket har när det gäller möjligheten till kontrollbesök av omställningsstöd (se avsnitt 5.7.3), då dessa stöd i flera avseenden liknar varandra.

Förutom att kunna upptäcka att förutsättningarna för stöd inte är uppfyllda kan arbetsgivares och anordnares kännedom och vetenskap om att Arbetsförmedlingen får genomföra kontrollbesök ha

⁶² Prop. 2019/20:181, *Extra ändringsbudget för 2020 – Förstärkt stöd till välfärd och företag, insatser mot smittspridning och andra åtgärder med anledning av coronaviruset*, s. 52.

en preventiv och förebyggande effekt mot medvetet missbruk av stöden. Att stöden kontrolleras kan också bidra till att stärka förtroendet för myndigheten och för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Mot bakgrund av ovan beskrivna grunder bedömer utredningen att Arbetsförmedlingen i vissa fall har behov av att göra kontrollbesök hos arbetsgivare eller anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser.

Nuvarande reglering är inte tillräckligt tydlig

Det arbetsmarknadspolitiska regelverket innehåller inte någon uttrycklig reglering om kontrollbesök. Enligt 6 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten har stödmottagare samt arbetsgivare som har eller har haft anställda i etableringsjobb en skyldighet att låta Arbetsförmedlingen granska den verksamhet som bedrivs. Vad granskningen ska bestå i uttrycks dock inte närmare.

Arbetsförmedlingen har bedömt att det nuvarande regelverket ger stöd för att göra oannonserade kontrollbesök hos arbetsgivare och anordnare som har pågående beslut om stöd från Arbetsförmedlingen men inte inför beslut. Arbetsförmedlingen anser vidare att det saknas tydlighet kring vilka befogenheter myndigheten har vid kontrollbesök och vad myndigheten kan kräva från arbetsgivaren eller anordnaren.⁶³

Eftersom kontrollbesök är en ingripande åtgärd mot enskilda är det enligt utredningens bedömning viktigt att Arbetsförmedlingen ges ett tydligt författningsstöd för när, var, hur och i vilket syfte myndigheten ska få besluta och genomföra kontrollbesök hos arbetsgivare och anordnare. Det finns därför behov av ett tydligare författningsstöd för Arbetsförmedlingens kontrollbesök.

⁶³ Arbetsförmedlingen, *Oannonserade kontrollbesök. Utvärdering pilotprojekt*, 2023, s. 6 och 18.

5.8.2 Kontrollbesök hos leverantörer

Utredningens bedömning: Arbetsförmedlingen har behov av att göra kontrollbesök hos leverantörer som på uppdrag av myndigheten levererar arbetsmarknadspolitiska insatser. Arbetsförmedlingens möjligheter att göra kontrollbesök hos leverantörer varken behöver eller bör författningsregleras.

Skälen för utredningens bedömning

Arbetsförmedlingen har behov av att göra kontrollbesök hos leverantörer i vissa fall

Ett antal av de arbetsmarknadspolitiska insatserna utförs av leverantörer på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Förhållandet mellan Arbetsförmedlingen och leverantörerna regleras genom civilrättsliga avtal.

Arbetsförmedlingen har beskrivit att en granskning under hösten 2023 gav indikationer på att ett antal leverantörer systematiskt utnyttjade rådande system för att få tillgång till ersättningar och bidrag. Det förekom exempelvis skenanställningar och samarbeten mellan olika leverantörer eller mellan leverantörer och arbetsgivare.⁶⁴

Arbetsförmedlingens kontroll och uppföljning av leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser sker på många sätt, bl.a. genom att utreda klagomålsärenden mot leverantörer. Arbetsförmedlingen genomför även analyser av leverantörers avvikelserapportering om deltagares frånvaro m.m.⁶⁵

Den typen av brister i uppfyllandet av avtalsvillkor som kunde upptäckas vid besök som genomfördes under 2023 och 2024 är svåra att märka på andra sätt än genom oannonserade besök. Utredningen bedömer därför att Arbetsförmedlingen har ett behov av att göra sådana besök hos leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser.

⁶⁴ Arbetsförmedlingen, *Organiserad brottslighet. En lägesbild 2024*, 2024, s. 7.

⁶⁵ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2024*, s. 88.

Det finns inget behov av att författningsreglera Arbetsförmedlingens möjligheter att göra kontrollbesök hos leverantörer

Arbetsförmedlingens möjligheter att genomföra kontrollbesök hos leverantörer regleras i avtal. Enligt Arbetsförmedlingens avtal med leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser kan myndigheten göra uppföljning av insatsen utan föregående anmälan.⁶⁶

Mot bakgrund av att förhållandet mellan leverantörerna och Arbetsförmedlingen regleras i civilrättsliga avtal bedömer utredningen att det inte finns något behov av att författningsreglera kontrollbesök hos leverantörerna. Arbetsförmedlingen har framfört till utredningen att det inte finns något behov av att ytterligare reglera kontrollbesök hos leverantörer. Under utredningens arbete har utredningen varit i kontakt med ett stort antal leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen. I dessa kontakter har det inte framkommit någonting som tyder på att leverantörerna uppfattar villkoret om kontrollbesök som oskäligt. Det har således inte heller från leverantörernas sida framförts behov av att författningsreglera kontrollbesök.

Enligt utredningen framstår det även som principiellt tveksamt att införa en offentligrättslig föreskrift som skulle tillämpas vid sidan av det civilrättsliga avtalet som i övrigt reglerar avtalsparternas rättigheter och skyldigheter.

5.9 När, hur, var och i vilket syfte kontrollbesök ska få genomföras

5.9.1 Det finns ingen allmängiltig definition av begreppet kontrollbesök

I utredningens direktiv har det inte närmare definierats vad som avses med kontrollbesök. Det finns inte heller någon allmängiltig definition av kontrollbesök i nu gällande lagstiftning, exempelvis i skatteförfarandelagen eller i lagen om stöd vid korttidsarbete. Det innebär att de myndigheter som har författningsreglerade möjligheter att göra kontrollbesök inte har enhetliga befogenheter att vidta åtgärder inom ramen för sina kontrollbesök. Eftersom begreppet kon-

⁶⁶ Arbetsförmedlingen, *Allmänna villkor för upphandlade arbetsmarknadspolitiska insatser*, punkt 12.1

trollbesök inte har samma innebörd i alla regelverk måste det i varje enskild författning beskrivas vad just den aktuella myndigheten ska få göra vid ett kontrollbesök. Det behöver preciseras när, var och hur ett kontrollbesök ska få göras och även vilka åtgärder den kontrollerande myndigheten ska få vidta vid ett sådant besök.

När det gäller Arbetsförmedlingens möjligheter att göra kontrollbesök hos arbetsgivare och anordnare för att kontrollera om förutsättningarna för ekonomiskt stöd är uppfyllda behöver det därför utredas vilka behov myndigheten har av olika åtgärder i samband med sådana kontrollbesök. Därefter behöver det regleras vad kontrollbesöket ska innefatta. Arbetsförmedlingens behov och den förväntade nyttan av kontrollbesöket måste vägas mot enskildas integritetsintresse.

5.9.2 Proportionalitetsprincipen gäller

Utredningens bedömning: Proportionalitetsprincipen behöver beaktas när förslag om reglering avseende kontrollbesök övervägs och utformas.

Proportionalitetsprincipen i förvaltningslagen gäller för Arbetsförmedlingens ärendehandläggning. Det innebär att Arbetsförmedlingen behöver tillämpa den vid bedömningen av om kontrollbesök får göras i det enskilda fallet.

Skälen för utredningens bedömning

Det finns vissa allmänna och grundläggande förvaltningsrättsliga principer som gäller för alla förvaltningsmyndigheters ärendehandläggning. En av dessa är proportionalitetsprincipen som kommer till uttryck i 5 § tredje stycket förvaltningslagen (2017:900).

Proportionalitetsprincipen innebär ett skydd för enskilda intressen mot en ensidig prioritering av det allmännas önskemål vid myndigheternas agerande.⁶⁷ Det innebär att inga åtgärder i det allmännas intresse får vidtas utan att motstående enskilda intressen samtidigt beaktas. Man behöver hitta en rimlig balans (proportionalitet) mel-

⁶⁷ Ahlström, Förvaltningslagen (2017:900) 5 §, Karnov (JUNO) (besökt 2025-03-26).

lan fördelarna för det allmänna och de nackdelar som en viss åtgärd innebär för den enskilde.⁶⁸

Av direktiven framgår att en effektiv och välfungerande kontrollverksamhet behöver vägas mot det integritetsintrång som en sådan åtgärd innebär för den enskilde arbetsgivaren eller anordnaren, särskilt vid oanmälda kontrollbesök på en verksamhetsplats som också är avsedd som bostad.

Det är inte bara rättstillämparen som behöver beakta proportionalitetsprincipen, det behöver även lagstiftaren göra vid utformningen av nya regelverk som innebär ingrepp i enskildas intressen. De intressen som behöver vägas mot varandra när det gäller Arbetsförmedlingens möjligheter att göra kontrollbesök hos arbetsgivare och anordnare är det allmännas intresse av en effektiv och välfungerande kontrollverksamhet för att motverka felaktiga utbetalningar och det integritetsintrång som ett kontrollbesök innebär för den enskilde arbetsgivaren, anordnaren och arbetstagaren.

Eftersom det inte finns någon allmängiltig definition av kontrollbesök går det inte att på ett generellt plan bedöma om Arbetsförmedlingens kontrollbesök är en proportionerlig åtgärd. Utredningen kommer därför att ta ställning till hur olika åtgärder kan anses vara godtagbara i förhållande till det integritetsintrång det innebär för den enskilde (se följande avsnitt). Proportionalitetsprincipen behöver särskilt beaktas när utredningen överväger och bedömer om kontrollbesöken ska kunna genomföras utan samtycke och om kontrollbesöken ska kunna genomföras oannonserade, men även vid överväganden om vilken plats som ska få besökas och vilka frågor myndigheten ska få ställa vid besöket.

Utredningen redovisar i de följande avsnitten utredningens förslag och bedömningar om förutsättningar för Arbetsförmedlingens kontrollbesök. I anslutning till förslagen redovisas utredningens intresseavvägning för varje föreslagna åtgärd. Utredningen vill betona att även Arbetsförmedlingen ska beakta proportionalitetsprincipen vid tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna om kontrollbesök. När Arbetsförmedlingen beslutar om kontrollbesök behöver myndigheten göra den intresseavvägning som krävs enligt proportionalitetsprincipen, dvs. bedöma om nyttan av ett kontrollbesök i det enskilda fallet väger tyngre än den olägenhet som besö-

⁶⁸ Prop. 2016/17:180, *En modern och rättssäker förvaltning – ny förvaltningslag*, s. 62 f.

ket innebär för den enskilde, men även bedöma om målet med besöket kan uppnås med mindre integritetskränkande åtgärder.

5.9.3 Kontrollbesök i syfte att kontrollera om förutsättningar för ekonomiskt stöd är uppfyllda

Utredningens förslag: Arbetsförmedlingen ska få besluta om kontrollbesök för att kontrollera om förutsättningarna för ekonomiskt stöd till en arbetsgivare eller anordnare är uppfyllda.

Skälen för utredningens förslag

Av utredningens direktiv framgår att det är högt prioriterat att Arbetsförmedlingen har goda förutsättningar att vidta kraftfulla åtgärder mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Av Arbetsförmedlingens instruktion och förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten framgår myndighetens ansvar i arbetet mot felaktiga utbetalningar. Av Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2025 framgår att myndigheten ska bidra till målet att minska de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen och den brottslighet som riktas mot dessa system. Att förebygga och upptäcka felaktiga utbetalningar är således ett starkt samhällsintresse.

I avsnitt 5.8.1 har utredningen bedömt att Arbetsförmedlingen ska ha möjlighet att göra kontrollbesök hos arbetsgivare och anordnare för att kontrollera om förutsättningarna för stöd är uppfyllda. Av avsnitt 5.4.1–5.4.3 framgår det vilka arbetsplatsförlagda insatser som Arbetsförmedlingen för närvarande kan besluta om. Arbetsgivare eller anordnare som medverkar i en sådan arbetsplatsförlagd insats får i de flesta fall någon form av ekonomiskt stöd. För närvarande är det bara anordnare av arbetspraktik som inte får något ekonomiskt stöd från Arbetsförmedlingen.

I de fall där arbetsgivaren eller anordnaren kan beviljas ekonomiskt stöd för en arbetsplatsförlagd insats finns det ekonomiska incitament, både hos arbetsgivaren, anordnaren och den enskilde som stödet avser, att missbruka systemet. Det är också inom dessa stödformer som Arbetsförmedlingen har fört fram behov av att

kunna göra oannonserade kontrollbesök för att bl.a. kontrollera att verksamheten existerar och att den enskilde som stödet avser arbetar där.

När det gäller anordnare av arbetspraktik bedömer utredningen att det inte finns samma incitament att missbruka systemet, då det inte utgår någon ekonomisk kompensation till anordnaren. En arbetsgivare har exempelvis inget att vinna på något som liknar en skenanställning när det gäller arbetspraktik. De förhållanden som Arbetsförmedlingen behöver kontrollera är inte heller lika tydligt sådana som bara kan upptäckas vid ett fysiskt kontrollbesök. Dessa förhållanden kan kontrolleras med mindre integritetskränkande medel, t.ex. genom skriftliga frågor eller samtal per telefon.

Vid den proportionalitetsbedömning som ska göras är det dessutom lättare att motivera den olägenhet som ett kontrollbesök innebär för den enskilde om kontrollbesöket görs i syfte att kontrollera om förutsättningar för ekonomiskt stöd är uppfyllda, i förlängningen för att se till så att statliga medel går till avsedda ändamål och förhindrar felaktiga utbetalningar, än för något annat syfte. Ett kontrollbesök innebär en viss olägenhet för den enskilde och för att kunna föreslå en sådan åtgärd behöver nyttan med besöket väga över intrånget. När det gäller insatser som inte får ekonomiskt stöd anser utredningen inte att nyttan med ett kontrollbesök överväger den olägenhet som kontrollbesöket orsakar för den enskilde. Dessutom behöver det kunna motiveras varför målet, dvs. att upptäcka ett förhållande som innebär att en praktik inte ska beviljas eller en pågående praktik avbrytas, inte kan uppnås med mindre ingripande åtgärder. Här bedömer utredningen att målet kan uppnås med mindre ingripande åtgärder än ett kontrollbesök, t.ex. genom skriftliga frågor, telefonsamtal eller bokade besök. Utredningen bedömer därför att kontrollbesök bara är en proportionerlig åtgärd i de fall då syftet är att granska villkoren för ekonomiskt stöd.

Mot denna bakgrund föreslår utredningen att kontrollbesök bara ska få göras i syfte att kontrollera att förutsättningarna för ekonomiskt stöd är uppfyllda. Det innebär att Arbetsförmedlingen inte får använda kontrollbesöket för att få tillgång till andra uppgifter än de som behövs för att kontrollera om villkoren för ekonomiskt stöd är uppfyllda. Befogenheterna som följer av den föreslagna bestämelsen bör bara få användas för åtgärder som direkt tar sikte

på att kontrollera att de villkor som krävs för att få ekonomiskt stöd är uppfyllda.

5.9.4 Det bör inte krävas någon misstanke om oegentligheter för kontrollbesök

Utredningens bedömning: Det bör inte krävas någon misstanke om oegentligheter för att Arbetsförmedlingen ska få besluta om kontrollbesök hos arbetsgivare eller anordnare.

Skälen för utredningens bedömning

I nuvarande regelverk (6 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och motsvarande bestämmelser i de förordningar som reglerar stöd till subventionerade anställningar) är kravet för att Arbetsförmedlingen ska få tillfälle att granska den verksamhet som bedrivs enbart att arbetsgivaren eller anordnaren tar emot eller har tagit emot stöd. Frågan är om det bör krävas något mer än att det finns ett ärende om stöd eller en pågående stödperiod för att Arbetsförmedlingen ska få besluta om kontrollbesök.

När det gäller Skatteverkets förutsättningar att göra kontrollbesök i syfte att kontrollera kassaregister, personalliggare, omställningsstöd och stöd vid korttidsarbete har det inte ställts upp något krav på att besöket ska behövas, vara nödvändigt eller att det ska föreligga misstanke om oegentligheter, se avsnitt 5.7.3. När möjligheten till kontrollbesök infördes i regelverket om omställningsstöd uttalades det i förarbetena att Skatteverket har möjlighet att när som helst, dvs. utan någon föregående misstanke om oegentligheter, göra oannonserade besök i verksamheten hos företag som har fått omställningsstöd.⁶⁹

När det gäller besök för att bedöma den enskildes folkbokföring eller för att bedöma frågan om ersättning enligt socialförsäkringsbalken har Skatteverket respektive Försäkringskassan rätt att besöka den enskilde eller den försäkrade när det behövs för bedömningen.⁷⁰

⁶⁹ Prop. 2019/20:181, s. 52.

⁷⁰ 32 a § folkbokföringslagen och 110 kap. 14 § första stycket socialförsäkringsbalken.

Av avsnitt 5.9.2 framgår att Arbetsförmedlingen ska beakta proportionalitetsprincipen vid tillämpningen av en bestämmelse om kontrollbesök. Det innebär bl.a. att myndigheten inte får använda mer ingripande åtgärder än vad som krävs med hänsyn till ändamålet. En åtgärd får vidtas mot en person bara om skälen för åtgärden väger upp det besvär som åtgärden innebär för den som drabbas.

Utredningen bedömer att det inte behöver införas ytterligare villkor om misstanke om oegentligheter för att kontrollbesök ska få genomföras, eftersom det redan följer av förvaltningslagens proportionalitetsprincip att en så ingripande åtgärd som ett kontrollbesök inte får genomföras om samma resultat kan uppnås med mindre ingripande medel.

5.9.5 Kontrollbesök ska bara få genomföras om den som ska kontrolleras samtycker till besöket

Utredningens förslag: För att Arbetsförmedlingen ska få genomföra kontrollbesök på den plats där verksamheten bedrivs ska det krävas att den som ska kontrolleras lämnar sitt samtycke till att besöket genomförs.

Utredningens bedömning: Det behövs inte någon uttrycklig reglering om att samtycke krävs för att genomföra kontrollbesök för att det ska gälla.

Skälen för utredningens bedömning

Om Arbetsförmedlingen skulle få möjlighet att med tvång besöka den plats där arbetsgivaren eller anordnaren bedriver sin verksamhet skulle det innebära ett stort intrång i den enskildes personliga integritet. För att kunna lämna ett sådant förslag krävs det bl.a. att resultatet av kontrollbesöket inte går att uppnå med mindre ingripande medel.

Arbetsförmedlingen har framfört att myndigheten inte har behov av att genomföra kontrollbesök med tvång, dvs. med biträde från Polismyndigheten. Den omständigheten att Arbetsförmed-

lingen vill kunna göra oannonserade kontrollbesök innebär inte att besöket behöver kunna genomföras med tvång.

Som utredningen har redogjort för i avsnitt 5.7 har både Skatteverket och Försäkringskassan lagstöd för att göra kontrollbesök hos enskilda. Inte i någon av de situationer som utredningen har beskrivit och som regleras i skatteförfarandelagen, folkbokföringslagen, lagen om omställningsstöd och lagen om stöd vid korttidsarbete får kontrollbesöken genomföras utan att den enskilde samtycker till besöket.

Även om intresset av att förhindra felaktiga utbetalningar är ett angeläget samhällsintresse som kan motivera en viss begränsning av den enskildes skydd mot intrång i den personliga integriteten, bedömer utredningen att det inte är en proportionerlig åtgärd att ge Arbetsförmedlingen möjlighet att genomföra kontrollbesök med tvång. Utredningen föreslår därför inte några bestämmelser om att Arbetsförmedlingen får begära biträde av Polismyndigheten om den som ska kontrolleras nekar Arbetsförmedlingen att verkställa sitt beslut om besök.

I de olika regelverk som redan finns och som reglerar Skatteverkets och Försäkringskassans möjligheter att genomföra kontrollbesök i olika situationer har det inte författningsreglerats att det krävs samtycke för att genomföra kontrollbesök. Att besöket inte får ske med tvång, utan kräver samtycke från den som ska kontrolleras, följer snarare av att det inte finns något författningsstöd för att de kontrollerande myndigheterna kan begära hjälp från Polismyndigheten för att genomföra kontrollbesöket. Utredningen bedömer att regelverket för Arbetsförmedlingens kontrollbesök ska följa samma systematik och föreslår därför inte någon bestämmelse som uttryckligen anger att samtycke krävs för kontrollbesök.

Den omständigheten att utredningen inte lämnar något förslag på en bestämmelse om att Arbetsförmedlingen får begära biträde av Polismyndigheten vid kontrollbesök innebär således att det kommer att krävas samtycke från den som ska kontrolleras för att Arbetsförmedlingen ska kunna genomföra kontrollbesöket.

Frågan om vem det är som ska lämna sitt samtycke kan delas upp i två. Syftet med kontrollbesöket är att granska den verksamhet som bedrivs. Ansvarig för den verksamhet som bedrivs är arbetsgivaren eller anordnaren. I första hand är det därför dessa aktörer som ska lämna samtycke till besöket. Ur ett integritets-

perspektiv måste även den vars lokal eller bostad Arbetsförmedlingen ska besöka lämna sitt samtycke till att tjänstemännen ska få komma in. Om verksamheten bedrivs i en bostad som används av den som stödet avser krävs det således att han eller hon lämnar sitt samtycke till att Arbetsförmedlingen får komma in i bostaden.

En annan fråga är vad som händer om den som ska kontrolleras inte samtycker till ett kontrollbesök.

Enligt 49 § andra stycket förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, 32 § andra stycket förordningen om stöd för nystartsjobb och 33 § andra stycket förordningen om särskilt anställningsstöd ska ett beslut omprövas vid ändrade förhållanden. Enligt 22 § förordningen om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb ska Arbetsförmedlingen göra en förnyad prövning av rätten till ersättning bl.a. vid ändrade förhållanden.

Arbetsförmedlingens uppfattning är att ett pågående ekonomiskt stöd inte kan dras in enbart på grund av att en arbetsgivare eller anordnare vägrar att släppa in myndighetens inspektörer. En sådan vägran leder i stället till att Arbetsförmedlingen startar en fördjupad utredning som i sin tur kan leda till att ett beslut om stöd omprövas. Detta framstår enligt utredningen som en lämplig ordning och det har inte kommit fram att det finns något behov av att ändra den.

5.9.6 Kontrollbesök ska få vara oannonserade

Utredningens förslag: Arbetsförmedlingen ska kunna genomföra kontrollbesök utan att den som ska kontrolleras underrättas om beslutet före besöket.

Skälen för utredningens förslag

Arbetsförmedlingen har framfört till utredningen att myndigheten har behov av att besöka den plats där arbetsgivaren och anordnaren bedriver sin verksamhet utan att anmäla besöket i förväg. Som skäl för det har myndigheten angett att det finns en risk för att en arbetsgivare eller anordnare som får reda på att Arbetsförmedlingen ska

göra ett besök kan tillrättalägga sin verksamhet innan myndigheten kommer på besök.

När Skatteverket ska göra kontrollbesök för att kontrollera kassa-register, personalliggare och torg- och marknadshandel behöver den som ska kontrolleras inte underrättas om beslutet före kontrollbesöket.⁷¹ Av uttalanden i förarbetena framgår det att en underrättelse i förväg skulle förta effekten av kontrollen.⁷²

När Skatteverkets möjlighet att göra kontrollbesök för att kontrollera en persons folkbokföring infördes uttalade regeringen att en stor del av värdet med kontrollen skulle försvinna om den kontrollerade fick veta om besöket i förväg.⁷³ Det innebär att Skatteverket inte heller när det gäller kontrollbesök för att kontrollera den enskildes folkbokföring behöver underrätta den enskilde om beslutet före besöket.⁷⁴

Liknande resonemang finns i förarbetena till bestämmelserna om kontrollbesök vid omställningsstöd och stöd vid korttidsarbete.⁷⁵ Av dessa förarbeten framgår det att besöken behöver vara oannonserade eftersom en underrättelse i många fall skulle förta effekten av kontrollen.⁷⁶

Som konstaterats i ett flertal tidigare förarbeten ger ett oannonserat kontrollbesök myndigheten möjlighet att se de verkliga förhållandena hos den som ska kontrolleras. Om ett besök är oannonserat kan den som ska kontrolleras inte förbereda sig och visa upp en tillrättalagd bild av verkligheten. Med tanke på de förhållanden som Arbetsförmedlingen har uppgett att myndigheten främst vill kunna upptäcka vid ett kontrollbesök, t.ex. förekomsten av skenanställningar och att det inte bedrivs någon verksamhet, bedömer utredningen att det finns skäl för att Arbetsförmedlingen ska få göra oannonserade kontrollbesök. Utredningen föreslår därför att Arbetsförmedlingen ska kunna genomföra kontrollbesök utan att den som ska kontrolleras underrättas om beslutet före besöket.

Utredningen har i avsnitt 5.9.5 föreslagit att Arbetsförmedlingen inte med tvång ska få tillträde till den plats där verksamheten

⁷¹ 42 kap. 10 § skatteförfarandelagen.

⁷² Prop. 2010/11:165, *Skatteförfarandet*, s. 877 f.

⁷³ Prop. 2017/18:145, *Ökat skydd för hotade och förföljda personer samt några åtgärder för att öka kvaliteten i folkbokföringen*, s. 112.

⁷⁴ 32 b § folkbokföringslagen.

⁷⁵ 13 § lagen om omställningsstöd och 36 a § lagen om stöd vid korttidsarbete.

⁷⁶ Prop. 2019/20:181, s. 53 och prop. 2019/20:166, *Extra ändringsbudget för 2020 – Fler kraftfulla åtgärder med anledning av coronaviruset*, s. 58.

bedrivs. När Arbetsförmedlingen genomför ett oannonserat kontrollbesök är det viktigt att inspektörerna försäkrar sig om att den enskilde har förstått att åtgärden är frivillig. I ett beslut som gällde Försäkringskassans besök i samband med en kontrollutredning om assistansersättning har Riksdagens ombudsmän (JO) uttalat att det inte finns någon reell frivillighet om den enskilde – mot bakgrund av tjänstemännens uttalanden eller uppträdanden – med fog uppfattar sig vara tvungen att gå med på kontrollbesöket.⁷⁷ I nämnda beslut bedömdes Försäkringskassan inte ha respekterat 2 kap. 6 § regeringsformen och artikel 8 i Europakonventionen, då tjänstemännen vid det oanmälda besöket hade uppträtt på ett sätt så att den försäkrade kände sig tvungen att samtycka till hembesöket.

5.9.7 Kontrollbesök ska få genomföras både före beslut om stöd och under pågående stödperiod

Utredningens förslag: Arbetsförmedlingen ska ha möjlighet att besluta om oannonserade kontrollbesök både före beslut om stöd och under pågående stödperiod.

Skälen för utredningens förslag

En författningsreglering av kontrollbesök behöver även vara tydlig när det gäller vid vilka tillfällen Arbetsförmedlingen ska ha möjlighet att genomföra kontrollbesöken.

Arbetsförmedlingen har framfört till utredningen att myndigheten behöver göra oannonserade kontrollbesök både under handläggningsprocessen, dvs. inför ett beslut, och under pågående stödperiod, dvs. efter att ett beslut om stöd har fattats.

Begreppet kontroll

Inledningsvis finns det anledning att klargöra begreppet kontroll. Som framgår av avsnitt 5.9.1 finns det inte någon allmän definition eller några bestämda befogenheter knutna till begreppet kontroll-

⁷⁷ JO:s beslut den 26 november 2024, dnr 4013-2023.

besök. Vilka förutsättningar som ska vara uppfyllda för att en myndighet ska få genomföra ett kontrollbesök varierar i de olika regelverken och beror bl.a. på vem det är som ska kontrolleras och i vilket syfte kontrollen ska genomföras. Det finns inte heller någon enhetlighet när det gäller vid vilken tidpunkt i processen ett kontrollbesök får genomföras.

I den offentliga diskussionen är det ofta fokus på att fusk och felaktiga utbetalningar förhindras genom kontroller efter att beslut har fattats. Utredningen om åtgärder mot felaktiga utbetalningar inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten utgick emellertid i sitt betänkande 2014 från en bredare definition av kontroll. I betänkandet anges bl.a. följande.

Med kontroll avses förebyggande och upptäckande åtgärder som leder till att risker för felaktiga beslut och utbetalningar minskar. Kontroll definieras som en aspekt i hela beslutsprocessen: där processen startar redan vid den information som lämnas till stödmottagare/tjänsteleverantören innan ansökan, och som sedan spänner från att ansökan om stöd/upphandling av tjänst inkommer, genom hela beslutskedjan, fram till att pengar betalats ut. Utöver det som sker i beslutsprocessen ryms även efterkontroller i definitionen. Dessa är en viktig komponent för att säkerställa att de i processen genomförda kontrollerna har lett till att slutresultatet blev rätt.⁷⁸

Utredningen ansåg att förutsättningarna för att arbeta preventivt i stället för reaktivt ökade genom en bred definition av kontroll.⁷⁹

Utredningen bedömer att den definitionen är rimlig även när det gäller frågan om Arbetsförmedlingens förutsättningar att genomföra kontrollbesök. Det innebär att begreppet kontroll inte hindrar att kontrollbesök vidtas före ett beslut.

Kontrollbesök före beslut

Det är viktigt att Arbetsförmedlingen, så tidigt som möjligt i handlägningsprocessen, har möjlighet att utreda och kontrollera att förutsättningarna för att beviljas stöd är uppfyllda. Att hantera återkrav är både tids- och kostnadskrävande. Det är därför mer effektivt och ändamålsenligt att förhindra och förebygga felaktiga

⁷⁸ SOU 2014:16, *Det ska vara lätt att göra rätt – Åtgärder mot felaktiga utbetalningar inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten*, s. 72.

⁷⁹ SOU 2014:16 s. 71 f.

utbetalningar än att upptäcka och åtgärda felen i efterhand. Efter-
som det är viktigt att Arbetsförmedlingen har ett så bra besluts-
underlag som möjligt när beslut om stöd fattas bör myndigheten
ges goda förutsättningar för att kontrollera villkoren för stöd innan
beslut fattas.

När en bestämmelse om kontrollbesök skulle införas i regelver-
ket om omställningsstöd påpekade några remissinstanser att kon-
trollbesök bör kunna göras redan i samband med att en ansökan
om omställningsstöd prövas. Regeringen hörsammade synpunkten
och instämde i att det fanns fog för ett sådant förfarande och före-
slog att Skatteverket skulle få göra kontrollbesök både hos företag
som har ansökt om och som har fått omställningsstöd.⁸⁰ När det
gäller stöd vid korttidsarbete och omställningsstöd kan Skattever-
ket således göra kontrollbesök både hos de företag som har ansökt
om stöd och hos de företag som fått stöd, dvs. både före och efter
beslut.⁸¹

I de författningar som reglerar de arbetsmarknadspolitiska insat-
serna finns det inte någon särskild bestämmelse om Arbetsförmed-
lingens utredningsskyldighet. Av 23 § förvaltningslagen följer dock
att myndigheter som handlägger ärenden har ett ansvar för att ett
ärende blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver.
Som framgår av avsnitt 5.6.2 har Arbetsförmedlingen beskrivit att
myndigheten i vissa fall gör bokade besök på arbetsplatser innan
beslut om stöd, s.k. arbetsplatsbesök.

Även om Arbetsförmedlingen inte omfattas av några särskilda
författningsreglerade befogenheter att i utredningssyfte besöka den
som ansöker om stöd finns det, enligt utredningen, ingenting som
hindrar att myndigheten vidtar sådana åtgärder som en del av utred-
ningen så länge som den enskilde samtycker till besök.

Det skulle därför kunna argumenteras för att Arbetsförmed-
lingen, inom ramen för sin utredningsskyldighet, har möjlighet att
besöka den potentiella stödmottagaren för att skaffa sig ett så bra
beslutsunderlag som möjligt och att det därför inte behöver för-
fattningsregleras att kontrollbesöken får genomföras även före ett
beslut om stöd.

⁸⁰ Prop. 2019/20:181, s. 52.

⁸¹ Enligt 13 § lagen om omställningsstöd får Skatteverket kontrollera det företag som har
ansökt om eller fått omställningsstöd. Enligt 36 a § får Skatteverket kontrollera en arbets-
givare som har ansökt om eller fått stöd.

Arbetsförmedlingen har emellertid framfört att myndigheten även har behov av att göra oannonserade kontrollbesök inför ett beslut om stöd. Eftersom ett oannonserat besök är en mer integritetsingripande åtgärd, även om också ett sådant besök ska ske med samtycke, bedömer utredningen att det blir mer rättssäkert och tydligt om även besöken före beslut om stöd regleras.

Mot denna bakgrund föreslår utredningen att Arbetsförmedlingen ska få göra oannonserade kontrollbesök före beslut om stöd. Förslaget innebär dock inte att Arbetsförmedlingen är förhindrad att göra bokade besök som en utredningsåtgärd utan uttryckligt lagstöd. Det som alltid måste beaktas är att varje åtgärd som myndigheten företar ska vara proportionerlig.

Kontrollbesök under pågående stödperiod

Vissa förhållanden kan bara kontrolleras under pågående stödperiod. Innan en anställning har påbörjats går det t.ex. inte att kontrollera att den som stödet avser faktiskt utför arbetet. Det är därför viktigt att Arbetsförmedlingen ges förutsättningar att även under pågående stödperiod följa upp att förutsättningarna för stöd är uppfyllda. Mot denna bakgrund föreslår utredningen att Arbetsförmedlingen ska få genomföra oannonserade kontrollbesök under pågående stödperiod.

Kontrollbesök under en pågående stödperiod får dock inte användas för att kompensera en bristande utredning före beslut.

Kontrollbesök efter att stödperioden tagit slut

Arbetsförmedlingen har till utredningen fört fram att myndigheten inte har behov av att kunna göra oannonserade kontrollbesök efter att en period med stöd har avslutats, exempelvis som del av en återkravsutredning. Utredningen bedömer inte heller att det finns något sådant behov. De förhållanden som kan upptäckas vid ett kontrollbesök efter avslutat stöd har mycket begränsad betydelse för den period då stödet pågick, då det inte är möjligt att veta om förhållanden har förändrats sedan stödperioden.

5.9.8 Kontrollbesök ska få genomföras på platser där verksamheten bedrivs

Utredningens förslag: Arbetsförmedlingen ska få genomföra kontrollbesök på den plats där arbetsgivaren eller anordnaren bedriver sin verksamhet.

Om verksamheten bedrivs på en plats som används som bostad får kontrollbesök inte genomföras om bostaden enbart används av andra än företrädaren för arbetsgivaren eller anordnaren eller den enskilde som stödet avser.

Skälen för utredningens förslag

På vilka platser kan verksamhet bedrivas

En författningsreglering av kontrollbesök behöver göra det tydligt vilka platser Arbetsförmedlingen får besöka vid kontrollbesök.

Det finns i de nu gällande regelverken om ekonomiskt stöd till arbetsgivare och anordnare inga bestämmelser om var den verksamhet som stödet avser ska bedrivas. Det finns inte heller några bestämmelser som begränsar stödet till vissa utvalda branscher. Det betyder att de arbetsgivare eller anordnare som kan beviljas ekonomiskt stöd av Arbetsförmedlingen för en arbetsplatsförlagd insats kan bedriva verksamhet inom vitt skilda branscher och yrken. Inom vissa branscher bedrivs all verksamhet från en verksamhetslokal medan verksamheten inom andra branscher bedrivs på någon annan fysisk plats än en traditionell lokal. I vissa branscher, t.ex. inom bygg- och städbranschen, kan arbetet utföras i andra näringsidkares lokaler eller i tredje parts bostäder. När det gäller yrken inom transport- och åkeribranschen (t.ex. taxichaufförer, bussförare, lastbils- och budbilschaufförer) bedrivs verksamheten inte från en stationär verksamhetslokal utan i ett fordon som förflyttar sig över stora områden. I de yrken där arbetsuppgifterna i huvudsak består av kontorsarbete kan verksamheten bedrivas från arbetstagarens bostad i de fall arbetsgivaren gett tillåtelse till hemarbete.

*Vilka platser som får besökas enligt några
andra regelverk om kontrollbesök*

I avsnitt 5.7 har utredningen redovisat vilka förutsättningar exempelvis Skatteverket har för att göra kontrollbesök. När det gäller Skatteverkets kontroll av användningen av kassaregister får kontrollbesök genomföras i verksamhetslokaler som allmänheten har tillträdet till.

När det gäller personalliggare får Skatteverket genomföra kontrollbesök i verksamhetslokaler eller på byggarbetsplatser. På byggarbetsplats får kontrollbesök dock inte genomföras i en lägenhet som är avsedd att helt eller till en inte oväsentlig del användas som bostad.

Skatteverkets möjligheter att göra kontrollbesök vid stöd vid korttidsarbete är begränsad till verksamhetslokaler och på annan plats där arbetsgivaren bedriver verksamhet. Kontrollbesök får dock inte genomföras i en lägenhet som är avsedd att helt eller till en inte oväsentlig del användas som bostad. När det gäller kontrollbesök vid omställningsstöd får kontrollbesök bara genomföras i verksamhetslokaler. Kontrollbesök får dock inte genomföras i en lägenhet som är avsedd att helt eller till en inte oväsentlig del användas som bostad.

I dessa regelverk är den plats som myndigheten får besöka begränsad på lite olika sätt.

När 2022 års skatteförfarandeutredning såg över huruvida personalliggare borde införas i fler branscher än de som redan var reglerade övervägde utredningen lämpligheten i att besöka någon i en bostad för att kontrollera personalliggare. Utredningen bedömde då att kontroll av personalliggare i bostäder inte var en proportionerlig åtgärd i förhållande till det intrång i den personliga integriteten det skulle medföra och att personalliggare därför inte borde införas i verksamheter där kontrollbesök regelmässigt behöver genomföras hos privatpersoner i deras privatbostad.⁸²

⁸² SOU 2024:61, s. 253.

*Arbetsförmedlingens beskrivning av behovet
av att besöka verksamheter som bedrivs i bostäder*

Av Arbetsförmedlingens hemställan framgår det att myndigheten behöver kunna göra kontrollbesök på alla platser (verksamhetslokaler och andra platser) där arbetsgivare eller anordnare bedriver sin verksamhet, kan antas bedriva sin verksamhet eller har uppgett att de bedriver sin verksamhet. Arbetsförmedlingen har föreslagit att kontrollbesök ska få genomföras i en fastighet eller lägenhet som är avsedd att användas som bostad om det finns särskilda skäl för det. Enligt Arbetsförmedlingen är det många arbetsgivare som anger en bostadsadress som den plats där verksamheten bedrivs, särskilt inom nystartsjobb som är ett stöd där ansökan sker via webben och där Arbetsförmedlingen inte gör arbetsplatsbesök innan stöd beviljas. Arbetsförmedlingen har även beskrivit att det inom vissa branscher med ambulerande yrken där de anställda inte har någon fast arbetsplats (t.ex. taxi, åkeri och städ) är vanligt förekommande att arbetsgivaren eller anordnaren anger sin bostadsadress som verksamhetsplats. Myndigheten påpekar också att arbetstagare i allt större omfattning ges möjlighet att arbeta från hemmet.

Arbetsförmedlingen har inte kunnat svara på hur vanligt förekommande det är att arbetsgivare och anordnare anger bostadsadresser som verksamhetsplats. Myndigheten uppger dock att det finns en samsyn bland myndighetens inspektörer att det är vanligare i de branscher som klassas som problembanscher inom arbetslivskriminalitet än inom andra branscher. Enligt Delegationen mot arbetslivskriminalitet är risken för arbetslivskriminalitet hög inom näringsgrenarna bygg, restaurang, transport, kroppsvård, städ och säsonganställningar inom delar av de gröna näringarna.⁸³

Arbetsförmedlingen framför att det finns en risk för att arbetsgivare och anordnare anger en bostadsadress som verksamhetsplats i syfte att undvika oannonserade kontroller. Detta gäller särskilt arbetsgivare som helt eller delvis saknar verksamhet.

⁸³ SOU 2025:25, *Arbetslivskriminalitet – upplägg – verktyg och åtgärder – fortsatt arbete*, s. 30.

Bestämmelser om förutsättningar för Arbetsförmedlingens kontrollbesök bör inte utformas på samma sätt som de om kontrollbesök för att kontrollera personalliggare, stöd vid korttidsarbete och omställningsstöd

Ett alternativ som utredningen har övervägt är att ange platsen för Arbetsförmedlingens kontrollbesök på samma sätt som regelverket som gäller för Skatteverkets möjligheter att göra kontrollbesök för att kontrollera stöd vid korttidsarbete eller vid omställningsstöd. Situationerna liknar varandra eftersom det i alla tre fallen handlar om att någon form av verksamhet ansöker om ett ekonomiskt stöd. Dessutom är det valfritt att ansöka om stöd. När det gäller kontrollbesök vid omställningsstöd och vid stöd vid korttidsarbete framgår det av regelverket⁸⁴ att kontrollbesök inte får genomföras i en lägenhet som är avsedd att helt eller till en inte oväsentlig del användas som bostad. När dessa bestämmelser infördes⁸⁵ utformades lagtexten på samma sätt som den som redan fanns gällande kontrollbesök för personalliggare. I det lagstiftningsarbetet fördes det ingen diskussion om vilka verksamheter som skulle kunna bedrivas i bostäder eller om det är någon principiell skillnad mellan kontroll av personalliggare som bara är aktuellt i vissa specifika branscher respektive stöd vid korttidsarbete och omställningsstöd som inte är begränsade till särskilda branscher. Exempelvis tar majoriteten av de branscher som är skyldiga att föra personalliggare emot kunder i sin verksamhet. Det betyder att dessa verksamheter oftast har en plats som allmänheten kan besöka.

När lagstiftaren införde bestämmelsen om att Skatteverket får göra kontrollbesök för att kontrollera personalliggare fördes det inte heller någon diskussion om besök i bostad, så länge som de branscher som skulle omfattas av skyldigheten var frisör, restaurang och tvätteri. Det var först när kravet på personalliggare skulle införas inom byggbranschen som det uppmärksammades att den plats där byggverksamheten kan bedrivas skulle kunna vara en privat bostad. I den departementspromemoria (Ds 2014:7) som låg till grund för att införa personalliggare i byggbranschen diskuterades och föreslogs inte något undantag för kontrollbesök i bostadslägenhet.⁸⁶ Av propositionen framgår emellertid följande. När det gäller

⁸⁴ 36 a § lagen om stöd vid korttidsarbete och 13 § lagen om omställningsstöd.

⁸⁵ Prop. 2019/20:181 och prop. 2019/20:166.

⁸⁶ Prop. 2014/15:6, *Minskat svartarbete i byggbranschen*, s. 63.

sådan byggverksamhet där byggherren är en fysisk person som inte i näringsverksamhet utför eller låter utföra byggnadsarbeten är sådan verksamhet undantagen från systemet. Det kan dock tänkas att t.ex. en bostadsrättsförening låter genomföra ett stambyte och värdet av byggprojektet överstiger det belopp som gäller för att bestämmelserna om personalliggare i byggbranschen ska tillämpas. Samhällets intresse av effektiv kontroll måste ställas mot enskildas rätt till personlig integritet. Även om det inte är fråga om en omfattande skattekontroll, utan en begränsad kontroll av personalliggare, finner regeringen det inte lämpligt att Skatteverket ska ha tillträde till bostadslägenheter. Ett uttryckligt undantag bör därför införas, innebärande att kontrollbesök på en byggarbetsplats inte får genomföras i en lägenhet som är avsedd att helt eller till en inte oväsentlig del användas som bostad. Däremot ska kontrollbesök få göras i de gemensamma utrymmena.⁸⁷

Bestämmelsen om kontrollbesök vid omställningsstöd och stöd vid korttidsarbete infördes under covid-19-pandemin vilket innebär att beslutsunderlaget och förslagen togs fram under stark tidspress. Det var en omständighet som Lagrådet uppmärksammade vid sin granskning då det konstaterades att fem dagars remisstid normalt är en alltför kort remisstid för att beredningskravet i 7 kap. 2 § regeringsformen ska anses vara uppfyllt. Det gällde särskilt eftersom det var fråga om förslag som rörde ingripanden mot enskilda och som hade tagits fram under kort tid inom Regeringskansliet.⁸⁸

Mot denna bakgrund bedömer utredningen att det finns anledning att ytterligare överväga vilka platser Arbetsförmedlingen ska få göra kontrollbesök på när det gäller att kontrollera om förutsättningarna för ekonomiskt stöd är uppfyllda. Utredningen anser att en bestämmelse om Arbetsförmedlingens kontrollbesök inte utan ytterligare analys och överväganden bör utformas på ett liknande sätt som den befintliga regleringen om kontrollbesök för personalliggare, stöd vid korttidsarbete och omställningsstöd.

⁸⁷ Prop. 2014/15:6, s. 64.

⁸⁸ Prop. 2019/20:166, s. 60.

Kontrollbesök bör få genomföras på verksamhetsplatser, inklusive i bostäder i vissa fall

När det allmänna subventionerar en anställning med statliga medel eller ger annat ekonomiskt stöd kan det, enligt utredningens bedömning, som utgångspunkt anses vara en proportionerlig åtgärd att Arbetsförmedlingen får besöka den plats där arbetsgivaren eller anordnaren har uppgett att verksamheten bedrivs. Särskilt eftersom arbetsgivaren eller anordnaren har en möjlighet att välja att inte ta del av stöd för en anställning om aktören i fråga inte vill ta emot besök från Arbetsförmedlingen.

Utredningen konstaterar dock att det är skillnad på bedömningen av intrånget i den enskildes integritet beroende på vilken plats som myndigheten ska besöka. Ett kontrollbesök på en plats som också är en bostad är en mer integritetsingripande åtgärd än ett besök i en verksamhetslokal. En möjlighet att utföra kontrollbesök i bostäder bör ges till en myndighet bara om det föreligger ett tydligt och konkret behov av att kunna utföra sådana kontrollbesök och bara i den utsträckning åtgärden inte sträcker sig längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med besöket. Proportionalitetsprincipen innebär bl.a. att en åtgärd inte ska företas om syftet med åtgärden kan uppnås på något annat mindre ingripande sätt.

Frågan är om det kan anses vara en proportionerlig åtgärd att besöka en bostad om arbetsgivaren eller anordnaren bedriver sin verksamhet där.

När bestämmelsen om Försäkringskassans rätt att med den försäkrades samtycke göra hembesök i ärenden enligt dåvarande lagen (1962:381) om allmän försäkring infördes anförde Lagrådet i sitt yttrande över förslaget att intresset av att motverka missbruk av socialförsäkrings- och bidragssystemen utan tvekan är ett godtagbart ändamål.⁸⁹

Arbetsförmedlingen har behov av att göra kontrollbesök på platser där verksamheter som har beviljats ekonomiskt stöd bedrivs för att kontrollera att statliga medel går till avsedda ändamål och för att förhindra felaktiga utbetalningar. Om det är arbetsgivaren, anordnaren eller den enskilde som stödet avser (arbetssökanden eller arbetstagaren) som bor i bostaden är det, enligt utredningens bedömning,

⁸⁹ Prop. 1996/97:121, *Systembrister och missbruk inom socialförsäkringssystemen*, s. 60.

rimligt att kräva att Arbetsförmedlingen ska få göra besök för att kontrollera verksamheten. Om det dessutom är den enda plats där verksamheten bedrivs är det än mer angeläget att Arbetsförmedlingen ska få besöka den. Den omständigheten att det i den bostad som verksamheten bedrivs kan bo andra personer än den som företräder arbetsgivaren eller anordnaren eller den som stödet avser föranleder ingen annan bedömning av möjligheten att göra kontrollbesök. Om Arbetsförmedlingen inte skulle ha möjlighet att besöka platser som också används som bostäder skulle det kunna utnyttjas genom att de som vill missbruka systemet och inte vill bli kontrollerade anger en bostadsadress som verksamhetsplats. I en sådan situation bör intresset av att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar av statliga medel enligt utredningen väga relativt tungt i proportionalitetsbedömningen. Intrånget begränsas dessutom av att den som ska kontrolleras kan välja att neka tillträde till platsen och att Arbetsförmedlingen inte har möjlighet att med tvång få tillträde till platsen.

Genom att låta en arbetsgivare eller anordnare, i processen inför beslut om stöd, uppge på vilken eller vilka adresser verksamheten kommer att bedrivas kan integritetsintrånget inte ses som särskilt allvarligt.

Om den plats där verksamheten bedrivs är en bostad som bebos av tredje part, d.v.s. varken arbetsgivaren, anordnaren eller den enskilde som stödet avser utan en kund som t.ex. beställt en städ- eller byggtjänst, kan ett kontrollbesök i dennes bostad dock inte anses vara en proportionerlig åtgärd. I de fallen väger den enskildes integritetsintresse tyngre än intresset av att hindra felaktiga utbetalningar.

Utredningen föreslår därför att kontrollbesök inte får genomföras i en bostad som enbart används av andra än företrädaren för arbetsgivaren eller anordnaren eller den enskilde som stödet avser.

Alternativ till att tillåta kontrollbesök i bostäder

Ett alternativ till att tillåta kontrollbesök i bostäder men ändå minska risken för missbruk är att ändra de materiella reglerna för de olika former av ekonomiskt stöd som Arbetsförmedlingen beslutar om. Om det är ett märkbart problem att arbetsgivare låter arbetstagare arbeta i bostäder för att undkomma kontroller kan de

materiella reglerna ändras så att ekonomiskt stöd inte kan beviljas till arbetsgivare som bedriver sin verksamhet i en bostad. Det skulle få konsekvenser för hur stöden kan användas, exempelvis skulle vissa branscher kunna missgynnas. Det ligger dock utanför utredningens uppdrag att överväga sådana ändringar.

5.9.9 Vid kontrollbesök ska frågor få ställas och handlingar kontrolleras

Utredningens förslag: Arbetsförmedlingen ska vid ett kontrollbesök få begära

- att den som företräder arbetsgivaren eller anordnaren styrker sin identitet och svarar på frågor om verksamheten som har betydelse för bedömningen av om förutsättningarna för ekonomiskt stöd är uppfyllda,
- att den som stödet avser styrker sin identitet och svarar på frågor om verksamheten som har betydelse för bedömningen av om förutsättningarna för ekonomiskt stöd är uppfyllda, och
- att ta del av personalliggaren och andra handlingar som har betydelse för bedömningen av om den som stödet avser arbetar i verksamheten och om villkoren för ekonomiskt stöd är uppfyllda.

Skälen för utredningens förslag

För att Arbetsförmedlingens förutsättningar för kontrollbesök ska bli så tydliga som möjligt behöver det inte bara fastställas var och när besöken ska få genomföras, utan också vilka åtgärder Arbetsförmedlingen ska få vidta vid besöken.

Uppgifter om identitet och frågor som bör få ställas

Arbetsförmedlingen har framfört till utredningen att myndigheten har behov av att ställa frågor om hur arbetet fungerar, arbetstider, raster, löner m.m.

Syftet med Arbetsförmedlingens kontrollbesök föreslås i avsnitt 5.9.3 vara att kontrollera att förutsättningar för ekonomiskt stöd är uppfyllda. Då stödet beviljas en arbetsgivare eller anordnare samt avser en viss person är det enligt utredningens bedömning rimligt att Arbetsförmedlingen får begära att dessa personer, dvs. företrädaren för arbetsgivaren eller anordnaren och den som stödet avser, lämnar uppgifter om sin identitet och att myndigheten får ställa frågor till dem om det som har betydelse för att bedöma om förutsättningarna för stöd är uppfyllda.

Kontrollera handlingar

Arbetsförmedlingen har framfört till utredningen att myndigheten även har behov av att kontrollera uppgifter i handlingar som avser verksamheten, t.ex. personalliggare, scheman, tidrapporter, lönespecifikationer, hyreskontrakt och redovisning. Arbetsförmedlingen anser att skriftliga handlingar är lätta att manipulera genom att göra ändringar i befintliga dokument eller genom att skapa nya dokument. Det finns därför en risk för att den handling myndigheten begär in vid ett skriftlig förfarande inte motsvarar den handling som myndigheten kan få ta del av vid ett oanmält besök.

När Tillväxtverket i remissvar över förslaget om att införa kontrollbesök för att kontrollera rätten till stöd vid korttidsarbete framförde behov av att vid kontrollbesöken även få rätt att ta del av underlag och dokumentation, hänvisade regeringen till att det fanns en bestämmelse om granskning och att det inte fanns något som hindrade att handläggande myndighet begär sådana uppgifter i samband med ett kontrollbesök. Någon särskild bestämmelse om detta bedömdes därför inte behövas.⁹⁰

Kommittén om stöd vid korttidsarbete har därefter i sitt slutbetänkande ansett att det uttryckligen bör framgå av bestämmelsen

⁹⁰ Prop. 2019/20:166, s. 58.

att Skatteverket får ta del av sådana handlingar direkt på plats vid ett kontrollbesök.⁹¹

Utredningen bedömer att det bör införas en uttrycklig reglering av vilka handlingar som Arbetsförmedlingen ska få ta del av vid ett kontrollbesök. Utredningen föreslår därför en bestämmelse som tydliggör att Arbetsförmedlingen får ta del av de skriftliga handlingar som behövs för att kunna bedöma om den enskilde som stödet avser arbetar i verksamheten och för att villkoren för ekonomiskt stöd är uppfyllda.

5.9.10 Kontrollbesök ska inte få hindra verksamheten i onödan

Utredningens förslag: Kontrollbesök ska genomföras på ett sådant sätt att verksamheten inte hindras i onödan.

Skälen för utredningens förslag

I 42 kap. 11 § skatteförfarandelagen finns en bestämmelse om att kontrollbesök och tillsyn ska genomföras på ett sådant sätt att verksamheten inte hindras i onödan. Motsvarande bestämmelse finns på revisionsområdet i 41 kap. 6 § skatteförfarandelagen. Även i 36 a § lagen om stöd vid korttidsarbete och i 13 § lagen om omställningsstöd finns det bestämmelser om att kontrollbesöket inte ska hindra verksamheten i onödan.

Enligt utredningens bedömning bör en motsvarande bestämmelse införas beträffande Arbetsförmedlingens kontrollbesök. Utredningen föreslår därför att kontrollbesök ska genomföras på ett sådant sätt att verksamheten inte hindras i onödan.

⁹¹ SOU 2022:65, *En ny lag om stöd vid korttidsarbete – ett mer förutsägbart, förenklat och stärkt regelverk*, s. 363.

5.10 Var kontrollbesöken ska regleras

5.10.1 Arbetsförmedlingens förutsättningar att genomföra kontrollbesök ska regleras i den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Utredningens förslag: Bestämmelserna om Arbetsförmedlingens möjligheter att besluta om kontrollbesök ska regleras i lag. Bestämmelserna ska placeras i den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Skälen för utredningens förslag

I 8 kap. regeringsformen finns bestämmelser om lagar och andra föreskrifter. Enligt 8 kap. 1 § regeringsformen har riksdagen och regeringen rätt att meddela föreskrifter. Riksdagen meddelar föreskrifter genom lag och regeringen meddelar föreskrifter genom förordning. I 8 kap. 2 § regeringsformen anges vilka föreskrifter som ska meddelas genom lag, det primära lagområdet. Bland dessa ingår föreskrifter som avser förhållandet mellan enskilda och det allmänna under förutsättning att föreskrifterna gäller skyldigheter för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden (8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen). När det gäller båda dessa föreskriftsområden som ingår i det så kallade fakultativa lagområdet kan riksdagen, utom i vissa särskilt angivna fall, delegera normgivningskompetensen till regeringen med stöd av 8 kap. 3 § regeringsformen.

Grundlagsskyddet i 2 kap. 6 § första stycket regeringsformen som utredningen beskrivit i avsnitt 5.7.1 gäller skydd mot påtvingade ingrepp. Enligt utredningens bedömning är det bara om kontrollbesöket ska kunna genomföras med tvång som det krävs författningsreglering. Utredningen bedömer dock att den enskildes situation vid ett oannonserat kontrollbesök, som innebär att den kontrollerande myndigheten ska få den enskildes samtycke när myndighetens representanter redan befinner sig på platsen, utgör ett visst intrång i den personliga integriteten. Sådana besök bör därför utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv ändå författningsregleras. Den omständigheten att utredningen föreslår en författningsreglering av Arbetsförmedlingens förutsättningar att genomföra kon-

trollbesök innebär dock inte att bestämmelsen om kontrollbesök utgör en begränsning av det skydd som tillkommer den enskilde enligt 2 kap. 6 § första stycket regeringsformen.

De förslag som utredningen lämnar innebär att Arbetsförmedlingen ska få tillträde till enskildas lokaler, och i vissa fall bostäder, där verksamhet bedrivs. Det är således fråga om reglering av ett sådant område som faller inom det primära lagområdet. De bestämmelser som utredningen föreslår motsvarar i huvudsak bestämmelser som i dagsläget finns i lag. Även på närliggande områden som exempelvis lagen om omställningsstöd och lag om stöd vid korttidsarbete finns regleringen om kontrollbesök i lag.

Även om det finns en möjlighet för riksdagen att med stöd av 8 kap. 3 § regeringsformen bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter på området bör den nu aktuella regleringen av Arbetsförmedlingens förutsättningar att göra kontrollbesök, enligt utredningens bedömning, regleras i lag. I avsnitt 7.4 föreslår utredningen att bl.a. lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska samlas i en ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredningen föreslår att bestämmelserna om kontrollbesök placeras där.

5.10.2 Bestämmelserna om granskning i förordning ska upphävas

Utredningens förslag: Bestämmelserna om granskning i förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, förordningen om särskilt anställningsstöd och förordningen om stöd för nystartsjobb ska upphöra att gälla.

Skälen för utredningens förslag

Som redogjorts för i avsnitt 5.6.1 regleras Arbetsförmedlingens möjligheter att granska verksamheter som tar emot eller tagit emot stöd både i 6 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och i vissa av de förordningar som reglerar lönestöden. Frågan är om de nuvarande granskningsbestämmelserna i förordnin-

garna ska upphävas för att undgå den dubbelreglering som finns för närvarande.

Det kan finnas fördelar med att de villkor som gäller för olika ekonomiska stöd till arbetsgivare och anordnare finns samlade i respektive förordningar. Det kan underlätta för arbetsgivare, anordnare och arbetstagare att få en bild av vilka villkor som gäller. Det skulle tala för att reglering om granskning även ska finnas i förordning. Så är dock inte alltid fallet för närvarande, när Arbetsförmedlingens möjligheter att granska arbetsgivare som tar emot statlig ersättning för etableringsjobb enbart regleras i 6 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Eftersom utredningen föreslår ändrad lagreglering skulle även förordningsbestämmelser behöva ändras.

När generella regler införs i den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten föreslår utredningen att motsvarande bestämmelser i förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, förordningen om särskilt anställningsstöd och förordningen om stöd för nystartsjobb upphävs.

5.11 Överklagande

Utredningens förslag: Beslut om kontrollbesök ska inte få överklagas.

Skälen för utredningens förslag

Enligt 38 § lagen om stöd vid korttidsarbete och 27 § andra stycket lagen om omställningsstöd får Skatteverkets beslut om kontrollbesök inte överklagas. Av förarbetena till dessa bestämmelser framgår det att en överklagandemöjlighet skulle förta effekten med besöket, inte minst då besöken föreslås kunna ske oannonserade.⁹²

Utredningen bedömer, av samma skäl som redogjorts för i förarbetena till lagen om omställningsstöd och lagen om stöd vid korttidsarbete, att Arbetsförmedlingens beslut om kontrollbesök inte ska få överklagas.

⁹² Prop. 2019/20:166 s. 58 och prop. 2019/20:181 s. 73.

5.12 Personuppgiftsbehandling

5.12.1 Behandling av personuppgifter hos Arbetsförmedlingen

Utredningens bedömning: Det finns inget behov av ändringar i Arbetsförmedlingens nuvarande registerförfattningar för att myndigheten ska ha stöd för den personuppgiftsbehandling som kan bli aktuell med anledning av kontrollbesöken. Genom den nya dataskyddsregleringen som föreslås för Arbetsförmedlingen i avsnitt 6.6 kommer myndigheten att ha fortsatt stöd för sin personuppgiftsbehandling med anledning av förslagen om kontrollbesök.

Skälen för utredningens bedömning

I avsnitt 5.9 föreslår utredningen att Arbetsförmedlingen ska få göra oannonserade kontrollbesök i syfte att kontrollera om förutsättningarna för ekonomiskt stöd till arbetsgivare och anordnare är uppfyllda. Utredningen föreslår också vilka åtgärder Arbetsförmedlingen ska få vidta under ett kontrollbesök.

I samband med ett kontrollbesök kan Arbetsförmedlingen behöva behandla personuppgifter. Frågan är om de föreslagna bestämmelserna om kontrollbesök innebär behov av nya eller ändrade bestämmelser om personuppgiftsbehandling för Arbetsförmedlingen.

I avsnitt 6.3–6.5 redogörs för dataskyddsförordningen, dataskyddslagen med tillhörande förordning och övrig kompletterande dataskyddsreglering som Arbetsförmedlingen ska tillämpa. I avsnitt 6.5.5 och 6.5.6 föreslås att myndighetens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering ska upphävas och ersättas av ny reglering. I avsnitt 6.6 lämnas förslag om en ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen.

Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen

Som beskrivs i avsnitt 6.3 behöver det finnas en rättslig grund för all behandling av personuppgifter (artikel 6.1 i dataskyddsförordningen).

Arbetsförmedlingen kan behöva behandla personuppgifter när myndigheten förbereder ett kontrollbesök och när myndigheten, vid besöket och efter besöket, dokumenterar uppgifter.

Utredningen konstaterar att Arbetsförmedlingen enligt 1 § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen är förvaltningsmyndighet för arbetsmarknadspolitiska frågor och ansvarar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, utom i de delar där annat är särskilt föreskrivet. I det arbetet ingår bl.a. att utreda och besluta i ärenden om ekonomiskt stöd till arbetsgivare och anordnare samt att förhindra och återkräva felaktiga utbetalningar.

Utredningen föreslår att Arbetsförmedlingen ska få genomföra kontrollbesök för att kontrollera att förutsättningarna för ekonomiskt stöd är uppfyllda både inom ramen för ärendehandläggning inför beslut och under pågående stödperiod. För att kunna bedöma om förutsättningarna för ekonomiskt stöd är uppfyllda kan Arbetsförmedlingen behöva uppgifter om den enskilde som stödet avser. Utredningen föreslår därför att Arbetsförmedlingen vid kontrollbesöket ska få kontrollera och dokumentera bl.a. personalliggare och arbetsscheman. De personuppgifter som kommer att behandlas i samband med ett kontrollbesök är således uppgifter om arbetsgivaren eller anordnaren samt om den enskilde som stödet avser.

Utredningen bedömer att Arbetsförmedlingens personuppgiftsbehandlingar med anledning av de föreslagna bestämmelserna om kontrollbesök kommer att vara nödvändiga för fullgörandet av en rättslig förpliktelse eller för utförandet av en arbetsuppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetens myndighetsutövning. Behandlingen är således rättsligt grundad i artikel 6.1 c och e i dataskyddsförordningen.

Utredningen bedömer också att den rättsliga grunden för behandlingen är fastställd i nationell rätt i enlighet med kraven i artikel 6.3 dataskyddsförordningen.

Personuppgifterna får behandlas enligt de kompletterande bestämmelserna i 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen och Arbetsförmedlingens kompletterande dataskyddsreglering. Även med utredningens förslag till ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen kommer det finnas stöd för att behandla personuppgifter i samband med kontrollbesöken.

Ändamålen för personuppgiftsbehandlingen

I Arbetsförmedlingens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering finns det stöd för att behandla personuppgifter bl.a. vid handläggning av ärenden och kontroll av ekonomiskt stöd till arbetsgivare och enskilda som tar del av insatser inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (4 § första och fjärde punkten lagen [2002:546] om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten). Bedömningen är därför att det inte finns något behov av ändringar i den befintliga regleringen för att Arbetsförmedlingen ska kunna ta emot och behandla ytterligare personuppgifter vid kontrollbesök. Som framgår av utredningens förslag i avsnitt 6.6.4 ska Arbetsförmedlingen enligt lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen få behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Arbetsförmedlingen kommer således att ha stöd för sin behandling av personuppgifter som utredningens förslag kan föranleda.

Behandling av känsliga personuppgifter

I samband med kontrollbesöken kan Arbetsförmedlingen behöva behandla känsliga personuppgifter. Det handlar om känsliga personuppgifter om hälsa, t.ex. uppgifter om på vilket sätt den arbets sökandes funktionsnedsättning påverkar hans eller hennes arbetsförmåga samt uppgifter om arbetsanpassningar.

Behandling av känsliga personuppgifter är som huvudregel förbjuden enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen. Förbudet ska dock inte tillämpas i vissa fall som närmare regleras i artikel 9.2 i förordningen. Av relevans i detta sammanhang är artikel 9.2 g, av vilken framgår att förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter inte gäller om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande intressen. Bestämmelsen kompletteras av 3 kap. 3 § dataskyddslagen som ger myndigheter och vissa andra organ möjlighet

att behandla känsliga personuppgifter i tre olika fall. Det handlar om behandling som krävs enligt lag, är nödvändig för handläggningen av ett ärende eller som är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse.

Utredningen bedömer att befintliga bestämmelser avseende behandling av känsliga personuppgifter i Arbetsförmedlingens nuvarande kompletterande dataskyddsreglering inte hindrar den behandling av känsliga personuppgifter som kommer att utföras av Arbetsförmedlingen i samband med att myndigheten genomför kontrollbesök. I avsnitt 6.6.6 föreslås att Arbetsförmedlingen ska få behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen, om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. Som en följd av förslaget kommer Arbetsförmedlingen att ha rättsligt stöd för att behandla känsliga personuppgifter.

5.12.2 Förslaget om kontrollbesök är förenligt med skyddet för enskildas personliga integritet

Utredningens bedömning: Det intrång i den personliga integriteten som personuppgiftsbehandling i samband med ett kontrollbesök medför är motiverat och proportionerligt.

Skälen för utredningens bedömning

Arbetsförmedlingen har redan, med stöd av bl.a. 6 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, en möjlighet att granska verksamheter genom t.ex. kontrollbesök. Det innebär att Arbetsförmedlingen redan i dagsläget behandlar personuppgifter i samband med kontrollbesök. De förslag som utredningen lämnar gällande förutsättningar för kontrollbesök innebär inte någon förändring av vilken typ av personuppgifter som ska behandlas eller av vilka behandlingar som ska utföras. Det finns dock en möjlighet att Arbetsförmedlingen kommer att genomföra fler kontrollbesök, vilket skulle kunna innebära att personuppgifter behandlas i större omfattning än vad som sker i dagsläget.

Det övergripande syftet med förslaget om kontrollbesök är att Arbetsförmedlingen ska kunna förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar av ekonomiskt stöd till arbetsgivare och anordnare, vilket är till nytta för både samhället och enskilda. Arbetsförmedlingen har ett tydligt behov av uppgifterna för det syftet. Det bör också framhållas att regleringen inte är utformad så att det är tvingande att ta del av de ekonomiska stöden.

Utredningens förslag innebär ett krav på att de uppgifter som Arbetsförmedlingen ska få ta del av under kontrollbesöket ska behövas för att kontrollera om den enskilde som stödet avser arbetar i verksamheten eller för att villkoren för ekonomiskt stöd är uppfyllda. Den behandling av personuppgifter som kommer att göras i samband med Arbetsförmedlingens kontrollbesök är en nödvändig och proportionerlig åtgärd för att säkerställa detta allmänna intresse. Den är därmed tillåten på så sätt som krävs enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen. Några lämpliga, mindre ingripande åtgärder för att uppnå syftet med den föreslagna bestämmelsen finns inte.

Utredningen bedömer att intrånget i den personliga integriteten som behandling av personuppgifter i samband med ett kontrollbesök medför är motiverat och proportionerligt.

6 Dataskyddsreglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

6.1 Inledning

I det här kapitlet redovisas utredningens uppdrag att se över hur dataskyddsregleringen för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan göras mer ändamålsenlig. Uppdraget finns närmare beskrivet i avsnitt 6.2.

I avsnitt 6.3 beskrivs EU:s dataskyddsförordning och i avsnitt 6.4 den nationella kompletterande regleringen. I avsnitt 6.5 beskrivs Arbetsförmedlingens uppgifter och verksamhet, myndighetens personuppgiftsbehandling samt den nuvarande dataskyddsregleringen för myndigheten. I avsnitt 6.6 redovisas utredningens förslag och bedömningar om en ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen.

I avsnitt 6.7 beskrivs först Kammarkollegiets uppgifter, verksamhet och personuppgiftsbehandling. Därefter redovisas utredningens förslag och bedömningar om behov av kompletterande dataskyddsreglering för Kammarkollegiets verksamhet som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet.

I avsnitt 6.8–6.12 analyseras och bedöms behovet av ny dataskyddsreglering för olika typer av anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser. Utredningens bedömningar och förslag redovisas i avsnitt 6.8 om Kammarkollegiets leverantörer, avsnitt 6.9 om folkhögskolor, avsnitt 6.10 om Samhall Aktiebolag, avsnitt 6.11 om Arbetsförmedlingens leverantörer och avsnitt 6.12 om arbetsgivare och kommuner.

6.2 Utredningens uppdrag

Utredningen ska lämna förslag på en ny och ändamålsenlig dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen, med mer flexibla bestämmelser som är anpassade till myndighetens nuvarande behov och den tekniska utvecklingen.

Vid behov ska utredningen lämna förslag på en ny dataskyddsreglering för den del av Kammarkollegiets verksamhet som avser grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

Vid behov ska utredningen även lämna förslag på en ny dataskyddsreglering för anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser. För beskrivning av dessa, se avsnitt 3.3.

Utredningen ska lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredningen ska noga väga behovet av en mer ändamålsenlig personuppgiftsbehandling mot den enskildes rätt till skydd för sin personliga integritet.

Det ligger inte inom ramen för uppdraget att se över de registerförfattningar som gäller för Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) eller Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF).

6.3 EU:s dataskyddsförordning

6.3.1 Allmänt om dataskyddsförordningen

Dataskyddsförordningen¹ innehåller bestämmelser om skydd för fysiska personer med avseende på behandlingen av personuppgifter och om det fria flödet av personuppgifter. I avsnitt 4.3 redogörs för ytterligare regler om skydd för den personliga integriteten.

Dataskyddsförordningen syftar till att skydda fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter, särskilt deras rätt till skydd av personuppgifter. Enligt förordningen får det fria flödet av personuppgifter inom unionen varken begränsas eller förbjudas av skäl som rör skyddet för fysiska personer med avseende på behandlingen av personuppgifter (artikel 1). Det innebär att medlemsstaterna inte får införa dataskyddsregler som begränsar det fria flödet

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

av personuppgifter inom unionen. Bestämmelsen hindrar dock inte att begränsningar införs av andra skäl.

Dataskyddsförordningen har ett brett materiellt tillämpningsområde och omfattar enligt artikel 2.1, med vissa undantag, sådan behandling av personuppgifter som helt eller delvis företas på automatisk väg samt annan behandling än automatisk av personuppgifter som ingår i eller kommer att ingå i ett register. Begreppet register definieras som en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgänglig enligt särskilda kriterier, oavsett om samlingen är centraliserad, decentraliserad eller spridd på grundval av funktionella eller geografiska förhållanden (artikel 4.6). Behandling av personuppgifter som utförs av en fysisk person som ett led i verksamhet av rent privat natur eller som har samband med hans eller hennes hushåll omfattas inte av förordningens tillämpningsområde (artikel 2.1 c).

Dataskyddsförordningen gäller inte heller för behandling av personuppgifter som behöriga myndigheter utför i syfte att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, i vilket även ingår att skydda mot samt förebygga och förhindra hot mot den allmänna säkerheten (artikel 2.1 d).² Sådan behandling regleras i stället i det s.k. dataskyddsdirektivet³ som i Sverige kompletteras av brottsdatalagen (2018:1177) och brottsdataförordningen (2018:1202).

Personuppgifter

Med personuppgifter avses enligt artikel 4.1 dataskyddsförordningen varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person. En identifierbar fysisk person är en person som direkt eller indirekt kan identifieras särskilt med hänvisning till en s.k. identifierare, t.ex. ett namn, ett identifikationsnummer, en lokaliseringssuppgift, onlineidentifikatorer eller en eller flera faktorer som är specifika för den fysiska personens fysiska, fysiologiska, genetiska, psykiska, ekonomiska, kulturella eller sociala identitet.

² I artikel 2 framgår ytterligare undantag från dataskyddsförordningens tillämpningsområde.

³ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF.

Behandling

Med behandling avses enligt artikel 4.2 dataskyddsförordningen en åtgärd eller kombination av åtgärder avseende personuppgifter eller uppsättningar av personuppgifter, oberoende av om de utförs automatiserat eller inte, såsom insamling, registrering, organisering, strukturering, lagring, bearbetning eller ändring, framtagning, läsning, användning, utlämning genom överföring, spridning eller tillhandahållande på annat sätt, justering eller sammanförande, begränsning, radering eller förstöring.

Personuppgiftsansvarig och personuppgiftsbiträde

Personuppgiftsansvarig är enligt artikel 4.7 dataskyddsförordningen en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institution eller ett annat organ som ensamt eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter. Den som behandlar personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning benämns enligt artikel 4.8 personuppgiftsbiträde.

Grundläggande principer

För all behandling av personuppgifter enligt dataskyddsförordningen gäller ett antal grundläggande principer (se artikel 5). Uppgifterna ska bl.a. behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade (*principen om laglighet, korrekthet och öppenhet*). Uppgifterna ska vidare vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas (*principen om uppgiftsminimering*). De ska också vara riktiga och, om nödvändigt, uppdaterade. Vidare anges i artikeln att alla rimliga åtgärder måste vidtas för att säkerställa att personuppgifter som är felaktiga i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas raderas eller rättas utan dröjsmål (*principen om riktighet*). Personuppgifter ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål. De får inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål. Ytterligare behandling för bl.a. arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål ska dock inte anses vara oförenlig med de ursprungliga

ändamålen (*principen om ändamålsbegränsning och finalitetsprincipen*). Vidare får personuppgifter inte förvaras i en form som möjliggör identifiering av den registrerade under en längre tid än vad som är nödvändigt för de ändamål för vilka personuppgifterna behandlas. De får dock lagras under längre perioder i den mån som personuppgifterna enbart behandlas för bl.a. arkivändamål av allmänt intresse under vissa närmare angivna förutsättningar (*principen om lagringsminimering*). Personuppgifter måste också behandlas på ett sätt som säkerställer lämplig säkerhet (*principen om integritet och konfidentialitet*).

Artiklarna 5 och 6 i dataskyddsförordningen är grundläggande och kumulativa. Det innebär att någon av de rättsliga grunderna i artikel 6 måste vara tillämplig, samtidigt som samtliga principer i artikel 5 ska följas.⁴

Rättslig grund

I artikel 6 i dataskyddsförordningen uttrycks det grundläggande kravet att det ska finnas en giltig rättslig grund för varje behandling av personuppgifter. Bland de rättsliga grunder som anges i artikeln kan nämnas att den registrerade har lämnat sitt samtycke till att dennes personuppgifter behandlas för ett eller flera specifika ändamål (artikel 6.1 a), att behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (artikel 6.1 c) eller för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (artikel 6.1 e). Enligt artikel 6.3 första stycket ska de grunder för behandlingen som avses i artikel 6.1 c och e fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Detta innebär inte att den rättsliga grunden nödvändigtvis måste fastställas i eller i enlighet med en av riksdagen beslutad lag. Däremot måste grunden vara fastställd i laga ordning på ett konstitutionellt korrekt sätt.⁵ Grunden ska även vara tydlig och precis, och dess tillämpning ska vara förutsebar för personer som omfattas av den. Enligt artikel 6.3 andra stycket ska vidare syftet med behandlingen fastställas i den rättsliga grunden eller, i fråga om behandling

⁴ Prop. 2017/18:105, *Ny dataskyddslag*, s. 48.

⁵ Se skäl 41 till förordningen och prop. 2017/18:105 s. 51.

enligt artikel 6.1 e, vara nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning.

I artikel 6.3 anges vidare att den rättsliga grunden kan innehålla särskilda bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i dataskyddsförordningen, bl.a. de allmänna villkor som ska gälla för den personuppgiftsansvariges behandling, vilken typ av uppgifter som ska behandlas, vilka registrerade som berörs, de enheter till vilka personuppgifterna får lämnas ut och för vilka ändamål, ändamålsbegränsningar, lagringstid samt typer av behandling och förfaranden för behandling, inbegripet åtgärder för att tillförsäkra en laglig och rättvis behandling. Den nationella rätten ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

Begreppet nödvändig

För att en behandling av personuppgifter ska vara tillåten enligt artikel 6.1 b–f dataskyddsförordningen måste den vara nödvändig i förhållande till den rättsliga grunden, t.ex. nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse. Det unionsrättsliga begreppet nödvändig har inte samma innebörd som det svenska ordet nödvändig, dvs. att någonting absolut fordras eller inte kan underlåtas. Kravet på att behandlingen ska vara nödvändig för ändamålet innebär inte att behandlingen måste vara oundgänglig. Behandlingen kan anses nödvändig om den leder till effektivitetsvinster.⁶

Känsliga personuppgifter

Med särskilda kategorier av personuppgifter (känsliga personuppgifter) avses enligt artikel 9 dataskyddsförordningen behandling av personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och behandling av genetiska uppgifter, biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning.

⁶ Prop. 2017/18:105 s. 46, 47, 188 och 189.

Behandling av känsliga personuppgifter är förbjuden om inte något av de undantag som anges i artikel 9.2 är tillämpliga. Förbudet ska enligt artikel 9.2 inte tillämpas om någon av de situationer som beskrivs i punkterna a–j föreligger, t.ex. om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen av personuppgifter för vissa specifika ändamål eller om behandlingen är nödvändig för olika ändamål som anges i punkterna. För att vissa av undantagen ska vara tillämpliga krävs dock att grunden för sådana behandlingar på olika sätt kommer till uttryck i unionsrätten eller i nationell rätt.

Personuppgifter om lagöverträdelser

Behandling av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelser som innefattar brott eller därmed sammanhängande säkerhetsåtgärder enligt artikel 6.1 får enligt artikel 10 dataskyddsförordningen bara utföras under kontroll av en myndighet eller då behandling är tillåten enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, där lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter fastställs.

Personnummer och samordningsnummer

Personnummer och samordningsnummer är inte känsliga personuppgifter i dataskyddsförordningens mening men har getts en särställning genom artikel 87. Enligt den artikeln får medlemsstaterna närmare bestämma på vilka särskilda villkor ett nationellt identifikationsnummer eller något annat vedertaget sätt för identifiering får behandlas. Ett nationellt identifikationsnummer eller ett annat vedertaget sätt för identifiering ska i sådana fall endast användas med iakttagande av lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter enligt dataskyddsförordningen. Det finns inget krav i förordningen på att medlemsstaterna inför en särskild reglering av behandling av sådana uppgifter.

Den registrerades rättigheter och personuppgiftsansvarigas skyldigheter

Dataskyddsförordningen innehåller reglering av både registrerades rättigheter och personuppgiftsansvarigas skyldigheter. Utöver de generella reglerna om förutsättningar för att behandla personuppgifter i förordningens första två kapitel finns ett antal rättigheter för de enskilda vars personuppgifter behandlas (den registrerade) i tredje kapitlet. Där framgår att den personuppgiftsansvarige ansvarar för följande.

- Klar och tydlig information och kommunikation samt klara och tydliga villkor för utövandet av den registrerades rättigheter (artikel 12).
- Den registrerade ska få viss information om bl.a. personuppgiftsbehandlingen och hans eller hennes rättigheter när personuppgifter samlas in eller erhålls (artikel 13 och 14).
- Den registrerade har rätt till tillgång till information om vilka personuppgifter som behandlas och viss övrig information (artikel 15).
- Personuppgifter ska utan onödigt dröjsmål rättas eller raderas när förutsättningarna för det är uppfyllda (artikel 16 och 17).
- Behandlingen av personuppgifter ska begränsas om den registrerade kräver det och vissa förutsättningar är uppfyllda (artikel 18).
- Mottagare av personuppgifter som lämnats ut ska underrättas om åtgärd vidtagits enligt artikel 16, 17 eller 18, om det inte är omöjligt eller medför en oproportionerlig ansträngning (artikel 19).
- Kraven på dataportabilitet ska uppfyllas (artikel 20).
- Behandlingen av personuppgifter ska, under vissa förutsättningar, upphöra om den registrerade använder sin rätt att göra invändningar mot personuppgiftsbehandlingen (artikel 21).

- Beslut som i betydande grad påverkar den registrerade får inte, om inte vissa förutsättningar är uppfyllda, bara grundas på automatiserad behandling inbegripet profilering (artikel 22).

Ovanstående rättigheter kan begränsas genom unionsrätten eller nationell rätt (artikel 23). Begränsningen måste ske med respekt för andemeningen i de grundläggande rättigheterna och friheterna och vara en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för ett av de syften som anges i artikeln. Ett sådant syfte är att säkerställa en medlemsstats viktiga mål av generellt allmänt intresse (artikel 23.1 e). En lagstiftningsåtgärd ska, när så är relevant, bl.a. innehålla specifika bestämmelser om ändamålen med behandlingen, kategorierna av personuppgifter, omfattningen av de införda begränsningarna, skyddsåtgärder för att förhindra missbruk eller olaglig tillgång eller överföring och lagringstid (artikel 23.2).

I fjärde kapitlet dataskyddsförordningen finns bestämmelser om dokumentation av och skyddsåtgärder vid personuppgiftsbehandling. Exempelvis regleras inbyggt dataskydd och dataskydd som standard (artikel 25) och under vilka förutsättningar register över personuppgiftsbehandlingen måste föras (artikel 30). Vidare finns bestämmelser om den konsekvensbedömning som ska ske vid behandling som innebär en hög risk för enskildas rättigheter och friheter (artikel 35).

6.3.2 AI-förordningen och dataskyddsförordningen

Europaparlamentet och rådet har den 13 juni 2024 antagit den s.k. AI-förordningen som är EU:s allmänna reglering av artificiell intelligens (AI).⁷ I förordningen fastställs bl.a. regler för användning av AI-system i unionen, förbud mot vissa AI-användningsområden, särskilda krav för AI-system med hög risk och skyldigheter för operatörer av sådana system. Vidare fastställs harmoniserade regler för utsläppande på marknaden av AI-modeller för allmänna ändamål (artikel 1). I AI-förordningen definieras AI-system som ett maskin-

⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1689 av den 13 juni 2024 om harmoniserade regler för artificiell intelligens och om ändring av förordningarna (EG) nr 300/2008, (EU) nr 167/2013, (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 och (EU) 2019/2144 samt direktiven 2014/90/EU, (EU) 2016/797 och (EU) 2020/1828 (förordning om artificiell intelligens).

baserat system som är utformat för att fungera med varierande grad av autonomi, som kan uppvisa anpassningsförmåga efter införande och som, för uttryckliga eller underförstådda mål, drar slutsatser härledda från den indata det tar emot, om hur utdata såsom förutsägelser, innehåll, rekommendationer eller beslut som kan påverka fysiska eller virtuella miljöer ska genereras (artikel 3.1). Förordningen ska tillämpas från och med den 2 februari 2026, med vissa undantag. Exempelvis ska regleringen avseende förbjudna AI-användningsområden i andra kapitlet tillämpas från och med den 2 februari 2025 (artikel 113).

Syftet med AI-förordningen är att förbättra den inre marknadens funktion och främja användningen av människocentrerad och tillförlitlig AI, samtidigt som en hög skyddsnivå säkerställs för hälsa, säkerhet och grundläggande rättigheter som fastställs i stadgan, inbegripet demokrati, rättsstatens principer och miljöskydd, mot de skadliga effekterna av AI-system i unionen, och att stödja innovation (artikel 1).

Unionsrätt om skydd av personuppgifter, integritet och konfidentialitet vid kommunikation är tillämplig på personuppgifter som behandlas i samband med de rättigheter och skyldigheter som fastställs i AI-förordningen. Förordningen påverkar inte dataskyddsförordningen, förordningen om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter som utförs av unionens institutioner, organ och byråer,⁸ direktivet om integritet och elektronisk kommunikation⁹ eller dataskyddsdirektivet för brottsbekämpning,¹⁰ utan att det påverkar tillämpningen av dess artiklar 10.5 och 59 (artikel 2.7). De grundläggande principer som gäller för all personuppgiftsbehandling enligt artikel 5 i dataskyddsförordningen, t.ex. principen om uppgiftsminimering, kommer således att även att gälla vid personuppgiftsbehandling som görs med AI-system.

⁸ Europaparlamentet och rådets förordning (EU) 2018/1725 av den 23 oktober 2018 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter som utförs av unionens institutioner, organ och byråer och om det fria flödet av sådana uppgifter samt om upphävande av förordning (EG) nr 45/2001 och beslut nr 1247/2002/EG.

⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG av den 12 juli 2002 om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation.

¹⁰ Europaparlamentet och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF.

6.4 Nationell kompletterande reglering

6.4.1 Dataskyddslagen

Som redan nämnts kompletteras dataskyddsförordningen i Sverige av lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, förkortad dataskyddslagen, och förordningen (2018:219) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Dessa författningar är av generell karaktär och reglerar bl.a. frågor om rättslig grund för behandling av personuppgifter, känsliga personuppgifter, personuppgifter som rör lagöverträdelse, tillsynsmyndighetens handläggning och beslut samt skadestånd och överklagande. Dataskyddslagen är subsidiär i förhållande till annan lag eller förordning, vilket gör det möjligt att ha avvikande bestämmelser i sektorsspecifika registerförfattningar.

Rättslig grund enligt dataskyddslagen

Av 2 kap. 1 § dataskyddslagen framgår att personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen, om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra en rättslig förpliktelse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning. Bestämmelsen har sin grund i artikel 6.3 första stycket i dataskyddsförordningen. Enligt artikeln måste en rättslig förpliktelse vara fastställd i enlighet med unionsrätten eller den nationella rätten för att kunna läggas till grund för behandling av personuppgifter. Paragrafen är avsedd att ge vägledning för rättstillämpningen i Sverige. Den tydliggör att förpliktelserna måste vara fastställd i enlighet med gällande rätt, men också att den inte behöver framgå direkt av en författning. En rättslig förpliktelse kan enligt svensk rätt även följa av kollektivavtal, regeringsbeslut, myndighetsbeslut eller dom. Med lag jämföras EU-förordningar.¹¹

Enligt 2 kap. 2 § dataskyddslagen får personuppgifter behandlas med stöd av artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen, om behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av

¹¹ Jfr prop. 2017/18:105 s. 188 och 189.

beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning enligt lag eller annan författning. Bestämmelsen har sin grund i artikel 6.3 första stycket i dataskyddsförordningen där det anges att en uppgift av allmänt intresse respektive myndighetsutövning måste fastställas i enlighet med unionsrätten eller den nationella rätten för att kunna läggas till grund för behandling av personuppgifter. Paragrafen är avsedd att ge vägledning för rättstillämpningen i Sverige. Bestämmelsen tydliggör att uppgiften inte måste framgå direkt av en författning. Uppgifter av allmänt intresse kan enligt svensk rätt även följa av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning. Till exempel kan en sådan uppgift tilldelas en statlig myndighet eller ett statligt bolag genom ett regeringsbeslut. Även privaträttsligt bedriven verksamhet av allmänt intresse omfattas av formuleringen, förutsatt att uppgiften följer av lag eller annan författning eller följer av kollektivavtal eller av beslut som meddelats med stöd av lag eller annan författning. Vidare tydliggörs att myndighetsutövning utgör en rättslig grund för behandling av personuppgifter bara om myndighetsutövningen sker enligt lag eller annan författning. Begreppet myndighetsutövning ska tolkas och tillämpas på samma sätt som enligt dataskyddsförordningen. Det som i Sverige brukar anses som myndighetsutövning borde enligt förarbetena omfattas av begreppet.¹²

6.4.2 Särskilda registerförfattningar och annan särskild dataskyddsreglering

Inom svensk rätt finns ett stort antal registerförfattningar som innehåller mer sektorsspecifika bestämmelser om personuppgiftsbehandlingen vid myndigheter och som kompletterar dataskyddsförordningen, dataskyddslagen och brottsdatalagen. Sådana författningar reglerar normalt behandling av personuppgifter i en viss verksamhet eller hos en viss myndighet. Syftet med registerförfattningarna är att anpassa lagstiftningen till de behov som myndigheterna har inom sina respektive verksamhetsområden samtidigt som behovet av skydd för enskildas integritet beaktas.

¹² Jfr prop. 2017/18:105 s. 189 och 190.

Arbetsförmedlingen tillämpar lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten vid behandlingen av personuppgifter i myndighetens arbetsmarknadspolitiska verksamhet (se vidare avsnitt 6.5.4). Andra exempel på registerförfattningar är patientdatalagen (2008:355) som tillämpas vid vårdgivares behandling av personuppgifter inom hälso- och sjukvården, 114 kap. socialförsäkringsbalken som tillämpas av Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten bl.a. vid behandling av personuppgifter i verksamhet som avser förmåner enligt balken, lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet som tillämpas av Skatteverket, utlänningsdatalagen (2016:27) som tillämpas av Migrationsverket, Polismyndigheten och utlandsmyndigheterna och lagen (2023:457) om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten som tillämpas av Utbetalningsmyndigheten. Registerlagarna kompletteras av förordningar.

Det blir ofta aktuellt med särskilda registerförfattningar inom verksamheter där stora mängder personuppgifter med ett integritetskänsligt innehåll hanteras. Samtidigt finns det många myndigheter som inte har någon registerförfattning och där enbart den generella dataskyddsregleringen tillämpas, t.ex. Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet).

Det förekommer också särskild dataskyddsreglering för andra än myndigheter. Ett sådant exempel är lagen (2022:926) om behandling av personuppgifter i idrottens antidopningsarbete. I förarbetena anfördes att uppgiften att utföra antidopningsarbete inom idrotten behövde fastställas i författning för att behandlingen av personuppgifter i arbetet ska kunna stödjas på den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse.¹³

¹³ Prop. 2021/22:139 *Stärket integritet i idrottens antidopningsarbete*, s. 33.

6.5 Dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen

6.5.1 Arbetsförmedlingens uppgifter och verksamhet

Reglering av betydelse för Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet

Arbetsförmedlingens huvudsakliga uppgifter framgår av förordningen (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen. Som tidigare nämnts är Arbetsförmedlingen förvaltningsmyndighet för arbetsmarknadspolitiska frågor. Myndigheten ansvarar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, utom i de delar där annat är särskilt föreskrivet.

Reglering som styr Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet finns i både generell och verksamhetsspecifik reglering. Exempel på generell reglering är förvaltningslagen (2017:900), myndighetsförordningen (2007:515) och förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll. Övergripande bestämmelser om Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet finns i lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och i förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Generellt regleras de närmare förutsättningarna för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i stor utsträckning i förordningar.

Myndigheten styrs även genom årliga regleringsbrev och andra regleringsbeslut.

Instruktionen för Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen ska enligt sin instruktion bl.a. verka för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt genom att inhämta och tillgängliggöra information om lediga arbeten, effektivt sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft och verka för att förkorta arbetslöshetstider hos arbetssökande och vakanstider hos arbetsgivare. När så är motiverat ska myndigheten ge stöd och insatser för att stärka en arbetssökandes möjligheter att få ett arbete och med hjälp av anställningsfrämjande åtgärder stimulera arbetsgivare att anställa arbetssökande som inte kan få arbete utan stöd.

Arbetsförmedlingen ska också stödja kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden och verka för att upprätthålla arbetslöshetsförsäkringens funktion som omställningsförsäkring samt legitimiteten i de arbetsmarknadspolitiska ersättningssystemen. En annan uppgift är att löpande ta fram och tillgängliggöra kunskapsunderlag och statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Myndigheten ska delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten samt arbetslivskriminalitet. Myndigheten ska också verka för att förbättra arbetsmarknadssituationen för personer som har en funktionsnedsättning och upprätthålla egen kompetens och verksamhet för att stödja personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga att få eller behålla ett arbete. Myndigheten har inom arbetsmarknadspolitiken ett samlat ansvar, sektorsansvar, för frågor som rör möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att få och behålla ett arbete. Myndigheten ska också jämställdhetsintegrera och inom sitt verksamhetsområde främja mångfald och jämställdhet. Myndigheten är en beredskapsmyndighet enligt förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap. Arbetsförmedlingen ska samverka med olika aktörer för olika syften. Myndigheten ska t.ex. samverka med Utbetalningsmyndigheten och andra berörda myndigheter, kommuner och regioner samt andra berörda parter för att bedriva en effektiv och rättssäker verksamhet och då särskilt verka för att felaktiga utbetalningar inte görs. För ytterligare beskrivning av Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet, se kapitel 3.

Arbetsförmedlingen har även en viktig funktion när det gäller informationsutbyte med andra myndigheter och aktörer. Inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns ett omfattande informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och bl.a. Försäkringskassan, Migrationsverket, Skatteverket, leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen, IAF, arbetsgivare och arbetslöshetskassor. Utbytet av information syftar bl.a. till att arbetssökande ska få stöd inom rimlig tid och till att säkerställa korrekta utbetalningar. Arbetsförmedlingen utbyter också information med andra myndigheter och aktörer med stöd av annan reglering, t.ex. lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brotts-

lighet, lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten och lagen (2024:307) om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet.

Lagar som styr Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet

Utredningen har identifierat följande lagar som specifikt styr Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet (se mer utförlig information om respektive lag i avsnitt 7.3.2).

- lagen (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen
- lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare
- lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen
- lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten
- lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten
- lagen (1989:532) om tillstånd för anställning på fartyg
- lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder

I kapitel 7 lämnar utredningen förslag på en ny sammanhållen lag för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Förordningar som styr Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet

Utredningen har, utöver förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen, identifierat följande förordningar som specifikt styr Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet.

- Förordningen (2022:812) om förmedlingsinsatser. Förordningen innehåller bestämmelser om det arbetsmarknadspolitiska programmet förmedlingsinsatser. Förordningen är meddelad med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen (1 §).
- Förordningen (2022:807) om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb. Förordningen innehåller bestämmelser om den arbetsmarknadspolitiska insatsen statlig ersättning för arbete i etableringsjobb. Förordningen är meddelad med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen (1 § första och tredje stycket).
- Förordningen (2020:1257) om särskilda insatser för personer med tre fjärdedels sjukersättning eller aktivitetsersättning. Enligt förordningen ska Arbetsförmedlingen bl.a. vidta åtgärder för att en person som får tre fjärdedels sjukersättning eller aktivitetsersättning ska kunna få en anställning motsvarande den återstående arbetsförmågan (3 §). Förordningen är meddelad med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen (1 § andra stycket).
- Förordningen (2018:43) om stöd för nystartsjobb. Förordningen innehåller bestämmelser om rätt till stöd för arbetsgivare som anställer personer som uppfyller villkoren för ett nystartsjobb. Förordningen är meddelad med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen (1 §).
- Förordningen (2018:42) om särskilt anställningsstöd. Förordningen innehåller bestämmelser om det arbetsmarknadspolitiska programmet särskilt anställningsstöd. Förordningen är meddelad med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen (1 §).
- Förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Förordningen innehåller bestämmelser om det arbetsmarknadspolitiska programmet etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringsprogrammet) (1 §).
- Förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser. Förordningen innehåller bestämmelser om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser (1 §).
- Förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Förordningen är meddelad med stöd av 8 kap. 7 § regerings-

formen och innehåller bestämmelser om det arbetsmarknadspolitiska programmet särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga (1 § första stycket).

- Förordningen (2015:848) om statsbidrag för särskilda främjande- och utvecklingsinsatser i syfte att påskynda nyanlända invandrares etablering på arbetsmarknaden. Förordningen är meddelad med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen och innehåller bestämmelser om statsbidrag till arbetsmarknadens parter för särskilda främjande- och utvecklingsinsatser som syftar till att påskynda nyanlända invandrares etablering på arbetsmarknaden (1 § första stycket).
- Förordningen (2015:500) om resebidrag. Förordningen innehåller bestämmelser om resebidrag. Resebidrag lämnas i form av ersättning för resa och logi (1 §).
- Förordningen (2007:813) om jobbgaranti för ungdomar. Förordningen innehåller bestämmelser om det arbetsmarknadspolitiska programmet jobbgaranti för ungdomar (1 § första stycket).
- Förordningen (2007:414) om jobb- och utvecklingsgarantin. Förordningen innehåller bestämmelser om det arbetsmarknadspolitiska programmet jobb- och utvecklingsgarantin (1 § första stycket).
- Förordningen (2003:623) om arbetsplatsintroduktion. Förordningen innehåller bestämmelser om arbetsplatsintroduktion (1 §).
- Förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program. Förordningen innehåller bestämmelser om de arbetsmarknadspolitiska programmen arbetsmarknadsutbildning, validering, arbetspraktik, stöd till start av näringsverksamhet, förberedande insatser, och projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning (1 § första stycket).
- Förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Förordningen innehåller närmare bestämmelser om Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet (1 §).

- Förordningen (1998:1785) om ersättning vid skada till deltagare i vissa arbetsmarknadspolitiska program m.m. Förordningen innehåller bestämmelser om att ersättning av statsmedel under vissa förutsättningar för skador som omfattas av bestämmelserna om arbetsskadeförsäkring i socialförsäkringsbalken (1 §).
- Förordningen (1989:548) om tillstånd för anställning på fartyg. Förordningen innehåller bl.a. bestämmelser om undantag från krav på anställningstillstånd och att Arbetsförmedlingen är beslutande myndighet (2–4 §§).
- Förordningen (1980:631) om ersättning av allmänna medel för skada orsakad av deltagare i ett arbetsmarknadspolitiskt program eller arbetslivsinriktad rehabilitering m.m. Förordningen innehåller bestämmelser om att ersättning för skador under vissa förutsättningar lämnas av allmänna medel till arbetsgivare och andra anordnare av rehabilitering eller ett arbetsmarknadspolitiskt program än det reguljära skolväsendet.

Uppgifter i regleringsbrev och andra regeringsbeslut

Vissa av Arbetsförmedlingens uppgifter regleras genom de årliga regleringsbreven eller andra regeringsbeslut. Ett exempel på en uppgift som påverkat myndighetens personuppgiftsbehandling var uppdraget som gavs i regleringsbreven för 2020 och 2021 att utveckla mer enhetliga och träffsäkra arbetsmarknadspolitiska bedömningar.¹⁴ I uppgiften ingick att utveckla ett statistiskt bedömningsstöd som skulle utgöra en integrerad del av myndighetens arbetsmarknadspolitiska bedömning (se vidare i avsnitt 6.5.3).

6.5.2 Rättslig grund för Arbetsförmedlingens personuppgiftsbehandling

Arbetsförmedlingen ansvarar för att utföra ett stort antal uppgifter av olika slag inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (se vidare i kapitel 3). Uppgifterna, som övergripande framgår av myndighetens instruktion, finns närmare reglerade i författningar eller framgår av

¹⁴ Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Arbetsförmedlingen, Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Arbetsförmedlingen.

regeringsbeslut (se avsnitt 6.5.1). Uppgifterna som Arbetsförmedlingen har förutsätter en omfattande personuppgiftsbehandling.

För att Arbetsförmedlingens personuppgiftsbehandling ska vara tillåten krävs enligt dataskyddsförordningen att det finns en rättslig grund (se mer om detta i avsnitt 6.3.1). De rättsliga grunder som är aktuella för behandlingen av personuppgifter i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet är att den är nödvändig för att Arbetsförmedlingen ska kunna fullgöra en rättslig förpliktelse, för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning.

De uppgifter som utförs av Arbetsförmedlingen i syfte att uppfylla ett uttryckligt uppdrag av riksdag eller regering har i tidigare förarbeten ansetts vara av allmänt intresse.¹⁵ Det allmänna intresset av att vidta åtgärder för att uppnå en väl fungerande arbetsmarknad får enligt utredningen generellt anses väga tyngre än det eventuella integritetsintrång som Arbetsförmedlingens personuppgiftsbehandling i det syftet skulle kunna innebära för en enskild person. Utredningen bedömer därför att den behandling av personuppgifter som behöver utföras hos Arbetsförmedlingen för myndighetens uppgifter är proportionerlig i förhållande till syftet med verksamheten.

Av förarbetena till dataskyddslagen framgår att behandling av personuppgifter som utförs som ett led i administrativa åtgärder, t.ex. olika former av uppföljning och utvärdering av den egna verksamheten, som är nödvändiga för myndighetens förvaltning och funktion, är rättsligt grundad i dataskyddsförordningens mening. Det krävs alltså inte att de administrativa åtgärderna är fastställda i enlighet med svensk rätt.¹⁶ Personuppgiftsbehandling som Arbetsförmedlingen behöver utföra, t.ex. för att följa upp leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser och utvärdera den egna verksamheten, och som är nödvändig för att myndigheten ska kunna utföra sina författningsreglerade uppgifter är således rättsligt grundad i dataskyddsförordningens mening. Personuppgifterna får därmed behandlas med stöd av den kompletterande bestämmelsen i 2 kap. 2 § dataskyddslagen.

¹⁵ Prop. 2017/18:105 s. 56 och 57 samt prop. 2017/18:112, *Anpassningar av registerförfattningar på arbetsmarknadsområdet till EU:s dataskyddsförordning*, s. 28.

¹⁶ Prop. 2017/18:105 s. 60 och 61.

Sammantaget bedömer utredningen att den behandling av personuppgifter som är nödvändig för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra myndighetens uppgifter är rättsligt grundad enligt artikel 6.1 c och e i dataskyddsförordningen. Den är därför tillåten enligt förordningen och 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen om övriga krav enligt gällande dataskyddsreglering är uppfyllda. Nedan följer en beskrivning av Arbetsförmedlingens nuvarande personuppgiftsbehandling. I avsnitten finns exempel på vilka rättsliga grunder som kan vara aktuella för respektive ändamål.

6.5.3 Arbetsförmedlingens personuppgiftsbehandling

Arbetsförmedlingen behöver behandla personuppgifter för flera olika ändamål, både när det gäller den egna verksamheten och för att tillhandahålla information som behövs inom andra myndigheters och aktörers verksamheter.

Nedan följer beskrivningar av de olika ändamål för vilka Arbetsförmedlingen i dagsläget behandlar personuppgifter. Därefter beskrivs vilka kategorier av personuppgifter som behandlas för de olika ändamålen och hur de behandlas. Beskrivningarna baseras huvudsakligen på information som Arbetsförmedlingen har lämnat till utredningen. Upplägget följer utformningen av myndighetens nuvarande ändamålsbestämmelser.

Behandling av personuppgifter för olika ändamål

Behandling av personuppgifter vid handläggningen av ärenden

Arbetsförmedlingen behandlar personuppgifter vid handläggningen av ärenden i myndighetens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Myndigheten behandlar t.ex. personuppgifter i form av en arbetsökandes arbetslivserfarenhet, utbildning och behov av stöd eller anpassning när den sökande skriver in sig vid myndigheten och för att upprätta en individuell handlingsplan.¹⁷ Personuppgifter i form av t.ex. vilka arbeten en enskild har sökt, önskemål om arbete och arbetsort behöver behandlas för att Arbetsförmedlingen ska kunna fatta beslut om arbetsmarknadspolitiskt motiverade insatser och

¹⁷ 5 a och 6 §§ förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

aktiviteter för en enskild samt granska inkomna aktivitetsrapporter från den enskilde.¹⁸ Det kan handla om att anvisa arbetslösa personer att söka arbete om det behövs för att matcha honom eller henne med en arbetsgivare eller för att kontrollera att den sökande står till arbetsmarknadens förfogande och aktivt söker arbeten.¹⁹ Det kan också handla om att anvisa enskilda till arbetsmarknadspolitiska program,²⁰ t.ex. till arbetsmarknadsutbildning, arbetspraktik och stöd till start av näringsverksamhet,²¹ jobb- och utvecklingsgarantin,²² jobbgarantin för ungdomar,²³ programmet särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga²⁴ och till etableringsprogrammet.²⁵ Vid prövningen av ärenden om ersättning, t.ex. när en sökande ansöker om ersättning för resa, logi och dubbelt boende, kan personuppgifter i form av kostnad för resa med eget fordon eller kostnad för läkarundersökning behöva behandlas.²⁶ Personuppgifter med koppling till en arbetsgivare, t.ex. kontaktuppgifter till företrädaren, behöver behandlas för att pröva ärenden om ekonomiskt stöd till arbetsgivare.²⁷

Vid handläggningen av ärenden om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser respektive ekonomiskt stöd till arbetsgivare ingår i Arbetsförmedlingens uppgifter också att kontrollera att förutsättningarna för att ta del av ersättningen eller stödet är uppfyllda och att därigenom motverka felaktiga utbetalningar. Myndigheten ska t.ex. informera arbetslöshetskassan och IAF om det kan antas att en arbetssökande som får eller begär arbetslöshetsersättning missköter arbetssökandet, förlänger tiden i arbetslöshet eller orsakar arbetslösheten.²⁸ Arbetsförmedlingen utför kontroller vid arbetsplatsförlagda program och insatser och ska bl.a. kontrollera att en anordnare eller arbetsgivare inte är i konkurs, likvidation, genomgår företagsrekonstruktion eller är föremål

¹⁸ 5 a och 6 a §§ förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

¹⁹ 7 a § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

²⁰ 9 § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

²¹ 1 § förordningen om arbetsmarknadspolitiska program.

²² Se förordningen om jobb- och utvecklingsgarantin.

²³ Se förordningen om jobbgaranti för ungdomar.

²⁴ Se förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

²⁵ Se förordningen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

²⁶ 10 kap. 10 § förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

²⁷ Se t.ex. 3 § förordningen om särskilt anställningsstöd.

²⁸ 16 § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

för sådana ansökningar.²⁹ Anordnare eller arbetsgivare kan vara ensamföretagare med enskilda firmor, vilket innebär att viss information om dem är personuppgifter. Vidare kontrollerar Arbetsförmedlingen bl.a. att företrädare för företag som kan komma i fråga för olika former av anställningsstöd inte genom en dom som fått laga kraft är dömd för brott som avser yrkesutövningen.³⁰ Arbetsförmedlingen handlägger också ärenden om återbetalning och återkrav av ersättning och ekonomiskt stöd. Myndigheten är skyldig att återkräva felaktigt utbetald ersättning och ekonomiskt stöd.³¹

I avsnitt 3.3 finns ytterligare beskrivningar av ärenden som Arbetsförmedlingen handlägger.

Behandling av personuppgifter för kontrolländamål utanför ärendehandläggningen

Arbetsförmedlingen behandlar personuppgifter för kontrolländamål även utanför handläggningen av ärenden när det gäller ekonomiskt stöd till arbetsgivare och enskilda som tar del av insatser inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det kan t.ex. handla om uppgifter om en enskild firmas skulder avseende skatter och avgifter. Det kan också handla om vilka arbeten en enskild person har sökt.

Behandling av personuppgifter sker exempelvis inom ramen för stickprovskontroller. Arbetsförmedlingen skickar stickprovsbrev till stödmottagare och ber mottagarna komma in med underlag som visar rätten till stöd för den period som kontrolleras.³²

Behandling av personuppgifter sker också för att söka bland personuppgifter i syfte att ta fram ett urval av ärenden som granskas närmare baserat på olika riskfaktorer. En sådan riskfaktor kan vara om en arbetsgivare som tar emot ekonomiskt stöd tidigare har blivit återbetalningsskyldig enligt det arbetsmarknadspolitiska regelverket. En annan sådan riskfaktor kan vara om arbetsgivaren bedriver en verksamhet i en bransch där bidragsbrott är vanligare än i

²⁹ 9 a–9 c §§ förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

³⁰ Se t.ex. 21 a § förordningen om särskilt anställningsstöd.

³¹ Se t.ex. 8 kap. förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska program och 34–39 §§ förordningen om särskilt anställningsstöd.

³² Jfr prop. 2019/20:117, *Förutsättningar för etableringsjobb och vissa frågor om kontroll inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten*, s. 77 och 78.

andra branscher.³³ För att ta fram ett urval av ärenden identifieras vilka arbetsgivare, leverantörer eller arbetssökande som vid den aktuella tidpunkten får ekonomiskt stöd eller annan ersättning från Arbetsförmedlingen. Ett sådant stöd kan exempelvis vara särskilt anställningsstöd. Därefter kontrolleras hur många riskfaktorer en stödmottagare uppfyller, vilket resulterar i ett riskvärde. De stödmottagare som når upp till eller överstiger ett visst riskvärde kontrolleras inom ramen för urvalet.

Arbetsförmedlingen samlar också in, sammanställer och bevarar uppgifter om att en person är misstänkt för bidragsbrott eller andra regelöverträdelser, dvs. uppgifter som behövs hos de brottsföbyggande myndigheterna.³⁴

Arbetsförmedlingen behandlar vidare personuppgifter när allmänheten via ett formulär på myndighetens webbplats tipsar om misstänkt fusk hos arbetsgivare som får stöd. Det kan t.ex. handla om namnuppgifter.

Enligt lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen är kreditinstitut skyldiga att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen som myndigheten behöver för att kontrollera löneutbetalningar för den som har en anställning med ekonomiskt stöd beslutat av Arbetsförmedlingen. Myndigheten kan då behöva behandla personuppgifter för att inhämta och använda sådana uppgifter i kontrollsyfte. Det kan handla om stöd för nystartsjobb och särskilt anställningsstöd.³⁵ Enligt 3 § samma lag är också försäkringsgivare skyldiga att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen som myndigheten behöver för att kontrollera om den som har en anställning med ekonomiskt stöd beslutat av Arbetsförmedlingen omfattas av någon försäkring.

³³ Prop. 2019/20:117 s. 58, 77 och 78.

³⁴ Prop. 2019/20:117 s. 59.

³⁵ Jfr prop. 2019/20:117 s. 68.

Behandling av personuppgifter för att publicera platsinformation, informera om ansökningar om anställning och för uppgifter inom ramen för internationellt samarbete

I sin verksamhet behandlar Arbetsförmedlingen personuppgifter som en del i uppdraget att sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft.³⁶ I detta ingår att publicera platsinformation, dvs. information om lediga arbeten. Genom den digitala tjänsten Platsbanken kan arbetsgivare publicera sina egna rekryteringsannonser som arbetssökande kan söka bland. De personuppgifter som behandlas är bl.a. kontaktuppgifter till arbetsgivaren.

Arbetsförmedlingen behandlar också personuppgifter för att publicera information om arbetssökandes ansökningar om anställning. Arbetssökande kan lägga in sitt eget cv i rekryteringsverktyget Kandidatbanken och skapa en jobbsökarprofil som är tillgänglig för sökning för arbetsgivare. Publiceringen av arbetssökandes ansökningshandlingar bygger på frivillighet och personuppgifter får endast behandlas om den arbetssökande har samtyckt till behandlingen.³⁷ De personuppgifter som behandlas är bl.a. kontakt- och identifieringsuppgifter, önskemål om arbete och relevant erfarenhet.

Behandling av personuppgifter för att sammanföra arbetssökande och arbetsgivare sker även inom ramen för internationellt samarbete. Som närmare beskrivs i kapitel 3 samarbetar Arbetsförmedlingen med andra centrala arbetsmarknadsmyndigheter och särskilda förmedlingar i andra medlemsstater i EU/EES. Arbetsförmedlingen medverkar i informations- och erfarenhetsutbyte med andra medlemsstaters arbetsförmedlingar och med Europeiska kommissionen. Arbetsförmedlingen fungerar också som nationellt samordningskontor och medlem i det europeiska nätverket för arbetsförmedlingar (Eures).³⁸ Myndigheten hanterar bl.a. ansökningar från företag och organisationer i Sverige som vill gå med i Eures-nätverket. Som Eures-medlem utför Arbetsförmedlingen tjänster inom matchning, information och rådgivning till arbetsgivare och arbetssökande. Arbetsgivare kan publicera rekryteringsannonser i Eures-portalen. Arbetssökande kan lägga in sitt eget cv i Kandidatbanken och skapa en jobbsökarprofil som är tillgänglig för

³⁶ Se 2 § 1 och 2 förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

³⁷ 3 a § förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

³⁸ 10 § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

sökning för arbetsförmedlare och arbetsgivare inom EU/EES. Även här bygger publiceringen av arbetssökandes ansökningshandlingar på frivillighet. Personuppgifter får endast behandlas om den arbetssökande har samtyckt till behandlingen. De personuppgifter som behandlas är samma som anges ovan.

Arbetsförmedlingen behandlar också personuppgifter inom ramen för samarbete enligt en överenskommelse om en gemensam nordisk arbetsmarknad.³⁹ Enligt överenskommelsen ska arbetsförmedlingsmyndigheterna samarbeta med varandra och bidra med hjälp och service till såväl arbetssökande som vill arbeta i ett annat nordiskt land som arbetsgivare som vill rekrytera arbetskraft från annat nordiskt land (artikel 3). Arbetsgivare publicerar rekryteringsannonser i Eures-portalen som även används som kandidatbank för arbetssökandes cv.

Behandling av personuppgifter för att informera om leverantörer

Arbetsförmedlingen behandlar personuppgifter i form av namn och företagsinformation för att publicera information om leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av myndigheten. Som framgår av kapitel 3 utförs många arbetsmarknadspolitiska insatser av leverantörer till Arbetsförmedlingen, varav de tjänster med flest antal deltagare i dagsläget anskaffas med stöd av lagen om valfrihet hos Arbetsförmedlingen. Myndigheten tecknar kontrakt med ett antal leverantörer som den arbetssökande sedan kan välja mellan utifrån information som Arbetsförmedlingen tillhandahåller. Leverantörer kan vara ensamföretagare med enskilda firmor, vilket innebär att viss information som publiceras om sådana leverantörer är personuppgifter. Det är frivilligt att erbjuda tjänster till Arbetsförmedlingen för utförandet av arbetsmarknadspolitiska insatser och publiceringen av företagsinformationen bygger således på frivillighet.⁴⁰

³⁹ SÖ 1982:88, *Överenskommelse jämte protokoll om gemensam nordisk arbetsmarknad*, Köpenhamn den 6 mars 1982, <https://www.regeringen.se/contentassets/d4c4672c9831482c98ae1bc807c4dbe3/overenskom-melse-jamte-protokoll-om-gemensam-nordisk-arbetsmarknad-kopenhamn-den-6-mars-1982.pdf>.

⁴⁰ Jfr prop. 2021/22:216, *Förbättrade förutsättningar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten*, s. 58 och 59.

Behandling av personuppgifter för att planera, utveckla metoder, följa upp och utvärdera den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Arbetsförmedlingen behandlar personuppgifter för bl.a. planering, metodutveckling, uppföljning och utvärdering av sin verksamhet och för att framställa avidentifierad statistik. Myndigheten tar löpande fram och tillgängliggör kunskapsunderlag och statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Myndigheten analyserar, följer upp och utvärderar också den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, gör bedömningar av arbetsmarknadsläget och bistår myndigheter och andra som bedriver uppföljning och utvärdering inom myndighetens verksamhetsområde.⁴¹

Arbetsförmedlingen behandlar personuppgifter bl.a. för att planera verksamheten utifrån lokala behov, t.ex. genom att anpassa utbud av insatser baserat på målgruppers olika sammansättningar och olika lokala arbetsmarknaders behov. Arbetsförmedlingen behandlar också personuppgifter för att utveckla olika insatser och metoder, t.ex. genom att följa vad olika arbetssätt ger för resultat för olika grupper av arbetslösa.

Arbetsförmedlingen följer bl.a. upp resultatet av beslutade insatser. Det kan exempelvis handla om att föra och följa statistik över hur många arbetssökande som kommer vidare till arbete efter avslutad insats eller hur utvecklingen ser ut för deltagare i en insats, dvs. om nya kunskaper eller kompetenser för enskilda närmare arbetsmarknaden.

Arbetsförmedlingen framställer vidare avidentifierad statistik om myndighetens verksamhet. Statistiken baseras på uppgifter som arbetsförmedlare, arbetssökande, arbetsgivare eller leverantörer registrerat i olika system som Arbetsförmedlingen förvaltar. Uppgifterna från de olika systemen förs dagligen över och sparas i myndighetens datalager. Utifrån den data som finns i Arbetsförmedlingens datalager framställs aggregerad verksamhetsstatistik. Statistiken används bl.a. för planering, metodutveckling, redovisning av resultat till regeringen, uppföljning och utvärdering av myndighetens verksamhet. Statistiken används också för att följa utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden.

⁴¹ Se 4 § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

Behandling av personuppgifter för löpande administration

Arbetsförmedlingen behandlar också personuppgifter inom ramen för den löpande administrationen vid myndigheten, t.ex. hanteras uppgifter om anställd personal och om personer som söker arbete hos myndigheten. Det kan t.ex. handla om uppgifter om personliga egenskaper. Med personuppgiftsbehandling för den löpande administrationen avses behandling som inte har ett samband med ett enskilt ärende eller med den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.⁴²

Behandling av personuppgifter för att tillhandahålla information till andra myndigheter och aktörer

Arbetsförmedlingen behandlar personuppgifter för att tillhandahålla information som behövs inom andra myndigheters och aktörers verksamheter. Arbetsförmedlingen är t.ex. skyldig att lämna de uppgifter till Försäkringskassan som har betydelse för ett ärende hos Försäkringskassan om aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning.⁴³ Det kan t.ex. handla om uppgifter om ålder på den sökande och om den sökande har stängts av från rätt till ersättning på grund av misskötsamhet. Arbetsförmedlingen omfattas vidare av uppgiftsskyldighet gentemot flera andra myndigheter och aktörer (se avsnitt 4.3). Arbetsförmedlingen behandlar således personuppgifter för att tillhandahålla information till andra och för att fullgöra uppgiftslämnande i enlighet med lag eller förordning.

Genom den digitala tjänsten SSBTEK (Säker sammansatt bastjänst för ekonomiskt bistånd) kan handläggare inom socialtjänstens verksamhetsområde ekonomiskt bistånd få information utlämnad från flera myndigheter och arbetslöshetskassor, däribland Arbetsförmedlingen.⁴⁴ Det handlar om identifieringsuppgifter, från och med vilken dag en person är anmäld eller inte längre anmäld som arbetssökande på Arbetsförmedlingen, vilken arbetslöshetskassa en person tillhör, om personen är registrerad som öppet arbetslös, arbetssökande med

⁴² Prop. 2001/02:144, *Lag om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten*, s. 18.

⁴³ 9 kap. 1 § förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

⁴⁴ Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), "SSBTEK, digital tjänst för ekonomiskt bistånd", hämtad den 16 april 2025, <https://skr.se/integration/socialomsorg/ekonomisktbistand/forsorjning/ssbtekdigitaltjanstfor/ekonomisktbistand.2998.html>.

förhinder eller i en annan sökandekategori, beslut om eller kategori i arbetsmarknadspolitiskt program och datum för senast inlämnad aktivitetsrapport.⁴⁵

Behandling av olika kategorier av personuppgifter

Arbetsförmedlingen behandlar olika slags personuppgifter för att utföra sina uppgifter. I verksamheten som helhet behandlar myndigheten ett stort antal personuppgifter, inklusive uppgifter som är integritetskänsliga. Hur många och hur integritetskänsliga personuppgifter som behandlas beror på behoven i den aktuella verksamheten eller det enskilda ärendet. Nedan följer exempel på vilka kategorier av personuppgifter Arbetsförmedlingen behandlar, inklusive för vilka ändamål.

Behandling av personuppgifter om arbetssökande och om andra registrerade

För att handlägga ärenden och för kontroll av utbetalt stöd utanför ärendehandläggningen behandlas bl.a. arbetssökandes kontakt- och identifieringsuppgifter, löne- och kontouppgifter, medborgarskap och födelseland, uppgifter om arbetslöshet och medlemskap i en arbetslöshetskassa, uppehålls- och arbetstillstånd, önskemål om arbete och arbetsort samt uppgifter om arbetslivserfarenhet, utbildning och annan relevant kompetens, uppgifter om arbetsmarknadspolitiska program eller insatser. Även uppgifter om språkkunskaper och behov av språk-, syn- eller teckentolk och annan särskild anpassning kan behöva behandlas. Uppgifterna behandlas bl.a. för att Arbetsförmedlingen ska kunna göra en arbetsmarknadspolitisk bedömning och fastställa vilka insatser, aktiviteter eller annat stöd som behövs för att den sökande ska komma i arbete. Även uppgifter om sökta arbeten, anvisningar att söka arbete och resultatet av anvisningarna behandlas, t.ex. inom ramen för granskningen av inkomna aktivitetsrapporter eller för att kontrollera om förutsättningarna för att ta del av ersättning är uppfyllda.⁴⁶ Uppgifter om lagöverträdelser

⁴⁵ 7 d § förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

⁴⁶ 16 § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

kan också behöva behandlas, t.ex. att den arbetssökande avtjänar eller har avtjänat ett fängelsestraff, tidpunkt för villkorlig frigivning, provotid för skyddstillsyn och lagakraftvunna domar. Arbetsförmedlingen får t.ex. anvisa en person som har dömts till fängelse och är beviljad vistelse utanför anstalt enligt 11 kap. 1 § fängelselagen (2010:610) till det arbetsmarknadspolitiska programmet jobb- och utvecklingsgarantin.⁴⁷ De nu nämnda uppgifterna får även behandlas av Arbetsförmedlingen för myndighetens planering, metodutveckling, uppföljning och utvärdering av den egna verksamheten och för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter inom EU och Norden.⁴⁸

Arbetsförmedlingen behandlar också uppgifter om den arbetssökandes hälsa i sin ärendehandläggning och kontrollverksamhet, t.ex. kan myndigheten behöva behandla uppgifter om sjukpenning, sjukskrivningshistorik, sjukdomar, medicinska diagnoser och funktionsnedsättningar som medför nedsatt arbetsförmåga. Uppgift om sjukdom eller funktionsnedsättning behöver t.ex. behandlas för att Arbetsförmedlingen ska kunna bedöma om en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för en enskild ska avse verksamhet på heltid eller deltid.⁴⁹ Uppgifter om funktionsnedsättning och om missbruks- eller beroendeproblematik behöver behandlas för att Arbetsförmedlingen ska kunna besluta om insatsen skyddat arbete för en enskild.⁵⁰ Uppgifter om hälsa behöver också behandlas inom ramen för myndighetens arbete med uppföljning och utvärdering av verksamheten. Arbetsförmedlingen har bl.a. i uppgift att stödja personer som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga att få eller behålla ett arbete och behöver göra sökningar och analyser för att följa upp verksamheten.

Det kan inte uteslutas att även andra kategorier av känsliga personuppgifter kan behöva behandlas, t.ex. uppgifter om sexuell läggning. Sådana uppgifter kan åtminstone indirekt komma att avslöjas av andra uppgifter i ett ärende. Uppgift om sexuell läggning kan avslöjas genom att anhörig av samma kön anges. Även uppgift om

⁴⁷ 5 § första stycket 5 förordningen om jobb- och utvecklingsgarantin.

⁴⁸ 3 § förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

⁴⁹ Se t.ex. 7 a, 7 b och 7 d §§ förordningen om arbetsmarknadspolitiska program.

⁵⁰ 40 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

etniskt ursprung kan avslöjas genom andra uppgifter i ett ärende, t.ex. om medborgarskap, födelseland och språkkunskaper.

Det förekommer att Arbetsförmedlingen behöver behandla uppgifter om att en sökande har barn eller närstående. Det finns dock inget behov av att behandla specifik information om någon annan i ärendet. Regeringen har aviserat att man avser att införa en möjlighet för nyanlända föräldrar att vara frånvarande från etableringsprogrammet under föräldraledighet med barn upp till tolv månader utan att förlora tid med etableringsinsatser.⁵¹ En sådan reglering skulle skapa behov av att Arbetsförmedlingen behandlar uppgifter om barnets ålder. Uppgifter om exempelvis läkare kan också förekomma i läkarutlåtanden eller sakkunnigutlåtanden som lämnats in i ett ärende. I exempelvis ärenden om ersättning för resa kan också personuppgifter om ledsagare behöva behandlas för att pröva ledsagarens ansökan om ersättning.⁵²

För publicering av ansökningar om anställning behandlar Arbetsförmedlingen bl.a. den arbetssökandes kontakt- och identifieringsuppgifter, önskemål om arbete och arbetsort samt relevant erfarenhet och kompetenser.

Behandling av personuppgifter med koppling till arbetsgivare och anordnare

Arbetsförmedlingen behandlar vidare ett stort antal personuppgifter med koppling till arbetsgivare, anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser och leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av myndigheten. Behandling av sådana personuppgifter sker i myndighetens ärendehandläggning och för kontroll av utbetalt stöd utanför ärendehandläggningen. Uppgifterna behandlas även för publicering av platsinformation, information om leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen, för planering, metodutveckling, uppföljning och utvärdering av verksamheten och för utförandet av uppgifter inom EU och Norden.

Det handlar inte om uppgifter om juridiska personer, eftersom uppgifter om juridiska personer inte utgör personuppgifter enligt

⁵¹ Prop. 2024/25:1, *Budgetpropositionen för 2025*, Utgiftsområde 14, s. 36.

⁵² Se 3 kap. 7 § förordningen om ersättning för deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

dataskyddsförordningen.⁵³ Däremot behöver uppgifter om företrädare eller kontaktpersoner för juridiska personer som är arbetsgivare, anordnare och leverantörer och som omfattas av verksamheten behandlas. Vissa arbetsgivare, anordnare och leverantörer är också ensamföretagare med enskilda firmor vars personnummer utgör organisationsnummer och som därmed behöver behandlas i den aktuella verksamheten eller i ett enskilt ärende.

De uppgifter som behandlas är bl.a. kontakt- och identifieringsuppgifter, kontouppgifter, uppgifter om godkännande för F-skatt och annan registrering hos Skatteverket, uppgifter om skulder som avser skatter och avgifter, uppgifter om ekonomi och om näringsförbud, konkurs, företagsrekonstruktion eller annat liknande förfarande samt uppgifter om olika tillstånd för företaget som en enskild sysselsätts inom. Uppgifterna behandlas bl.a. för att Arbetsförmedlingen ska kunna kontrollera att en arbetsgivare uppfyller förutsättningarna för att få ekonomiskt stöd, t.ex. särskilt anställningsstöd.⁵⁴ Även uppgifter om lagöverträdelse avseende företrädare för företaget behöver behandlas, t.ex. lagakraftvunna domar, eftersom Arbetsförmedlingen får avstå från att förlägga ett arbetsmarknadspolitiskt program eller en arbetsmarknadspolitisk insats hos en anordnare eller arbetsgivare om anordnaren eller arbetsgivaren genom en dom som fått laga kraft är dömd för brott som avser yrkesutövningen.⁵⁵ Uppgifter om leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen behandlas för att enskilda ska kunna göra välgrundade val av leverantör.

När det gäller arbetsgivare och arbetstagare som berörs av varsel om driftsinskränkning enligt lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder behöver även personuppgifter med koppling till berörda arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer behandlas, liksom uppgifter om berörda arbetstagare, för att Arbetsförmedlingen ska kunna genomföra sina uppgifter enligt den lagen. Det handlar om ovan nämnda uppgifter samt uppgifter om bl.a. arbetsställe, bransch, uppgifter om berörda arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer jämte kontaktmän, uppgifter om orsak till driftsinskränkningen, dess omfattning och hur många arbetstagare som berörs av den,

⁵³ Av skäl 14 i dataskyddsförordningen framgår att förordningen inte omfattar behandling av personuppgifter rörande juridiska personer, särskilt företag som bildats som juridiska personer, exempelvis uppgifter om namn på och typ av juridisk person samt kontaktuppgifter.

⁵⁴ 19–21 §§ förordningen om särskilt anställningsstöd.

⁵⁵ 9 c § 4 förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

och uppgifter om berörda arbetstagares yrke eller arbetsuppgift, anställningsdatum och dag för anställningens upphörande.

*Behandling av uppgifter om personal
och om personer som söker arbete*

Inom ramen för den löpande administrationen vid Arbetsförmedlingen behandlas som tidigare nämnts uppgifter om anställd personal och om personer som söker arbete hos myndigheten. Det handlar om uppgifter om personliga egenskaper, skulder, omdömen och värderande upplysningar.

På vilka sätt personuppgifter behandlas

Arbetsförmedlingen behandlar personuppgifter på många olika sätt för att genomföra sina uppgifter i verksamheten. Nedan följer några exempel på hur personuppgifter behandlas.

Mottagande och utlämnande av personuppgifter

Personuppgifter lämnas till Arbetsförmedlingen av den arbetsökande själv, t.ex. vid inskrivning eller vid aktivitetsrapportering.⁵⁶ Uppgifter lämnas också av en arbetsgivare, anordnare eller leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av myndigheten. Samtidigt lämnas uppgifter till eller inhämtas av Arbetsförmedlingen från andra myndigheter och aktörer. Som framgår av avsnitt 4.3 är flera olika myndigheter och aktörer skyldiga att lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen som behövs för myndighetens verksamhet.

Utlämnande av personuppgifter sker i dagsläget på medium för automatiserad behandling eller via direktåtkomst. I avsnitt 6.6.12 redogörs för dessa begrepp. Bland annat Försäkringskassan, Centrala studiestödsnämnden (CSN), IAF, arbetslöshetskassorna, Kronofogdemyndigheten, en socialnämnd och Migrationsverket får ha direktåtkomst till vissa personuppgifter som behandlas i en arbets-

⁵⁶ Jfr 6 a § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

marknadspolitisk databas.⁵⁷ Av dessa är det dock bara IAF som för närvarande använder sig av direktåtkomst till den arbetsmarknadspolitiska databasen. Flera av Arbetsförmedlingens bastjänster mot andra myndigheter är i stället uppbyggda som fråga-svarstjänster.

Exempel på system för behandling av personuppgifter

Arbetsförmedlingen har flera system som behandlar personuppgifter men ärenden behandlas huvudsakligen i databaserna (systemen) AIS och BÄR. På sikt ska besluts- och ärendesystemet BÄR ersätta AIS helt men för närvarande används båda systemen, dock för olika typer av ärenden. Stickprovskontroller handläggs i systemstödet ABS. För arbetet med urval av ärenden används data lagrad i en databas uppbyggd specifikt för urvals- och kontrollarbetet. Informationen i databasen kommer från andra system som används inom myndigheten, t.ex. AIS och ABS. Som redan nämnts kan arbetsgivare annonsera och rekrytera från Platsbanken. I Eures-portalen finns information om både lediga anställningar och om arbetssökande från andra EU-länder. Arbetssökande kan registrera sitt cv i Kandidatbanken och göra den tillgänglig för arbetsgivare och arbetsförmedlare inom Sverige och EU/EES. Det finns vidare ett register över arbetssökande (KRH) och ett dokumenthanteringssystem för hantering av övriga dokument som t.ex. ostrukturerad information från arbetssökande eller arbetsgivare. Därtill finns ett ekonomisystem kopplat till olika former av ersättningar och flera system för bl.a. kontroll och myndighetsutövning. Exempelvis granskas alla inlämnade aktivitetsrapporter automatiskt och riskbaserat i systemet KNOW Autogranskaren.

Personuppgiftsbehandling i system med AI-teknik

Arbetsförmedlingen behandlar personuppgifter med AI-teknik (se mer om AI och dataskyddsförordningen i avsnitt 6.3.2). Systemen används som stöd. Det är alltid en mänsklig handläggare som beslutar i myndighetens ärenden.

⁵⁷ Jfr 12 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Ett AI-system kan dra slutsatser utöver grundläggande databehandling. AI-system är utformade för att fungera med varierande grad av autonomi, vilket innebär att de är oberoende av mänsklig kontroll i viss mån och har förmåga att fungera utan mänskligt ingripande. Den anpassningsförmåga som ett AI-system kan uppvisa när det införts avser förmågan till självlärande, vilket gör det möjligt för systemet att förändras under sin användning (skäl 12 till AI-förordningen). AI är ett samlingsbegrepp för olika tekniker och modeller vars egenskaper omfattas av definitionen.

Arbetsförmedlingen har framfört till utredningen att följande tekniker används i samband med myndighetens personuppgiftsbehandling: maskininläring, (inklusive djupinläring och stora språkmodeller [LLM]), kunskapsgrafer och grafalgoritmer.

Maskininläring innebär en process där en algoritm tränas i att lära sig och anpassa sig till en uppgift utan att ha programmerats specifikt för den uppgiften. Resultatet av processen blir en matematisk modell (AI-modell) som utifrån den data som ingått i träningen ger det statistiskt mest sannolika svaret på en fråga.⁵⁸ Djupinläring är en form av maskininläring. Vid djupinläring byggs en AI-modell upp så att den kan producera utdata utifrån viss viktad indata. Algoritmen lär sig att på egen hand utföra uppgiften och mellan in- och utdata finns flera gömda lager.⁵⁹ LLM är stora modeller som tränats på att förstå, analysera och generera mänskligt språk.

Kunskapsgrafer är datastrukturer som används inom AI och representerar information som en uppsättning enheter och relationerna mellan dem. En kunskapsgraf är en typ av semantiskt nätverk som använder grafteori för att representera och lagra information för att skapa maskininläring, djupinläring och generativa AI-modeller och tillämpningar.⁶⁰

Arbetsförmedlingen har till utredningen lämnat uppgifter om att myndigheten för närvarande har tre befintliga system som bygger på AI-teknik och två planerade.

Systemet Centraliserad Kontrollplattform används för att motverka välfärdsbrottslighet och felaktiga utbetalningar. Det inne-

⁵⁸ Integritetsskyddsmyndigheten, "Vad är maskininläring?", hämtad den 7 februari 2025, <https://www.imy.se/verksamhet/dataskydd/innovationsportalen/vagledning-om-gdpr-och-ai/teknisk-beskrivning-av-ai/vad-ar-maskininlarning/>.

⁵⁹ Integritetsskyddsmyndigheten, "Vad är djupinläring?", hämtad den 7 februari 2025, <https://www.imy.se/verksamhet/dataskydd/innovationsportalen/vagledning-om-gdpr-och-ai/teknisk-beskrivning-av-ai/vad-ar-djupinlarning/>.

⁶⁰ Uppgift till utredningen från Arbetsförmedlingen.

håller AI-teknik i form av kunskapsgrafer, LLM, grafalgoritmer och maskininlärning. Personuppgifter som används är bl.a. uppgifter om namn och adress, person- eller samordningsnummer och uppgifter om familj.

Arbetsförmedlingen använder sig även av ett statistiskt bedömningsstöd.⁶¹ Systemet bygger på maskininlärning och är en statisk modell. Den statistiska modellen i bedömningsstödet beräknar sannolikheten att den enskilde ett år senare har ett arbete, en varaktig sysselsättning eller bedriver reguljära studier. Utfallet används för att generera rekommendationer om anvisning till och nivå av stödbehov inom det arbetsmarknadspolitiska programmet förmedlingsinsatser.⁶² Arbetsförmedlaren gör därefter en samlad bedömning av den arbetssökandes lämplighet att anvisas till förmedlingsinsatser innan ett eventuellt beslut. Bedömningsstödet är alltså ett verktyg som arbetsförmedlaren använder sig av i bedömningen av vilket stöd den arbetssökande är i behov av för att närma sig arbete eller studier. På Arbetsförmedlingens webbplats beskrivs bedömningsstödet som en automatisk behandling av personuppgifter som bygger på de uppgifter den enskilde lämnat till myndigheten.⁶³

Informationen som används i den automatiska behandlingen i det statistiska bedömningsstödet är sådana uppgifter som den enskilde lämnat vid inskrivning samt annan information som finns om den enskilde i myndighetens system. För vissa sökande kan myndigheten hämta information som finns även hos andra myndigheter, t.ex. Migrationsverket. Uppgifter som behandlas i det statistiska bedömningsstödet är bl.a. uppgifter om den arbetssökandes inskrivningstid, utbildningsnivå och utbildningsinriktning, ålder, kön och födelseland men också uppgift om funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och medlemskap i en arbetslöshetskassa. Uppgift om en lång inskrivningstid kan visa att den enskilde står långt från arbetsmarknaden och därför är i behov

⁶¹ Regeringen gav i regleringsbrev för Arbetsförmedlingen för 2020 och 2021 Arbetsförmedlingen i uppdrag att utveckla mer enhetliga och träffsäkra arbetsmarknadspolitiska bedömningar, inklusive utveckling av ett statistiskt bedömningsstöd som ska utgöra en integrerad del av myndighetens arbetsmarknadspolitiska bedömning.

⁶² Insatsen regleras i förordningen om förmedlingsinsatser. Hos Arbetsförmedlingen benämns insatsen Rusta och matcha.

⁶³ Arbetsförmedlingen, "Så här bedömer vi hur snabbt du kan få jobb och vilket stöd du behöver", hämtad den 16 april 2025, <https://arbetsformedlingen.se/om-webbplatsen/juridisk-information/bedomning-och-profilering>.

av extra eller fördjupat stöd för att få ett arbete eller påbörja en utbildning.

Arbetsförmedlingen använder systemet Breddad matchning som ska hjälpa den arbetssökande att hitta nya arbeten att söka utifrån avancerad analys av jobbannonser.⁶⁴ Det bygger på AI-teknik i form av kunskapsgrafer, LLM, maskininlärning och djupinlärning. I modellen behandlas uppgifter om utbildningsnivå, yrkeserfarenhet, funktionsnedsättning, arbetsförmåga, personliga preferenser och bostadsadress.

Arbetsförmedlingen planerar att använda ytterligare två system med AI-teknik. Det ena systemet ska tydliggöra geografisk och yrkesmässig rörlighet. Syftet är att stödja handläggare i uppföljningen av de arbetssökande. AI-tekniken som ska användas är djupinlärning, LLM och kunskapsgrafer. Det andra ska användas för att omvandla bild till text inom ramen för ärendehandläggningen. I det ska det ingå användning av LLM och djupinlärning. Vilken personuppgiftsbehandling som kan bli aktuell för de två planerade systemen är enligt myndigheten ännu inte bestämt.

Enligt uppgift från Arbetsförmedlingen har myndigheten ännu inte graderat systemens risknivå enligt AI-förordningen.

6.5.4 Arbetsförmedlingens registerförfattningar

När Arbetsförmedlingen behandlar personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten gäller lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Lagen är dock inte tillämplig i den del av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som även utgör hälso- och sjukvårdsverksamhet enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). I den delen av verksamheten tillämpas i stället patientdatalagen. Lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kompletteras av bestämmelser i förordningen (2002:623) med samma namn. Bestämmelserna kompletterar dataskyddsförordningen samtidigt som dataskyddslagen är subsidiär i förhållande till lagen.

Lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten trädde i kraft den 1 augusti 2002, då lagen (1994:459) om arbetsförmedlingsregister upphörde att gälla. Vid

⁶⁴ Arbetsförmedlingen, *Återrapportering av uppdrag 12 i Regleringsbrev 2023, 2024*, s. 22.

den tidpunkten gällde dataskyddsdirektivet⁶⁵ och personuppgiftslagen (1998:204). Lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten har sedan dess ändrats ett flertal gånger, bl.a. för att anpassas till dataskyddsförordningen som började tillämpas den 25 maj 2018.⁶⁶ Det var dock inte fråga om en generell översyn av registerförfattningen. Även senare ändringar har inneburit anpassningar i förhållande till materiella ändringar i andra regelverk.⁶⁷

I lagen finns särskilda bestämmelser om vilka personuppgifter som får behandlas i en databas. Med databas i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten förstås en samling personuppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i verksamheten för de ändamål som föreskrivs i lagen.

I 4 § anges ett antal ändamål för vilka personuppgifter får behandlas. Ändamålsbestämmelserna tar i första hand sikte på behandling av personuppgifter för Arbetsförmedlingens egen verksamhet (de s.k. primära ändamålen). Arbetsförmedlingen får exempelvis behandla personuppgifter för handläggning av ärenden, publicering av platsinformation, metodutveckling och framställning av aidentifierad statistik. I 5 § finns bestämmelser om när behandling av personuppgifter är tillåten för att Arbetsförmedlingen ska kunna tillhandahålla personuppgifter till andra myndigheter och aktörer som behöver uppgifterna i sina respektive verksamheter (de s.k. sekundära ändamålen). Av 8 § framgår under vilka förutsättningar Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter om lagöverträdelser utanför en databas. I 9 § anges när känsliga personuppgifter, personuppgifter om sociala förhållanden m.m. och personuppgifter om lagöverträdelser får behandlas i en databas. Exempelvis anges att känsliga personuppgifter får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende. Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa får dessutom behandlas i en databas om de är nödvändiga för handläggningen av ett ärende. Det är förbjudet att använda sökbegrepp som avslöjar bl.a. känsliga personuppgifter enligt 14 §.

Det finns reglering avseende åtkomsten till personuppgifter inom Arbetsförmedlingen i 11 §. Närmare reglering avseende elek-

⁶⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (dataskyddsdirektivet).

⁶⁶ Prop. 2017/18:112 s. 48 f.

⁶⁷ Se t.ex. prop. 2021/22:216 s. 56 f, prop. 2022/23:34, *Utbetalningsmyndigheten*, s. 155 f.

troniskt utlämnande finns i 12 §. Lagen innehåller även bestämmelser om gallring i 16 §.

I förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns detaljerad reglering om bl.a. vilka personuppgifter som får behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas, elektroniskt utlämnande av personuppgifter, sökbe- grepp, rutiner för säker behandling av personuppgifter och gallring.

6.5.5 Lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska upphävas och ersättas av en ny lag

Utredningens förslag: Nuvarande lag om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska upphävas och ersättas av en ny lagreglering.

Lagen ska benämnas lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

Skälen för utredningens förslag

Ändrade förutsättningar medför behov av en översyn

Som tidigare nämnts har det inte gjorts någon allmän översyn av Arbetsförmedlingens registerförfattningar sedan författningarna tillkom. Den översyn som gjordes i samband med EU:s dataskyddsreform var i stort sett begränsad till anpassningar till dataskyddsförordningen.⁶⁸ I utredningens direktiv anges att förutsättningarna för myndigheternas digitalisering och personuppgiftsbehandling har förändrats avsevärt under de senaste decennierna med hänsyn till såväl den snabba tekniska utvecklingen som nya dataskyddsregler inom främst EU.⁶⁹

⁶⁸ Prop. 2017/18:112 s. 71–76.

⁶⁹ Dir. 2023:65, s. 8.

Nuvarande reglering är inte anpassad efter den tekniska utvecklingen

Lagen och förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten togs fram under en tid då manuell handläggning av enskilda ärenden fortfarande var det vanligaste arbetssättet. Numera är i stället digital informationshantering en självklarhet och huvudregel inom den offentliga sektorn. Ärenden handläggs elektroniskt och inom Arbetsförmedlingens verksamhet fattas beslut i stor utsträckning med olika digitala beslutsstöd. Myndigheter, enskilda och andra aktörer kommunicerar vidare med Arbetsförmedlingen på elektronisk väg i stor omfattning. Arbetsförmedlingens möjligheter att efterfråga och lämna ut vissa uppgifter elektroniskt till andra aktörer begränsas dock av nuvarande reglering och myndigheten är därför i vissa fall hänvisad till andra och mer tidskrävande former för hantering av personuppgifter som behövs för ärendehandläggning, vilket påverkar verksamheten negativt. Arbetsförmedlingen anser att en ny reglering för behandlingen av personuppgifter bör vara teknikneutral.

Det finns behov av minskad detaljreglering

Som anges i utredningens direktiv finns det också behov av att överväga om det finns utrymme för minskad detaljreglering jämfört med den reglering som i dagsläget gäller för Arbetsförmedlingen, t.ex. de sekundära ändamålsbestämmelserna som reglerar i vilken utsträckning personuppgifter får behandlas för att lämnas ut till enskilda eller till andra myndigheter för att tillgodose deras behov.⁷⁰ Enligt Arbetsförmedlingen bör ändamålsbestämmelserna utformas brett för att myndigheten ska ha de verktyg som krävs för att kunna utföra sina uppgifter inklusive tillkommande uppgifter. Uppgifter kan tillkomma exempelvis i förordning och i regleringsbrev. Arbetsförmedlingen har framfört till utredningen att uppräkningsparagraferna i 3–7 §§ förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten av vilka personuppgifter som får behandlas är alldeles för detaljerad och bidrar till att begränsa möjligheterna att effektivt kunna hantera och utbyta personuppgifter med andra. Enligt myndigheten skulle det vara önsk-

⁷⁰ Dir. 2023:65 s. 8.

värt med mer flexibla bestämmelser som inte i detalj reglerar vilka uppgifter som får behandlas och hur de får behandlas.

Statistiska bedömningsstöd och andra AI-system behöver kunna utvecklas

Arbetsförmedlingen använder statistiska bedömningsstöd som ska ge en mer individuell bedömning av arbetssökandes avstånd till arbetsmarknaden och behov av stöd. Bedömningsstödet grundar sig i statistiska modeller och kan bidra till en mer träffsäker, enhetlig och kostnadseffektiv arbetsmarknadspolitisk bedömning.⁷¹ Det finns också behov av kontinuerlig utveckling av bedömningsstödet. Enligt Arbetsförmedlingen finns det behov av att behandla fler kategorier av personuppgifter, inklusive känsliga personuppgifter, jämfört med vad som är möjligt i dagsläget för att myndigheten ska kunna vidareutveckla träff- och rättssäkra digitala bedömningsstöd, för att förbättra möjligheten till korrekt resultatuppföljning av leverantörer och för att förbättra kvaliteten i en betygsmodell för bedömning av leverantörer.⁷²

Myndigheten har också behov av att utveckla och använda andra system baserade på AI för att effektivisera och förbättra verksamheten, se vidare avsnitt 6.5.3.

Bestämmelser om databas och sökbegränsningar behöver ses över

I Arbetsförmedlingens registerförfattningar finns särskilda bestämmelser om databas och sökbegränsningar. Begreppet databas är en juridisk beteckning på en samling uppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i verksamheten. Det fördes in i den nuvarande registerlagen för att bättre spegla en verklighet där behandlingen av personuppgifter i allt större utsträckning hanterades elektroniskt. Tidigare användes i stället begreppet register. Av förarbetena framgår bl.a. att införandet av särskilda skyddsregler för stora uppgiftssamlingar som hanteras av myndigheter och som ger möjligheter till sammanställningar av en rad olika upp-

⁷¹ A2019/00923/A.

⁷² Arbetsförmedlingen, *En mer träffsäker och enhetlig arbetsmarknadspolitisk bedömning och förbättrad kvalitet i uppföljningen av matchningstjänster. Behov av regelförändringar*, 2022.

gifter om enskilda personer motiverades av integritetsskäl. Som exempel nämns begränsningar av vilka uppgifter som får behandlas i databasen, vilken åtkomst andra myndigheter och andra ska ha till uppgifterna samt vad som gäller vid bevarande och gallring.⁷³ Eftersom Arbetsförmedlingens digitala informationshantering numera är fullt integrerad i myndighetens verksamhet och inte längre utgör ett komplement, utan omfattar all informationshantering, har databasregleringen fått en annan funktion än vad som var avsett vid regleringens tillkomst. Det finns således skäl att se över behovet av en särskild databasreglering för Arbetsförmedlingen.

Nuvarande bestämmelser om sökförbud reglerar vilka sökbegrepp som Arbetsförmedlingen får använda och i vilka sammanhang det är tillåtet. I 3 kap. 3 § andra stycket dataskyddslagen och nyare lagstiftning och förslag till ny lagstiftning som lämnats är sökförbuden i stället utformade med utgångspunkt i syftet med en viss sökning, snarare än ett förbud att använda vissa begrepp.⁷⁴ Det finns således skäl att se över om dagens bestämmelser om sök begränsningar fortfarande kan anses vara ändamålsenligt utformade.

Den befintliga registerlagen bör upphävas

Arbetsförmedlingens nya registerförfattningar behöver innehålla ändamålsenliga bestämmelser som är flexibla och anpassade efter såväl den tekniska utvecklingen som dataskyddsregleringen i stort. Reglerna bör dessutom i så stor utsträckning som möjligt vara teknikneutrala och innehålla mindre detaljerade ändamålsbestämmelser. Reglerna bör också utformas på ett enhetligt sätt i förhållande till annan liknande lagstiftning. Enligt utredningen skulle det inte vara lämpligt att föreslå ändringar i den befintliga registerlagen, eftersom det krävs omfattande ändringar i lagen för att uppnå en modern och ändamålsenlig dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen. Att ändra eller upphäva ett flertal paragrafer skulle riskera att medföra att nuvarande lagstiftning blir svåröverskådlig. Det är i stället mer fördelaktigt att upphäva nuvarande lagstiftning och ersätta den med en ny.

⁷³ Prop. 2001/02:144 s. 27 och 28.

⁷⁴ Se t.ex. 2 kap. 3 § lagen (2020:421) om Rättshälsöförverkets behandling av personuppgifter, 1 kap. 10 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten, SOU 2023:100, *Framtidens dataskydd – Vid Skatteverket, Tullverket och Kronofogden*, s. 701.

Arbetsförmedlingens befintliga registerlag bör således upphävas och ersättas av en ny reglering.

Regeringsformen och normgivningsmakten

Frågan är om Arbetsförmedlingens nya dataskyddsreglering måste regleras i lag eller om den kan införas i förordning. I regeringsformen finns regler om normgivningsmaktens fördelning mellan riksdagen och regeringen. I målsättningsstadgandet i 1 kap. 2 § första stycket regeringsformen slås det fast att den offentliga makten ska utövas med respekt bl.a. för den enskilda människans frihet. I fjärde stycket anges bl.a. att det allmänna ska värna den enskildes privatliv och familjeliv.

Grundlagens regler om hur normgivningsmakten är fördelad mellan riksdagen och regeringen finns i huvudsak i 8 kap. regeringsformen. Föreskrifter meddelas av riksdagen genom lag och av regeringen genom förordning. Föreskrifter kan också, efter bemyndigande av riksdagen eller regeringen, meddelas av andra myndigheter än regeringen och av kommuner. Ett bemyndigande att meddela föreskrifter ska alltid ges i lag eller förordning (8 kap. 1 § regeringsformen).

Föreskrifter ska bl.a. meddelas genom lag om de avser förhållandet mellan enskilda och det allmänna under förutsättning att föreskrifterna gäller skyldigheter för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden (se 8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen). Riksdagen kan dock med vissa begränsningar som inte är aktuella här bemyndiga regeringen att meddela föreskrifterna (se 8 kap. 3 § regeringsformen). Regeringen får i övrigt meddela bl.a. sådana föreskrifter som inte enligt grundlag ska meddelas av riksdagen (se 8 kap. 7 § regeringsformen). Denna föreskriftsrätt brukar kallas för regeringens restkompetens. Att regeringen meddelar föreskrifter i ett visst ämne hindrar inte att riksdagen meddelar föreskrifter i samma ämne (8 kap. 8 § regeringsformen).

Av 8 kap. 18 § första stycket regeringsformen framgår att en lag inte får ändras eller upphävas på annat sätt än genom lag. Det innebär att om riksdagen har stiftat en lag som reglerar en myndighets verksamhet inom ett visst område, kan lagen inte ändras eller upp-

hävas på annat sätt än genom en ny lag. Detta oavsett om riksdagen har stiftat lagen inom ett område som annars enligt grundlag primärt faller inom regeringens kompetensområde.

Att det allmänna behandlar personuppgifter om enskilda anses inte innebära någon skyldighet för den enskilde eller något ingrepp i enskildas personliga förhållanden i den mening som avses i 8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen. Bestämmelser om personuppgiftsbehandling som utförs av statliga myndigheter under regeringen har därmed i princip ansetts kunna beslutas av regeringen med stöd av dess restkompetens enligt 8 kap. 7 § första stycket 2 regeringsformen.⁷⁵ Konstitutionsutskottet har dock framhållit att det bör vara en målsättning att föreskrifter rörande myndighetsregister som innehåller ett stort antal registrerade och har ett särskilt känsligt innehåll ska meddelas genom lag, vilket regeringen också instämt i.⁷⁶

Sedan 2011 gäller ett utökat grundlagsskydd för den personliga integriteten enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. Där anges att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Enligt 2 kap. 20 § regeringsformen får skyddet begränsas genom lag under de förutsättningar som anges i 2 kap. 21 § regeringsformen. Skyddet får således inte begränsas genom förordning.

Behandlingen av personuppgifter i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet omfattas av skyddet mot betydande intrång i den personliga integriteten

Inledningsvis kan det konstateras att de uppgifter som behandlas i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet rör enskildas personliga förhållanden i den mening som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. Begreppet enskildas personliga förhållanden har samma innebörd som i sekretesslagstiftningen och omfattar bl.a. namn och andra identifikationsuppgifter, adress,

⁷⁵ Prop. 2017/18:105 s. 26 och prop. 2022/23:34, s. 116.

⁷⁶ Se bet. 1990/91:KU11, *Offentlighet, integritet och ADB*, s. 11 och bet. 1997/98:KU18, *Personuppgiftslag*, s. 48 samt prop. 1990/91:60, *om offentlighet, integritet och ADB*, s. 58 och prop. 1997/98:44, *Personuppgiftslag*, s. 41.

familjeförhållanden, hälsa och vandel. Även uppgifter som inte är direkt knutna till den enskildes privata sfär, t.ex. uppgift om anställning, omfattas av begreppet.⁷⁷

Avgörande för bedömningen av om en åtgärd ska anses innebära övervakning eller kartläggning i den mening som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen är inte det huvudsakliga syftet utan åtgärdens effekt. Vad som avses med övervakning respektive kartläggning får bedömas utifrån vad som enligt normalt språkbruk läggs i dessa begrepp. Enligt förarbetena till 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen är uppgifter i myndighetsspecifika verksamhetsregister och databaser med information som är knuten till en myndighets ärendehantering i många fall tillgängliga för myndigheten på ett sådant sätt att lagringen och behandlingen av uppgifterna kan sägas innebära att enskilda kartläggs, även om det huvudsakliga ändamålet med behandlingen är ett helt annat.⁷⁸

Arbetsförmedlingen har ett flertal olika uppgifter att utföra inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och behöver behandla olika slags personuppgifter. Personuppgifter behöver t.ex. behandlas för att handlägga ärenden och för att kontrollera utbetalt ekonomiskt stöd till arbetsgivare och enskilda som tar del av insatser inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Personuppgifter behöver också behandlas för dataanalys och urval för att välja ut ärenden, uppgifter eller subjekt som särskilt behöver kontrolleras och behandling för att identifiera områden där det finns risk för fel (se vidare avsnitt 6.5.3). Myndigheten ska vidare delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten och har till uppgift att motverka felaktiga utbetalningar. Som en följd av detta omfattas myndigheten av flera bestämmelser om uppgiftsskyldighet gentemot andra myndigheter och aktörer (se vidare avsnitt 4.3). Myndigheten behöver också behandla personuppgifter för att publicera information om lediga platser, information om leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av myndigheten samt information om arbetssökandes ansökningar om anställning. Arbetsförmedlingen behöver också behandla personuppgifter för att framställa avidentifierad statistik. Myndigheten behöver även behandla personuppgifter bl.a. för att följa upp och utvärdera sin verksamhet. Vidare behö-

⁷⁷ Prop. 2009/10:80, *En reformerad grundlag*, s. 177.

⁷⁸ Prop. 2009/10:80 s. 180 och 250.

ver Arbetsförmedlingen behandla personuppgifter för att utbyta information som behövs för andra myndigheters och aktörers verksamhet, bl.a. för att ge en annan myndighet underlag för beslutsfattande i ett enskilt fall. Myndigheten använder sig av ett flertal olika system som behandlar personuppgifter, bl.a. besluts- och ärendesystem och system för kontroll och myndighetsutövning.

Det kommer även i fortsättningen att finnas en stor mängd information om enskildas personliga förhållanden i Arbetsförmedlingens system. Arbetsförmedlingen behandlar personuppgifter som rör enskilda arbetssökande, inklusive anhöriga till dessa, men också personuppgifter som rör fysiska personer som är arbetsgivare, anordnare eller leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Utredningen bedömer att Arbetsförmedlingens behandling av personuppgifter omfattar en stor andel av hela landets befolkning. Som framgår av avsnitt 3.3 var under 2024 cirka 889 000 personer inskrivna vid myndigheten och myndigheten publicerar årligen mer än en miljon lediga platser. Vissa av de uppgifter om enskildas personliga förhållanden som behöver behandlas är inte i sig känsliga eller särskilt integritetskänsliga, t.ex. uppgifter om namn, studier, arbetslivserfarenhet och önskemål om arbete. Andra uppgifter som behöver behandlas är dock av känslig karaktär, t.ex. uppgifter om hälsa i form av sjukdomstillstånd, sjukskrivningshistorik och om lagöverträdelser.

Sammantaget innefattar Arbetsförmedlingens uppgiftssamlingar en stor mängd uppgifter om enskildas personliga förhållanden. Omfattningen och arten av behandlingen är enligt utredningen sådan att enskilda i vissa fall kartläggs på det sätt som avses i 2 kap. 6 § regeringsformen, även om syftet med behandlingen är ett annat.

Frågan blir därefter om intrånget är att bedöma som så betydande att det omfattas av grundlagsskyddet. Det är endast vissa kvalificerade intrång som omfattas av grundlagsskyddet. Enligt förarbetena till grundlagsbestämmelsen bör flera omständigheter vägas in vid denna bedömning. Stor vikt ska läggas vid uppgifternas karaktär. Ju känsligare uppgifterna är, desto mer ingripande måste hanteringen normalt sett anses vara. Vid bedömningen av intrångets karaktär är det också naturligt att stor vikt läggs vid ändamålet med behandlingen. En hantering som syftar till att utreda brott kan normalt anses vara mer känslig än t.ex. en hantering som uteslutande sker för att ge en myndighet underlag för förbättringar av

kvaliteten i handläggningen. Därutöver kan mängden uppgifter vara en betydelsefull faktor, liksom omfattningen av utlämnande av personuppgifter till andra som sker utan omedelbart stöd av offentlighetsprincipen.⁷⁹ I förarbetena anges vidare att det förhållandet att de uppgifter som behandlas av en myndighet omfattas av stark sekretess inte heller bör utgöra en omständighet som med automatik innebär att en bestämmelse om uppgiftsskyldighet måste anses omfattas av grundlagsbestämmelsens tillämpningsområde. Även andra omständigheter måste beaktas vid bedömningen av hur långtgående intrång uppgiftsskyldigheten innebär när ställning tas till om föreskrifterna omfattas av den nya bestämmelsen. En sådan omständighet kan exempelvis vara på vilket sätt och för vilka syften mottagaren av uppgifterna hanterar utlämnade uppgifter.⁸⁰

Som framgår ovan behöver Arbetsförmedlingen behandla personuppgifter rörande många enskilda personer, varav åtminstone en del av uppgifterna kommer att vara känsliga eller integritetskänsliga. Uppgifter kommer att behöva behandlas för handläggningen av ärenden och för annan kontroll av utbetalt ekonomiskt stöd till arbetsgivare och enskilda som tar del av insatser inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Uppgifter kommer också att behöva behandlas för dataanalys och urval och för att fullgöra uppgiftslämnande i enlighet med lag eller förordning, varav åtminstone en del mottagare av utlämnade uppgifter kommer att hantera uppgifterna för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet. Med beaktande av uppgifternas karaktär, samt syftet med och omfattningen av behandlingen, bedömer utredningen att i vart fall en del av Arbetsförmedlingens personuppgiftsbehandling innebär ett sådant betydande intrång som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen.

Skyddet mot intrång får begränsas

Som framgår ovan följer det av 2 kap. 20 och 21 §§ regeringsformen att enskildas skydd mot intrång som innebär övervakning och kartläggning av den enskildes personliga förhållanden får begränsas genom lag. Begränsningar får dock endast göras för att tillgodose

⁷⁹ Prop. 2009/10:80 s. 183 och 184.

⁸⁰ Samma prop. s. 184.

ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Begränsningen får inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning.

Arbetsförmedlingen är förvaltningsmyndighet för arbetsmarknadspolitiska frågor och fullgör i och med detta viktiga samhällsuppgifter. I tidigare avsnitt redogörs för myndighetens uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. För att kunna utföra dessa uppgifter behöver myndigheten behandla personuppgifter. En begränsning av skyddet i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen för ändamålet att Arbetsförmedlingen även i fortsättningen ska kunna fullgöra sina skyldigheter är enligt utredningens bedömning godtagbart i ett demokratiskt samhälle. I avsnitt 6.6.16 finns en samlad dataskydds- och integritetsbedömning av utredningens förslag.

Arbetsförmedlingens behandling av personuppgifter ska regleras i en ny lag

Den personuppgiftsbehandling som kommer att ske i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet måste även fortsättningsvis utföras på ett sätt som säkerställer ett tillräckligt skydd för den personliga integriteten för de individer som berörs av behandlingen. Det är därför viktigt att det på ett så tydligt sätt som möjligt framgår hur myndigheten får behandla personuppgifter.

Eftersom åtminstone en del av Arbetsförmedlingens personuppgiftsbehandling omfattas av det grundlagsreglerade skyddet för den personliga integriteten i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen, måste vissa delar av den föreslagna dataskyddsregleringen ges i lagform.

Utredningen föreslår mot denna bakgrund att nuvarande lag om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska upphävas och ersättas av en ny lag.

Lagens namn

En lag bör ha en kort rubrik som så tydligt som möjligt visar författningens innehåll.⁸¹ Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten omfattar olika insatser och ansvaret fördelas på flera aktörer. Enligt utredningen bör den nya lagen därför benämnas på ett sätt så att det tydligt framgår att den bara gäller för behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

Kompletterande dataskyddsregleringar har benämnts på olika sätt de senaste åren. Vanligt förekommande är att de fått rubriken lag om behandling av personuppgifter vid den aktuella myndigheten.⁸² Det finns andra regleringar och förslag där rubriken snarare tar sikte på det område som behandlingen kommer avse.⁸³

Ett alternativ kan vara att lagen får rubriken lagen om behandling av personuppgifter i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Det blir dock en lång rubrik som innehåller mer information än vad utredningen bedömer är nödvändigt. Vilken verksamhet hos Arbetsförmedlingen som lagen ska tillämpas på framgår av bestämmelserna om tillämpningsområdet. Utredningen anser att en mer lämplig, kort och tydlig rubrik för den nya lagen vore lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen. Lagen bör därför benämnas så.

6.5.6 Förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska upphävas och ersättas av en ny förordning

Utredningens förslag: Nuvarande förordning om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska upphävas och ersättas av en ny förordning som kompletterar lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

I den nya förordningen ska det föras in en bestämmelse som bemyndigar Arbetsförmedlingen att meddela föreskrifter om verkställigheten av den nya lagen och förordningen.

⁸¹ Ds 2014:1, *Gröna boken – Riktlinjer för författningsskrivning*, s. 22.

⁸² Till exempel lagen (2021:1171) om behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten, lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten och lagen (2024:926) om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för socialförsäkringen.

⁸³ Till exempel utlänningsdatalagen samt förslagen till beskattningsdatalag och tulldatalag i SOU 2023:100.

Förordningen ska benämnas förordningen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

Skälen för utredningens förslag

Det behövs vissa kompletterande bestämmelser i förordning

Utredningen föreslår i avsnitt 6.5.5 att lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska upphävas och ersättas av en ny lag. Även om ramarna för Arbetsförmedlingens personuppgiftsbehandling slås fast i lag och de bestämmelser som är av central betydelse för integritetsskyddet bör ges lagform, finns det utrymme att i viss utsträckning reglera personuppgiftsbehandling på lägre normgivningsnivå med stöd av regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen.

En flexibel och ändamålsenlig kompletterande dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen uppnås enligt utredningen om lagen kompletteras med en förordning som innehåller mer detaljerade bestämmelser och bemyndiganden. Det är också så som flera andra kompletterande dataskyddsregleringar är utformade.⁸⁴ Mot denna bakgrund anser utredningen att lagen bör kompletteras med en förordning. Detta bör göras genom att nuvarande förordning om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten upphävs och en ny införs.

För att uppnå en flexibel reglering som håller över tid anser utredningen att den nya förordningen inte bör ha ett lika detaljerat innehåll. De bestämmelser som utredningen anser bör föras in i förordningen framgår nedan och i avsnitt 6.6.

Bemyndigande till Arbetsförmedlingen att meddela verkställighetsföreskrifter

Med verkställighetsföreskrifter avses framför allt tillämpningsföreskrifter av rent administrativ karaktär. Det omfattar dock även föreskrifter som i viss utsträckning i materiellt hänseende ”fyller

⁸⁴ Se t.ex. förordningen (2023:463) om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten och förordningen (2024:14) om behandling av personuppgifter vid Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten.

ut” en lag, men det förutsätter att regleringen inte tillförs något väsentligt nytt. Verkställighetsföreskrifter får inte beslutas om något som kan upplevas som ett nytt åliggande för enskilda eller om något som kan betraktas som ett nytt ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden.⁸⁵

Enligt den nuvarande 22 § förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten får Arbetsförmedlingen meddela de närmare föreskrifter som behövs för verkställigheten av lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och förordningen. Mynigheten har meddelat Arbetsförmedlingens föreskrifter om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, AFFS 2021:2, som bl.a. innehåller bestämmelser om behörighet att behandla personuppgifter och begränsningar av behandling av känsliga uppgifter.

Som framgår ovan anser utredningen att vissa frågor bör regleras i förordningen. Det kan dock inte uteslutas att det kan uppstå ett behov för Arbetsförmedlingen att meddela ytterligare föreskrifter om verkställigheten av den nya lagen och förordningen. Det har inte heller framkommit några skäl mot att även i fortsättningen ha en sådan reglering. Det bör därför enligt utredningen finnas ett generellt bemyndigande i den nya förordningen till Arbetsförmedlingen att meddela föreskrifter om verkställigheten av lagen och förordningen.

Förordningens namn

Förordningens namn bör tydligt visa att den innehåller verkställighetsföreskrifter till lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen. Det är vanligt att verkställighetsförordningar till lagar med motsvarande namn benämns ”förordningen om behandling av personuppgifter vid” den aktuella myndigheten.⁸⁶ Motsvarande benämning förekommer även i andra fall, t.ex. förordningen (2024:14) om behandling av personuppgifter vid Försäk-

⁸⁵ Prop. 1973:90, *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny regeringsform och ny riksdagsordning m.m.*, s. 211.

⁸⁶ Till exempel förordningen (2021:1207) om behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten och förordningen (2023:463) om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.

ringskassan och Pensionsmyndigheten som innehåller bestämmelser som ansluter till 114 kap. socialförsäkringsbalken.

Utredningen anser att en tydlig och ändamålsenlig rubrik för den nya förordningen vore förordningen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen. Förordningen bör därför benämnas så.

6.6 En ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen

6.6.1 Tillämpningsområdet

Utredningens förslag: Lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen ska gälla vid behandling av personuppgifter i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Lagen ska endast gälla vid helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter eller om personuppgifterna ingår eller kommer att ingå i ett register. Lagen ska inte gälla i den del av Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet som även utgör hälso- och sjukvård enligt patientdatalagen.

Utredningens bedömning: Lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen bör inte omfatta behandling av personuppgifter i Arbetsförmedlingens löpande administrativa verksamhet.

Skälen för utredningens förslag och bedömning

Tillämpningsområdet för lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Arbetsförmedlingens behandling av personuppgifter som helt eller delvis företas på automatisk väg samt annan behandling än automatisk av personuppgifter som ingår i eller kommer att ingå i ett register omfattas av dataskyddsförordningens tillämpningsområde (artikel 2 i dataskyddsförordningen). Tillämpningsområdet i nationell dataskyddslagstiftning kan vara både vidare och snävare.⁸⁷

⁸⁷ SOU 2023:100 s. 368.

Lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska tillämpas i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet, förutom i den del som även utgör hälso- och sjukvårdsverksamhet enligt hälso- och sjukvårdslagen. I den delen av verksamheten tillämpas i stället patientdatalagen. Lagen tillämpas bara på helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter och annan behandling av personuppgifter som ingår eller kommer att ingå i ett register (1 §).

Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet

Begreppet arbetsmarknadspolitisk verksamhet har funnits med i bestämmelsen om lagens tillämpningsområde sedan den trädde i kraft 2002. Sedan dess har Arbetsförmedlingens uppgifter inom den verksamheten genomgått omfattande förändringar. Förändringarna har inte föranlett någon begreppsändring i lagen. I tidigare förarbeten har regeringen konstaterat att lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten var föråldrad och illa anpassad till Arbetsförmedlingens dåvarande uppdrag och verksamhet. Det konstaterades att Arbetsförmedlingens uppdrag hade vidgats betydligt sedan den registerlag som då styrde myndighetens behandling av personuppgifter kom till.⁸⁸ Det föreslogs då inte någon ändring avseende begreppet arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Därefter har lagen även anpassats till dataskyddsförordningen, utan att begreppet ändrades.⁸⁹ Mot denna bakgrund kan det konstateras att det rör sig om ett begrepp som har hållit över tid.

Arbetsförmedlingen är förvaltningsmyndighet för arbetsmarknadspolitiska frågor och ansvarar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, utom i de delar där annat är särskilt föreskrivet.⁹⁰ Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är därmed fortfarande, även om innehållet i och utformningen av verksamheten har ändrats, myndighetens ansvar och utgångspunkten för dess olika uppgifter. Mot denna bakgrund anser utredningen att det är lämpligt att låta även tillämpningsområdet för lagen om behandling av per-

⁸⁸ Prop. 2010/11:96, *Ändringar i Arbetsförmedlingens och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens registerlagar*, s. 21.

⁸⁹ Prop. 2017/18:112.

⁹⁰ 1 § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

sonuppgifter vid Arbetsförmedlingen utgå från Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet.

Övergripande bestämmelser om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns i lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. I 1 § anges det att verksamheten består av arbetsmarknadspolitiska program och andra insatser samt att programmen och insatserna hanteras av Arbetsförmedlingen om inte något annat föreskrivs. De närmare formerna för Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet framgår av 5 § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Enligt den bestämmelsen bedrivs verksamheten i form av platsförmedling, vägledning, arbetsmarknadspolitiska program, arbetsplatsintroduktion, arbetslivsinriktad rehabilitering och verksamhet för unga med funktionshinder. Verksamheten omfattar också frågor om vissa anställningsfrämjande åtgärder, arbetstillstånd och arbetslöshetsförsäkringen. Till detta kommer de övriga uppgifter som Arbetsförmedlingen har inom ramen för sitt ansvar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Uppgifterna omfattar t.ex. att löpande ta fram och tillgängliggöra kunskapsunderlag och statistik om arbetsmarknaden och den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, att delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten samt att fullgöra uppdrag som beredskapsmyndighet (4, 5 och 11 §§ förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen, se vidare i avsnitt 6.5.1).

En del av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som Arbetsförmedlingen ansvarar för utförs av leverantörer (se avsnitt 3.3). I förarbetena till 3 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten anförde regeringen att Arbetsförmedlingen bl.a. behöver information för att kunna fatta beslut om rätt ersättning till en leverantör för utförd tjänst, t.ex. när den enskilde har fått ett arbete och hur länge arbetet har varat. Vidare anfördes att myndigheten behöver uppgifter för att följa upp och kontrollera att ingångna avtal efterlevs. För att säkerställa att Arbetsförmedlingen skulle kunna fullgöra sitt uppdrag ansåg regeringen att det borde finnas en skyldighet för leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen att lämna uppgifter till myndigheten.⁹¹ Avgränsningen av uppgiftsskyldigheten till uppgifter som Arbetsförmedlingen behöver i den arbetsmarknadspoli-

⁹¹ Prop. 2021/22:216 s. 51.

tiska verksamheten medförde enligt regeringen en tillräckligt tydlig begränsning av vilka uppgifter som kan bli aktuella att lämna ut.⁹² Informationshantering som föranleds av Arbetsförmedlingens behov av uppgifter från leverantörer för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten får mot denna bakgrund anses ingå i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet.

Lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen bör tillämpas i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet

I lagen och förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kompletteras tillämpningsområdet med detaljerade bestämmelser om hur Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter och vilka uppgifter som får behandlas. Utredningen bedömer dock att den nya dataskyddsregleringen för Arbetsförmedlingen inte bör vara lika detaljerad (se t.ex. avsnitt 6.6.4, 6.6.5 och 6.6.6). Mindre detaljerade ändamålsbestämmelser kan leda till att den yttre ramen för personuppgiftsbehandlingen blir mindre tydlig. Utredningen har därför övervägt om tillämpningsområdet för lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen bör preciseras ytterligare när det gäller begreppet Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet.

Ett alternativ skulle kunna vara att definiera verksamheten genom att räkna upp dess olika beståndsdelar i lagen. Lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen skulle dock med en sådan lösning behöva justeras vid varje förändring av Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Som beskrivs i avsnitt 3.4 kännetecknas den arbetsmarknadspolitiska verksamheten av en ständigt pågående utveckling. Ofta genomförs förändringar i förordning. En reglering där verksamheten definieras i lag skulle innebära ett mindre flexibelt utformat tillämpningsområde än det som finns i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

En annat och något mer flexibelt alternativ skulle vara att inte göra uppräkningsen uttömmande. Den kunde då exempelvis avslutas med ”och annan liknande uppgift som Arbetsförmedlingen ska ut-

⁹² Prop. 2021/22:216 s. 53.

föra”.⁹³ Vid varje ändring i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet skulle då en avvägning behöva göras om något behöver läggas till i uppräkningsområdet.⁹⁴ En uppräkningsområde som inte är uttömmande skulle tydligt visa att de delar som uttryckligen räknas upp omfattas av lagens tillämpningsområde. Samtidigt skulle det finnas ett visst bedömningsutrymme avseende vad som omfattas av begreppet annan liknande uppgift. Tillämpningsområdet skulle därmed inte vara lika tydligt och förutsägbart som en uttömmande uppräkningsområde.

Utredningen noterar att begreppet den arbetsmarknadspolitiska verksamheten nyligen förts in i sekretessbestämmelserna i 28 kap. 11 och 12 §§ OSL. I förarbetena ges exempel på ärenden som omfattas av begreppet, men inte en uttömmande uppräkningsområde.⁹⁵ Enligt utredningen bör det inte ställas större krav på när begrepp behöver förtydligas i lag när det gäller kompletterande dataskyddsreglering än när undantag görs från den grundlagsskyddade offentlighetsprincipen.

Ett tillämpningsområde för lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen som utgår från Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet bör mot denna bakgrund enligt utredningen anses vara tillräckligt tydligt och förutsägbart även utan en närmare definition i lag.⁹⁶ Utredningen anser därför att lagens tillämpningsområde i denna del bör ha motsvarande utformning som i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Lagen bör bara gälla vid helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter eller om personuppgifterna ingår eller kommer att ingå i ett register

Det är viktigt att det så långt det är möjligt inte finns några tveksamheter i förhållandet mellan dataskyddsförordningen och nationell reglering. Utredningen anser att det inom Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet inte finns behov av vare sig ett bredare eller snävare tillämpningsområde än det dataskyddsförordningen har. Ett annat tillämpningsområde riskerar också att

⁹³ Jfr SOU 2023:100 s. 71 och 72.

⁹⁴ SOU 2023:100 s. 391.

⁹⁵ Prop. 2021/22:216 s. 96 och 97.

⁹⁶ Jfr SOU 2024:95, *Modern dataskydd vid CSN*, s. 178–182.

göra förhållandet till dataskyddsförordningen mindre tydligt. Lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen bör därför bara gälla vid helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter eller om personuppgifterna ingår eller kommer att ingå i ett register. Begreppen ska tolkas på samma sätt som när det gäller dataskyddsförordningen.

Lagen bör inte gälla i den del av Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet som även utgör hälso- och sjukvård enligt patientdatalagen

Lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten omfattar inte sådan personuppgiftsbehandling som även utgör hälso- och sjukvårdsverksamhet enligt hälso- och sjukvårdslagen. I den delen av verksamheten tillämpas i stället patientdatalagen.

Patientdatalagen ska tillämpas vid vårdgivares behandling av personuppgifter inom hälso- och sjukvården (1 kap. 1 § första stycket). Hälso- och sjukvård definieras i 1 kap. 3 § bl.a. som verksamhet som avses i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Enligt samma paragraf definieras vårdgivare som statlig myndighet, region och kommun i fråga om sådan hälso- och sjukvård som myndigheten, regionen eller kommunen har ansvar för (offentlig vårdgivare) samt annan juridisk person eller enskild näringsidkare som bedriver hälso- och sjukvård (privat vårdgivare).

Enligt 2 kap. 1 § första stycket hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) avses med hälso- och sjukvård bl.a. åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador. Samma lydelse fanns i 1 § första stycket första meningen hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), vilken gällde när regleringen avseende patientdatalagen infördes i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Av förarbetena till regleringen som sedan den 1 juli 2011 ger patientdatalagen företräde framför lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten framgår att Arbetsförmedlingen då till viss del bedrev hälso- och sjukvårdsverksamhet enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och att myndigheten var registrerad som vårdgivare i Socialstyrelsens vårdgivarregister. Ett av exemplen som gavs på sådan verksamhet var

genomförandet av arbetspsykologiska utredningar. På den delen av verksamheten ansågs både lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och patientdatalagen vara tillämpliga. Regeringen konstaterade att regelverken till viss del var oförenliga och ansåg att det fanns behov av att peka ut vilken av dessa lagar som skulle ha företräde i de fall båda är tillämpliga samtidigt.⁹⁷

Arbetsförmedlingen utför fortfarande arbetspsykologiska utredningar. Hälso- och sjukvårdslagens definition av begreppet hälso- och sjukvård har inte ändrats sedan regleringen om patientdatalagen infördes i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Arbetsförmedlingen är sedan den 1 november 2024 inte längre registrerad vårdgivare. Utredningen konstaterar att det är verksamheten, och inte en eventuell registrering som vårdgivare, som är avgörande för om viss verksamhet ska definieras som hälso- och sjukvård. Mot bakgrund av detta anser utredningen att patientdatalagen och lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen skulle kunna vara tillämpliga samtidigt i vissa delar av Arbetsförmedlingens verksamhet.

Patientdatalagen och lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen innehåller bestämmelser som delvis är oförenliga, t.ex. avseende gallring. Det finns därför enligt utredningen, av motsvarande skäl som angavs i förarbetena till den nuvarande bestämmelsen i lagen om behandling av personuppgifter i arbetsmarknadspolitiska verksamheten, ett behov av att tydliggöra hur lagarna ska förhålla sig till varandra. Utredningen anser att patientdatalagen även fortsättningsvis bör ges företräde i den mån den är tillämplig i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Detta eftersom den lagen är särskilt utformad för personuppgiftsbehandling i hälso- och sjukvårdsverksamhet och anger vilken personuppgiftsbehandling som är tillåten i sådan verksamhet. En bestämmelse som ger patientdatalagen företräde bör därför föras in i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

Nuvarande bestämmelse som ger patientdatalagen företräde hänvisar till definitionen av hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen. Enligt utredningen blir det en tydligare reglering om bestämmelsen i stället utformas så att den endast förhåller sig till patientdatalagen. Mot den bakgrunden föreslår utredningen att

⁹⁷ Prop. 2010/11:96 s. 22.

lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen inte ska gälla i den del av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som även utgör hälso- och sjukvård enligt patientdatalagen.

Det har inte framkommit behov av att särskilt reglera personuppgiftsbehandling i EU:s gemensamma informationssystem

Inom EU förekommer det gemensamma digitala informationssystem där personuppgifter behandlas. Ett exempel är det tekniska system för bevisutbyte som införts med anledning av Europaparlamentet och rådets förordning (EU) 2018/1724 av den 2 oktober 2018 om inrättande av en gemensam digital ingång för tillhandahållande av information, förfaranden samt hjälp- och problemlösningstjänster och om ändring av förordning (EU) nr 1024/2012 (SDG-förordningen).⁹⁸ Enligt Myndigheten för digital förvaltning (DIGG), som är Sveriges samordnande myndighet för SDG-förordningen, bör Sverige kunna ansluta till det tekniska systemet under 2025.⁹⁹ Arbetsförmedlingen finns inte i förteckningen över myndigheter som har anmält till DIGG att de omfattas av SDG-förordningens bilaga II, vilket är den bilaga som innehåller de online-förfaranden som är aktuella för bevisbehandling i det tekniska systemet.¹⁰⁰

Utredningen har efterfrågat information från Arbetsförmedlingen om myndigheten behandlar personuppgifter i något EU-gemensamt informationssystem. Det har inte framkommit att så är fallet.

I betänkandena om ny dataskyddsreglering för Skatteverket, Tullverket, Kronofogdemyndigheterna och CSN finns förslag på reglering som undantar personuppgiftsbehandling i EU:s gemensamma informationssystem från de föreslagna lagarnas tillämpningsområden. Det har inte framkommit att Arbetsförmedlingen behandlar, eller inom en snar framtid kommer att behandla, personuppgifter i EU-gemensamma informationssystem som är utformade på ett sådant sätt att det finns behov av en motsvarande reglering i lagen om

⁹⁸ Artikel 14 SDG-förordningen.

⁹⁹ Myndigheten för digital förvaltning (DIGG), "SDG - En gemensam digital ingång till Europa", hämtad den 10 februari 2025, <https://www.digg.se/styrning-och-samordning/sdg--en-gemensam-digital-ingang-till-europa>.

¹⁰⁰ DIGG, "Statliga myndigheter", hämtad den 10 februari 2025, <https://www.digg.se/styrning-och-samordning/sdg---en-gemensam-digital-ingang-till-europa/forteckning-over-behoriga-myndigheter/statliga-myndigheter>.

behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen. Det saknas därför enligt utredningen skäl att föreslå en sådan reglering.

Arbetsförmedlingens behandling av personuppgifter i löpande administration bör inte omfattas av lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen behandlar även personuppgifter vid löpande administration, t.ex. om myndighetens anställda. Det är behandling som förekommer hos alla myndigheter och den har inte något omedelbart samband med den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Sådan behandling av personuppgifter kan grundas direkt på dataskyddsförordningen och dataskyddslagen.¹⁰¹ Det saknas enligt utredningen behov av ytterligare reglering av Arbetsförmedlingens behandling av personuppgifter i löpande administration. Utredningen bedömer mot denna bakgrund att sådan behandling inte bör omfattas av lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen. Med utredningens förslag, som begränsar tillämpningsområdet till Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet, kommer behandlingen av personuppgifter i löpande administration inte omfattas av lagen.

6.6.2 Förhållandet till annan reglering

Utredningens förslag: Lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen ska innehålla en bestämmelse om att lagen kompletterar EU:s dataskyddsförordning.

Lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen ska innehålla en bestämmelse om att dataskyddslagens bestämmelser ska gälla om inte annat följer av lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen eller föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

¹⁰¹ Prop. 2017/18:105 s. 60 och 61 och prop. 2022/23:34 s. 120.

Skälen för utredningens förslag

Lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen ska komplettera dataskyddsförordningen

Dataskyddsförordningen är direkt tillämplig för Arbetsförmedlingen när myndigheten behandlar personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Den ger visst utrymme för att bestämmelserna kompletteras i nationell rätt, men har alltid företräde. En bestämmelse om att lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen kompletterar dataskyddsförordningen tillför därmed ingen ny materiell reglering.

I 2 § första stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns en upplysning om att lagen kompletterar EU:s dataskyddsförordning.

Det är viktigt att det tydligt framgår att lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen kompletterar dataskyddsförordningen. Utredningen anser därför att det bör finnas en bestämmelse i lagen som upplyser om detta.

Lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingens förhållande till dataskyddslagen

Enligt lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten gäller dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen vid behandling av personuppgifter enligt lagen. Det gäller dock inte om annat följer av lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen (2 § andra stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten). Dataskyddslagen gäller inte om en annan lag eller en förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från dataskyddslagen (1 kap. 6 § dataskyddslagen).

Det är viktigt att det tydligt framgår att bestämmelser i dataskyddslagen kan vara tillämpliga vid behandling av personuppgifter i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Det är vanligt förekommande med motsvarande reglering i andra register-

författningar.¹⁰² Utredningen anser att det för tydligheten i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen och enhetligheten i förhållande till annan reglering bör införas en sådan bestämmelse i lagen.

6.6.3 Personuppgiftsansvar

Utredningens förslag: Arbetsförmedlingen ska vara personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som myndigheten utför enligt lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

Skälen för utredningens förslag

Den som är personuppgiftsansvarig ansvarar för att personuppgifter behandlas i enlighet med dataskyddsförordningen och annan tillämplig dataskyddsreglering (se mer om vad personuppgiftsansvaret innebär i avsnitt 6.3.1). Enligt artikel 4.7 dataskyddsförordningen är personuppgiftsansvarig en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institution eller annat organ som ensamt eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter. Den personuppgiftsansvarige, eller de särskilda kriterierna för hur denne ska utses, kan föreskrivas i unionsrätten eller i medlemsstaternas nationella rätt om ändamålen och medlen för behandlingen bestäms av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt. Det finns alltså en möjlighet att i nationell rätt föreskriva om vem som är personuppgiftsansvarig. Bestämmelser om personuppgiftsansvar är vanligt förekommande i nationell dataskyddsreglering.

Enligt 3 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är Arbetsförmedlingen personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som Arbetsförmedlingen utför.

Regeringen har tidigare konstaterat att det kan förekomma att flera myndigheter blir ansvariga för samma behandling, t.ex. om samarbetet innebär att de deltagande myndigheterna tillsammans

¹⁰² Se t.ex. 1 kap. 3 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.

bestämmer vilka uppgifter som ska samlas in, lagras eller tas bort. Att två eller flera kan vara gemensamt personuppgiftsansvariga följer av definitionen av personuppgiftsansvarig i artikel 4.7 dataskyddsförordningen. Regeringen har tidigare, i samband med att olika myndigheters samarbete setts över, konstaterat att det är i rättstillämpningen som frågan om personuppgiftsansvarets fördelning slutligt avgörs.¹⁰³

Utredningen anser att det av tydlighetsskäl är fortsatt motiverat med en bestämmelse om personuppgiftsansvar i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen. En sådan bidrar med tydlighet både för den registrerade och den personuppgiftsansvarige avseende vem som är personuppgiftsansvarig för behandling som omfattas av lagen. Nuvarande reglering i 3 § i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är formulerad som att den omfattar den behandling som Arbetsförmedlingen utför. Utredningen anser att regleringen blir tydligare om den formuleras så att den avser behandling som myndigheten utför enligt lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen. Utredningen föreslår därför att detta ska framgå uttryckligen av lagtexten.

6.6.4 Ändamålsbestämmelser

Utredningens bedömning: Det finns behov av att införa ändamålsbestämmelser i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

Utredningens förslag: Arbetsförmedlingen ska enligt lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen få behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Arbetsförmedlingen ska enligt lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen som ett led i den verksamheten få behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att

¹⁰³ Prop. 2017/18:36, *Ett mer effektivt informationsutbyte vid Nationellt centrum för terrorhotbedömning*, s. 19.

göra dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel.

Det ska finnas en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om begränsningar av ändamålen.

Personuppgifter som behandlas enligt den primära ändamålsbestämmelsen ska enligt lagen även få behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning.

Personuppgifter som behandlas enligt den primära ändamålsbestämmelsen ska enligt lagen få behandlas även för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

Arbetsförmedlingen ska enligt förordningen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen få meddela föreskrifter om begränsningar av de primära ändamålen som anges i lagen.

Skälen för utredningens bedömning och förslag

Dataskyddsförordningen och begränsning av ändamål

En av de grundläggande principerna för behandling av personuppgifter är, som framgår i avsnitt 6.3.1, den om ändamålsbegränsning i artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen. Principen innebär att personuppgifter bara får samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och att de därefter inte får behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål. Att uppgifterna ska samlas in för särskilda ändamål betyder att ändamålen inte får vara för allmänt hållna. Det finns inget krav på att ändamålen ska vara skriftliga, men det är det lättaste sättet att leva upp till kravet på att de ska vara uttryckligt angivna. Att ändamål ska vara berättigade knyter an till de rättsliga grunder som anges i artikel 6.1. För att kunna bedöma om en viss behandling uppfyller något av villkoren i artikel 6.1 b–f behöver ändamålet i regel vara tydligt angivet. Om ett ändamål inte är berättigat i förhållande till någon av de rättsliga grunderna som framgår där är kraven i artikel 5 inte uppfyllda. Behandlingen är då inte tillåten för det ändamålet.

Ändamålen för behandlingen är även viktiga vid tillämpningen av flera andra bestämmelser i dataskyddsförordningen, t.ex. principerna om uppgiftsminimering (artikel 5.1 c), riktighet (artikel 5.1 d) och lagringsminimering (artikel 5.1 e). De kan också ha betydelse för behovet av skydds- och säkerhetsåtgärder enligt artiklarna 24.1 och 32.1.

Ändamålsbegränsningar i nationell rätt

Enligt artikel 6.2 i dataskyddsförordningen får medlemsstaterna behålla eller införa mer specifika bestämmelser när det gäller behandling som sker enligt artikel 6.1 c (rättslig förpliktelse) och 6.1 e (uppgift av allmänt intresse och myndighetsutövning). Detta får ske genom att medlemsstaterna närmare fastställer specifika krav för uppgiftsbehandlingen och andra åtgärder för att säkerställa en laglig och rättvis behandling. Av artikel 6.3 framgår att, vid behandling enligt artikel 6.1 c och e, ska den rättsliga grunden fastställas i unionsrätten eller nationell rätt. Den rättsliga grunden kan innehålla särskilda bestämmelser för att anpassa tillämpningen av dataskyddsförordningen, bl.a. avseende ändamålsbegränsningar. Regleringen innebär att det finns utrymme för sådan sektorsspecifik särreglering om behandling av personuppgifter som finns i svenska registerförfattningar.¹⁰⁴ Ändamålsbestämmelser är sådana specifika bestämmelser som anpassar tillämpningen av dataskyddsförordningen och säkerställer en laglig och rättvis behandling, och är alltså tillåtna i nationell rätt enligt artikel 6.2 och 6.3 i dataskyddsförordningen.¹⁰⁵

Oavsett om det finns en nationell ändamålsreglering eller hur den är utformad ansvarar den personuppgiftsansvarige alltid för att det finns tillräckligt tydligt formulerade och specificerade ändamål för varje personuppgiftsbehandling och att behandlingen följer övriga grundläggande principer i artikel 5.1 (artikel 5.2).

¹⁰⁴ Prop. 2017/18:105 s. 22.

¹⁰⁵ Prop. 2019/20:106, *Stärkt integritet i Rättsmedicinalverkets verksamhet*, s. 39.

Ändamålsbestämmelser kan utformas på olika sätt

Ändamålsbestämmelser utformas och regleras på olika sätt. Det finns t.ex. generellt utformade ändamålsbestämmelser i lag, som i vissa fall kombineras med bestämmelser i förordning eller i myndighetsföreskrifter, men också bestämmelser med detaljerade upp- och räkningar av tillåtna ändamål direkt i lag.

Vidare finns det ändamålsbestämmelser som avser behov av personuppgiftsbehandling för den egna verksamheten (primära ändamålsbestämmelser) och för andras verksamhet (sekundära ändamålsbestämmelser). Vanligt förekommande är också bestämmelser som speglar finalitetsprincipen i artikel 5.1 b i dataskydds-förordningen.

Det har föreslagits och beslutats flera nya och ändrade register-författningar under senare år. Nedan följer några exempel på ändamålsbestämmelser.

Enligt 2 kap. 1 § lagen (2020:421) om Rättsmedicinalverkets behandling av personuppgifter får Rättsmedicinalverket behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter i den rättspsykiatriska, rättskemiska, rättsmedicinska eller rättsgenetiska verksamheten. Detta motsvarar myndighetens ansvarsområden enligt 1 § förordningen (2007:970) med instruktion för Rättsmedicinalverket. Personuppgifter som behandlas enligt 1 § får även behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning (2 kap. 2 § samma lag). Personuppgifterna får behandlas även för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in (finalitetsprincipen). I förarbetena anför regeringen att Rättsmedicinalverket, för att leva upp till dataskydds-förordningens krav på särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål, normalt också kommer att behöva formulera mer preciserade ändamål för de specifika behandlingar av personuppgifter som sker i myndighetens verksamhet.¹⁰⁶

I 1 kap. 6 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten ges myndigheten rätt att behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att kunna utföra sina uppgifter att administrera ett system med transaktionskonto och förebygga,

¹⁰⁶ Prop. 2019/20:106 s. 39.

förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om begränsningar av ändamålen. De två ändamålen motsvarar Utbetalningsmyndighetens två huvudsakliga uppgifter vilka framgår av 1 och 2 §§ förordningen (2023:461) med instruktion för Utbetalningsmyndigheten. I förarbetena konstateras att lagstiftningen är avsedd att gälla under en längre tid och därför måste formuleras så att den kan tillämpas även om förändringar sker i samhället och i myndighetens verksamhet. Mot den bakgrunden ansåg regeringen att den lagreglerade ändamålsbestämmelsen inte bör vara kopplad till specifika arbetsmoment.¹⁰⁷

Vidare får personuppgifter som behandlas enligt 1 kap. 6 § också behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning (1 kap. 7 §). Det finns också en upplysning i 1 kap. 8 § om att personuppgifter som behandlas enligt 6 § får behandlas även för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med de ändamål som uppgifterna samlades in för (finalitetsprincipen).

I 114 kap. 8 § socialförsäkringsbalken ges Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten rätt att behandla personuppgifter för vissa uppräknade ändamål. Myndigheterna lämnade en hemställan¹⁰⁸ om ändringar i bl.a. 114 kap. socialförsäkringsbalken som föregick den ändring som trädde i kraft den 15 februari 2024. Hemställan innehöll två alternativa förslag till ändamålsbestämmelser, en bredare och en mer detaljerad. Vid remissförfarandet förespråkade båda myndigheterna den bredare ändamålsbestämmelsen. Regeringen konstaterade med anledning av detta bl.a. att det saknades beredningsunderlag för ett förslag om en bred ändamålsbestämmelse och framförde att den avser att återkomma i frågan vid behov.¹⁰⁹

Personuppgifter som behandlas för ändamål som anges i 114 kap. 8 § socialförsäkringsbalken får behandlas av Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten även för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning, eller följer av unionsrätten, åtaganden i samarbetet inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller avtal om social trygghet eller utgivande av

¹⁰⁷ Prop. 2022/23:34, *Utbetalningsmyndigheten*, s. 125.

¹⁰⁸ Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten, *Hemställan om ändringar i 114 kap. SFB och förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration*, u.å.

¹⁰⁹ Prop. 2023/24:29, *En ny dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet*, s. 33.

sjukvårdsförmåner som Sverige ingått med andra stater. Enligt 114 kap. 10 § socialförsäkringsbalken får personuppgifter som behandlas enligt 8 eller 9 § behandlas även för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in (finalitetsprincipen).

I förslag till ny dataskyddsreglering för Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten föreslås primära ändamålsbestämmelser där respektive myndighet får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att utföra den verksamhet som omfattas av lagens tillämpningsområde eller för att göra dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel i den verksamheten.¹¹⁰ För Kronofogdemyndigheten föreslås även att behandling för dataanalyser och urval ska tillåtas i syfte att motverka överskuldssättning. I betänkandet anförts att risken för att ändamålsbestämmelsen förväxlas med sådana särskilda och uttryckligt angivna ändamål som dataskyddsförordningen föreskriver i artikel 5. 1 b minskas genom att förtydligandet av det materiella tillämpningsområdet inte ges direkt i ändamålsbestämmelsen.¹¹¹ Ändamålsbestämmelserna avseende dataanalyser och urval ska tydliggöra att myndigheterna har stöd för den behandling av personuppgifter som är nödvändig vid myndigheternas användning av dataanalyser och urval.¹¹² Det föreslås att personuppgifter som behandlas enligt de primära ändamålsbestämmelserna också ska få behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning och för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilka de samlades in (finalitetsprincipen).¹¹³

I betänkandet med förslag till ny dataskyddsreglering för CSN föreslås motsvarande reglering som för Skatteverket, men med delvis en annan utformning av den primära sekretessbestämmelsen. Det föreslås att CSN ska få behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att utföra stödverksamhet. Det föreslås också att CSN som ett led i den verksamheten ska få behandla personupp-

¹¹⁰ SOU 2023:100.

¹¹¹ SOU 2023:100 s. 513.

¹¹² SOU 2023:100 s. 1099.

¹¹³ SOU 2023:100 s. 519 och 521.

gifter om det är nödvändigt för att göra dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel.¹¹⁴

Det behöver finnas ändamålsbestämmelser i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen behöver behandla stora mängder personuppgifter i sin arbetsmarknadspolitiska verksamhet, inklusive känsliga och särskilt integritetskänsliga personuppgifter. Behandlingen kan innebära betydande intrång utan samtycke i den personliga integriteten och innebära kartläggning av den enskildes personliga förhållanden, även om syftet är något annat. Delar av verksamheten omfattas därmed av det grundlagsreglerade skyddet för den personliga integriteten, vilket bara får begränsas genom lag (se vidare avsnitt 6.5.5). Det behöver alltså finnas en lagreglering för att Arbetsförmedlingen ska kunna genomföra sina uppgifter också när det medför ett behov av personuppgiftsbehandling som omfattas av grundlagsskyddet. Ändamålsbestämmelser kan ge lagstöd för sådan behandling.

Vidare föreslår utredningen i avsnitt 6.6.15 att rätten enligt artikel 21.1 dataskyddsförordningen för enskilda att göra invändningar mot behandling ska begränsas. För att en sådan begränsning ska vara tillåten krävs, när det är relevant, specifika bestämmelser avseende ändamålen med behandlingen eller kategorierna av behandling (artikel 23.2 a). Det är inte nödvändigt att sådana bestämmelser finns i lag, men eftersom begränsningar av rätten att göra invändningar föreslås föras in i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen bör det även finnas ändamålsbestämmelser i lagen.

Utredningen konstaterar slutligen att ändamålsbestämmelser i nationell dataskyddsreglering anger den yttre ramen för vilka ändamål som personuppgifter kan komma att behandlas för. De finns i någon form i nästan alla nuvarande och föreslagna registerförfattningar och bidrar till att tydliggöra för den registrerade och andra var de yttersta gränserna går för personuppgiftsbehandlingen. Det är sammanfattningsvis möjligt och lämpligt att införa ändamålsbestämmelser i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

¹¹⁴ SOU 2024:95 s. 30.

Nuvarande primära ändamålsbestämmelser för Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet

Det finns för närvarande detaljerade bestämmelser i nationell lag och förordning som reglerar för vilka ändamål som Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter i myndighetens arbetsmarknadspolitiska verksamhet.

Arbetsförmedlingen får, enligt 4 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, behandla personuppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bara om det är nödvändigt för

1. handläggning av ärenden,
2. publicering av platsinformation, information om leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen och ansökningar om anställning,
3. planering, metodutveckling, tillsyn, uppföljning, resultatredovisning och utvärdering av verksamheten,
4. kontroll av ekonomiskt stöd till arbetsgivare och enskilda som tar del av insatser inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten,
5. framställning av avidentifierad statistik, och
6. samarbete på det arbetsmarknadspolitiska området inom Europeiska unionen och Europeiska ekonomiska samarbetsområdet samt enligt överenskommelsen den 6 mars 1982 om en gemensam nordisk arbetsmarknad.

Det finns också ett bemyndigande i 6 § som ger regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, rätt att meddela föreskrifter om begränsningar av ändamålen i 4 § samt om begränsningar av vilka personuppgifter som får behandlas för ett visst ändamål.

Regeringen har med stöd av bemyndigandet beslutat att Arbetsförmedlingen får meddela föreskrifter om begränsningar av de ändamål som anges i 4 § (2 § förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten), men några sådana föreskrifter har inte beslutats. Regeringen har vidare i 3–8 §§ i samma förordning reglerat vilka personuppgifter som i en arbetsmarknadspolitisk databas får behandlas för vilka ändamål samt be-

gränsningar i hur de får behandlas för att följa eller på annat sätt kontrollera enskilda identifierbara personer.

Arbetsförmedlingen bör få behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att utföra myndighetens arbetsmarknadspolitiska verksamhet

Detaljerade ändamålsbestämmelser i lag kan göra det tydligare för den personuppgiftsansvarige, den registrerade och andra berörda vilka gränser som finns för personuppgiftsbehandlingen jämfört med motsvarande bestämmelser som har en mer generell utformning.

Nuvarande reglering av personuppgiftsbehandlingen inom Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet i lag, förordning och föreskrifter är som helhet mycket detaljerad. Lagtexten är dock allmänt hållen utifrån de uppgifter som myndigheten har. Som tillåten behandling nämns exempelvis sådan som är nödvändig för handläggning av ärenden samt planering, metodutveckling, tillsyn, uppföljning, resultatredovisning och utvärdering av verksamheten (4 § 1 och 3). Det finns inga rättsliga hinder mot att ha en liknande reglering i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen. En sådan utformning av ändamålsbestämmelsen skulle kunna bidra med en större tydlighet för dem som berörs jämfört med ett mer generellt utformat förslag. När det gäller de registrerades behov av tydlighet bör det dock noteras att Arbetsförmedlingen, oavsett den nationella regleringens utformning, ska lämna information till den registrerade om ändamålen samt den rättsliga grunden för behandlingen (artikel 13 och 14 i dataskyddsförordningen).

Behovet av en tydlig och därmed mer detaljerad reglering behöver vägas mot behovet av en flexibel reglering som håller över tid. Även om en mer detaljerad bestämmelse kan vara tydligare anser utredningen att en generell utformning är tillräcklig i förhållande till bestämmelsens syfte att tydliggöra den yttersta gränsen för vilka ändamål som kan komma i fråga när det gäller personuppgiftsbehandling för Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet.

Bestämmelsen i 4 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten har ändrats två gånger

efter att dataskyddsförordningen började tillämpas.¹¹⁵ Ändringarna behövdes för att de primära ändamålen skulle omfatta Arbetsförmedlingens kontrollåtgärder utanför ärendehantering respektive för att spegla förändringar inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.¹¹⁶ Även om den primära ändamålsbestämmelsen är relativt generellt utformad, är den alltså ändå så detaljerad att ändringar i Arbetsförmedlingens uppgifter eller i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan leda till behov av lagändringar. Mot den bakgrunden anser utredningen att det finns en risk att en motsvarande bestämmelse i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen snabbt blir inaktuell. Utredningen anser att lagen så långt det är möjligt bör ha en sådan utformning att den håller över tid. För att uppnå detta behöver den primära ändamålsbestämmelsen formuleras så att den kan tillämpas även om Arbetsförmedlingens uppgifter förändras. Utredningen bedömer sammantaget att det inte är möjligt att utforma en detaljerad bestämmelse i lag som håller över tid. Det gäller även en sådan bestämmelse med en relativt låg detaljeringsgrad som den Arbetsförmedlingen i dagsläget omfattas av.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår utredningen att Arbetsförmedlingen ska få behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att utföra myndighetens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Formuleringen visar tydligt att det handlar om just en yttre avgränsning och att den rättsliga grunden för sådan behandling finns i annan författning. Förslaget omfattar samtliga ändamål som täcks av dagens primära ändamålsbestämmelse. En sådan bestämmelse är också i linje med hur det absoluta flertalet ändamålsbestämmelser utformats i lagstiftningsärenden de senaste åren.

Med den mer generella formuleringen kommer all arbetsmarknadspolitisk verksamhet hos Arbetsförmedlingen omfattas. Den gäller alltså inte bara ärendehantering utan även t.ex. administrativa åtgärder som är nödvändiga för myndighetens förvaltning och funktion inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, som utformning och testning av digitala system.¹¹⁷ Med hänsyn till de rättigheter som enskilda tillförsäkras enligt dataskyddsförordningen och de ytterligare skyddsåtgärder som föreslås anser utredningen att en

¹¹⁵ SFS 2020:481 och SFS 2022:1240.

¹¹⁶ Prop. 2021/22:216 s. 58 och 59.

¹¹⁷ Se vidare resonemanget i SOU 2023:100 s. 514–517.

sådan mer generell utformning av ändamålsbestämmelsen inte får några negativa konsekvenser för skyddet av enskildas personliga integritet.

Det bör framgå av lagen att Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter för dataanalys och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel

Arbetsförmedlingen ansvarar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, utom i de delar där annat är särskilt föreskrivet (1 § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen). För att utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten använder sig Arbetsförmedlingen av olika tillvägagångssätt. Ett exempel är att myndigheten använder digitala verktyg och tekniker för att analysera stora mängder data, även kallat dataanalys. Avvikelser, mönster, samband och andra indikatorer som identifierats med dataanalyser kan användas för att utveckla urvalsmodeller. Urvalsmodeller används för att få fram t.ex. uppgifter som kan antas vara felaktiga, dvs. urvalsträffar. Processen för att ta fram urvalsträffar brukar benämnas urval.¹¹⁸ Arbetsförmedlingen kan t.ex. behöva använda personuppgifter i dataanalyser och urval för att motverka felaktiga utbetalningar.¹¹⁹ Dataanalyser och urval kan utföras med en mängd olika metoder, bl.a. AI.¹²⁰

I 4 § 4 lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns ett särskilt ändamål avseende kontroll av ekonomiskt stöd till arbetsgivare och enskilda som tar del av insatser inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. I förarbetena till den bestämmelsen framgår att den infördes för att tydliggöra utrymmet för att använda personuppgifter när det gäller kontrollåtgärder som inte direkt ingår i handläggningen av stödärenden.¹²¹ Som exempel på behandling som omfattas nämns stickprovskontroller och behandling vid ett urval av ärenden som granskas närmare baserat på olika riskfaktorer.¹²²

Arbetsförmedlingen behöver också använda personuppgifter för att utveckla och använda digitala metoder för att förbättra verksam-

¹¹⁸ SOU 2023:100, s. 1034 och 1035.

¹¹⁹ Jfr prop. 2022/23:34 s. 205.

¹²⁰ Se mer om AI i avsnitt 6.3.2 och 6.5.3.

¹²¹ Prop. 2019/20:117 s. 58.

¹²² Prop. 2019/20:117 s. 78.

heten. Ett exempel på det är det statistiska bedömningsstödet (se avsnitt 6.5.3).

Behovet av uttrycklig lagreglering av ändamål för personuppgiftsbehandling vid dataanalyser och urval har bedömts på olika sätt i förarbeten till annan dataskyddsreglering. I förarbeten med förslag till utökade möjligheter för Skatteverket att använda dataanalyser och urval i folkbokföringsverksamheten framförde regeringen att dataanalyser och urval är verktyg som Skatteverket har rätt att använda för att fullgöra sin uppgift att se till att uppgifterna i folkbokföringsdatabasen är korrekta. Man ansåg att sådan behandling inte kräver att det uttryckligen framgår att det är tillåtet enligt instruktion eller materiell lagstiftning.¹²³ I annan reglering har det föreslagits särskilda ändamålsbestämmelser avseende behandling av personuppgifter för att göra dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel i verksamheten.¹²⁴

Utredningen anser att dataanalyser och urval utgör metoder som Arbetsförmedlingen utan ytterligare reglering kan använda för att genomföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Med den utgångspunkten kommer personuppgiftsbehandling vid utveckling och användning av sådana metoder att omfattas av en ändamålsbestämmelse som ger Arbetsförmedlingen rätt att behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att utföra myndighetens arbetsmarknadspolitiska verksamhet.

När det särskilda ändamålet om kontroll infördes framhöll regeringen att det fanns otillfredsställande otydligheter när det gällde Arbetsförmedlingens möjligheter att behandla personuppgifter för kontrolländamål. Det framstod enligt regeringen som oklart vilket utrymme som fanns för Arbetsförmedlingen att söka efter personuppgifter i syfte att ta fram ärenden för vidare granskning. Det kunde också framstå som oklart för enskilda att personuppgifter kunde komma att behandlas för kontrolländamål. Mot bakgrund av att det i sig är känsligt att en myndighet samlar in, sammanställer, bevarar och lämnar ut uppgifter om att en person är misstänkt för bidragsbrott eller andra regelöverträdelser ansåg regeringen att det borde vara tydligt i lagen om behandling av personuppgifter i den arbets-

¹²³ Prop. 2022/23:41, *Bättre möjligheter för Skatteverket att göra dataanalyser och urval i folkbokföringsverksamheten*, s. 21 och 22. Se även SOU 2023:100 s. 1096.

¹²⁴ SOU 2023:100 s. 1095.

marknadspolitiska verksamheten att enskildas personuppgifter kan komma att behandlas för kontrolländamål.¹²⁵

Användning av metoder för dataanalys och urval i kontrollsyfte kan innebära att personuppgifter, inklusive känsliga personuppgifter, samkörs på ett sätt som inte sker när uppgifterna behandlas för att handlägga enskilda ärenden. Sådan behandling kan också leda till myndighetsutövning mot enskilda, t.ex. återkrav av felaktigt utbetalt stöd. Mot bakgrund av de integritetsrisker som kan finnas och behovet av en tydlig reglering i förhållande till enskilda anser utredningen att det bör framgå uttryckligen av lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen att Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att göra dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Närmare föreskrifter om de primära ändamålen

De ändamål som anges i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen behöver preciseras för att uppfylla kraven på särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål (artikel 5.1 b dataskyddsförordningen). Ett sätt att tydliggöra vilken personuppgiftsbehandling som kan bli aktuell är att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen. Detta bör framgå av lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

Utredningen bedömer att det är tillräckligt att sådana föreskrifter meddelas av en myndighet. Det är lämpligt att det är Arbetsförmedlingen, som är personuppgiftsansvarig myndighet, som ges rätt att meddela sådana föreskrifter. En bestämmelse som ger Arbetsförmedlingen möjligheter att meddela ytterligare föreskrifter om de primära ändamål som anges i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen bör därför införas i förordningen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

¹²⁵ Prop. 2019/20:117 s. 58.

Skyddet för den enskildes personliga integritet

Den primära ändamålsbestämmelse som utredningen föreslår innebär inte att Arbetsförmedlingen fritt kan behandla personuppgifter inom sin arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Den övergripande dataskyddsregleringen i dataskyddsförordningen ställer höga krav och bidrar med ett bra skydd för den enskildes integritet. Arbetsförmedlingen behöver exempelvis fortfarande fastställa särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål för den behandling som utförs för att uppfylla kraven i artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen.

Dataskyddsförordningen innehåller ett flertal bestämmelser om olika åtgärder som ska tillämpas vid all automatiserad behandling av personuppgifter i syfte att skydda fysiska personers personliga integritet. Det innebär att bestämmelser om bl.a. grundläggande principer för behandling, rättslig grund, personuppgiftsansvar, känsliga personuppgifter samt inbyggt dataskydd och dataskydd som standard ska tillämpas av berörda myndigheter även när dataanalyser och urval utförs. I artikel 32 i dataskyddsförordningen finns bl.a. en skyldighet för den personuppgiftsansvarige att överväga pseudonymisering och kryptering av personuppgifter när det är lämpligt.

Därutöver finns bestämmelser i dataskyddslagen, OSL och de särskilda skyddsåtgärder i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen som föreslås av utredningen (se avsnitt 6.6.16). Sammantaget kommer det enligt utredningen att finnas ett tillräckligt gott integritetsskydd (se vidare den samlade dataskydds- och integritetsbedömningen i avsnitt 6.6.16).

Utredningen föreslår också att det ska upplysas om att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer enligt 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela föreskrifter om begränsningar av behandling enligt de primära ändamålen. Den upplysningen tydliggör att det finns möjligheter att begränsa för vilka ändamål personuppgifter får behandlas.

*Nuvarande sekundära ändamålsbestämmelser för
Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet*

Arbetsförmedlingen får, enligt 5 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, även behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom

1. Försäkringskassans, CSN:s eller arbetslöshetskassornas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av förmåner, ersättningar och andra stöd,
2. Skatteverkets verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av skatt,
3. IAF:s verksamhet som avser tillsyn och uppföljning samt utfärdande av intyg enligt 48 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
4. Kronofogdemyndighetens verksamhet som underlag för bedömning enligt 4 kap. utskökningsbalken av i vilken utsträckning en gäldenär har utmättningsbar egendom,
5. socialnämndernas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453),
6. Migrationsverkets verksamhet som underlag för beslut om bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,
7. leverantörers verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen, och
8. Utbetalningsmyndighetens verksamhet.

Arbetsförmedlingen får även, enligt sista stycket samma paragraf, behandla personuppgifter för att tillhandahålla information till riksdagen eller regeringen eller till någon annan för att fullgöra uppgiftslämnande i enlighet med lag eller förordning. Det finns en beslutad ändring avseende första stycket tredje punkten som kommer att träda i kraft den 1 oktober 2025. Punkten kommer därefter att ha följande lydelse: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens verksamhet som avser tillsyn och uppföljning samt utfärdande av

sådana intyg som visar rätten att med bibehållen arbetslöshetsersättning söka arbete i något annat land, (SFS 2024:515).

I förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns bestämmelser som reglerar vilka kategorier av personuppgifter som får behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas för att tillhandahålla information till respektive aktörer som omfattas av lagen (6–7 g §§).

Utformning av den sekundära ändamålsbestämmelsen i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen

För att Arbetsförmedlingen ska få lämna ut personuppgifter ska utlämnandet vara tillåtet enligt dataskyddsförordningen och förenligt med eventuella bestämmelser om sekretess. De sekundära ändamålen i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ger ramarna för behandling av personuppgifter genom utlämnande.¹²⁶ Den rättsliga grunden för att lämna ut personuppgifterna finns i annan reglering.

Utredningen om dataskydd och kontroll hos Skatteverket, Tullverket och Kronofogden har konstaterat att det får anses vara en generell princip att dela upp primära och sekundära ändamål inom dataskyddsförordningens tillämpningsområde.¹²⁷ Även lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen bör utformas på sådant sätt då det kan antas att det bidrar till att regleringen blir tydlig.

Det finns ett stort antal lagar och förordningar som ger Arbetsförmedlingen möjligheter eller skyldigheter att lämna ut information till andra, inklusive personuppgifter. Det finns också flera lagförslag som för närvarande bereds, se avsnitt 4.3. Förutsättningarna för ökat informationsutbyte är ett prioriterat politiskt område och det kan antas att det kommer bli aktuellt för Arbetsförmedlingen att lämna ut personuppgifter i större omfattning framöver.

När bestämmelser som påbjuder eller tillåter utlämnande har införts, får det förutsättas att det har gjorts en avvägning mellan intresset av att uppgiften lämnas ut och intresset av att skydda enskilda personers integritet, vid vilken man funnit att uppgiften ska

¹²⁶ SOU 2023:100 s. 520.

¹²⁷ SOU 2023:100 s. 520.

eller får lämnas ut.¹²⁸ Den sekundära ändamålsbestämmelsen bör enligt utredningen därför inte begränsa myndighetens möjligheter att effektivt uppfylla sina uppgiftsskyldigheter eller bidra med uppgifter på eget initiativ när det finns en rättslig grund för sådan behandling. Mot den bakgrunden är det viktigt att den sekundära ändamålsbestämmelsen är utformad på ett sätt som inte påverkas av om fler rättsliga grunder för utlämnande tillkommer. En detaljerad uppräkningslista som motsvarar den i 5 § första stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är inte lämplig eftersom den riskerar att snabbt bli inaktuell.

Utredningen noterar att flera sekundära ändamålsbestämmelser i andra registerförfattningar är utformade så att personuppgifter som får behandlas enligt ett primärt ändamål även får behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning (se exempel ovan). Uppgifter som får lämnas ut med stöd av en sådan bestämmelse måste redan vara föremål för behandling enligt de primära ändamålen.¹²⁹ En sådan utformning för personuppgiftsbehandling som omfattas av lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen skulle bidra med tydlighet och vara ändamålsenlig även om de rättsliga grunderna för utlämnande av personuppgifter skulle ändras. Utredningen föreslår därför en sådan utformning av den sekundära bestämmelsen i lagen.

Det bör finnas en bestämmelse i lagen som tillåter behandling även för andra ändamål under vissa förutsättningar

Enligt 5 a § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten får personuppgifter som behandlas enligt 4 § även behandlas för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlats på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

Bestämmelsen i paragrafen är utformad i nära anslutning till artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen och bör enligt förarbetena tolkas på samma sätt. Detta innebär bl.a. att behandling för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål i enlighet med artikel 89.1 i

¹²⁸ Prop. 2017/18:95, *Anpassningar av vissa författningar inom skatt, tull och exekution till EU:s dataskyddsförordning*, s. 57.

¹²⁹ Prop. 2022/23:34 s. 127.

förordningen inte ska anses vara oförenlig med de ursprungliga ändamålen. Det innebär också att de omständigheter som anges i artikel 6.4 i dataskyddsförordningen ska beaktas vid bedömningen om behandlingen är förenlig med finalitetsprincipen.¹³⁰

Utredningen om dataskydd och kontroll hos Skatteverket, Tullverket och Kronofogden har konstaterat att det får anses vara en grundprincip att finalitetsprincipen framgår av en särskild bestämmelse i sektorsspecifik kompletterande lagstiftning.¹³¹ Utredningen ansluter sig till denna uppfattning.

Finalitetsbestämmelser är ofta utformade på motsvarande sätt som 5 a § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (se exempel ovan). Utredningen anser mot denna bakgrund att lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen, för att uppnå en tydlig reglering när det gäller möjligheten att behandla personuppgifter för andra ändamål än för vilka de samlades in, bör ha en bestämmelse om finalitet med en utformning som motsvarar nuvarande reglering.

6.6.5 Den arbetsmarknadspolitiska databasen

Utredningens bedömning: Det behöver inte finnas särskilda bestämmelser i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen om en samling uppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet.

Skälen för utredningens bedömning

Den arbetsmarknadspolitiska databasen är en samling uppgifter som används gemensamt i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet

Begreppet databas finns i flera olika registerförfattningar och används för att avgränsa hur personuppgifter ska eller får behandlas inom ramen för en viss verksamhet. För Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet används begreppet arbetsmarknads-

¹³⁰ Prop. 2017/18:112 s. 85.

¹³¹ SOU 2023:100 s. 522.

politisk databas. I andra registerförfattningar används andra begrepp i samma syfte, t.ex. register, uppgiftssamlingar eller gemensamt tillgängliga uppgifter.

Av förarbetena till lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten framgår följande. Begreppet databas är en juridisk beteckning på en samling uppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i verksamheten. Det fördes in i den aktuella lagen för att bättre spegla en verklighet där behandlingen av personuppgifter i allt större utsträckning hanterades elektroniskt. Tidigare användes i stället begreppet register. I här aktuella förarbeten definieras register som uppgiftssamlingar där uppgifterna organiseras på ett systematiskt sätt enligt fastställda kriterier. En databas kan innehålla flera mindre databaser, varav en del kan vara regelrätta register. Regeringen anförde också att av integritetsskäl bör särskilda skyddsregler gälla för stora uppgiftssamlingar som hanteras av myndigheter och som ger möjligheter till sammanställningar av en rad olika uppgifter om enskilda personer. Som exempel nämns begränsningar av vilka uppgifter som får behandlas i databasen, vilken åtkomst andra myndigheter och andra ska ha till uppgifterna samt vad som gäller vid bevarande och gallring.¹³²

Det finns ingen reglering om databaser i dataskyddsförordningen

Dataskyddsförordningen innehåller ingen särskild reglering för myndigheters uppgiftssamlingar, register eller databaser. Enligt skäl 15 till förordningen bör skyddet för fysiska personer vara teknikneutralt och inte beroende av den teknik som används hos den som är personuppgiftsansvarig. I artikel 32 i samma förordning finns krav som gäller säkerheten för personuppgiftsbehandlingen. Där framgår att personuppgiftsansvarig och personuppgiftsbiträde ska vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa en säkerhetsnivå som är lämplig i förhållande till risken med behandlingen.

¹³² Prop. 2001/02:144 s. 27 och 28.

Nuvarande reglering av den arbetsmarknadspolitiska databasen

I 7 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten regleras att det får finnas en samling personuppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i verksamheten för de ändamål som anges i 4–6 §§ (arbetsmarknadspolitisk databas). Den aktuella paragrafen har inte ändrats sedan den infördes år 2002.

Enligt 17 § första stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten meddelar regeringen ytterligare föreskrifter om vilka personuppgifter som får behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas. Vidare finns ett bemyndigande i paragrafens andra stycke för regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att meddela föreskrifter om begränsningar av de personuppgifter som får behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas. Närmare bestämmelser om vilka personuppgifter som får behandlas och med vilka begränsningar finns i 3–10 a §§ förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det är detaljerade bestämmelser som utgår från ändamålen med behandlingen.

Regeringen har i 11 § samma förordning föreskrivit att Arbetsförmedlingen, efter att ha gett Integritetsskyddsmyndigheten tillfälle att yttra sig, får meddela ytterligare föreskrifter om begränsningar av de personuppgifter som får behandlas i en databas och om vilka koder som får användas för uppgifter om hälsa, medborgarskap och funktionsnedsättning. Det har myndigheten gjort i 7 och 8 §§ Arbetsförmedlingens föreskrifter om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (AFFS 2021:2).

I 22 § förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns ett bemyndigande för Arbetsförmedlingen att meddela de närmare föreskrifter som behövs för verkställigheten av lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och samma förordning. I 4 § AFFS 2021:2 finns en bestämmelse om att de uppgifter som behandlas ska vara fördelade på ett antal register.

Frågan om lämpligheten att använda begreppet databas har lyfts i tidigare förarbeten. I samband med att dataskyddsförordningen började tillämpas ansåg regeringen att det relativt väl beskriver hur

personuppgifter då hanterades i Arbetsförmedlingens verksamhet och hur behandlingen av personuppgifter sannolikt skulle komma att se ut framöver. Det noterades att termen databas då fortfarande användes i registerförfattningar och i annan författning. Regeringen såg därför inte skäl att utmönstra termen databas.¹³³

*Samlingar av personuppgifter hanteras på olika sätt
i olika nyare lagar och förslag*

I propositionen *En ny dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet* bedömde regeringen att uttrycket socialförsäkringsdatabasen inte borde användas i 114 kap. socialförsäkringsbalken.¹³⁴ Med socialförsäkringsdatabas avsågs den samling uppgifter som med hjälp av automatiserad behandling användes gemensamt i sådan verksamhet som omfattas av tillämpningsområdet för 114 kap. socialförsäkringsbalken. Socialförsäkringsdatabasen bestod av ett flertal olika uppgiftssamlingar och informationshanteringssystem hos myndigheterna. Den omfattade större delen av personuppgiftsbehandlingen hos Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten, men inte all behandling. Till exempel omfattades inte dataanalyser som skedde avgränsat från övrig verksamhet. Av förarbetena framgår att regeringen ansåg att det inte längre fanns några skäl att skilja på behandling av personuppgifter i socialförsäkringsdatabasen och annan behandling när det gäller skyddsåtgärder. Mot den bakgrunden bedömde regeringen att uttrycket socialförsäkringsdatabasen borde utmönstras ur dataskyddsregleringen på socialförsäkringsområdet. Regeringen konstaterade vidare att begreppet databas har en stark teknisk anknytning och leder tanken till ett visst och i tekniskt avseende avgränsat informationssystem.

I propositionen *Utbetalningsmyndigheten* anförde regeringen att den behandling av personuppgifter som aktualiseras vid myndighetens administration av systemet med transaktionskonto utgör skäl att särskilt reglera formen för behandlingen av personuppgifter för detta ändamål. Samlingen benämns transaktionskontoregistret (2 kap. 1 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten). Begreppet register ansågs lämpligt med hänsyn till att uppgiftssamlingens benämning skulle vara lättillgänglig och

¹³³ Prop. 2017/18:112 s. 59.

¹³⁴ Prop. 2023/24:29.

bekant för en krets utanför myndighetssfären, samtidigt som regleringen inte bör uppfattas som en teknisk begränsning av formen för uppgiftslämnande.¹³⁵ Det framgår också att regeringen, med hänsyn till omfattningen av och karaktären på de personuppgifter som kan komma att behandlas för dataanalyser och urval, bedömde att det också finns behov av en reglering avseende en strukturerad samling av uppgifter för dataanalyser och urval som sätter gränser för vilka uppgifter som får användas.¹³⁶ Samlingen benämns uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval (3 kap. 1 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten).

I propositionen *Behandling av personuppgifter vid Myndigheten för arbetsmiljökunskap* framförde regeringen att förutsättningar för myndigheten att ha samlingar av personuppgifter möjliggör långsiktighet i dess arbete och en effektiv användning av statliga resurser. Detta eftersom uppgifterna i samlingarna kan återanvändas. Regeringen ansåg att myndigheten skulle få ha sådana samlingar, men också att det fanns skäl att särskilt reglera de uppgiftssamlingar som skulle förekomma inom myndigheten.¹³⁷ I 11 och 12 §§ lagen (2019:663) om behandling av personuppgifter vid Myndigheten för arbetsmiljökunskap ges myndigheten rätt att under vissa förutsättningar ha samlingar av personuppgifter som behandlas automatiserat.

I betänkandet *Framtidens dataskydd - Vid Skatteverket, Tullverket och Kronofogden* anförts att dataskyddsförordningens bestämmelser, med komplettering och förtydligande som framgår av dataskyddslagen, innebär att det i dagsläget finns ett starkare skydd än vid databasregleringens tillkomst för enskildas integritet i fråga om hur och vilka uppgifter en myndighet lagligen kan behandla i sin verksamhet. Vidare framhålls att databasregleringen, mot bakgrund av de stora förändringar som skett inom den allmänna dataskyddsregleringen, behöver anpassas till dagens förhållanden.¹³⁸ Utredningen bedömer att det saknas behov av att för Skatteverkets beskattnings- och folkbokföringsverksamheter, Tullverket och Kronofogdemyndigheten införa särskilda regler för sådan behand-

¹³⁵ Prop. 2022/23:34 s. 138.

¹³⁶ Prop. 2022/23:34 s. 143.

¹³⁷ Prop. 2018/19:151 s. 33 och 34.

¹³⁸ SOU 2023:100 s. 603.

ling av personuppgifter som innebär att fler än ett fåtal personer har tillgång till uppgifterna,¹³⁹ dvs. en databasreglering.

Behovet av att reglera en arbetsmarknadspolitisk databas

Arbetsförmedlingen har framfört till utredningen att det inte bör föras in reglering avseende en arbetsmarknadspolitisk databas i den nya regleringen. Myndigheten har vidare uppgett att det inte skulle påverka någon aktör om begreppet arbetsmarknadspolitisk databas inte längre används.

Försäkringskassan, IAF, CSN, Sveriges a-kassor, Kronofogdemyndigheten och Migrationsverket, vilka alla omfattas av reglering där begreppet används, har tillfrågats om deras respektive verksamheter inom det aktuella området skulle påverkas på något sätt om begreppet tas bort. Samtliga har till utredningen uppgett att det inte skulle få några konsekvenser.

Den arbetsmarknadspolitiska databasen infördes i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för att skydda den personliga integriteten. Därefter har dataskyddsförordningen tillkommit. Förordningen ger ett starkt skydd för den registrerades personliga integritet och ställer höga krav på den personuppgiftsansvarige. Det följer t.ex. redan av bestämmelserna i dataskyddsförordningen att Arbetsförmedlingen inte får samla in och senare behandla fler personuppgifter än vad som är nödvändigt för att utföra sin verksamhet enligt nationell rätt eller unionsrätten.¹⁴⁰ Behovet av en särskild reglering avseende en samling personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten av integritetsskäl har därmed minskat.

Det bör inte finnas reglering i den nya lagen avseende en samling uppgifter som används gemensamt i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet

Utredningen bedömer att begreppet den arbetsmarknadspolitiska databasen, utan närmare förklaring och utifrån hur begreppet används i andra sammanhang, kan tolkas som att regleringen skulle

¹³⁹ SOU 2023:100 s. 605.

¹⁴⁰ Jfr SOU 2023:100 s 615.

avse ett visst tekniskt system hos Arbetsförmedlingen. I Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet är det dock inte fråga om en enda databas där all gemensam behandling förekommer, utan regleringen omfattar olika system där personuppgifter behandlas gemensamt. Enligt utredningen är det inte lämpligt att i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen använda begrepp som juridiskt ges en annan innebörd än vad den registrerade kan förväntas utgå från. Databas är inte heller ett begrepp som förekommer i dataskyddsförordningen eller dataskyddslagen. Skulle det anses finnas ett behov av en motsvarande reglering i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen, bör därför ett annat begrepp användas.

Enligt utredningen bör lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen så långt det är möjligt utformas så att den inte innehåller andra bestämmelser än vad som behövs för att komplettera dataskyddsförordningen. Som framgår ovan har man i andra lagstiftningsärenden och förslag som gäller kompletterande dataskyddsreglering på senare tid bedömt behovet olika när det gäller samlingar av personuppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i viss verksamhet. Utredningen bedömer, mot bakgrund av det integritetsskydd som ges med de krav som dataskyddsförordningen ställer på Arbetsförmedlingen som personuppgiftsansvarig samt de ytterligare skyddsåtgärder som utredningen föreslår ska gälla enligt lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen, att det inte finns behov av sådan reglering avseende myndighetens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Begränsningar att behandla uppgifter gemensamt, när det är fråga om andra ändamål än de för vilka de samlades in, får bedömas mot bakgrund av finalitetsprincipen.¹⁴¹ Mot denna bakgrund bedömer utredningen att det inte behöver finnas särskilda bestämmelser i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen om en samling uppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet.

¹⁴¹ Jfr SOU 2023:100 s. 615.

6.6.6 Behandling av känsliga personuppgifter

Utredningens förslag: Arbetsförmedlingen ska få behandla personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) med stöd av artikel 9.2 g i förordningen, om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

Skälen för utredningens förslag

Den generella regleringen av behandling av känsliga personuppgifter

I artikel 9.1 i dataskyddsförordningen finns ett förbud mot att behandla personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och behandling av genetiska uppgifter, biometrisk uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysiska persons sexualliv eller sexuella läggning (känsliga personuppgifter).

Det finns ett antal undantag från förbudet. Känsliga personuppgifter får t.ex. behandlas om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. Det förutsätter att behandlingen sker på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträlvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen (artikel 9.2 g). Motsvarande krav gäller för att få behandla känsliga personuppgifter för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål i enlighet med artikel 89.1 (artikel 9.2 j).

Det finns ingen definition av begreppet ”viktigt allmänt intresse” i dataskyddsförordningen. I förarbetena till dataskyddslagen konstaterar regeringen att det är svårt att definiera vad som skiljer ett allmänt intresse från ett viktigt allmänt intresse. Man bedömer dock att det är ett viktigt allmänt intresse att svenska myndigheter, även utanför området för myndighetsutövning, på ett korrekt, rättssäkert och effektivt sätt kan bedriva verksamhet som tydligt

faller inom ramen för deras befogenheter.¹⁴² Det gäller även i den faktiska verksamheten.¹⁴³ Att behandlingen ska ske på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträlvade syftet, gör att det i regel är någon av de rättsliga grunderna en rättslig förpliktelse, en uppgift av allmänt intresse eller myndighetsutövning (artikel 6.1 c eller e) som är aktuell.

När det gäller kravet i artikel 9.2 g att grunden ska vara förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd ansåg regeringen att det kan ifrågasättas om det går utöver de krav som gäller vid all behandling av personuppgifter enligt artikel 6. Däremot bedömde regeringen att kraven på bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande intressen är något som tillkommer enligt artikel 9.2 g.¹⁴⁴

Dataskyddslagen ger, med stöd av artikel 9.2 g dataskyddsförordningen, myndigheter möjlighet att behandla känsliga personuppgifter om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag eller om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende (3 kap. 3 § första stycket 1 och 2). Det finns möjligheter att behandla känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 g även i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet (3 kap. 3 § första stycket 3). Vid behandling som sker enbart med stöd av 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen är det förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter (3 kap. 3 § andra stycket).

Av förarbetena framgår att 3 kap. 3 § dataskyddslagen är avsedd att gälla för offentlig verksamhet där sektorsspecifik reglering avseende känsliga personuppgifter saknas.¹⁴⁵ Bestämmelsen ersätter inte vare sig artikel 6 eller artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. Kravet i 3 kap. 3 § första stycket 3 att behandlingen inte får ske om den innebär ett otillbörligt intrång i de registrerades integritet infördes för att motverka att känsliga personuppgifter behandlas slentrianmässigt i

¹⁴² Prop. 2017/18:105 s. 83.

¹⁴³ Prop. 2017/18:105 s. 85.

¹⁴⁴ Prop. 2017/18:105 s. 84.

¹⁴⁵ Prop. 2017/18:105 s. 91.

den löpande verksamheten utan att annat författningsstöd finns. Den bestämmelsen är avsedd att användas restriktivt.¹⁴⁶

Känsliga personuppgifter får enligt dataskyddslagen även behandlas för arkivändamål av allmänt intresse med stöd av artikel 9.2 j i dataskyddsförordningen, om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna följa föreskrifter om arkiv (3 kap. 6 §). Behandling av känsliga personuppgifter är också tillåten om den är nödvändig för statistiska ändamål och samhällsintresset av det statistikprojekt där behandlingen ingår klart väger över den risk för otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet som behandlingen kan innebära (3 kap. 7 § dataskyddslagen).

Nuvarande reglering avseende behandling av känsliga personuppgifter i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet

Arbetsförmedlingen omfattas av regleringen i dataskyddslagen, men har särskild reglering för när känsliga personuppgifter får behandlas i en databas.¹⁴⁷ Arbetsförmedlingen får, enligt 9 § första stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, behandla känsliga personuppgifter i en databas endast om de har lämnats i ett ärende. Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa får dessutom behandlas i en databas om de är nödvändiga för handläggningen av ett ärende.

Det finns bemyndiganden i 17 § samma lag som ger regeringen rätt att meddela ytterligare föreskrifter om vilka personuppgifter som får behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas. Vidare ges regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, rätt att meddela föreskrifter om begränsningar av de personuppgifter som får behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas.

Regeringen har, i 9 § förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, beslutat om ytterligare föreskrifter bl.a. gällande förutsättningarna för att behandla personuppgifter om hälsa, vilket är känsliga personuppgifter, i en arbetsmarknadspolitisk databas och under vilka förutsättningar det får göras.

¹⁴⁶ Prop. 2017/18:105 s. 88 och 89.

¹⁴⁷ Prop. 2017/18:112 s. 54.

Regeringen har också beslutat att Arbetsförmedlingen, efter att ha gett Integritetsskyddsmyndigheten tillfälle att yttra sig, får meddela ytterligare föreskrifter om begränsningar av de personuppgifter som får behandlas i en databas och om vilka koder som får användas för uppgifter om hälsa, medborgarskap och funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga (11 §). Sådana föreskrifter finns i 7 och 8 §§ Arbetsförmedlingens föreskrifter om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (AFFS 2021:2).

Enligt de regleringar som framgår ovan får Arbetsförmedlingen, under vissa förutsättningar, i en arbetsmarknadspolitisk databas behandla känsliga personuppgifter som kan avslöja etniskt ursprung eller hälsa.

Reglering avseende behandling av känsliga personuppgifter i annan lagstiftning

Enligt 1 kap. 9 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten får känsliga personuppgifter behandlas, om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. Förslagen till ny dataskyddsreglering för Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten har motsvarande utformning.¹⁴⁸ Av förarbetena till Utbetalningsmyndighetens reglering framgår att paragrafen reglerar möjligheten till sådan behandling av känsliga personuppgifter som får ske med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen och att bestämmelsen ersätter den generella bestämmelsen i 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen.¹⁴⁹

Även enligt 8 § lagen (2024:926) om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för socialförsäkringen respektive 8 § lagen (2024:1006) om behandling av personuppgifter vid Myndigheten för vård- och omsorgsanalys får känsliga personuppgifter behandlas, om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. I dessa lagar finns hänvisningar till relevanta undantag i artikel 9.2 dataskyddsförordningen.

I förarbetena till lagen om Rättsmedicinalverkets behandling av personuppgifter bedömer regeringen att det finns stöd i artikel 9.2 g dataskyddsförordningen och 3 kap. 3 § dataskyddslagen för den

¹⁴⁸ SOU 2023:100 s. 679.

¹⁴⁹ Prop. 2022/23:34 s. 207.

behandling av känsliga personuppgifter som är nödvändig i Rättsmedicinalverkets verksamhet. Lagen innehåller därför ingen särreglering som tillåter behandling av känsliga personuppgifter, men sökbegränsningar finns.¹⁵⁰

Enligt 114 kap. 11 § socialförsäkringsbalken får känsliga personuppgifter behandlas om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggning av ett ärende. Känsliga personuppgifter får också behandlas om det är nödvändigt för något av de ändamål som anges i 114 kap. 9 § socialförsäkringsbalken. Den paragrafen ger Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten möjlighet att behandla personuppgifter för uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning, eller följer av unionsrätten, åtaganden i samarbetet inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller avtal om social trygghet eller utgivande av sjukvårdsförmåner som Sverige ingått med andra stater. Känsliga personuppgifter om hälsa får även behandlas i vissa andra fall under särskilt angivna förutsättningar (se 114 kap. 11 § andra stycket socialförsäkringsbalken). Av förarbetena framgår att regeringen bedömde att det saknas anledning för myndigheterna att behandla andra uppgifter än sådana känsliga personuppgifter som ligger till grund för bedömningen i ärenden, och att det endast borde vara tillåtet att behandla känsliga personuppgifter om hälsa för att vidta kontrollåtgärder.¹⁵¹

Arbetsförmedlingen behöver behandla känsliga personuppgifter för att fullgöra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Arbetsförmedlingen har omfattande behov av att behandla känsliga personuppgifter i både ärendehandläggning och faktisk verksamhet (se avsnitt 6.5.3).

Vid ärendehandläggning kan sådana uppgifter, t.ex. om hälsa, begäras in av Arbetsförmedlingen. Det kan också vara uppgifter som ges in, t.ex. av en arbetssökande, utan att myndigheten har efterfrågat dem.

Inom ramen för den faktiska verksamheten behöver Arbetsförmedlingen behandla känsliga personuppgifter för att fullgöra sina uppgifter. Myndigheten behöver bl.a. analysera, utvärdera, utveckla

¹⁵⁰ Prop. 2019/20:106 s. 47.

¹⁵¹ Prop. 2023/24:29 s. 55.

och kontrollera både den egna verksamheten och förutsättningarna på arbetsmarknaden. Det kan vara motiverat att behandla känsliga personuppgifter i dataanalyser och urval, men det förutsätter att övriga förutsättningar enligt dataskyddsregleringen är uppfyllda. Nedan följer några exempel på känsliga personuppgifter som kan behöva behandlas i faktisk verksamhet.

Uppgifter som avslöjar etniskt ursprung kan behöva behandlas för att effektivt sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft, eller ge stöd till arbetssökande att få en anställning. Det kan t.ex. bli aktuellt att behandla en uppgift om medborgarskap eller att en viss person är född i en viss världsdel eller ett visst land i kombination med uppgift om språkkunskaper, vilket kan avslöja etniskt ursprung.¹⁵²

Uppgifter som avslöjar religiös övertygelse kan också behöva behandlas för att effektivt sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft, eller ge stöd till arbetssökande att få en anställning. Det kan t.ex. bli aktuellt att behandla uppgifter om vilka arbetssökande som har tidigare arbetslivserfarenheter som präst för att sammanställa ett underlag till en potentiell arbetsgivare som efterfrågar det.

Uppgifter om hälsa kan behöva behandlas för att utveckla statistiska bedömningsstöd för att kunna bedöma enskildas avstånd till arbetsmarknaden.¹⁵³ Vidare kan Arbetsförmedlingen behöva söka efter och analysera känsliga personuppgifter om hälsa för att följa upp och rapportera till regeringen när det gäller verksamhet för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Uppgifter som avslöjar sexuell läggning kan behöva behandlas i samband med att Arbetsförmedlingen analyserar kopplingar mellan familjemedlemmar. Det kan t.ex. bli aktuellt i arbetet mot felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott när myndigheten undersöker företrädare för bolag som är aktuella inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. För- och efternamn på make, sambo eller partner kan utgöra känsliga personuppgifter enligt dataskyddsförordningen om dessa avslöjar uppgifter om sexuell läggning.

¹⁵² En isolerad uppgift om medborgarskap, att en person kommer från en viss världsdel eller ett visst land avslöjar normalt inte etniskt ursprung och är då inte en känslig personuppgift (prop. 2009/10:85, *Integritet och effektivitet i polisens brottsbekämpande verksamhet*, s. 325).

¹⁵³ Arbetsförmedlingen, *En mer träffsäker och enhetlig arbetsmarknadspolitisk bedömning och förbättrad kvalitet i uppföljningen av matchningstjänster. Behov av regelförändringar*, s. 49.

Arbetsförmedlingens behov av att behandla känsliga personuppgifter kan inte fullt ut tillgodoses med dataskyddsförordningen och dataskyddslagen

När Arbetsförmedlingen behandlar känsliga personuppgifter som är nödvändiga för att utföra de uppgifter som myndigheten fått av riksdag eller regering rör det sig om en sådan behandling som avses i artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. Det är då fråga om en behandling som är av viktigt allmänt intresse på grundval av nationell rätt.¹⁵⁴ Om det finns bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen är behandlingen alltså tillåten enligt artikel 9.2 g dataskyddsförordningen.

Om det inte förs in någon avvikande reglering avseende behandling av känsliga personuppgifter i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen, får Arbetsförmedlingen behandla känsliga personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten med stöd av de generella reglerna i dataskyddslagen. Arbetsförmedlingen skulle då ges tillräckliga förutsättningar att behandla känsliga personuppgifter när så krävs enligt lag eller är nödvändigt för handläggningen av ett ärende (3 kap. 3 § första stycket 1 och 2 dataskyddslagen).

Som framgår ovan ger dock bestämmelsen i 3 kap. 3 § första stycket 3 samma lag begränsade möjligheter att använda känsliga personuppgifter i faktisk verksamhet. Arbetsförmedlingen behöver behandla känsliga personuppgifter i faktisk verksamhet i större omfattning än vad som är möjligt enligt 3 kap. 3 § första stycket (jfr avsnitt 6.5.3). Därtill behöver Arbetsförmedlingen i vissa situationer söka i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter (se avsnitt 6.6.9). Detta är inte möjligt vid behandling som sker enbart med stöd av 3 kap. 3 § första stycket (3 kap. 3 § andra stycket samma lag). Arbetsförmedlingens behov av att behandla känsliga personuppgifter kan således inte fullt ut tillgodoses med stöd av dataskyddslagen.

Bestämmelserna i dataskyddslagen gäller om inte annan lag eller förordning innehåller någon bestämmelse som avviker (1 kap. 6 § dataskyddslagen). För att tillgodose myndighetens behov behöver det alltså finnas en särskild reglering avseende Arbetsförmedlingens

¹⁵⁴ Jfr prop. 2017/18:105 s. 83.

behandling av känsliga personuppgifter med stöd av undantaget i artikel 9.2 g.

Arbetsförmedlingen kan behandla känsliga personuppgifter även med stöd av andra undantag i artikel 9.2 dataskyddsförordningen. Myndigheten kan t.ex. behöva behandla känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 j dataskyddsförordningen för att följa regler om arkivering, eller för att ta fram statistik. Vid sådan behandling gäller 3 kap. 6 och 7 §§ dataskyddslagen. Annat har inte framkommit än att den generella regleringen är tillräcklig vad gäller behandling med stöd av andra undantag i artikel 9.2 dataskyddsförordningen.

Arbetsförmedlingens behandling av känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 g dataskyddsförordningen bör regleras i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingens behandling av känsliga personuppgifter kommer i vissa fall att innebära sådant betydande intrång som den enskilde är skyddad mot enligt regleringen i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen (se avsnitt 6.5.5). För att Arbetsförmedlingen ska få behandla känsliga personuppgifter på det sätt som behövs för att genomföra sina uppgifter behöver det skyddet begränsas. En sådan begränsning kräver reglering i lag och måste tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle (2 kap. 20 och 21 §§ regeringsformen).

Utredningen bedömer att det är godtagbart i ett demokratiskt samhälle att tillåta en begränsning av rättigheterna enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen om det görs i syfte att ge Arbetsförmedlingen förutsättningar att fullgöra sina uppgifter. Enligt vad som framgår ovan ges inte Arbetsförmedlingen tillräckliga förutsättningar att behandla känsliga personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten genom dataskyddslagen. Särskild reglering avseende behandling av känsliga personuppgifter för ett viktigt allmänt intresse bör därför finnas i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

Lagen bör tillåta Arbetsförmedlingen att behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g dataskyddsförordningen när det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen

I lagen och förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns detaljerad reglering avseende Arbetsförmedlingens behandling av känsliga personuppgifter i och utanför en databas. Utredningen bedömer i avsnitt 6.6.5 att det inte ska finnas någon reglering avseende en arbetsmarknadspolitisk databas i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen. Bestämmelsen i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen bör därför ha en annan utformning än den i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Som framgår ovan kan en bestämmelse om behandling av känsliga personuppgifter utformas på olika sätt. I de lagar som beslutats och förslag som lämnats under senare år finns exempel på detaljerad reglering (114 kap. socialförsäkringsbalken). I de flesta nyare regleringar och förslag har det dock ansetts motiverat att ge mer generella möjligheter att behandla känsliga personuppgifter när det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. Begreppet nödvändigt innebär i detta sammanhang inte ett krav på att behandlingsåtgärden ska vara oundgänglig.¹⁵⁵ Det behöver alltså inte vara omöjligt för myndigheterna att utföra sina författningsreglerade uppgifter om inte känsliga personuppgifter behandlas. Behandlingen måste dock alltid uppfylla kraven enligt dataskyddsförordningen, vilket bl.a. omfattar principerna om uppgiftsminimering och lagringsminimering (artikel 5.1 c och e).

En detaljerad reglering kan ytterligare begränsa utrymmet för att behandla känsliga personuppgifter, och på det sättet bidra till ett starkare skydd för den enskildes personliga integritet. Samtidigt finns en risk att en sådan reglering inte fullt ut ger de förutsättningar som behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter. Det gäller särskilt som myndighetens uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ofta förändras. Utredningen bedömer att regleringen i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen inte bör vara mer detaljerad än nödvändigt för att ge den flexibilitet som behövs.

¹⁵⁵ Jfr prop. 2017/18:105 s. 194.

Nuvarande reglering avseende Arbetsförmedlingens möjligheter att behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g dataskyddsförordningen finns i både dataskyddslagen och lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Enligt utredningen bidrar detta till att den är svår att överblicka. För att den nya regleringen avseende Arbetsförmedlingens behandling av känsliga personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska bli så tydlig som möjligt för både den registrerade, Arbetsförmedlingen och övriga bör bestämmelsen i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen enligt utredningen fullt ut ersätta 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen.

En bestämmelse som ersätter 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen bör enligt utredningen ge Arbetsförmedlingen möjligheter att behandla känsliga personuppgifter både vid ärendehantering och i faktisk verksamhet. Det är svårt att förutse vilka kategorier av känsliga personuppgifter som Arbetsförmedlingen kan behöva behandla för att fullgöra sina uppgifter. Arbetsförmedlingen kan t.ex. inte styra över vilka känsliga personuppgifter som kommer in till myndigheten i ett ärende. Även i faktisk verksamhet är det svårt att förutse samtliga kategorier av känsliga personuppgifter som kan behöva behandlas eftersom myndighetens uppgifter ofta förändras. Dataskyddsförordningens krav gäller oavsett hur den nationella regleringen utformas, vilket motverkar att känsliga personuppgifter används när det inte är motiverat. Utredningen anser sammantaget att regleringen i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen inte bör innehålla någon begränsning avseende vilka kategorier av känsliga uppgifter som får behandlas.

Vid en avvägning mellan behoven av en flexibel reglering och skyddet för den registrerades personliga integritet (se avsnitt 6.6.16) bedömer utredningen att det inte är motiverat att införa detaljerade bestämmelser som i förhållande till den generella dataskyddsregleringen ytterligare begränsar Arbetsförmedlingens möjligheter att behandla känsliga personuppgifter. Utredningen anser att en bestämmelse i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen som ger Arbetsförmedlingen rätt att med stöd av artikel 9.2 g dataskyddsförordningen behandla känsliga personuppgifter när det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen skulle vara ändamålsenlig, flexibel och tillräcklig. En

sådan bestämmelse bör därför införas i lagen och tillämpas i stället för 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen.

En utvidgning av Arbetsförmedlingens möjligheter att behandla känsliga personuppgifter är proportionerlig

Utredningens förslag till ny reglering i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen ger Arbetsförmedlingen större möjligheter att behandla känsliga personuppgifter jämfört med vad som gäller i dagsläget. En utökad möjlighet till behandling innebär en större risk för otillåten behandling, spridning av uppgifter och i vissa fall integritetsintrång genom kartläggning av enskildas personliga förhållanden. Det kommer t.ex. inte längre finnas reglering som särskilt begränsar möjligheterna att behandla känsliga personuppgifter i gemensamma digitala system (databaser). Det kommer heller inte längre vara avgörande vem som har lämnat uppgiften eller om den lämnats i ett ärende. Arbetsförmedlingen kommer även i större omfattning att kunna behandla känsliga personuppgifter i s.k. faktisk verksamhet. Det betyder att fler känsliga personuppgifter kommer att kunna behandlas för t.ex. kontroll, uppföljning, planering av en verksamhet, framställning av statistik eller testverksamhet och liknande interna behov.

Regleringen avseende känsliga personuppgifter i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen är dock endast en komplettering till dataskyddsförordningen. Enligt förordningen får den personuppgiftsansvarige bara behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g om det är nödvändigt med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. Arbetsförmedlingens behandling av sådana uppgifter förutsätter också, liksom all annan behandling, att övriga krav enligt dataskyddsförordningen och annan relevant reglering, t.ex. lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen, är uppfyllda. Även om möjligheterna att behandla känsliga personuppgifter utvidgas enligt förslaget i lagen finns det alltså fortfarande samma krav på att känsliga personuppgifter behandlas restriktivt och myndigheten behöver göra en bedömning av om kraven för behandlingen är uppfyllda.¹⁵⁶ Skyddet för den registrerades personliga integritet kommer, utöver

¹⁵⁶ SOU 2023:100 s. 693.

dessa regelverk, även finnas i andra bestämmelser i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen. Utredningen föreslår exempelvis sökbegränsningar, begränsningar i tillgången till personuppgifter och förbud mot direktåtkomst (se avsnitt 6.6.9, 6.6.11 och 6.6.12). Utredningen bedömer mot denna bakgrund att föreslagen reglering, tillsammans med de skyddsåtgärder som övrig reglering ger, står i proportion till det intrång i de registrerades personliga integritet som behandlingen kan medföra. Se vidare i den samlade dataskydds- och integritetsanalysen, avsnitt 6.6.16.

6.6.7 Behandling av uppgifter om lagöverträdelser samt person- och samordningsnummer

Utredningens bedömning: Det behöver inte finnas bestämmelser i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen som särskilt reglerar Arbetsförmedlingens möjligheter att behandla personuppgifter om fällande domar i brottmål och lagöverträdelser som innefattar brott.

Det behöver inte heller finnas bestämmelser i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen som särskilt reglerar Arbetsförmedlingens möjligheter att behandla person- och samordningsnummer.

Skälen för utredningens bedömning

Vissa kategorier av personuppgifter regleras särskilt i dataskyddsförordningen

Vissa kategorier av personuppgifter är inte utpekade som känsliga i artikel 9.1 dataskyddsförordningen, men omfattas ändå av särskild reglering i förordningen. Det gäller personuppgifter som rör lagöverträdelser samt nationella identifikationsnummer, dvs. person- och samordningsnummer.

Särskild reglering avseende behandling av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelser som innefattar brott

Förutsättningarna för behandling av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelser som innefattar brott eller därmed sammanhängande säkerhetsåtgärder enligt artikel 6.1 är särskilt reglerade i artikel 10 i dataskyddsförordningen. Artikel 10 ger stöd för myndigheter att behandla sådana uppgifter om behandlingen är tillåten enligt unionsrätten eller nationell rätt där det fastställs lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter.

Dataskyddslagen ger myndigheter möjlighet att behandla de personuppgifter som avses i artikel 10 dataskyddsförordningen (3 kap. 8 § första stycket).

Arbetsförmedlingen får, enligt 8 § och 9 § andra stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, i eller utanför en databas behandla personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden endast om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det.

Enligt förarbetena ansåg regeringen att det var motiverat att särskilt reglera behandling av personuppgifter som omfattades av motsvarande reglering i dataskyddsdirektivet,¹⁵⁷ trots att dessa inte omfattas av artikel 10 dataskyddsförordningen. Detta motiverades med att ett förstärkt skydd för de registrerade är ett av dataskyddsförordningens huvudsyften och att det inte finns hinder för myndigheterna att behålla eller införa mer restriktiva bestämmelser i nationell rätt.¹⁵⁸

Regeringen har meddelat ytterligare föreskrifter för när personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden får behandlas i en databas (9 a §§ förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten). Sådana personuppgifter får bara behandlas i en databas

¹⁵⁷ Artikel 8.5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (EGT L 281, 23.11.1995, s. 31) (dataskyddsdirektivet). Dataskyddsdirektivet genomfördes i svensk rätt genom 21 § personuppgiftslagen (1998:204). Personuppgiftslagen upphörde att gälla den 28 maj 2018.

¹⁵⁸ Prop. 2017/18:112 s. 63.

när det avser sådana uppgifter som framgår av 3 § första stycket 14 och av 4 § 2 samma förordning. Det avser uppgifter om att den arbetssökande verkställer eller har verkställt ett fängelsestraff, huruvida verkställigheten sker eller har skett i anstalt eller enligt elektronisk intensivövervakning, tidpunkt för åtgärder enligt 11 kap. 1 § fängelselagen, tidpunkt för villkorlig frigivning och prövotid för skyddstillsyn (3 § första stycket 14). Det avser även t.ex. uppgifter om att en arbetsgivare eller leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen, eller företrädare för en sådan, är dömd för brott som avser yrkesutövningen (4 § 2).

Utredningen noterar att särskild reglering avseende behandling av personuppgifter som omfattas av artikel 10 dataskyddsförordningen saknas i flera nyare lagar och lagförslag. Det gäller t.ex. lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten (utöver sökförbudet avseende lagöverträdelse i 1 kap. 10 § första stycket), 114 kap. socialförsäkringsbalken och lagen om Rättsmedicinalverkets behandling av personuppgifter. Även förslagen till nya dataskyddsregleringar för Skatteverket, Tullverket, Kronofogdemyndigheten och CSN saknar sådan reglering.¹⁵⁹

Arbetsförmedlingen behöver behandla uppgifter om fällande domar i brottmål och lagöverträdelse

Arbetsförmedlingen styr inte över vilka uppgifter som lämnas in till myndigheten, t.ex. av en enskild i ett ärende. Redan på den grunden behöver myndigheten, som många andra myndigheter, behandla uppgifter om fällande domar i brottmål och lagöverträdelse.

Arbetsförmedlingen har därutöver en särskild uppgift att samverka med Kriminalvården i syfte att stärka möjligheterna att få och behålla ett arbete för arbetssökande inom Kriminalvården (18 § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen). Uppgiften förutsätter att Arbetsförmedlingen kan behandla personuppgifter om fällande domar i brottmål och lagöverträdelse. Ett konkret exempel på detta är vid handläggning av ärenden där en arbetssökande är intagen vid kriminalvårdsanstalt.

¹⁵⁹ SOU 2023:100 och SOU 2024:95.

Ett annat exempel på när sådana uppgifter behöver behandlas är vid handläggning av ärenden gällande vissa bidrag och stöd för vilka det kan vara avgörande om arbetsgivaren eller en företrädare är dömd för brott som avser yrkesutövningen.¹⁶⁰

I faktisk verksamhet kan det t.ex. vara aktuellt att behandla uppgifter om fällande domar i brottmål eller lagöverträdelser inom ramen för stickprovskontroller.

Lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen bör inte särskilt reglera behandling av personuppgifter avseende domar i brottmål och lagöverträdelser

I förarbetena till dataskyddslagen anförde regeringen att en betydande skillnad jämfört med dataskyddsdirektivet är att artikel 10 i dataskyddsförordningen inte ger medlemsstaterna någon möjlighet att på denna grund begränsa behandlingen av personuppgifter om administrativa sanktioner och avgöranden i tvistemål. Regeringen konstaterade att uppgifter om administrativa frihetsberövanden således inte omfattas av någon särskild reglering enligt dataskyddsförordningen, om de inte utgör känsliga personuppgifter enligt artikel 9.1, exempelvis om de också avslöjar uppgifter om etniskt ursprung eller psykisk ohälsa.¹⁶¹ Ett av de huvudsakliga syftena med dataskyddsförordningen är att åstadkomma en ytterligare harmonisering av dataskyddsregleringen för att undanröja hindren för det fria flödet av personuppgifter inom EU. Mot denna bakgrund ansåg regeringen att det är angeläget att artikel 10 inte tolkas på ett mer extensivt sätt i Sverige än i andra medlemsstater.¹⁶²

Utredningen konstaterar att nuvarande reglering i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten avviker från artikel 10 dataskyddsförordningen när det gäller vilka kategorier av personuppgifter som omfattas. Regleringen avseende personuppgiftsbehandling i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten förefaller, enligt vad som framgår av förarbetena, snarare utgå från det tidigare gällande

¹⁶⁰ Se t.ex. 44 a § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, 21 a § förordningen om särskilt anställningsstöd, 22 a § förordningen om stöd för nystartsjobb.

¹⁶¹ Prop. 2017/18:105 s. 98.

¹⁶² Prop. 2017/18:105 s. 99.

dataskyddsdirektivet.¹⁶³ Dataskyddsförordningen hindrar inte nationell lagstiftning som begränsar myndigheters behandling av uppgifter om lagöverträdelser. Utredningen anser dock inte att det är motiverat med en särskild lagreglering för Arbetsförmedlingen avseende personuppgifter relaterade till domar i brottmål och lagöverträdelser som inte omfattas av regleringen i dataskyddsförordningen.

När det gäller personuppgifter som omfattas av artikel 10 konstaterar utredningen att sådana får behandlas av myndigheter enligt såväl dataskyddsförordningen som 3 kap. 8 § dataskyddslagen. Möjligheterna för Arbetsförmedlingen att behandla personuppgifter om lagöverträdelser är mer begränsade i registerförfattningen jämfört med regleringen i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen. Utredningen bedömer att de begränsningar som kommer att gälla generellt vid behandling av personuppgifter enligt lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen, dataskyddsförordningen samt bestämmelser om sekretess enligt OSL säkerställer en proportionerlig behandling av de uppgifter som omfattas av nuvarande reglering i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Sammantaget anser utredningen att det inte behövs ytterligare reglering avseende Arbetsförmedlingens behandling av sådana uppgifter utöver den som redan finns i 3 kap. 8 § dataskyddslagen.

Särskild reglering avseende behandling av person- och samordningsnummer

När det gäller person- och samordningsnummer omfattas förutsättningarna för behandlingen av en särskild reglering i artikel 87 dataskyddsförordningen. Där ges medlemsstaterna rätt att närmare bestämma på vilka särskilda villkor de får behandlas, om villkoren säkerställer att uppgifterna bara används med iakttagande av lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades fri- och rättigheter.

Enligt dataskyddslagen får person- och samordningsnummer behandlas utan samtycke endast när det är klart motiverat med hänsyn till ändamålet med behandlingen, vikten av en säker identifiering eller något annat beaktansvärt skäl (3 kap. 10 §). Regeringen

¹⁶³ Jfr prop. 2017/18:112 s. 63.

får meddela ytterligare föreskrifter om i vilka fall behandling av dessa personuppgifter är tillåten (3 kap. 11 § samma lag).

I förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns flera bestämmelser som reglerar möjligheterna att behandla person- och samordningsnummer. Person- och samordningsnummer avseende arbetssökande och andra personer som omfattas av verksamheten får t.ex. behandlas för ändamål som framgår av 4 § 1, 3, 4 och 6 lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (3 § förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten). Ett annat exempel är att person- och samordningsnummer får behandlas för tillhandahållande av information till Försäkringskassan, CSN eller arbetslöshetskassorna enligt 5 § 1 lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (6 § samma förordning).

Arbetsförmedlingen behöver behandla person- och samordningsnummer

Arbetsförmedlingen behöver behandla person- och samordningsnummer i stor utsträckning och för att utföra sina uppgifter. Det gäller både vid ärendehantering och i faktisk verksamhet. Även om myndigheten arbetar med att minska användningen genom att ersätta person- och samordningsnummer med annat identifikationsnummer kommer det att finnas ett stort behov av att behandla sådana uppgifter även framöver, exempelvis när de förekommer i underlag som den enskilde skickar in eller vid automatiserat informationsutbyte med annan myndighet.

Det behövs ingen särskild reglering i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen avseende behandling av person- och samordningsnummer

Utredningen bedömer att de begränsningar som kommer att gälla för Arbetsförmedlingens personuppgiftsbehandling i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten enligt lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen, dataskyddsförordningen samt 3 kap. 10 § dataskyddslagen sammantaget säkerställer en pro-

portionerlig behandling av person- och samordningsnummer. Någon särskild reglering i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen behövs därför inte.

6.6.8 Behandling av personuppgifter om sociala förhållanden och omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om enskild m.m.

Utredningens bedömning: Det behöver inte finnas bestämmelser i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen som särskilt reglerar Arbetsförmedlingens möjligheter att behandla vissa kategorier av personuppgifter, utöver känsliga personuppgifter.

Skälen för utredningens bedömning

Nuvarande reglering särreglerar vissa kategorier av personuppgifter utöver de som särskilt regleras enligt dataskyddsförordningen

Personuppgifter om sociala förhållanden och omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild får, enligt 9 § andra stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Uppgifter om att den enskilde har vårdats med stöd av socialtjänstlagen eller varit föremål för åtgärd enligt utlänningslagen (2005:716) får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende, enligt 10 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Det fanns tidigare en hänvisning i 14 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten där bestämmelserna i 9 § andra stycket och 10 § refererades till som att de reglerade "ömtåliga" personuppgifter, men det begreppet togs bort i samband med en lagändring 2018. Att begreppet togs bort kommenterades inte i förarbetena. I 20 e § förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten refereras fortfarande till "ömtåliga" personuppgifter som

avses i 9 § andra stycket eller 10 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

I 9 § förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten regleras förutsättningarna för att få behandla personuppgifter om sociala förhållanden i en databas. I 10 § förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten regleras förutsättningarna för att i en databas få behandla personuppgifter som avslöjar att en registrerad är eller har varit föremål för tvångsingripande enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, smittskyddslagen (2004:168) eller varit beviljad skyddat boende eller en omedelbar sådan insats enligt lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende.

Arbetsförmedlingen behöver behandla ”ömtåliga” personuppgifter

Arbetsförmedlingen behöver behandla sådana personuppgifter som omfattas av regleringen i 9 § andra stycket och 10 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det kan t.ex. vara nödvändigt för att ge rätt insats i vissa ärenden, men de kan också behöva behandlas för att de lämnas till myndigheten utan att de efterfrågats.

Lagen bör inte särskilt reglera behandling av vissa kategorier av personuppgifter, utöver känsliga personuppgifter

När det gäller behandlingen av de personuppgifter som regleras i 9 § andra stycket och 10 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (”ömtåliga” personuppgifter) konstaterar utredningen att de uppgifter som omnämns där inte utgör någon egen särskilt reglerad kategori enligt dataskyddsförordningen. Arbetsförmedlingen har uttryckt att behandlingen av ”ömtåliga” personuppgifter inte behöver regleras särskilt och hemställt¹⁶⁴ om att regleringen ska tas bort.

¹⁶⁴ Arbetsförmedlingen, *En mer träffsäker och enhetlig arbetsmarknadspolitisk bedömning och förbättrad kvalitet i uppföljningen av matchningstjänster*, s. 47.

Utredningen bedömer att lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen, dataskyddsförordningen samt bestämmelser om sekretess enligt OSL sammantaget säkerställer en proportionerlig behandling av dessa integritetskänsliga uppgifter. En fortsatt särreglering av vissa kategorier av integritetskänsliga personuppgifter kan enligt utredningen riskera att ge sken av att dessa har en särställning i förhållande till andra integritetskänsliga personuppgifter eller att det ges en egen rättslig grund för viss behandling av dessa kategorier direkt i den nya lagen. Att endast sådana kategorier av personuppgifter som förekommer i dataskyddsförordningen förs in i den nya lagen kan därför förväntas bidra till regleringens tydlighet.

Samttaget anser utredningen att det inte behövs ytterligare reglering avseende Arbetsförmedlingens behandling av ”ömtåliga” personuppgifter utöver den som redan finns i övrig tillämplig lagstiftning. Någon särskild reglering i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen behövs därför inte.

6.6.9 Sökbegränsningar

Utredningens förslag: Arbetsförmedlingen ska vara förbjuden att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Förbudet ska inte omfatta sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på personuppgifter om etniskt ursprung, religiös övertygelse eller hälsa om sökningen är nödvändig för att utföra en uppgift i verksamhet som omfattas av lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

Förbudet ska inte heller omfatta sökningar i en viss handling eller i ett visst ärende.

Utredningens bedömning: Det bör inte finnas sökbegränsningar i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen avseende andra kategorier av personuppgifter än känsliga personuppgifter.

Skälen för utredningens förslag

Reglering i den generella dataskyddsregleringen av behandling i form av sökning

Artikel 4.2 i dataskyddsförordningen definierar behandling som en åtgärd eller kombination av åtgärder beträffande personuppgifter eller uppsättningar av personuppgifter, oberoende av om de utförs automatiserat eller ej, såsom insamling, registrering, organisering, strukturering, lagring, bearbetning eller ändring, framtagning, läsning, användning, utlämning genom överföring, spridning eller tillhandahållande på annat sätt, justering eller sammanförande, begränsning, radering eller förstöring. Sökning utgör alltså en form av behandling av personuppgifter.

Utgångspunkten i dataskyddsförordningen är att det är förbjudet att behandla känsliga personuppgifter (artikel 9.1). Det finns dock ett antal undantag från förbudet. Ett är om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. Vissa ytterligare förutsättningar ska då vara uppfyllda, bl.a. att den nationella rätten ska innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen (artikel 9.2 g). Medlemsstaterna får behålla eller införa mer specifika bestämmelser för behandling med stöd av artikel 6.1 c och e (artikel 6.2), vilket är de grunder som i regel är aktuella för undantag enligt artikel 9.2 g. Det gäller även känsliga personuppgifter (skäl 10).

När det gäller känsliga personuppgifter ger 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen vissa möjligheter för myndigheter att behandla känsliga personuppgifter (se avsnitt 6.6.6). Enligt paragrafens andra stycke är det dock förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter om behandlingen enbart sker med stöd av första stycket. Detta innebär att sökbegränsningen inte gäller vid behandling som sker med stöd av någon av de övriga bestämmelserna i dataskyddslagen, i enlighet med bestämmelser i en registerförfattning eller med direkt tillämpning av något av undantagen i artikel 9.2 i dataskyddsförordningen.¹⁶⁵

¹⁶⁵ Prop. 2017/18:105 s. 195.

Sökförbud i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet

Enligt 14 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten får Arbetsförmedlingen inte använda sökbegrepp som avslöjar känsliga personuppgifter eller sådana personuppgifter som avses i 9 § andra stycket eller 10 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Vissa koder för hälsotillstånd eller för funktionsnedsättning får dock användas som sökbegrepp för planering av insatser och förmedling av arbete. Kod för hälsotillstånd eller för sådan funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, kod för arbetsmarknadspolitiskt program eller insats samt kod för sökandekategori eller anvisningsgrund får även användas som sökbegrepp för tillsyn, uppföljning, utvärdering och framställning av avidentifierad statistik. I den tillhörande förordningen finns ytterligare begränsningar som innebär att personuppgifter om den arbetssökandes telefonnummer eller om en kontaktpersons telefonnummer eller funktion i företaget inte får användas som sökbegrepp (18 §).

I Arbetsförmedlingens föreskrifter AFFS 2021:2 regleras vilka koder om medborgarskap, hälsotillstånd och sådan funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga som får användas. Om koder för funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga ska registreras för en arbetssökande får högst tre koder anges för en arbetssökande (7 och 8 §§).

Det bör införas sökbegränsningar i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen

En sökning omfattar alla tekniska åtgärder som innebär att uppgifter används för att strukturera eller systematisera information i syfte att få fram ett visst urval.¹⁶⁶ Ett sökförbud omfattar således inte bara sökningar i traditionell mening, utan även när information struktureras eller systematiseras i syfte att få fram ett urval baserat på känsliga personuppgifter med hjälp av mer avancerade tekniska lösningar, t.ex. AI. Sökförbud kan exempelvis omfatta sökningar som görs vid dataanalyser och urval för att få fram urvalsträffar.¹⁶⁷

¹⁶⁶ Jfr prop. 2017/18:105 s. 195.

¹⁶⁷ SOU 2023:100 s. 707.

Utredningen föreslår ändringar exempelvis när det gäller utformningen av ändamålsbestämmelser och bestämmelser avseende behandling av känsliga personuppgifter i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Förslagen innebär att den detaljreglering som nu finns kommer att försvinna. Det medför också att regleringen avseende sökförbud behöver ändras och anpassas till övriga förslag.

För att lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen ska uppfylla kraven när det gäller tillåtna undantag från förbudet att behandla känsliga personuppgifter behövs ytterligare reglering. Sökbegränsningar är en viktig del i att säkra ett tillräckligt skydd för den enskildes personliga integritet och får föras in i nationell rätt enligt artikel 6.2 och 6.3 i dataskyddsförordningen. Utredningen anser därför att sökbegränsningar bör införas i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

Sökbegränsningar i lagen bör utgå från syftet med sökningen

Nuvarande bestämmelser om sökförbud reglerar vilka sökbegrepp som Arbetsförmedlingen får använda och i vilka sammanhang det är tillåtet. I 3 kap. 3 § andra stycket dataskyddslagen och nyare lagstiftning och förslag till ny lagstiftning som lämnats är sökförbuden i stället utformade med utgångspunkt i syftet med en viss sökning, snarare än ett förbud att använda vissa begrepp.¹⁶⁸ En sådan utformning möjliggör nödvändiga sökningar om syftet är ett annat än det för vilket sökningar begränsats. Utredningen anser att en sådan utformning är mer ändamålsenlig. En bestämmelse som begränsar Arbetsförmedlingens möjligheter att göra sökningar med utgångspunkt i syftet med sökningen bör därför införas i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

¹⁶⁸ Till exempel 2 kap. 3 § lagen om Rättsmedicinalverkets behandling av personuppgifter, 1 kap. 10 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten, SOU 2023:100 s. 701, SOU 2024:95 s. 319.

Arbetsförmedlingens möjligheter att söka i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter bör begränsas med vissa undantag

Arbetsförmedlingen har uttryckt behov av att i vissa fall kunna göra sökningar i syfte att få fram urval baserade på känsliga personuppgifter.¹⁶⁹ Utredningen anser att sådana sökningar ska få göras om det är nödvändigt för att utföra en uppgift i verksamhet som omfattas av lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen. Som framgår av avsnitt 6.3.1 är det enligt dataskyddsförordningen förbjudet att behandla känsliga personuppgifter förutom enligt de i förordningen särskilt uppräknade undantagen. Utredningen anser att en reglering som ger möjligheter till undantag från förbudet att behandla känsliga personuppgifter av integritetsskäl bör avgränsas till att endast avse de kategorier av känsliga uppgifter som kan vara nödvändiga att använda för att söka fram urval. Arbetsförmedlingen har uppgett att myndigheten kan behöva söka i syfte att få fram ett urval baserat på personuppgifter som kan avslöja etniskt ursprung, religiös övertygelse eller hälsa.

Uppgifter som avslöjar etniskt ursprung kan behöva behandlas i samband med sökningar för att effektivt sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft, eller ge stöd till arbetssökande att få en anställning. Det kan t.ex. bli aktuellt att behandla en uppgift om medborgarskap eller att en viss person är född i en viss världsdel eller ett visst land i kombination med uppgift om språkfärdigheter, vilket kan avslöja etniskt ursprung.

Uppgifter som avslöjar religiös övertygelse kan också behöva behandlas för att effektivt sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft, eller ge stöd till arbetssökande att få en anställning. Det kan t.ex. bli aktuellt att behandla uppgifter om vilka arbetssökande som har tidigare arbetslivserfarenheter som präst för att sammanställa ett underlag till en potentiell arbetsgivare som efterfrågar det.

Uppgifter om hälsa kan behöva behandlas för att utveckla statistiska bedömningsstöd för att kunna bedöma enskildas avstånd till arbetsmarknaden. Vidare kan Arbetsförmedlingen behöva söka efter och analysera känsliga personuppgifter om hälsa för att följa

¹⁶⁹ Arbetsförmedlingen, *En mer träffsäker och enhetlig arbetsmarknadspolitisk bedömning och förbättrad kvalitet i uppföljningen av matchningstjänster. Behov av regelförändringar*, s. 52 och 53.

upp och rapportera till regeringen när det gäller verksamhet för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Det bör påpekas att ett undantag som ger möjlighet att behandla sådana personuppgifter när det är nödvändigt för en uppgift i den aktuella verksamheten inte påverkar Arbetsförmedlingens skyldigheter som personuppgiftsansvarig när det gäller övrig tillämplig dataskyddsreglering. Det innebär att det bl.a. krävs en rättslig grund för behandlingen och att principen om uppgiftsminimering måste följas.

Undantagen ska tillgodose den registrerades intresse av att begränsa behandlingen av känsliga personuppgifter samtidigt som Arbetsförmedlingen ges ändamålsenliga förutsättningar att utföra sitt uppdrag. Utredningen anser att en reglering i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen som förbjuder behandling av känsliga personuppgifter, med undantag för sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung, religiös övertygelse eller om hälsa om sökningen är nödvändig för att utföra en uppgift i verksamhet som omfattas av lagen, tillgodoser dessa behov. Förslagets utformning innebär att det i övrigt är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett personurval grundat på känsliga personuppgifter. Det är alltså inte tillåtet att utföra sökningar som innebär en kartläggning av personer på grundval av uppgifter om t.ex. sexuell läggning. Sökningar som görs för andra ändamål, t.ex. i syfte att ta fram verksamhetsstatistik eller för registervård, dvs. då syftet med sökningen inte är att identifiera ett urval av individer, påverkas inte av sökförbudet.¹⁷⁰ Vidare hindras inte sökningar där ett ord, t.ex. ett personnamn, samtidigt kan vara en känslig personuppgift.¹⁷¹

¹⁷⁰ Se prop. 2017/18:105 s. 91 och prop. 2017/18:254, *Anpassning av utlänningsdatalagen till EU:s dataskyddsförordning*, s. 38.

¹⁷¹ Prop. 2022/23:34, *Utbetalningsmyndigheten*, s. 133, jfr prop. 2017/18:232, *Brottsdatalag*, s. 155 och 156.

*Sökförbudet bör inte gälla sökningar
i viss handling eller ett visst ärende*

Regeringen har tidigare i flera lagstiftningsärenden framhållit att en sökning bland en begränsad mängd uppgifter får anses innebära mindre integritetsrisker än en sökning i större uppgiftsmängder. Regeringen har vidare anfört att det framstår som ofarligt i integritetshänseende att någon använder sökfunktionen i ett ordbehandlingsprogram för att orientera sig i ett enskilt textdokument.¹⁷² Utredningen instämmer i regeringens bedömning vad gäller integritetsriskerna vid sådan behandling.

Arbetsförmedlingens anställda kan behöva söka efter känsliga personuppgifter i en viss handling eller ett visst ärende för att på ett effektivt sätt utföra sina arbetsuppgifter. Vid en avvägning mellan den begränsade integritetsrisk som en sådan sökning kan utgöra för den enskildes personliga integritet och de möjligheter undantaget kan ge för Arbetsförmedlingens anställda att bedriva sitt arbete på ett effektivt sätt anser utredningen att det är ett proportionerligt och lämpligt undantag från sökförbudet. Utredningen noterar att sådana undantag har gjorts i t.ex. 2 kap. 4 § lagen om Rättsmedicinalverkets behandling av personuppgifter och föreslagits i betänkandet *Framtidens dataskydd – Vid Skatteverket, Tullverket och Kronofogden*.¹⁷³ Mot bakgrund av ovanstående bör sökförbudet enligt utredningen inte omfatta sökningar i en viss handling eller i ett visst ärende.

*Det bör inte finnas sök begränsningar i lagen avseende personuppgifter
om domar i brottmål, lagöverträdelser eller "ömtåliga" personuppgifter*

Sökförbudet i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten omfattar även personuppgifter om domar i brottmål, lagöverträdelser och "ömtåliga" personuppgifter. Som framgår ovan är sökning en form av behandling enligt dataskyddsförordningen. Utredningen har i avsnitt 6.6.7 och 6.6.8 bedömt att behandling av sådana uppgifter inte behöver regleras särskilt i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

¹⁷² Prop. 2014/15:148, *Domstolsdatalag*, s. 64 och prop. 2022/23:34, s. 134 och 135.

¹⁷³ SOU 2023:100 s. 701.

Arbetsförmedlingen har behov av att behandla personuppgifter avseende domar i brottmål och lagöverträdelse, bl.a. för att handlägga ärenden där en arbetssökande är intagen vid kriminalvårdsanstalt. Även utan ett sökförbud måste behandling av personuppgifter om lagöverträdelse uppfylla de grundläggande kraven enligt dataskyddsförordningen. Utredningen ser inga övervägande skäl till att föra in en sökbegränsning avseende sådana uppgifter i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.¹⁷⁴

Utredningen gör i avsnitt 6.6.8 bedömningen att behandling av ”ömtåliga” personuppgifter inte behöver regleras särskilt. Arbetsförmedlingen har uttryckt behov av att i vissa fall kunna göra sökningar i syfte att få fram urval baserade på ”ömtåliga” personuppgifter.¹⁷⁵ En sökbegränsning i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen avseende sådana personuppgifter är enligt utredningen inte motiverad mot bakgrund av det skydd för den enskildes integritet som ges genom övrig dataskydds- samt sekretessreglering.¹⁷⁶

Utredningens bedömningar att det inte bör införas sökbegränsningar avseende domar i brottmål, lagöverträdelse och ”ömtåliga” personuppgifter innebär inte att Arbetsförmedlingen fritt får söka för att få fram urval baserat på sådana personuppgifter. Arbetsförmedlingen ansvarar enligt dataskyddsförordningen för att samtliga kategorier av personuppgifter hanteras på det sätt som krävs enligt den generella dataskyddsregleringen och lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen. Utredningen anser sammantaget att det inte bör finnas sökbegränsningar i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen avseende andra kategorier av personuppgifter än känsliga personuppgifter.

6.6.10 Särskild reglering vid personuppgiftsbehandling för dataanalyser och urval

Utredningens förslag: Lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen ska innehålla en bestämmelse om att Arbetsförmedlingen får använda de personuppgifter som myn-

¹⁷⁴ Jfr SOU 2023:100 s. 710 ff.

¹⁷⁵ Arbetsförmedlingen, *En mer träffsäker och enhetlig arbetsmarknadspolitisk bedömning och förbättrad kvalitet i uppföljningen av matchningstjänster*, s. 52 och 53.

¹⁷⁶ 28 kap. 11 § OSL.

digheten förfogar över eller samlar in till följd av sin arbetsmarknadspolitiska verksamhet för att göra dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel i den verksamheten. Även uppgifter som lämnas till myndigheten för att fullgöra uppgiftslämnande enligt lag eller förordning får användas med sådana metoder för det syftet. Det ska finnas en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas för sådana dataanalyser och urval.

Lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen ska innehålla en bestämmelse om att Arbetsförmedlingen, vid behandling av personuppgifter för dataanalyser och urval i myndighetens arbetsmarknadspolitiska verksamhet i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel, ska dokumentera avvägningen mellan det avsedda resultatet med åtgärden och intrånget i enskildas personliga integritet samt de metoder och sökbegrepp som används för att ta fram urval. All dokumentation ska göras på ett sådant sätt att det möjliggör kontroll i efterhand.

Arbetsförmedlingen ska enligt förordningen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen ansvara för att det inom myndigheten finns rutiner för hur urvalsmodeller ska utformas och hur sökbegrepp får användas vid dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel.

Skälen för utredningens förslag

Reglering avseende behandling av personuppgifter för dataanalys och urval

Arbetsförmedlingens behandling av personuppgifter för dataanalys och urval omfattas av samma dataskyddsrättsliga regelverk som övrig personuppgiftsbehandling. Det innebär att bestämmelser om t.ex. grundläggande principer för behandling, rättslig grund, personuppgiftsansvar, känsliga personuppgifter samt inbyggt dataskydd och dataskydd som standard ska tillämpas även vid sådan behandling. Det finns dock exempel på när sådan behandling har reglerats eller föreslås regleras särskilt.

I 3 kap. 4 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten regleras att metoder för att ta fram urval och de

sökbegrepp som används vid sökningar i uppgiftssamlingen ska dokumenteras på ett sådant sätt att de kan kontrolleras i efterhand. Utbetalningsmyndigheten ska regelbundet följa upp de sökningar som har gjorts i uppgiftssamlingen. I 7 § förordningen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten regleras att Utbetalningsmyndigheten ansvarar för att det inom myndigheten finns rutiner för hur urvalsmodeller ska utformas och hur sökbegrepp får användas i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval. I 8 § samma förordning regleras vilka personuppgifter som får användas i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval.

Förslag till särskild reglering avseende behandling av personuppgifter vid dataanalyser och urval har lämnats i betänkandena *Framtidens dataskydd – vid Skatteverket, Tullverket och Kronofogden* och *Modernt dataskydd vid CSN*.¹⁷⁷ Förslagen avser vilka personuppgifter som får användas för dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel, krav på att utföra och dokumentera vissa avvägningar samt vilka metoder och sökbegrepp som används för att ta fram urval. Dokumentationen ska göras så att det möjliggör kontroll i efterhand. Bestämmelserna har delvis olika utformning. Bland annat innehåller förslaget till ny studiestödsdatalag i *Modernt dataskydd vid CSN* krav på att dokumentationen ska uppdateras vid betydande förändringar i en pågående behandling. I betänkandenas förslag till kompletterande förordningar finns bestämmelser om att respektive myndighet ska ansvara för att det finns rutiner för hur urvalsmodeller ska utformas och hur sökbegrepp får användas.

I *Modernt dataskydd vid CSN* är förslagen uttryckligen begränsade till dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel.

Behovet av särskild reglering vid personuppgiftsbehandling för dataanalyser och urval

När Arbetsförmedlingen gör dataanalyser och urval, t.ex. med hjälp av AI, för att fullgöra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan myndigheten behöva behandla stora mängder per-

¹⁷⁷ SOU 2023:100 och SOU 2024:95.

sonuppgifter. Vid dataanalyser och urval samkörs uppgifter på ett sätt som kan innebära en ökad risk för enskildas personliga integritet.

Utredningen anser att de skyddsregler som finns i den generella dataskyddsregleringen och som utredningen föreslår i andra avsnitt utgör ett tillräckligt skydd även för personuppgiftsbehandling för dataanalyser och urval. De urvalsträffar som uppstår kommer dock i vissa fall att leda till myndighetsutövning mot enskilda. Med beaktande av integritetsriskerna samt de konsekvenser för enskilda som kan uppstå vid användningen av dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten anser utredningen att det kan finnas behov av särskild reglering avseende sådan behandling.

Personuppgifter som får behandlas vid dataanalyser och urval

Det framgår av den primära ändamålsbestämmelsen att personuppgifter får behandlas för dataanalyser och urval. Den reglerar dock inte vilka personuppgifter som får användas för dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det finns enligt utredningen ett behov av att tydliggöra att de uppgifter som Arbetsförmedlingen förfogar över, samlar in eller får överlämnade till myndigheten i samband med uppgiftslämnande enligt lag eller förordning skulle kunna användas med sådana metoder. Detta bör, med hänsyn till att behandling av personuppgifter för dataanalyser och urval i sådant syfte kan anses vara särskilt integritetskänslig, regleras i lag. Den föreslagna bestämmelsen ger dock inte i sig en ny möjlighet att samla in personuppgifter.

En detaljerad reglering skulle riskera att snabbt bli inaktuell. Vidare anser utredningen att den övriga reglering som sådan behandling omfattas av och kommer att omfattas av genom utredningens övriga förslag utgör ett tillräckligt skydd. Utredningen anser därför att bestämmelsen avseende vilka personuppgifter som kan komma i fråga bör formuleras brett.

Närmare vilka uppgifter som kan anses vara nödvändiga och proportionerliga att behandla med sådana metoder kommer i stället, enligt den generella dataskyddsregleringen och utredningens förslag, vara upp till Arbetsförmedlingen att ta ställning till. Det

finns dock en möjlighet enligt 8 kap. 7 § regeringsformen för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att föreskriva om vilka personuppgifter som får eller inte får behandlas för att göra dataanalyser och urval. En upplysning om detta bör enligt utredningen finnas i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

Dokumentationskrav vid dataanalyser och urval

Som utredningen konstaterat ovan innebär dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel i myndighetens verksamhet särskilda integritetsrisker. I förlängningen kan resultaten användas för att vidta kontrollåtgärder mot enskilda.

I dataskyddsförordningen ställs krav på att den personuppgiftsansvarige gör en konsekvensbedömning i de fall en typ av behandling sannolikt leder till en hög risk för fysiska personers rättigheter och friheter (artikel 35). Det kan dock vara så att viss behandling för dataanalyser och urval i Arbetsförmedlingens verksamhet inte skulle anses omfattas av artikel 35. Det är enligt utredningen av vikt att det i efterhand går att kontrollera myndighetens proportionalitetsbedömningar när det gäller behandling av personuppgifter för dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel. I sådana bedömningar ska Arbetsförmedlingen ta hänsyn till omständigheter såsom uppgifternas art, omfattning och syftet med analyserna och urvalen. Myndigheten behöver även dokumentera det avsedda resultatet med åtgärder, dvs. vad dataanalyserna och urvalen förväntas leda till för resultat. Sammantaget anser utredningen att det finns skäl att i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen införa bestämmelser som möjliggör uppföljning av hur Arbetsförmedlingen gjort avvägningen mellan det avsedda resultatet av sådan behandling och intrånget i enskildas personliga integritet.

På motsvarande sätt är det av samma skäl viktigt att det i efterhand går att kontrollera vilka metoder och sökbegrepp för urval som har använts. Med metoder för att ta fram urval avses t.ex. urvalsmodeller som Arbetsförmedlingen tar fram, utvecklar och tillämpar för att förebygga, förhindra och upptäcka fel i den verksamhet som omfattas av lagens tillämpningsområde. Begreppet sökning

omfattar inte bara sökningar i traditionell mening, utan det omfattar alla tekniska åtgärder som innebär att uppgifter används för att strukturera eller systematisera information i syfte att få fram ett urval.¹⁷⁸ Sökningar kan i detta sammanhang göras för att t.ex. söka igenom en informationsmängd för att hitta var ett visst begrepp förekommer. Sökbegrepp kan också användas för att välja bort information. Utöver detta kan det handla om sökningar som görs för att sortera fram den information som kommer att användas som underlag för en viss dataanalys, eller sökningar som görs bland urvalsträffar för att prioritera vilka av dessa som bör kontrolleras närmare. Utredningen föreslår att det i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen regleras att de metoder och sökbegrepp som använts vid urval ska dokumenteras.

Syftet med dokumentationskravet är det ska gå att följa upp att behandlingen endast avser uppgifter som får behandlas vid dataanalyser och urval samt att uppgifterna används för rätt ändamål. Dokumentationskravet innebär inte att Arbetsförmedlingen måste redovisa exakt vilka uppgifter som behandlas, utan det är tillräckligt att det framgår vilka kategorier av uppgifter som behandlas och uppgifternas art. Utredningen bedömer att ett uttryckligt krav på att det ska gå att ta del av dokumentationen i efterhand kommer att underlätta tillsynsmyndigheternas kontroll.

Det är upp till Arbetsförmedlingen att bedöma i vilken form som dokumentationen ska ske. Det avgörande är att det i efterhand går att kontrollera hur Arbetsförmedlingen bedömt proportionaliteten av behandling av personuppgifter för dataanalyser och urval, samt vilka metoder och sökbegrepp som använts. Dokumentationen ska upprättas innan den aktuella behandlingen påbörjas. Regleringen kan antas bidra till ett stärkt skydd för den personliga integriteten.

Krav på vissa rutiner

Dokumentationskravet som utredningen föreslår ovan säkerställer att det i efterhand kommer att vara möjligt att ta del av vilka metoder och sökbegrepp som Arbetsförmedlingen har använt för att ta fram urval. Ett sätt att säkra att dataskyddsrättsliga överväganden görs inför sådana behandlingar är att myndigheten inför särskilda

¹⁷⁸ Jfr prop 2017/18:105 s. 195.

rutiner. Utredningen bedömer att sådana rutiner kan minska risken för att personuppgifter behandlas när det inte är tillåtet och att de på så sätt kan stärka skyddet för den registrerades personliga integritet. Sådana rutiner bör enligt utredningen utformas av den personuppgiftsansvarige, dvs. Arbetsförmedlingen. Utredningens förslag till lagreglerade krav på överväganden och dokumentation inför behandlingar av personuppgifter för dataanalyser och urval kommer göra det möjligt att i efterhand se om rutinerna har följts.

Utredningen bedömer att det är lämpligt och tillräckligt att reglering avseende detta ges i förordning. Mot denna bakgrund anser utredningen att det bör införas en bestämmelse i förordningen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen om att Arbetsförmedlingen ansvarar för att det inom myndigheten finns rutiner för hur urvalsmodeller ska utformas och hur sökbegrepp får användas vid dataanalyser och urval.

6.6.11 Tillgång till personuppgifter

Utredningens förslag: Lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen ska innehålla en bestämmelse om att tillgången till personuppgifter ska begränsas till det som var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. Åtkomsten till personuppgifter ska kontrolleras och följas upp regelbundet.

I förordningen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen ska det regleras att Arbetsförmedlingen ansvarar för att det inom myndigheten finns rutiner för att tilldela, förändra, ta bort och regelbundet följa upp behörigheter för tillgång till personuppgifter. Enligt förordningen ska Arbetsförmedlingen även ansvara för att det inom myndigheten finns rutiner för att dokumentera och regelbundet kontrollera och följa upp åtkomst till personuppgifter.

Skälen för utredningens förslag

Dataskyddsförordningen och nationell rätt kräver att tillgången till personuppgifter begränsas

En fysisk person som utför arbete under den personuppgiftsansvariges överinseende, och som får tillgång till personuppgifter, får endast behandla dessa på instruktion från den personuppgiftsansvarige (artikel 29 dataskyddsförordningen). Den personuppgiftsansvarige ska vidta åtgärder för att säkerställa att personuppgifter inte behandlas utöver vad den personuppgiftsansvarige har gett instruktioner om (artikel 32.4 i dataskyddsförordningen).

Åtkomst till personuppgifter ska, enligt 11 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, vara förbehållen de personalkategorier inom Arbetsförmedlingen som på grund av sina arbetsuppgifter behöver ha tillgång till uppgifterna. De mer detaljerade föreskrifterna finns i 20 b–f §§ i den tillhörande förordningen som innehåller olika rutiner för säker behandling av personuppgifter. Där framgår bl.a. att Arbetsförmedlingen ska bestämma villkor för tilldelning av behörighet för åtkomst till personuppgifter samt att åtkomst till personuppgifter ska dokumenteras och kontrolleras återkommande. Det finns också en ytterligare begränsning i förhållande till 11 § i lagen som innebär att bara de personer som behöver få tillgång till uppgifterna för att fullgöra sina arbetsuppgifter ska få det, i den utsträckning det bedöms nödvändigt med hänsyn till känsligheten hos de uppgifter som ska behandlas. Detta regleras vidare i 2 och 3 §§ AFFS 2021:2 bl.a. avseende under vilka förutsättningar anställda kan få tillgång till system där personuppgifter behandlas och att sådan behörighet bara får användas för att fullgöra tilldelade arbetsuppgifter.

Tillgången till personuppgifter behöver regleras särskilt i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen

I flera nyare lagar och lagförslag finns bestämmelser om att tillgången till personuppgifter ska begränsas till det som var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter samt att åtkomsten till personuppgifter ska kontrolleras och följas upp regelbundet (114 kap. 13 § socialförsäkringsbalken, 1 kap. 11 § lagen om

behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten och förslag till nya bestämmelser för Skatteverket, Tullverket, Kronofogden samt CSN).¹⁷⁹ Ytterligare bestämmelser avseende t.ex. ansvar för att det finns rutiner i förhållande till hanteringen av behörigheterna finns i tillhörande förordningar.

Att begränsa tillgången till personuppgifter är en viktig åtgärd för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen (jfr artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen). Dataskyddsförordningen innehåller bestämmelser om begränsningar av tillgången till personuppgifter. Utredningen anser dock att ytterligare reglering behövs i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen för att tydliggöra detta och ytterligare stärka skyddet för den registrerades personliga integritet. Begränsningen i lagen bör säkerställa att Arbetsförmedlingens anställda inte ges obegränsad tillgång till alla personuppgifter som behandlas vid myndigheten. För att myndigheten ska kunna upptäcka och åtgärda obehörig åtkomst bör åtkomsten till personuppgifter dessutom kontrolleras och följas upp regelbundet. Kontroll och uppföljning bör alltså inte bara genomföras när det finns anledning att misstänka obehörig åtkomst.

Utformningen av bestämmelsen i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen bör motsvara nämnda exempel på dataskyddsreglering för andra myndigheter som nyligen beslutats respektive föreslagits eftersom det bidrar med en tydlighet i förhållande till övrig dataskyddsreglering. Det bör således framgå av lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen att tillgången till personuppgifter ska begränsas till vad var och en behöver för att fullgöra sina arbetsuppgifter samt att åtkomsten till personuppgifter ska kontrolleras och följas upp regelbundet.

Det bör finnas krav på vissa rutiner i förordningen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen

Dataskyddsförordningen ställer bl.a. krav på att den personuppgiftsansvarige vidtar åtgärder för att säkerställa att personuppgifter inte behandlas utöver vad myndigheten har gett instruktioner om (artikel 32.4 i dataskyddsförordningen). Arbetsförmedlingen omfattas

¹⁷⁹ SOU 2023:100 s. 435 och SOU 2024:95 s. 327.

av denna reglering. Därutöver anser utredningen att det av tydlighets- och integritetsskäl bör regleras i förordningen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen att ansvaret omfattar att ta fram vissa rutiner.

Arbetsförmedlingen bör ansvara för att det inom myndigheten finns rutiner för att tilldela, förändra, ta bort och regelbundet följa upp behörigheter för tillgång till personuppgifter. Myndigheten bör även ansvara för att det inom myndigheten finns rutiner för att dokumentera och regelbundet kontrollera och följa upp åtkomst till personuppgifter. Motsvarande bestämmelser finns i t.ex. 1 och 3 §§ förordningen om behandling av personuppgifter vid Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten, 4 och 5 §§ förordningen (2023:463) om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten och förslag till nya bestämmelser för Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten.¹⁸⁰ Utredningen föreslår att sådana bestämmelser införs även i förordningen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

6.6.12 Elektroniskt utlämnande av personuppgifter

Utredningens förslag: Det ska i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen tydliggöras att personuppgifter får lämnas ut elektroniskt.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen ska få ha direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i verksamhet som omfattas av lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen. I övrigt ska det inte vara tillåtet att lämna ut personuppgifter genom direktåtkomst.

Det ska finnas en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om begränsningar av möjligheten att lämna ut personuppgifter elektroniskt.

¹⁸⁰ SOU 2023:100 s. 435.

Skälen för utredningens förslag

Allmänt om direktåtkomst

Det finns inte någon definition i lag av begreppet direktåtkomst. Högsta förvaltningsdomstolen har dock uttalat att det är fråga om direktåtkomst om en uppgift finns i en upptagning som kan anses förvarad hos den mottagande myndigheten i enlighet med då gällande 2 kap. 3 § andra stycket tryckfrihetsförordningen.¹⁸¹ Det betyder att den aktuella upptagningen ska vara tillgänglig för den mottagande myndigheten med tekniska hjälpmedel som den myndigheten själv utnyttjar för överföring i sådan form att den kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas.

Annat elektroniskt utlämnande av personuppgifter

Enligt 2 § förordningen (2003:770) om statliga myndigheters elektroniska informationsutbyte ska en myndighet i sin verksamhet främja utvecklingen av ett säkert och effektivt elektroniskt informationsutbyte inom den offentliga förvaltningen. För närvarande finns det inte någon generell reglering av vilka särskilda former myndigheters elektroniska informationsutbyten ska ha, eller vilka tekniska lösningar som får användas. I betänkandet *En reform för datadelning* lämnas dock förslag på reglering som, om den beslutas, kommer kräva att den offentliga förvaltningen använder nationella interoperabilitetslösningar¹⁸² enligt föreskrifter utfärdade av DIGG.¹⁸³

Ett begrepp som förekommer i kompletterande dataskyddsregleringar är utlämnande på medium för automatiserad behandling. Det omfattar alla former av elektroniskt utlämnande som inte är direktåtkomst. Ett exempel är s.k. fråga-svar-tjänster som är helt automatiserade. Vad som avses med medium för automatiserad

¹⁸¹ HFD 2015 ref. 61, HFD 2020 not 16. Jfr nuvarande 2 kap. 6 § tryckfrihetsförordningen.

¹⁸² Nationell interoperabilitetslösning definieras som en interoperabilitetslösning som är gemensam för den offentliga förvaltningen. Interoperabilitetslösning definieras som en återanvändbar resurs som avser rättsliga, organisatoriska, semantiska eller tekniska krav, såsom konceptuella ramverk, riktlinjer, referensarkitekturer, tekniska specifikationer, standarder, tjänster och applikationer, samt dokumenterade tekniska komponenter, såsom källkod, som syftar till att uppnå interoperabilitet vid datadelning (3 § förslaget till lag om den offentliga förvaltningens interoperabilitet [SOU 2023:96, s. 32]).

¹⁸³ SOU 2023:96.

behandling har varierat beroende på vilken informationsteknik som varit tillgänglig för tillfället.¹⁸⁴

Exempel på regleringar samt bedömningar av behovet av att särskilt reglera elektroniskt utlämnande av personuppgifter i annan registerlagstiftning m.m.

I departementspromemorian *Utökat informationsutbyte* konstateras att det är nödvändigt för myndigheter att kunna utbyta personuppgifter elektroniskt i större utsträckning. Utredaren anser att utbytet bör ske elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst, bl.a. då bara den information som lämnas över till den mottagande myndigheten blir allmän handling där och det finns en möjlighet för den utlämnande myndigheten att stoppa utlämnandet i det enskilda fallet om det finns skäl för det.¹⁸⁵

Enligt 1 kap. 9 § lagen om Rättsmedicinalverkets behandling av personuppgifter får personuppgifter lämnas ut elektroniskt om det inte är olämpligt. Utlämnande får dock inte ske i form av direktåtkomst. Av förarbetena framgår att regeringen inte ansåg att det fanns något behov av att i lagen reglera vid vilka konkreta omständigheter det är olämpligt att lämna ut personuppgifter elektroniskt. Det ska i stället utvecklas genom tillsynsmyndighetens arbete och i domstolspraxis.¹⁸⁶

Enligt 1 kap. 12 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten får personuppgifter lämnas ut elektroniskt, dock inte genom direktåtkomst. I förarbetena uttalar regeringen bl.a. att direktåtkomst endast bör komma i fråga om det finns ett verkligt behov av detta. När det gäller enskilda konstateras att de med samma användarupplevelse kan erbjudas tillgång till information utan att det rättsligt sett behöver vara fråga om direktåtkomst. Vidare anförts att en ändamålsenlig avvägning mellan riskerna med att överföra uppgifter elektroniskt och behovet av effektiva arbetssätt för Utbetalningsmyndigheten och mottagarna uppnås genom en reglering som tydliggör att Utbetalningsmyndigheten får lämna ut uppgif-

¹⁸⁴ SOU 2023:100 s. 754 och 755.

¹⁸⁵ Ds 2022:13, *Utökat informationsutbyte*, s. 190 och 192.

¹⁸⁶ Prop. 2019/20:106 s. 56.

ter elektroniskt men som samtidigt uttryckligen reglerar att direktåtkomst inte är tillåtet.¹⁸⁷

Enligt 114 kap. 14 § socialförsäkringsbalken är direktåtkomst bara tillåten i den utsträckning som anges i lag eller förordning. Det finns också en bestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela föreskrifter om vem som får medges direktåtkomst till personuppgifter och vilka uppgifter som då får omfattas. Av förarbetena framgår att regeringen ansåg att direktåtkomst som huvudregel bör undvikas av integritetsskäl, men att det inte kan uteslutas att viss direktåtkomst ändå kan vara motiverad. Regeringen uttalar också att myndigheters arbetssätt kan ha betydelse eftersom direktåtkomst bör tillåtas endast när det inte finns andra fullgoda alternativ som kan lösa behovet av informationsförsörjning. Vidare anförts att regeringens avsikt är att normgivningsmakt inte ska delegeras till förvaltningsmyndighet när det gäller direktåtkomst eftersom den bör användas restriktivt.¹⁸⁸ Det finns ingen reglering avseende annat elektroniskt utlämnande än direktåtkomst i socialförsäkringsbalken.

I betänkandet *Framtidens dataskydd – vid Skatteverket, Tullverket och Kronofogden* bedömde utredningen att dataskyddsförordningen tillgodoser de behov av insyn, enhetlighet, ansvarsfördelning och integritetsskydd som aktualiseras vid direktåtkomst.¹⁸⁹ Den utredningen föreslog att elektroniskt utlämnande ska vara tillåtet för Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten, om det inte är olämpligt. Det finns också ett förslag om att det ska finnas en bestämmelse som upplyser om regeringens möjligheter att med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om begränsningar av möjligheten att lämna ut personuppgifter elektroniskt.¹⁹⁰ Förslaget till ny studiestödsdatalag är utformat på samma sätt.¹⁹¹

¹⁸⁷ Prop. 2022/23:34 s. 141 och 142.

¹⁸⁸ Prop. 2023/24:29 s. 74 och 78.

¹⁸⁹ SOU 2023:100 s. 808.

¹⁹⁰ SOU 2023:100 s. 825.

¹⁹¹ SOU 2024:95 s. 342.

Nuvarande reglering av direktåtkomst till uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska databasen

I 12 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten regleras förutsättningarna för direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas. Försäkringskassan, CSN, IAF, arbetslöshetskassorna, Kronofogdemyndigheten, en socialnämnd och Migrationsverket får ha direktåtkomst för de ändamål som räknas upp i 5 § samma lag. En socialnämnd får ha direktåtkomst först sedan Arbetsförmedlingen har försäkrat sig om att handläggare hos socialnämnden bara kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden. Vidare får en enskild i en arbetsmarknadspolitisk databas ha direktåtkomst till uppgifter om sig själv samt till sådana uppgifter som får behandlas enligt 4 § 2 samma lag och som avser arbetsgivare och leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen. En arbetsgivare får i en arbetsmarknadspolitisk databas ha direktåtkomst till sådana uppgifter om en arbetssökande som får behandlas enligt 4 § 2.

I 12 § sista stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela föreskrifter om vilka personuppgifter som får omfattas av direktåtkomst enligt första–tredje styckena. Sådana bestämmelser finns i 16 och 16 a §§ förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Nuvarande reglering av annat elektroniskt utlämnande av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

I 13 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten regleras förutsättningarna för att lämna ut uppgifter ur den arbetsmarknadspolitiska databasen på medium för automatiserad behandling. När det gäller utlämnande till enskilda får det bara göras om regeringen har meddelat föreskrifter om det. Vidare får regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, meddela föreskrifter om vilka personuppgifter som får

lämnas ut på medium för automatiserad behandling till myndigheter och enskilda.

Detaljerade föreskrifter om under vilka förutsättningar och till vem personuppgifter får lämnas ut på medium för automatiserad behandling finns i 11 a–15 §§ förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Behovet av annat elektroniskt utlämnande än direktåtkomst

Arbetsförmedlingens verksamhet bedrivs i stor utsträckning digitalt eller med digitala hjälpmedel. Det gäller även personuppgiftsbehandlingen inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Flera aktörer har rätt att få ta del av uppgifter som finns hos myndigheten och har behov av att göra det digitalt. Det gäller t.ex. Försäkringskassan, CSN, Sveriges a-kassor, Kronofogdemyndigheten och Migrationsverket. Det avser uppgifter om enskilda som aktörerna behöver för sin ärendehandläggning eller verksamhet, t.ex. för att se till att rätt ersättning betalas ut.¹⁹² Det finns ett tydligt och omfattande behov av att Arbetsförmedlingen får lämna ut personuppgifter elektroniskt.

Behovet av direktåtkomst

Det är ett begränsat antal myndigheter och enskilda som får ha direktåtkomst till personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska databasen. Försäkringskassan, CSN, Sveriges a-kassor, Kronofogdemyndigheten och Migrationsverket har framfört till utredningen att de inte använder direktåtkomst och inte heller har behov av att göra det. Det skulle enligt dessa myndigheter och Sveriges a-kassor inte medföra några konsekvenser om rätten till direktåtkomst togs bort.

Enligt nuvarande reglering får en enskild i en arbetsmarknadspolitisk databas ha direktåtkomst till uppgifter om sig själv samt till sådana uppgifter som får behandlas enligt 4 § 2 och som avser arbetsgivare och leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen. En arbetsgivare får i en arbetsmarknadspolitisk databas ha direktåtkomst till sådana uppgifter om

¹⁹² Se vidare i avsnitt 4.3.

en arbetssökande som får behandlas enligt 4 § 2. Enligt Arbetsförmedlingen får den enskilde och arbetsgivare tillgång till de aktuella uppgifterna genom tjänster som bygger på direktåtkomst. Som framgår ovan konstaterade regeringen i förarbetena till den kompletterande dataskyddsregleringen för Utbetalningsmyndigheten att enskilda kan erbjudas tillgång till uppgifter utan att det rättsligt sett behöver vara fråga om direktåtkomst.¹⁹³ Annat har inte framkommit än att Arbetsförmedlingen kan lämna ut de aktuella uppgifterna till enskilda och arbetsgivare på annat sätt än genom direktåtkomst.

Av de myndigheter som för närvarande får ha direktåtkomst till uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska databasen är det bara IAF som har sådan tillgång.

IAF har framfört följande till utredningen. Myndigheten har ett stort behov av att på ett enkelt sätt få tillgång till uppgifter från Arbetsförmedlingen, inklusive personuppgifter. För närvarande används direktåtkomst genom att Arbetsförmedlingen tillhandahåller särskilda datorer och ger medarbetare hos IAF tillgång till Arbetsförmedlingens system där de på egen hand kan söka efter information eller följa ett ärende. Det rör sig om flera olika system som Arbetsförmedlingen använder för att t.ex. hantera ärenden, system för underrättelser och aktivitetsrapporter samt systemstöd för bl.a. daganteckningar. Direktåtkomsten ger en viktig inblick i hur granskade ärenden har handlagts. Om möjligheten till direktåtkomst skulle ersättas med exempelvis en fråga-svar-teknik som ger motsvarande information skulle det medföra utvecklingskostnader. Det är dock inte möjligt att fullt ut få tillgång till samma information som IAF kan få tillgång till via direktåtkomst, mot bakgrund av hur Arbetsförmedlingens it-system är utformade. Exempelvis skulle möjligheterna att ta del av information om hur ett ärende handlagts försämrats. Ett förbud mot direktåtkomst skulle medföra behov av att personal från myndigheten tar del av sådana uppgifter på plats hos Arbetsförmedlingen. Det skulle leda till ökade kostnader för myndigheterna och försämma IAF:s möjligheter att effektivt ta del av information som myndigheten behöver för att genomföra sina uppgifter.

Enligt Arbetsförmedlingen är det inte möjligt att med en s.k. fråga-svar-tjänst ge tillgång till samtliga uppgifter som IAF behöver för sin tillsyn. Detta eftersom det inte går att utforma tjänsten så

¹⁹³ Prop. 2022/23:34 s. 141.

att den tillgodoser IAF:s behov av uppgifter om handläggningen i ärenden.

Utredningen noterar att när regleringen avseende direktåtkomst för IAF infördes motiverades det med att IAF behövde ett betydande antal uppgifter ur den arbetsmarknadspolitiska databasen för sin verksamhet. Tidigare togs uppgifterna fram manuellt och överlämnades till IAF på papper, vilket regeringen inte ansåg vara en tillfredsställande ordning. Regeringen framhöll vikten av informationsutbyte mellan myndigheterna för ett bra och effektivt arbete och ansåg därför att IAF borde få direktåtkomst till den arbetsmarknadspolitiska databasen.¹⁹⁴

IAF har fortfarande ett stort behov av att ta del av information från Arbetsförmedlingen, inklusive personuppgifter, för att genomföra sina uppgifter. Utlämnande genom direktåtkomst bör dock endast komma i fråga om det finns ett verkligt behov av det.¹⁹⁵ Både Arbetsförmedlingen och IAF har framfört att utlämnande av information med nuvarande it-lösningar inte fullt ut kan genomföras elektroniskt på ett effektivt sätt om möjligheten till direktåtkomst skulle försvinna.

Utredningen konstaterar att direktåtkomsten numera inte används av det skäl som motiverade att rätten infördes – dvs. stora informationsmängder som annars skulle behöva lämnas ut på papper. Samtidigt skulle inte ett annat elektroniskt utlämnande än direktåtkomst ge ett fullgott alternativ till elektroniskt utlämnande av uppgifter till IAF. Om direktåtkomst inte längre skulle vara tillåtet för IAF skulle vissa uppgifter i stället behöva tas fram och lämnas ut av Arbetsförmedlingens personal, vilket skulle kräva mer resurser. Mot denna bakgrund får det enligt utredningen anses finnas ett verkligt behov av att IAF kan ges direktåtkomst till personuppgifter hos Arbetsförmedlingen. Utredningen har övervägt att föreslå att möjligheten för IAF att ta del av uppgifter genom direktåtkomst ska upphöra. Ett sådant förslag skulle dock medföra mycket stora it-utvecklingskostnader som inte står i proportion till nyttan. Av dessa skäl har utredningen valt att föreslå att IAF även fortsättningsvis ska kunna ta del av uppgifter genom direktåtkomst trots att det finns skäl som talar emot detta.

¹⁹⁴ Prop. 2005/06:152, *Behandling av personuppgifter vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, m.m.*, s. 50.

¹⁹⁵ Prop. 2022/23:34 s. 141.

För övriga aktörer har inte annat framkommit än att uppgifterna kan tillhandahållas effektivt på annat sätt än genom direktåtkomst. För dessa bör det enligt utredningen inte anses vara fråga om ett sådant verkligt behov som bör krävas för att direktåtkomst ska komma i fråga.

*Avvägningar mellan behov av direktåtkomst
och den enskildes personliga integritet*

Ett utlämnande av personuppgifter genom direktåtkomst medför särskilda risker för den enskildes personliga integritet. Som framgår ovan anförde regeringen i förarbetena till ändringarna i 114 kap. 14 § socialförsäkringsbalken att direktåtkomst som huvudregel bör undvikas av integritetsskäl, men att det inte kan uteslutas att viss direktåtkomst ändå kan vara motiverad.¹⁹⁶

Utredningen har ovan konstaterat att det får anses finnas ett verkligt behov av att IAF kan ges direktåtkomst till personuppgifter hos Arbetsförmedlingen. Utredningen behöver även ta ställning till om intresset av att behovet tillgodoses väger tyngre än den enskildes rätt till skydd för sin personliga integritet.

IAF ansvarar för tillsyn över arbetslöshetsförsäkringen, arbetslöshetskassorna, Arbetsförmedlingens handläggning av ärenden som har samband med arbetslöshetsförsäkringen, samt Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans handläggning av ärenden som rör åtgärder inom aktivitetsstödet, utvecklingsersättningen och etableringsersättningen (1 § förordningen [2007:906] med instruktion för Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen). De uppgifter om handläggning som IAF behöver få tillgång till via direktåtkomst gäller handläggningen av enskilda ärenden. Behovet har därmed ett direkt samband med myndighetens kärnverksamhet och förutsättningarna för en effektiv tillsyn.

I Arbetsförmedlingens handläggning kan det vara nödvändigt att behandla känsliga personuppgifter. Sådana uppgifter kan omfattas av sekretess. Sekretessbelagda uppgifter som görs tillgängliga via direktåtkomst omfattas av samma sekretessreglering hos IAF som hos Arbetsförmedlingen (11 kap. 1 och 4 §§ OSL).

¹⁹⁶ Prop. 2023/24:29, *En ny dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet*, s. 74.

Arbetsförmedlingen och IAF är personuppgiftsansvariga för sin respektive behandling av personuppgifter. En möjlighet till undantag från förbudet mot att lämna ut personuppgifter via direktåtkomst för IAF påverkar inte de krav som ställs i övrig dataskyddsreglering. Det är upp till Arbetsförmedlingen att se till att en direktåtkomst utformas på ett sådant sätt att dessa krav uppfylls.

Utredningen konstaterar att det finns särskilda integritetsrisker, men att det också finns skydd genom sekretessreglering och generell dataskyddsreglering samt de skyddsåtgärder som föreslås i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen. Sammantaget anser utredningen att behovet av att IAF på ett effektivt sätt ska kunna utföra sina uppgifter att bedriva tillsyn kan argumenteras för väga tyngre än den enskildes intresse av skyddet för den personliga integriteten.

Det bör framgå av lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen att myndigheten får lämna ut personuppgifter elektroniskt

Elektroniskt utlämnande av personuppgifter är en form av behandling enligt dataskyddsförordningen. Det krävs ingen uttrycklig reglering för att en sådan behandling ska vara tillåten, men det får införas regler som preciserar formerna för behandlingen av personuppgifter (jfr artikel 6.3 i dataskyddsförordningen).

Det förekommer kompletterande dataskyddsreglering som inte har någon bestämmelse om att uppgifter får lämnas ut elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst, se t.ex. 114 kap. socialförsäkringsbalken som redogörs för ovan. Utredningen anser dock att det av tydlighetsskäl bör införas en sådan bestämmelse i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

I lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten används begreppet medium för automatiserad behandling för annat elektroniskt utlämnande än direktåtkomst. Utredningen konstaterar att det begreppet är föråldrat och ottydligt i förhållande till hur elektroniskt utlämnande numera går till. Regeringen har uttalat att ett modernare uttryckssätt än utlämnande på medium för automatiserad behandling är att föredra.¹⁹⁷

¹⁹⁷ Prop. 2017/18:269, Brottsdatalog - kompletterande lagstiftning, s. 136.

I förarbetena till lagen om Rättsmedicinalverkets behandling av personuppgifter, där begreppet elektroniskt utlämnande används, framhöll regeringen att en begreppsmässig modernisering avsetts men däremot inte någon ändring i sak.¹⁹⁸ Elektroniskt utlämnande är ett begrepp som förekommer i flera kompletterande dataskyddsregleringar som nyligen föreslagits eller beslutats.¹⁹⁹ Utredningen anser mot denna bakgrund att begreppet elektroniskt utlämnande bör användas i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.²⁰⁰ Begreppsändringen från medium för automatiserad behandling till elektroniskt utlämnande är inte avsedd att medföra någon ändring i sak.

Förutsättningarna för direktåtkomst bör regleras särskilt

Arbetsförmedlingen ansvarar enligt dataskyddsförordningen för att elektroniskt utlämnande sker på ett säkert sätt och att principen om uppgiftsminimering följs, oavsett vilken teknik som används. De särskilda integritetsrisker som anses finnas med direktåtkomst kan dock motivera ett förbud i lag av sådant utlämnande. Som ovan framgår har utredningen bedömt att det inte finns omständigheter som motiverar direktåtkomst till personuppgifter i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet för andra aktörer än IAF.

Utredningen bedömer att det av integritetsskäl är motiverat med ett förbud i lag mot direktåtkomst i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Det förekommer reglering där direktåtkomst endast är tillåten i den utsträckning som anges i lag eller förordning och där bl.a. frågan om vem som får medges direktåtkomst får avgöras genom föreskrifter av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (114 kap. 14 § socialförsäkringsbalken, se mer om den ovan). Utredningen har dock ovan bedömt att direktåtkomst av integritetsskäl endast bör få

¹⁹⁸ Prop. 2019/20:106 s. 56.

¹⁹⁹ 1 kap. 12 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten, SOU 2023:100 s. 74, 79 och 83.

²⁰⁰ Jfr Ds 2022:13 och dess förslag till ändring i förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Där föreslogs följande ny lydelse avseende 11 c §: "Får personuppgifter lämnas ut till en annan myndighet, får det ske på ett medium för automatiserad behandling." Användningen av begreppet medium för automatiserad behandling motiverades med att det annars skulle förekomma två olika begrepp med samma innebörd inom samma regelverk. Det föreslogs även att bestämmelserna i 12 a–13 b och 13 d §§ i samma förordning ska upphävas och bestämmelsen i 12 § få en ny lydelse (s. 42 och 195).

förekomma hos Arbetsförmedlingen i förhållande till IAF. Mot denna bakgrund finns det enligt utredningen inte skäl att låta eventuella undantag från förbudet mot direktåtkomst i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten beslutas av någon annan än riksdagen. Vid den bedömningen har utredningen särskilt beaktat att förbudet mot direktåtkomst utgör en skyddsåtgärd för den enskildes personliga integritet. Det finns således enligt utredningen sammantaget skäl att i lag förbjuda direktåtkomst till personuppgifter hos Arbetsförmedlingen, med undantag för IAF. För att ett utlämnande med sådan teknik ska vara tillåtet krävs dock att de krav som ställs i dataskyddsförordningen är uppfyllda. Det är Arbetsförmedlingen som i egenskap av personuppgiftsansvarig ansvarar för att elektroniskt utlämnande görs på ett sätt som är förenligt med dataskyddsförordningen.

Utredningen bedömer i avsnitt 6.6.5 att begreppet den arbetsmarknadspolitiska databasen inte ska användas i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen. De personuppgifter som kan bli aktuella för direktåtkomst enligt lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen är därmed sådana som omfattas av lagens tillämpningsområde (se avsnitt 6.6.1).

Av tydlighetsskäl bör det även upplysas om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer enligt 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela ytterligare föreskrifter om begränsningar av möjligheten att lämna ut personuppgifter elektroniskt.

6.6.13 Gallring

Utredningens bedömning: Det bör inte finnas bestämmelser om gallring i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

Skälen för utredningens bedömning

Allmänna handlingars arkivering och gallring

Enligt 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen ska var och en ha rätt att ta del av allmänna handlingar till främjande av ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande. Myndigheterna har därför grundläggande skyldigheter att bevara sina allmänna handlingar i arkiv.²⁰¹ Föreskrifter om hur allmänna handlingar ska bevaras samt om gallring och annat avhändande av sådana handlingar får meddelas i lag (2 kap. 23 § tryckfrihetsförordningen). För statliga myndigheter finns generell reglering avseende arkiv i arkivlagen (1990:782). Med gallring avses i arkivsammanhang att allmänna handlingar sorteras ut och förstörs. Bestämmelser om gallring finns t.ex. i 10 § arkivlagen.

Riksarkivet får meddela föreskrifter eller särskilda beslut om gallring (12 § arkivförordningen [1991:446]). En myndighet ska enligt Riksarkivets föreskrifter utan dröjsmål förstöra handlingar när gallringsfristen har löpt ut (7 kap. 3 § Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om arkiv hos statliga myndigheter [RA-FS 1991:1]). När det gäller elektroniska handlingar innebär gallringen att allmänna handlingar eller uppgifter i allmänna handlingar förstörs eller att det vidtas andra åtgärder med handlingarna som medför förlust av betydelsebärande data, förlust av möjliga sammanställningar, förlust av sökmöjligheter, eller förlust av möjligheter att bedöma handlingarnas autenticitet (2 kap. 1 § Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om elektroniska handlingar [upptagningar för automatiserad behandling] [RA-FS 2009:1]).

Enligt 10 § tredje stycket arkivlagen är den paragrafen subsidiär, dvs. om det finns avvikande bestämmelser om gallring av vissa allmänna handlingar i annan lag eller i förordning gäller dessa bestämmelser.

²⁰¹ SOU 2015:39, *Myndighetsdatalog*, s. 523 och 524.

Det finns bestämmelser om gallring i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Enligt 16 § första stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska uppgifter om arbetsökande i den arbetsmarknadspolitiska databasen gallras senast tre år efter utgången av det år då behandlingen av uppgifterna har avslutats i ärende hos Arbetsförmedlingen.

Uppgifter som har avskilts för statistikändamål ska gallras när uppgifterna inte längre är nödvändiga för detta ändamål. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får dock meddela undantag från reglerna om gallring när det gäller att bevara personuppgifter för arkivändamål av allmänt intresse och vetenskapliga eller historiska forskningsändamål (16 § andra stycket samma lag).

I 16 § tredje stycket samma lag finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om undantag från gallringstiderna. Regeringen har i den tillhörande förordningen bemyndigat Riksarkivet att meddela sådana föreskrifter (21 §). Riksarkivet har, med stöd av 12 § första stycket arkivförordningen och 21 § förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bl.a. föreskrivit att personuppgifter om arbetssökande i den arbetsmarknadspolitiska databasen ska undantas från gallring (3 § Riksarkivets föreskrifter om gallring och undantag från gallring hos Arbetsförmedlingen [RA-MS 2015:5]).

Begreppen bevarande och gallring bör som utgångspunkt inte användas i dataskyddsreglering

Regeringen har i flera förarbeten framfört att orden bevarande och gallring bara bör användas i den betydelse som de har i arkivlagstiftningen. Detta för att så långt som möjligt skilja mellan arkivrättsliga regler och regler om dataskydd.²⁰² När det gäller bestämmelser som tar sikte på skyddet för den personliga integriteten och ändamålen med behandlingen bör i stället begreppen längsta tid för

²⁰² Se t.ex. prop. 2017/18:269 s. 120 och 121, prop. 2022/23:34, s. 150 och prop. 2020/21:124, Transportstyrelsens olyckesdatabas, s. 76.

behandling och upphörande av behandling användas.²⁰³ Utredningen delar denna bedömning.

De flesta kompletterande dataskyddsregleringar som föreslagits och beslutats under senare år innehåller inte regler om gallring. Ett undantag är 114 kap. 15 § socialförsäkringsbalken. I förarbetena till bestämmelsen konstaterade regeringen att även om arkivrättsliga regler och regler om skydd för personuppgifter som utgångspunkt bör skiljas åt måste det beaktas att bestämmelser om gallring och bestämmelser om längsta tid för behandling av personuppgifter inte fyller samma funktion och därmed inte är helt utbytbara. Enligt regeringen behövdes en analys av vilka konsekvenser det skulle få om gallringsbestämmelsen i socialförsäkringsbalken skulle ersättas med en bestämmelse om längsta tid för behandling av personuppgifter, vilket saknades i beredningsunderlaget. Mot den bakgrunden föreslog regeringen att bestämmelser om gallring skulle finnas även efter ändringen av 114 kap. socialförsäkringsbalken.²⁰⁴

Lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen bör inte innehålla bestämmelser om bevarande och gallring

I förarbetena till bestämmelsen om gallring i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten anförde regeringen att de allmänna bestämmelserna i arkivlagen var tillräckliga för att säkerställa ett gott integritetsskydd för de personuppgifter som behandlas manuellt, men att det av integritetsskäl behövde finnas särskilda bestämmelser om gallring för uppgifter i en databas.²⁰⁵ Syftet är alltså att använda reglering avseende gallring som en integritetsskyddande åtgärd vid personuppgiftsbehandling.

Utredningen har i uppdrag att lämna förslag på en ny och ändamålsenlig dataskyddsreglering. Regler om gallring kan ge ett ökat integritetsskydd eftersom gallring innebär att uppgifterna inte längre finns kvar. Det rör sig dock, som konstaterats ovan, om begrepp som hör hemma i arkivrättslig reglering snarare än dataskyddsrättslig. För att uppnå en tydlig ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet anser utredningen att lagen om behandling av personuppgifter vid Arbets-

²⁰³ Prop. 2022/23:34 s. 150.

²⁰⁴ Prop. 2023/24:29 s. 80.

²⁰⁵ Prop. 2001/02:144 s. 46 och 47.

förmedlingen i så hög utsträckning som möjligt endast bör innehålla dataskyddsrättsliga bestämmelser som motsvarar eller kompletterar bestämmelserna i dataskyddsförordningen. Där används inte begreppen bevarande och gallring. Vidare kan ett tillräckligt skydd för den registrerades personliga integritet vid personuppgiftsbehandling inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten uppnås på annat sätt än genom gallring (se avsnitt 6.6.16). Mot denna bakgrund anser utredningen att bestämmelser om gallring inte bör föras in i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

6.6.14 Längsta tid för behandling

Utredningens förslag: Personuppgifter ska inte få behandlas under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

Det ska finnas en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om att personuppgifter längst får behandlas under viss tid.

Arbetsförmedlingen ska enligt förordningen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen få meddela föreskrifter om att personuppgifter får behandlas längst under en viss tid.

Skälen för utredningens förslag

Dataskyddsförordningen sätter gränser för hur länge personuppgifter får behandlas

En av grundprinciperna i dataskyddsförordningen är den om lagringsminimering. Principen innebär att personuppgifter inte får bevaras under en längre tid än vad som är nödvändigt för de ändamål för vilka personuppgifterna behandlas (artikel 5.1 e). Detta gäller inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten direkt med stöd av dataskyddsförordningen.

Personuppgifter får dock behandlas under längre tid i den mån som de enbart behandlas för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål

i enlighet med artikel 89.1. Det förutsätter att de lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder som krävs enligt dataskyddsförordningen genomförs för att säkerställa den registrerades rättigheter och friheter. Begreppet arkivändamål av allmänt intresse definieras inte i dataskyddsförordningen. I förarbetena till dataskyddslagen har regeringen anfört att den personuppgiftsbehandling som utförs för att uppfylla krav i arkivlagen och anslutande föreskrifter måste anses utföras för arkivändamål av allmänt intresse.²⁰⁶

För känsliga personuppgifter gäller att sådana uppgifter får behandlas om behandlingen är nödvändig för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål i enlighet med artikel 89.1, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträvade syftet, vara förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen (artikel 9.2 j). I 3 kap. 6 § första stycket dataskyddslagen regleras att känsliga personuppgifter får behandlas för arkivändamål av allmänt intresse med stöd av artikel 9.2 j i dataförordningen om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna följa föreskrifter om arkiv.

Medlemsstaterna har enligt artikel 6.2 och 6.3 i dataskyddsförordningen möjlighet att i nationell rätt föreskriva särskilda bestämmelser om lagringstid. Dataskyddslagen har inga bestämmelser om längsta tid för behandling. Det finns heller inga bestämmelser om längsta tid för behandling av personuppgifter i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.²⁰⁷

Reglering av längsta tid för behandling i annan kompletterande dataskyddsreglering

I förslaget till ny kompletterande dataskyddsreglering för Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten föreslås att personuppgifter inte ska få behandlas under längre tid än vad som behövs med hänsyn till ändamålet med behandlingen. Vidare föreslås att det ska upplysas om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om att personupp-

²⁰⁶ Prop. 2017/18:105 s. 110.

²⁰⁷ Det finns dock bestämmelser om gallring, se avsnitt 6.6.13.

gifter längst får behandlas under viss tid. I förslagen till förordningar föreslås att respektive myndighet ska få meddela sådana föreskrifter.²⁰⁸

I förslaget till ny studiestödsdatalag finns en bestämmelse om att personuppgifter inte ska få behandlas under längre tid än nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. Vidare föreslås att det ska upplysas om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om att personuppgifter längst får behandlas under viss tid. Förordningen innehåller dock inget bemyndigande för CSN eftersom utredningen inte såg behov av att föreslå bestämmelser som närmare anger den längsta tiden som personuppgifter får behandlas vid CSN.²⁰⁹

Vid Utbetalningsmyndigheten får personuppgifter som behandlas i transaktionskontoregistret inte behandlas längre än tio år efter utgången av det år då betalningsuppdraget för den utbetalning som uppgifterna hänför sig till registrerades. Personuppgifter som behandlas vid en fördjupad granskning enligt lagen (2023:455) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar får inte behandlas längre än två år efter utgången av det år då den fördjupade granskningen avslutades. (4 kap. 2 och 3 §§ lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten). Det finns också en upplysning i lagen om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela föreskrifter om att personuppgifter som avses i 1–3 §§ får behandlas under viss tid eller att sådana uppgifter får fortsätta att behandlas för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål (4 kap. 4 § samma lag). Vidare får den myndighet som regeringen bestämmer också i det enskilda fallet besluta om sådan behandling som avses i 4 kap 4 § (4 kap. 5 §). Regeringen har bemyndigat Utbetalningsmyndigheten respektive Riksarkivet i 11 och 12 §§ förordningen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.

²⁰⁸ SOU 2023:100 s. 875 och 879.

²⁰⁹ SOU 2024:95 s. 374 och 383.

Principen om lagringsminimering bör framgå av lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen

I vissa nyare lagar och förslag till ny lagreglering finns en upplysning om att personuppgifter inte får behandlas under längre tid än som behövs med hänsyn till ändamålet med behandlingen.²¹⁰ En sådan bestämmelse tydliggör principen om lagringsminimering i artikel 5.1 e dataskyddsförordningen.²¹¹ Utredningen bedömer att det av tydlighetsskäl bör införas en sådan bestämmelse även i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen. En sådan bestämmelse kan antas gynna skyddet av enskildas personliga integritet.

Ytterligare begränsningar avseende lagringstid bör inte finnas i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen

En begränsning av lagringstiden i dataskyddsförordningens mening innebär att uppgiften efter viss längsta tid inte längre får behandlas för det aktuella ändamålet. Det hindrar dock inte att uppgiften behandlas för ett annat ändamål om det är tillåtet enligt övrig dataskyddsreglering. Det finns t.ex. möjlighet att under vissa förutsättningar använda personuppgifter som behandlas enbart för arkiv- eller statistikändamål för att vidta åtgärder mot den registrerade, enligt 4 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen. Detta kan jämföras med gallring som i stället innebär att uppgiften förstörs (se avsnitt 6.6.13).

Utredningen har i uppdrag att föreslå en ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen där behovet av en mer ändamålsenlig personuppgiftsbehandling noga ska vägas mot den enskildes rätt till skydd för sin personliga integritet. Utredningen har i avsnitt 6.6.13 bedömt att lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen inte ska innehålla bestämmelser om gallring. Frågan är om det bör finnas andra bestämmelser i lagen som begränsar hur länge personuppgifter får behandlas.

Regleringen i artikel 25.2 dataskyddsförordningen, om den personuppgiftsansvariges skyldighet att genomföra lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa att endast person-

²¹⁰ 4 kap. 1 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten och SOU 2023:100 s. 875.

²¹¹ SOU 2023:100 s. 875.

uppgifter som är nödvändiga för varje specifikt ändamål med behandlingen behandlas, gäller bl.a. tiden för uppgifternas lagring. Data-skyddsförordningens regelverk ställer alltså i grunden höga krav på Arbetsförmedlingen som personuppgiftsansvarig att se till att uppgifter inte behandlas längre än nödvändigt.

Av förarbetena framgår att den nuvarande gallringstiden motiverades av att uppgifter om arbetssökande, med anledning av regleringen i förordningen om jobb- och utvecklingsgarantin, behövde sparas i tre år efter att ett ärende avslutats. Vidare framgår att Arbetsförmedlingen annars inte kunde överblicka hela den tidsperiod om tre år, från inträdet till utträdet i programmet, som rätten till återinträde avser.²¹² Den nuvarande treårsfristen är således utformad efter de behov av behandling som den materiella regleringen gav. Närmare föreskrifter finns i RA-MS 2015:5. Enligt nuvarande lydelse av 14 § andra stycket förordningen om jobb- och utvecklingsgarantin har den som skrivits ut ur jobb- och utvecklingsgarantin under vissa förutsättningar rätt att återinträda om avbrottet varat i högst tre år. Det innebär att det fortfarande finns ett författningsreglerat behov av att för vissa arbetssökande behandla personuppgifter i tre år efter att ett ärende avslutats. Samma behov finns dock inte för all personuppgiftsbehandling som Arbetsförmedlingen behöver utföra.

Utredningen har övervägt att som en integritetshöjande åtgärd införa en bortre tidsgräns för hur länge personuppgifter får behandlas. Ett alternativ skulle då kunna vara den som finns för gallring i dag, dvs. tre år efter att ett ärende avslutats. En sådan tidsgräns skulle dock innebära att Arbetsförmedlingen inte skulle få behandla personuppgifter så länge som det är nödvändigt för vissa ändamål. Det gäller t.ex. ersättning för kostnader enligt 10 kap. 4 § förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser där en ansökan kan ges in mer än tre år efter utlägget. Ett annat exempel är att myndigheten behöver behandla personuppgifter i mer än tre år för att kunna meddela beslut på rätt grunder för personer som varit aktuella för varning eller avstängning enligt 6 kap. samma förordning. En i lag reglerad bortre tidsgräns för behandling av personuppgifter motsvarande den för gallring är mot denna bakgrund inte lämplig.

²¹² Prop. 2017/18:112 s. 72.

Ett annat alternativ skulle kunna vara att ha olika bortre tidsgränser för personuppgiftsbehandling som följer behoven i den materiella regleringen. När treårsfristen infördes tog regeringen ställning till frågan om det skulle införas olika gallringstider för olika arbetsmarknadspolitiska program och insatser. Regeringen anförde att olika gallringstider bl.a. skulle riskera att innebära ett frekvent behov av ändringar i registerlagen och att integritetsaspekterna måste vägas mot behovet av ett robust och förutsägbart regelverk. Mot den bakgrunden ansåg regeringen att det inte skulle föreskrivas olika gallringstider.²¹³

Den nuvarande regleringen när det gäller personuppgifter som behandlas för statistikändamål saknar en bortre fast tidsgräns och ger uttryck för principen om lagringsminimering. Regeringen bedömde i förarbetena, med beaktande av det starka allmänintresset av statistikproduktionen och de krav som ställs vid behandling av personuppgifter för statistikändamål, att utformningen är förenlig med dataskyddsförordningen och att den påverkan som förslaget har på den personliga integriteten är befogad och proportionell.²¹⁴ Utredningen anser att dessa bedömningar avseende tidpunkter för gallring är relevanta även avseende längsta tid för behandling. Det bör enligt utredningen mot denna bakgrund inte införas olika bortre tidsgränser för personuppgiftsbehandling i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

Utredningen konstaterar att dataskyddsförordningen förhindrar att personuppgifter behandlas under längre tid än vad som är nödvändigt för ändamålet med behandlingen. När behovet upphör ska behandlingen alltid upphöra. En bortre tidsgräns i nationell lagstiftning påverkar alltså inte dataskyddsförordningens princip om lagringsminimering eller Arbetsförmedlingens ansvar att som personuppgiftsansvarig säkerställa att personuppgifter inte behandlas längre än nödvändigt.²¹⁵ Samtidigt kan en bortre tidsgräns, om den är kortare än den tid det är nödvändigt att behandla uppgifterna för ett visst ändamål, begränsa myndighetens möjligheter att utföra sina uppgifter.

²¹³ Prop. 2017/18:112 s. 73.

²¹⁴ Prop. 2021/22:216 s. 70.

²¹⁵ Se t.ex. skäl 39 till dataskyddsförordningen där det anges att den personuppgiftsansvarige bör införa tidsfrister för radering eller för regelbunden kontroll för att säkerställa att personuppgifter inte sparas längre än nödvändigt.

Mot bakgrund av ovanstående anser utredningen att det inte bör införas någon bortre tidsgräns för behandling av personuppgifter i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

Det kan finnas skäl att i förordning eller myndighetsföreskrifter införa begränsningar av längsta tid för behandling

Det kan finnas skäl att besluta om kortare tidsgränser i vissa fall. En sådan möjlighet finns för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen. Av tydlighetsskäl bör det enligt utredningen i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen upplysas om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela sådana föreskrifter. Sådana tidsfrister kan dock inte medföra avsteg från dataskyddsförordningens princip om lagringsminimering.

Arbetsförmedlingen bör få meddela föreskrifter om viss längsta tid för behandling

Av skäl 39 till dataskyddsförordningen framgår att den personuppgiftsansvarige bör införa tidsfrister för radering eller för regelbunden kontroll för att säkerställa att personuppgifter inte sparas längre än nödvändigt. Tidsfrister i myndighetsföreskrifter kan enligt utredningen antas ge de registrerade en tydligare bild av hur länge deras personuppgifter kommer att behandlas jämfört med om detta endast framgår av myndighetsinterna dokument. En möjlighet att meddela föreskrifter om viss längsta tid för behandling ersätter dock inte den generella bestämmelsen om att personuppgifter inte får behandlas under längre tid än vad som är nödvändigt. Utredningen anser sammantaget att det finns skäl att bemyndiga Arbetsförmedlingen att meddela föreskrifter om att personuppgifter längst får behandlas under en viss tid.

Överväganden avseende skyddet för den personliga integriteten

De föreslagna bestämmelserna tydliggör principen om lagringsminimering. En följd av regleringen kommer att vara att personuppgifter som enligt nuvarande lagreglering skulle ha gallrats efter viss tid kan komma att behandlas under längre tid. Utredningen noterar dock att Riksarkivet meddelat föreskrifter om undantag för gallring. I sammanhanget bör det också noteras att Arbetsförmedlingen oavsett nationell reglering redan enligt dataskyddsförordningen är skyldig att iaktta principen om lagringsminimering. Arbetsförmedlingen får således bara behandla personuppgifter så länge som det är nödvändigt.

Utöver kraven i dataskyddsförordningen har utredningen föreslagit ytterligare begränsningar och säkerhetsåtgärder i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen, bl.a. krav på behörighetsbegränsningar. Med beaktande av de krav som ställs och föreslås vid behandling av personuppgifter och det starka allmänintresse som finns av att personuppgifter kan behandlas för Arbetsförmedlingens uppgifter på det arbetsmarknadspolitiska området, inklusive för arkivering och statistikproduktion, anser utredningen att förslagen är förenliga med dataskyddsförordningen. Vidare anser utredningen att den påverkan som förslaget har på den personliga integriteten är befogad och proportionell.

6.6.15 Begränsning av rätten att göra invändningar

Utredningens förslag: Artikel 21.1 i dataskyddsförordningen om rätten att göra invändningar ska inte gälla vid behandling som är tillåten enligt lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

Skälen för utredningens förslag

Den registrerade får invända mot behandlingen av personuppgifter

Den registrerade kan när som helst invända mot behandlingen av personuppgifter. Den personuppgiftsansvarige får då inte längre behandla personuppgifterna om behandlingen av uppgifterna grundar sig på artikel 6.1 e eller f och den registrerades skäl för invändningen hänför sig till hans eller hennes specifika situation. Det gäller dock inte om den personuppgiftsansvarige kan påvisa tvingande berättigade skäl för behandlingen som väger tyngre än den registrerades intressen, rättigheter och friheter eller om det sker för fastställande, utövande eller försvar av rättsliga anspråk (artikel 21.1 dataskyddsförordningen).

Rätten att invända mot behandling av personuppgifter enligt artikel 21 i dataskyddsförordningen får begränsas

Rättigheter och skyldigheter i bl.a. artikel 21 dataskyddsförordningen får begränsas i nationell rätt om det görs med respekt för andemeningen i de grundläggande rättigheterna och friheterna samt utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att säkerställa vissa uppräknade syften (artikel 23). Ett av dessa syften är en medlemsstats viktiga mål av generellt allmänt intresse, särskilt ett av unionens eller en medlemsstats viktiga ekonomiska eller finansiella intressen, däribland penning-, budget- eller skattefrågor, folkhälsa och social trygghet (artikel 21.1 e). En begränsande lagstiftningsåtgärd ska, när det är relevant, innehålla specifika bestämmelser, avseende bl.a. ändamålen med behandlingen, lagringstiden samt tillgängliga skyddsåtgärder med beaktande av behandlingens art, omfattning och ändamål (artikel 23.2). Det finns även vissa möjligheter att begränsa rättigheterna enligt artikel 21 för vetenskapliga eller historiska forskningsändamål, statistiska ändamål samt arkivändamål av allmänt intresse enligt artikel 89.2 och 3.

Det finns begränsningar av rätten att göra invändningar i nationell rätt

Dataskyddslagen innehåller inga begränsningar av rätten att göra invändningar enligt artikel 21 dataskyddsförordningen. Sådana begränsningar finns dock i flera andra dataskyddsregleringar.²¹⁶ I lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten regleras att artikel 21.1 i dataskyddsförordningen om rätten att göra invändningar inte gäller vid sådan behandling som är tillåten enligt lagen eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen (2 a § första stycket). Det finns också en upplysning i andra stycket om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela föreskrifter om undantag. Det har inte meddelats några sådana föreskrifter.

I förarbetena till 2 a § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten framgår att det huvudsakliga skälet för begränsningen av rätten att göra invändningar var att rätten skulle försämra Arbetsförmedlingens förutsättningar att fullgöra sina uppgifter. Detta då myndigheten i enskilda fall skulle behöva påvisa tvingande berättigade skäl för behandlingen som väger tyngre än den registrerades intressen, rättigheter och friheter innan myndigheten kan fortsätta behandla personuppgifterna. Regeringen ansåg vidare att en väl fungerande arbetsmarknad vid en prövning i det enskilda fallet regelmässigt kommer att anses väga tyngre än den registrerades intressen. En rätt för den registrerade att invända mot behandlingen av personuppgifter om honom eller henne ansågs kunna påverka effektiviteten negativt i myndigheternas verksamhet och få oförutsedda och oönskade effekter för den enskilde.²¹⁷

²¹⁶ Se t.ex. 114 kap. 6 § socialförsäkringsbalken, 1 kap. 4 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten och SOU 2023:100 s. 439.

²¹⁷ Prop. 2017/18:112 s. 51 och 52.

*Rätten att göra invändningar enligt artikel 21.1
dataskyddsförordningen får och bör begränsas i lagen
om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen*

Utredningen konstaterar, i likhet med vad regeringen anförde i förarbetena till nuvarande reglering, att en väl fungerande arbetsmarknad är ett viktigt mål för både EU och Sverige som rör viktiga ekonomiska eller finansiella intressen, däribland penning-, budget- eller skattefrågor, folkhälsa och social trygghet (artikel 21.1 e). En obegränsad rätt att göra invändningar skulle kunna ha negativa konsekvenser för Arbetsförmedlingens arbete med att verka för en väl fungerande arbetsmarknad. En begränsning av rätten att göra invändningar får anses syfta till att säkerställa viktiga mål av generell allmänt intresse.²¹⁸ En sådan begränsning är enligt utredningen nödvändig och proportionell för att enskilda ska få det stöd de behöver och för att Arbetsförmedlingen effektivt ska kunna utföra sina uppgifter.

I lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen finns sådan reglering som krävs enligt artikel 23.2 för att det ska vara tillåtet att begränsa rätten att göra invändningar. Lagen innehåller bl.a. specifika bestämmelser avseende ändamålen med behandlingen, personuppgiftsansvar samt skyddsåtgärder i form av t.ex. begränsade sökmöjligheter och tillgång till personuppgifter.

Utredningen anser mot denna bakgrund att det i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen kan och bör finnas begränsningar av rätten att invända enligt artikel 21.1 dataskyddsförordningen.

*Det behövs ingen upplysning om rätten att meddela
föreskrifter med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen*

I 2 a § andra stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns det en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela föreskrifter om undantag från första stycket. Det har inte meddelats några sådana föreskrifter. Bestämmelsen är en upplysning och påverkar inte rätten att meddela föreskrifter som ges i 8 kap. 7 § regeringsformen.

²¹⁸ Prop. 2017/18:112 s. 52.

Utredningen anser att lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen endast ska innehålla de bestämmelser som behövs. En upplysningsbestämmelse kan behövas för att det ska bli tydligt att det kan finnas ytterligare reglering i förordning eller myndighetsföreskrifter. Då det inte har meddelats några föreskrifter om undantag från 2 a § första stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten anser utredningen att det inte behöver finnas en sådan bestämmelse i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

6.6.16 Samlad dataskydds- och integritetsbedömning

Utredningens bedömning: Den personuppgiftsbehandling som möjliggörs genom den föreslagna lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen och förordningen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen utgör en proportionerlig inskränkning av det skydd för den personliga integriteten som finns i regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget är förenligt med kravet på proportionalitet i dataskyddsförordningen.

Skälen för utredningens bedömning

Några utgångspunkter vid bedömningen av hur förslaget påverkar den personliga integriteten

I avsnitt 6.5.5 gör utredningen bedömningen att den behandling av personuppgifter som Arbetsförmedlingen behöver utföra, och som möjliggörs genom den föreslagna lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen, i vissa fall kan innebära ett betydande intrång i den enskildes personliga integritet som omfattas av skyddet enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. I tidigare avsnitt beskrivs hur de föreslagna bestämmelserna bedöms bidra till att skydda den personliga integriteten. I flera tidigare avsnitt beskrivs också Arbetsförmedlingens behov av att behandla personuppgifter för att kunna utföra sina författningsreglerade uppgifter på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Det kan i sammanhanget nämnas att inskränkningar i skyddet för den personliga integriteten

tidigare har godtagits bl.a. när syftet har varit att motverka felaktigt utnyttjande av välfärdsmedel och att ge myndigheter inom socialförsäkringen möjlighet att behandla personuppgifter för kontrolländamål.²¹⁹ Arbetsförmedlingen behandlar redan i dagsläget personuppgifter för att utföra sina uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten med stöd av myndighetens nuvarande registerlag.

I det följande ges en bredare och mer samlad bedömning av integritets- och proportionalitetsaspekterna av utredningens förslag.

Respekten för individens självbestämmande och integritet är grundläggande i en demokrati. Någon enhetlig definition av begreppet personlig integritet finns inte. Regeringen uttalade dock i samband med den senaste utvidgningen av integritetsskyddet i regeringsformen att en rimlig utgångspunkt för bedömningen av behovet av ett utökat skydd för den personliga integriteten var att den skulle ske utifrån den enskildes intresse av att skydda information om sina personliga förhållanden.²²⁰

Vissa faktorer har ansetts särskilt viktiga att ta hänsyn till när det gäller att bedöma integritetskänsligheten vid helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter. Det gäller arten av personuppgifter som samlas in och registreras, varför detta görs, hur och av vem uppgifterna används samt mängden av uppgifter som samlas på ett och samma ställe eller som på något annat sätt är tillgängliga för bearbetningar och sammanställningar.²²¹ Även rådande samhällsvärderingar kan ha viss påverkan på vilken reglering och begränsning av behandlingen av personuppgifter som är nödvändig för att skydda den personliga integriteten.²²²

Skyddet för den personliga integriteten får begränsas

Som tidigare nämnts följer det av 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Skyddet för den personliga integriteten är inte absolut och kan under vissa förutsättningar begränsas

²¹⁹ Se prop. 2022/23:34 s. 161 och prop. 2023/24:29 s. 40–43.

²²⁰ Prop. 2009/10:80 s. 175.

²²¹ Prop. 2005/06:173, *Översyn av personuppgiftslagen*, s. 15.

²²² Prop. 2022/23:34 s. 162.

med hänsyn till andra motstående intressen. En begränsning, som måste ske genom lag (2 kap. 20 § regeringsformen), får dock göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle och får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den (2 kap. 21 § regeringsformen). Vid en begränsning ska det därför göras en proportionalitetsbedömning där integritetsriskerna med personuppgiftsbehandlingen vägs mot de fördelar som behandlingen kan leda till. En behandling är bara tillåten om fördelarna med den står i rimlig proportion till nackdelarna. I detta ingår att bedöma om behandlingen av personuppgifterna är nödvändig utifrån det avsedda ändamålet med behandlingen och om det finns alternativ som är mindre integritetskänsliga.

Även dataskyddsförordningen kräver en proportionalitetsbedömning vid behandling av personuppgifter. Exempelvis ska den nationella rätt som fastställer grunden för personuppgiftsbehandlingen uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas (artikel 6.3 andra stycket sista meningen i dataskyddsförordningen). Ett annat exempel är att behandling av känsliga personuppgifter är tillåten om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträfvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen (artikel 9.2 g i förordningen).

Behandling av personuppgifter berör vidare rätten till respekt för privatlivet enligt artikel 8.1 i Europakonventionen. Enligt denna artikel har var och en rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Europakonventionen gäller som svensk lag (lagen [1994:1219] om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna). Enligt 2 kap. 19 § regeringsformen får inte lag eller annan föreskrift meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av Europakonventionen. Enligt artikel 8.2 i Europakonventionen får rätten till skydd för privatlivet inte inskränkas annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till den nationella säkerheten, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller till förebyggande av oord-

ning eller brott eller skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter.

I artiklarna 3, 7 och 8 i EU:s rättighetsstadga slås det fast att var och en har rätt till fysisk och mental integritet, respekt för sitt privat- och familjeliv, sin bostad och sina kommunikationer samt skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. Av artikel 52.3 i stadgan följer att i den mån stadgan omfattar rättigheter som motsvarar sådana som garanteras av Europakonventionen ska de ha samma innebörd och räckvidd som enligt konventionen, men att bestämmelsen inte hindrar unionsrätten från att tillförsäkra ett mer långtgående skydd. I EU:s rättighetsstadga är utgångspunkten att en inskränkning av rättigheter och friheter enligt stadgan endast får göras i lag och måste vara förenlig med det väsentliga innehållet i de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan. Begränsningar får med beaktande av proportionalitetsprincipen endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter (artikel 52.1).

För att det ska vara motiverat att införa de möjligheter till behandling av personuppgifter som utredningen föreslår när det gäller Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet måste alltså behovet av behandlingen väga tyngre än den enskildes intresse av skydd för den personliga integriteten. För att en proportionalitetsbedömning ska kunna göras behöver riskerna för intrång i den personliga integriteten kartläggas. Genom att införa skyddsåtgärder som begränsar den tillåtna behandlingen kan behovet av behandling balanseras mot intresset av integritetsskydd.

Några identifierade integritetsrisker med Arbetsförmedlingens personuppgiftsbehandling

Arbetsförmedlingen behöver behandla stora mängder personuppgifter i sin arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Det handlar bl.a. om känsliga personuppgifter, framför allt om hälsa, men det kan också handla om uppgifter som avslöjar etniskt ursprung, religiös övertygelse eller uppgifter om en persons sexuella läggning. Beroende på vilka uppgifter som ges in till myndigheten kan den även behöva behandla andra kategorier av känsliga personuppgifter.

Behandling av uppgifter om hälsa kan förekomma i ärendehandläggningen, t.ex. kan uppgifter som finns i ett läkarintyg behöva behandlas för att Arbetsförmedlingen ska kunna bedöma om en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för en enskild ska avse verksamhet på heltid eller deltid. I ett ärende kan också uppgifter om religiös övertygelse behöva behandlas, t.ex. kan tidigare arbetslivserfarenhet som präst behöva beaktas vid upprättandet av en individuell handlingsplan för en arbetssökande. Arbetsförmedlingen behöver även behandla känsliga personuppgifter inom ramen för den faktiska verksamheten, bl.a. för att analysera, utvärdera, utveckla och kontrollera den egna verksamheten. Uppgifter om hälsa har t.ex. stor betydelse för att bedöma en enskilds avstånd till arbetsmarknaden och behandlas i den faktiska verksamheten vid utvecklingen av statistiska bedömningsstöd. Vidare kan Arbetsförmedlingen behöva söka efter och analysera känsliga personuppgifter om hälsa för att följa upp och rapportera till regeringen när det gäller verksamhet för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Uppgifter som avslöjar sexuell läggning kan behöva behandlas i arbetet mot felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott när Arbetsförmedlingen undersöker företrädare för bolag som är verksamma inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Uppgifter som avslöjar etniskt ursprung kan behöva behandlas för att effektivt sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft, eller ge stöd till arbetssökande att få en anställning.

Det handlar också om andra integritetskänsliga personuppgifter, t.ex. om lagöverträdelser, en enskilds ekonomiska förutsättningar, uppgifter om sociala förhållanden, omdömen eller andra värderande upplysningar om en enskild. Sådan behandling kan förekomma vid ärendehandläggningen, t.ex. för att anvisa en enskild till ett arbetsmarknadspolitiskt program och för att kontrollera om förutsättningarna för att ta del av ersättning är uppfyllda. Det kan även finnas behov av att behandla sådana personuppgifter i faktisk verksamhet. Behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser kan t.ex. förekomma inom ramen för Arbetsförmedlingens samverkan med Kriminalvården som syftar till att stärka möjligheterna för arbetssökande inom Kriminalvården att få och behålla ett arbete.

Behandling av känsliga och integritetskänsliga personuppgifter är förenad med särskilda integritetsrisker. När stora mängder per-

sonuppgifter samlas på ett sådant sätt att informationen enkelt kan sammanställas och systematiseras, ges möjlighet till kontroll och kartläggning av individer. Även personuppgifter som normalt uppfattas som relativt harmlösa eller är av mindre känslig karaktär kan tillsammans skapa en integritetskänslig sammanställning av uppgifter om en person. Förslaget till ny reglering i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen innebär att Arbetsförmedlingen ges större möjligheter att behandla känsliga personuppgifter och vissa andra personuppgifter, t.ex. personuppgifter som rör lagöverträdelser, jämfört med vad som gäller i dagsläget. Utredningens förslag innebär även att sökningar avseende personuppgifter som rör lagöverträdelser eller s.k. ömtåliga personuppgifter inte längre kommer att vara förbjudna. Detta medför en viss ökad risk för otillåten behandling, spridning av uppgifter och i vissa fall kartläggning av enskildas personliga förhållanden.

Många personuppgifter som Arbetsförmedlingen behandlar kommer från den enskilde själv, t.ex. vid inskrivning eller vid aktivitetsrapportering. Samtidigt kommer många personuppgifter från andra myndigheter och aktörer. När Arbetsförmedlingen behandlar personuppgifter som samlats in inom ramen för t.ex. en annan myndighets verksamhet blir behandlingen inte alltid förutsebar för den registrerade. När personuppgifter delas mellan flera myndigheter och aktörer, får dessutom fler personuppgiftsansvariga och enskilda användare åtkomst till uppgifterna. En stor spridning av personuppgifter utgör i sig, särskilt när det rör sig om känsliga personuppgifter, en integritetsrisk. Ju fler personer som kan ta del av uppgifterna desto större blir riskerna för otillåten och kränkande hantering. Det finns också en risk att myndighetens personal eller användare av it-systemen kan ta del av mer information än vad de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter, vilket också ökar risken för otillåten behandling, obehörigt röjande och andra former av missbruk. Det finns också en risk för att utomstående aktörer på ett otillbörligt sätt skaffar sig åtkomst till uppgifterna.

En annan risk är att Arbetsförmedlingen genom en personuppgiftsincident förlorar kontrollen över de personuppgifter som behandlas inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Vid förlorad kontroll över uppgifterna skulle de kunna komma i utomståendes händer och användas för exempelvis negativ särbehandling, övervakning, kartläggning av enskildas personliga förhållanden

eller för att utsätta de registrerade för fara eller kränkningar. Vid förlorad kontroll över uppgifterna skulle uppgifter om hälsa exempelvis kunna vidareförmedlas till någon som använder dem för att välja bort personer med vissa hälsotillstånd i anställningsprocesser eller liknande. Uppgifter om etniskt ursprung skulle kunna vidareförmedlas till någon som har ett intresse av att kartlägga och förfölja ett visst lands medborgare eller en viss etnisk grupp. Likaså kan vissa ha ett intresse av att förfölja personer med en viss sexuell läggning eller en viss religiös övertygelse.

Integritetsrisker kan också se olika ut beroende på vilken teknik som används vid behandlingen av personuppgifter. Vid användningen av AI-baserade tjänster finns risker för diskriminering, eftersom den data som AI-tjänsterna tränas på kan återspegla historiska och befintliga ojämlikheter och andra skillnader i arbetslivet. Bedömningar och beslut som tas fram av AI-modeller kan därför bli missgynnande i förhållande till vissa individer.

Den generella dataskyddsregleringen och sekretessbestämmelser m.m. ger skydd

Arbetsförmedlingens behandling av personuppgifter måste följa de krav som ställs i den generella dataskyddsregleringen. Den personuppgiftsansvarige ska enligt artikel 24.1 i dataskyddsförordningen vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen sker i enlighet med förordningen. Av 3 kap. 10 § dataskyddslagen följer att Arbetsförmedlingen måste se till att behandling av person- och samordningsnummer är klart motiverad.

Den sekretess som gäller för uppgifter om enskildas förhållanden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ger också ett visst skydd. Enligt 28 kap. 11 § OSL gäller sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Motsvarande sekretess gäller enligt 28 kap. 12 § samma lag för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden. Även om det gäller en presumption för offentlighet kan sekretess alltså gälla för vissa typer av uppgifter, t.ex. en uppgift om sjukdom.²²³ För uppgifter som över-

²²³ Se prop. 2021/22:216 s. 31 och 32.

lämnats från andra myndigheter kan det förekomma att uppgifterna omfattas av ett starkare sekretesskydd, så kallad överföring av sekretess. De aktuella bestämmelserna gäller även när myndigheten behandlar personuppgifter med verktyg för dataanalyser och urval. Utredningen noterar att 28 kap. 11 och 12 §§ OSL ändrades 2022 och att man då valde ett sekretesskydd med en presumtion för offentlighet i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. När det gäller metoder, modeller och riskfaktorer som hänför sig till dataanalyser och urval för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar gäller sekretess enligt 17 kap. 1 b § OSL, om det kan antas att det allmännas syfte med verksamheten motverkas om uppgiften röjs. Utredningen ser inte behov av att föreslå någon ändring i sekretesskyddet.

Flera av de myndigheter som Arbetsförmedlingen har ett informationsutbyte med omfattas av registerförfattningar som beaktar de särskilda behov och risker som finns i de olika myndigheternas verksamheter, t.ex. Försäkringskassan, Migrationsverket och Skatteverket. Registerförfattningarna bidrar till att myndigheterna kan fullgöra sina uppgifter på ett effektivt och ändamålsenligt sätt samtidigt som de registrerades rättigheter och skyddet för den personliga integriteten säkerställs.

Föreslagna skyddsåtgärder i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen och förordningen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen bedöms minska riskerna med behandlingen

Genom att införa olika skyddsåtgärder i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen och förordningen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen kan riskerna med behandlingen av personuppgifter begränsas ytterligare.

En grundläggande begränsning av all personuppgiftsbehandling är fastställande av ändamål för behandlingen. Arbetsförmedlingen föreslås få behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Ett uttryckligt ändamål för behandling av personuppgifter för dataanalyser och urval i syfte att förhindra, förebygga och upptäcka fel föreslås också. Den primära ändamålsbestämmelsen innebär inte att Arbetsförmedlingen fritt kan behandla personuppgifter inom den

arbetsmarknadspolitiska verksamheten. I enlighet med dataskyddsförordningens krav på ändamålsbegränsning enligt artikel 5.1 b behöver myndigheten fortfarande fastställa särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål för den behandling som utförs. Ytterligare begränsningar av vilka ändamål som personuppgifter får behandlas för kan komma att regleras i förordning eller i Arbetsförmedlingens föreskrifter.

Känsliga personuppgifter föreslås få behandlas med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. Det innebär att känsliga personuppgifter får behandlas både i ärendehandläggning och i faktisk verksamhet. Ytterst är det dock Arbetsförmedlingens ansvar att se till att känsliga personuppgifter behandlas endast om förutsättningarna för detta är uppfyllda. Enligt utredningens förslag ska inte sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter få utföras. Förbudet föreslås dock inte omfatta sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung, religiös övertygelse eller om hälsa, om sökningen är nödvändig för att utföra en uppgift i verksamhet som omfattas av lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen. Förbudet föreslås inte heller omfatta sökningar i en viss handling eller i ett visst ärende. Sökbegränsningen innebär alltså att det inte är tillåtet att utföra sökningar som innebär en kartläggning av personer grundat på uppgifter om t.ex. sexuell läggning. Däremot är det tillåtet att göra sökningar för andra ändamål, t.ex. för att ta fram verksamhetsstatistik. Undantag från sökförbudet föreslås tillåtas bara när det gäller vissa känsliga personuppgifter, dvs. uppgifter som avslöjar etniskt ursprung, religiös övertygelse eller om hälsa. Arbetsförmedlingen har ett stort behov av att kunna ta fram ett urval av personer baserat på sådana kategorier av personuppgifter, t.ex. uppgift om hälsa i form av uppgift om funktionsnedsättning. Undantaget förutsätter att sökningen är nödvändig för att utföra en uppgift i verksamhet som omfattas av lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen. Förbudet omfattar sökningar i traditionell mening men också när information struktureras eller systematiseras i syfte att få fram ett urval baserat på känsliga personuppgifter, t.ex. med hjälp av AI. Som personuppgiftsansvarig har Arbetsförmedlingen ett ansvar att följa principerna om uppgifts- och lagringsminimering.

Utredningen föreslår vissa särskilda bestämmelser för behandling av personuppgifter för att göra dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel. Det gäller ett tydliggörande av vilka personuppgifter som får behandlas med sådana metoder. Det gäller också en bestämmelse som ställer krav på att Arbetsförmedlingen i förväg dokumenterar en avvägning mellan det avsedda resultatet med åtgärden och intrånget i enskildas personliga integritet samt de metoder och sökbegrepp som ska användas för att ta fram urval. Arbetsförmedlingen föreslås även ansvara för att det inom myndigheten finns rutiner för hur urvalsmodeller ska utformas och hur sökbegrepp får användas vid dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel. På så sätt säkerställs att myndigheten på förhand noggrant överväger hur sådana modeller respektive sökningar vid dataanalyser och urval behöver vara utformade så att kraven i dataskyddsregleringen är uppfyllda. Sådana rutiner bedöms kunna minska risken för att personuppgifter behandlas när det inte är tillåtet.

Genom förslag om begränsad tillgång till personuppgifter säkerställs ett aktivt arbete med behörighetsstyrning. Endast de anställda och andra uppdragstagare som behöver ha tillgång till personuppgifter för att utföra sina arbetsuppgifter ska få ta del av de aktuella personuppgifterna. Arbetsförmedlingen måste således aktivt ta ställning till vilket informationsbehov en arbetsuppgift eller ett uppdrag medför och tilldela den behörighet som behövs utifrån det. Tillgången kan begränsas genom tekniska och organisatoriska åtgärder (jfr artikel 32 i dataskyddsförordningen). Krav på att åtkomsten regelbundet ska kontrolleras och följas upp avser att skapa förutsättningar för tidig upptäckt av och möjlighet att förebygga missbruk av behörigheter, intrång och andra säkerhetsrisker. I förordningen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen föreslås bestämmelser om krav på rutiner, vilket tydliggör Arbetsförmedlingens ansvar i att begränsa tillgången till personuppgifter.

Till skillnad från vad som gäller i dagsläget föreslås att utlämnande genom direktåtkomst ska vara förbjuden, med undantag för sådant utlämnande till IAF. Detta bl.a. eftersom utlämnande genom direktåtkomst är förenat med särskilda integritetsrisker. Utöver detta kan ytterligare begränsningar av elektroniskt utlämnande av personuppgifter bli aktuella som t.ex.

kan komma att regleras i förordning eller vidtas av den som är personuppgiftsansvarig, dvs. Arbetsförmedlingen.

Genom förslag om en upplysning avseende den längsta tid som personuppgifter får behandlas säkerställs att personuppgifter inte får behandlas under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. Eftersom det kan finnas skäl att besluta om kortare tidsfrister i vissa fall av integritetsskäl kommer det att finnas en möjlighet för regeringen eller Arbetsförmedlingen att meddela sådana föreskrifter.

Behandlingen av personuppgifter bedöms vara proportionerlig

Arbetsförmedlingens ansvarsområde och uppgifter framgår av avsnitt 6.5.1. För att kunna utföra sina uppgifter behöver myndigheten behandla stora mängder känsliga och integritetskänsliga personuppgifter. Det är ur ett effektivitetsperspektiv inte möjligt, och inte heller befogat, att göra sådana analyser manuellt. För att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter krävs således användning av digitala verktyg och en automatiserad behandling av personuppgifter. Det bedöms inte finnas alternativ som är mindre integritetskänsliga. Automatiserad behandling av personuppgifter får därmed anses vara nödvändig för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Sammantaget kan konstateras att Arbetsförmedlingen har ett stort behov av att behandla personuppgifter automatiserat. Många av myndighetens uppgifter är till nytta för både enskilda och för samhället i stort.

Den nya reglering som nu föreslås syftar till att skapa en balans mellan Arbetsförmedlingens behov av en ändamålsenlig dataskyddsreglering och ett tillräckligt skydd för enskildas personliga integritet. Som redogjorts för ovan föreslås flertalet åtgärder för att minska risker med behandlingen och skydda den personliga integriteten. Föreslagna åtgärder bedöms minska risken för integritetsintrång. Vid en avvägning mellan det allmänintresse som ligger till grund för Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet och intresset av att upprätthålla skyddet för den personliga integriteten bedöms intrånget vara motiverat och proportionerligt.

Därmed får fördelarna med att kunna behandla personuppgifter i verksamheten sammantaget anses överväga nackdelarna.

Konsekvensbedömning avseende dataskydd

Arbetsförmedlingen ska, när det är nödvändigt, göra en konsekvensbedömning avseende dataskyddet och en framställan om förhandssamråd till Integritetsskyddsmyndigheten (artiklarna 35 och 36 i dataskyddsförordningen). De överväganden som redovisas här är alltså inte avsedda att utgöra en sådan konsekvensbedömning som ersätter kravet på en konsekvensbedömning avseende dataskydd enligt dataskyddsförordningen. Det är ytterst upp till myndigheten att besluta om de närmare förutsättningarna för behandlingen av personuppgifter, t.ex. vad gäller vilken teknik och vilka säkerhetslösningar som ska användas.

6.7 Dataskyddsreglering för Kammarkollegiet

6.7.1 Kammarkollegiets uppgifter och verksamhet

Kammarkollegiet är en myndighet med många olika uppgifter och verksamheter. Myndigheten har enligt 1 § förordningen (2007:824) med instruktion för Kammarkollegiet till uppgift att tillhandahålla service inom det statliga området, främst avseende ekonomi, juridik, kapitalförvaltning, riskhantering och administration. Myndigheten ansvarar också enligt 8 g § i instruktionen för det grundläggande omställnings- och kompetensstödet som närmare regleras i lagen (2022:850) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd samt förordningen (2022:852) med samma namn. Syftet med stödet är att stärka enskilda personers framtida ställning på den svenska arbetsmarknaden. Utredningen har i uppdrag att vid behov föreslå kompletterande dataskyddsreglering för den del av Kammarkollegiets verksamhet som avser det stödet.

I verksamheten ingår att besluta om offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd till enskilda personer. Den offentliga omställningsorganisationen inom Kammarkollegiet beslutar om stöd i form av rådgivning, vägledning och förstärkt stöd som bl.a. får lämnas till den vars anställning ska upphöra eller har

upphört till följd av arbetsbrist. I verksamheten ingår också att besluta om ersättning till arbetsgivare som finansierar registrerade omställningsorganisationer, att administrera registrering av omställningsorganisationer och att lämna ett yttrande till den som har ansökt eller har för avsikt att ansöka om omställningsstudiestöd enligt 32 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd. För ytterligare beskrivning av Kammarkollegiets verksamhet inom det grundläggande omställnings- och kompetensstödet, se kapitel 3.

Kammarkollegiet styrs även genom årliga regleringsbrev och andra regeringsbeslut. Myndigheten har genom ett regeringsbeslut den 13 juni 2024 fått i uppdrag att samla in de uppgifter som behövs för att analysera, följa upp och utvärdera innehållet i det grundläggande omställnings- och kompetensstödet, såväl avseende stöd från den offentliga omställningsorganisationen som från registrerade omställningsorganisationer.²²⁴

6.7.2 Kammarkollegiets personuppgiftsbehandling

För att Kammarkollegiet ska kunna utföra sina uppgifter inom dess verksamhet som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet behöver myndigheten behandla personuppgifter. Nedan följer beskrivningar av Kammarkollegiets behandling av personuppgifter i den aktuella verksamheten, inklusive vilka kategorier av personuppgifter som behandlas och hur de behandlas. Beskrivningarna baseras huvudsakligen på information som Kammarkollegiet har lämnat till utredningen.

Kammarkollegiet behandlar personuppgifter för olika ändamål inom dess verksamhet som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet

Kammarkollegiet behandlar personuppgifter vid handläggningen av ärenden om rådgivning, vägledning och förstärkt stöd till enskilda, ersättning till arbetsgivare som finansierar registrerade omställningsorganisationer, registrering av omställningsorganisationer och yttranden till CSN vid enskildas ansökningar om omställningsstudie-

²²⁴ Regeringsbeslut den 13 juni 2024, *Uppdrag att samla in uppgifter och redovisa en analys och uppföljning av det grundläggande omställnings- och kompetensstödet*, (A2024/00842).

stöd.²²⁵ Stödet till enskilda utförs av upphandlade leverantörer till Kammarkollegiet och personuppgifter behandlas således även i myndighetens kontakt med leverantörer.²²⁶ Personuppgifter behandlas också i s.k. faktisk verksamhet, dvs. sådan verksamhet inom Kammarkollegiets verksamhet som inte utgör handläggning av ärenden.²²⁷ Det handlar om arbete med analys, uppföljning och utvärdering av verksamheten.²²⁸

Behandling av personuppgifter vid handläggning av ärenden om rådgivning, vägledning och förstärkt stöd

Kammarkollegiet handlägger ansökningar om offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd i form av rådgivning, vägledning och förstärkt stöd. Myndigheten kartlägger den enskildes behov, kontrollerar om förutsättningarna för att få det sökta stödet är uppfyllda och beslutar i ärendet. Stödet är frivilligt och handläggs efter ansökan från enskilda. Insatserna utförs av upphandlade leverantörer.

Vid handläggning av dessa ärenden behandlas den enskildes kontakt- och identifieringsuppgifter, uppgifter om ålder, arbetad tid, inkomster, information om arbetsgivare, anställningsstatus och i förekommande fall uppgift om skälen för en uppsägning. Även uppgifter om språkkunskaper kan behöva behandlas. I kartläggningen förekommer vidare uppgifter om personliga egenskaper och sociala förhållanden. Känsliga personuppgifter, främst om hälsa, behandlas endast i mindre utsträckning. Ofta handlar det inte om detaljerade uppgifter. Exempelvis behandlas uppgifter om sjukpenning för att utreda s.k. överhoppningsbar tid.²²⁹ Olika typer av uppgifter om sjukdom kan dock behöva behandlas för att bedöma om en anställning ska upphöra eller har upphört av skäl som kan ge rätt till stöd eller om det finns behov av rådgivning med förstärkt stöd. I sådana fall kan detaljerade uppgifter om hälsa som finns i exempelvis läkar-

²²⁵ 5–16 §§ lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

²²⁶ I avsnitt 4.9 föreslås ökade möjligheter för Kammarkollegiet att lämna information om enskilda till leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av myndigheten.

²²⁷ Jfr prop. 2016/17:180, *En modern och rättssäker förvaltning - ny förvaltningslag*, s. 286.

²²⁸ Jfr 25 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

²²⁹ 3 § första stycket 1 förordningen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

utlåtanden eller andra intyg behöva behandlas. Ansökningar om stöd kan göras via en e-tjänst.

Enligt Kammarkollegiet kan det inte uteslutas att även andra kategorier av känsliga personuppgifter kan behöva behandlas, t.ex. uppgifter om medlemskap i fackförening, sexuell läggning och etniskt ursprung. Myndigheten har framfört till utredningen att sådana uppgifter inte efterfrågas och att de inte heller behövs för handläggningen av ärenden. Sådana uppgifter kan dock åtminstone indirekt komma att avslöjas av andra uppgifter i ett ärende. Exempelvis kan uppgift om en sökandes etniska ursprung komma att avslöjas i ett rådgivningsärende där språkkunskaper diskuteras och i ärenden där behov av tolk kan förekomma.

Behandling av personuppgifter vid yttrande till dem som har ansökt eller har för avsikt att ansöka om omställningsstudiestöd

Kammarkollegiet handlägger ärenden om yttrande till CSN gällande omställningsstudiestöd. Stöd i form av rådgivning, vägledning och förstärkt stöd kan bl.a. resultera i att ett sådant yttrande utfärdas. Yttrande till CSN gällande omställningsstudiestöd erbjuds också som en separat tjänst till anställda, uppsagda och egenföretagare som inte omfattas av kollektivavtal och som inte har fått eller kan få ett yttrande genom en registrerad omställningsorganisation. Enskilda kan ansöka om ett yttrande hos Kammarkollegiet men handläggningen av ärenden om yttrande till CSN kan även ske på begäran av CSN. Den enskilde har i dessa fall ansökt om omställningsstudiestöd hos CSN och uppgett att han eller hon tillhör den offentliga omställningsorganisationen hos Kammarkollegiet. CSN kontakter då Kammarkollegiet och begär ett yttrande avseende sökt utbildning.²³⁰ Även denna tjänst är upphandlad och utförs av leverantörer.

Vid handläggningen av ärenden om yttrande till CSN gällande omställningsstudiestöd behandlas den enskildes kontakt- och identifieringsuppgifter, information om arbetsgivare och den sökta utbildningen. I förekommande fall behandlas också uppgifter om personliga förhållanden utifrån behovet av en utbildning. Det kan inte uteslutas att känsliga personuppgifter, exempelvis om etniskt ur-

²³⁰ Jfr 32 § lagen om omställningsstudiestöd.

sprung, kan behöva behandlas. En sådan uppgift kan komma att avslöjas i ett ärende där det finns behov av tolk.

*Behandling av personuppgifter vid handläggningen
av ärenden om ersättning till arbetsgivare*

Kammarkollegiet handlägger ärenden om statlig ersättning till arbetsgivare för kostnader som motsvarar de avgifter, upp till en viss nivå, som arbetsgivaren betalat till en registrerad omställningsorganisation. Ansökningarna ges in elektroniskt.

Vid handläggningen av ärenden behandlas namn och kontaktuppgifter till kontaktpersoner, organisationsnummer och i förekommande fall minderåriga arbetsgivare och förmyndares personnummer. Även registreringsbevis, kontonummer och kontobevis för de arbetsgivare som är enskilda firmor kan behöva behandlas, liksom uppgifter om konkurser, likvidationer och fusioner. Beslut om ersättning till minderåriga arbetsgivare innehåller barnets namn och adress men inga andra personuppgifter.

*Behandling av personuppgifter vid ärenden
om registrering av omställningsorganisationer*

Kammarkollegiet beslutar, efter ansökan, om registrering av omställningsorganisationer om de uppfyller villkoren för sådan registrering. Det krävs bl.a. att organisationen tillhandahåller eller, om verksamheten är nystartad, avser att tillhandahålla grundläggande omställnings- och kompetensstöd som väsentligen motsvarar stödet enligt lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Vidare krävs bl.a. att organisationen finansierar tillhandahållandet av grundläggande omställnings- och kompetensstöd genom avgifter från arbetsgivare och att organisationen har tillgång till relevant kompetens.

Vid handläggningen av ansökan behandlas personuppgifter i form av namn- och kontaktuppgifter till kontaktpersonen på omställningsorganisationen, namn på omställningsorganisationens verkställande direktör samt uppgifter om organisationens styrelsemedlemmar.

Behandling av personuppgifter för analys, uppföljning och utvärdering hos den offentliga omställningsorganisationen inom Kammarkollegiet

Den offentliga omställningsorganisationen inom Kammarkollegiet behandlar personuppgifter om bl.a. ålder, kön, omställningsorsak, beviljat stöd, utförda aktiviteter under stödperioden och status i sitt analys- och uppföljningsarbete efter avslutat stöd. Uppgifterna används bl.a. för leverantörsuppföljning och för planering av verksamheten. Uppgifter används även för utvärdering av den egna verksamheten.

Uppgift om vilket stöd som har beviljats kan innehålla känsliga personuppgifter om hälsa, eftersom rådgivning med förstärkt stöd endast lämnas till den som har särskilda behov till följd av sjukdom.²³¹ Efter att ett stöd till en enskild har avslutats rapporterar leverantören in resultatet av den utförda tjänsten till den offentliga omställningsorganisationen inom Kammarkollegiet. Leverantörerna rapporterar också in vilka aktiviteter som har utförts under stödperioden. Vissa av aktiviteterna som rapporteras in under en stödperiod kan vara känsliga, t.ex. aktiviteten rehabiliteringsstöd. Även resultat som rapporteras in av leverantörer kan innehålla uppgifter om sjukdom. Känsliga personuppgifter behandlas i liten utsträckning och det rör sig om mer generella och odetaljerade uppgifter.

Behandling av personuppgifter för analys, uppföljning och utvärdering av det grundläggande omställnings- och kompetensstödet

Kammarkollegiet administrerar en databas över alla individer som har fått grundläggande omställnings- och kompetensstöd, inklusive de som har fått stöd från registrerade omställningsorganisationer. Informationen hämtas in till databasen från registrerade omställningsorganisationer med stöd av 25 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd och från den offentliga omställningsorganisationen inom myndigheten.

De uppgifter som för närvarande behandlas i databasen är bl.a. individens personnummer, tidigare anställningsform och omställningsorsak, vilken form av omställningsstöd som har sökts, om individen har fått förstärkt stöd, avslutsorsak och i vissa fall sista anställningsdag. Känsliga personuppgifter behandlas endast i liten

²³¹ Se 7 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

omfattning och det rör sig bara om mer generella uppgifter om hälsa, t.ex. att individen har fått förstärkt stöd.

Som tidigare har beskrivits har Kammarkollegiet fått i uppdrag av regeringen att samla in uppgifter som behövs för att analysera, följa upp och utvärdera innehållet i det grundläggande omställnings- och kompetensstödet, såväl avseende stöd från den offentliga omställningsorganisationen som från registrerade omställningsorganisationer.²³² Av beslutet framgår att insamlingen ska avse enskilda personer som ansöker om och får grundläggande omställnings- och kompetensstöd (rådgivning, vägledning och förstärkt stöd). Uppdraget ska genomföras i samråd med IFAU när det gäller uppgifter som behövs för analys, uppföljning och utvärdering av det grundläggande omställnings- och kompetensstödet. Av beslutet framgår också att Kammarkollegiet ska redovisa en analys och uppföljning av de stöd som ges. Uppdraget ska redovisas i samband med årsredovisningarna för 2025, 2026 och 2027.

Behandling av personuppgifter för att tillhandahålla information till andra m.m.

Kammarkollegiet behandlar personuppgifter för att tillgodose leverantörernas behov av information om de sökande som har beviljats stöd. I normalfallet lämnas inte några ytterligare personuppgifter till leverantörerna än de som förekommer i beslutet om stöd. Det kan dock uppstå behov av att utbyta uppgifter om t.ex. hälsa mellan Kammarkollegiet och en upphandlad leverantör under tiden som en beviljad stödperiod pågår. Det kan exempelvis handla om att den enskilde på grund av sjukdom inte kan fortsätta det påbörjade stödet eller är i behov av annat stöd. Som framgår av avsnitt 4.9.1 kan Kammarkollegiet i dagsläget inte dela vissa uppgifter om enskilda med en leverantör, eftersom uppgifterna omfattas av sekretess. I avsnitt 4.9.2 föreslår utredningen att det ska införas en sekretessbrytande bestämmelse i OSL som gör det möjligt för Kammarkollegiet att lämna ytterligare uppgifter till leverantörerna.

Med stöd av bestämmelser om uppgiftsskyldighet i lagen och förordningen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd är vidare registrerade omställningsorganisationer, Försäkringskas-

²³² A2024/00842.

san, Försvarsmakten och CSN skyldiga att lämna uppgifter till Kammarkollegiet som behövs för myndighetens verksamhet enligt lagen.²³³ Vidare ska Skatteverket enligt 8 k § förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet lämna ut vissa uppgifter som behövs för Kammarkollegiets handläggning enligt lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

Det förekommer även att enskilda kontaktar Kammarkollegiet via e-post eller ett kontaktformulär och efterfrågar information om vilken typ av stöd de kan erbjudas. Kammarkollegiet kan då behöva behandla känsliga personuppgifter som en följd av att enskilda personer skickar in sådana uppgifter.

6.7.3 Det finns ingen särskild registerförfattning för den del av Kammarkollegiets verksamhet som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet

I propositionen *Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden* bedömde regeringen att dataskyddsförordningen och dataskyddslagen utgjorde tillräcklig reglering för den personuppgiftsbehandling som kunde komma att ske hos Kammarkollegiet inom det grundläggande omställnings- och kompetensstödet.²³⁴ Det finns därför ingen särskild registerlag eller annan kompletterande dataskyddsreglering för Kammarkollegiets verksamhet i denna del. Kammarkollegiet tillämpar således den generella dataskyddsregleringen i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen med tillhörande förordning när myndigheten behandlar personuppgifter inom verksamheten.

Kammarkollegiet har framfört till utredningen att myndigheten har bedrivit verksamheten inom det grundläggande omställnings- och kompetensstödet utifrån förutsättningen att nuvarande generella dataskyddsreglering är tillräcklig. Enligt myndigheten är det positivt att det nu görs en översyn av om det behövs en kompletterande dataskyddsreglering för myndighetens verksamhet inom det aktuella området. Fördelen med en särskild reglering är enligt Kammarkollegiet att det skulle bli tydligare hur myndigheten får

²³³ 25 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd och 9–11 §§ förordningen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

²³⁴ Prop. 2021/22:176 s. 362–370.

behandla personuppgifter, i synnerhet känsliga personuppgifter. Eftersom känsliga personuppgifter endast får behandlas undantagsvis med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen skulle en särskild reglering kunna bidra till ökad tydlighet och förutsägbarhet i fråga om det rättsliga stödet att behandla känsliga personuppgifter. Nackdelen med en särskild reglering är enligt myndigheten att en sådan reglering skulle kunna riskera att hindra verksamheten från att utvecklas och anpassas till bl.a. ändrade förutsättningar.

6.7.4 Behov av kompletterande dataskyddsreglering för Kammarkollegiets verksamhet som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet

Utredningens bedömning: Kammarkollegiets behov av att behandla känsliga personuppgifter i sin verksamhet som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet kan inte fullt ut tillgodoses med nuvarande reglering.

Skälen för utredningens bedömning

Rättslig grund för Kammarkollegiets personuppgiftsbehandling

Av beskrivningen om Kammarkollegiets personuppgiftsbehandling (se avsnitt 6.7.2) framgår att myndigheten behöver behandla många uppgifter om enskilda i verksamheten som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet. Det handlar både om uppgifter som inte är integritetskänsliga och om uppgifter som är av integritetskänslig karaktär. Utredningen konstaterar att Kammarkollegiet utför sådan personuppgiftsbehandling som omfattas av dataskyddsförordningen. Eftersom Kammarkollegiet bestämmer ändamål och medel för den personuppgiftsbehandling som myndigheten utför enligt lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd, är myndigheten i dessa fall enligt artikel 4.7 dataskyddsförordningen personuppgiftsansvarig för den personuppgiftsbehandling som utförs.

I den aktuella verksamheten kan det vara nödvändigt för Kammarkollegiet att behandla personuppgifter för att fullgöra en rättslig förpliktelse som myndigheten har enligt lagen och förordningen

om grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Det kan också vara nödvändigt för myndigheten att behandla personuppgifter för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Behandlingen av personuppgifter är således rättsligt grundad i artikel 6.1 c och e i dataskyddsförordningen.²³⁵ Personuppgifterna får således behandlas enligt de kompletterande bestämmelserna i 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen. Intresset av att erbjuda enskilda offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd och yttranden för omställningsstudiestöd för att de ska kunna stärka sin ställning på den svenska arbetsmarknaden får enligt utredningen anses överväga det eventuella integritetsintrång som Kammarkollegiets personuppgiftsbehandling skulle kunna innebära för en enskild person.²³⁶ Bedömningen är därför att den behandling av personuppgifter som behöver utföras hos Kammarkollegiet i verksamheten är proportionerlig i förhållande till målet med stödet. Kravet på att den nationella rätten ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionerlig i förhållande till det legitima mål som eftersträvas i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen får därmed anses vara uppfyllt.

I verksamheten kan det också vara nödvändigt för Kammarkollegiet att behandla personuppgifter i arbetet med analys, uppföljning och utvärdering av det grundläggande omställnings- och kompetensstödet.

Utredningen konstaterar inledningsvis att Lagrådet har uttryckt att planering, uppföljning och utvärdering av en verksamhet är en integrerad del av själva verksamheten och inte någon fristående aktivitet som behöver regleras särskilt.²³⁷ Av förarbetena till dataskyddslagen framgår också att behandling av personuppgifter som utförs som ett led i sådana administrativa åtgärder, t.ex. olika former av uppföljning och utvärdering av den egna verksamheten, som är nödvändiga för myndighetens förvaltning och funktion är rättsligt grundad i dataskyddsförordningens mening. Det krävs alltså inte att de administrativa åtgärderna är fastställda i enlighet med svensk rätt.²³⁸ Utredningen bedömer därför att den personuppgiftsbehandling som den offentliga omställningsorganisationen

²³⁵ Jfr prop. 2021/22:176 s. 367.

²³⁶ Jfr prop. 2021/22:176 s. 368.

²³⁷ Prop. 2004/05:164, *Tullverkets brottsbekämpning – Effektivare uppgiftsbehandling*, s. 179 och prop. 2014/15:63, *Åklagardatalag*, s. 63.

²³⁸ Prop. 2017/18:105 s. 60 och 61.

inom Kammarkollegiet utför för att följa upp leverantörer och utvärdera den egna verksamheten och som är nödvändig för att myndigheten ska kunna utföra sina författningsreglerade uppgifter är rättsligt grundad i artikel 6.1 e dataskyddsförordningen. Personuppgifterna får därmed behandlas med stöd av den kompletterande bestämmelsen i 2 kap. 2 § dataskyddslagen.

Som tidigare har beskrivits har Kammarkollegiet enligt ett regeringsbeslut i uppdrag att samla in de uppgifter som behövs för att analysera, följa upp och utvärdera innehållet i det grundläggande omställnings- och kompetensstödet, såväl avseende stöd från den offentliga omställningsorganisationen som från registrerade omställningsorganisationer.²³⁹ Av 25 § 2 lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd framgår också att registrerade omställningsorganisationer är skyldiga att till Kammarkollegiet lämna de uppgifter som behövs för myndighetens analys-, uppföljnings- och utvärderingsarbete. En uppgift av allmänt intresse kan följa av ett regeringsbeslut och således utgöra rättslig grund för behandling av personuppgifter enligt artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen (se avsnitt 6.4.1). Utredningen konstaterar att det av regeringsbeslutet framgår att Kammarkollegiet ska redovisa en analys och uppföljning av de stöd som ges. De personuppgifter som behandlas för insamling, analys och uppföljning rör endast i mindre utsträckning känsliga personuppgifter. I dessa fall handlar det också om mer generella och inte detaljerade uppgifter. Sammantaget bedömer utredningen att den rättsliga grunden för myndighetens personuppgiftsbehandling som följer av regeringsuppdraget är tillräckligt tydlig, precis och förutsebar för de enskilda personer som berörs.²⁴⁰

Utredningen bedömer således att Kammarkollegiets behandling av uppgifter som behövs för att analysera, följa upp och utvärdera innehållet i det grundläggande omställnings- och kompetensstödet, inklusive det stöd som har utförts av registrerade omställningsorganisationer, är en uppgift av allmänt intresse enligt artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen.²⁴¹ Med stöd av 2 kap. 2 § dataskyddslagen får Kammarkollegiet behandla personuppgifter för att utföra sina uppgifter i denna del, t.ex. att administrera en databas över alla individer som har fått det aktuella stödet. Endast sådan behandling som

²³⁹ A2024/00842.

²⁴⁰ Jfr skäl 41 till dataskyddsförordningen.

²⁴¹ Jfr prop. 2017/18:105 s. 189 och 190.

är nödvändig för att utföra uppgiften får utföras. Utredningen noterar dock att regeringsuppdraget ska redovisas till Regeringskansliet 2025, 2026 och 2027. För tiden därefter bedömer utredningen att det för närvarande saknas motsvarande rättslig grund för den aktuella personuppgiftsbehandlingen.

Utredningen bedömer att den påverkan som personuppgiftsbehandlingen har på den personliga integriteten är befogad och proportionell. Bedömningen är därför att den behandling av personuppgifter som behöver utföras för myndighetens analys-, uppföljnings- och utvärderingsarbete är proportionerlig i förhållande till målet med det grundläggande omställnings- och kompetensstödet. Kravet på att den nationella rätten ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionerlig i förhållande till det legitima mål som eftersträvas i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen får därmed anses vara uppfyllt.²⁴²

Eftersom Kammarkollegiet är en myndighet och det får anses finnas en betydande ojämlikhet mellan myndigheten som personuppgiftsansvarig och den registrerade, bedömer utredningen att samtycke enligt artikel 6.1 a dataskyddsförordningen inte bör användas som rättslig grund för Kammarkollegiets personuppgiftsbehandling.²⁴³ Av tidigare beskrivning framgår också att det finns andra lämpliga och tillräckliga rättsliga grunder för myndighetens behandling av personuppgifter.

Den generella regleringen av behandling av känsliga personuppgifter

Enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen är det förbjudet att behandla personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och behandling av genetiska uppgifter, biometrisk uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning.

Förbudet ska enligt artikel 9.2 i förordningen inte tillämpas i vissa fall, t.ex. om den registrerade har lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandlingen för ett eller flera specifika ändamål

²⁴² Jfr prop. 2021/22:176 s. 368.

²⁴³ Jfr skäl 43 till dataskyddsförordningen.

(artikel 9.2 a). Något generellt förbud mot att använda samtycke som grund för behandling av känsliga personuppgifter har inte införts i svensk rätt.²⁴⁴ Ett annat undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter följer av artikel 9.2 g av vilken framgår att förbudet inte gäller om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträlvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande intressen.

Det finns ingen definition av begreppet ”viktigt allmänt intresse” i dataskyddsförordningen. I förarbetena till dataskyddslagen konstaterar regeringen att det är svårt att definiera vad som skiljer ett allmänt intresse från ett viktigt allmänt intresse. Man bedömer dock att det är ett viktigt allmänt intresse att svenska myndigheter, även utanför området för myndighetsutövning, på ett korrekt, rättssäkert och effektivt sätt kan bedriva verksamhet som tydligt faller inom ramen för deras befogenheter.²⁴⁵ Det gäller även i den faktiska verksamheten.²⁴⁶ Att behandlingen ska ske på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträlvade syftet, gör att det i regel är någon av de rättsliga grunderna en rättslig förpliktelse, en uppgift av allmänt intresse eller myndighetsutövning (artikel 6.1 c eller e) som är aktuell.

När det gäller kravet i artikel 9.2 g att grunden ska vara förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd ansåg regeringen att det kan ifrågasättas om det går utöver de krav som gäller vid all behandling av personuppgifter enligt artikel 6. Däremot bedömde regeringen att kraven på bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande intressen är något som tillkommer enligt artikel 9.2 g.²⁴⁷

Dataskyddslagen ger, med stöd av artikel 9.2 g dataskyddsförordningen, myndigheter möjlighet att behandla känsliga personuppgifter om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag eller om behandlingen är nödvändig för

²⁴⁴ Prop. 2017/18:105 s. 76.

²⁴⁵ Prop. 2017/18:105 s. 83.

²⁴⁶ Prop. 2017/18:105 s. 85.

²⁴⁷ Prop. 2017/18:105 s. 84.

handläggningen av ett ärende (3 kap. 3 § första stycket 1 och 2). Det finns möjligheter att behandla känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 g även i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet (3 kap. 3 § första stycket 3). Vid behandling som sker enbart med stöd av 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen är det förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter (3 kap. 3 § andra stycket).

Av förarbetena framgår att 3 kap. 3 § dataskyddslagen är avsedd att gälla för offentlig verksamhet där sektorsspecifik reglering avseende känsliga personuppgifter saknas.²⁴⁸ Bestämmelsen ersätter inte vare sig artikel 6 eller artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. Kravet i 3 kap. 3 § första stycket 3 dataskyddslagen att behandlingen inte får ske om den innebär ett otillbörligt intrång i de registrerades integritet infördes för att motverka att känsliga personuppgifter behandlas slentrianmässigt i den löpande verksamheten utan att annat författningsstöd finns. Den bestämmelsen är avsedd att användas restriktivt.²⁴⁹

Kammarkollegiet behöver behandla känsliga personuppgifter för att fullgöra sina uppgifter inom verksamheten som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet

Den offentliga omställningsorganisationen inom Kammarkollegiet behöver behandla känsliga personuppgifter, främst om hälsa, i handläggningen av ärenden. Det kan handla om uppgifter om sjukdom och om sjukskrivningsförmåner. Framför allt i ärenden om rådgivning med förstärkt stöd eller för att bedöma skälen för en uppsägning kan det förekomma detaljerade uppgifter om en enskilds hälsa, exempelvis i form av läkarutlåtanden och andra intyg om hälsa. Enligt Kammarkollegiet kan det inte uteslutas att även andra kategorier av känsliga personuppgifter kan behöva behandlas i ärendehandläggningen. Det kan handla om uppgifter om medlemskap i fackförening, sexuell läggning och etniskt ursprung. Sådana uppgifter efterfrågas inte av myndigheten men kan komma att avslöjas av andra uppgifter i ett ärende. Uppgift om en persons etniska

²⁴⁸ Prop. 2017/18:105 s. 91.

²⁴⁹ Prop. 2017/18:105 s. 88 och 89.

ursprung kan exempelvis komma att avslöjas i ett rådgivnings-
ärende där språkkunskaper diskuteras och i ärenden där det finns
behov av tolk.

Vidare behöver Kammarkollegiet behandla känsliga personupp-
gifter om hälsa i den faktiska verksamheten inom ramen för myn-
dighetens analys-, uppföljnings-, och utvärderingsarbete. Sådan
personuppgiftsbehandling förekommer såväl inom ramen för den
offentliga omställningsorganisationens leverantörs- och verksam-
hetsuppföljning som för att samla in de uppgifter som behövs för
att analysera, följa upp och utvärdera innehållet i det grundläggande
omställnings- och kompetensstödet och för att administrera data-
basen över individer som har fått stöd. I dessa fall rör det sig om
mer generella uppgifter om hälsa som behöver behandlas, t.ex.
uppgift om att en individ har fått förstärkt stöd eller att stödet har
fått avbrytas på grund av sjukdom. Känsliga personuppgifter kan
också behöva behandlas inom den faktiska verksamheten som en
följd av att enskilda personer skickar in sådana uppgifter, t.ex. via
e-post och kontaktformulär.

*Kammarkollegiets behov av att behandla känsliga personuppgifter
kan inte fullt ut tillgodoses med dataskyddsförordningen
och dataskyddslagen*

Kammarkollegiet behöver behandla känsliga personuppgifter i både
ärendehandläggning och faktisk verksamhet. Utredningen bedömer
att det är ett viktigt allmänt intresse att Kammarkollegiet kan ut-
föra de uppgifter som myndigheten har fått av riksdag och regering
på ett korrekt, rättssäkert och effektivt sätt, även om myndigheten
behöver behandla vissa känsliga personuppgifter. Med stöd av den
generella regleringen i dataskyddslagen ges Kammarkollegiet till-
räckliga förutsättningar att behandla känsliga personuppgifter när
så krävs enligt lag eller är nödvändigt för handläggningen av ett
ärende (3 kap. 3 § första stycket 1 och 2 dataskyddslagen).

Som framgår ovan ger dock bestämmelsen i 3 kap. 3 § första
stycket 3 samma lag begränsade möjligheter att använda känsliga
personuppgifter i faktisk verksamhet. Kammarkollegiet behöver
behandla känsliga personuppgifter i den faktiska verksamheten i
större omfattning än vad som är möjligt enligt 3 kap. 3 § första
stycket dataskyddslagen. Därtill behöver Kammarkollegiet i vissa

situationer söka i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter (se avsnitt 6.7.6). Detta är inte möjligt vid behandling som sker enbart med stöd av 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen (se 3 kap. 3 § andra stycket samma lag). Av samma skäl som angetts ovan i fråga om rättslig grund bedömer utredningen vidare att förutsättningarna för att behandla känsliga personuppgifter med stöd av samtycke enligt artikel 9.2 a i dataskyddsförordningen inte är uppfyllda. Myndighetens behov av att behandla känsliga personuppgifter kan således inte fullt ut tillgodoses med stöd av dataskyddslagen.

6.7.5 Behandling av känsliga personuppgifter

Utredningens förslag: I lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd ska det införas en bestämmelse om att Kammarkollegiet får behandla personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) med stöd av artikel 9.2 g i förordningen i myndighetens verksamhet som avser grundläggande omställnings- och kompetensstöd

1. om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag,

2. om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende,

3. om behandlingen är nödvändig för myndighetens analys-, uppföljnings- och utvärderingsarbete, eller

4. i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

Skälen för utredningens förslag

Det behövs en särskild reglering för Kammarkollegiets behandling av känsliga personuppgifter i verksamheten som avser grundläggande omställnings- och kompetensstöd

Bestämmelserna i dataskyddslagen gäller om inte annan lag eller förordning innehåller någon bestämmelse som avviker (1 kap. 6 § dataskyddslagen). För att tillgodose Kammarkollegiets behov av att

behandla känsliga personuppgifter i verksamheten som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet behöver det alltså finnas en särskild reglering avseende myndighetens personuppgiftsbehandling med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. Utredningen konstaterar att det enligt artikel 6.2 och 6.3 i förordningen är tillåtet att ha bestämmelser om när myndigheter får behandla personuppgifter i nationell rätt för att reglera behandling som grundar sig på en uppgift av allmänt intresse enligt artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen.

Det räcker inte med att en behandling av känsliga personuppgifter är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse för att undantaget i artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen ska kunna användas. Av artikel 9.2 g framgår att behandlingen även ska ske på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, som ska stå i proportion till det eftersträvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd samt innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

Kravet på att grunden för behandlingen ska vara fastställd i enlighet med unionsrätten eller den nationella rätten innebär, i likhet med vad som gäller enligt artikel 6.3 dataskyddsförordningen, att uppgiften av viktigt allmänt intresse ska ha stöd i rättsordningen.²⁵⁰ För Kammarkollegiet är kravet på rättslig grund uppfyllt i fråga om personuppgiftsbehandlingar som sker enligt lagen och förordningen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd respektive regeringens beslut om uppdrag till Kammarkollegiet att samla in uppgifter och redovisa en analys och uppföljning av det grundläggande omställnings- och kompetensstödet (se avsnitt 6.7.1). Kravet på att den rättsliga grunden ska vara förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd bedöms inte tillföra något utöver de krav som gäller enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen. Däremot tillkommer kravet på att gällande rätt ska innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande intressen och rättigheter.

För att det ska vara tillåtet att behandla känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 g i dataskyddsförordning krävs vidare att behandlingen är nödvändig. Utredningen konstaterar att kravet på nödvändighet i artikel 9 innebär detsamma som kravet på nödvändighet i

²⁵⁰ Prop. 2017/18:105 s. 49–52 och 84.

artikel 6.²⁵¹ Detta innebär bl.a. att bara sådana uppgifter som behövs får behandlas. Begreppet nödvändig innebär i detta sammanhang inte ett krav på att behandlingsåtgärden ska vara oundgänglig.²⁵²

Reglering avseende behandling av känsliga personuppgifter i annan lagstiftning

En bestämmelse om behandling av känsliga personuppgifter kan utformas på olika sätt. Den generella bestämmelsen i 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen ger myndigheter och vissa andra organ möjlighet att behandla känsliga personuppgifter i vissa fall med stöd av artikel 9.2 g dataskyddsförordningen. Många myndigheter har omfattande behov av att behandla känsliga personuppgifter för att kunna bedriva sin verksamhet. I många fall omfattas myndigheterna av reglering om behandling av känsliga personuppgifter i sektorsspecifika författningar som har företrädare framför dataskyddslagen (1 kap. 6 § dataskyddslagen). Som beskrivs i avsnitt 6.6.6 innehåller de flesta nyare regleringar och förslag om ny dataskyddsreglering generella möjligheter för myndigheter att behandla känsliga personuppgifter när det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.²⁵³ Utredningen föreslår i avsnitt 6.6.6 att Arbetsförmedlingen ska få behandla känsliga personuppgifter om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

Även enskilda aktörer som inte är myndigheter kan behöva behandla känsliga personuppgifter för att bedriva sin verksamhet. Så är exempelvis fallet för enskilda utbildningsanordnare inom universitets- och högskolesektorn samt enskilda huvudmän inom skolväsendet. Enskilda utbildningsanordnare får enligt 13 § första stycket lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g dataskyddsförordningen om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Motsvarande möjlighet till behandling av känsliga per-

²⁵¹ Prop. 2017/18:105 s. 75 och 76.

²⁵² Jfr prop. 2017/18:105 s. 194.

²⁵³ Se t.ex. 1 kap. 9 § lagen (2023:457) om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten, 8 § lagen (2024:926) om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för socialförsäkringen och SOU 2023:100 s. 679.

sonuppgifter gäller för enskilda huvudmän inom skolväsendet enligt 26 a kap. 4 § skollagen (2010:800). Nämnade bestämmelser kompletterar dataskyddsförordningen.²⁵⁴ Bestämmelserna motsvarar den reglering som gäller för statliga universitet och högskolor respektive offentliga huvudmän inom skolväsendet enligt dataskyddslagens reglering om myndigheters behandling av känsliga personuppgifter för ett viktigt allmänt intresse (3 kap. 3 § första stycket 2 och 3).

Kammarkollegiet bör få behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g dataskyddsförordningen

En ny reglering avseende Kammarkollegiets behandling av känsliga personuppgifter i myndighetens verksamhet som avser grundläggande omställnings- och kompetensstöd bör enligt utredningen fullt ut ersätta 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen. En reglering med den utformningen blir tydlig både för den registrerade, Kammarkollegiet och övriga.

Kammarkollegiet behöver endast i mindre utsträckning behandla känsliga personuppgifter, främst om hälsa, i handläggningen av ärenden om rådgivning, vägledning, förstärkt stöd och yttranden för omställningsstudiestöd. Ofta handlar det inte om detaljerade uppgifter. Mer detaljerade uppgifter om hälsa, exempelvis i läkarutlåtanden, kan dock behöva behandlas i vissa fall. När det gäller behandling av känsliga personuppgifter inom ramen för myndighetens arbete med analys, uppföljning och utvärdering av det grundläggande omställnings- och kompetensstödet rör det sig om mer generella uppgifter om hälsa, exempelvis att en individ har fått förstärkt stöd eller att stödet har fått avbrytas på grund av sjukdom. Även om behovet av att behandla känsliga personuppgifter främst rör uppgifter om hälsa, kan det inte uteslutas att även andra kategorier av känsliga personuppgifter kan behöva behandlas, t.ex. uppgifter om etniskt ursprung. Kammarkollegiet kan inte heller styra över vilka känsliga personuppgifter som kommer in till myndigheten i ett ärende. Dataskyddsförordningens krav gäller oavsett hur den nationella regleringen utformas, vilket motverkar att känsliga personuppgifter används när det inte är motiverat.

²⁵⁴ 11 § lagen om tillstånd att utfärda vissa examina, 26 a kap. 2 § skollagen.

Utredningen anser mot denna bakgrund att en bestämmelse om Kammarkollegiets behandling av känsliga personuppgifter inte bör innehålla någon begränsning avseende vilka kategorier av känsliga uppgifter som får behandlas.

Av regleringen bör det således framgå att Kammarkollegiet får behandla känsliga personuppgifter om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende. Enligt utredningen bör det inte finnas en avgränsning till ärenden om rådgivning, vägledning, förstärkt stöd och yttranden för omställningsstudiestöd, eftersom det riskerar att begränsa myndighetens förutsättningar att utföra sina uppgifter. En avgränsning till handläggningen av ett ärende motsvarar också den befintliga regleringen i 3 kap. 3 § första stycket 2 dataskyddslagen. Utredningen bedömer att en reglering för Kammarkollegiet som utformas på motsvarande sätt är tillräckligt precis. Att i denna del ha samma utformning som i dataskyddslagen bidrar också till att regleringen som helhet blir tydlig.

Av regleringen bör det även framgå att Kammarkollegiet får behandla känsliga personuppgifter om behandlingen är nödvändig för myndighetens analys-, uppföljnings- och utvärderingsarbete. Begreppet nödvändig innebär i detta sammanhang att bara sådana uppgifter som behövs får behandlas. Det behöver alltså inte vara omöjligt för Kammarkollegiet att utföra sina uppgifter om inte känsliga personuppgifter behandlas.²⁵⁵ Behandlingen måste dock alltid uppfylla kraven enligt dataskyddsförordningen, vilket bl.a. omfattar principerna om uppgiftsminimering och lagringsminimering (artikel 5.1 c och e).

I likhet med vad som gäller för alla myndigheter kan Kammarkollegiet också behöva behandla känsliga personuppgifter för att uppfylla sina skyldigheter enligt offentlighetsprincipen. Det handlar om hantering av allmänna handlingar enligt bestämmelser i framför allt tryckfrihetsförordningen och OSL. Kammarkollegiet kan också behöva behandla känsliga personuppgifter i andra fall än när det krävs enligt lag, är nödvändigt för handläggningen av ett ärende eller för myndighetens analys-, uppföljnings- och utvärderingsarbete, t.ex. för att tillhandahålla service eller rådgivning åt enskilda. Med stöd av den generella regleringen i 3 kap. 3 § första stycket 1 och 3 dataskyddslagen har Kammarkollegiet i dagsläget förutsättningar att behandla känsliga personuppgifter i dessa fall.

²⁵⁵ Jfr prop. 2017/18:105 s. 194.

Utredningen anser att Kammarkollegiet även i fortsättningen bör ha möjlighet att behandla känsliga personuppgifter i sådana fall.

Utredningen föreslår sammantaget att Kammarkollegiet enligt en särskild bestämmelse ska få behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen i myndighetens verksamhet som avser grundläggande omställnings- och kompetensstöd, om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag, om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende, om behandlingen är nödvändig för myndighetens analys-, uppföljnings- och utvärderingsarbete, eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. En sådan bestämmelse kommer enligt 1 kap. 6 § dataskyddslagen att gälla i stället för 3 kap. 3 § första stycket samma lag.

*Kammarkollegiets behandling av känsliga personuppgifter
utgör inte ett betydande intrång i den personliga integriteten*

I 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen anges att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Av 2 kap. 20 § regeringsformen följer att sådana åtgärder endast får vidtas om det finns stöd i lag.

Det är bara vissa kvalificerade intrång i den personliga integriteten som omfattas av detta grundlagsskydd. Enligt förarbetena bör flera omständigheter vägas in vid bedömningen av om det är fråga om ett sådant intrång. Stor vikt ska läggas vid uppgifternas karaktär. Ju känsligare uppgifterna är, desto mer ingripande måste hanteringen normalt sett anses vara. Vid bedömningen av intrångets karaktär är det också naturligt att stor vikt läggs vid ändamålet med behandlingen. En hantering som syftar till att utreda brott kan normalt anses vara mer känslig än t.ex. en hantering som uteslutande sker för att ge en myndighet underlag för förbättringar av kvaliteten i handläggningen. Därutöver kan mängden uppgifter vara en betydelsefull faktor.²⁵⁶ Vid bedömningen av om en åtgärd innebär kartläggning ska åtgärdens effekter snarare än det huvudsakliga

²⁵⁶ Prop. 2009/10:80 s. 183, 184 och 250.

syftet med åtgärden beaktas. Vad som avses med kartläggning får bedömas med utgångspunkt från vad som enligt normalt språkbruk läggs i begreppet.²⁵⁷

Utredningen konstaterar att Kammarkollegiet behöver behandla olika kategorier av personuppgifter för att utföra sina uppgifter inom det grundläggande omställnings- och kompetensstödet. Personuppgifter behöver bl.a. behandlas för att handlägga ärenden om stöd till enskilda och i den faktiska verksamheten i arbetet med analys, uppföljning och utvärdering. Uppgifterna kommer i huvudsak att röra enskilda personer som har ansökt om grundläggande omställnings- eller kompetensstöd genom den offentliga omställningsorganisationen eller andra registrerade omställningsorganisationer. Det kommer också att handla om ärenden om yttrande till CSN gällande omställningsstudiestöd. Behandlingen av personuppgifter rör sannolikt inte en stor andel av hela landets befolkning utan snarare en mer begränsad krets personer. Uppgifternas karaktär varierar beroende på vilket ärende det gäller. I vissa fall handlar det om integritetskänsliga uppgifter om exempelvis hälsa. Behandling av känsliga uppgifter om hälsa förekommer dock endast i liten utsträckning både när det gäller ärendehandläggning och faktisk verksamhet. I många fall rör det sig också om mer generella och odetaljerade uppgifter. Trots detta bedömer utredningen att det inte kan uteslutas att behandlingen av känsliga personuppgifter i ett enskilt ärende hos Kammarkollegiet skulle kunna anses utgöra kartläggning av den enskildes personliga förhållanden i den mening som avses i regeringsformens bestämmelse, även om avsikten med åtgärden är en annan.

Behandlingen av känsliga personuppgifter kommer dock att vara nödvändig för att Kammarkollegiet ska kunna fatta beslut om stöd. Behandlingen av uppgifterna kommer också vara nödvändig för analys, uppföljning och utvärdering av det grundläggande omställnings- och kompetensstödet. Kammarkollegiet ska enligt utredningens förslag endast få behandla känsliga personuppgifter för analys, uppföljning och utvärdering om behandlingen är nödvändig. Att myndigheten har ändamålsenliga förutsättningar att utföra sina uppgifter är till nytta för den sökande och för samhället i stort. Som en följd av utredningens förslag i avsnitt 4.9.2 kommer Kammarkollegiet endast få dela känsliga personuppgifter med en leve-

²⁵⁷ Prop. 2009/10:80 s. 180.

rantör, om det är nödvändigt för att leverantören ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Bestämmelsen är således begränsad till uppgifter som leverantören behöver för uppdragets fullgörande. Utredningen konstaterar att känsliga personuppgifter redan i dagsläget kan omfattas av ett uppgiftslämnande mellan Kammarkollegiet och andra myndigheter. Exempelvis är Försäkringskassan skyldig att lämna uppgifter till Kammarkollegiet om det har identifierats ett behov av uppgifterna hos Kammarkollegiet. Sådana personuppgifter som inte omfattas av en uppgiftsskyldighet får inte lämnas från en annan myndighet till Kammarkollegiet utan att det har gjorts en sekretessprövning.

Utifrån dessa omständigheter bedömer utredningen att behandlingen av känsliga personuppgifter hos Kammarkollegiet inte kommer att utgöra ett betydande intrång i den personliga integriteten. Bestämmelsen i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen medför därför inte att en kompletterande reglering av Kammarkollegiets behandling av känsliga personuppgifter inom myndighetens verksamhet som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet måste införas i lag.

Kammarkollegiets behandling av känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 g dataskyddsförordningen bör regleras i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd

Även om Kammarkollegiets behandling av känsliga personuppgifter inom det grundläggande omställnings- och kompetensstödet inte utgör ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten att det krävs lagreglering enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen, kan det finnas omständigheter som talar för att regleringen ändå bör föras in i lag.

Enligt utredningen är det lämpligt att kompletterande dataskyddsreglering för en viss verksamhet förs in i en författning som i huvudsak reglerar verksamheten. Förutsättningarna för Kammarkollegiets verksamhet som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet regleras i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Den lagen innehåller merparten av den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen. Det bör också beaktas att kompletterande regleringar av myndigheters personuppgiftsbehandling generellt finns i lag. Mot denna bakgrund bör

den kompletterande regleringen om Kammarkollegiets behandling av känsliga personuppgifter föras in i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

*En utvidgning av Kammarkollegiets möjligheter
att behandla känsliga personuppgifter är proportionerlig*

Förslaget om en särskild bestämmelse om behandling av känsliga personuppgifter i den aktuella verksamheten ger Kammarkollegiet utökade möjligheter att behandla känsliga personuppgifter jämfört med vad som gäller i dagsläget. Kammarkollegiet kommer i större omfattning kunna behandla känsliga personuppgifter i den faktiska verksamheten för myndighetens analys-, uppföljnings- och utvärderingsarbete. En utökad möjlighet till behandling innebär en större risk för otillåten behandling, spridning av uppgifter och i vissa fall integritetsintrång genom kartläggning av enskildas personliga förhållanden.

Regleringen avseende känsliga personuppgifter i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd är dock endast en komplettering till dataskyddsförordningen. Enligt förordningen får den personuppgiftsansvarige bara behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g om det är nödvändigt med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. Kammarkollegiets behandling av sådana uppgifter förutsätter också, liksom all annan behandling, att övriga krav enligt dataskyddsförordningen och dataskyddslagen med tillhörande förordning, är uppfyllda. Även om möjligheterna att behandla känsliga personuppgifter utvidgas enligt förslaget i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd finns det alltså fortfarande samma krav på att känsliga personuppgifter behandlas restriktivt och myndigheten ska göra en bedömning av om kraven för behandlingen är uppfyllda.²⁵⁸ Därtill föreslår utredningen sökbegränsningar till skydd för den registrerades personliga integritet (se avsnitt 6.7.6). Sammantaget bedömer utredningen att den föreslagna bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter står i proportion till det intrång i de registrerades personliga integritet som behandlingen kan medföra. Se vidare i den samlade dataskydds- och integritetsanalysen, avsnitt 6.7.8.

²⁵⁸ SOU 2023:100 s. 693.

6.7.6 Sökbegränsningar

Utredningens förslag: I lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd ska det införas en bestämmelse om att Kammarkollegiet inte får utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Förbudet ska dock inte omfatta sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på personuppgifter om etniskt ursprung, medlemskap i fackförening eller hälsa om sökningen är nödvändig för att utföra en uppgift i myndighetens verksamhet som avser grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

Förbudet ska inte heller omfatta sökningar i en viss handling eller i ett visst ärende.

Skälen för utredningens förslag

Reglering i den generella dataskyddsregleringen av behandling i form av sökning

En sökning är en form av behandling av personuppgifter (artikel 4.2 i dataskyddsförordningen). Som tidigare har beskrivits är utgångspunkten i dataskyddsförordningen att det är förbjudet att behandla känsliga personuppgifter (artikel 9.1). Det finns vissa undantag från förbudet, bl.a. om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. Vissa ytterligare förutsättningar ska då vara uppfyllda, bl.a. att den nationella rätten ska innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen (artikel 9.2 g). Medlemsstaterna får behålla eller införa mer specifika bestämmelser för behandling med stöd av artikel 6.1 c och e (artikel 6.2), vilket är de grunder som i regel är aktuella för undantag enligt 9.2 g. Det gäller även känsliga personuppgifter (skäl 10).

När det gäller känsliga personuppgifter ger 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen vissa möjligheter för myndigheter att behandla känsliga personuppgifter. Enligt paragrafens andra stycke är det dock förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter om behandlingen enbart sker med stöd av första stycket. Detta innebär att sökbegränsningen inte gäller vid behandling som sker med stöd av någon av de

övriga bestämmelserna i dataskyddslagen, i enlighet med bestämmelser i en annan författning eller med direkt tillämpning av något av undantagen i artikel 9.2 i dataskyddsförordningen.²⁵⁹

*Det bör införas sökbegränsningar i lagen
om grundläggande omställnings- och kompetensstöd*

En sökning omfattar alla tekniska åtgärder som innebär att uppgifter används för att strukturera eller systematisera information i syfte att få fram ett visst urval.²⁶⁰ Ett sökförbud omfattar således inte bara sökningar i traditionell mening, utan även när information struktureras eller systematiseras i syfte att få fram ett urval baserat på känsliga personuppgifter med hjälp av mer avancerade tekniska lösningar, t.ex. artificiell intelligens. Sökförbud kan exempelvis omfatta sökningar som görs vid dataanalyser och urval för att få fram urvalsträffar.²⁶¹

Dataskyddslagens sökbegränsning kommer inte att vara tillämplig när Kammarkollegiet behandlar känsliga personuppgifter enligt den föreslagna bestämmelsen i avsnitt 6.7.5. För att den kompletterande regleringen ska uppfylla kraven när det gäller tillåtna undantag från förbudet att behandla känsliga personuppgifter behövs ytterligare reglering. Sökbegränsningar är en viktig del i att säkra ett tillräckligt skydd för den enskildes personliga integritet och får föras in i nationell rätt enligt artikel 6.2 och 6.3 i dataskyddsförordningen. Utredningen anser därför att sökbegränsningar bör föras in i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd i anslutning till bestämmelsen om Kammarkollegiets behandling av känsliga personuppgifter.

Sökbegränsningarna bör utgå från syftet med sökningen

I nyare lagstiftning har sökbegränsningar utformats på så sätt att de utgår från syftet med sökningen. Exempelvis är det enligt dataskyddslagen förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter (3 kap. 3 §

²⁵⁹ Prop. 2017/18:105 s. 195.

²⁶⁰ Jfr prop. 2017/18:105 s. 195.

²⁶¹ SOU 2023:100 s. 707.

andra stycket).²⁶² Även i andra förslag till ny lagstiftning som lämnats har motsvarande modell använts.²⁶³ En sådan utformning tillåter nödvändiga sökningar i annat syfte. Enligt utredningen är en sådan utformning av sökbegränsningen ändamålsenlig även för Kammarkollegiet. En bestämmelse som begränsar Kammarkollegiets möjligheter att göra sökningar med utgångspunkt i syftet med sökningen bör därför föras in i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

Kammarkollegiets möjligheter att söka i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter bör begränsas med vissa undantag

Kammarkollegiet har framfört till utredningen att myndigheten i vissa fall behöver göra sökningar i syfte att få fram ett urval baserade på känsliga personuppgifter. Det handlar om sökningar både i ärendehandläggningen och i den faktiska verksamheten, t.ex. för att följa upp leverantörers resultat. Utredningen anser att Kammarkollegiet bör få göra sådana sökningar om det är nödvändigt för att utföra en uppgift i myndighetens verksamhet som avser grundläggande omställnings- eller kompetensstöd.

Utredningen anser att en reglering som ger möjligheter till undantag från förbudet att behandla känsliga personuppgifter av integritetsskäl bör avgränsas till att endast avse de kategorier av känsliga uppgifter som kan vara nödvändiga att använda för att söka fram urval. Kammarkollegiet har framfört att myndigheten kan behöva söka i syfte att få fram ett urval baserat på personuppgifter som avslöjar uppgifter om etniskt ursprung, medlemskap i fackförening eller hälsa.

Uppgifter som avslöjar etniskt ursprung kan behöva behandlas exempelvis för att följa upp ärenden med tolk och för att kunna analysera, följa upp och utvärdera det grundläggande omställnings- och kompetensstödet.

²⁶² Se också exempelvis 2 kap. 3 § lagen (2020:421) om Rättsmedicinalverkets behandling av personuppgifter, 1 kap. 10 § lagen (2023:457) om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.

²⁶³ SOU 2023:100 s. 701, SOU 2024:95 s. 319.

Uppgifter som avslöjar medlemskap i fackförening kan behöva behandlas exempelvis för att analysera, följa upp och utvärdera det grundläggande omställnings- och kompetensstödet.

Uppgifter om hälsa kan behöva behandlas för att exempelvis söka fram antalet ärenden med förstärkt stöd, följa upp leverantörers resultat och för att analysera, följa upp och utvärdera det grundläggande omställnings- och kompetensstödet.

Det bör påpekas att ett undantag som ger möjlighet att behandla sådana personuppgifter när det är nödvändigt för en uppgift i den aktuella verksamheten inte påverkar Kammarkollegiets skyldigheter som personuppgiftsansvarig när det gäller övrig tillämplig dataskyddsreglering. Det innebär bl.a. att det krävs en rättslig grund för behandlingen och att principen om uppgiftsminimering måste följas.

Undantagen ska tillgodose den registrerades intresse av att begränsa behandlingen av känsliga personuppgifter samtidigt som Kammarkollegiet ges ändamålsenliga förutsättningar att utföra sina uppgifter. Utredningen anser att en reglering i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd som förbjuder sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter, med undantag för sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på personuppgifter om etniskt ursprung, medlemskap i fackförening eller om hälsa om sökningen är nödvändig för att utföra en uppgift i Kammarkollegiets verksamhet som avser grundläggande omställnings- eller kompetensstöd, tillgodoser dessa behov. Förslagets utformning innebär att det i övrigt är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett personurval grundat på känsliga personuppgifter. Det är alltså inte tillåtet att utföra sökningar som innebär en kartläggning av personer på grundval av uppgifter om t.ex. sexuell läggning. Sökningar som görs för andra ändamål, t.ex. i syfte att ta fram verksamhetsstatistik eller för registervård, dvs. då syftet med sökningen inte är att identifiera ett urval av individer, påverkas inte av sökförbudet.²⁶⁴ Vidare hindras inte sökningar där ett ord, t.ex. ett personnamn, samtidigt kan vara en känslig personuppgift.²⁶⁵

²⁶⁴ Se prop. 2017/18:105 s. 91 och prop. 2017/18:254, *Anpassning av utlänningsdatalagen till EU:s dataskyddsförordning*, s. 38.

²⁶⁵ Jfr prop. 2017/18:232, *Brottsdatalag*, s. 155, prop. 2022/23:34, *Utbetalningsmyndigheten*, s. 133.

*Sökförbudet bör inte gälla sökningar
i viss handling eller ett visst ärende*

Regeringen har tidigare i flera lagstiftningsärenden framhållit att en sökning bland en begränsad mängd uppgifter får anses innebära mindre integritetsrisker än en sökning i större uppgiftsmängder. Regeringen har vidare anfört att det framstår som ofarligt i integritetshänseende att någon använder sökfunktionen i ett ordbehandlingsprogram för att orientera sig i ett enskilt textdokument.²⁶⁶ Utredningen instämmer i regeringens bedömning vad gäller integritetsriskerna vid sådan behandling.

Kammarkollegiets anställda kan behöva söka efter känsliga personuppgifter i en viss handling eller ett visst ärende för att på ett effektivt sätt utföra sina arbetsuppgifter. Vid en avvägning mellan den begränsade integritetsrisk som en sådan sökning kan utgöra för den enskildes personliga integritet och de möjligheter undantaget kan ge för Kammarkollegiets anställda att bedriva sitt arbete på ett effektivt sätt anser utredningen att det är ett proportionerligt och lämpligt undantag från sökförbudet. Utredningen noterar att sådana undantag har gjorts i exempelvis 2 kap. 4 § lagen (2020:421) om Rättsmedicinalverkets behandling av personuppgifter och föreslagits i *Framtidens dataskydd – Vid Skatteverket, Tullverket och Kronofogden*.²⁶⁷ Mot denna bakgrund bör sökförbudet för Kammarkollegiet inte omfatta sökningar i en viss handling eller i ett visst ärende.

6.7.7 Förhållandet till annan reglering

Utredningens förslag: I lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd ska det införas en bestämmelse som upp- lyser om att bestämmelserna om Kammarkollegiets behandling av känsliga personuppgifter kompletterar dataskyddsförordningen.

Det ska även införas en bestämmelse om att dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen också gäller för behandling som omfattas av dataskyddsförordningen, om inte annat följer av bestämmelserna i lagen om grund-

²⁶⁶ Prop. 2014/15:148, *Domstolsdatalag*, s. 64 och prop. 2022/23:34 s. 134 och 135.

²⁶⁷ SOU 2023:100 s. 701.

läggande omställnings- och kompetensstöd eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

Skälen för utredningens förslag

Bestämmelserna om Kammarkollegiets behandling av känsliga personuppgifter ska komplettera dataskyddsförordningen

Dataskyddsförordningen är direkt tillämplig för Kammarkollegiet när myndigheten behandlar personuppgifter i verksamheten som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet. Förordningen ger visst utrymme för nationella bestämmelser som kompletterar den men förordningen har alltid företräde. En bestämmelse som upplyser om att föreslagna bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter och sökbegränsningar (se avsnitt 6.7.5 och 6.7.6) kompletterar dataskyddsförordningen tillför därmed ingen ny materiell reglering. Enligt utredningen är det viktigt att det tydligt framgår att bestämmelserna kompletterar dataskyddsförordningen. Utredningen anser därför att det bör finnas en bestämmelse som upplyser om detta i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

Förhållandet till dataskyddslagen

Dataskyddslagen kompletterar dataskyddsförordningen på en generell nivå. Lagen är subsidiär och gäller om inte annat följer av en annan lag eller förordning (1 kap. 6 §). Det är viktigt att det tydligt framgår att bestämmelser i dataskyddslagen kan vara tillämpliga vid behandling av personuppgifter i Kammarkollegiets verksamhet som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet. Det är vanligt förekommande med liknande regleringar i myndigheters registerförfattningar.²⁶⁸ Sådan reglering finns även i andra författningar där kompletterande dataskyddsreglering förts in, t.ex. i vapenlagen (1996:67). Av tydlighetsskäl och för att den kompletterande dataskyddsregleringen för Kammarkollegiet ska vara enhetlig i förhållande till annan reglering bör det införas en

²⁶⁸ Se t.ex. 1 kap. 3 § andra stycket lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.

bestämmelse i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd om att dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen gäller för personuppgiftsbehandling som omfattas av dataskyddförordningen, om inte något annat följer av bestämmelserna i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd eller av föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

6.7.8 Samlad dataskydds- och integritetsbedömning

Utredningens bedömning: Den personuppgiftsbehandling som möjliggörs genom föreslagna bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter utgör en proportionerlig inskränkning av det skydd för den personliga integriteten som finns i regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget är förenligt med kravet på proportionalitet i dataskyddsförordningen.

Skälen för utredningens bedömning

Skyddet för den personliga integriteten får begränsas

Regler till skydd mot intrång i den personliga integriteten finns i bl.a. regeringsformen, dataskyddsförordningen, Europakonventionen och i EU:s rättighetsstadga. Skyddet mot intrång i den personliga integriteten får under vissa förutsättningar begränsas (se beskrivningarna i avsnitt 4.3.3). För att det ska vara motiverat att införa de möjligheter för Kammarkollegiet till behandling av känsliga personuppgifter i verksamheten som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet som utredningen föreslår måste alltså behovet av behandlingen väga tyngre än den enskildes intresse av skydd för den personliga integriteten. För att en proportionalitetsbedömning ska kunna göras behöver riskerna för intrång i den personliga integriteten kartläggas. Genom att införa skyddsåtgärder som begränsar den tillåtna behandlingen kan behovet av behandling balanseras mot intresset av integritetsskydd.

Det intrång i den personliga integriteten som de föreslagna bestämmelserna om behandling av känsliga personuppgifter medför är proportionerligt

Förslaget om en särskild bestämmelse om behandling av känsliga personuppgifter i den aktuella verksamheten ger Kammarkollegiet utökade möjligheter att behandla känsliga personuppgifter jämfört med vad som gäller i dagsläget. Kammarkollegiet kommer i större omfattning kunna behandla känsliga personuppgifter i den faktiska verksamheten för myndighetens analys-, uppföljnings- och utvärderingsarbete. En utökad möjlighet till behandling innebär en större risk för otillåten behandling, spridning av uppgifter och i vissa fall integritetsintrång genom kartläggning av enskildas personliga förhållanden.

Den reglering som föreslås innebär att Kammarkollegiet kommer att kunna behandla känsliga personuppgifter för ett viktigt allmänt intresse enligt liknande förutsättningar som redan gäller. Det som tillkommer med utredningens förslag är utökade möjligheter till behandling i den faktiska verksamheten för myndighetens analys-, uppföljnings- och utvärderingsarbete. Kammarkollegiet föreslås dock endast få behandla känsliga personuppgifter för detta syfte om behandlingen är nödvändig för att utföra uppgiften. Att myndigheten har ändamålsenliga förutsättningar att analysera, följa upp och utvärdera det grundläggande omställnings- och kompetensstödet är till nytta för den sökande och för samhället i stort. Känsliga personuppgifter, framför allt om hälsa, behandlas endast i liten utsträckning och det rör sig oftast om mer generella och odetaljerade uppgifter. Utredningen har ovan bedömt att Kammarkollegiets behandling av känsliga personuppgifter inte utgör ett betydande intrång i den personliga integriteten enligt 2 kap. 6 § regeringsformen.

Ytterst är det Kammarkollegiets ansvar att se till att känsliga personuppgifter behandlas endast om förutsättningarna för detta är uppfyllda. Utredningen föreslår ett förbud mot sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Förbudet föreslås dock inte omfatta sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på personuppgifter om etniskt ursprung, medlemskap i fackförening eller hälsa, om sökningen är nödvändig för att utföra en uppgift i myndighetens verksamhet

som avser grundläggande omställnings- eller kompetensstöd. Förbudet föreslås inte heller omfatta sökningar i en viss handling eller i ett visst ärende. Sökbegränsningen innebär alltså att det inte är tillåtet att utföra sökningar som innebär en kartläggning av personer grundat på uppgifter om t.ex. sexuell läggning. Däremot är det tillåtet att göra sökningar för andra ändamål, t.ex. för att ta fram verksamhetsstatistik. Undantag från sökförbudet föreslås tillåtas bara när det gäller vissa känsliga personuppgifter, dvs. uppgifter om etniskt ursprung, medlemskap i fackförening eller om hälsa. Kammarkollegiet har ett stort behov av att kunna ta fram ett urval av personer baserat på sådana kategorier av personuppgifter, t.ex. uppgift om hälsa i form av uppgift om ärenden med förstärkt stöd. Undantaget förutsätter att sökningen är nödvändig för att utföra en uppgift i verksamheten.

Kammarkollegiets behandling av känsliga personuppgifter måste vidare följa de krav som ställs i den generella dataskyddsregleringen. Även om möjligheterna att behandla känsliga personuppgifter utvidgas enligt förslaget finns det alltså i övrigt fortfarande samma krav på exempelvis att känsliga personuppgifter ska behandlas restriktivt. Myndigheten behöver också göra en bedömning av om kraven för behandlingen är uppfyllda.²⁶⁹ Som personuppgiftsansvarig måste myndigheten exempelvis enligt artikel 24.1 i dataskyddsförordningen vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen sker i enlighet med förordningen. Den sekretess som gäller för uppgifter om enskildas personliga förhållanden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och som Kammarkollegiet omfattas av i sin verksamhet inom grundläggande omställnings- och kompetensstöd ger också ett visst skydd. Enligt 28 kap. 11 § OSL gäller sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Även om det gäller en presumtion för offentlighet kan sekretess alltjämt gälla för vissa typer av uppgifter, t.ex. en uppgift om sjukdom.²⁷⁰ I avsnitt 4.9.2 föreslås att Kammarkollegiet, utan hinder av sekretess, ska få lämna annars sekretesskyddade uppgifter till en leverantör under vissa förutsättningar. Utred-

²⁶⁹ SOU 2023:100 s. 693.

²⁷⁰ Se prop. 2021/22:216 s. 31 och 32.

ningen föreslår också att det ska införas en författningsreglerad tystnadsplikt för leverantörer och underleverantörer (se avsnitt 4.9.6). Utredningen bedömer sammantaget att det kommer att finnas ett tillräckligt skydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden även hos dessa aktörer.

Det bedöms inte finnas några mer ändamålsenliga alternativ till den föreslagna regleringen. Utredningen bedömer sammantaget att den föreslagna regleringen, tillsammans med de skyddsåtgärder som övrig reglering ger, står i proportion till det intrång i de registrerades personliga integritet som behandlingen kan medföra.

6.7.9 Det behövs inte ytterligare dataskyddsreglering för Kammarkollegiets verksamhet som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet

Utredningens bedömning: Det behövs inte ytterligare dataskyddsreglering för den del av Kammarkollegiets verksamhet som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet.

Skälen för utredningens bedömning

En kompletterande dataskyddsreglering avseende Kammarkollegiets behandling av känsliga personuppgifter bör bara innehålla sådana bestämmelser som är nödvändiga utöver dataskyddsförordningen och dataskyddslagen med tillhörande förordning. Det generella dataskyddsregelverket ger ett starkt skydd för de uppgifter som myndigheten behandlar.

De rättsliga grunderna för Kammarkollegiets behandling av personuppgifter i verksamheten som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet är som tidigare har beskrivits fastställda i enlighet med vad som krävs (se avsnitt 6.7.1). Av skäl 41 i dataskyddsförordningen framgår att den rättsliga grunden bör vara tydlig och precis och dess tillämpning förutsägbar för dem som omfattas av den, i enlighet med rättspraxis vid Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. I förarbetena till dataskyddslagen bedömde regeringen att vilken

grad av tydlighet och precision som krävs i fråga om den rättsliga grunden för att en viss behandling av personuppgifter ska anses vara nödvändig måste bedömas från fall till fall, utifrån behandlingens karaktär. En behandling av personuppgifter som inte utgör någon egentlig kränkning av den personliga integriteten kan ske med stöd av en rättslig grund som är allmänt hållen medan ett mer kännbart intrång kräver att den rättsliga grunden är mer preciserad och därmed gör intrånget förutsebart.²⁷¹

Utredningen bedömer att syftet med Kammarkollegiets behandling av personuppgifter för att utföra sina uppgifter inom dess verksamhet som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet tydligt framgår av bestämmelserna i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd och att det är förutsägbart för personer som omfattas av dessa regler vilken behandling av personuppgifter som är nödvändig för att Kammarkollegiet som personuppgiftsansvarig ska kunna utföra sina uppgifter. Syftet med personuppgiftsbehandlingen för att myndigheten ska fullgöra regeringsuppdraget att samla in de personuppgifter som behövs för att analysera, följa upp och utvärdera det grundläggande omställnings- och kompetensstödet framgår av regeringens beslut. Även i denna del bedömer utredningen att det är förutsägbart för personer som omfattas av hanteringen vilken behandling av personuppgifter som är nödvändig för att Kammarkollegiet ska kunna fullgöra uppdraget.

Dataskyddsförordningen möjliggör genom artikel 6.2 och 6.3 andra stycket för medlemsstaterna att införa särskilda registerförfattningar, men varken dessa bestämmelser eller förordningen i övrigt innebär något krav på att det införs sådana författningar. För Kammarkollegiet finns det särskilda bestämmelser om behandling av personuppgifter som myndigheten tillämpar i lagen (2018:90) om insyn i finansiering av partier.²⁷² Det finns också bestämmelser om Kammarkollegiets behandling av personuppgifter i förordningen (2014:885) om register över vigselförrättare inom trossamfund.

Som framgår av avsnitt 6.7.5 bedömer utredningen att det behöver införas kompletterande bestämmelser som rör Kammarkolle-

²⁷¹ Prop. 2017/18:105 s. 51.

²⁷² Enligt 37 § lagen om insyn i finansiering av partier får Kammarkollegiet behandla personuppgifter som avslöjar politiska åsikter, om uppgifterna har lämnats i en intäktsredovisning eller annars är nödvändiga för att Kammarkollegiet ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt lagen.

giets behandling av känsliga personuppgifter i verksamheten. En annan kategori av personuppgifter vars behandling särskilt regleras i dataskyddsförordningen är de som rör fällande domar i brottmål samt lagöverträdelser som innefattar brott (artikel 10). Det har inte kommit fram att Kammarkollegiet behöver behandla sådana personuppgifter i den aktuella verksamheten. Utredningen konstaterar dock att det finns en bestämmelse i 3 kap. 8 § dataskyddslagen som ger myndigheter möjlighet att behandla sådana personuppgifter. Kammarkollegiet har således möjlighet att behandla personuppgifter om lagöverträdelser med stöd av den bestämmelsen om behov av sådan behandling skulle uppstå. Detta innebär inte att Kammarkollegiet fritt kan behandla personuppgifter som rör lagöverträdelser inom verksamheten. Som personuppgiftsansvarig behöver Kammarkollegiet exempelvis fastställa särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål för den behandling som utförs, t.ex. när det gäller behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser, för att uppfylla kraven i artikel 5.1.b i dataskyddsförordningen.

Som framgår av avsnitt 6.3 innehåller dataskyddsförordningen ett omfattande regelverk som syftar till att skydda den enskildes integritet och rättigheter. Dataskyddsförordningen kompletteras av dataskyddslagen. Utredningen bedömer att det inte behövs ytterligare bestämmelser om Kammarkollegiets personuppgiftsbehandling inom verksamheten som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet för att det ska finnas ett tillräckligt skydd. Mot denna bakgrund finns det inte skäl att införa ytterligare dataskyddsreglering för den del av Kammarkollegiets verksamhet som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet.

6.8 Dataskyddsreglering för Kammarkollegiets leverantörer

6.8.1 Behov av kompletterande dataskyddsreglering för Kammarkollegiets leverantörer

Utredningens bedömning: Leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet behöver behandla känsliga personuppgifter för att utföra sina uppgifter.

Leverantörernas behov av att behandla känsliga personuppgifter kan inte fullt ut tillgodoses med nuvarande reglering.

Skälen för utredningens bedömning

Leverantörernas verksamhet

De stödsatser och framtagande av yttranden för omställningsstudiestöd som görs med stöd av lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd utförs av upphandlade leverantörer. Även underleverantörer som anlitas av en upphandlad leverantör kan utföra stödsatser. Stödet lämnas i form av rådgivning, vägledning och förstärkt stöd enligt 5 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Stöd får bl.a. lämnas till den vars anställning ska upphöra eller har upphört till följd av arbetsbrist (6 § första stycket 1 samma lag). Vägledning och rådgivning kan bl.a. resultera i att ett yttrande till CSN för omställningsstudiestöd utfärdas enligt 16 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Yttrande till CSN gällande omställningsstudiestöd erbjuds också som en separat tjänst till anställda, uppsagda och egenföretagare som inte omfattas av kollektivavtal och som inte har fått eller kan få ett yttrande genom en registrerad omställningsorganisation.

Det rör sig om en relativt ny arbetsmarknadspolitisk verksamhet och hittills har insatserna bara utförts av ett fåtal leverantörer.

Leverantörernas personuppgiftsbehandling

De leverantörer som har utfört insatser har framfört till utredningen att de behandlar uppgifter om deltagarens namn- och kontaktuppgifter (men inte personnummer) som de får från Kammarkollegiet i samband med att leverantören får uppdraget. Utöver det behandlas uppgifter om utbildning och arbetslivserfarenhet som lämnas av den enskilde deltagaren. Enligt leverantörerna finns det inte behov av att ta del av information om den enskildes hälsa eller andra integritetskänsliga uppgifter. Deltagaren kan dock själv informera om sådana uppgifter.

Kammarkollegiet har framfört till utredningen att myndigheten i nuläget lämnar få personuppgifter till leverantörerna, eftersom man eftersträvar en uppgiftsminimering. Normalt lämnas inte fler uppgifter än de som förekommer i beslutet till den enskilde. Myndigheten påpekar att en uppgift om hälsa redan framgår av beslutet att bevilja en person rådgivning med förstärkt stöd, eftersom en uttrycklig förutsättning för att få stödet är att personen har särskilda behov till följd av sjukdom.²⁷³ Efter att en insats till en enskild har avslutats rapporterar leverantören in resultatet av den utförda tjänsten till den offentliga omställningsorganisationen inom Kammarkollegiet. Leverantörerna rapporterar också in vilka aktiviteter som har utförts. Vissa av aktiviteterna som rapporteras in kan enligt Kammarkollegiet vara känsliga, t.ex. aktiviteten rehabiliteringsstöd. Även resultat som rapporteras in av leverantörer kan enligt myndigheten innehålla uppgifter om sjukdom. Känsliga personuppgifter behandlas i liten utsträckning och det rör sig om mer generella och odetaljerade uppgifter.

Rättslig grund för leverantörernas personuppgiftsbehandling

Leverantörerna behöver behandla olika uppgifter om enskilda för att fullgöra uppdraget att leverera arbetsmarknadspolitiska insatser i form av offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd och yttranden för omställningsstudiestöd åt enskilda. Det handlar både om uppgifter som inte är integritetskänsliga och om uppgifter som är av integritetskänslig karaktär, t.ex. uppgifter om hälsa. Utredningen konstaterar att leverantörerna utför sådan personuppgiftsbehandling som omfattas av dataskyddsförordningen. Eftersom leverantörerna bestämmer ändamål och medel för den personuppgiftsbehandling som sker för att fullgöra uppdraget, är leverantörerna i dessa fall enligt artikel 4.7 dataskyddsförordningen personuppgiftsansvariga för personuppgiftsbehandlingen.

Utredningen konstaterar att även privata aktörer har ansetts kunna utföra uppgifter av allmänt intresse.²⁷⁴ På uppdrag av Kammarkollegiet tillhandahåller leverantörerna offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd samt utfärdar yttranden

²⁷³ Se 7 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

²⁷⁴ Prop. 2017/18:105 s. 58 och 59.

till dem som ansöker om omställningsstudiestöd. Insatserna är i huvudsak reglerade i lag. I den aktuella verksamheten kan det därför vara nödvändigt för leverantörerna att behandla personuppgifter för att utföra en uppgift av allmänt intresse. Behandlingen av personuppgifter är således rättsligt grundad i artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen.²⁷⁵ Personuppgifterna får behandlas enligt den kompletterande bestämmelsen i 2 kap. 2 § 1 dataskyddslagen. Intresset av att erbjuda enskilda de aktuella insatserna för att personen ska stärka sin ställning på den svenska arbetsmarknaden får enligt utredningen anses överväga det eventuella integritetsintrång som leverantörernas personuppgiftsbehandling skulle kunna innebära.²⁷⁶ Bedömningen är därför att den behandling av personuppgifter som behöver utföras hos leverantörer vid utförandet av insatserna på uppdrag av Kammarkollegiet är proportionerlig i förhållande till målet med stödet. Kravet på att den nationella rätten ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionerlig i förhållande till det legitima mål som eftersträvas i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen får därmed anses vara uppfyllt.

Utredningen bedömer vidare att samtycke enligt artikel 6.1 a dataskyddsförordningen inte bör användas som rättslig grund för leverantörernas personuppgiftsbehandling. En enskild person som tar emot stöd får anses vara i en viss beroendeställning i förhållande till leverantören, bl.a. eftersom medverkande i olika aktiviteter och uppgifter ofta är en förutsättning för att få det beviljade stödet.²⁷⁷ Ett samtycke kan också återkallas av den enskilde. Av tidigare beskrivning framgår också att det finns en annan lämplig och tillräcklig rättslig grund för leverantörernas behandling av personuppgifter.

Den generella regleringen av behandling av känsliga personuppgifter

Enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen är det förbjudet att behandla personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och behandling av genetiska uppgifter, biometrisk uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, upp-

²⁷⁵ Jfr prop. 2021/22:176 s. 367 och prop. 2017/18:105 s. 189 och 190.

²⁷⁶ Jfr prop. 2021/22:176 s. 368.

²⁷⁷ Jfr skäl 43 till dataskyddsförordningen.

gifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning.

Förbudet ska enligt artikel 9.2 i förordningen inte tillämpas i vissa fall, t.ex. om den registrerade har lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandlingen för ett eller flera specifika ändamål (artikel 9.2 a). Något generellt förbud mot att använda samtycke som grund för behandling av känsliga personuppgifter har inte införts i svensk rätt.²⁷⁸ Ett annat undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter följer av artikel 9.2 g av vilken framgår att förbudet inte gäller om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande intressen.

Leverantörerna behöver behandla känsliga personuppgifter för att leverera offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd samt yttranden för omställningsstudiestöd åt enskilda

Leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser i form av offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd samt yttranden för omställningsstudiestöd på uppdrag av Kammarkollegiet behöver främst behandla personuppgifter som inte är integritetskänsliga. Exempelvis uppgifter om deltagarens namn, kontaktuppgifter samt uppgifter om arbetslivserfarenhet och utbildning. Av tidigare beskrivning framgår dock att leverantörerna kan behöva behandla känsliga personuppgifter, främst om hälsa. En uppgift om hälsa framgår redan av Kammarkollegiets beslut om att bevilja en person rådgivning med förstärkt stöd, eftersom en uttrycklig förutsättning för att få stödet är att personen har särskilda behov till följd av sjukdom.²⁷⁹ Även när en leverantör rapporterar genomförda aktiviteter och resultat av det utförda stödet till Kammarkollegiet kan personuppgifter om hälsa behöva behandlas, t.ex. om det aktuella stödet har behövt avbrytas på grund av sjukdom. Enligt utredningen kan det inte heller uteslutas att leverantörerna kan

²⁷⁸ Prop. 2017/18:105 s. 76.

²⁷⁹ 7 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

behöva behandla känsliga personuppgifter för att individanpassa stödet med hänsyn till den enskildes hälsotillstånd.

Kammarkollegiet har vidare framfört till utredningen att myndigheten behöver kunna dela viss information som framkommer vid myndighetens kartläggning av enskildas förutsättningar och behov med leverantörer. Det handlar bl.a. om uppgifter om hälsa, som skulle kunna påverka den enskildes möjligheter att söka och få ett nytt arbete. Utredningen föreslår i avsnitt 4.9.2 att Kammarkollegiet med stöd av en sekretessbrytande bestämmelse i OSL ska kunna lämna annars sekretesskyddade uppgifter till en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av myndigheten, om det är nödvändigt för att leverantören ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

Leverantörernas behov av att behandla känsliga personuppgifter kan inte fullt ut tillgodoses med dataskyddsförordningen och dataskyddslagen

Utredningen bedömer ovan att leverantörernas fullgörande av uppdraget att leverera grundläggande omställnings- och kompetensstöd åt enskilda avser en uppgift av allmänt intresse enligt artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen. Av samma skäl bör intresset av att leverantörerna kan fullgöra sitt uppdrag inom verksamheten anses vara ett viktigt allmänt intresse, även om leverantörerna behöver behandla känsliga personuppgifter. Utredningen bedömer således att leverantörernas behandling av känsliga personuppgifter för att på uppdrag av Kammarkollegiet utföra uppgifter inom verksamhet som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet kan stödjas på undantaget att behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse enligt artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen.

I 3 kap. 3 § dataskyddslagen finns en generell bestämmelse om i vilka fall känsliga personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. Bestämmelsen gäller dock endast myndigheter och andra som träffas av offentlighetsprincipen. Bestämmelsen kan inte tillämpas av leverantörer som tillhandahåller offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd samt yttranden för omställningsstudiestöd. Av samma skäl som angetts ovan i fråga om rättslig grund bedömer utredningen vidare att förutsättning-

arna för att behandla känsliga personuppgifter med stöd av samtycke enligt artikel 9.2 a i dataskyddsförordningen inte kan anses vara uppfyllda för alla de behandlingar som kan behöva utföras.

Sammantaget bedömer utredningen att leverantörernas behov av att behandla känsliga personuppgifter inte fullt ut kan tillgodoses med den generella dataskyddsregleringen.

6.8.2 Behandling av känsliga personuppgifter

Utredningens förslag: I lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd ska det införas en bestämmelse om att en leverantör som utför eller har utfört arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet eller en underleverantör som medverkar eller har medverkat till att fullgöra leverantörens uppdrag får behandla personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) med stöd av artikel 9.2 g i förordningen, om

1. uppgifterna avser en enskild person som får eller har fått offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd eller yttrande för omställningsstudiestöd,

2. behandlingen är nödvändig för att uppdraget ska kunna fullgöras, och

3. behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

Vid behandling som sker med stöd av punkterna 1–3 ska det vara förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Det ska även införas en bestämmelse om att dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen också gäller för behandling som omfattas av dataskyddsförordningen, om inte annat följer av bestämmelserna i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

Skälen för utredningens förslag

Det behövs en särskild reglering för att leverantörer till Kammarkollegiet ska få behandla känsliga personuppgifter

Som beskrivs i avsnitt 6.8.1 behöver leverantörer behandla känsliga personuppgifter, framför allt om hälsa, för att fullgöra sitt uppdrag att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser i form av grundläggande omställnings- och kompetensstöd åt enskilda. Med leverantörer avses även eventuella underleverantörer som utför den aktuella verksamheten. Av tidigare beskrivning framgår vidare att den generella dataskyddsregleringen inte är tillräcklig för att tillgodose leverantörernas behov av att behandla känsliga personuppgifter. Utredningen konstaterar att det enligt artikel 6.2 och 6.3 i dataskyddsförordningen är tillåtet att ha bestämmelser om när myndigheter och andra aktörer får behandla personuppgifter i nationell rätt för att reglera behandling som grundar sig på en uppgift av allmänt intresse enligt artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen.

Det räcker inte med att en behandling av känsliga personuppgifter är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse för att undantaget i artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen ska kunna användas. Av artikel 9.2 g framgår att behandlingen även måste ske på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, som ska stå i proportion till det eftersträlvade syftet, vara förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd samt innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

Kravet på att grunden för behandlingen ska vara fastställd i enlighet med unionsrätten eller den nationella rätten innebär, i likhet med vad som gäller enligt artikel 6.3 dataskyddsförordningen, att uppgiften av viktigt allmänt intresse ska ha stöd i rättsordningen.²⁸⁰ För leverantörerna är kravet på en rättslig grund uppfyllt i fråga om personuppgiftsbehandlingar som behövs för att leverera offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd till enskilda samt att utfärda yttranden för omställningsstudiestöd på uppdrag av Kammarkollegiet. Som tidigare har beskrivits är insatserna som sådana i huvudsak reglerade i lag (se avsnitt 6.8.1). Kravet på att den rättsliga grunden ska vara förenlig med det väsentliga inne-

²⁸⁰ Prop. 2017/18:105 s. 49–52 och 84.

hållet i rätten till dataskydd bedöms inte tillföra något utöver de krav som gäller enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen.²⁸¹ Där-
emot tillkommer kravet på att gällande rätt ska innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande intressen och rättigheter.

För att det ska vara tillåtet att behandla känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen krävs vidare att behandlingen är nödvändig. Utredningen konstaterar att kravet på nödvändighet i artikel 9 innebär detsamma som kravet på nödvändighet i artikel 6.²⁸² Detta innebär bl.a. att bara sådana uppgifter som behövs får behandlas. Begreppet nödvändig innebär i detta sammanhang inte ett krav på att behandlingsåtgärden ska vara oundgänglig.²⁸³

Reglering avseende behandling av känsliga personuppgifter för leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen

Arbetsmarknadspolitiska insatser utförs också av leverantörer på uppdrag av Arbetsförmedlingen. I förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten har det införts bestämmelser om dessa leverantörers behandling av känsliga personuppgifter.

Enligt 18 b § första stycket förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten får känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g dataskyddsförordningen behandlas av en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen eller en underleverantör som medverkar till att fullgöra leverantörens uppdrag, om uppgifterna avser en arbetssökande, behandlingen är nödvändig för att uppdraget ska kunna fullgöras, och behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. I andra stycket anges att vid behandling som sker med stöd av första stycket är det förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Bestämmelserna kompletterar den generella regleringen i dataskyddsförordningen (18 a §).

²⁸¹ Prop. 2017/18:105 s. 84.

²⁸² Prop. 2017/18:105 s. 75 och 76.

²⁸³ Jfr prop. 2017/18:105 s. 194.

Leverantörerna behöver behandla känsliga personuppgifter för att fullgöra sitt uppdrag

Leverantörerna har ett tydligt behov av att behandla känsliga personuppgifter om hälsa för att leverera offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd åt enskilda på uppdrag av Kammarkollegiet (se tidigare beskrivning i avsnitt 6.8.1). Det kan inte uteslutas att leverantörerna kan behöva behandla sådana personuppgifter även för att utfärda yttranden för omställningsstudiestöd till enskilda. Vidare kan det enligt utredningen inte uteslutas att leverantörerna kan behöva behandla andra kategorier av känsliga personuppgifter, t.ex. uppgifter om etniskt ursprung, för att utföra de aktuella insatserna. En sådan uppgift kan avslöjas genom andra uppgifter, t.ex. om språkkunskaper. En kompletterande bestämmelse om behandling av känsliga personuppgifter bör därför inte begränsas till att endast avse känsliga personuppgifter om hälsa eller andra specifika kategorier.

Behovet av att behandla känsliga personuppgifter är vidare begränsat till att avse den enskilda person som har beviljats grundläggande omställnings- och kompetensstöd eller yttrande för omställningsstudiestöd. Enligt utredningen är det inte motiverat att leverantörerna behandlar känsliga personuppgifter om någon annan än den person som har beviljats insatsen, exempelvis en närstående. Regleringen bör därför begränsas till att avse en enskild person som får eller har fått offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd eller yttrande för omställningsstudiestöd. Utredningen noterar att motsvarande bestämmelse om behandling av känsliga personuppgifter hos Arbetsförmedlingens leverantörer är begränsad till att avse uppgifter om en arbetssökande.

Leverantörerna bör bara få behandla sådana känsliga personuppgifter som behövs för att uppdraget att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser i form av offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd eller yttrande för omställningsstudiestöd ska fullgöras. Även behandling för utförda arbetsmarknadspolitiska insatser bör vara tillåten, eftersom uppdraget även omfattar att t.ex. rapportera genomförda aktiviteter och resultat av det utförda stödet till Kammarkollegiet. Det begrepp som används i artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen, dvs. att behandlingen ska vara nödvändig, bör användas för att ge uttryck för detta. Begreppet nödvändig

innebär i detta sammanhang att bara sådana uppgifter som behövs får behandlas. Det behöver alltså inte vara omöjligt för leverantörerna att utföra sina uppgifter om inte känsliga personuppgifter behandlas.²⁸⁴ Behandlingen måste dock alltid uppfylla kraven enligt dataskyddsförordningen, vilket bl.a. omfattar principerna om uppgiftsminimering och lagringsminimering (artikel 5.1 c och e).

När det gäller leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen gäller vidare att behandlingen inte får innebära ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.²⁸⁵ En liknande reglering gäller för myndigheter enligt den generella regleringen i 3 kap. 3 § första stycket 3 dataskyddslagen. Enligt den bestämmelsen får känsliga personuppgifter behandlas av en myndighet med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen i annat fall än när behandlingen krävs enligt lag eller är nödvändig för handläggningen av ett ärende, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. I förarbetena anges att kravet på att behandlingen inte får ske om den innebär ett otillbörligt intrång i de registrerades integritet motverkar att känsliga personuppgifter behandlas slentrianmässigt i den löpande verksamheten, utan att annat författningsstöd finns. För att avgöra om intrånget är otillbörligt måste myndigheten göra en proportionalitetsbedömning där behovet av att utföra behandlingen vägs mot de registrerades intresse av att behandlingen inte sker. Detta innebär inte att den personuppgiftsansvarige måste göra en bedömning i förhållande till varje berörd individ. Ju mindre tydligt myndighetens behov av att behandla uppgifterna är, desto större är dock sannolikheten för att de registrerades intresse typiskt sett väger tyngre och att intrånget därför bör betraktas som otillbörligt. Vid bedömningen av de registrerades intresse bör vikt läggas vid sådana aspekter som uppgifternas känslighet, behandlingens karaktär och den inställning de registrerade kan antas ha till behandlingen.²⁸⁶

Utredningen bedömer att Kammarkollegiets leverantörers behandling av känsliga personuppgifter bör vara restriktiv och inte ske slentrianmässigt. I likhet med den befintliga regleringen som

²⁸⁴ Jfr prop. 2017/18:105 s. 194.

²⁸⁵ Se 18 b § förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

²⁸⁶ Prop. 2017/18:105 s. 89 och 90.

gäller för Arbetsförmedlingens leverantörer bör regleringen för Kammarkollegiets leverantörer således innehålla ett krav på att behandlingen endast får ske om den inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Det är ändamålsenligt att Kammarkollegiets leverantörer har möjlighet att behandla känsliga personuppgifter utifrån liknande förutsättningar som gäller för Arbetsförmedlingens leverantörer, eftersom det finns likheter mellan deras verksamheter. För att avgöra om intrånget är otillbörligt måste leverantören göra en sådan proportionalitetsbedömning som beskrivs ovan.

Sammanfattningsvis föreslår utredningen att en leverantör som utför eller har utfört arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet eller en underleverantör som medverkar eller har medverkat till att fullgöra leverantörens uppdrag ska få behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. Detta under förutsättning att uppgifterna avser en enskild person som får eller har fått offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd eller yttrande för omställningsstudiestöd, behandlingen är nödvändig för att uppdraget ska kunna fullgöras, och behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

En kompletterande reglering av leverantörernas behandling av känsliga personuppgifter behöver inte införas i lag

I 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen anges att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Av 2 kap. 20 § regeringsformen följer att sådana åtgärder endast får vidtas om det finns stöd i lag. Det är bara vissa kvalificerade intrång i den personliga integriteten som omfattas av detta grundlagsskydd (se vidare avsnitt 4.3.3).

Grundlagsskyddet i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen träffar dock endast åtgärder som det allmänna vidtar mot enskilda. Med det allmänna avses riksdag, regering, kommuner, domstolar och andra myndigheter, men ibland också privaträttsliga organ eller företag som har anförtrottpolis myndighetsutövning.

Leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser i form av offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd samt yttranden för omställningsstudiestöd åt enskilda på uppdrag av Kammarkollegiet har inte anförtrotts några offentliga förvaltningsuppgifter som innefattar myndighetsutövning.²⁸⁷ Den föreslagna bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter omfattar alltså inte behandling av personuppgifter som utförs av det allmänna. Det betyder att grundlagsskyddet i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen inte är tillämpligt för enskilda vid en behandling av personuppgifter som omfattas av den föreslagna bestämmelsen.

Av 8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen framgår att föreskrifter ska meddelas genom lag om de avser förhållandet mellan enskilda och det allmänna under förutsättning att föreskrifterna gäller skyldigheter för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. I förarbetena till dataskyddslagen anges att lagen är av offentlighetsrättslig karaktär. Som helhet måste den även enligt regeringen betraktas som betungande i förhållande till de personuppgiftsansvariga och personuppgiftsbiträden som träffas av den. Vidare anges att dataskyddslagens bestämmelser inte bara gäller för statliga myndigheter, utan även för kommuner, företag och enskilda. Regeringen ansåg därför att det enligt 8 kap. 2 § första stycket 2 och 3 § regeringsformen krävdes bemyndiganden i lag för att anslutande föreskrifter skulle kunna meddelas av regeringen eller av en förvaltningsmyndighet.²⁸⁸ I propositionen *Stärkt integritet i idrottens antidopningsarbete* ansågs den föreslagna lagen om behandling av personuppgifter i idrottens antidopningsarbete, som gällde behandling utförd av privaträttsliga subjekt utanför det allmänna, vara av offentlighetsrättslig karaktär som innehöll betungande föreskrifter för de enskilda personuppgiftsansvariga som träffades av den. Regeringen ansåg därför att författningen skulle ha lagform enligt 8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen.²⁸⁹

När det gäller den föreslagna bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter hos leverantörerna konstaterar utredningen att det handlar om undantag från dataskyddsförordningens förbud mot behandling av känsliga personuppgifter. Mot denna bakgrund kan det inte anses vara fråga om någon betungande före-

²⁸⁷ Jfr 2 kap. 4 § OSL och bilagan till OSL.

²⁸⁸ Prop. 2017/18:105 s. 26.

²⁸⁹ Prop. 2021/22:139 s. 35–37.

skrift för leverantörerna. Regleringen i 8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen medför därför inte att bestämmelsen måste införas i lag eller ha stöd i lag. Det är således möjligt att med stöd av 3 kap. 4 § dataskyddslagen införa den i förordning.

Leverantörernas behandling av känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 g dataskyddsförordningen bör regleras i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd

Utredningen föreslår i avsnitt 6.7.5 att den kompletterande regleringen om behandling av känsliga personuppgifter hos Kammarkollegiet ska föras in i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd, bl.a. mot bakgrund av att förutsättningarna för myndighetens verksamhet inom det grundläggande omställnings- och kompetensstödet regleras i den lagen samt att lagen innehåller merparten av den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen. Dessa skäl är relevanta även för leverantörernas del. Det bör också beaktas att utredningen i avsnitt 4.9.6 föreslår en författningsreglerad tystnadsplikt för den som deltar eller har deltagit i en leverantörs verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet hos leverantörer eller deras underleverantörer. Bestämmelsen föreslås placeras i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd. En placering av den nu aktuella bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter i samma lag skulle bidra till en mer enhetlig och tydlig reglering, vilket är ändamålsenligt.

Mot denna bakgrund bör den kompletterande bestämmelsen om leverantörernas behandling av känsliga personuppgifter föras in i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

Förslaget om leverantörernas möjligheter att behandla känsliga personuppgifter är proportionerligt

Förslaget om en särskild bestämmelse om behandling av känsliga personuppgifter ger leverantörerna utökade möjligheter att behandla känsliga personuppgifter jämfört med vad som gäller i dagsläget. Leverantörerna kommer att kunna behandla känsliga personuppgifter om en enskild person som får eller har fått offentligt

grundläggande omställnings- och kompetensstöd eller yttrande för omställningsstudiestöd om behandlingen är nödvändig för att fullgöra uppdraget och behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. En utökad möjlighet till behandling innebär en större risk för otillåten behandling och spridning av uppgifter.

Regleringen för leverantörer avseende känsliga personuppgifter är dock endast en komplettering till dataskyddsförordningen. Enligt förordningen får den personuppgiftsansvarige bara behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g om det är nödvändigt med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. Leverantörernas behandling av sådana uppgifter förutsätter också, liksom all annan behandling, att övriga krav enligt dataskyddsförordningen och dataskyddslagen med tillhörande förordning, är uppfyllda. Även om möjligheterna att behandla känsliga personuppgifter utökas enligt utredningens förslag finns det alltså fortfarande samma krav på att känsliga personuppgifter behandlas restriktivt och leverantörerna behöver göra en bedömning av om kraven för behandlingen är uppfyllda.²⁹⁰ Därtill föreslår utredningen sökförbud till skydd för den registrerades personliga integritet (se nedan). Sammantaget bedömer utredningen att den föreslagna bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter står i proportion till det intrång i de registrerades personliga integritet som behandlingen kan medföra. Se vidare i den samlade dataskydds- och integritetsanalysen, avsnitt 6.8.3.

²⁹⁰ SOU 2023:100 s. 693.

*Reglering i den generella dataskyddsregleringen
av behandling i form av sökning*

En sökning är en form av behandling av personuppgifter (artikel 4.2 i dataskyddsförordningen). Som tidigare har beskrivits är utgångspunkten i förordningen att det är förbjudet att behandla känsliga personuppgifter (artikel 9.1). Det finns vissa undantag från förbudet, bl.a. om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. För att undantaget ska vara tillämpligt ska vissa ytterligare förutsättningar vara uppfyllda, bl.a. att den nationella rätten ska innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen (artikel 9.2 g). Medlemsstaterna får behålla eller införa mer specifika bestämmelser för behandling med stöd av artikel 6.1 c och e (artikel 6.2), vilket är de grunder som i regel är aktuella för undantag enligt artikel 9.2 g. Det gäller även känsliga personuppgifter (skäl 10).

Utredningen konstaterar att sökbegränsningen i 3 kap. 3 § andra stycket dataskyddslagen inte omfattar leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet, eftersom leverantörerna inte är myndigheter och inte heller omfattas av offentlighetsprincipen (se avsnitt 6.8.1).

Det bör vara förbjudet för leverantörer att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter

Leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen är enligt 18 b § andra stycket förordningen om arbetsmarknadspolitiska insatser förbjudna att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Förbudet gäller vid behandling av känsliga personuppgifter enligt paragrafens första stycke, dvs. vid behandling med stöd av artikel 9.2 g dataskyddsförordningen, om uppgifterna avser en arbetssökande, behandlingen är nödvändig för att uppdraget ska kunna fullgöras, och behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Även

enskilda utbildningsanordnare och enskilda folkhögskolor inom skolväsendet omfattas av sökbegränsningar.²⁹¹

Det har inte kommit fram att leverantörerna som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet eller underleverantörer som medverkar till att fullgöra leverantörens uppdrag behöver kunna göra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Det har inte heller kommit fram att det finns ett behov av att söka i en viss handling. Utredningen föreslår därför ett förbud mot att utföra sådana sökningar.

Förhållandet till annan dataskyddsreglering

Dataskyddsförordningen är direkt tillämplig för leverantörerna när dessa behandlar personuppgifter för att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet. Förordningen ger visst utrymme för nationella bestämmelser som kompletterar förordningen men förordningen har alltid företräde. En bestämmelse som upplyser om att de nu aktuella bestämmelserna om behandling av känsliga personuppgifter och sökbegränsningar kompletterar dataskyddsförordningen tillför därmed ingen ny materiell reglering. Det är viktigt att det tydligt framgår att bestämmelserna kompletterar dataskyddsförordningen. Utredningen anser därför att det bör finnas en bestämmelse som upplyser om detta i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

När det gäller förhållandet till dataskyddslagen brukar det i registerförfattningar anges att vid behandling av personuppgifter enligt registerförfattningen gäller dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av registerförfattningen eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den författningen.²⁹² De bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter och sökbegränsningar som föreslås införas för Kammarkollegiets leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser avviker dock inte från dataskyddslagens reglering.

²⁹¹ 13 § andra stycket lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina och 26 a kap. 4 § andra stycket skollagen (2010:800).

²⁹² Se t.ex. 1 kap. 3 § andra stycket lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten och utredningens förslag till lag om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen i avsnitt 6.6.

Det finns därför inte behov av att i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd införa en bestämmelse om att de nu aktuella bestämmelserna ska ha företräde framför dataskyddslagen. Det är i stället tillräckligt att det framgår att dataskyddslagen och dess föreskrifter gäller vid personuppgiftsbehandling som omfattas av dataskyddsförordningen.²⁹³ Som framgår av avsnitt 6.7.7 föreslås dock avvikande bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter hos Kammarkollegiet. Dessa bestämmelser kommer att ha företräde framför den generella regleringen i dataskyddslagen. Enligt utredningen är det ändamålsenligt med en gemensam bestämmelse för Kammarkollegiet och dess leverantörer om förhållandet mellan lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd och dataskyddslagen. Av bestämmelsen bör det således framgå att dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen gäller för personuppgiftsbehandling som omfattas av dataskyddsförordningen, om inte något annat följer av bestämmelserna i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd eller av föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

6.8.3 Samlad dataskydds- och integritetsbedömning

Utredningens bedömning: Den personuppgiftsbehandling som möjliggörs genom den föreslagna bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter utgör en proportionerlig inskränkning av det skydd för den personliga integriteten som finns i Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget är förenligt med kravet på proportionalitet i dataskyddsförordningen.

Skälen för utredningens bedömning

Skyddet för den personliga integriteten får begränsas

Regler till skydd mot intrång i den personliga integriteten finns i bl.a. regeringsformen, dataskyddsförordningen, Europakonventionen och i EU:s rättighetsstadga. Som tidigare har beskrivits är dock

²⁹³ Jfr 26 a kap. 3 § skollagen (2010:800).

grundlagsskyddet i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen inte tillämpligt för enskilda vid den behandling av känsliga personuppgifter som kommer att omfattas av den föreslagna bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter.

Skyddet mot intrång i den personliga integriteten får under vissa förutsättningar begränsas (se beskrivningarna i avsnitt 4.3.3). För att det ska vara motiverat att införa de möjligheter för Kammarkollegiets leverantörer till behandling av känsliga personuppgifter som utredningen föreslår måste alltså behovet av behandlingen väga tyngre än den enskildes intresse av skydd för den personliga integriteten. För att en proportionalitetsbedömning ska kunna göras behöver riskerna för intrång i den personliga integriteten kartläggas. Genom att införa skyddsåtgärder som begränsar den tillåtna behandlingen kan behovet av behandling balanseras mot intresset av integritetsskydd.

Det intrång i den personliga integriteten som den föreslagna bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter medför är proportionerligt

Förslaget om en särskild bestämmelse om behandling av känsliga personuppgifter ger leverantörerna utökade möjligheter att behandla känsliga personuppgifter jämfört med vad som gäller i dagsläget. En utökad möjlighet till behandling innebär en större risk för otillåten behandling och spridning av uppgifter.

Leverantörerna föreslås dock endast få behandla känsliga personuppgifter för ett viktigt allmänt intresse om det är nödvändigt för att de ska kunna fullgöra sitt uppdrag gentemot Kammarkollegiet och det inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Leverantörerna kommer endast få behandla känsliga personuppgifter som avser en enskild person som får eller har fått offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd eller yttrande för omställningsstudiestöd i enlighet med lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Känsliga personuppgifter om andra personer får inte behandlas med stöd av den föreslagna regleringen. Vidare föreslås ett förbud mot sökningar. Att leverantörerna har ändamålsenliga förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag gentemot Kammarkollegiet är till nytta både för de enskilda som berörs och för samhället i stort. Bedömningen är

också att känsliga personuppgifter kommer att behandlas i mindre utsträckning och att det ofta kommer att handla om mer generella uppgifter.

Leverantörernas behandling av känsliga personuppgifter måste vidare följa de krav som ställs i den generella dataskyddsregleringen. Även om leverantörerna tillåts behandla känsliga personuppgifter för att fullgöra sitt uppdrag gentemot Kammarkollegiet finns det alltså fortfarande samma krav på att känsliga personuppgifter behandlas restriktivt. En leverantör behöver göra en bedömning av om kraven för behandlingen är uppfyllda.²⁹⁴ Som personuppgiftsansvarig måste leverantören exempelvis enligt artikel 24.1 i dataskyddsförordningen vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen sker i enlighet med förordningen.

Den författningsreglerade tystnadsplikt som föreslås för leverantörer och deras underleverantörer kommer också att ge ett visst skydd (se avsnitt 4.9.6). Uppgifter om enskildas personliga förhållanden som lämnas till Kammarkollegiet kommer att kunna omfattas av sekretess enligt 28 kap. 11 § OSL. Även om det enligt bestämmelsen gäller en presumtion för offentlighet kan sekretess alltjämt gälla för vissa typer av uppgifter, t.ex. uppgift om sjukdom.²⁹⁵

Det bedöms inte finnas några mer ändamålsenliga alternativ till den föreslagna regleringen. Utredningen bedömer sammantaget att den föreslagna regleringen, tillsammans med de skyddsåtgärder som övrig reglering ger, står i proportion till det intrång i de registrerades personliga integritet som behandlingen kan medföra.

6.8.4 Det behövs inte ytterligare dataskyddsreglering för Kammarkollegiets leverantörer

Utredningens bedömning: Det behövs inte ytterligare dataskyddsreglering för leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet.

²⁹⁴ SOU 2023:100 s. 693.

²⁹⁵ Se prop. 2021/22 :216 s. 31 och 32.

Skälen för utredningens bedömning

En kompletterande dataskyddsreglering avseende leverantörernas behandling av känsliga personuppgifter bör bara innehålla sådana bestämmelser som är nödvändiga utöver dataskyddsförordningen och dataskyddslagen med tillhörande förordning. Det generella dataskyddsregelverket ger ett starkt skydd för de uppgifter som leverantörerna behandlar.

Den rättsliga grunden för leverantörernas behandling av personuppgifter i verksamheten som utförs på uppdrag av Kammarkollegiet inom myndighetens verksamhet som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet är som tidigare har beskrivits fastställd i enlighet med vad som krävs (se avsnitt 6.8.1). Av skäl 41 i dataskyddsförordningen framgår att den rättsliga grunden bör vara tydlig och precis och dess tillämpning förutsägbar för dem som omfattas av den, i enlighet med rättspraxis vid Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. I förarbetena till dataskyddslagen gav regeringen uttryck för uppfattningen att vilken grad av tydlighet och precision som krävs i fråga om den rättsliga grunden för att en viss behandling av personuppgifter ska anses vara nödvändig måste bedömas från fall till fall, utifrån behandlingens karaktär. En behandling av personuppgifter som inte utgör någon egentlig kränkning av den personliga integriteten kan ske med stöd av en rättslig grund som är allmänt hållen medan ett mer kännbart intrång kräver att den rättsliga grunden är mer preciserad och därmed gör intrånget förutsebart.²⁹⁶

Utredningen bedömer att syftet med den behandling av personuppgifter som behövs i samband med tillhandahållandet av offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd samt yttranden för omställningsstudiestöd till enskilda personer på uppdrag av Kammarkollegiet med tillräcklig tydlighet framgår av bestämmelserna i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Det är enligt utredningen också förutsebart för den enskilde vilken personuppgiftsbehandling som kan förekomma i samband med att stödet levereras.

Dataskyddsförordningen möjliggör genom artikel 6.2 och 6.3 andra stycket för medlemsstaterna att införa särskilda registerför-

²⁹⁶ Prop. 2017/18:105 s. 51.

fattningar eller annan kompletterande dataskyddsreglering. Varken dessa bestämmelser eller förordningen i övrigt innebär dock något krav på att det införs sådan reglering. Som framgår av avsnitt 6.8.2 bedömer utredningen att det behöver införas kompletterande bestämmelser som rör leverantörernas behandling av känsliga personuppgifter. En annan kategori av personuppgifter vars behandling särskilt regleras i dataskyddsförordningen är de som rör fällande domar i brottmål samt lagöverträdelse som innefattar brott (artikel 10). Det har inte kommit fram att leverantörerna behöver behandla sådana personuppgifter i den aktuella verksamheten. Det finns därför inte skäl att införa någon kompletterande dataskyddsreglering i den delen.

Som framgår av avsnitt 6.3 innehåller dataskyddsförordningen ett omfattande regelverk som syftar till att skydda den enskildes integritet och rättigheter. Dataskyddsförordningen kompletteras av dataskyddslagen. Utredningen bedömer att det inte behövs ytterligare bestämmelser om leverantörernas personuppgiftsbehandling i verksamheten som utförs på uppdrag av Kammarkollegiet inom myndighetens verksamhet som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet för att det ska finnas ett tillräckligt skydd. Mot denna bakgrund finns det inte skäl att införa ytterligare dataskyddsreglering för leverantörerna i denna del.

6.9 Dataskyddsreglering för folkhögskolor

6.9.1 Behov av kompletterande dataskyddsreglering för folkhögskolor

Utredningens bedömning: Folkhögskolor som anordnar och bedriver utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten behöver behandla känsliga personuppgifter för att utföra sin verksamhet.

Enskilda folkhögskolors behov av att behandla känsliga personuppgifter i den verksamheten kan inte fullt ut tillgodoses med nuvarande reglering.

Skälen för utredningens bedömning

Folkhögskolors verksamhet

Folkhögskolor anordnar och bedriver utbildning bl.a. inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för personer som har anvisats dit av Arbetsförmedlingen (se vidare kapitel 3). Det handlar om folkhögskoleutbildning i studiemotiverande syfte och utbildning inom etableringsuppdraget, s.k. etableringskurs. Det kan också handla om bristyrkesutbildning inom ramen för etableringsprogrammet och jobb- och utvecklingsgarantin.

Arbetsförmedlingen får anvisa arbetssökande till folkhögskoleutbildning i studiemotiverande syfte inom ramen för det arbetsmarknadspolitiska programmet förberedande insatser.²⁹⁷ Insatsen riktar sig till personer som har fyllt 16 år och som varken har en gymnasieexamen eller grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå.²⁹⁸ Anvisning till utbildningen får avse en tidsperiod om längst tre månader eller, för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, längst sex månader.²⁹⁹ Även inom ramen för det arbetsmarknadspolitiska programmet jobbgaranti för ungdomar är det möjligt att ta del av folkhögskoleutbildning i studiemotiverande syfte efter anvisning från Arbetsförmedlingen.³⁰⁰

En nyanländ invandrare ska inom ramen för etableringsprogrammet bl.a. ta del av utbildning vid folkhögskola enligt 24 kap. skollagen, dvs. utbildning som motsvarar kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi). Utbildningen brukar benämnas etableringskurs på folkhögskola. Om Arbetsförmedlingen bedömer att det är arbetsmarknadspolitiskt motiverat kan den nyanlande i stället delta i andra insatser inom etableringsprogrammet.³⁰¹ Exempelvis får en nyanländ invandrare inom ramen för etableringsprogrammet ta del av bristyrkesutbildning på folkhögskola.³⁰² Med bristyrkesutbildning avses sådan yrkesinriktad utbildning under längst 24 månader, som syftar till att underlätta för den nyanlande

²⁹⁷ 7 § förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program.

²⁹⁸ 30 § andra stycket 3 förordningen om arbetsmarknadspolitiska program.

²⁹⁹ 7 § första och andra stycket 3 förordningen om arbetsmarknadspolitiska program.

³⁰⁰ 6 § första stycket 5 och 8 § första stycket 3 förordningen (2007:813) om jobbgaranti för ungdomar.

³⁰¹ 12 § förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

³⁰² 13 § första stycket 7 förordningen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

att få eller behålla ett arbete och som motverkar brist på arbetskraft inom ett visst yrke på arbetsmarknaden.³⁰³ Även inom ramen för det arbetsmarknadspolitiska programmet jobb- och utvecklingsgarantin får enskilda ta del av bristyrkesutbildning vid folkhögskola.³⁰⁴

Utöver detta anordnar och bedriver folkhögskolor reguljär utbildning utanför den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, exempelvis utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå. Sådana utbildningar riktar sig till en bredare målgrupp än enbart arbetsökande som har anvisats dit av Arbetsförmedlingen. Antagning sker enligt folkhögskolans rutiner som är de samma för alla som ansöker om en plats (jfr avsnitt 4.6.8).

Folkhögskolors personuppgiftsbehandling

Folkhögskolor som bedriver folkhögskoleutbildning i studiemotiverande syfte respektive utbildning inom etableringsuppdraget har framfört till utredningen att de behandlar uppgifter om deltagarens kontakt- och identifieringsuppgifter, uppgifter om arbetslivserfarenhet, utbildning och språkkunskaper. I vissa fall kan uppgifter om hälsa i form av exempelvis uppgift om funktionsnedsättning och hälsotillstånd behöva behandlas. Sådana uppgifter kan ha betydelse för en enskilds deltagande i utbildningen och medföra behov av anpassningar för att deltagaren ska kunna tillgodogöra sig den.

En folkhögskola som bedriver bristyrkesutbildning har framfört till utredningen att den behandlar uppgifter om deltagarens kontakt- och identifieringsuppgifter samt uppgifter om utbildning.

Folkbildningsrådet har framfört till utredningen att folkhögskolorna exempelvis behandlar känsliga personuppgifter om hälsa i form av uppgifter om deltagares funktionsnedsättning. Uppgifterna behandlas för att bedöma om en deltagare har särskilda behov som påverkar studierna. Även uppgifter om deltagares språkkunskaper kan behöva behandlas.

³⁰³ 13 d § förordningen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

³⁰⁴ 6 § andra stycket och 11 § förordningen om jobb- och utvecklingsgarantin.

Rättslig grund för folkhögskolornas personuppgiftsbehandling

Folkhögskolorna behöver behandla olika uppgifter om enskilda för att anordna och bedriva utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. För närvarande handlar det om folkhögskoleutbildning i studiemotiverande syfte, etableringskurs och bristyrkesutbildning. Många uppgifter som folkhögskolorna behöver behandla är inte integritetskänsliga, exempelvis uppgifter om arbetslivserfarenhet och utbildning. Vissa uppgifter är dock av integritetskänslig karaktär, t.ex. uppgifter om hälsa. Utredningen konstaterar att folkhögskolorna utför sådan personuppgiftsbehandling som omfattas av dataskyddsförordningen. Eftersom folkhögskolorna bestämmer ändamål och medel för den personuppgiftsbehandling som sker för att anordna och bedriva utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, är folkhögskolorna i dessa fall enligt artikel 4.7 i dataskyddsförordningen personuppgiftsansvariga för behandlingen.

Som beskrivs ovan framgår det av bestämmelser i förordningen om arbetsmarknadspolitiska program, förordningen om jobbgaranti för ungdomar, förordningen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och förordningen om jobb- och utvecklingsgarantin att folkhögskolor anordnar och bedriver utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. I den aktuella verksamheten kan det vara nödvändigt för folkhögskolorna att behandla personuppgifter för att utföra en uppgift av allmänt intresse. Behandlingen av personuppgifter är således rättsligt grundad i artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen.³⁰⁵ Personuppgifterna får behandlas enligt den kompletterande bestämmelsen i 2 kap. 2 § 1 dataskyddslagen. Utredningen bedömer att intresset av att enskilda kan ta del av folkhögskoleutbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i syfte att stärka sin ställning på den svenska arbetsmarknaden får anses överväga det eventuella integritetsintrång som folkhögskolornas personuppgiftsbehandling skulle kunna innebära för en enskild person. I samband med EU:s dataskyddsreform gjorde regeringen motsvarande överväganden.³⁰⁶ Bedömningen är därför att den behandling av personuppgifter som behöver utföras hos folkhögskolorna för att anordna och bedriva utbild-

³⁰⁵ Jfr prop. 2017/18:218, *Behandling av personuppgifter på utbildningsområdet*, s. 52 f. och 102 f.

³⁰⁶ Prop. 2017/18:218 s. 102 f.

ning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är proportionerlig i förhållande till målet med regleringen. Kravet på att den nationella rätten ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionerlig i förhållande till det legitima mål som eftersträvas i artikel 6.3 dataskyddsförordningen får därmed anses vara uppfyllt.

Eftersom enskilda deltagare anvisas av Arbetsförmedlingen att delta i de arbetsmarknadspolitiska program som folkhögskolorna anordnar och bedriver utbildning i samt att det rör sig om en offentligrättslig reglering med ett sanktionsregelverk som kan innebära negativa följder för en enskild deltagare (jfr avsnitt 4.6.1), bör folkhögskolorna enligt utredningen inte använda samtycke som rättslig grund för sin personuppgiftsbehandling. Eftersom det råder en obalans i maktförhållandet mellan folkhögskolor och enskilda som deltar i utbildningen bedöms kravet på frivillighet som gäller för samtycke oftast inte vara uppfyllt. En motsvarande bedömning gjordes av regeringen i samband med att det föreslogs kompletterande bestämmelser till dataskyddsförordningen på utbildningsområdet. Regeringen ansåg då att folkhögskolorna inte bör använda samtycke som stöd för sin personuppgiftsbehandling, bl.a. eftersom den enskilde kan vara lika beroende av en folkhögskoleutbildning som av annan utbildningsverksamhet.³⁰⁷ Som redan nämnts finns det också en annan lämplig och tillräcklig rättslig grund för folkhögskolornas behandling av personuppgifter.

Den generella regleringen av behandling av känsliga personuppgifter

Enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen är det förbjudet att behandla personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och behandling av genetiska uppgifter, biometrisk uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning.

Förbudet ska enligt artikel 9.2 i förordningen inte tillämpas i vissa fall, exempelvis om den registrerade har lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandlingen för ett eller flera specifika ändamål (artikel 9.2 a). Något generellt förbud mot att använda samtycke

³⁰⁷ Prop. 2017/18:218 s. 104.

som grund för behandling av känsliga personuppgifter har inte införts i svensk rätt.³⁰⁸ Ett annat undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter följer av artikel 9.2 g av vilken framgår att förbudet inte gäller om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande intressen.

Det finns ingen definition av begreppet ”viktigt allmänt intresse” i dataskyddsförordningen. I förarbetena till dataskyddslagen konstaterar regeringen att det är svårt att definiera vad som skiljer ett allmänt intresse från ett viktigt allmänt intresse. Man bedömer dock att det är ett viktigt allmänt intresse att svenska myndigheter, även utanför området för myndighetsutövning, på ett korrekt, rättssäkert och effektivt sätt kan bedriva verksamhet som tydligt faller inom ramen för deras befogenheter.³⁰⁹ Det gäller även i den faktiska verksamheten.³¹⁰ Att behandlingen ska ske på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträvade syftet, gör att det i regel är någon av de rättsliga grunderna en rättslig förpliktelse, en uppgift av allmänt intresse eller myndighetsutövning (artikel 6.1 c eller e) som är aktuell.

När det gäller kravet i artikel 9.2 g att grunden ska vara förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd ansåg regeringen att det kan ifrågasättas om det går utöver de krav som gäller vid all behandling av personuppgifter enligt artikel 6. Däremot bedömde regeringen att kraven på bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande intressen är något som tillkommer enligt artikel 9.2 g.³¹¹

Dataskyddslagen ger, med stöd av artikel 9.2 g dataskyddsförordningen, myndigheter en möjlighet att behandla känsliga personuppgifter om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag eller om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende (3 kap. 3 § första stycket 1 och 2).

³⁰⁸ Prop. 2017/18:105 s. 76.

³⁰⁹ Prop. 2017/18:105 s. 83.

³¹⁰ Prop. 2017/18:105 s. 85.

³¹¹ Prop. 2017/18:105 s. 84.

Det finns en möjlighet att behandla känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 g även i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet (3 kap. 3 § första stycket 3). Vid behandling som sker enbart med stöd av 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen är det förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter (3 kap. 3 § andra stycket).

Av förarbetena framgår att 3 kap. 3 § dataskyddslagen är avsedd att gälla för offentlig verksamhet där sektorsspecifik reglering avseende känsliga personuppgifter saknas.³¹² Bestämmelsen ersätter varken artikel 6 eller artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. Kravet i 3 kap. 3 § första stycket 3 dataskyddslagen att behandlingen inte får ske om den innebär ett otillbörligt intrång i de registrerades integritet infördes för att motverka att känsliga personuppgifter behandlas slentrianmässigt i den löpande verksamheten utan att annat författningsstöd finns. Den bestämmelsen är avsedd att användas restriktivt.³¹³

Särskild reglering om folkhögskolors behandling av känsliga personuppgifter inom andra områden

Enligt 26 a kap. 4 § första stycket skollagen får känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g dataskyddsförordningen bl.a. behandlas hos en enskild aktör enligt 24 kap. samma lag om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet, eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. I andra stycket finns ett förbud mot sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. En enskild aktör enligt 24 kap. skollagen kan vara en enskild folkhögskola som, under vissa förutsättningar som närmare anges i 11–15 §§ samma lag, anordnar och bedriver utbildning som motsvarar kommunal vuxenutbildning i sfi.

Det finns också bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter hos folkhögskolor i flera förordningar som reglerar statsbidrag till folkhögskolor. Enligt 10 d § första stycket förord-

³¹² Prop. 2017/18:105 s. 91.

³¹³ Prop. 2017/18:105 s. 88 och 89.

ningen (2015:521) om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare får känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g dataskyddsförordningen behandlas av en folkhögskola om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet, eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. I andra stycket finns ett förbud mot sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Bestämmelsen tillämpas vid behandling av personuppgifter hos folkhögskolor i samband med ansökan om statsbidrag enligt förordningen och i den verksamhet som statsbidraget beviljas för (10 a §). Liknande bestämmelser för folkhögskolorna finns i 11 a–d §§ förordningen (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk och i 8 a–d §§ förordningen (2011:1163) om statsbidrag för särskilt utbildningsstöd.

*Folkhögskolor behöver behandla känsliga personuppgifter
för att anordna och bedriva utbildning inom den
arbetsmarknadspolitiska verksamheten*

Folkhögskolor som anordnar och bedriver utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten behöver framför allt behandla personuppgifter som inte är integritetskänsliga, exempelvis uppgifter om deltagares kontakt- och identifieringsuppgifter, uppgifter om arbetslivserfarenhet och utbildning. Folkhögskolorna kan dock behöva behandla känsliga personuppgifter om hälsa, t.ex. uppgifter om funktionsnedsättning och hälsotillstånd, om det har betydelse för den enskildes deltagande i utbildningen. Det kan också finnas behov av att ta del av sådana uppgifter för att göra nödvändiga anpassningar.

Vidare kan folkhögskolorna behöva behandla uppgifter om deltagares språkkunskaper i de fall det finns behov av tolk. En uppgift om språk är inte i sig en känslig personuppgift i dataskyddsförordningens mening men uppgift om språkkunskaper tillsammans med andra uppgifter som t.ex. namn kan tillsammans avslöja en enskild deltagares etniska ursprung, vilket är en känslig personuppgift.

Vissa folkhögskolors behov av att behandla känsliga personuppgifter kan inte fullt ut tillgodoses med nuvarande regelverk

Utredningen bedömer ovan att folkhögskolornas anordnande och bedrivande av utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten avser en uppgift av allmänt intresse enligt artikel 6.1 e dataskyddsförordningen. Av samma skäl bör intresset av att folkhögskolorna kan anordna och bedriva utbildning inom verksamheten anses vara ett viktigt allmänt intresse, även om folkhögskolorna behöver behandla känsliga personuppgifter. Utredningen bedömer således att folkhögskolors behandling av känsliga personuppgifter för att anordna och bedriva utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan stödjas på undantaget att behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse enligt artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen.³¹⁴

Folkhögskolor som har en region som huvudman omfattas av den reglering som gäller för myndigheter, eftersom sådana folkhögskolor ingår i den offentlighetsrättsliga kommunala organisationen.³¹⁵ Regionägda folkhögskolor kan således behandla känsliga personuppgifter för ett viktigt allmänt intresse med stöd av den generella regleringen i 3 kap. 3 § dataskyddslagen. När det däremot gäller rörelsedrivna folkhögskolor kan dessa inte tillämpa den regleringen, eftersom sådana folkhögskolor inte är myndigheter och inte heller omfattas av offentlighetsprincipen. Rörelsedrivna folkhögskolor har dock genom bestämmelsen i 26 a kap. 4 § skollagen rättsligt stöd för att behandla känsliga personuppgifter för ett viktigt allmänt intresse när det gäller utbildning som motsvarar kommunal vuxenutbildning i sfi. Etableringskursen som ges inom ramen för etableringsprogrammet omfattas av denna reglering. Någon motsvarande reglering som tillåter behandling av känsliga personuppgifter hos rörelsedrivna folkhögskolor när det gäller folkhögskoleutbildning i studiemotiverande syfte eller bristyrkesutbildning finns inte.

Eftersom folkhögskolorna inte kan ses som leverantörer till Arbetsförmedlingen kan de inte behandla känsliga personuppgifter med stöd av 18 b § förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Av samma skäl som angetts ovan i

³¹⁴ Jfr prop. 2017/18:218 s. 172 f.

³¹⁵ Jfr 1 kap. 7 regeringsformen och 2 kap. 1 § OSL.

fråga om rättslig grund bedömer utredningen också att förutsättningarna för att behandla känsliga personuppgifter med stöd av samtycke enligt artikel 9.2 a i dataskyddsförordningen inte kan anses vara uppfyllda för folkhögskolornas personuppgiftsbehandling.

Sammantaget bedömer utredningen att enskilda folkhögskolors behov av att behandla känsliga personuppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inte fullt ut kan tillgodoses med nuvarande kompletterande dataskyddsreglering.

6.9.2 Behandling av känsliga personuppgifter

Utredningens förslag: I förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska det införas en bestämmelse om att en enskild folkhögskola som anordnar och bedriver utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten får behandla personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) med stöd av artikel 9.2 g i förordningen

1. om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet, eller
2. i annat fall, om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

Vid behandling som sker med stöd av punkterna 1 och 2 ska det vara förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Det ska även införas en bestämmelse som upplyser om att bestämmelsen om enskilda folkhögskolors behandling av känsliga personuppgifter kompletterar dataskyddsförordningen och att det även finns bestämmelser om behandling av personuppgifter i dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

Skälen för utredningens förslag

Det behövs en särskild reglering för att enskilda folkhögskolor ska få behandla känsliga personuppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Som beskrivs i avsnitt 6.9.1 behöver folkhögskolor behandla känsliga personuppgifter, framför allt om hälsa, när de anordnar och bedriver utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Av tidigare beskrivning framgår vidare att den generella dataskyddsregleringen och befintlig kompletterande dataskyddsreglering inte fullt ut är tillräcklig för att tillgodose enskilda folkhögskolors behov av att behandla känsliga personuppgifter. Utredningen konstaterar att det enligt artikel 6.2 och 6.3 i dataskyddsförordningen är tillåtet att ha bestämmelser om när myndigheter och andra aktörer får behandla personuppgifter i nationell rätt för att reglera behandling som grundar sig på en uppgift av allmänt intresse enligt artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen.

Det räcker inte med att en behandling av känsliga personuppgifter är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse för att undantaget i artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen ska kunna användas. Av artikel 9.2 g framgår att behandlingen även ska ske på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, som ska stå i proportion till det eftersträvade syftet, vara förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd samt innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

Kravet på att grunden för behandlingen ska vara fastställd i enlighet med unionsrätten eller den nationella rätten innebär, i likhet med vad som gäller enligt artikel 6.3 dataskyddsförordningen, att uppgiften av viktigt allmänt intresse ska ha stöd i rättsordningen.³¹⁶ För folkhögskolorna är kravet på en rättslig grund uppfyllt i fråga om personuppgiftsbehandlingar som sker för att anordna och bedriva utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (se avsnitt 6.9.1). Kravet på att den rättsliga grunden ska vara förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd bedöms inte tillföra något utöver de krav som gäller enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen.³¹⁷ Däremot tillkommer kravet på att gällande

³¹⁶ Prop. 2017/18:105 s. 49–52 och 84.

³¹⁷ Prop. 2017/18:105 s. 84.

rätt ska innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande intressen och rättigheter.

För att det ska vara tillåtet att behandla känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen krävs vidare att behandlingen är nödvändig. Utredningen konstaterar att kravet på nödvändighet i artikel 9 innebär detsamma som kravet på nödvändighet i artikel 6.³¹⁸ Detta innebär bl.a. att bara sådana uppgifter som behövs får behandlas. Begreppet nödvändig innebär i detta sammanhang inte ett krav på att behandlingsåtgärden ska vara oundgänglig.³¹⁹

Enskilda folkhögskolor behöver behandla känsliga personuppgifter för att anordna och bedriva utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Av tidigare beskrivning framgår att folkhögskolorna har behov av att behandla känsliga personuppgifter om hälsa, exempelvis uppgift om att en deltagare har en funktionsnedsättning (se tidigare beskrivning i avsnitt 6.9.1). Det handlar om behandling för att bedöma en deltagares behov av stöd eller anpassning för att han eller hon ska kunna ta del av den aktuella utbildningen. Av samma skäl kan också uppgifter om deltagarens språkkunskaper behöva behandlas, vilket kan avslöja uppgift om etniskt ursprung som är en känslig personuppgift. Enligt utredningen bör en kompletterande bestämmelse om behandling av känsliga personuppgifter därför inte begränsas till att endast avse känsliga personuppgifter om hälsa eller andra specifika kategorier. Det bör inte heller finnas en begränsning till vissa typer av utbildningar, exempelvis folkhögskoleutbildning i studiemotiverande syfte, eftersom utbudet av folkhögskoleutbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan komma att förändras över tid.

Nuvarande kompletterande dataskyddsreglering om behandling av känsliga personuppgifter i exempelvis 26 a kap. 4 § skollagen är endast tillämplig hos enskilda folkhögskolor, dvs. rörelsedrivna folkhögskolor. Offentliga folkhögskolor som drivs av regioner kan inte behandla känsliga personuppgifter med stöd av den bestämmelsen utan tillämpar i stället den generella regleringen i 3 kap. 3 §

³¹⁸ Prop. 2017/18:105 s. 75 och 76.

³¹⁹ Jfr prop. 2017/18:105 s. 194.

dataskyddslagen. I samband med att den kompletterande regleringen i skollagen föreslogs anförde regeringen att en dubbelreglering för offentliga utbildningsanordnare skulle kunna leda till tillämpningsproblem och därför behövde undvikas.³²⁰

Utredningen anser att en kompletterande dataskyddsreglering för folkhögskolor inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bör vara utformad på ett enhetligt sätt i förhållande till annan liknande reglering, när så är möjligt. En enhetlig reglering skulle också vara tydlig för folkhögskolorna, vilket underlättar i tillämpningen. En kompletterande bestämmelse om behandling av känsliga personuppgifter bör således inte gälla både offentliga och enskilda folkhögskolor utan begränsas till enskilda folkhögskolor.

Enligt 26 a kap. 4 § första stycket första punkten skollagen får känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g dataskyddsförordningen behandlas hos en enskild folkhögskola om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet. Enligt andra punkten får känsliga personuppgifter behandlas i annat fall, om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Bestämmelsen är tillämplig hos enskilda folkhögskolor när dessa anordnar och bedriver utbildning som motsvarar kommunal vuxenutbildning i sfi. Regleringar med motsvarande utformning för enskilda folkhögskolor finns i förordningen om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare, förordningen om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk och i förordningen (2011:1163) om statsbidrag för särskilt utbildningsstöd (se avsnitt 6.9.1).

Av förarbetena till 26 a kap. 4 § första stycket första punkten skollagen framgår att bestämmelsen möjliggör behandling av känsliga personuppgifter i enskilda folkhögskolors motsvarighet till ärenden om exempelvis särskilt stöd, åtgärdsprogram och kränkande behandling.³²¹ Utredningen bedömer att enskilda folkhögskolors behov av att behandla känsliga personuppgifter om deltagare i utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten skulle tillgodoses av en reglering med en sådan utformning. Det bör därför införas en särskild bestämmelse om att en enskild folk-

³²⁰ Prop. 2017/18:218 s. 126.

³²¹ Prop. 2017/18:218 s. 217 och 218.

högskola som anordnar och bedriver utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten får behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g dataskyddsförordningen om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet. Begreppet nödvändig innebär i detta sammanhang att bara sådana uppgifter som behövs får behandlas. Det behöver alltså inte vara omöjligt för folkhögskolorna att bedriva sin verksamhet om inte känsliga personuppgifter behandlas.³²² Behandlingen måste dock alltid uppfylla kraven enligt dataskyddsförordningen, vilket bl.a. omfattar principerna om uppgiftsminimering och lagringsminimering (artikel 5.1 c och e).

I likhet med befintlig reglering för enskilda folkhögskolor när det exempelvis gäller behandling av känsliga personuppgifter inom skolområdet bör enskilda folkhögskolor även ha möjlighet att behandla känsliga personuppgifter i annat fall, om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Det kan exempelvis vara fråga om kommunikation mellan skolan och anhöriga till deltagaren. Det är ändamålsenligt att folkhögskolorna har möjlighet att behandla känsliga personuppgifter utifrån samma förutsättningar som redan gäller inom andra områden. Folkhögskolornas behandling av känsliga personuppgifter med stöd av en bestämmelse om behandling som inte innebär ett otillbörligt intrång får inte ske slentrianmässigt i den löpande verksamheten. För att avgöra om intrånget är otillbörligt måste folkhögskolan göra en proportionalitetsbedömning där behovet av att utföra behandlingen vägs mot de registrerades intresse av att behandlingen inte sker. Detta innebär inte att folkhögskolan måste göra en bedömning i förhållande till varje berörd individ. Ju mindre tydligt folkhögskolans behov av att behandla uppgifterna är, desto större är sannolikheten för att de registrerades intresse typiskt sett väger tyngre och att intrånget därför bör betraktas som otillbörligt. Vid bedömningen av de registrerades intresse bör vikt läggas vid bl.a. uppgifternas känslighet, behandlingens karaktär, den inställning de registrerade kan antas ha till behandlingen, den spridning uppgifterna kan komma att få och risken för vidarebehandling för andra ändamål än insamlingsändamålet.³²³

³²² Jfr prop. 2017/18:105 s. 194.

³²³ Jfr prop. 2017/18:105 s. 89 och 90 och prop. 2017/18:218 s. 218.

Sammanfattningsvis föreslår utredningen att en enskild folkhögskola som anordnar och bedriver utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska få behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen, om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet, eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

Som en följd av förslaget kommer enskilda folkhögskolors behandling av känsliga personuppgifter när de anordnar och bedriver den s.k. etableringskursen inom etableringsprogrammet att ha rättsligt stöd i två bestämmelser. Det handlar dels om den nu föreslagna bestämmelsen, dels om bestämmelsen i 26 a kap. 4 § skollagen. Utredningen konstaterar att en dubbelreglering skulle kunna leda till tillämpningsproblem för folkhögskolorna. Eftersom den föreslagna regleringen i relevanta delar är identisk med regleringen i skollagen bedömer utredningen att risken för tillämpningsproblem är liten. Det är också ändamålsenligt med en enhetlig reglering för folkhögskolornas behandling av känsliga personuppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

En kompletterande reglering av enskilda folkhögskolors behandling av känsliga personuppgifter behöver inte införas i lag

I 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen anges att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Av 2 kap. 20 § regeringsformen följer att sådana åtgärder endast får vidtas om det finns stöd i lag. Det är bara vissa kvalificerade intrång i den personliga integriteten som omfattas av detta grundlagsskydd (se vidare avsnitt 4.3).

Grundlagsskyddet i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen träffar dock endast åtgärder som det allmänna vidtar mot enskilda. Med det allmänna avses riksdag, regering, kommuner, domstolar och andra myndigheter, men ibland också privaträttsliga organ eller företag som har anförtrotts myndighetsutövning.

Enskilda folkhögskolor är inte myndigheter och har inte heller anförtrotts några offentliga förvaltningsuppgifter som innefattar

myndighetsutövning.³²⁴ Den föreslagna bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter omfattar alltså inte behandling av personuppgifter som utförs av det allmänna. Det betyder att grundlagsskyddet i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen inte är tillämpligt för enskilda vid en behandling av personuppgifter som omfattas av den föreslagna bestämmelsen.

Av 8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen framgår att föreskrifter ska meddelas genom lag om de avser förhållandet mellan enskilda och det allmänna under förutsättning att föreskrifterna gäller skyldigheter för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. I förarbetena till dataskyddslagen anges att lagen är av offentligrättslig karaktär. Som helhet måste den även enligt regeringen betraktas som betungande i förhållande till de personuppgiftsansvariga och personuppgiftsbiträden som träffas av den. Vidare anges att dataskyddslagens bestämmelser inte bara gäller för statliga myndigheter, utan även för kommuner, företag och enskilda. Regeringen ansåg därför att det enligt 8 kap. 2 § första stycket 2 och 3 § regeringsformen krävdes bemyndiganden i lag för att anslutande föreskrifter skulle kunna meddelas av regeringen eller av en förvaltningsmyndighet.³²⁵ I propositionen *Stärkt integritet i idrottens antidopningsarbete* ansågs den föreslagna lagen om behandling av personuppgifter i idrottens antidopningsarbete, som gällde behandling utförd av privaträttsliga subjekt utanför det allmänna, vara en lag av offentligrättslig karaktär som innehöll betungande föreskrifter för de enskilda personuppgiftsansvariga som träffades av den. Regeringen ansåg därför att författningen skulle ha lagform enligt 8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen.³²⁶

När det gäller den föreslagna bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter hos enskilda folkhögskolor som anordnar och bedriver utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten konstaterar utredningen att det handlar om undantag från dataskyddsförordningens förbud mot behandling av känsliga personuppgifter. Mot denna bakgrund kan det inte anses vara fråga om någon betungande föreskrift för folkhögskolorna. Regleringen i 8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen medför därför inte att

³²⁴ Jfr 2 kap. 4 § OSL och bilagan till OSL.

³²⁵ Prop. 2017/18:105 s. 26.

³²⁶ Prop. 2021/22:139 s. 35–37.

bestämmelsen måste införas i lag eller ha stöd i lag. Det är således möjligt att med stöd av 3 kap. 4 § dataskyddslagen införa den i förordning.

Folkhögskolornas behandling av känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 g dataskyddsförordningen bör regleras i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

I förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen finns bestämmelser om vilka krav som ställs på folkhögskolor, studieförbund och studerandeorganisationer inom folkhögskolan för att få statsbidrag (5–12 §§). Förordningen innehåller också bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter hos studieförbund i den verksamhet som statsbidrag enligt förordningen har beviljats för (17 a–d §§). Kompletterande bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter hos enskilda folkhögskolor som anordnar och bedriver utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten skulle kunna föras in i den förordningen, vilket skulle bidra till en mer samlad kompletterande dataskyddsreglering inom folkbildningen. Utredningen noterar att Folkbildningsutredningen i sitt betänkande *Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid* bedömer att regeringen bör analysera behovet av folkhögskolors rätt att behandla känsliga personuppgifter.³²⁷ Även om det kan finnas behov av att göra en sådan generell översyn, ingår inte det i utredningens uppdrag. Utredningen bedömer att en kompletterande dataskyddsreglering för folkhögskolor som endast avser deras arbetsmarknadspolitiska verksamhet snarare bör placeras i en reglering som avser sådan verksamhet.

Folkhögskolornas olika utbildningar inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är reglerade i flera olika förordningar. För närvarande handlar det om förordningen om arbetsmarknadspolitiska program, förordningen om jobbgaranti för ungdomar, förordningen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och förordningen om jobb- och utvecklingsgarantin. Utredningen bedömer att det inte är lämpligt att placera kompletterande dataskyddsreglering för enskilda folkhögskolor i alla dessa förordningar. För-

³²⁷ SOU 2024:42 s. 298.

ordningarna innehåller inte heller någon dataskyddsreglering i dagsläget.

Ett alternativ är att placera bestämmelsen i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som redan innehåller kompletterande dataskyddsreglering för leverantörer och deras underleverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen. En placering av bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter hos enskilda folkhögskolor i samma förordning skulle bidra till en mer lättöverskådlig kompletterande dataskyddsreglering inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, vilket är ändamålsenligt.

Utredningen föreslår därför att den kompletterande bestämmelsen om enskilda folkhögskolors behandling av känsliga personuppgifter förs in i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

*Förslaget om enskilda folkhögskolors möjligheter
att behandla känsliga personuppgifter är proportionerligt*

Förslaget om en särskild bestämmelse om behandling av känsliga personuppgifter ger enskilda folkhögskolor utökade möjligheter att behandla känsliga personuppgifter jämfört med vad som gäller i dagsläget. En enskild folkhögskola kommer att kunna behandla känsliga personuppgifter om en enskild person som deltar i utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. En utökad möjlighet till behandling innebär en större risk för otillåten behandling och spridning av uppgifter.

Regleringen för de enskilda folkhögskolorna avseende känsliga personuppgifter är dock endast en komplettering till dataskyddsförordningen. Enligt förordningen får den personuppgiftsansvarige bara behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g om det är nödvändigt med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. Folkhögskolornas behandling av sådana uppgifter förutsätter också, liksom all annan behandling, att övriga krav enligt dataskyddsförordningen och dataskyddslagen med tillhörande förordning, är uppfyllda.

Även om möjligheterna att behandla känsliga personuppgifter utökas enligt utredningens förslag finns det alltså fortfarande samma krav på att känsliga personuppgifter behandlas restriktivt och folkhögskolorna behöver göra en bedömning av om kraven för behandlingen är uppfyllda.³²⁸ Därtill föreslår utredningen sökförbud till skydd för den registrerades personliga integritet (se nedan). Sammantaget bedömer utredningen att den föreslagna bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter står i proportion till det intrång i de registrerades personliga integritet som behandlingen kan medföra. Se vidare i den samlade dataskydds- och integritetsanalysen, avsnitt 6.9.3.

*Reglering i den generella dataskyddsregleringen
av behandling i form av sökning*

En sökning medför behandling av personuppgifter (artikel 4.2 i dataskyddsförordningen). Som tidigare har beskrivits är utgångspunkten i förordningen att det är förbjudet att behandla känsliga personuppgifter (artikel 9.1). Det finns vissa undantag från förbudet, bl.a. om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. För att undantaget ska vara tillämpligt ska vissa ytterligare förutsättningar vara uppfyllda, bl.a. att den nationella rätten ska innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen (artikel 9.2 g). Medlemsstaterna får behålla eller införa mer specifika bestämmelser för behandling med stöd av artikel 6.1 c och e (artikel 6.2), vilket är de grunder som i regel är aktuella för undantag enligt 9.2 g. Det gäller även känsliga personuppgifter (skäl 10).

Utredningen konstaterar att sökbegränsningen i 3 kap. 3 § andra stycket dataskyddslagen inte omfattar enskilda folkhögskolor, eftersom de inte är myndigheter och inte heller omfattas av offentlighetsprincipen (se avsnitt 6.9.1).

³²⁸ SOU 2023:100 s. 693.

Det bör vara förbjudet för enskilda folkhögskolor att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter

Enskilda folkhögskolor är enligt 26 a kap. 4 § andra stycket skollagen förbjudna att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Förbudet gäller vid behandling av känsliga personuppgifter enligt paragrafens första stycke, dvs. vid behandling med stöd av artikel 9.2 g dataskyddsförordningen, om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet, eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.³²⁹ Motsvarande reglering gäller bl.a. enligt 10 d § andra stycket förordningen om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare.

Det har inte kommit fram att enskilda folkhögskolor som anordnar och bedriver utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten behöver kunna göra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Det har inte heller kommit fram att det finns ett behov av att söka i en viss handling. Utredningen föreslår därför ett förbud mot att utföra sådana sökningar.

Förhållandet till annan dataskyddsreglering

Dataskyddsförordningen är direkt tillämplig för folkhögskolorna när dessa behandlar personuppgifter för att anordna och bedriva utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Förordningen ger visst utrymme för nationella bestämmelser som kompletterar förordningen men förordningen har alltid företräde. En bestämmelse som upplyser om att de nu aktuella bestämmelserna om behandling av känsliga personuppgifter och sökbegränsningar kompletterar dataskyddsförordningen tillför därmed ingen ny materiell reglering. Det är viktigt att det tydligt framgår att bestämmelserna kompletterar dataskyddsförordningen. Utredningen anser

³²⁹I förordningen (2018:1366) om sökbegränsningar vid behandling av personuppgifter i vissa utbildningsformer och i viss verksamhet hos kommuner finns bestämmelser om undantag från de sökbegränsningar som anges i 26 a kap. 4 § andra stycket skollagen och i 3 kap. 3 § andra stycket dataskyddslagen. Undantagen avser inte verksamhet i form av etableringskurs på folkhögskola.

därför att det bör finnas en bestämmelse som upplyser om detta i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

När det gäller förhållandet till dataskyddslagen brukar det i registerförfattningar anges att vid behandling av personuppgifter enligt registerförfattningen gäller dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av registerförfattningen eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den författningen.³³⁰ De bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter och sökbegränsningar som föreslås införas för enskilda folkhögskolor avviker dock inte från dataskyddslagens reglering. Det finns därför inte behov av att i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten införa en bestämmelse om att de nu aktuella bestämmelserna ska ha företräde framför dataskyddslagen. Det är i stället tillräckligt att upplysa om att bestämmelser om behandling av personuppgifter även finns i dataskyddslagen. En motsvarande upplysningsbestämmelse finns exempelvis i 18 a § andra stycket förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och i 26 a kap. 3 § skollagen.

6.9.3 Samlad dataskydds- och integritetsbedömning

Utredningens bedömning: Den personuppgiftsbehandling som möjliggörs genom den föreslagna bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter utgör en proportionerlig inskränkning av det skydd för den personliga integriteten som finns i Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget är förenligt med kravet på proportionalitet i dataskyddsförordningen.

³³⁰ Se t.ex. 1 kap. 3 § andra stycket lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.

Skälen för utredningens bedömning

Skyddet för den personliga integriteten får begränsas

Regler till skydd mot intrång i den personliga integriteten finns i bl.a. regeringsformen, dataskyddsförordningen, Europakonventionen och i EU:s rättighetsstadga. Som tidigare har beskrivits är dock grundlagsskyddet i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen inte tillämpligt för enskilda vid den behandling av känsliga personuppgifter som kommer att omfattas av den föreslagna bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter.

Skyddet mot intrång i den personliga integriteten får under vissa förutsättningar begränsas (se beskrivningarna i avsnitt 4.3.3). För att det ska vara motiverat att införa de möjligheter för enskilda folkhögskolor till behandling av känsliga personuppgifter som utredningen föreslår måste alltså behovet av behandlingen väga tyngre än den enskildes intresse av skydd för den personliga integriteten. För att en proportionalitetsbedömning ska kunna göras behöver riskerna för intrång i den personliga integriteten kartläggas. Genom att införa skyddsåtgärder som begränsar den tillåtna behandlingen kan behovet av behandling balanseras mot intresset av integritetsskydd.

Det intrång i den personliga integriteten som den föreslagna bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter medför är proportionerligt

Förslaget om en särskild bestämmelse om behandling av känsliga personuppgifter ger enskilda folkhögskolor utökade möjligheter att behandla känsliga personuppgifter jämfört med vad som gäller i dagsläget. En utökad möjlighet till behandling innebär en större risk för otillåten behandling och spridning av uppgifter.

Enskilda folkhögskolor som anordnar och bedriver utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten föreslås dock endast få behandla känsliga personuppgifter för ett viktigt allmänt intresse om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet, eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Behandlingen av känsliga personuppgifter kommer i normalfallet endast att

avse en enskild person som deltar i utbildning och som har behov av särskilt stöd eller anpassning. Vidare föreslås ett förbud mot sökningar. Folkhögskolorna har redan i dagsläget möjlighet att behandla känsliga personuppgifter under liknande förutsättningar inom andra områden. Att enskilda folkhögskolor har ändamålsenliga förutsättningar att bedriva sin verksamhet och tillhandahålla utbildning som kan stärka den enskildes möjligheter att studera eller komma i arbete är till nytta både för de enskilda som berörs och för samhället i stort. Bedömningen är också att känsliga personuppgifter kommer att behandlas i mindre utsträckning och att det ofta kommer att handla om mer generella uppgifter.

Enskilda folkhögskolors behandling av känsliga personuppgifter måste vidare följa de krav som ställs i den generella dataskyddsregleringen. Även om folkhögskolorna tillåts behandla känsliga personuppgifter för att anordna och bedriva utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns det alltså fortfarande samma krav på att känsliga personuppgifter behandlas restriktivt. En folkhögskola behöver göra en bedömning av om kraven för behandlingen är uppfyllda.³³¹ Som personuppgiftsansvarig måste folkhögskolan exempelvis enligt artikel 24.1 i dataskyddsförordningen vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen sker i enlighet med förordningen. Det bedöms inte finnas några mer ändamålsenliga alternativ till den föreslagna regleringen.

Utredningen bedömer sammantaget att den föreslagna regleringen, tillsammans med de skyddsåtgärder som övrig reglering ger, står i proportion till det intrång i de registrerades personliga integritet som behandlingen kan medföra.

6.9.4 Det behövs inte ytterligare dataskyddsreglering för folkhögskolornas verksamhet inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Utredningens bedömning: Det behövs inte ytterligare dataskyddsreglering för folkhögskolornas verksamhet inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

³³¹ SOU 2023:100 s. 693.

Skälen för utredningens bedömning

En kompletterande dataskyddsreglering avseende folkhögskolornas behandling av känsliga personuppgifter bör bara innehålla sådana bestämmelser som är nödvändiga utöver dataskyddsförordningen och dataskyddslagen med tillhörande förordning. Det generella dataskyddsregelverket ger ett starkt skydd för de uppgifter som folkhögskolorna behandlar.

Den rättsliga grunden för folkhögskolornas behandling av personuppgifter i utbildningsverksamheten inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är som tidigare har beskrivits fastställd i enlighet med vad som krävs (se avsnitt 6.9.1). Av skäl 41 i dataskyddsförordningen framgår att den rättsliga grunden bör vara tydlig och precis och dess tillämpning förutsägbar för dem som omfattas av den, i enlighet med rättspraxis vid Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. I förarbetena till dataskyddslagen bedömde regeringen att vilken grad av tydlighet och precision som krävs i fråga om den rättsliga grunden för att en viss behandling av personuppgifter ska anses vara nödvändig måste bedömas från fall till fall, utifrån behandlingens karaktär. En behandling av personuppgifter som inte utgör någon egentlig kränkning av den personliga integriteten kan ske med stöd av en rättslig grund som är allmänt hållen medan ett mer kännbart intrång kräver att den rättsliga grunden är mer preciserad och därmed gör intrånget förutsebart.³³²

Utredningen bedömer att syftet med den behandling av personuppgifter som behövs i samband med folkhögskolornas anordnande och bedrivande av utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten med tillräcklig tydlighet framgår av bestämmelserna i förordningen om arbetsmarknadspolitiska program, förordningen om jobbgaranti för ungdomar, förordningen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och förordningen om jobb- och utvecklingsgarantin. Det är enligt utredningen också förutsägbart för den enskilde vilken personuppgiftsbehandling som kan förekomma i samband med utbildningsverksamheten.

Dataskyddsförordningen möjliggör genom artikel 6.2 och 6.3 andra stycket för medlemsstaterna att införa särskilda registerförfattningar eller annan kompletterande dataskyddsreglering. Varken

³³² Prop. 2017/18:105 s. 51.

dessa bestämmelser eller förordningen i övrigt innebär dock något krav på att det införs sådan reglering. Som framgår av avsnitt 6.9.2 bedömer utredningen att det behöver införas kompletterande bestämmelser om enskilda folkhögskolors behandling av känsliga personuppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det har inte kommit fram att den befintliga regleringen i 3 kap. 3 § dataskyddslagen skulle vara otillräcklig för att tillgodose regionägda folkhögskolors behov av att behandla känsliga personuppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det finns därför inte skäl att införa någon kompletterande dataskyddsreglering för dessa. En annan kategori av personuppgifter vars behandling särskilt regleras i dataskyddsförordningen är de som rör fällande domar i brottmål samt lagöverträdelser som innefattar brott (artikel 10). Det har inte kommit fram att folkhögskolorna behöver behandla sådana personuppgifter i den aktuella verksamheten. Det finns därför inte skäl att införa någon kompletterande dataskyddsreglering för sådana uppgifter.

Som framgår av avsnitt 6.3 innehåller dataskyddsförordningen ett omfattande regelverk som syftar till att skydda den enskildes integritet och rättigheter. Dataskyddsförordningen kompletteras av dataskyddslagen. Utredningen bedömer att det inte behövs ytterligare bestämmelser om folkhögskolornas personuppgiftsbehandling inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för att det ska finnas ett tillräckligt skydd. Mot denna bakgrund finns det inte skäl att införa ytterligare dataskyddsreglering för folkhögskolorna i denna del.

6.10 Dataskyddsreglering för Samhall Aktiebolag

6.10.1 Behov av kompletterande dataskyddsreglering för Samhall Aktiebolag

Utredningens bedömning: Samhall Aktiebolag behöver behandla känsliga personuppgifter för att fullgöra sitt arbetsmarknadspolitiska uppdrag. Samhalls behov av att behandla känsliga personuppgifter kan inte fullt ut tillgodoses med nuvarande reglering.

Skälen för utredningens bedömning

Samhalls uppdrag

Samhall Aktiebolag (Samhall) är ett av staten helägt bolag som har till uppgift att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer som Arbetsförmedlingen anvisar i enlighet med förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. I uppgiften ingår att erbjuda arbeten på de platser i landet där behoven finns och att anpassa verksamheten till de förutsättningar personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har.³³³

De insatser som arbetssökande kan ta del av hos Samhall är dels insatsen skyddat arbete hos Samhall Aktiebolag,³³⁴ dels insatsen lönebidrag för utveckling i anställning.³³⁵ Arbetssökande kan även anvisas till arbetspraktik hos Samhall.

Målgruppen för insatsen skyddat arbete hos Samhall är personer vars arbetsförmåga är så nedsatt till följd av en funktionsnedsättning att personen inte kan få något annat arbete och vars behov inte kan tillgodoses genom andra insatser.³³⁶ Målgruppen för insatsen lönebidrag för utveckling i anställning är personer som har varit utan arbete under en lång tid och som är i behov av en anställning för att pröva eller utveckla sin arbetsförmåga i förhållande till vissa arbetsuppgifter eller arbetsmarknaden i stort. Bidraget får också lämnas för en person som är i behov av att förbättra sina förutsättningar att kunna ta del av en utbildning.³³⁷

Efter att den anvisade personen har anställts hos Samhall erbjuds han eller hon en introduktion och yrkesutbildning hos Samhall, den s.k. Samhallskolan. Utbudet av utbildningar är kopplat till de områden inom vilka bolaget erbjuder tjänster. Det handlar om tjänster inom exempelvis lokalvård, lager och logistik, tvätt- och textilservice, fastighetstjänster och servicetjänster inom kontor,

³³³ 2 § i ägaranvisningen för Samhall Aktiebolag och 3 § förordningen (2018:1528) om statlig ersättning till Samhall Aktiebolag för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse.

³³⁴ 39 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

³³⁵ 25–28 §§ förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

³³⁶ 37 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

³³⁷ 25 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

butiker och omsorg. Varje utbildning har olika steg, beroende på vilken kompetens som krävs hos Samhalls kund. I takt med att den anställdes kompetenser ökar matchar Samhall honom eller henne med lämpliga arbetsuppgifter hos en av bolagets kunder. Arbetstillfällena inom Samhall ska vara meningsfulla och utvecklande.³³⁸ Vidare arbetar Samhall för att anställda personer ska övergå till arbete på den reguljära arbetsmarknaden.³³⁹

Ytterligare beskrivningar av Samhalls verksamhet finns i avsnitt 4.8.1.

Samhalls personuppgiftsbehandling

För att Samhall ska kunna fullgöra sitt uppdrag att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer som Arbetsförmedlingen anvisar där behoven finns behöver bolaget behandla anvisade personers kontakt- och identifieringsuppgifter, uppgifter om arbetslivserfarenhet och utbildningsbakgrund. Bolaget behöver även behandla uppgifter om på vilket sätt den enskildes funktionsnedsättning påverkar arbetsförmågan, uppgifter om behov av arbetsanpassning och uppgifter om den enskildes arbetsförmåga. Det finns inget behov av att behandla uppgifter om diagnoser eller att ta del av medicinska underlag.

Som arbetsgivare behöver Samhall vidare behandla uppgifter om anställdas sjukfrånvaro och rehabilitering. Även uppgifter om lön, anhöriga, värderande uppgifter från exempelvis utvecklingssamtal, uppgifter om disciplinära åtgärder eller liknande åtgärder kan behöva behandlas.

Rättslig grund för Samhalls personuppgiftsbehandling

Samhall behöver behandla olika uppgifter om enskilda för att fullgöra sitt arbetsmarknadspolitiska uppdrag. Det handlar både om uppgifter som inte är integritetskänsliga och om uppgifter som är av integritetskänslig karaktär, exempelvis bedömningar av en enskilds arbetsförmåga och behov av anpassningar i arbetet. Utredningen konstaterar att Samhall utför sådan personuppgiftsbehand-

³³⁸ Samhall Aktiebolag, *Årsredovisning 2024*, 2025.

³³⁹ Jfr 3 § i ägaranvisningen för Samhall Aktiebolag.

ling som omfattas av dataskyddsförordningen. Eftersom Samhall bestämmer ändamål och medel för den personuppgiftsbehandling som sker för att utföra bolagets verksamhet, är Samhall i detta fall enligt artikel 4.7 dataskyddsförordningen personuppgiftsansvarig för behandlingen.

Utredningen konstaterar att privata aktörer kan utföra uppgifter av allmänt intresse.³⁴⁰ Den behandling av personuppgifter som sker i Samhalls verksamhet utförs som en följd av Samhalls författningsreglerade uppdrag att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga där behoven finns. Arbetsförmedlingen anvisar personer till anställning i bolaget i enlighet med förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. I den aktuella verksamheten kan det därför vara nödvändigt för Samhall att behandla personuppgifter för att utföra en uppgift av allmänt intresse. Behandlingen av personuppgifter är således rättsligt grundad i artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen.³⁴¹ Personuppgifterna får behandlas enligt den kompletterande bestämmelsen i 2 kap. 2 § 1 dataskyddslagen. Intresset av att erbjuda meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga där behoven finns får enligt utredningen anses överväga det eventuella integritetsintrång som Samhalls personuppgiftsbehandling skulle kunna innebära för en enskild person. Bedömningen är därför att den behandling av personuppgifter som behöver utföras hos Samhall vid fullgörandet av uppdraget är proportionerlig i förhållande till målet med uppdraget. Kravet på att den nationella rätten ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionerlig i förhållande till det legitima mål som eftersträvas i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen får därmed anses vara uppfyllt.

Utredningen bedömer vidare att samtycke enligt artikel 6.1 a dataskyddsförordningen inte bör användas som rättslig grund för Samhalls personuppgiftsbehandling. Myndigheter har begränsade möjligheter att använda sig av samtycke enligt artikel 6.1 a dataskyddsförordningen som rättslig grund, eftersom obalansen i maktförhållandet mellan myndigheter och enskilda medför att det krav

³⁴⁰ Prop. 2017/18:105 s. 58 och 59.

³⁴¹ Jfr prop. 2021/22:176 s. 367 och prop. 2017/18:105 s. 189 och 190.

på frivillighet som gäller för samtycke oftast inte är uppfyllt.³⁴² Enligt Integritetsskyddsmyndigheten gäller detsamma i andra förhållanden där det råder en liknande obalans, t.ex. i förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare.³⁴³ Som redan nämnts finns det också en annan lämplig och tillräcklig rättslig grund för Samhalls behandling av personuppgifter.

Den generella regleringen av behandling av känsliga personuppgifter

Enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen är det förbjudet att behandla personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och behandling av genetiska uppgifter, biometrisk uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning.

Förbudet ska enligt artikel 9.2 i förordningen inte tillämpas i vissa fall. Ett undantag gäller om den registrerade har lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandlingen för ett eller flera specifika ändamål (artikel 9.2 a). Något generellt förbud mot att använda samtycke som grund för behandling av känsliga personuppgifter har inte införts i svensk rätt.³⁴⁴

Ett annat undantag följer av artikel 9.2 b i dataskyddsförordningen om behandlingen av känsliga personuppgifter är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige eller den registrerade ska kunna fullgöra sina skyldigheter och utöva sina särskilda rättigheter inom arbetsrätten och på områdena social trygghet och socialt skydd. Behandling av känsliga personuppgifter enligt led b är bara tillåten i den utsträckning behandlingen också är tillåten enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt eller ett kollektivavtal som har antagits med stöd av tillämplig nationell rätt. Denna rättsliga grund ska också fastställa lämpliga skyddsåtgärder som säkerställer den registrerades grundläggande rättigheter och intressen. Dataskyddslagen innehåller, med stöd av artikel 9.2 b dataskyddsförordningen, en bestämmelse om att känsliga personuppgifter får behandlas om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansva-

³⁴² Jfr skäl 43 till dataskyddsförordningen.

³⁴³ Integritetsskyddsmyndigheten, *Vägledning för integritetsanalys i lagstiftningsarbete*, 2022, s. 13.

³⁴⁴ Prop. 2017/18:105 s. 76.

rige eller den registrerade ska kunna fullgöra sina skyldigheter och utöva sina särskilda rättigheter inom arbetsrätten och inom områdena social trygghet och socialt skydd (3 kap. 2 § första stycket dataskyddslagen). Av förarbetena framgår att begreppet arbetsrätt är ett unionsrättsligt begrepp som ska tolkas EU-konformt. Vidare framgår att i stort sett alla skyldigheter och rättigheter för arbetsgivare beträffande de anställda och deras organisationer bör omfattas av begreppet, exempelvis behandling i samband med sjuklön och rehabilitering av arbetstagare.³⁴⁵

Av artikel 9.2 g följer att förbudet inte gäller om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande intressen. I 3 kap. 3 § dataskyddslagen finns en generell bestämmelse om i vilka fall känsliga personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. Bestämmelsen gäller dock endast myndigheter och andra som träffas av offentlighetsprincipen.

I artikel 9.2 h dataskyddsförordningen finns vidare ett undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter för hälso- och sjukvårdsändamål som bl.a. omfattar bedömningar av en arbetstagares arbetskapacitet. Behandlingen av de känsliga personuppgifterna måste dock ske på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt eller enligt vissa avtal. Dessutom krävs enligt artikel 9.3 att de känsliga personuppgifterna behandlas av eller under ansvar av en person som omfattas av tystnadsplikt. Av 3 kap. 5 § första stycket 2 dataskyddslagen följer att känsliga personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 9.2 h dataskyddsförordningen, om behandlingen är nödvändig för bedömningen av en arbetstagares arbetskapacitet. Enligt andra stycket är tystnadsplikt en förutsättning för att behandling med stöd av paragrafens första stycke ska få ske. Av förarbetena framgår att bedömning av en arbetstagares arbetskapacitet sannolikt omfattar behandling av känsliga personuppgifter relaterade till sjukskrivning och rehabilitering på arbetet.³⁴⁶

³⁴⁵ Prop. 2017/18:105 s. 192 och 193.

³⁴⁶ Prop. 2017/18:105 s. 93.

*Samhall behöver behandla känsliga personuppgifter
för att fullgöra sitt uppdrag*

För att Samhall ska kunna fullgöra uppdraget att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer som Arbetsförmedlingen anvisar där behoven finns behöver bolaget bl.a. behandla uppgifter om på vilket sätt den enskildes funktionsnedsättning påverkar hans eller hennes arbetsförmåga samt uppgifter om vilket behov av arbetsanpassning som finns. Sådana uppgifter kan innehålla beskrivningar av den enskildes fysiska eller psykiska hälsa och utgör därför ofta känsliga personuppgifter om hälsa enligt artikel 4.15 i dataskyddsförordningen. Det finns dock inget behov av att behandla mer detaljerade uppgifter om exempelvis diagnoser eller att ta del av medicinska underlag. Som arbetsgivare kan Samhall behöva behandla känsliga personuppgifter om hälsa, exempelvis uppgifter om anställdas sjukfrånvaro och rehabilitering.

*Samhalls behov av att behandla känsliga personuppgifter
kan inte fullt ut tillgodoses med nuvarande regelverk*

Utredningen bedömer ovan att Samhalls fullgörande av uppdraget att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer som Arbetsförmedlingen anvisar där behoven finns avser en uppgift av allmänt intresse enligt artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen. Av samma skäl bör intresset av att Samhall kan utföra sitt uppdrag anses vara ett viktigt allmänt intresse, även om bolaget behöver behandla känsliga personuppgifter. Utredningen bedömer således att Samhalls behandling av känsliga personuppgifter för att utföra sitt arbetsmarknadspolitiska uppdrag kan stödjas på undantaget att behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse enligt artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. Samhall kan dock inte behandla känsliga personuppgifter för ett viktigt allmänt intresse med stöd av den generella regleringen i 3 kap. 3 § dataskyddslagen, eftersom Samhall inte är en myndighet och inte heller omfattas av offentlighetsprincipen.

Samhall kan i viss utsträckning behandla känsliga personuppgifter med stöd av 3 kap. 2 och 5 §§ dataskyddslagen. Den regleringen är tillämplig för arbetsgivare och deras anställda. Samhall behöver dock även behandla känsliga personuppgifter avseende personer som har

anvisats till anställning inom bolaget innan de har påbörjat anställningen hos Samhall. När det gäller anvisade personer som har anställts inom bolaget behöver Samhall vidare behandla känsliga personuppgifter utan att det är relaterat till exempelvis sjukskrivning och rehabilitering av arbetstagaren. Det kan t.ex. handla om att göra anpassningar i arbetet för att en anställd person ska kunna få det stöd som behövs i anställningen (se beskrivningarna i avsnitt 4.8.1).

Mot denna bakgrund bedömer utredningen att Samhalls behov av att behandla känsliga personuppgifter för att fullgöra uppdraget att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer som Arbetsförmedlingen anvisar där behoven finns inte fullt ut tillgodoses av den kompletterande regleringen i dataskyddslagen. Av samma skäl som angetts ovan i fråga om rättslig grund bedömer utredningen också att förutsättningarna för att behandla känsliga personuppgifter med stöd av samtycke enligt artikel 9.2 a i dataskyddsförordningen inte kan anses vara uppfyllda för Samhalls personuppgiftsbehandling.

Sammantaget bedömer utredningen att Samhalls behov av att behandla känsliga personuppgifter inte fullt ut kan tillgodoses med nuvarande generella dataskyddsreglering.

6.10.2 Behandling av känsliga personuppgifter

Utredningens förslag: I förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska det införas en bestämmelse om att Samhall Aktiebolag får behandla personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) med stöd av artikel 9.2 g i förordningen, om

1. uppgifterna avser en enskild person som av Arbetsförmedlingen har anvisats till anställning inom bolaget,
2. behandlingen är nödvändig för att bolaget ska kunna fullgöra sitt uppdrag att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga där behoven finns, och
3. behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

Vid behandling som sker med stöd av punkterna 1–3 ska det vara förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Det ska även införas en bestämmelse som upplyser om att bestämmelsen om Samhalls behandling av känsliga personuppgifter kompletterar dataskyddsförordningen och att det även finns bestämmelser om behandling av personuppgifter i dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

Skälen för utredningens förslag

Det behövs en särskild reglering för Samhalls behandling av känsliga personuppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Som beskrivs i avsnitt 6.10.1 behöver Samhall behandla känsliga personuppgifter, framför allt om hälsa, för att fullgöra sitt uppdrag att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer som Arbetsförmedlingen anvisar där behoven finns. Av tidigare beskrivning framgår också att den generella dataskyddsregleringen inte fullt ut är tillräcklig för att tillgodose Samhalls behov av att behandla känsliga personuppgifter. Utredningen konstaterar att det enligt artikel 6.2 och 6.3 i dataskyddsförordningen är tillåtet att ha bestämmelser om när myndigheter och andra aktörer får behandla personuppgifter i nationell rätt för att reglera behandling som grundar sig på en uppgift av allmänt intresse enligt artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen.

Det räcker inte med att en behandling av känsliga personuppgifter är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse för att undantaget i artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen ska kunna användas. Av artikel 9.2 g framgår att behandlingen även ska ske på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, som ska stå i proportion till det eftersträlvade syftet, vara förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd samt innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

Kravet på att grunden för behandlingen ska vara fastställd i enlighet med unionsrätten eller den nationella rätten innebär, i likhet med vad som gäller enligt artikel 6.3 dataskyddsförordningen, att upp-

giften av viktigt allmänt intresse ska ha stöd i rättsordningen.³⁴⁷ För Samhall är kravet på en rättslig grund uppfyllt i fråga om personuppgiftsbehandlingar som sker för att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer som Arbetsförmedlingen anvisar där behoven finns (se avsnitt 6.10.1). Kravet på att den rättsliga grunden ska vara förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd bedöms inte tillföra något utöver de krav som gäller enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen.³⁴⁸ Däremot tillkommer kravet på att gällande rätt ska innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande intressen och rättigheter.

För att det ska vara tillåtet att behandla känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen krävs vidare att behandlingen är nödvändig. Utredningen konstaterar att kravet på nödvändighet i artikel 9 innebär detsamma som kravet på nödvändighet i artikel 6.³⁴⁹ Detta innebär bl.a. att bara sådana uppgifter som behövs får behandlas. Begreppet nödvändig innebär i detta sammanhang inte ett krav på att behandlingsåtgärden ska vara oundgänglig.³⁵⁰

Samhall behöver behandla känsliga personuppgifter för att utföra sitt uppdrag inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Samhall har ett tydligt behov av att behandla känsliga personuppgifter om hälsa för att kunna fullgöra sitt författningsreglerade uppdrag (se tidigare beskrivning i avsnitt 6.10.1). Enligt utredningen kan det inte uteslutas att bolaget kan behöva behandla andra kategorier av känsliga personuppgifter såsom uppgifter om etniskt ursprung. En sådan uppgift kan avslöjas genom andra uppgifter, exempelvis om språkkunskaper. En kompletterande bestämmelse om behandling av känsliga personuppgifter bör därför inte begränsas till att endast avse känsliga personuppgifter om hälsa eller andra specifika kategorier.

Behovet av att behandla känsliga personuppgifter är vidare begränsat till att avse enskilda personer som har anvisats till anställning inom bolaget av Arbetsförmedlingen. Enligt utredningen är det inte motiverat att Samhall behandlar känsliga personuppgifter

³⁴⁷ Prop. 2017/18:105 s. 49–52 och 84.

³⁴⁸ Prop. 2017/18:105 s. 84.

³⁴⁹ Prop. 2017/18:105 s. 75 och 76.

³⁵⁰ Jfr prop. 2017/18:105 s. 194.

om någon annan än den anvisade personen, exempelvis en närstående. Regleringen bör därför begränsas till att avse en enskild person som av Arbetsförmedlingen har anvisats till anställning inom Samhall.

Samhall bör bara få behandla sådana känsliga personuppgifter som behövs för att bolaget ska kunna fullgöra sitt uppdrag att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga där behoven finns. Det begrepp som används i artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen, dvs. att behandlingen ska vara nödvändig, bör användas för att ge uttryck för detta. Begreppet nödvändig innebär i detta sammanhang att bara sådana uppgifter som behövs får behandlas. Det behöver alltså inte vara omöjligt för Samhall att utföra sin verksamhet om inte känsliga personuppgifter behandlas.³⁵¹ Behandlingen måste dock alltid uppfylla kraven enligt dataskyddsförordningen, vilket bl.a. omfattar principerna om uppgiftsminimering och lagringsminimering (artikel 5.1 c och e).

När det gäller myndigheter får dessa enligt 3 kap. 3 § första stycket 3 dataskyddslagen behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen i annat fall än när behandlingen krävs enligt lag eller är nödvändig för handläggningen av ett ärende, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. I förarbetena anges att kravet på att behandlingen inte får ske om den innebär ett otillbörligt intrång i de registrerades integritet motverkar att känsliga personuppgifter behandlas slentrianmässigt i den löpande verksamheten, utan att annat författningsstöd finns. För att avgöra om intrånget är otillbörligt måste myndigheten göra en proportionalitetsbedömning där behovet av att utföra behandlingen vägs mot de registrerades intresse av att behandlingen inte sker. Detta innebär inte att den personuppgiftsansvarige måste göra en bedömning i förhållande till varje berörd individ. Ju mindre tydligt myndighetens behov av att behandla uppgifterna är, desto större är dock sannolikheten för att de registrerades intresse typiskt sett väger tyngre och att intrånget därför bör betraktas som otillbörligt. Vid bedömningen av de registrerades intresse bör vikt läggas vid sådana aspekter som

³⁵¹ Jfr prop. 2017/18:105 s. 194.

uppgifternas känslighet, behandlingens karaktär och den inställning de registrerade kan antas ha till behandlingen.³⁵²

Liknande regleringar om behandling av känsliga personuppgifter finns för leverantörer och deras underleverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen och enskilda folkhögskolor som anordnar och bedriver viss utbildning.³⁵³ I avsnitt 6.8.2 och 6.9.2 föreslår utredningen att det ska införas liknande regleringar för leverantörer och underleverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet respektive enskilda folkhögskolor som anordnar och bedriver utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Utredningen bedömer att även Samhalls behandling av känsliga personuppgifter bör vara restriktiv och inte ske slentrianmässigt. I likhet med den befintliga regleringen som gäller för Arbetsförmedlingens leverantörer och enskilda folkhögskolor inom skolområdet bör regleringen för Samhall således innehålla ett krav på att behandlingen endast får ske om den inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. För att avgöra om intrånget är otillbörligt måste Samhall göra en sådan proportionalitetsbedömning som beskrivs ovan.

Sammanfattningsvis föreslår utredningen att Samhall ska få behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen om uppgifterna avser en enskild person som av Arbetsförmedlingen har anvisats till anställning inom bolaget, behandlingen är nödvändig för att bolaget ska kunna fullgöra sitt uppdrag att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga där behoven finns, och behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

En kompletterande reglering av Samhalls behandling av känsliga personuppgifter behöver inte införas i lag

I 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen anges att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär

³⁵² Prop. 2017/18:105 s. 89 och 90.

³⁵³ Se 18 b § förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och 26 a kap. 4 § skollagen (2010:800).

övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Av 2 kap. 20 § regeringsformen följer att sådana åtgärder endast får vidtas om det finns stöd i lag. Det är bara vissa kvalificerade intrång i den personliga integriteten som omfattas av detta grundlagsskydd (se vidare avsnitt 4.3.3).

Grundlagsskyddet i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen träffar dock endast åtgärder som det allmänna vidtar mot enskilda. Med det allmänna avses riksdag, regering, kommuner, domstolar och andra myndigheter, men ibland också privaträttsliga organ eller företag som har anförtrotts myndighetsutövning.

Samhall är ingen myndighet och har inte heller anförtrotts några offentliga förvaltningsuppgifter som innefattar myndighetsutövning.³⁵⁴ Den föreslagna bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter omfattar alltså inte behandling av personuppgifter som utförs av det allmänna. Det betyder att grundlagsskyddet i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen inte är tillämpligt för enskilda vid en behandling av personuppgifter som omfattas av den föreslagna bestämmelsen.

Av 8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen framgår att föreskrifter ska meddelas genom lag om de avser förhållandet mellan enskilda och det allmänna under förutsättning att föreskrifterna gäller skyldigheter för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. I förarbetena till dataskyddslagen anges att lagen är av offentlighetsrättslig karaktär. Som helhet måste den även enligt regeringen betraktas som betungande i förhållande till de personuppgiftsansvariga och personuppgiftsbiträden som träffas av den. Vidare anges att dataskyddslagens bestämmelser inte bara gäller för statliga myndigheter, utan även för kommuner, företag och enskilda. Regeringen ansåg därför att det enligt 8 kap. 2 § första stycket 2 och 3 § regeringsformen krävdes bemyndiganden i lag för att anslutande föreskrifter skulle kunna meddelas av regeringen eller av en förvaltningsmyndighet.³⁵⁵ I propositionen *Stärkt integritet i idrottens antidopningsarbete* ansågs den föreslagna lagen om behandling av personuppgifter i idrottens antidopningsarbete, som gällde behandling utförd av privaträttsliga subjekt utanför det allmänna, vara en lag av offentlighetsrättslig karaktär som innehöll betungande föreskrifter för de enskilda personuppgiftsansvariga som träffades

³⁵⁴ Jfr 2 kap. 4 § OSL och bilagan till OSL.

³⁵⁵ Prop. 2017/18:105 s. 26.

av den. Regeringen ansåg därför att författningen skulle ha lagform enligt 8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen.³⁵⁶

När det gäller den föreslagna bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter hos Samhall som har i uppdrag att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer som Arbetsförmedlingen anvisar där behoven finns konstaterar utredningen att det handlar om undantag från dataskyddsförordningens förbud mot behandling av känsliga personuppgifter. Mot denna bakgrund kan det inte anses vara fråga om någon betungande föreskrift för Samhall. Regleringen i 8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen medför därför inte att bestämmelsen måste införas i lag eller ha stöd i lag. Det är således möjligt att med stöd av 3 kap. 4 § dataskyddslagen införa den i förordning.

Samhalls behandling av känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 g dataskyddsförordningen bör regleras i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Samhalls verksamhet är bl.a. reglerad i förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och förordningen (2018:1528) om statlig ersättning till Samhall Aktiebolag för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Utredningen bedömer dock att det inte är lämpligt att placera kompletterande dataskyddsreglering för Samhall i dessa två förordningar. Förordningarna innehåller inte heller någon dataskyddsreglering i dagsläget.

Ett annat alternativ är att placera bestämmelsen i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som redan innehåller kompletterande dataskyddsreglering för leverantörer och deras underleverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Utredningen föreslår också i avsnitt 6.9.2 att det ska införas en kompletterande dataskyddsreglering för enskilda folkhögskolors verksamhet inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten denna förordning. En placering av den nu aktuella bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter hos Samhall i samma förordning skulle bidra till en mer lättöver-

³⁵⁶ Prop. 2021/22:139 s. 35–37.

skådlig kompletterande dataskyddsreglering inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, vilket är ändamålsenligt.

Utredningen föreslår därför att den kompletterande bestämmelsen om Samhalls behandling av känsliga personuppgifter förs in i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Förslaget om Samhalls möjligheter att behandla känsliga personuppgifter är proportionerligt

Förslaget om en särskild bestämmelse om behandling av känsliga personuppgifter ger Samhall utökade möjligheter att behandla känsliga personuppgifter jämfört med vad som gäller i dagsläget. Bolaget kommer att kunna behandla känsliga personuppgifter om en enskild person som av Arbetsförmedlingen har anvisats till anställning inom bolaget, om behandlingen är nödvändig för att bolaget ska kunna fullgöra sitt uppdrag att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga där behoven finns och behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. En utökad möjlighet till behandling innebär en större risk för otillåten behandling och spridning av uppgifter.

Regleringen för Samhall avseende känsliga personuppgifter är dock endast en komplettering till dataskyddsförordningen. Enligt förordningen får den personuppgiftsansvarige bara behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g om det är nödvändigt med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. Samhalls behandling av sådana uppgifter förutsätter också, liksom all annan behandling, att övriga krav enligt dataskyddsförordningen och dataskyddslagen med tillhörande förordning är uppfyllda. Även om möjligheterna att behandla känsliga personuppgifter utökas enligt utredningens förslag finns det alltså fortfarande samma krav på att känsliga personuppgifter behandlas restriktivt och Samhall behöver göra en bedömning av om kraven för behandlingen är uppfyllda.³⁵⁷ Därtill föreslår utredningen sökförbud till skydd för den registrerades personliga integritet (se nedan). Sammantaget bedömer utredningen att den föreslagna bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter står i proportion till det intrång i de registrerades

³⁵⁷ SOU 2023:100 s. 693.

personliga integritet som behandlingen kan medföra. Se vidare i den samlade dataskydds- och integritetsanalysen, avsnitt 6.10.3.

*Reglering i den generella dataskyddsregleringen
av behandling i form av sökning*

En sökning medför behandling av personuppgifter (artikel 4.2 i dataskyddsförordningen). Som tidigare har beskrivits är utgångspunkten i förordningen att det är förbjudet att behandla känsliga personuppgifter (artikel 9.1). Det finns vissa undantag från förbudet, bl.a. om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. För att undantaget ska vara tillämpligt ska vissa ytterligare förutsättningar vara uppfyllda, bl.a. att den nationella rätten ska innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen (artikel 9.2 g). Medlemsstaterna får behålla eller införa mer specifika bestämmelser för behandling med stöd av artikel 6.1 c och e (artikel 6.2), vilket är de grunder som i regel är aktuella för undantag enligt artikel 9.2 g. Det gäller även känsliga personuppgifter (skäl 10).

Enligt 3 kap. 3 § andra stycket dataskyddslagen är det förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Sökbegränsningen gäller för myndigheter vid tillämpningen av samtliga bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter i 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen, dvs. vid behandling som krävs enligt lag, vid behandling som är nödvändig för handläggningen av ett ärende och vid behandling i annat fall om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. I fråga om behandling som krävs enligt lag gäller sökbegränsningen även sådana organ som ska jämföras med myndigheter enligt 3 kap. 3 § tredje stycket dataskyddslagen.

Utredningen konstaterar att sökbegränsningen i 3 kap. 3 § andra stycket dataskyddslagen inte omfattar Samhall, eftersom bolaget inte är en myndighet och inte heller omfattas av offentlighetsprincipen (se avsnitt 6.10.1).

Det bör vara förbjudet för Samhall att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter

Leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen är enligt 18 b § andra stycket förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten förbjudna att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Förbudet gäller vid behandling av känsliga personuppgifter enligt paragrafens första stycke, dvs. vid behandling med stöd av artikel 9.2 g dataskyddsförordningen, om uppgifterna avser en arbetssökande, behandlingen är nödvändig för att uppdraget ska kunna fullgöras, och behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Även enskilda utbildningsanordnare och enskilda folkhögskolor inom skolväsendet omfattas av sökbegränsningar.³⁵⁸

Det har inte kommit fram att Samhall behöver kunna göra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Det har inte heller kommit fram att det finns ett behov av att söka i en viss handling. Utredningen föreslår därför ett förbud mot att utföra sådana sökningar.

Förhållandet till annan dataskyddsreglering

Dataskyddsförordningen är direkt tillämplig för Samhall när bolaget behandlar personuppgifter för att fullgöra sitt uppdrag att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer som Arbetsförmedlingen anvisar där behoven finns. Förordningen ger visst utrymme för nationella bestämmelser som kompletterar förordningen men förordningen har alltid företräde. En bestämmelse som upplyser om att de nu aktuella bestämmelserna om behandling av känsliga personuppgifter och sökbegränsningar kompletterar dataskyddsförordningen tillför därmed ingen ny materiell reglering. Det är viktigt att det tydligt framgår att bestämmelserna kompletterar dataskyddsförordningen. Utredningen anser därför att det bör finnas en bestämmelse som upplyser om detta i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

³⁵⁸ 13 § andra stycket lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina och 26 a kap. 4 § andra stycket skollagen (2010:800).

När det gäller förhållandet till dataskyddslagen brukar det i registerförfattningar anges att vid behandling av personuppgifter enligt registerförfattningen gäller dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av registerförfattningen eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den författningen.³⁵⁹ De bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter och sökbegränsningar som utredningen föreslår ska införas för Samhall avviker dock inte från dataskyddslagens reglering. Det finns därför inte behov av att i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten införa en bestämmelse om att bestämmelserna i denna författning ska ha företräde framför dataskyddslagen. Det är i stället tillräckligt att upplysa om att bestämmelser om behandling av personuppgifter även finns i dataskyddslagen.

6.10.3 Samlad dataskydds- och integritetsbedömning

Utredningens bedömning: Den personuppgiftsbehandling som möjliggörs genom den föreslagna bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter utgör en proportionerlig inskränkning av det skydd för den personliga integriteten som finns i Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget är förenligt med kravet på proportionalitet i dataskyddsförordningen.

Skälen för utredningens bedömning

Skyddet för den personliga integriteten får begränsas

Regler till skydd mot intrång i den personliga integriteten finns i bl.a. regeringsformen, dataskyddsförordningen, Europakonventionen och i EU:s rättighetsstadga. Som tidigare har beskrivits är dock grundlagsskyddet i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen inte tillämpligt för enskilda vid den behandling av känsliga personuppgifter som kommer att omfattas av den föreslagna bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter.

³⁵⁹ Se t.ex. 1 kap. 3 § andra stycket lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.

Skyddet mot intrång i den personliga integriteten får under vissa förutsättningar begränsas (se beskrivningarna i avsnitt 4.3.3). För att det ska vara motiverat att införa de möjligheter för Samhall till behandling av känsliga personuppgifter som utredningen föreslår måste alltså behovet av behandlingen väga tyngre än den enskildes intresse av skydd för den personliga integriteten. För att en proportionalitetsbedömning ska kunna göras behöver riskerna för intrång i den personliga integriteten kartläggas. Genom att införa skyddsåtgärder som begränsar den tillåtna behandlingen kan behovet av behandling balanseras mot intresset av integritetsskydd.

Det intrång i den personliga integriteten som den föreslagna bestämmelsen om behandling av känsliga personuppgifter medför är proportionerligt

Förslaget om en särskild bestämmelse om behandling av känsliga personuppgifter ger Samhall utökade möjligheter att behandla känsliga personuppgifter jämfört med vad som gäller i dagsläget. En utökad möjlighet till behandling innebär en större risk för otillåten behandling och spridning av uppgifter.

Samhall föreslås dock endast få behandla känsliga personuppgifter för ett viktigt allmänt intresse om det är nödvändigt för att bolaget ska kunna fullgöra sitt uppdrag att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga där behoven finns och det inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Samhall kommer endast att få behandla känsliga personuppgifter som avser en enskild person som av Arbetsförmedlingen har anvisats till anställning inom bolaget. Känsliga personuppgifter om andra personer får inte behandlas med stöd av den föreslagna regleringen. Vidare föreslås ett förbud mot sökningar. Att Samhall har ändamålsenliga förutsättningar att fullgöra sitt arbetsmarknadspolitiska uppdrag är till nytta både för de enskilda som berörs och för samhället i stort. Utredningen bedömer också att det rör sig om mer generella känsliga personuppgifter som kommer att behandlas.

Samhalls behandling av känsliga personuppgifter måste vidare följa de krav som ställs i den generella dataskyddsregleringen. Även om Samhall tillåts behandla känsliga personuppgifter för att fullgöra sitt arbetsmarknadspolitiska uppdrag finns det alltså fortfarande

samma krav på att känsliga personuppgifter behandlas restriktivt. Samhall behöver göra en bedömning av om kraven för behandlingen är uppfyllda.³⁶⁰ Som personuppgiftsansvarig måste Samhall exempelvis enligt artikel 24.1 i dataskyddsförordningen vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen sker i enlighet med förordningen.

Den författningsreglerade tystnadsplikt som gäller inom Samhalls verksamhet och som föreslås utökas till att även omfatta obehörigt utnyttjande av uppgifter ger och kommer också att ge ett visst skydd (se avsnitt 4.8.3). Uppgifter om enskildas personliga förhållanden som lämnas till Arbetsförmedlingen kommer att kunna omfattas av sekretess enligt 28 kap. 11 § OSL. Även om det enligt bestämmelsen gäller en presumtion för offentlighet kan sekretess alltjämt gälla för vissa typer av uppgifter, exempelvis uppgift om hälsa.³⁶¹

Det bedöms inte finnas några mer ändamålsenliga alternativ till den föreslagna regleringen. Utredningen bedömer sammantaget att den föreslagna regleringen, tillsammans med de skyddsåtgärder som övrig reglering ger, står i proportion till det intrång i de registrerades personliga integritet som behandlingen kan medföra.

6.10.4 Det behövs inte ytterligare dataskyddsreglering för Samhalls verksamhet

Utredningens bedömning: Det behövs inte ytterligare dataskyddsreglering för att Samhall ska kunna fullgöra sitt arbetsmarknadspolitiska uppdrag.

Skälen för utredningens bedömning

En kompletterande dataskyddsreglering avseende Samhalls behandling av känsliga personuppgifter bör bara innehålla sådana bestämmelser som är nödvändiga utöver dataskyddsförordningen och dataskyddslagen med tillhörande förordning. Det generella data-

³⁶⁰ SOU 2023:100 s. 693.

³⁶¹ Se prop. 2021/22:216 s. 31 och 32.

skyddsregelverket ger ett starkt skydd för de uppgifter som Samhall behandlar.

Den rättsliga grunden för Samhalls behandling av personuppgifter för att utföra sitt arbetsmarknadspolitiska uppdrag är som tidigare har beskrivits fastställd i enlighet med vad som krävs (se avsnitt 6.10.1). Av skäl 41 i dataskyddsförordningen framgår att den rättsliga grunden bör vara tydlig och precis och dess tillämpning förutsägbar för dem som omfattas av den, i enlighet med rättspraxis vid Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. I förarbetena till dataskyddslagen bedömde regeringen att vilken grad av tydlighet och precision som krävs i fråga om den rättsliga grunden för att en viss behandling av personuppgifter ska anses vara nödvändig måste bedömas från fall till fall, utifrån behandlingens karaktär. En behandling av personuppgifter som inte utgör någon egentlig kränkning av den personliga integriteten kan ske med stöd av en rättslig grund som är allmänt hållen medan ett mer kännbart intrång kräver att den rättsliga grunden är mer preciserad och därmed gör intrånget förutsebart.³⁶²

Utredningen bedömer att syftet med den behandling av personuppgifter som behövs i samband med utförandet av uppdraget att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga där behoven finns med tillräcklig tydlighet framgår av bestämmelserna i förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och förordningen om statlig ersättning till Samhall Aktiebolag för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Det är enligt utredningen också förutsebart för den enskilde vilken personuppgiftsbehandling som kan förekomma i samband med att uppdraget utförs.

Dataskyddsförordningen möjliggör genom artikel 6.2 och 6.3 andra stycket för medlemsstaterna att införa särskilda registerförfattningar eller annan kompletterande dataskyddsreglering. Varken dessa bestämmelser eller förordningen i övrigt innebär dock något krav på att det införs sådan reglering. Som framgår av avsnitt 6.10.2 bedömer utredningen att det behöver införas kompletterande bestämmelser om Samhalls behandling av känsliga personuppgifter för att bolaget ska kunna fullgöra sitt arbetsmarknadspolitiska uppdrag. Det har inte kommit fram att den befintliga regleringen i 3 kap.

³⁶² Prop. 2017/18:105 s. 51.

2 och 5 §§ dataskyddslagen är otillräcklig för att tillgodose Samhalls behov av behandling av känsliga personuppgifter i egenskap av arbetsgivare i den verksamheten. Det finns därför inte skäl att införa någon kompletterande dataskyddsreglering i den delen.

En annan kategori av personuppgifter vars behandling särskilt regleras i dataskyddsförordningen är de som rör fällande domar i brottmål samt lagöverträdelser som innefattar brott (artikel 10). Det har inte kommit fram att Samhall behöver behandla sådana personuppgifter. Det finns därför inte skäl att införa någon kompletterande dataskyddsreglering i den delen.

Det har inte heller kommit fram att det finns behov av ytterligare kompletterande dataskyddsreglering för Samhall i dess egenskap av anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser. Det finns därför inte skäl att införa någon kompletterande dataskyddsreglering i den delen.

Som framgår av avsnitt 6.3 innehåller dataskyddsförordningen ett omfattande regelverk som syftar till att skydda den enskildes integritet och rättigheter. Dataskyddsförordningen kompletteras av dataskyddslagen. Utredningen bedömer att det inte behövs ytterligare bestämmelser om Samhalls personuppgiftsbehandling för att det ska finnas ett tillräckligt skydd. Mot denna bakgrund finns det inte skäl att införa ytterligare dataskyddsreglering för Samhall.

6.11 Dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingens leverantörer

6.11.1 Behov av kompletterande dataskyddsreglering för leverantörer till Arbetsförmedlingen

Utredningens bedömning: Leverantörer som anordnar och bedriver utbildning på kriminalvårdsanstalt på uppdrag av Arbetsförmedlingen behöver behandla personuppgifter som rör lagöverträdelser. Behovet av att behandla sådana personuppgifter kan inte tillgodoses med nuvarande reglering.

Skälen för utredningens bedömning

Leverantörernas verksamhet

Enligt 18 § förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen ska Arbetsförmedlingen samverka med Kriminalvården i syfte att stärka möjligheterna att få och behålla ett arbete för arbetssökande inom kriminalvården.

En del av myndighetssamverkan rör arbetsmarknadsutbildningar som bedrivs vid kriminalvårdsanstalter. Syftet med utbildningarna är att förse arbetsmarknaden med nödvändig arbetskraft samt att bryta utanförskap för individerna.³⁶³ De arbetsmarknadsutbildningar som erbjuds är bl.a. svets- och skärandebearbetningsutbildning, restaurangutbildning och träarbetareutbildning. Potentiella deltagare till arbetsmarknadsutbildning identifieras av Kriminalvården och Arbetsförmedlingen gör därefter en bedömning av om individen har förutsättningarna att klara utbildningen samt kan arbeta och få anställning inom yrket.³⁶⁴ Deltagande i utbildning bygger på frivillighet. Den arbetssökande avgör således om han eller hon vill ta del av insatser hos Arbetsförmedlingen eller inte.³⁶⁵ Det finns även möjlighet till kortare förberedande utbildning³⁶⁶ inför en yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning.

Anskaffade privaträttsliga leverantörer till Arbetsförmedlingen anordnar och bedriver arbetsmarknadsutbildning och förberedande utbildning på kriminalvårdsanstalt på uppdrag av Arbetsförmedlingen. I oktober 2024 anordnades det utbildningar på 22 olika anstalter runtom i Sverige.³⁶⁷

Leverantörernas behandling av personuppgifter

Ett antal leverantörsföretag som anordnar och bedriver utbildning på kriminalvårdsanstalt har framfört till utredningen att de behöver behandla uppgifter om deltagarens namn och födelsedatum, adressuppgifter, telefonnummer samt uppgift om att deltagaren är intagen på en viss kriminalvårdsanstalt. Det finns inget behov av att be-

³⁶³ Jfr 11 § förordningen om arbetsmarknadspolitiska program.

³⁶⁴ Arbetsförmedlingen, *Verksamhet för att bidra till att förhindra återfall till brott*, 2024, s. 10.

³⁶⁵ Arbetsförmedlingen, *Verksamhet för att bidra till att förhindra återfall till brott*, s. 9.

³⁶⁶ Jfr 30 § andra stycket 2 förordningen om arbetsmarknadspolitiska program.

³⁶⁷ Uppgift från Arbetsförmedlingen till utredningen.

handla uppgifter om exempelvis strafftidens längd eller vilket brott deltagaren har dömts för.

Uppgifter om deltagaren lämnas av Arbetsförmedlingen till leverantören. Under utbildningens gång rapporterar leverantören till Arbetsförmedlingen vilka aktiviteter som har utförts, inklusive om det har inträffat några avvikelser. Efter att utbildningen har avslutats redovisas resultatet av utbildningen tillsammans med eventuella utbildningsintyg.

Rättslig grund för leverantörernas personuppgiftsbehandling

Leverantörer som anordnar och bedriver utbildning på kriminalvårdsanstalt behöver behandla olika uppgifter om den arbetssökande för att kunna utföra den aktuella arbetsmarknadspolitiska insatsen. Det handlar framför allt om uppgifter som inte är integritetskänsliga, t.ex. uppgifter om namn och födelsedatum. Leverantörerna behöver dock även behandla uppgift om att den arbetssökande är intagen på en viss kriminalvårdsanstalt, vilket utgör en mer integritetskänslig uppgift. Utredningen konstaterar att leverantörerna utför sådan personuppgiftsbehandling som omfattas av dataskyddsförordningen. Eftersom leverantörerna bestämmer ändamål och medel för den personuppgiftsbehandling som sker för att utföra uppdraget, är leverantörerna i dessa fall personuppgiftsansvariga för personuppgiftsbehandlingen.

De arbetsmarknadspolitiska insatserna i form av utbildning på kriminalvårdsanstalt utförs på uppdrag av Arbetsförmedlingen och är i huvudsak reglerade i förordning.³⁶⁸ Utredningen konstaterar att även privata aktörer har ansetts kunna utföra uppgifter av allmänt intresse.³⁶⁹ I den aktuella verksamheten kan det därför vara nödvändigt för leverantörerna att behandla personuppgifter för att utföra en uppgift av allmänt intresse. Behandlingen av personuppgifter är således rättsligt grundad i artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen.³⁷⁰ Personuppgifterna får behandlas enligt den kompletterande bestämmelsen i 2 kap. 2 § 1 dataskyddslagen. Intresset av att erbjuda arbetsökande på kriminalvårdsanstalt arbetsmarknadspolitiska insatser i form av utbildning för att han eller hon ska bryta sitt utanför-

³⁶⁸ 11 och 30 §§ andra stycket 2 förordningen om arbetsmarknadspolitiska program.

³⁶⁹ Prop. 2017/18:105 s. 58 och 59.

³⁷⁰ Jfr prop. 2021/22:216 s. 64 och prop. 2017/18:105 s. 189 och 190.

skap och stärka möjligheterna att få ett arbete får enligt utredningen anses överväga det eventuella integritetsintrång som leverantörernas personuppgiftsbehandling skulle kunna innebära för en enskild person.³⁷¹ Bedömningen är därför att den behandling av personuppgifter som behöver utföras hos leverantörer som anordnar och bedriver utbildning på kriminalvårdsanstalt på uppdrag av Arbetsförmedlingen är proportionerlig i förhållande till målet med insatsen. Kravet på att den nationella rätten ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionerlig i förhållande till det legitima mål som eftersträvas i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen får därmed anses vara uppfyllt.

Generell reglering om behandling av personuppgifter om lagöverträdelser

Uppgifter som rör lagöverträdelser anses inte som känsliga personuppgifter i dataskyddsförordningens mening men anses ändå vara en kategori av personuppgifter som förtjänar särskilt skydd. Enligt artikel 10 i dataskyddsförordningen får behandling av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelser som innefattar brott eller därmed sammanhängande säkerhetsåtgärder enligt artikel 6.1 endast utföras under kontroll av en myndighet eller då behandling är tillåten enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, där lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter fastställs. Ett fullständigt register över fällande domar i brottmål får endast föras under kontroll av en myndighet. Det är inte möjligt att behandla personuppgifter som rör lagöverträdelser med den registrerades samtycke (se skäl 19 till dataskyddsförordningen).

Den del av artikel 10 som rör behandling av personuppgifter under kontroll av myndighet är direkt tillämplig. Det innebär att myndigheter inte behöver uttryckligt stöd i föreskrifter eller särskilda beslut för att få behandla sådana uppgifter. Det finns dock ett visst utrymme för att i nationell rätt förtydliga innebörden av artikel 10 (skäl 8 till dataskyddsförordningen). Regeringen har därför ansett att det uttryckligen bör framgå av dataskyddslagen att personuppgifter som rör lagöverträdelser får behandlas av myndig-

³⁷¹ Jfr prop. 2021/22:216 s. 64 och 65.

heter.³⁷² Av 3 kap. 8 § första stycket dataskyddslagen framgår att personuppgifter som avses i artikel 10 i dataskyddsförordningen får behandlas av myndigheter. Även andra än myndigheter får enligt 3 kap. 8 § andra stycket dataskyddslagen behandla sådana personuppgifter, om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna följa föreskrifter om arkiv.

Av 3 kap. 9 § dataskyddslagen följer vidare att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om i vilka fall andra än myndigheter får behandla sådana personuppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning. Den myndighet som regeringen bestämmer får i enskilda fall besluta att andra än myndigheter får behandla sådana uppgifter. Ett beslut får förenas med villkor.

Andra än myndigheter får enligt 5 § förordningen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning behandla personuppgifter om lagöverträdelser om behandlingen är nödvändig för att rättsliga anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras eller en rättslig förpliktelse enligt lag eller förordning ska kunna fullgöras. Enligt 6 § samma förordning får Integritetsskyddsmyndigheten meddela ytterligare föreskrifter om i vilka fall andra än myndigheter får behandla personuppgifter som avses i artikel 10 i dataskyddsförordningen. Integritetsskyddsmyndigheten får även i enskilda fall besluta att andra än myndigheter får behandla sådana personuppgifter.

Integritetsskyddsmyndigheten har meddelat föreskrifter om behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser (IMYFS 2024:1). Av föreskrifterna framgår i vilka fall andra än myndigheter får behandla personuppgifter som rör lagöverträdelser. Undantagen är inte relevanta för leverantörernas personuppgiftsbehandling. Såvitt utredningen känner till har Integritetsskyddsmyndigheten inte beslutat om att någon av Arbetsförmedlingens leverantörer får behandla personuppgifter om lagöverträdelser.

³⁷² Prop. 2017/18:105 s. 99.

Leverantörer som anordnar och bedriver utbildning på kriminalvårdsanstalt behöver behandla personuppgifter som rör lagöverträdelser

Leverantörer som anordnar och bedriver utbildning på kriminalvårdsanstalt behöver som tidigare har beskrivits behandla uppgift om att en deltagare är intagen på den aktuella kriminalvårdsanstalten. Frågan är om en sådan uppgift utgör en personuppgift som rör en lagöverträdelse. Utredningen konstaterar att information om ett rättsligt förfarande som inletts mot en fysisk person, t.ex. uppgifter om förundersökning, brottmålsrättegång och fällande dom, utgör personuppgifter som rör lagöverträdelser i den mening som avses i artikel 10 dataskyddsförordningen. Det gäller enligt EU-domstolen oberoende av om brott styrkts eller inte under domstolsförfarandet.³⁷³ I tidigare lagstiftningsärende har uppgifter om att någon har dömts till en straffrättslig påföljd såsom fängelse ansetts utgöra en personuppgift som rör en fällande dom i brottmål eller personuppgifter som rör lagöverträdelser som innefattar brott, oberoende av om det av uppgifterna framgått vilken lagöverträdelse som föranlett straffet eller inte. Även uppgift om placering på kriminalvårdsanstalt har ansetts utgöra en personuppgift som rör en lagöverträdelse som innefattar brott.³⁷⁴

Mot denna bakgrund bedömer utredningen att en uppgift om att en deltagare är intagen på en viss kriminalvårdsanstalt utgör en personuppgift som rör lagöverträdelser enligt artikel 10 i dataskyddsförordningen. Det har inte kommit fram att leverantörerna behöver behandla några andra uppgifter som rör lagöverträdelser.

Leverantörens behov av att behandla personuppgifter som rör lagöverträdelser kan inte tillgodoses med nuvarande regelverk

För att uppgifter om lagöverträdelser ska få behandlas av privaträttsliga leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen krävs alltså enligt artikel 10 i dataskyddsförordningen att behandlingen har stöd i nationell rätt. Det finns bestämmelser om när andra än myndigheter får behandla så-

³⁷³ EU-domstolens dom av den 24 september 2019, GC m.fl., C-136/17, punkt 72.

³⁷⁴ Jfr prop. 2021/22 :59, *Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten*, s. 47 och 74. Se även Öman, *Dataskyddsförordningen [GDPR] m.m.*, kommentaren till artikel 10, JUNO, version 3.

dana uppgifter i 3 kap. 8 § andra stycket dataskyddslagen, 5 § förordningen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och Integritetsskyddsmyndighetens föreskrifter (IMYFS 2024:1) om behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser. Vidare får Integritetsskyddsmyndigheten enligt 6 § förordningen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning i enskilda fall besluta om att andra än myndigheter får behandla uppgifter om lagöverträdelser. Utredningen bedömer dock att det saknas stöd för behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser hos privaträttsliga leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen genom att anordna och bedriva utbildning på kriminalvårdsanstalt. Det behöver därför införas en särskild bestämmelse om att sådana uppgifter får behandlas.

6.11.2 Behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser

Utredningens förslag: I förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska det införas en bestämmelse om att en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen eller en underleverantör som medverkar till att fullgöra leverantörens uppdrag får behandla personuppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning, om

1. behandlingen är nödvändig för att anordna och bedriva utbildning på kriminalvårdsanstalt, och
2. behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

Det ska även införas en bestämmelse som upplyser om att bestämmelsen om leverantörernas behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser kompletterar dataskyddsförordningen och att det även finns bestämmelser om behandling av personuppgifter i dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

Skälen för utredningens förslag

Det behövs en särskild reglering för att leverantörer till Arbetsförmedlingen ska få behandla personuppgifter som rör lagöverträdelse

Som beskrivs i avsnitt 6.11.1 behöver en leverantör behandla uppgift om att en deltagare är intagen på en kriminalvårdsanstalt för att kunna fullgöra sitt uppdrag att anordna och bedriva utbildning på kriminalvårdsanstalt på uppdrag av Arbetsförmedlingen. En sådan uppgift utgör enligt utredningen en personuppgift som rör lagöverträdelse enligt artikel 10 i dataskyddsförordningen. Med leverantör avses även eventuella underleverantörer som utför den aktuella verksamheten.

Av tidigare beskrivning framgår vidare att den generella och kompletterande dataskyddsregleringen inte är tillräcklig för att tillgodose leverantörernas behov av att behandla personuppgifter som rör lagöverträdelse. Utredningen konstaterar att det enligt artikel 6.2 och 6.3 i dataskyddsförordningen är tillåtet att ha bestämmelser om när myndigheter och andra aktörer får behandla personuppgifter i nationell rätt för att reglera behandling som grundar sig på en uppgift av allmänt intresse enligt artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen. Vidare ska regleringen uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas (se artikel 6.3 i dataskyddsförordningen).

En bestämmelse som möjliggör behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelse måste enligt artikel 10 i dataskyddsförordningen omfattas av lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter.

Annan reglering om behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelse

Enligt 26 a kap. 6 § första stycket skollagen får personuppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning behandlas i verksamhet hos en huvudman för en fristående skola om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet i löpande text inom

elevhälsan, och i skriftlig dokumentation som ska föras enligt 5 kap. 24 § samma lag.

Enligt 14 § första stycket lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina får personuppgifter som rör fällande domar i brottmål behandlas av en enskild utbildningsanordnare om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet om att avskilja en student från utbildning. Motsvarande bestämmelser finns i 19 e § lagen (2009:128) om yrkeshögskolan, 39 e § förordningen (2013:871) om stöd för konst- och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar och 46 § förordningen (2024:107) om stöd för en nationell yrkesutbildning.

*Leverantörerna behöver behandla personuppgifter
som rör lagöverträdelser för att anordna och bedriva
utbildning på kriminalvårdsanstalt*

Av tidigare beskrivning framgår att leverantörer och underleverantörer som anordnar och bedriver utbildning på kriminalvårdsanstalt på uppdrag av Arbetsförmedlingen behöver behandla uppgifter om att deltagare är intagna på en viss kriminalvårdsanstalt. I likhet med bestämmelsen i 26 a kap. 6 § första stycket skollagen bör en kompletterande bestämmelse om möjlighet för leverantörerna att behandla sådana personuppgifter utformas så att den hänvisar till de personuppgifter som avses i artikel 10 i dataskyddsförordningen.

För att den kompletterande bestämmelsen ska uppfylla kravet i artikel 10 dataskyddsförordningen på lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter bör det framgå av bestämmelsen att den endast gäller behandling för att anordna och bedriva utbildning på kriminalvårdsanstalt. Det har inte kommit fram att leverantörerna behöver behandla personuppgifter som rör lagöverträdelser för något annat ändamål. Bestämmelsen bör vidare begränsas till sådan behandling som är nödvändig för att anordna och bedriva den aktuella utbildningen. Att behandlingen måste vara nödvändig innebär bl.a. att bara sådana uppgifter som behövs får behandlas. Som tidigare har beskrivits finns det ett tydligt behov för leverantörerna att behandla uppgift om att en deltagare är intagen på en kriminalvårdsanstalt. Kravet på nödvändighet innebär dock inte ett krav på att behandlingsåtgärden ska vara oundgänglig. Behandlingen kan anses nödvändig och därmed tillåten om den

leder till effektivitetsvinster. Det behöver alltså inte vara omöjligt för leverantörerna att utföra sina uppgifter om inte personuppgifter som rör lagöverträdelse behandlas.³⁷⁵ Behandlingen måste dock alltid uppfylla kraven enligt dataskyddsförordningen, vilket bl.a. omfattar principerna om uppgiftsminimering och lagringsminimering (artikel 5.1 c och e).

Bestämmelsen i 26 a kap. 6 § första stycket skollagen innehåller vidare ett krav på att behandlingen inte får innebära ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Av förarbetena framgår att bestämmelsen inte är avsedd att tillämpas slentrianmässigt i den löpande verksamheten. Det krävs att den personuppgiftsansvarige, i det enskilda fallet, gör en bedömning av om behandlingen innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Om behandlingen skulle innebära ett sådant intrång, får den inte ske enligt denna bestämmelse. För att avgöra om intrånget är otillbörligt måste den personuppgiftsansvarige göra en proportionalitetsbedömning där behovet av att utföra behandlingen vägs mot de registrerades intresse av att behandlingen inte sker. Bedömningen av de registrerades intresse av att behandlingen inte sker bör utgå från det intresse av integritetsskydd som de registrerade typiskt sett har. Den personuppgiftsansvarige måste således inte göra en bedömning i förhållande till varje berörd individ. Vid bedömningen av intrånget i den enskildes personliga integritet ska vikt läggas vid bl.a. uppgifternas känslighet, behandlingens karaktär, den inställning de registrerade kan antas ha till behandlingen, den spridning uppgifterna kan komma att få och risken för vidarebehandling för andra ändamål än insamlingsändamål.³⁷⁶

Utredningen bedömer att Arbetsförmedlingens leverantörers behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelse bör vara restriktiv och inte ske slentrianmässigt. Uppgifter som rör lagöverträdelse är av integritetskänslig karaktär och behandling av sådana uppgifter anses vara särskilt riskfylld. I likhet med den befintliga regleringen i skollagen bör således regleringen för Arbetsförmedlingens leverantörer innehålla ett krav på att behandlingen endast får ske om den inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Det är ändamålsenligt att bestämmelsen utformas på ett enhetligt sätt i förhållande till annan liknande regler-

³⁷⁵ Jfr prop. 2017/18:218 s. 220.

³⁷⁶ Prop. 2017/18:218 s. 218 och 220.

ing. För att avgöra om intrånget är otillbörligt måste leverantören göra en sådan proportionalitetsbedömning som beskrivs ovan.

Sammanfattningsvis föreslår utredningen att en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen eller en underleverantör som medverkar till att fullgöra leverantörens uppdrag ska få behandla personuppgifter som avses i artikel 10 i dataskyddsförordningen, om behandlingen är nödvändig för att anordna och bedriva utbildning på kriminalvårdsanstalt och behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Utredningen bedömer att en sådan utformning av bestämmelsen utgör en sådan skyddsåtgärd som avses i artikel 10 dataskyddsförordningen.

En kompletterande reglering av leverantörernas behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser behöver inte införas i lag

I 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen anges att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Av 2 kap. 20 § regeringsformen följer att sådana åtgärder endast får vidtas om det finns stöd i lag. Det är bara vissa kvalificerade intrång i den personliga integriteten som omfattas av detta grundlagsskydd (se vidare avsnitt 4.3.3).

Grundlagsskyddet i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen träffar dock endast åtgärder som det allmänna vidtar mot enskilda. Med det allmänna avses riksdag, regering, kommuner, domstolar och andra myndigheter, men ibland också privaträttsliga organ eller företag som har anförtratts myndighetsutövning.

Leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser i form av anordnande och bedrivande av utbildning på kriminalvårdsanstalt på uppdrag av Arbetsförmedlingen har inte anförtratts några offentliga förvaltningsuppgifter som innefattar myndighetsutövning.³⁷⁷ Den föreslagna bestämmelsen om behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser omfattar alltså inte behandling av personuppgifter som utförs av det allmänna. Det betyder att grundlagsskyddet i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen inte är tillämp-

³⁷⁷ Jfr 2 kap. 4 § OSL och bilagan till OSL.

ligt för enskilda vid en behandling av personuppgifter som omfattas av den föreslagna bestämmelsen.

Av 8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen framgår att föreskrifter ska meddelas genom lag om de avser förhållandet mellan enskilda och det allmänna under förutsättning att föreskrifterna gäller skyldigheter för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. I förarbetena till dataskyddslagen anges att lagen är av offentligrättslig karaktär. Som helhet måste den även enligt regeringen betraktas som betungande i förhållande till de personuppgiftsansvariga och personuppgiftsbiträden som träffas av den. Vidare anges att dataskyddslagens bestämmelser inte bara gäller för statliga myndigheter, utan även för kommuner, företag och enskilda. Regeringen ansåg därför enligt 8 kap. 2 § första stycket 2 och 3 § regeringsformen att det krävdes bemyndiganden i lag för att anslutande föreskrifter skulle kunna meddelas av regeringen eller av en förvaltningsmyndighet.³⁷⁸ I propositionen *Stärkt integritet i idrottens antidopningsarbete* ansågs den föreslagna lagen om behandling av personuppgifter i idrottens antidopningsarbete, som gällde behandling utförd av privaträttsliga subjekt utanför det allmänna, vara av offentligrättslig karaktär som innehöll betungande föreskrifter för de enskilda personuppgiftsansvariga som träffades av den. Regeringen ansåg därför att författningen skulle ha lagform enligt 8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen.³⁷⁹

När det gäller den föreslagna bestämmelsen om behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelse hos leverantörerna konstaterar utredningen att det handlar om särskilda villkor för behandling av sådana personuppgifter. Det kan inte anses vara fråga om någon betungande föreskrift för leverantörerna. Regleringen i 8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen medför därför inte att bestämmelsen måste införas i lag eller ha stöd i lag. Det är således möjligt att med stöd av 3 kap. 9 § första stycket dataskyddslagen införa den i förordning.

³⁷⁸ Prop. 2017/18:105 s. 26.

³⁷⁹ Prop. 2021/22:139 s. 35–37.

*Leverantörernas behandling av personuppgifter
som rör lagöverträdelser bör regleras i förordningen
om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten*

Förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten innehåller redan kompletterande dataskyddsreglering för leverantörer och deras underleverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen avseende behandling av känsliga personuppgifter. I avsnitt 6.9.2 och 6.10.2 föreslår utredningen att även kompletterande dataskyddsreglering för enskilda folkhögskolor och Samhall ska föras in där. En placering av den nu aktuella bestämmelsen om behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser hos leverantörerna i samma förordning skulle bidra till en mer enhetlig och lättöverskådlig kompletterande dataskyddsreglering för leverantörer inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, vilket är ändamålsenligt.

Utredningen föreslår därför att den kompletterande bestämmelsen om leverantörers behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser ska föras in i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

*Förslaget om leverantörernas möjligheter att behandla
personuppgifter som rör lagöverträdelser är proportionerligt*

Förslaget om en särskild bestämmelse om behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser ger leverantörerna möjlighet att behandla sådana personuppgifter. I dagsläget är behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser inte tillåten hos leverantörerna. Leverantörerna kommer att kunna behandla personuppgifter som rör lagöverträdelser om behandlingen är nödvändig för att anordna och bedriva utbildning på kriminalvårdsanstalt och behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Möjligheten till behandling innebär en risk för otillåten behandling och spridning av uppgifter.

Regleringen för leverantörer avseende personuppgifter som rör lagöverträdelser är dock endast en komplettering till dataskyddsförordningen. Enligt förordningen får behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser enligt artikel 10 i förordningen endast utföras under kontroll av en myndighet eller då behandling

är tillåten enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, där lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter fastställs. Leverantörernas behandling av sådana uppgifter förutsätter också, liksom all annan behandling, att övriga krav enligt dataskyddsförordningen och dataskyddslagen med tillhörande förordning, är uppfyllda. Även om det införs en möjlighet för leverantörerna att behandla personuppgifter som rör lagöverträdelser finns det alltså fortfarande samma krav på att personuppgifterna behandlas restriktivt och leverantörerna behöver göra en bedömning av om kraven för behandlingen är uppfyllda.

Sammantaget bedömer utredningen att den föreslagna bestämmelsen om behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser står i proportion till det intrång i de registrerades personliga integritet som behandlingen kan medföra. Se vidare i den samlade dataskydds- och integritetsanalysen, avsnitt 6.11.3.

Förhållandet till annan dataskyddsreglering

Dataskyddsförordningen är direkt tillämplig för leverantörerna när dessa behandlar personuppgifter för att fullgöra sina uppdrag att anordna och bedriva utbildning på kriminalvårdsanstalt. Förordningen ger visst utrymme för nationella bestämmelser som kompletterar den men förordningen har alltid företräde. En bestämmelse som upplyser om att den nu aktuella bestämmelsen om behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser kompletterar dataskyddsförordningen tillför därmed ingen ny materiell reglering. Det är viktigt att det tydligt framgår att bestämmelserna kompletterar dataskyddsförordningen. Utredningen anser därför att det bör finnas en bestämmelse som upplyser om detta i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

När det gäller förhållandet till dataskyddslagen brukar det i registerförfattningar anges att vid behandling av personuppgifter enligt registerförfattningen gäller dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av registerförfattningen eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den författningen.³⁸⁰ Den bestämmelse om behandling

³⁸⁰ Se t.ex. 1 kap. 3 § andra stycket lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.

av personuppgifter som rör lagöverträdelse som föreslås införas för leverantörerna avviker dock inte från dataskyddslagens reglering. Det finns därför inte behov av att i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten införa en bestämmelse om att bestämmelserna i denna författning ska ha företräde framför dataskyddslagen. Det är i stället tillräckligt att upplysa om att bestämmelser om behandling av personuppgifter även finns i dataskyddslagen.

6.11.3 Samlad dataskydds- och integritetsbedömning

Utredningens bedömning: Den personuppgiftsbehandling som möjliggörs genom den föreslagna bestämmelsen om behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelse utgör en proportionerlig inskränkning av det skydd för den personliga integriteten som finns i Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslaget är förenligt med kravet på proportionalitet i dataskyddsförordningen.

Skälen för utredningens bedömning

Skyddet för den personliga integriteten får begränsas

Regler till skydd mot intrång i den personliga integriteten finns i bl.a. regeringsformen, dataskyddsförordningen, Europakonventionen och i EU:s rättighetsstadga. Som tidigare har beskrivits är dock grundlagsskyddet i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen inte tillämpligt för enskilda vid den behandling av personuppgifter som kommer att omfattas av den föreslagna bestämmelsen om behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelse.

Skyddet mot intrång i den personliga integriteten får under vissa förutsättningar begränsas (se beskrivningarna i avsnitt 4.3.3). För att det ska vara motiverat att införa de möjligheter för leverantörerna till behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelse enligt vad utredningen föreslår måste alltså behovet av behandlingen väga tyngre än den enskildes intresse av skydd för den personliga integriteten. För att en proportionalitetsbedömning ska kunna göras behöver riskerna för intrång i den personliga integ-

riteten kartläggas. Genom att införa skyddsåtgärder som begränsar den tillåtna behandlingen kan behovet av behandling balanseras mot intresset av integritetsskydd.

Det intrång i den personliga integriteten som den föreslagna bestämmelsen om behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelse medför är proportionerligt

Förslaget om en särskild bestämmelse om behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelse gör det möjligt för leverantörerna att behandla sådana personuppgifter. I dagsläget är det inte tillåtet för leverantörerna att behandla personuppgifter som rör lagöverträdelse. En möjlighet till behandling innebär en risk för otillåten behandling och spridning av uppgifter.

Leverantörerna föreslås dock endast få behandla personuppgifter som rör lagöverträdelse om behandlingen är nödvändig för att anordna och bedriva utbildning på kriminalvårdsanstalt och behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Möjligheten till behandling är således begränsad till ett specifikt ändamål, dvs. att anordna och bedriva utbildning på kriminalvårdsanstalt. Personuppgifter som rör lagöverträdelse får inte behandlas för andra ändamål med stöd av den föreslagna regleringen. Att leverantörerna har ändamålsenliga förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag gentemot Arbetsförmedlingen är till nytta både för de enskilda som berörs och för samhället i stort. Bedömningen är också att behandlingen av personuppgifter som rör lagöverträdelse endast kommer att avse mer generella uppgifter om att en sökande är intagen på en kriminalvårdsanstalt.

Leverantörernas behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelse måste vidare följa de krav som ställs i den generella dataskyddsregleringen. Även om leverantörerna tillåts behandla personuppgifter som rör lagöverträdelse för att fullgöra sitt uppdrag gentemot Arbetsförmedlingen finns det alltså fortfarande samma krav på att personuppgifterna behandlas restriktivt. Leverantörerna ansvarar för att personuppgifter som rör lagöverträdelse behandlas endast om förutsättningarna för detta är uppfyllda. Som personuppgiftsansvarig måste leverantören exempelvis enligt artikel 24.1 i dataskyddsförordningen vidta lämpliga tekniska och organisatoriska

åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen sker i enlighet med förordningen.

Den författningsreglerade tystnadsplikt som för närvarande gäller för leverantörer och deras underleverantörer enligt 4 § lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och som föreslås föras in i den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (se avsnitt 7.4) ger och kommer också att ge ett visst skydd. Uppgifter om enskildas personliga förhållanden som lämnas till Arbetsförmedlingen kommer att kunna omfattas av sekretess enligt 28 kap. 11 § OSL.

Det bedöms inte finnas några mer ändamålsenliga alternativ till den föreslagna regleringen. Utredningen bedömer sammantaget att den föreslagna regleringen, tillsammans med de skyddsåtgärder som övrig reglering ger, står i proportion till det intrång i de registrerades personliga integritet som behandlingen kan medföra.

6.11.4 Det behövs inte ytterligare dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingens leverantörer

Utredningens bedömning: Det behövs inte ytterligare dataskyddsreglering för leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen.

Skälen för utredningens bedömning

En kompletterande dataskyddsreglering avseende leverantörernas behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser bör bara innehålla sådana bestämmelser som är nödvändiga utöver dataskyddsförordningen och dataskyddslagen med tillhörande förordning. Det generella dataskyddsregelverket ger ett starkt skydd för de uppgifter som leverantörerna behandlar.

Den rättsliga grunden för leverantörernas behandling av personuppgifter i samband med att de anordnar och bedriver utbildning på kriminalvårdsanstalt på uppdrag av Arbetsförmedlingen är som tidigare har beskrivits fastställd i enlighet med vad som krävs (se avsnitt 6.11.1). Av skäl 41 i dataskyddsförordningen framgår att den rättsliga grunden bör vara tydlig och precis och dess tillämp-

ning förutsägbart för dem som omfattas av den, i enlighet med rättspraxis vid Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. I förarbetena till dataskyddslagen gav regeringen uttryck för uppfattningen att vilken grad av tydlighet och precision som krävs i fråga om den rättsliga grunden för att en viss behandling av personuppgifter ska anses vara nödvändig måste bedömas från fall till fall, utifrån behandlingens karaktär. En behandling av personuppgifter som inte utgör någon egentlig kränkning av den personliga integriteten kan ske med stöd av en rättslig grund som är allmänt hållen medan ett mer kännbart intrång kräver att den rättsliga grunden är mer preciserad och därmed gör intrånget förutsebart.³⁸¹

Utredningen bedömer att syftet med den behandling av personuppgifter som behövs i samband med anordnandet och bedrivandet av utbildning på kriminalvårdsanstalt på uppdrag av Arbetsförmedlingen med tillräcklig tydlighet framgår av bestämmelserna i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det är enligt utredningen också förutsebart för den enskilde vilken personuppgiftsbehandling som kan förekomma i samband med att utbildningen levereras.

Dataskyddsförordningen möjliggör genom artikel 6.2 och 6.3 andra stycket för medlemsstaterna att införa särskilda registerförfattningar eller annan kompletterande dataskyddsreglering. Varken dessa bestämmelser eller förordningen i övrigt innebär dock något krav på att det införs sådan reglering. Som framgår av avsnitt 6.11.1 bedömer utredningen att det behöver införas en kompletterande bestämmelse som rör leverantörernas behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser i viss verksamhet. Det har inte kommit fram att den befintliga regleringen om leverantörernas behandling av känsliga personuppgifter med stöd av 18 b § förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inte är tillräcklig. Det finns därför inte skäl att införa någon ytterligare eller annan kompletterande dataskyddsreglering i den delen.

Som framgår av avsnitt 6.3 innehåller dataskyddsförordningen ett omfattande regelverk som syftar till att skydda den enskildes integritet och rättigheter. Dataskyddsförordningen kompletteras av dataskyddslagen. Utredningen bedömer att det inte behövs ytterligare bestämmelser om leverantörernas personuppgiftsbehandling

³⁸¹ Prop. 2017/18:105 s. 51.

inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för att det ska finnas ett tillräckligt skydd. Mot denna bakgrund finns det inte skäl att införa ytterligare dataskyddsreglering för leverantörerna i denna del.

6.12 Dataskyddsreglering för arbetsgivare och kommuner

6.12.1 Behov av kompletterande dataskyddsreglering för arbetsgivare och kommuner

Utredningens bedömning: Det behövs inte ytterligare dataskyddsreglering för att arbetsgivare och kommuner ska kunna anordna arbetsmarknadspolitiska insatser.

Skälen för utredningens bedömning

Arbetsgivares och kommuners verksamhet inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Arbetsgivare och kommuner är på olika sätt verksamma som anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser efter att Arbetsförmedlingen har beslutat att en enskild ska delta i en viss insats.

Arbets sökande har möjlighet att praktisera på en arbetsplats efter att Arbetsförmedlingen har ingått en överenskommelse om arbetspraktik med en arbetsgivare.³⁸² En sådan arbetsgivare kan exempelvis vara ett privat företag, en ideell förening, en statlig myndighet eller en kommun. Arbetsgivare får också ta emot enskilda för arbetsträning på en arbetsplats efter att ha ingått överenskommelse om arbetsträning med Arbetsförmedlingen.³⁸³ Även i dessa fall kan arbetsgivaren vara exempelvis ett privat företag, en ideell förening, en statlig myndighet eller en kommun. Deltagare i arbetspraktik respektive arbetsträning är inte att anse som arbetstagare, även om delar av arbetsmiljölagen (1977:1160) ska tillämpas.³⁸⁴

Arbetsförmedlingen kan vidare besluta om ekonomiskt stöd vid anställningar. För närvarande handlar det framför allt om nystarts-

³⁸² 14 § första stycket och 14 a § förordningen om arbetsmarknadspolitiska program.

³⁸³ Se t.ex. 10 § förordningen om jobb- och utvecklingsgarantin.

³⁸⁴ 7 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

jobb³⁸⁵, lönebidrag³⁸⁶ i olika former, introduktionsjobb³⁸⁷ och etableringsjobb³⁸⁸ där ekonomiskt stöd under vissa förutsättningar lämnas till arbetsgivare. En arbetsgivare kan exempelvis vara ett privat företag, en ideell förening, en statlig myndighet eller en kommun. Arbetsförmedlingen får även besluta om ekonomiskt bidrag för skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare.³⁸⁹

När det gäller kommuner framgår det av 14 kap. 2 § regeringsformen att kommunerna sköter lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse på den kommunala självstyrelsens grund. Enligt 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) får kommuner själva ha hand om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens område eller deras medlemmar. Kommuner får dock inte ha hand om sådana angelägenheter som enbart staten, en annan kommun, en annan region eller någon annan ska ha hand om (2 kap. 2 § samma lag). Lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter innehåller bestämmelser som bl.a. ger kommuner ökade befogenheter i förhållande till vad som gäller enligt kommunallagen. Av 6 kap. 2 § första stycket lagen om vissa kommunala befogenheter framgår att kommuner, efter överenskommelse med Arbetsförmedlingen, får anordna aktiviteter för deltagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Vidare framgår att en sådan överenskommelse får innefatta ersättning från Arbetsförmedlingen till kommunen.

För ytterligare beskrivningar av arbetsgivares och kommuners verksamhet som anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser, se kapitel 3.

Behandling av personuppgifter hos arbetsgivare och kommuner

Arbetsgivare och kommuner behöver behandla personuppgifter om de enskilda som tar del av arbetsmarknadspolitiska insatser hos arbetsgivaren respektive kommunen. Vilka personuppgifter som behöver behandlas beror på vilken arbetsmarknadspolitisk insats det handlar om. Utredningen bedömer att arbetsgivare och kom-

³⁸⁵ Se förordningen om stöd för nystartsjobb.

³⁸⁶ Se t.ex. 24–36 §§ förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

³⁸⁷ 3 § förordningen om särskilt anställningsstöd.

³⁸⁸ Förordningen om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb.

³⁸⁹ Se 40–42 §§ förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

muner som anordnar arbetsmarknadspolitiska insatser utför sådan personuppgiftsbehandling som omfattas av dataskyddsförordningen. I normalfallet bör det vara arbetsgivaren respektive kommunen som är personuppgiftsansvarig för personuppgiftsbehandlingen (jfr artikel 4.7 i dataskyddsförordningen).

För arbetsgivare gäller dataskyddsförordningen och dataskyddslagen med tillhörande förordning (se beskrivningarna i avsnitt 6.3 och 6.4). För kommuner gäller dataskyddsförordningen och dataskyddslagen med tillhörande förordning. För vissa kommunala ansvarsområden utanför den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns särskild kompletterande reglering om behandling av personuppgifter, t.ex. i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Rättslig grund för personuppgiftsbehandlingen

Som tidigare har beskrivits måste en myndighet eller annan aktör kunna stödja sin behandling av personuppgifter på någon av de grunder som anges i artikel 6.1 a–f i dataskyddsförordningen. För att en behandling av personuppgifter ska vara tillåten enligt artikel 6.1 b–f måste den också vara nödvändig för att fullgöra, skydda eller utföra den rättsliga grunden. Myndigheters uppdrag utgör i första hand en rättslig grund för behandling av personuppgifter med stöd av artikel 6.1 e, dvs. på grundval av att uppdraget avser en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Vid tillämpningen av artikel 6.1 e spelar det ingen roll om den personuppgiftsansvarige är en offentlig eller en privat aktör. Även privata aktörer kan således utföra fastställda uppgifter av allmänt intresse.³⁹⁰ Enligt artikel 6.1 c i förordningen kan behandlingen av personuppgifter även vara laglig om den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Den grund för behandlingen som avses i artikel 6.1 c och e ska enligt artikel 6.3 fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Syftet med behandlingen ska fastställas i den rättsliga grunden eller, i fråga om behandling enligt led e, vara nödvändig för att utgöra en uppgift av allmänt intresse

³⁹⁰ Jfr prop. 2017/18:105 s. 56–59.

eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas. I 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen föreskrivs under vilka förutsättningar artikel 6.1 c och e i dataskyddsförordningen tillämpas.

För arbetsgivare och kommuner som anordnar arbetsmarknadspolitiska insatser genom att exempelvis ta emot arbetssökande på praktik eller anställa en person med ekonomiskt stöd kan det vara nödvändigt att behandla personuppgifter för att fullgöra en rättslig förpliktelse, t.ex. enligt det arbetsrättsliga regelverket och enligt kollektivavtal. Det kan också vara nödvändigt för aktörerna att behandla personuppgifter för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Som tidigare har beskrivits är insatserna inom det arbetsmarknadspolitiska regelverket i huvudsak reglerade i förordning. När det gäller kommuner framgår det bl.a. av regeringsformen att kommunerna sköter angelägenheter av allmänt intresse (se ovan). Behandlingen av personuppgifter är således rättsligt grundad i artikel 6.1 c och e i dataskyddsförordningen. Personuppgifterna får behandlas enligt de kompletterande bestämmelserna i 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen. Intresset av att erbjuda enskilda arbetsmarknadspolitiska insatser i form av exempelvis arbetspraktik eller subventionerad anställning för att den enskilde ska stärka sin ställning på den svenska arbetsmarknaden får enligt utredningen anses överväga det eventuella integritetsintrång som aktörernas personuppgiftsbehandling skulle kunna innebära för en enskild person. Utredningen bedömer därför att den behandling av personuppgifter som behöver utföras hos arbetsgivare och kommuner när dessa anordnar arbetsmarknadspolitiska insatser i enlighet med det arbetsmarknadspolitiska regelverket är proportionerlig i förhållande till målet med insatserna. Kravet på att den nationella rätten ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionerlig i förhållande till det legitima mål som eftersträvas i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen får därmed anses vara uppfyllt.

Behandling av känsliga personuppgifter

Enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen är det förbjudet att behandla vissa kategorier av personuppgifter som anses särskilt känsliga, t.ex. uppgifter om etniskt ursprung och hälsa.

Förbudet ska dock inte tillämpas i vissa fall som närmare regleras i artikel 9.2 i förordningen. Av relevans i detta sammanhang är bl.a. artikel 9.2 b som gäller behandling som är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige eller den registrerade ska kunna fullgöra sina skyldigheter och utöva sina särskilda rättigheter inom arbetsrätten och på områdena social trygghet och socialt skydd. Behandling av känsliga personuppgifter enligt led b är bara tillåten i den utsträckning behandlingen också är tillåten enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt eller ett kollektivavtal som har antagits med stöd av tillämplig nationell rätt. Denna rättsliga grund ska också fastställa lämpliga skyddsåtgärder som säkerställer den registrerades grundläggande rättigheter och intressen. Dataskyddslagen innehåller, med stöd av artikel 9.2 b dataskyddsförordningen, en bestämmelse om att känsliga personuppgifter får behandlas om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige eller den registrerade ska kunna fullgöra sina skyldigheter och utöva sina särskilda rättigheter inom arbetsrätten och inom områdena social trygghet och socialt skydd (3 kap. 2 § första stycket dataskyddslagen). Av förarbetena framgår att begreppet arbetsrätt är ett unionsrättsligt begrepp som ska tolkas EU-konformt. Vidare framgår att i stort sett alla skyldigheter och rättigheter för arbetsgivare beträffande de anställda och deras organisationer bör omfattas av begreppet, exempelvis behandling i samband med sjuklön och rehabilitering av arbetstagare.³⁹¹

Ett annat undantag från förbudet enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen mot behandling av känsliga personuppgifter följer av artikel 9.2 g i förordningen. Enligt den bestämmelsen gäller inte förbudet om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträlvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande intressen.

³⁹¹ Prop. 2017/18:105 s. 192 och 193.

I 3 kap. 3 § dataskyddslagen finns en generell bestämmelse om i vilka fall känsliga personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. Bestämmelsen gäller endast myndigheter och andra som träffas av offentlighetsprincipen.

Utredningen konstaterar att arbetsgivare och kommuner kan behöva behandla känsliga personuppgifter, exempelvis om hälsa, för att anordna arbetsmarknadspolitiska insatser. Ett exempel är behandling av personuppgifter om hälsa relaterat till arbetstagares sjukskrivning och behov av anpassningar i arbetet. Med stöd av den generella regleringen i 3 kap. 2 § dataskyddslagen får arbetsgivare behandla känsliga personuppgifter om behandlingen är nödvändig inom bl.a. arbetsrättens område. Som tidigare har beskrivits omfattas i stort sett alla skyldigheter och rättigheter för arbetsgivare beträffande de anställda och deras organisationer. Utredningen bedömer att bestämmelsen även omfattar behandling av känsliga personuppgifter avseende praktikanter och arbetssökande som arbetsutbildar på en arbetsplats, eftersom en arbetsgivare även när det gäller sådana personer är skyldig att iaktta bestämmelser i arbetsmiljölagen, exempelvis om arbetsmiljöns beskaffenhet enligt 2 kap. arbetsmiljölagen.³⁹²

Arbetsgivare som är myndigheter, t.ex. en kommun eller en statlig myndighet, kan vidare behandla känsliga personuppgifter för ett viktigt allmänt intresse med stöd av den generella regleringen i 3 kap. 3 § dataskyddslagen.

Det behövs inte ytterligare dataskyddsreglering för att arbetsgivare och kommuner ska kunna anordna arbetsmarknadspolitiska insatser

En kompletterande dataskyddsreglering avseende arbetsgivares och kommuners personuppgiftsbehandling inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bör bara innehålla sådana bestämmelser som är nödvändiga utöver dataskyddsförordningen och dataskyddslagen med tillhörande förordning. Det generella dataskyddsregelverket ger ett starkt skydd för de uppgifter som aktörerna behandlar.

De rättsliga grunderna för arbetsgivares och kommuners behandling av personuppgifter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bedöms vara fastställda i enlighet med vad som krävs (se

³⁹² Jfr 7 § andra stycket lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

ovan). Av skäl 41 i dataskyddsförordningen framgår att den rättsliga grunden bör vara tydlig och precis och dess tillämpning förutsägbar för dem som omfattas av den, i enlighet med rättspraxis vid Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. I förarbetena till dataskyddslagen bedömde regeringen att vilken grad av tydlighet och precision som krävs i fråga om den rättsliga grunden för att en viss behandling av personuppgifter ska anses vara nödvändig måste bedömas från fall till fall, utifrån behandlingens karaktär. En behandling av personuppgifter som inte utgör någon egentlig kränkning av den personliga integriteten kan ske med stöd av en rättslig grund som är allmänt hållen medan ett mer kännbart intrång kräver att den rättsliga grunden är mer preciserad och därmed gör intrånget förutsebart.³⁹³

Utredningen bedömer att syftet med arbetsgivarnas och kommunernas behandling av personuppgifter för att anordna arbetsmarknadspolitiska insatser med tillräcklig tydlighet framgår av det arbetsmarknadspolitiska regelverket och att det är förutsägbart för personer som omfattas av dessa regler vilken behandling av personuppgifter som är nödvändig för att aktörerna som personuppgiftsansvariga ska kunna utföra sin verksamhet.

Dataskyddsförordningen möjliggör genom artikel 6.2 och 6.3 andra stycket för medlemsstaterna att införa särskilda registerförfattningar eller annan kompletterande dataskyddsreglering. Varken dessa bestämmelser eller förordningen i övrigt innebär dock något krav på att det införs sådan reglering. Det har inte kommit fram att den befintliga regleringen som tillåter behandling av känsliga personuppgifter hos arbetsgivare och kommuner inte är tillräcklig. En annan kategori av personuppgifter vars behandling särskilt regleras i dataskyddsförordningen är de som rör fällande domar i brottmål samt lagöverträdelser som innefattar brott (artikel 10). Det har inte kommit fram att arbetsgivare eller kommuner behöver behandla sådana personuppgifter för att utföra sin verksamhet. Utredningen konstaterar dock att det finns en bestämmelse i 3 kap. 8 § dataskyddslagen som ger myndigheter möjlighet att behandla sådana personuppgifter. Kommuner och arbetsgivare som är myndigheter har således möjlighet att behandla personuppgifter om lagöverträdelser med stöd av den bestämmelsen om behov av sådan behandling skulle uppstå. Ytterst är det dock kommunens respektive arbets-

³⁹³ Prop. 2017/18:105 s. 51.

givarens ansvar att se till att sådana personuppgifter behandlas endast om förutsättningarna för detta är uppfyllda.

Som framgår av avsnitt 6.3 innehåller dataskyddsförordningen ett omfattande regelverk som syftar till att skydda den enskildes integritet och rättigheter. Dataskyddsförordningen kompletteras av dataskyddslagen. Utredningen bedömer att det inte behövs ytterligare bestämmelser om arbetsgivares eller kommuners personuppgiftsbehandling inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för att det ska finnas ett tillräckligt skydd. Mot denna bakgrund finns det inte skäl att införa ytterligare dataskyddsreglering för arbetsgivare och kommuner när dessa anordnar arbetsmarknadspolitiska insatser.

7 En mer ändamålsenlig lagreglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

7.1 Inledning

I det här kapitlet redovisas utredningens uppdrag om hur de lagar som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan regleras mer sammanhållet och ändamålsenligt. Uppdraget finns närmare beskrivet i avsnitt 7.2.

I avsnitt 7.3 beskrivs reglering som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och de lagar som specifikt styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten sammanfattas. I avsnitt 7.4 redovisas utredningens bedömningar och förslag. Utredningens bedömningar avseende behovet av följdändringar finns i avsnitt 7.5.

7.2 Utredningens uppdrag

Utredningen har i uppdrag att lämna förslag på hur de lagar som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan regleras mer sammanhållet och ändamålsenligt. Vid behov ska utredningen föreslå ändrade begrepp och uttryck, men inte göra en översyn av lagbestämmelsernas materiella innehåll. Utredningen ska lämna nödvändiga författningsförslag.

Det har inte närmare definierats i utredningens direktiv vad som avses med ”de lagar som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten”. Lagar som styr en viss verksamhet får enligt utredningen anses vara sådana som har ett innehåll som är handlingsdirigerande eller på annat sätt påverkar förutsättningarna för verksamheten. Ut-

redningens utgångspunkt är därför att på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt samla sådana lagar som är handlingsdirigerande eller på annat sätt påverkar den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. I kapitel 3 finns en beskrivning av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Enligt direktiven ingår det inte i den här delen av utredningens uppdrag att göra en översyn av lagbestämmelsernas materiella innehåll. En sådan översyn är en förutsättning för att kunna lämna väl underbyggda förslag om att en lagbestämmelse ska kompletteras, ändras eller upphävas, om det skulle ändra vad som gäller enligt nuvarande lagreglering. Inom ramen för andra delar av uppdraget föreslår dock utredningen ny reglering som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

7.3 Reglering som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

7.3.1 Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten regleras i lagar och förordningar

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten styrs genom föreskrifter i form av såväl lagar som förordningar. Verksamheten styrs även genom regeringsbeslut.

Det förekommer lagreglering som kompletterats med förordningsbestämmelser, men också sektorsspecifika förordningar som regeringen meddelat med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen (regeringens restkompetens). Exempel på de senare är förordningen (2018:42) om särskilt anställningsstöd, förordningen (2020:1257) om särskilda insatser för personer med tre fjärdedels sjukersättning eller aktivitetsersättning och förordning (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten förekommer det att samma kategorier av bestämmelser regleras på olika normgivningsnivå. Med det menas att likartade bestämmelser i vissa fall har meddelats i lag och i andra fall i förordning. Som exempel finns bestämmelser om uppgiftsskyldigheter i 6 § lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och 25 § lagen (2022:850) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd respektive i

17–18 §§ förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och 9–11 §§ förordningen (2022:852) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

7.3.2 Lagarna som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten styrs av både generella och sektorsspecifika lagar. Exempelvis finns bestämmelser som är styrande för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i de generella lagarna förvaltningslagen (2017:900) och lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen).

När det gäller lagar som specifikt styr arbetsmarknadspolitisk verksamhet har utredningen identifierat följande.

- lagen (2022:850) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd
- lagen (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen
- lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare
- lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare
- lagen (2012:741) om behandling av personuppgifter vid Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering
- lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen
- lagen (2006:469) om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen
- lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten
- lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten
- lagen (1997:240) om införande av lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

- lagarna (1997:238 respektive 2024:506) om arbetslöshetsförsäkring
- lagen (1994:2077) om arbetsförmedlingstvång
- lagen (1993:440) om privat arbetsförmedling
- lagen (1992:314) om tystnadsplikt i verksamhet i Samhall-gruppen
- lagen (1989:532) om tillstånd för anställning på fartyg
- lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder

När utredningen nedan refererar till de lagar som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är det lagarna i listan ovan som avses. Nedan följer en sammanfattning för respektive lag.

Lagen (2022:850) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd

Lagen innehåller bestämmelser om offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd till enskilda personer, ersättning till arbetsgivare som finansierar registrerade omställningsorganisationer och yttranden till de som ansöker om omställningsstudiestöd (1 §). Syftet med lagen är att stärka enskilda personers framtida ställning på den svenska arbetsmarknaden (2 §). Kammarkollegiet är ansvarig myndighet och fattar beslut enligt lagen (3 §).

Lagen reglerar bl.a. bestämmelser om rätt till stöd, ersättning, registrering och yttrande. Det finns bestämmelser om återbetalning, ränta och eftergift. Lagen innehåller även regler om finansiering, ansökan, uppgiftsskyldighet, omprövning och överklagande.

I förarbetena konstateras att det grundläggande omställnings- och kompetensstödet kräver en relativt omfattande reglering med både materiella och processuella bestämmelser samt att de olika delarna i stödet ställer krav på en rättssäker, tydlig och ändamålsenlig reglering. Regeringen ansåg att grunderna för stödet skulle meddelas i lag, trots att det inte var nödvändigt ur ett normgivningsperspektiv.¹ Utredningen bedömer att det grundläggande om-

¹ Prop. 2021/22:176, *Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden*, s. 292.

ställnings- och kompetensstödet utgör en del av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd är därför en av de lagar som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Lagen innehåller 27 paragrafer.

Lagen (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen

Lagen innehåller bestämmelser om uppgiftsskyldigheter för kreditinstitut och försäkringsgivare i förhållande till Arbetsförmedlingen (2 och 3 §). Den innehåller också definitioner och bestämmelser om hur uppgifterna ska lämnas (1 och 4 §). Regleringen syftar till att ge Arbetsförmedlingen rätt att begära in uppgifter från företag som hanterar betalningar och företag som erbjuder försäkringar för att kunna kontrollera om förutsättningarna för utbetalning av ersättning som lämnas för en anställning med ekonomiskt stöd är uppfyllda.²

I förarbetena övervägde regeringen om bestämmelserna skulle placeras i lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det ansågs dock lämpligare att föra in dem i en särskild lag. Detta eftersom det gällde uppgiftsskyldigheter som skulle påföras tredje aktörer och det ansågs bli tydligare för kreditinstituten och försäkringsgivarna med en särskild reglering.³ Lagen reglerar vilken information som kan hämtas in i syfte att kontrollera förutsättningarna för utbetalning av ersättning som lämnas för en anställning med ekonomiskt stöd, vilket är en del av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredningen anser därför att lagen får anses styra den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Lagen innehåller fyra paragrafer.

² Prop. 2019/20:117, *Förutsättningar för etableringsjobb och vissa frågor om kontroll inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten*, s. 42.

³ Prop. 2019/20:117 s. 46.

*Lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser
för vissa nyanlända invandrare*

I lagen finns bestämmelser om ansvaret för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Lagen ersatte lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Det finns beslutade ändringar i 1 och 2 §§ som träder i kraft den 1 januari 2026.⁴

Arbetsförmedlingen ansvarar enligt lagen för att nyanlända invandrare erbjuds insatser som syftar till att underlätta och påskynda deras etablering i arbets- och samhällslivet (etableringsinsatser) och för att samordna sådana insatser och vara stödjande och pådrivande i förhållande till berörda parter (4 § första stycket och 5 §). Länsstyrelserna ansvarar för att främja samverkan om etableringsinsatser mellan berörda kommuner, myndigheter, företag och organisationer (6 §).

I övrigt finns bestämmelser om vilka som omfattas av lagen (1–3 §§). Lagen innehåller även upplysningar om att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, kan meddela vissa föreskrifter med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen (4 § andra stycket och 8 §). Enligt förarbetena är syftet med lagen att underlätta och påskynda vissa nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet.⁵ Etableringsinsatser är en form av arbetsmarknadspolitiska insatser och utredningen bedömer därför att lagen styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Lagen innehåller sju paragrafer.

*Lagen (2013:156) om samhällsorientering
för vissa nyanlända invandrare*

Lagen innehåller bestämmelser om kommuners ansvar att erbjuda samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare (1 §).

I lagen regleras bl.a. kommunernas ansvar att erbjuda samhällsorientering till nyanlända invandrare, den period under vilken samhällsorientering ska erbjudas och att kommunerna ska agera aktivt för att nå de som berörs (3–5 §§). Det finns bestämmelser om vilka som omfattas och inte omfattas av lagen (1 a–2 a §§). Lagen inne-

⁴ Lagen (2022:896) om ändring i lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (ändring i 1 och 2 §§).

⁵ Prop. 2016/17:175, *Ett nytt regelverk för nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet*, s. 47.

håller även en upplysning om att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela vissa föreskrifter (6 §). Samhällsorientering ingår i det arbetsmarknadspolitiska etableringsprogrammet (12 § första stycket förordningen [2017:820] om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare). Lagen får därför anses vara en lag som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Den innehåller åtta paragrafer.

*Lagen (2012:741) om behandling av personuppgifter
vid Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering*

Lagen kompletterar dataskyddsförordningen⁶ och gäller vid behandling av personuppgifter i sådan verksamhet hos Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) som avser att främja, stödja och genom forskning genomföra studier, uppföljningar och utvärderingar (1 § första stycket och 2 § första stycket). Den gäller inte behandling av personuppgifter vid tilldelning av forskningsbidrag (1 § andra stycket).

I lagen regleras bl.a. rätten att göra invändningar, krav på samtycke i vissa fall, personuppgiftsansvar, ändamål, behandling av känsliga personuppgifter, samling av personuppgifter, begränsningar i behandlingen och tillgång till personuppgifter (3–12 §§). Det finns även bestämmelser om gallring (14 §).

En av IFAU:s uppgifter är att främja, stödja och genom forskning genomföra uppföljning och utvärdering av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (1 § förordningen [2007:911] med instruktion för Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering). Utredningen bedömer att det får anses vara en lag som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten eftersom den reglerar förutsättningarna för behandling av personuppgifter i syfte att bl.a. främja, stödja och genom forskning genomföra uppföljningar och utvärderingar av den verksamheten. Lagen innehåller 15 paragrafer.

⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

Lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen

I lagen regleras att Arbetsförmedlingen får besluta att tillhandahålla valfrihetssystem för tjänster inom myndighetens arbetsmarknadspolitiska verksamhet (1 § första stycket). Det finns definitioner av vissa begrepp och bestämmelser om förhållandet till annan lag (1 § andra stycket, 2 och 3 §§). Lagen reglerar vissa förutsättningar för Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Utredningen anser därför att den är en lag som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Lagen innehåller tre paragrafer.

Lagen (2006:469) om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

Lagen kompletterar dataskyddsförordningen och tillämpas vid behandling av personuppgifter i sådan verksamhet vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) som gäller tillsyn, uppföljning, registrering av uppgifter om arbetslöshetskassor, utfärdande av intyg, framtagande av statistik samt rapportering av vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen (1 § första stycket 2 § första stycket).

I lagen regleras bl.a. rätten att göra invändningar, personuppgiftsansvar, ändamål, samling av personuppgifter, behandling av känsliga personuppgifter, elektroniskt utlämnande av personuppgifter, sökbegrepp och tillgång till personuppgifter (2 a–14 §§). Det finns även bestämmelser om gallring (15 §).

IAF ansvarar för tillsyn över arbetslöshetsförsäkringen, arbetslöshetskassorna, Arbetsförmedlingens handläggning av ärenden som har samband med arbetslöshetsförsäkringen, samt Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans handläggning av ärenden som rör åtgärder inom aktivitetsstödet, utvecklingsersättningen och etableringsersättningen (1 § förordningen [2007:906] med instruktion för Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen). Myndigheten ska bl.a. granska handläggningen av och rutinerna för handläggning av ärenden hos Arbetsförmedlingen om återkallande av anvisningar till arbetsmarknadspolitiska program (2 § 3 samma förordning). Utredningen bedömer att det får anses vara en lag som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten eftersom den reglerar förutsättningarna för behandling av personuppgifter i syfte att bl.a. bedriva tillsyn inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Lagen får därför enligt utredningen anses vara en lag som styr den verksamheten. Lagen innehåller 17 paragrafer.

Lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Lagen kompletterar dataskyddsförordningen och tillämpas vid behandling av personuppgifter i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Lagen ska inte tillämpas i den del av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som även utgör hälso- och sjukvårdsverksamhet enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). I den delen av verksamheten tillämpas i stället patientdatalagen (2008:355) (1 § första och andra stycket och 2 § andra stycket).

I lagen regleras bl.a. rätten att göra invändningar, personuppgiftsansvar, ändamål, samling av personuppgifter, behandling av känsliga personuppgifter, åtkomst till personuppgifter, elektroniskt utlämnande av personuppgifter och sökbegrepp (2 a–14 §§). Det finns även bestämmelser om gallring och en upplysning om vilka ytterligare föreskrifter som regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela (16 och 17 §§). Lagen innehåller 18 paragrafer.

Utredningen har i uppdrag att föreslå ändringar i den kompletterande dataskyddsregleringen för Arbetsförmedlingen (se utredningens bedömningar och förslag i avsnitt 6.5 och 6.6). Enligt utredningen är en lag med kompletterande dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet en lag som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten eftersom den reglerar förutsättningarna för personuppgiftsbehandling i sådan verksamhet.

Lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Lagen innehåller övergripande bestämmelser om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten när det gäller arbetsmarknadspolitiska program och andra arbetsmarknadspolitiska insatser. Av lagen framgår att sådana program och insatser hanteras av Arbetsförmedlingen om inte något annat föreskrivs (1 §).

I lagen regleras bl.a. uppgiftsskyldigheter, tystnadsplikt, finansieringsbidrag, granskningsmöjligheter och förhållandet till annan

lag. Av 1 § framgår att det är en lag som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Lagen innehåller sju paragrafer.

Lagen (1997:240) om införande av lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

Lagen innehåller ikraftträdande- och övergångsbestämmelser som gäller lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor. Den reglerar bl.a. tillämplig lag för arbetslöshetsförsäkringen, vilket är en lag som får anses styra den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (se nedan). Utredningen anser därför att lagen styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Lagen innehåller tio paragrafer.

Lagarna (1997:238 respektive 2024:506) om arbetslöshetsförsäkring

Lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring upphävs den 1 oktober 2025. Lagen gäller dock fortfarande för den som har en pågående ersättningsperiod vid ikraftträdandet. Bestämmelserna i 35–36 §§ i lagen som upphävs kommer fortfarande att gälla till och med den 30 september 2026 för företagare som omfattas av 6 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring i dess lydelse enligt förordningen (2011:9) om ändring i förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring.⁷

Från den 1 oktober 2025 gäller lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring. Det finns en beslutad ändring i lagen som träder i kraft den 1 januari 2026.⁸ Lagen innehåller bl.a. bestämmelser om rätt till arbetslöshetsersättning, ersättningens storlek, sanktioner, återbetalningsskyldighet och återkrav, uppgiftsskyldighet, handläggning av ärenden och omprövning och överklagande.

Arbetslöshetsförsäkringen har enligt förarbetena en central roll i arbetsmarknadspolitiken som omställningsförsäkring.⁹ Arbetsförmedlingen ansvarar enligt 6 § förordningen (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen för den arbetsmarknadspolitiska

⁷ Punkt 1–4 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring.

⁸ Lagen (2024:507) om ändring i lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring (ändring i 2 kap. 2 §).

⁹ Prop. 2023/24:128, *En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster*, s. 55.

verksamheten och ska, inom ramen för sitt verksamhetsområde, verka för att upprätthålla arbetslöshetsförsäkringens funktion som omställningsförsäkring och legitimiteten i de arbetsmarknadspolitiska ersättningssystemen. Sammantaget anser utredningen att lagen får anses vara en sådan lag som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Lagen (2024:506) innehåller 112 paragrafer.

Lagen (1994:2077) om arbetsförmedlingstvång

Lagen innehåller bestämmelser som kan bli aktuella vid höjd beredskap. Regeringen får då besluta att vissa bestämmelser i lagen ska tillämpas om det behövs för att kunna upprätthålla verksamhet som är av särskild vikt för totalförsvaret (1 §). Det gäller förbud mot privat arbetsförmedling, arbetsförmedlingstvång och företrädesbestämmelser. Det finns även bestämmelser om undantag från arbetsförmedlingstvång och företrädesbestämmelser samt straff. Lagen reglerar åtgärder avseende bl.a. arbetsförmedling som regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, under vissa förutsättningar kan vidta vid höjd beredskap. Enligt utredningen är en reglering av förutsättningarna för att bedriva arbetsförmedling något som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Lagen är därför en lag som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Lagen innehåller sex paragrafer.

Lagen (1993:440) om privat arbetsförmedling

Lagen gäller arbetsförmedling som bedrivs av någon annan än den offentliga arbetsförmedlingen. Lagen gäller dock inte arbetsförmedling som sker genom skrifter, överföringar eller upptagningar som tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig på (1 § första och andra stycket).

Lagen innehåller bestämmelser om definition av begrepp, förbud att bedriva arbetsförmedling för sjömän, förbud att ta betalt av arbetssökande och en straffbestämmelse. Enligt utredningen är en reglering av förutsättningarna för att bedriva arbetsförmedling något som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Lagen innehåller fyra paragrafer.

Lagen (1992:314) om tystnadsplikt i verksamhet i Samhallgruppen

Lagen innehåller en bestämmelse om tystnadsplikt med en upplysning om bestämmelser som finns i annan lag. Tystnadsplikten gäller i verksamhet som omfattas av de arbetsmarknadspolitiska insatserna skyddat arbete hos Samhall och lönebidrag för utveckling i anställning, vilket är en del av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Enligt utredningen får den därför anses vara en lag som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Lagen (1989:532) om tillstånd för anställning på fartyg

Lagen reglerar krav på anställningstillstånd för viss utländsk besättning på svenskt fartyg i utrikestrafik (1 §). Anställningstillstånd får lämnas av bl.a. Arbetsförmedlingen som också får återkalla sådant tillstånd (3 §). Det finns även bestämmelser om bl.a. straff, särskild avgift och preskription (4–6 §§).

Reglerna om anställningstillstånd tillkom 1974 och motiverades med att yrkessjöfarten skulle regleras på motsvarande sätt som övriga delar av arbetsmarknaden, bl.a. då omfattande nyrekrytering av utomnordiska sjömän lett till ökade arbetslöshetsrisker.¹⁰ I samband med införandet av en ny utlänningslag konstaterades att reglerna om anställningstillstånd saknade egentligt samband med invandrings- och flyktingpolitiken. De fördes därför över i en särskild lag.¹¹

Mot bakgrund av syftet med regleringen bedömer utredningen att tillstånd för anställning på fartyg får anses vara en del av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Lagen får därmed anses styra den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Lagen innehåller sex paragrafer.

¹⁰ Prop. 1974:31 med förslag till lag om ändring i utlänningslagen (1954:193) och i lagen (1972:650) om rätt till ledighet och lön vid deltagande i svenskundervisning för invandrare, s. 42.

¹¹ Prop. 1988/89:86 med förslag till utlänningslag m. m., s. 66.

Lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder

Lagen innehåller bestämmelser om varsel om driftsinskränkning (1–6 §§) och åtgärder för att främja anställning av äldre arbetstagare och arbetstagare med nedsatt arbetsförmåga (7–13 §§). Det finns även bestämmelser om bl.a. tystnadsplikt, varselavgift, preskription, straff, överklagande och att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i lagen (16–20, 24 och 25 §§).

Av förarbetena framgår att reglerna om varsel infördes för att arbetsmarknadsmyndigheterna kunde behöva visst rådrum för att kunna hjälpa arbetstagare som påverkas av driftsinskränkningar. Det anfördes att en av de viktigaste uppgifterna för arbetsmarknadspolitiken var att på olika sätt söka undanröja eller mildra de negativa effekter som driftsinskränkningar kan ha för de anställda som berörs därav.¹²

Bestämmelserna i lagen ger också Arbetsförmedlingen vissa möjligheter att vidta åtgärder för att främja anställning av äldre arbetstagare och arbetstagare med nedsatt arbetsförmåga. Det har framkommit att denna reglering inte används.

Utredningen bedömer att lagen styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Lagen innehåller 23 paragrafer.

7.3.3 Lagarnas innehåll och omfattning

De specifika lagar som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten har beslutats vid olika tidpunkter under de senaste drygt 50 åren. Det finns även beslutade ändringar som ännu inte har trätt i kraft.¹³ Vissa av lagarna är mer övergripande och innehåller bestämmelser av olika slag (se mer om respektive lag i avsnitt 7.3.2). Andra består bara av en eller ett par bestämmelser. Utöver materiell reglering avseende arbetsmarknadspolitisk verksamhet finns det bestämmelser om t.ex. tillämplighet, definitioner, ansvarsfördelning, uppgiftsskyldigheter, dataskydd, tystnadsplikt, förhållande till annan lag, vite, straff och överklagande.

¹² Prop. 1973:129, *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om anställningsskydd m.m.*, s. 205.

¹³ Lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring har beslutade ändringar som träder i kraft den 1 januari 2026.

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten har genomgått många och stora förändringar (se avsnitt 3.4). Förändringarna har medfört behov av ändrad eller ny reglering. Viss ny lagreglering har införts i nya lagar. Ett exempel på det är lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Andra förändringar har genomförts genom ändringar i befintliga lagar, t.ex. bemyndigandet om uppgiftsskyldighet för leverantörer samt bestämmelsen om tystnadsplikt (3 och 4 §§ lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten).

7.4 En mer sammanhållen och ändamålsenlig lagreglering

7.4.1 Förutsättningarna för en mer sammanhållen och ändamålsenlig lagreglering

Utredningen anser att ett modernt språk i en tydlig och lättöverskådlig struktur kan bidra till att lagregleringen blir lättare att förstå och tillämpa. Att samla reglering som för närvarande finns i flera olika lagar kan också bidra till att göra den mer lättillgänglig för enskilda och tillämpare.

Språkliga och strukturella ändringar kan dock inte fullt ut tillgodose alla behov av ändringar som har framförts till utredningen. Det handlar t.ex. om behov av att se över innehållet i vissa paragrafer så att det överensstämmer med den nuvarande verksamheten samt behov av att ändra viss lagreglering eller ersätta den med reglering på lägre normgivningsnivå för att åstadkomma en ökad enhetlighet och flexibilitet i regleringen som helhet. Utredningen ifrågasätter inte att sådana ändringar skulle kunna bidra till en mer ändamålsenlig lagreglering inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det ligger dock inte inom ramen för utredningens uppdrag att närmare utreda eller föreslå sådana ändringar eftersom det skulle påverka lagbestämmelsernas materiella innehåll.

7.4.2 Bör alla lagar samlas?

Utredningens bedömning: Följande lagar som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bör kvarstå i egna lagar:

- lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd,
- lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare,
- lagen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare,
- lagen om behandling av personuppgifter vid Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering,
- lagen om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen,
- lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten,
- lagen om införande av lagen om arbetslöshetsförsäkring,
- lagarna om arbetslöshetsförsäkring,
- lagen om tillstånd för anställning på fartyg, och
- lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder (delvis).

I lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder bör paragrafen om straff vid lämnande av oriktig uppgift i vissa fall ändras redaktionellt och språkligt. Paragrafen med bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om undantag från vissa av lagens bestämmelser bör ändras redaktionellt.

Skälen för utredningens bedömning

*Lagar med detaljerade bestämmelser avseende
en viss del av verksamheten bör inte samlas i ny lag*

Det grundläggande omställnings- och kompetensstödet respektive arbetslöshetsförsäkringen regleras i lagar som innehåller många och detaljerade bestämmelser.¹⁴ För Kammarkollegiet är lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd också den enda av de lagar som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som omfattar myndighetens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Motsvarande gäller arbetslöshetskassorna och lagarna om arbetslöshetsförsäkring. Detta kan jämföras med regleringen avseende arbetsmarknadspolitiska program och andra arbetsmarknadspolitiska insatser. För den delen av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns övergripande bestämmelser i lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Mer detaljerade bestämmelser som styr verksamheten finns i generella regelverk (t.ex. förvaltningslagen) och i förordning (t.ex. förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten). Utredningen har övervägt om det kan bidra till en mer ändamålsenlig reglering att sammanföra lagar som på en detaljerad nivå reglerar en viss del av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten med lagar som har ett mer övergripande innehåll.

Ett exempel på när merparten av regleringen inom ett visst område har samlats i en gemensam författning finns på socialförsäkringsområdet. Socialförsäkringsbalken innehåller bl.a. materiella bestämmelser avseende olika socialförsäkringar, men också gemensam reglering avseende t.ex. handläggning och kompletterande dataskyddsreglering. Det kan jämföras med skatterättens område där regleringen är uppdelad i bl.a. inkomstskattelagen (1999:1229), skatteförfarandelagen (2011:1244) och lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet.

En samlad reglering med det innehåll som finns i de lagar som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten skulle innebära att det i samma lag skulle finnas detaljreglering av vissa delar av verksamheten och mer övergripande reglering när det gäller andra delar av verksamheten. En sådan samlad reglering kan enligt utredningen inte antas bidra till att lagregleringen skulle bli mer ändamålsenlig

¹⁴ Se lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd arbetslöshetskassor och lagen (1997:238 respektive 2024:506) om arbetslöshetsförsäkring.

jämfört med om de mer detaljerade delarna skulle kvarstå i egna lagar. Utredningen bedömer att en sådan reglering skulle riskera tillämpningssvårigheter – i form av exempelvis felaktiga analogier eller e contrarioslut – eftersom det inte sällan saknas objektivt konstaterbara skäl till att viss reglering är detaljerad medan annan är övergripande.

Ett alternativ skulle kunna vara att införa bestämmelser så att regleringen i en samlad reglering ges en mer likartad detaljnivå, vilket i viss utsträckning kan uppnås även utan materiella ändringar. Den samlade regleringen behöver i så fall kompletteras med motsvarande innehåll ur tillämplig generell lagreglering, t.ex. förvaltningslagen. Det skulle dock leda till en samlad lag där vissa frågor regleras på olika sätt för olika delar av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Ett exempel är kravet enligt 23 § lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd att en ansökan ska vara skriftlig. Det finns inga motsvarande formkrav för ansökan enligt förvaltningslagen. Det förekommer dock att krav på att ansökan i vissa ärenden ska göras skriftligen finns i förordning, t.ex. i 10 kap. 1 § förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser. En samlad lagreglering som kompletteras med generell reglering skulle alltså innebära att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i vissa frågor skulle regleras på olika sätt i samma lag, vilket utredningen inte bedömer skulle öka ändamålsenligheten. Det skulle också bli fråga om en mycket omfattande lagreglering.

Mot bakgrund av ovanstående anser utredningen att lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd och lagarna (1997:238) respektive (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring bör kvarstå i egna lagar. Detsamma gäller lagen om införande av lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Lagar med kompletterande dataskyddsreglering bör inte samlas i ny lag

Det finns flera lagar som innehåller bestämmelser som kompletterar dataskyddsförordningen för aktörer inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (s.k. registerlagar). Utredningen har i uppdrag att föreslå en ny kompletterande dataskyddsreglering för

Arbetsförmedlingen. Utredningen ska även vid behov föreslå sådan reglering för Kammarkollegiet och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser, se kapitel 6. Enligt direktiven ingår det dock inte i uppdraget att se över de registerförfattningar som gäller för IAF eller IFAU.¹⁵

Att ha en registerlag per myndighet är vanligt förekommande när det gäller kompletterande dataskyddsreglering. Det förekommer dock att kompletterande dataskyddsreglering är gemensam för flera myndigheter eller ett visst område. Sådan reglering finns i exempelvis 114 kap. socialförsäkringsbalken, skollagen (2012:800) och utlänningsdatalagen (2016:27).

Bestämmelserna om behandling av personuppgifter i 114 kap. socialförsäkringsbalken gäller vid behandling av personuppgifter i verksamhet som avser förmåner enligt balken samt andra förmåner och ersättningar som enligt lag eller förordning eller särskilt beslut av regeringen handläggs av Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten (114 kap. 2 § första stycket socialförsäkringsbalken). Den kompletterande dataskyddsregleringen har förts in som ett kapitel i socialförsäkringsbalken, men regleringen omfattar alltså även annan verksamhet hos myndigheterna. Socialförsäkringsbalken samlar en stor del av den reglering som styr verksamheten på socialförsäkringsområdet.

Skollagen reglerar skolväsendet. I 26 a kap. skollagen finns kompletterande dataskyddsreglering som ska tillämpas vid behandling av personuppgifter i verksamhet som bedrivs med stöd av lagen, föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, bestämmelser för utbildningen som finns i annan författning eller beslut som meddelats med stöd av någon av dessa författningar. Undantag görs för behandling av personuppgifter i elevhälsan som utförs inom hälso- och sjukvården (1 §). Regleringen omfattar skolverksamhet av olika slag hos huvudmän som kan vara myndigheter eller enskilda.

Syftet med utlänningsdatalagen är att ge Migrationsverket, Polismyndigheten och utlandsmyndigheterna möjlighet att behandla personuppgifter på ett ändamålsenligt sätt i sin verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen och att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid sådan behandling (1 §). Lagen gäller personuppgiftsbehandling som rör viss uttryckligt an-

¹⁵ Dir. 2023:65 s. 10.

given verksamhet (se 2 §). Den innehåller även uppgiftsskyldigheter (20 §).

Enligt utredningens direktiv omfattar uppdraget inte att se över IFAU:s eller IAF:s registerförfattningar. Utredningen har därför inte övervägt att föreslå en gemensam kompletterande dataskyddsreglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det kan enligt utredningen inte anses mer ändamålsenligt att samla olika kompletterande dataskyddsregleringar för flera aktörer i en gemensam lag, jämfört med om de kvarstår i separata lagar. Det gäller särskilt som utredningen i övrigt inte föreslår en samlad lagreglering avseende alla de lagar som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Utredningen har övervägt om endast den kompletterande dataskyddsregleringen för Arbetsförmedlingen bör ingå i en samlad lag. En fördel skulle vara att mer av den reglering som styr Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet då skulle finnas samlad. Det finns dock andra aktörer än Arbetsförmedlingen som omfattas av lagarna som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredningen bedömer att det inte vore mer ändamålsenligt att samla den kompletterande dataskyddsregleringen för Arbetsförmedlingen med andra lagar som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten jämfört med om den fortsatt finns i en egen lag. Att ha den kompletterande dataskyddsregleringen i en egen lag är också vanligt förekommande i svensk rätt.

Mot bakgrund av utredningens uppdrag, att en samlad kompletterande dataskyddsreglering inte bedöms ge en ökad ändamålsenlighet samt att en sådan lag per myndighet är vanligt förekommande bedömer utredningen att lagen om behandling av personuppgifter vid Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, lagen om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska kvarstå som egna lagar.¹⁶

¹⁶ Bedömningar och förslag avseende ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen finns i kapitel 6.

*Bestämmelser som särskilt reglerar insatser
för vissa nyanlända invandrare bör inte samlas i ny lag*

Två av de lagar som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten reglerar frågor som bara omfattar vissa nyanlända invandrare. Det är lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och lagen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare.¹⁷ Det finns särskild reglering som avser nyanlända invandrare även inom andra områden än arbetsmarknadspolitiken, t.ex. lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

Utredningen har övervägt att föreslå att de båda lagarna ska samlas i en ny lag. Skälen för detta är att det är fråga om lagar som särskilt reglerar arbetsmarknadspolitisk verksamhet och att utredningens uppdrag är att åstadkomma en mer samlad reglering. Lagarna bör dock bara samlas om det bidrar till en ökad ändamålsenlighet. Den aktuella regleringen gäller personer vars förutsättningar regleras särskilt inom fler områden än arbetsmarknadspolitiken. Motsvarande gäller exempelvis för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga för vilka det finns särskild reglering inom både den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och socialförsäkringen. Det framstår mot denna bakgrund inte som ändamålsenligt att föra in bestämmelser som särskilt reglerar frågor som avser vissa nyanlända invandrare i en samlad lag. Bestämmelserna bör därför kvarstå i sina respektive lagar.

Lagen om tillstånd för anställning på fartyg bör inte samlas i ny lag

Det har inte framkommit omständigheter som tyder på att det skulle bidra till ökad ändamålsenlighet om lagen skulle samlas med andra lagar som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Mot denna bakgrund anser utredningen att lagen bör kvarstå i en egen lag.

¹⁷ I *En reformerad samhällsorientering för bättre integration* (SOU 2025:55) föreslås att lagen respektive förordningen (2010:800) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare ska upphävas den 1 januari 2028 och att kursen i stället ska omfattas av skollagen (2010:800) och förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

*Delar av lagen om vissa anställningsfrämjande
åtgärder bör kvarstå i egen lag*

Arbetsförmedlingen har framfört till utredningen att bestämmelserna om åtgärder för att främja anställning av äldre arbetstagare och arbetstagare med nedsatt arbetsförmåga i lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder inte längre används. Det har inte framkommit något som tyder på att detta kommer att ändras framöver.

Det kan i och för sig finnas skäl att upphäva bestämmelser som inte längre tillämpas. Enbart den omständigheten att en lag inte längre tillämpas är dock inte skäl nog. Vad som avgör är frågan om varför lagen inte tillämpas. Det ligger dock inte inom ramen för denna del av utredningens uppdrag att utreda eller föreslå ändringar som förändrar lagbestämmelsernas materiella innehåll.

Frågan blir då om det är ändamålsenligt att bestämmelserna förs in i en samlad lag eller om de bör kvarstå i lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder. De aktuella bestämmelserna har ett innehåll som stämmer överens med lagens rubrik. Det skulle därför även fortsättningsvis vara tydligt att det finns reglering om vissa anställningsfrämjande åtgärder och i vilken lag sådana bestämmelser finns. Mot den bakgrunden bedömer utredningen att tydligheten i regelverket som helhet inte kommer att påverkas om bestämmelserna kvarstår i lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder.

Utredningen bedömer att bestämmelser som inte används och som kan kvarstå i en lag utan att tydligheten i regelverket som helhet påverkas inte bör samlas med annan lagreglering. Utredningen anser mot denna bakgrund att bestämmelserna som avser åtgärder för att främja anställning av äldre arbetstagare och arbetstagare med nedsatt arbetsförmåga bör kvarstå i lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder och att övriga bestämmelser i lagen bör upphävas. I 19 och 25 §§ hänvisas uttryckligen både till sådana bestämmelser som utredningen bedömer bör kvarstå i lagen och till sådana som bör upphävas. Paragraferna bör enligt utredningen ändras så att de bara hänvisar till kvarvarande bestämmelser. Utredningen bedömer vidare att det av tydlighetsskäl är lämpligt att samtidigt ändra 19 § språkligt.

7.4.3 En samlad lagreglering

Utredningens förslag: Följande lagar ska upphävas och ersättas med en ny lag:

- lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten,
- lagen om tystnadsplikt i verksamhet i Samhallgruppen,
- lagen om privat arbetsförmedling,
- lagen om arbetsförmedlingstvång,
- lagen om valfrihet hos Arbetsförmedlingen, och
- lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen.

Bestämmelserna om varsel vid driftsinskränkningar i lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder ska föras in i den nya lagen.

Skälen för utredningens förslag

En lag eller flera?

Av avsnitt 7.3.2 framgår vilka lagar som utredningen bedömer styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredningen har i avsnitt 7.4.2 bedömt att vissa av dessa lagar inte bör ingå i en samlad reglering. Utredningen konstaterar att resterande lagar som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är inbördes olika till innehåll och omfattning. De reglerar olika verksamheter och påverkar olika aktörer. Utredningen har därför övervägt om regleringen bör samlas i en eller flera lagar.

Att samla de aktuella lagarna i en gemensam lag medför att olika kategorier av bestämmelser som berör olika aktörer inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns tillgängliga i samma reglering. En sådan reglering kan antas bidra till att göra lagregleringen mer överskådlig och användarvänlig för både tillämpare och enskilda. Utredningen bedömer också att en gemensam reglering bör kunna medge framtida förändringar utan att tillgängligheten påverkas.

Ett alternativ skulle kunna vara att samla vissa kategorier av bestämmelser i särskilda lagar. Utredningen har t.ex. övervägt om det

skulle bidra till en mer ändamålsenlig reglering om lagarnas bestämmelser om uppgiftsskyldighet samlas i en egen lag. En sådan lag hade kunnat ge viss ökad tydlighet genom att fler bestämmelser av samma slag samlas. Bestämmelser om uppgiftsskyldigheter med koppling till den arbetsmarknadspolitiska verksamheten regleras dock även i generellt tillämpliga lagar och i förordningar. Utredningen bedömer att en särskild lag om uppgiftsskyldigheter inte skulle bidra till mer tydlighet eller tillgänglighet jämfört med om bestämmelserna skulle ingå i en lag tillsammans med övriga bestämmelser som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredningen har inte heller identifierat någon annan kategori av bestämmelser där en eller flera särskilda lagar kan antas fylla en sådan funktion. Det är därför enligt utredningen inte mer ändamålsenligt att samla olika kategorier av bestämmelser i olika lagar jämfört med att samla dem i en gemensam lag.

Utredningens uppdrag är att lämna förslag på hur lagarna som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan regleras mer sammanhållet och ändamålsenligt. Utredningen bedömer att detta bör uppnås genom att de aktuella lagarna upphävs och ersätts med en ny lag.

7.4.4 En ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Utredningens förslag: Den nya lagen ska benämnas lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Lagen ska göras tydlig och användarvänlig bl.a. genom att

- lagen delas in i kapitel som förses med underrubriker,
- lagen förses med en innehållsförteckning, och
- begrepp moderniseras och paragrafer får en ny språklig utformning vid behov.

Den av regeringen föreslagna uppgiftsskyldigheten för kommuner att till Arbetsförmedlingen lämna vissa uppgifter som finns inom den kommunala vuxenutbildningen bör, om den är beslutad av riksdagen och har trätt i kraft, föras in i den nya lagen.

Utredningens bedömning: Reglering som riskerar att bli missvisande eller inte tillför något i sak bör inte ingå i den nya lagen.

Skälen för utredningens förslag och bedömning

Lagens namn

En ny författning bör ha en kort rubrik med ord som så tydligt som möjligt visar författningens innehåll.¹⁸ De lagar som utredningen föreslår ska samlas i en ny gemensam lag har olika innehåll, berör olika aktörer och styr olika delar av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (se om respektive lag i avsnitt 7.3.2). Det lagarna har gemensamt är att de styr den verksamheten. Författningens rubrik bör därför enligt utredningen i någon form visa det.

Ett alternativ är att ge lagen rubriken lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det kan med en sådan rubrik uppfattas som att lagen innehåller all reglering avseende denna verksamhet. Det kommer dock med utredningens förslag även finnas andra författningar som styr den verksamheten. Ett alternativ kan vara att lagen får rubriken lag om arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Att ange verksamheten i obestämd form kan eventuellt minska risken för att den uppfattas som uttömmande. Utredningen bedömer dock inte att den skillnaden är så stor att den bör ha en avgörande påverkan på hur lagen bör benämnas. Det kan i detta sammanhang även noteras att det redan finns en lag benämnd lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, vilken inte uttömmande reglerar verksamheten. Det förekommer att nya lagar, även vid stora förändringar av innehållet, ges samma rubrik som en upphävd lag.¹⁹ Utredningen bedömer sammantaget att benämningen lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten så tydligt som möjligt visar lagens innehåll. Den nya lagen bör därför ha den rubriken.

De förändringar som föreslås i förhållande till lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är så omfattande att det enligt utredningen är mer ändamålsenligt att upphäva den lagen och ersätta med en ny med samma namn, än att ändra i den befintliga lagen.

¹⁸ Ds 2014:01, *Gröna boken – Riktlinjer för författningsskrivning*, s. 17.

¹⁹ Till exempel lagen (1997:238 respektive 2024:506) om arbetslöshetsförsäkring.

Lagen bör delas in i kapitel

Den nya lagen bör enligt utredningen delas in i kapitel som i huvudsak motsvarar respektive lag vars bestämmelser samlas. Utredningen noterar att det förekommer i lagreglering inom andra områden att vissa kategorier av bestämmelser samlas i särskilda kapitel. Ett exempel är utlänningslagen (2005:716) där frågor om bl.a. överklagande, uppgiftsskyldigheter och straff regleras i särskilda kapitel. Ett annat är socialförsäkringsbalken där t.ex. bestämmelser om handläggning av ärenden, behandling av personuppgifter och straffbestämmelser regleras i särskilda kapitel. De lagar som ska samlas i den nya lagen innehåller bl.a. bestämmelser om uppgiftsskyldighet, tystnadsplikt, sanktionsavgift (i form av varselavgift), straff och överklagande. Utredningen bedömer att dessa kategorier av bestämmelser av tydlighetsskäl bör finnas i särskilda kapitel. Detsamma gäller de bestämmelser som bara kan bli tillämpliga vid höjd beredskap. En sådan struktur bidrar också till att övriga kapitel kommer innehålla färre paragrafer, vilket i sin tur kan göra det lättare att hitta i lagen.

När det gäller kapitlens inbördes ordning anser utredningen att reglering som i någon mån gäller arbetslösa bör komma före sådan som påverkar redan anställda. Med en sådan struktur bör det enligt utredningen bli tydligt var eventuell framtida ny reglering bör föras in. Kapitlen där bestämmelser samlats efter kategorier bör, i likhet med andra lagar med motsvarande struktur, komma efter de kapitel som avser olika delar av verksamheten. Bestämmelser som kan aktualiseras vid höjd beredskap bör finnas sist i lagen. Utredningen bedömer att den aktuella strukturen blir lätt att följa och överblicka. Den bör också vara möjlig att upprätthålla och komplettera vid eventuella framtida ändringar.

Lagen bör förses med en innehållsförteckning och underrubriker

Den nya lagen kommer enligt utredningens förslag att bestå av bestämmelser som kommer från flera lagar vilka har olika innehåll och omfattning. Det är viktigt att det blir tydligt för både tillämpare och andra vilken reglering lagen innehåller och var i lagen den finns.

Innehållet i den nya lagen bör enligt utredningen tydliggöras genom en innehållsförteckning. Utredningen bedömer att en sådan

ger läsaren goda möjligheter att snabbt överblicka vad lagen innehåller. När det gäller innehållet i respektive kapitel anser utredningen att behovet av överblickbarhet bör tillgodoses med underrubriker.

Lagen bör ha ett modernt språk med uppdaterade begrepp

Vissa delar av nuvarande reglering har ett ålderdomligt språk och det förekommer begrepp som inte längre är aktuella. En reglering med ett modernt språk och uppdaterade begrepp kan enligt utredningen bidra med tydlighet och tillgänglighet för både enskilda och tillämpare. För att underlätta läsningen och förståelsen anser utredningen även att vissa paragrafer i den nya lagen bör delas upp separata i paragrafer, t.ex. 4 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Utredningen föreslår därför vissa språkliga och redaktionella ändringar.

Utredningen föreslår i avsnitt 4.8.3 en ny lydelse för bestämmelsen i lagen om tystnadsplikt i verksamhet i Samhallgruppen. I lagen förekommer begrepp som inte längre är aktuella (Samhallgruppen och arbetshandikappade). Utredningen föreslår att bestämmelsen får en lydelse som motsvarar det uppdrag som Samhall Aktiebolag numera har (se avsnitt 4.8.3). Någon ändring i sak är inte avsedd.

Ett annat begrepp som utredningen anser bör bytas ut är privat arbetsförmedling, vilket bl.a. förekommer i lagen om privat arbetsförmedling. För att inte riskera att regleringen blir otydlig i förhållande till Arbetsförmedlingens verksamhet anser utredningen att begreppet privat förmedling av arbete bör användas i stället. Det samma gäller bestämmelser i lagen om arbetsförmedlingstvång där begreppet också förekommer i rubriken före 2 §. I 2 § används begreppet "annan arbetsförmedling än den offentliga". Utredningen anser att även detta begrepp bör ersättas med privat förmedling av arbete. Någon ändring i sak är inte avsedd.

I 1 § tredje stycket lagen om privat arbetsförmedling finns en definition av vad som avses med arbetsförmedling. Utredningen anser att det är mer ändamålsenligt att motsvarande innehåll i stället finns i en avgränsning av vad som utgör privat förmedling av arbete (se 4 kap. 1 § i förslaget till den nya lagen). Utredningen

bedömer inte att utredningens förslag i denna del ändrar lagbestämmelsens materiella innehåll.

En av regeringen föreslagna uppgiftsskyldighet för kommuner bör föras in i den nya lagen om den har trätt i kraft

Regeringen har under utredningstiden i propositionen *Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner* föreslagit bl.a. en ändring i lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.²⁰ Förslaget avser en skyldighet för kommuner att till Arbetsförmedlingen lämna vissa uppgifter som finns inom den kommunala vuxenutbildningen. Enligt förslaget ska ändringen träda i kraft den 1 mars 2026. Enligt utredningens förslag nedan ska den befintliga lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten upphävas den 1 juli 2027 och ersättas av en ny lag med samma namn. Den av regeringen föreslagna lagbestämmelsen har ett innehåll som enligt utredningen gör att den då, om den har beslutats av riksdagen och trätt i kraft, bör föras in i den nya lagen. Mot denna bakgrund ingår den av regeringen föreslagna ändringen i utredningens förslag till en ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Reglering som riskerar att bli missvisande bör inte föras över till lagen

I 1 § första stycket lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns följande reglering: ”Denna lag innehåller övergripande bestämmelser om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten består av arbetsmarknadspolitiska program och andra arbetsmarknadspolitiska insatser.”

Utredningen konstaterar att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten består av fler delar än enbart arbetsmarknadspolitiska program och insatser (se kapitel 3). Den nya lagen kommer enligt utredningens förslag att omfatta mer av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten än bara arbetsmarknadspolitiska program och insatser. Utredningen bedömer mot denna bakgrund att regleringen riskerar att bli missvisande om den förs in i den nya lagen. Den bör därför inte återges i den lagen. Detta innebär inte någon materiell förändring.

²⁰ Prop. 2024/25:145 s. 5.

Upplysning om annan reglering som inte bör föras över till lagen

Utredningen föreslår i avsnitt 4.8.3 en ny lydelse för regleringen i första stycket i lagen om tystnadsplikt i verksamhet i Samhallgruppen. Regleringen i andra stycket i lagen om tystnadsplikt i verksamhet i Samhallgruppen innehåller en upplysning om att det finns bestämmelser om ansvar i brottsbalken för den som bryter mot tystnadsplikten. Utredningen noterar att motsvarande upplysning saknas i övriga bestämmelser om tystnadsplikt i de andra lagar som utredningen föreslår ska samlas. Utredningen anser att regleringen i andra stycket inte tillför något materiellt och att den inte behövs. Den bör därför inte föras in i den nya lagen. Detta innebär inte någon materiell förändring.

7.5 Följdändringar

Utredningens förslag: Hänvisningar i andra författningar till lagarna som utredningen föreslår ska upphävas ska anpassas med anledning av den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Hänvisningar till lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder ska anpassas med anledning av den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Skälen för utredningens förslag

Utredningen föreslår i avsnitt 7.4 att vissa lagar ska upphävas och att vissa bestämmelser i lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder ska föras in i den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det förekommer att andra författningar hänvisar till denna reglering. Mot denna bakgrund är det enligt utredningen nödvändigt att göra vissa följdändringar i dessa författningar. Det bör samtidigt göras vissa språkliga och redaktionella justeringar i de paragrafer som ändras. De författningar som berörs är: lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, arbetsmiljölagen (1977:1160), förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket, förordningen (2015:1053) om totalförsvaret och höjd

beredskap och förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen.

8 Bestämmelser om sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

8.1 Inledning

I det här kapitlet redovisas utredningens uppdrag om hur bestämmelserna om sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan regleras mer sammanhållet. Uppdraget finns närmare beskrivet i avsnitt 8.2.

I avsnitt 8.3 redovisas utredningens förslag om ett generellt undantag från sekretess för beslut i ärende om stöd till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser.

I avsnitt 8.4.1 beskrivs för- och nackdelar med en mer sammanhållen sekretessreglering i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. I avsnitt 8.4.2 redovisas utredningens bedömningar och förslag om bestämmelserna om sekretess i ärenden i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten hos Försäkringskassan och domstolarna. I avsnitt 8.4.3 redovisas utredningens bedömning och förslag om sekretessbestämmelsen för arbetslöshetsförsäkringen.

8.2 Utredningens uppdrag

Utredningen ska vid behov lämna förslag på en generell bestämmelse om undantag från sekretess för beslut som avser affärs- eller driftförhållanden i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Enligt direktiven finansieras stöd till arbetsgivare som anställer personer med någon form av subvention som beslutats av Arbetsförmedlingen av allmänna medel och den typen av stöd omfattar stora belopp varje år. Det finns därför enligt direktiven ett behov av att

allmänheten och massmedierna ges möjlighet till insyn i och granskning av handläggningen av och beslut i alla ärenden om stöd till arbetsgivare.

Utredningen ska också vid behov lämna förslag på hur bestämmelserna om sekretess för ärenden i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten hos Försäkringskassan, domstolarna och arbetslöshetskassorna kan regleras mer sammanhållet. Enligt direktiven finns det behov av att se över om det är nödvändigt med särskilda sekretessbestämmelser för Försäkringskassan, domstolarna och arbetslöshetsförsäkringen eller om det är tillräckligt med den sekretess som följer av 28 kap. 11 § OSL.

8.3 Ett generellt undantag från sekretess för beslut om stöd till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser

Utredningens förslag: Sekretess ska inte gälla för beslut i ärende om stöd till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Skälen för utredningens förslag

Nuvarande reglering

Sekretessen inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för enskilda affärs- eller driftförhållanden regleras framför allt i 28 kap. 12 § OSL.

I 28 kap. 12 § OSL anges att sekretess gäller i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för uppgift om en enskilda affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte beslut om stöd i ärende enligt lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

I 28 kap. 12 a § OSL anges att sekretessen enligt 12 § inte hindrar att uppgift lämnas till en leverantör som utför arbetsmarknads-

politiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen, om det är nödvändigt för att leverantören ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

Vad som framgår av förarbetena till nuvarande reglering

Av förarbetena till 28 kap. 12 § OSL framgår att bestämmelsen omfattar hela den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, t.ex. ärenden om arbetsmarknadspolitiska insatser och ärenden om ersättning för deltagande i sådana insatser. Även ärenden enligt lagstiftningen om anställningsfrämjande åtgärder omfattas av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.¹ Bestämmelsen kan också tillämpas på ärenden enligt lagen (2022:850) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd där Kammarkollegiet är beslutande myndighet.² Vidare kan bestämmelsen tillämpas på ärenden enligt lagen om stöd vid korttidsarbete, oavsett om ärendet handlägs av Skatteverket eller Tillväxtverket.³

Sekretess enligt bestämmelsen förutsätter att uppgiften avser en enskilds affärs- eller driftförhållanden. Begreppet är relativt vidsträckt och innefattar i princip det som ligger inom ramen för en affärsverksamhet.⁴ Av förarbetena framgår att skyddet inte bara omfattar uppgifter om de företag och andra som har direktkontakt med de berörda myndigheterna, utan också uppgifter om sådana enskilda vilkas affärs- eller driftförhållanden kommer till dessa myndigheters kännedom via de företag som myndigheten har direktkontakt med. Mer specifikt kan det handla om uppgifter om en arbetsgivare som anställer en enskild person med exempelvis lönestöd. Arbetsförmedlingen hanterar bl.a. uppgifter om företags organisationsnummer, företags kontaktpersoner och kontaktuppgifter för dessa, lönekostnader för anställda och uppgifter om företags verksamhet. Det kan även handla om uppgifter hos en enskild som själv bedriver eller har bedrivit näringsverksamhet.⁵

¹ Prop. 2021/22:216, *Förbättrade förutsättningar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten*, s. 98.

² Prop. 2021/22:176, *Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden*, s. 360 och 361.

³ Prop. 2013/14:1, *Budgetpropositionen för 2014, Förslag till statens budget för 2014, finansplan och skattefrågor*, s. 378–380 och prop. 2019/20:132, *Extra ändringsbudget för 2020 – Åtgärder med anledning av coronaviruset*, s. 68 och 69.

⁴ Prop. 1979/80:2 med förslag till sekretesslag m.m.; Del A, s. 84, 144, 145 och 226, HFD 2015 ref. 11.

⁵ Prop. 2021/22:216 s. 27, 28 och 98.

När det gäller ärenden enligt lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd kan det handla om uppgifter om registrering av omställningsorganisationer och ersättning till arbetsgivare.⁶

Sekretessen enligt paragrafen gäller med ett rakt skaderekvisit och presumptionen är således för offentlighet. Med skada avses ekonomisk skada och med enskild både fysiska och juridiska personer.⁷ En uppgift om varsel om driftsinskränkning anses vara hänförlig till enskilda affärs- eller driftförhållanden och det har i praxis ansetts föreligga hinder mot att lämna ut uppgifter om vilka företag som har lämnat sådana varsel, eftersom uppgifterna inte har kunnat röjas utan att det företag som har lämnat uppgifterna lider skada.⁸ Sådana uppgifter bör enligt förarbetena vara sekretessbelagda även med ett rakt skaderekvisit.⁹

Undantaget från sekretess för beslut om stöd i ärende enligt lagen om stöd vid korttidsarbete eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen infördes för att tillgodose intresset av insyn i ärenden om stöd vid korttidsarbete. Av förarbetena framgår att stödet, som finansieras av allmänna medel, kunde omfatta stora belopp per företag. Av rättspraxis framgick att det inte var möjligt att få insyn i hur regleringen om stöd vid korttidsarbete tillämpades av myndigheterna i enskilda ärenden. Slutsatsen var därför att det behövdes ett undantag från sekretess.¹⁰ Behovet av insyn bedömdes vara klart störst i fråga om de beslut om stöd som fattas. Vidare föreslogs undantaget enbart omfatta beslut som innebär avgörande i sak, dvs. beslut om godkännande för stöd vid korttidsarbete, beslut om preliminärt och slutligt stöd samt beslut om återkrav av stöd vid korttidsarbete. För övriga beslut i ärenden om stöd vid korttidsarbete, såsom beslut om förelägganden och beslut om kontrollbesök, fanns enligt regeringen inte samma skäl för ett särskilt undantag från sekretessen. Det är endast besluten och skälen för besluten som är offentliga. För uppgifter i det bakomliggande materialet kan sekretess gälla.¹¹

⁶ Prop. 2021/22:176 s. 361.

⁷ Prop. 1979/80:2 Del A s. 79 ff. och 226.

⁸ Prop. 1979/80:2 Del A s. 78–86, 144, 145, 225 och 226 samt RÅ 1991 not 66 och RÅ 1992 not 344.

⁹ Prop. 2021/22:216 s. 32.

¹⁰ Prop. 2020/21:168, *Undantag från sekretess för beslut om stöd vid korttidsarbete*, s. 12.

¹¹ Prop. 2020/21:168 s. 13, 21 och 22.

Domstolspraxis

Högsta förvaltningsdomstolen har ansett att uppgifter om rekryteringsstöd, lönebidrag eller annat arbetsmarknadspolitiskt stöd var hänförliga till det berörda bolagets affärs- eller driftförhållanden och därmed skulle kunna omfattas av bestämmelsen i numera 28 kap. 12 § OSL (RÅ 1996 ref. 79). Domstolen har även ansett att det samma bör gälla uppgifter om en anordnare inom jobb- och utvecklingsgarantins fas tre, när långtidsarbetslösa personer sysselsätts i dennes affärsverksamhet (HFD 2015 ref. 11).

Arbetsförmedlingens beslut som avser affärs- eller driftförhållanden i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Arbetsförmedlingen fattar beslut som avser enskildas affärs- eller driftförhållanden i många olika typer av ärenden i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det handlar i stor utsträckning om beslut om ekonomiskt stöd, bidrag och ersättning till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser. Det handlar också om andra typer av beslut, t.ex. beslut om arbetspraktik och beslut om sanktioner mot en leverantör av arbetsmarknadspolitiska insatser i enlighet med lagen om offentlig upphandling (2016:1145) respektive lagen (2008:962) om valfrihetssystem. Nedan ges en beskrivning av olika beslut som Arbetsförmedlingen fattar.

Arbetsförmedlingen får enligt förordningen (2018:42) om särskilt anställningsstöd besluta om ekonomiskt stöd till en arbetsgivare som anställer en person som har anvisats till det arbetsmarknadspolitiska programmet särskilt anställningsstöd.¹² Arbetsgivare får del av det ekonomiska stödet genom kreditering på ett sådant skattekonto som avses i 61 kap. 1 § skatteförfarandelagen (2011:1244).¹³ Enligt förordningen (2018:43) om stöd för nystartsjobb får Arbetsförmedlingen betala ut stöd för nystartsjobb till en arbetsgivare som anställer personer som uppfyller villkoren för ett nystartsjobb.¹⁴ Arbetsgivare får del av det ekonomiska stödet genom kreditering på ett sådant skattekonto som avses i 61 kap. 1 § skatteförfarandelagen.¹⁵ Enligt förordningen (2017:462) om sär-

¹² 1–3 §§ förordningen om särskilt anställningsstöd.

¹³ 30 § förordningen om särskilt anställningsstöd.

¹⁴ 1 och 2 a §§ förordningen om stöd för nystartsjobb.

¹⁵ 29 § förordningen om stöd för nystartsjobb.

skilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga får Arbetsförmedlingen besluta om ekonomiskt bidrag till en arbetsgivare för lönekostnader vid insatsen lönebidrag, om den ges hos en annan arbetsgivare än Samhall Aktiebolag, och vid insatsen skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare.¹⁶ Arbetsgivare får del av det ekonomiska bidraget genom kreditering på ett sådant skattekonto som avses i 61 kap. 1 § skatteförfarandelagen.¹⁷ Förordningen (2022:807) om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb innehåller bestämmelser om den arbetsmarknadspolitiska insatsen statlig ersättning för arbete i etableringsjobb. Arbetsförmedlingen prövar frågor om ersättning enligt förordningen och kan besluta om en individersättning som betalas till arbetstagaren. Ersättningen utgör samtidigt ett statligt stöd till arbetstagarens arbetsgivare.¹⁸

När det gäller anordnare¹⁹ får Arbetsförmedlingen enligt förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare besluta om ekonomiskt stöd till den som anordnar arbetsträning eller förstärkt arbetsträning för de nyanlända invandrare som omfattas av förordningen.²⁰ Stöd betalas ut månadsvis i efterskott eller på det sätt som Arbetsförmedlingen beslutar.²¹ Förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program innehåller bestämmelser om att Arbetsförmedlingen får besluta om ekonomiskt stöd till den som anordnar yrkeskompetensbedömning.²² Stöd betalas ut månadsvis i efterskott eller på det sätt som Arbetsförmedlingen beslutar.²³ Vidare får Arbetsförmedlingen enligt förordningen (2007:414) om jobb- och utvecklingsgarantin besluta om ekonomiskt stöd till den som anordnar arbetsträning eller förstärkt arbetsträning.²⁴ Arbetsförmedlingen får också enligt förordningen (2007:813) om jobbgaranti för ungdomar besluta om ekonomiskt stöd till en kommun som anordnar studie- och yrkesvägledning

¹⁶ 15 § första stycket förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

¹⁷ 45 § förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

¹⁸ 1, 2 och 19 §§ förordningen om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb.

¹⁹ För beskrivning av begreppet anordnare, se avsnitt 3.3.

²⁰ 23 a § förordningen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

²¹ 23 b § förordningen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

²² 33 a § förordningen om arbetsmarknadspolitiska program.

²³ 34 § förordningen om arbetsmarknadspolitiska program.

²⁴ 18 § förordningen om jobb- och utvecklingsgarantin.

eller jobbsökaraktiviteter med coachning, och den som anordnar arbetsträning eller förstärkt arbetsträning.²⁵

Arbetsförmedlingen beslutar även om återkrav av felaktigt utbetalt ekonomiskt stöd, bidrag och ersättning. Myndigheten handlägger också ärenden om omprövning och överklagande till förvaltningsdomstol.

I beslut om beviljande av ekonomiskt stöd till arbetsgivare förekommer det bl.a. uppgifter om arbetsgivarens namn och organisationsnummer, uppgifter om lön, stödets belopp, hur många arbetsgivaravgifter arbetsgivaren ersätts med och beräknad skattekreditering. Det kan även förekomma information om brottmålsdomar kopplade till arbetsgivaren. I beslut där ansökan om stöd avslås förekommer det bl.a. uppgifter om arbetsgivarens namn och organisationsnummer, uppgifter om kollektivavtal och lön, uppgifter om näringsförbud, uppgifter om konkurs, likvidation eller tvångsförvaltning, uppgifter om företrädaren för den juridiska personen, uppgifter om allvarliga fel i yrkesutövningen samt uppgifter om att arbetsgivaren genom en dom som har fått laga kraft är dömd för brott som avser yrkesutövningen. När det gäller beslut om återkrav av stöd till arbetsgivare förekommer det exempelvis bankuppgifter, uppgifter om likviditetsproblem och uppgifter om arbetsgivaravgifter i besluten.

I beslut om beviljande av stöd till anordnare förekommer det bl.a. uppgifter om företagsnamn, organisationsnummer, ersättning och ersättningsperiod.

Utöver beslut om ekonomiskt stöd, bidrag och ersättning till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser fattar Arbetsförmedlingen andra beslut som avser enskildas affärs- eller driftförhållanden. Det handlar t.ex. om arbetspraktik, dvs. praktik på en arbetsplats.²⁶ Det kan också handla om bidrag till hjälpmedel på arbetsplatsen, dvs. bidrag till ett specifikt hjälpmedel som en person behöver för att stärka sina möjligheter att få eller behålla ett arbete.²⁷ Arbetsförmedlingen fattar också beslut om sanktioner mot upphandlade eller anskaffade leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser. Både lagen om offentlig upphandling och lagen om valfrihetssystem innehåller bestämmelser om ute-

²⁵ 14 a § förordningen om jobbgaranti för ungdomar.

²⁶ 14 och 14 a §§ förordningen om arbetsmarknadspolitiska program.

²⁷ 3–6 §§ förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

slutning av en leverantör respektive en sökande.²⁸ Med stöd av Arbetsförmedlingens *Allmänna villkor för upphandlade arbetsmarknadspolitiska insatser*²⁹ kan Arbetsförmedlingen bl.a. förelägga en leverantör vid vite att vidta rättelse vid avtalsbrott och besluta om hävning av avtal.

Kammarkollegiets beslut som avser affärs- eller driftförhållanden i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Kammarkollegiet fattar beslut om registrering av omställningsorganisationer och beslut om ersättning till arbetsgivare enligt lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd (13 och 14 §§). Myndigheten handlägger även ärenden om avregistrering av omställningsorganisationer (15 §), återbetalning av ersättning (17–22 §§) samt ärenden om omprövning och överklagande av beslut enligt lagen (26 och 27 §§). Beslut inom ramen för dessa ärenden avser enskildas affärs- eller driftförhållanden i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Beslut som avser enskildas affärs- eller driftförhållanden kan även innehålla uppgifter om enskildas personliga förhållanden. Härutöver kan beslut om offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd till enskilda personer och beslut om yttrande till de som ansöker om omställningsstudiestöd innehålla uppgifter om enskildas affärs- eller driftförhållanden.

I beslut om registrering av omställningsorganisationer förekommer det bl.a. uppgifter om organisationens namn och organisationsnummer. I beslut om ersättning till arbetsgivare förekommer det bl.a. uppgifter om arbetsgivarens namn och organisationsnummer, vilken eller vilka omställningsorganisationer arbetsgivaren har betalat avgift till och med vilket belopp, arbetsgivarens totala utbetalda kontanta ersättningar enligt underlaget för arbetsgivaravgifter samt beloppet som Kammarkollegiet beslutar ska betalas ut till arbetsgivaren. Det kan även förekomma uppgifter om att en arbetsgivare inte har varit registrerad som arbetsgivare hos Skatteverket och anledningen till det, uppgifter om att arbetsgivaren har försatts i konkurs eller har fusionerats med ett annat bolag eller omständigheter som föranleder att en utbetald ersättning ska återkrävas. Ett beslut om återbetalning kan också innehålla uppgifter om omständigheter

²⁸ Se 13 kap. lagen om offentlig upphandling och 7 kap. lagen om valfrihetssystem.

²⁹ Arbetsförmedlingen, *Allmänna villkor för upphandlade arbetsmarknadspolitiska insatser*, 2024.

som kan medföra att arbetsgivaren har varit i god tro i fråga om den ersättning som har lämnats på felaktiga grunder eller omständigheter som gör att det finns särskilda skäl för Kammarkollegiet att helt eller delvis avstå från ett krav på återbetalning eller ränta (se 17 och 21 §§ lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd).

Kammarkollegiet fattar vidare beslut om sanktioner mot upphandlade leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser, t.ex. beslut om uteslutning av en leverantör enligt 13 kap. lagen om offentlig upphandling. Även andra typer av beslut, såsom beslut om vite eller uppsägning av avtal som regleras i det upphandlingsdokument som är aktuellt för den specifika insatsen kan fattas av myndigheten.

Särskilt om ersättning till leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser

Arbetsförmedlingen anskaffar för närvarande arbetsmarknadspolitiska insatser i form av olika tjänster, antingen genom upphandling enligt lagen om offentlig upphandling eller i form av valfrihetssystem enligt lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen (se vidare kapitel 3). Ersättning till leverantören lämnas med stöd av det avtal som gäller för den aktuella tjänsten. Efter att tjänsten har utförts av leverantören skickas en faktura till Arbetsförmedlingen som betalar fakturan om de kriterier som gäller är uppfyllda. Arbetsförmedlingen fattar således inget beslut om ersättning till leverantören.

När det gäller Kammarkollegiet upphandlar myndigheten leverantörer att utföra det offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstödet till enskilda enligt lagen om offentlig upphandling. De upphandlade leverantörerna utfärdar även yttranden till enskilda som har ansökt eller har för avsikt att ansöka om omställningsstudiestöd hos Centrala studiestödsnämnden (CSN). I likhet med vad som gäller för Arbetsförmedlingen lämnas ersättning till leverantören med stöd av det avtal som gäller för den aktuella tjänsten. Leverantören fakturerar Kammarkollegiet efter utförd tjänst och myndigheten betalar fakturan förutsatt att de kriterier som gäller för ersättningen är uppfyllda. Inte heller Kammarkollegiet fattar något beslut om ersättning till leverantören.

Behov av undantag från sekretess för beslut som avser enskildas affärs- eller driftförhållanden i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Sekretessen enligt 28 kap. 12 § OSL gäller med ett rakt skaderekvisit, vilket betyder en presumtion för offentlighet. Tidigare hade bestämmelsen ett omvänt skaderekvisit, dvs. en presumtion för sekretess. Den 1 december 2022 ändrades sekretessregleringen inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Bland annat ersattes den uppräkningslista av olika ärenden där sekretessbestämmelserna i 28 kap. 11 och 12 §§ OSL kunde vara tillämpliga av att sekretess gäller i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Dessutom ändrades skaderekvisiten.³⁰ Orsaken till förändringen av skaderekvisitet var att lagstiftaren ansåg att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten utvecklats till att i hög grad omfatta myndighetsutövning. Intresset av insyn i verksamheten var därmed stort.³¹

I sitt remissvar på den promemoria som låg till grund för förslagen i propositionen *Förbättrade förutsättningar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten*³² framförde Arbetsförmedlingen att sekretess inte bör gälla beslut om stöd till arbetsgivare. Enligt myndigheten är det av allmänt intresse att kunna ta del av sådana beslut för arbetsgivare, eftersom stöden finansieras av allmänna medel och kan uppgå till stora belopp. Arbetsförmedlingen har även till Arbetsmarknadsdepartementet lämnat över en skrivelse om offentlighet och sekretess.³³ Enligt skrivelsen bör sekretess enligt 28 kap. 12 § OSL inte gälla beslut i ärende. Som skäl angavs bl.a. att möjligheten till kontroll, granskning och insyn i besluten om framför allt stöd till arbetsgivare är begränsad. Enligt Arbetsförmedlingen skapar detta förutsättningar för felaktiga utbetalningar. I skrivelsen anges vidare att de olika arbetsgivarstöden finansieras av allmänna medel och uppgår till miljardbelopp varje år. Mot den bakgrunden bör besluten om stöd till arbetsgivare enligt myndigheten vara offentliga. Arbetsförmedlingen framförde även att de skäl som motiverade undantaget från sekretess för beslut om stöd i ärende enligt lagen om stöd vid korttidsarbete var relevanta till stöd för ett undantag från sekretess när det gäller stöd till arbetsgivare i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Myndigheten anser inte

³⁰ Prop. 2021/22:216 s. 22 ff.

³¹ Prop. 2021/22:216 s. 26–31.

³² Prop. 2021/22:216.

³³ Arbetsförmedlingen, *Skrivelse om offentlighet och sekretess*, 2022.

heller att det är motiverat att beslut om ersättning till en arbets-sökande är offentliga till skillnad från beslut om ekonomiskt stöd till en arbetsgivare. Regeringen konstaterade att ett rakt skaderekvisit, dvs. en presumtion för offentlighet, i sig medför en ökad insyn i ärenden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det saknades dock beredningsunderlag för att inom ramen för det lagstiftningsärendet överväga frågan om ett undantag från sekretess för beslut i övrigt enligt 28 kap. 12 § OSL.³⁴

Arbetsförmedlingen har framfört till utredningen att det behövs en bestämmelse om undantag från sekretess för beslut som avser enskildas affärs- eller driftförhållanden i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Även med ett rakt skaderekvisit är det enligt myndigheten många uppgifter som omfattas av sekretess, eftersom ett röjande av uppgifterna kan antas medföra skada för den enskilde. Detta begränsar möjligheten till insyn och granskning av verksamheten. Enligt myndigheten omfattas bl.a. uppgifter om anslutning till kollektivavtal, skatteskulder samt uppgifter om brott av sekretess enligt bestämmelsen i 28 kap. 12 § OSL. Myndigheten anser att en bestämmelse om undantag från sekretess bör avse beslut generellt och inte vara begränsad till beslut om ekonomiskt stöd.

Kammarkollegiet har framfört till utredningen att de beslut som myndigheten fattar om ersättning till arbetsgivare och registrering av omställningsorganisationer är kortfattade och standardiserade. I normalfallet innehåller besluten enligt myndigheten inga uppgifter som omfattas av sekretess enligt 28 kap. 12 § OSL. Som utgångspunkt är således besluten redan offentliga. Kammarkollegiet har dock framfört att om det skulle införas ett undantag från sekretess för beslut i ärende skulle det bli tydligt att besluten är offentliga.

Det behövs ett undantag från sekretess för beslut om stöd till arbetsgivare eller anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser

Arbetsförmedlingens ekonomiska stöd till arbetsgivare som anställer personer med någon form av subvention, t.ex. stöd för nystartsjobb och lönebidrag, uppgår till stora belopp varje år. Under 2024 betalade Arbetsförmedlingen ut cirka 16,1 miljarder kronor i stöd till arbetsgivare för olika former av anställningar med ekonomiskt

³⁴ Prop. 2021/22:216 s. 36.

stöd.³⁵ Även anordnare får stöd som uppgår till stora belopp. Arbetsförmedlingen betalade 2024 ut cirka 530 miljoner kronor i andra former av ekonomiskt stöd till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser, exempelvis för arbetsträning, bidrag till hjälpmedel, tolk eller personligt biträde.³⁶ Kammarkollegiet betalade under 2024 ut cirka 2,6 miljarder kronor i ersättningar till arbetsgivare som finansierade registrerade omställningsorganisationer.³⁷ För ytterligare beskrivning av omfattningen av ekonomiska stöd och ersättningar, se avsnitt 3.3.

Eftersom det rör sig om ekonomiska stöd som finansieras av allmänna medel och som uppgår till stora belopp, bedömer utredningen att det finns ett berättigat behov hos allmänheten och massmedierna av ökade möjligheter till insyn i och granskning av beslut i alla ärenden om stöd till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser.

Arbetsförmedlingen har framfört till utredningen att uppgifter om arbetsgivares ansökningar om stöd, beslut om stöd samt uppgifter om vilken typ av stöd det handlar om normalt utgör uppgifter som är offentliga. Andra uppgifter om arbetsgivarens affärs- eller driftförhållanden som förekommer i beslut om stöd kan dock enligt myndigheten omfattas av sekretess enligt 28 kap. 12 § OSL. Det handlar t.ex. om uppgifter om kollektivavtal, näringsförbud och skatteskulder. Enligt myndigheten kan sådana uppgifter inte röjas utan att det kan antas att företaget lider skada. Utredningen konstaterar att uppgifter om arbetsmarknadspolitiskt stöd till företag har ansetts omfattas av sekretess när den aktuella bestämmelsen hade ett omvänt skaderekvisit (RÅ 1996 ref. 79). Även om många uppgifter som rör arbetsmarknadspolitiskt stöd till företag numera bedöms vara offentliga i och med att sekretess enligt 28 kap. 12 § OSL gäller med ett rakt skaderekvisit, måste det göras en bedömning i det enskilda fallet av om en viss uppgift omfattas av sekretess eller inte. Det kan inte uteslutas att uppgifter om beviljat ekonomiskt stöd till ett företag omfattas av sekretess enligt bestämmelsen även vid tillämpningen av ett rakt skaderekvisit. Den rättspraxis som för närvarande finns gällande 28 kap. 12 § OSL i dess nuvarande lydelse är mycket begränsad.³⁸ För att tillgodose det starka

³⁵ Arbetsförmedlingen, *Årsredovisning 2024, 2025*, s. 38.

³⁶ Uppgifter från Arbetsförmedlingen.

³⁷ Kammarkollegiet, *Årsredovisning 2024, 2025*, s. 31–34.

³⁸ Se t.ex. Kammarrätten i Stockholms dom den 10 maj 2024 i mål nr 2323–24.

insynsintresse som finns när det gäller beslut om stöd till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser anser utredningen att det bör införas en bestämmelse om undantag från sekretess för sådana beslut. Jämfört med den nuvarande regleringen skulle en sådan bestämmelse göra det tydligt att dessa beslut inte omfattas av sekretess utan är offentliga.

Frågan är om det behövs ett undantag från sekretess när det gäller andra beslut som avser enskildas affärs- eller driftförhållanden i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten än de som avser ekonomiskt stöd. Utredningen noterar att sekretessbestämmelsen i 28 kap. 11 § OSL avseende enskildas personliga förhållanden innehåller ett generellt undantag från sekretess för beslut i ärende. Undantaget infördes när bestämmelsen hade ett omvänt skaderekvisit, dvs. en presumtion för sekretess. Syftet var att tillgodose intresset av allmän insyn i de fall av myndighetsutövning som förekom i de ärenden som bestämmelsen omfattade.³⁹ Numera innehåller bestämmelsen ett rakt skaderekvisit och således en presumtion för offentlighet. Ett generellt undantag från sekretess för beslut i ärende enligt 28 kap. 12 § OSL skulle bidra till att göra sekretessregleringen inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten mer enhetlig, vilket kan anses vara ändamålsenligt. En mer enhetlig sekretessreglering är dock enligt utredningen inte i sig ett tillräckligt tungt vägande skäl för att införa ett generellt undantag från sekretess i 28 kap. 12 § OSL. Det behöver finnas andra skäl som motiverar varför sekretess inte ska gälla.

Som tidigare har beskrivits fattar både Arbetsförmedlingen och Kammarkollegiet beslut som rör upphandlade eller anskaffade leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser, t.ex. beslut om sanktioner enligt lagen om offentlig upphandling. Myndigheterna fattar också olika beslut avseende leverantörer med stöd av civilrättsliga avtal. Av förarbetena framgår att bestämmelsen i 28 kap. 12 § OSL omfattar hela den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.⁴⁰ Efter som leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen respektive Kammarkollegiet är en del av denna verksamhet, bedömer utredningen att uppgifter i beslut som avser

³⁹ Prop. 1979/80:2 del A s. 200.

⁴⁰ Prop. 2021/22:216 s. 97 och 98.

leverantörer kan omfattas av sekretess enligt 28 kap. 12 § OSL.⁴¹ Eftersom leverantörerna har trätt i en affärsförbindelse med Arbetsförmedlingen respektive Kammarkollegiet är även sekretessbestämmelsen i 31 kap. 16 § OSL tillämplig. Av den bestämmelsen följer att sekretess gäller för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden när denne har trätt i affärsförbindelse med en myndighet, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Bestämmelsen innebär att det råder en stark presumtion för att sådana uppgifter är offentliga.

Arbetsförmedlingen har framfört till utredningen att myndigheten bedömer att både 28 kap. 12 § och 31 kap. 16 § OSL är tillämpliga på uppgifter om leverantörers affärs- eller driftförhållanden. Utredningen delar den bedömningen. Om beslut avseende leverantörer skulle vara offentliga enligt 28 kap. 12 § OSL, skulle således uppgifter i beslutet kunna omfattas av sekretess enligt 31 kap. 16 § OSL. För att ett undantag från sekretess enligt 28 kap. 12 § OSL som även omfattar beslut avseende leverantörer ska kunna få någon verklig effekt, skulle det behöva införas ett undantag från sekretessen i 31 kap. 16 § OSL. Det har dock inte kommit fram att det finns ett särskilt behov av insyn i beslut avseende leverantörer som omfattas av den bestämmelsen och som inte kan tillgodoses i dagsläget. Mot denna bakgrund bedömer utredningen att det inte finns skäl att införa ett undantag från sekretess för beslut som avser leverantörers affärs- eller driftförhållanden i 28 kap. 12 § OSL.

När det gäller övriga beslut som rör enskildas affärs- eller driftförhållanden i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och som inte avser ekonomiskt stöd eller rör leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser, t.ex. beslut om arbetspraktik och beslut om registrering av omställningsorganisationer, bedömer utredningen att behovet av insyn inte är lika stort som när det gäller beslut om ekonomiskt stöd. Insynsintresset när det gäller övriga beslut kan också i stor utsträckning tillgodoses genom att 28 kap. 12 § OSL innehåller ett rakt skaderekvisit, dvs. en presumtion för offentlighet. Det finns därför inte skäl att införa ett undantag från sekretess för dessa beslut.

⁴¹ Jfr dock Kammarrätten i Stockholms dom den 13 november 2024 i mål nr 5950–24. Enligt domstolen kan uppgifter hänförliga till affärsförbindelsen mellan en leverantör och Arbetsförmedlingen inte anses vara sådana uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som avses i 28 kap. 12 § OSL.

Sammanfattningsvis anser utredningen att det bör införas ett undantag från sekretess för beslut om stöd till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser. Som redan nämnts följer det av 28 kap. 12 § andra stycket OSL att sekretess inte gäller beslut om stöd i ärenden enligt lagen om stöd vid korttidsarbete eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen. Det är lämpligt att beslut om stöd i ärende till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser hanteras på ett liknande sätt i sekretesshänseende som beslut om korttidsstöd till företag, eftersom stöden är jämförbara.

Hur bör ett undantag från sekretess för beslut om stöd till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser avgränsas?

Enligt utredningen behövs det ett undantag från sekretess för beslut i ärende om stöd till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser. Om det införs ett sådant undantag från sekretessen i ärenden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, t.ex. beslut om särskilt anställningsstöd, blir det möjligt att granska vilka arbetsgivare som har fått stöd och med vilka belopp. I likhet med vad som gäller för undantaget från sekretess för beslut om stöd vid korttidsarbete föreslås att undantaget endast ska omfatta sådana beslut som innebär ett avgörande i sak, t.ex. beslut att bevilja eller avslå en ansökan om stöd, beslut om återkrav av stöd samt omprövningsbeslut. Undantaget från sekretessen ska inte omfatta beslut som fattas under handläggningen av ett ärende om stöd, t.ex. beslut om anstånd med betalning av återkrav.⁴² Även för dessa beslut finns ett insynsintresse. Sekretessintresset bedöms dock väga över eftersom det inte är fråga om slutliga beslut utan om beslut som kan och i vissa fall förutsätts omprövas. När det gäller sådana beslut finns alltså inte samma skäl för ett undantag från sekretess.

Av det arbetsmarknadspolitiska regelverket framgår att arbetsgivare och anordnare kan få olika former av stöd av Arbetsförmedlingen. Även Kammarkollegiet kan besluta om stöd till arbetsgivare i myndighetens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Vilket stöd som kan beviljas är reglerat i författningar. Uppgifter om enskildas affärs- eller driftförhållanden kan förekomma i beslut avseende samt-

⁴² Jfr prop. 2020/21:168 s. 12, 13, 21 och 22.

liga sådana stöd. Det finns alltså ett insynsintresse i samtliga beslut om stöd till arbetsgivare och anordnare. Utredningen anser att det är lämpligt att i lagtexten använda begreppet stöd som täcker in samtliga former av stöd snarare än att peka ut vissa, eftersom regleringen ska kunna hålla över tid och stöden i stor utsträckning regleras i förordning. Med beslut om stöd avses alltså alla former av stöd, bidrag och ersättning, exempelvis beslut om ekonomiskt stöd till arbetsgivare, beslut om bidrag till anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser och beslut om ersättning till en arbetsgivare som finansierar registrerade omställningsorganisationer.

Mot denna bakgrund föreslår utredningen att det införs undantag från sekretess för beslut om stöd i ärenden enligt 28 kap. 12 § OSL. Regleringen bör införas genom en ändring i 28 kap. 12 § OSL. Undantaget omfattar även det befintliga undantaget i bestämmelsen från sekretess för beslut om stöd i ärende enligt lagen om stöd vid korttidsarbete eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen. Den ersättning som betalas ut till leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen respektive Kammarkollegiet omfattas inte av undantaget, eftersom myndigheterna inte fattar något beslut om ersättningen (se ovan).

I Arbetsförmedlingens beslut om ekonomiskt stöd till arbetsgivare kan det exempelvis förekomma information om brottmålsdomar kopplade till arbetsgivaren. I Kammarkollegiets beslut om ersättning till arbetsgivare kan det exempelvis förekomma uppgifter om att arbetsgivaren har försatts i konkurs eller annan information som föranleder att en utbetald ersättning ska återkrävas. Att den typen av uppgifter blir offentliga kan potentiellt vara till skada för företaget. Sådana uppgifter har dock betydelse för om en arbetsgivare uppfyller villkoren för det sökta stödet eller inte.⁴³ Förslaget påverkar inte i sig sekretesskyddet för arbetssökande och andra enskilda personer som kan vara föremål för ett beslut. Skyddet för uppgifter om enskildas personliga förhållanden regleras i 28 kap. 11 § OSL som redan innehåller ett undantag från sekretess för beslut i ärende. En bestämmelse som innebär att beslut om stöd i ärenden till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser blir offentliga bedöms sammanfattningsvis utgöra en rimlig avvägning mellan enskildas intresse av sekretesskydd och in-

⁴³ Se t.ex. 21 a § första stycket 4 förordningen om särskilt anställningsstöd och 13, 17–22 §§ lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

tresset av insyn. Det är endast besluten och skälen för besluten som utredningen föreslår ska bli offentliga. För uppgifter i det bakomliggande materialet kan sekretess gälla. Det ankommer på den beslutande myndigheten att bedöma vilka uppgifter som bör tas in i beslutet.

8.4 En mer sammanhållen sekretessreglering för ärenden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

8.4.1 För- och nackdelar med en mer sammanhållen sekretessreglering i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

En mer sammanhållen sekretessreglering för uppgifter om enskildas personliga förhållanden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten skulle kunna innebära ett mer överskådligt regelverk. Det skulle t.ex. kunna förenkla för enskilda att förstå vad som gäller inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Fördelarna med en mer sammanhållen sekretessreglering behöver dock vägas mot nackdelarna med en sådan reglering. En mer sammanhållen sekretessreglering skulle också kunna innebära att samma uppgifter har olika sekretesskydd i olika verksamheter hos samma tillämpare. Det skulle kunna riskera att göra det otydligt för tillämparen vad som gäller inom de verksamheter som berörs och leda till tillämpningssvårigheter.

8.4.2 Särskilda sekretessbestämmelser i ärende hos Försäkringskassan eller domstol

Utredningens förslag: Den särskilda bestämmelsen om sekretess hos domstol i ärende som rör den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska upphävas.

Utredningens bedömning: Det bör även i fortsättningen finnas en särskild bestämmelse om sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i ärende hos Försäkringskassan.

Skälen för utredningens förslag och bedömning

Sekretess inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Sekretessen inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för enskildas personliga förhållanden regleras i 28 kap. 11 § OSL.

I 28 kap. 11 § första stycket OSL anges att sekretess gäller i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Enligt andra stycket gäller sekretessen inte beslut i ärende. I tredje stycket anges att i ärende hos Försäkringskassan eller domstol gäller 1–3 och 6 §§ i stället för första och andra styckena. Av fjärde stycket framgår att sekretessen gäller i högst sjuttio år för uppgift i en allmän handling.

Sekretess inom socialförsäkringen

Enligt 28 kap. 1 § första stycket OSL gäller sekretess hos bl.a. Försäkringskassan och domstol för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i ärende enligt lagstiftningen om

1. allmän försäkring,
2. allmän pension,
3. arbetsskadeförsäkring,
4. merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag,
5. statligt tandvårdsstöd,
6. läkarvårdsersättning,
7. ersättning för fysioterapi,
8. annan ekonomisk förmån för enskild, eller
9. särskild sjukförsäkringsavgift.

I andra stycket anges att motsvarande sekretess gäller hos en annan myndighet som har till uppgift att handlägga ärenden enligt den lagstiftning som anges i första stycket. För en myndighet som anges i 14 § gäller dock bestämmelserna där. Enligt tredje stycket gäller sekretess hos Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten även i verksamhet som avser registrering av enskilda för uppgift om en enskilds personliga förhållanden som myndigheten fått från Migrationsverket, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Av fjärde stycket framgår att första och andra styckena inte gäller om annat följer av 3 §. Enligt femte stycket gäller sekretessen i högst sjuttio år för uppgift i en allmän handling.

Enligt 28 kap. 1 a § första stycket OSL gäller sekretess, i andra fall än som avses i 1 §, hos Försäkringskassan för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden som har lämnats med stöd av lagen (2024:1300) om uppgiftsskyldighet i fråga om frånvaro på grund av vård av barn, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Av andra stycket framgår att sekretessen gäller i högst sjuttio år för uppgift i en allmän handling.

I 28 kap. 2 § OSL finns ett begränsat undantag från huvudregeln att sekretessen till förmån för enskild inte gäller i förhållande till denne. I bestämmelsen anges att sekretessen enligt 1 § första och andra styckena gäller i förhållande till en vård- eller behandlingsbehövande själv för uppgift om hans eller hennes hälsotillstånd, om det med hänsyn till ändamålet med vården eller behandlingen är av synnerlig vikt att uppgiften inte lämnas till honom eller henne.

Enligt 28 kap. 3 § första stycket OSL gäller sekretess hos en myndighet som avses i 1 § första och andra styckena för uppgift i anmälan eller utsaga av en enskild om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, i förhållande till den som anmälan eller utsagan avser, endast om det kan antas att fara uppkommer för att den som har lämnat uppgiften eller någon närstående till denne utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs. I andra stycket anges att sekretessen gäller i högst femtio år för uppgift i en allmän handling.

Enligt 28 kap. 6 § OSL hindrar sekretessen enligt 1 § inte att uppgift lämnas till en enskild enligt vad som föreskrivs i lagstiftningen om allmän försäkring, allmän pension, merkostnadsersätt-

ning och omvårdnadsbidrag, sjuklön, statligt tandvårdsstöd eller särskild sjukförsäkringsavgift.

Sekretess för domstolar

När det gäller domstolar följer det av 43 kap. 1 § första stycket OSL att om en sekretessbestämmelse gäller för en uppgift i en viss typ av ärende eller i en viss typ av verksamhet och ett beslut av en myndighet i ett sådant ärende eller i en sådan verksamhet överklagas hos en förvaltningsdomstol, ska sekretessbestämmelsen tillämpas som om den vore en primär sekretessbestämmelse även hos förvaltningsdomstolen vid handläggning av målet, om inte annat följer av 3 §. I andra stycket upplyses om att det i fjärde och femte avdelningarna finns ytterligare primära sekretessbestämmelser som är direkt tillämpliga hos domstolar än sådana som avses i första stycket. Bestämmelserna i 28 kap. ingår i den femte avdelningen.

Av 43 kap. 3 § OSL framgår att vissa angivna sekretessbestämmelser inte tillämpas hos en domstol i dess rättskipande eller rättsvårdande verksamhet och att viss sekretess som tar sikte på uppgifter i förundersökningar i brottmål gäller med annan styrka hos en domstol än hos andra myndigheter. Sekretess enligt de angivna bestämmelserna gäller dock hos en domstol för uppgifter som domstolen har fått för att den ska pröva om uppgifterna kan lämnas ut. Vare sig sekretessbestämmelsen i 28 kap. 1 § eller 11 § OSL omfattas av begränsningen som följer av 43 kap. 3 § OSL.

Vad som framgår av förarbetena till nuvarande regleringar

Av förarbetena till 28 kap. 11 § OSL framgår att sekretessens räckvidd omfattar hela den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Enligt förarbetena innebär det exempelvis ärenden om arbetsmarknadspolitiska insatser och ärenden om ersättning för deltagande i sådana insatser som följer av förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, de särskilda förordningarna som reglerar arbetsmarknadspolitiska program och förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser. Även andra ärenden i anställningsfrämjande syfte enligt lagstiftningen om anställningsfrämjande åtgärder omfattas av den

arbetsmarknadspolitiska verksamheten.⁴⁴ Bestämmelsen kan också tillämpas på ärenden enligt lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd där Kammarkollegiet är beslutande myndighet.⁴⁵ Vidare kan bestämmelsen tillämpas på ärenden enligt lagen om stöd vid korttidsarbete, oavsett om ärendet handläggs av Skatteverket eller Tillväxtverket.⁴⁶

Föremålet för sekretessen är uppgifter om en enskilds personliga förhållanden. Vad som menas med personliga förhållanden måste enligt förarbetena bestämmas med ledning av vanligt språkbruk. Med uttrycket avses så vitt skilda förhållanden som t.ex. en persons adress eller yttringarna av ett psykiskt sjukdomstillstånd. Även uppgifter om en persons ekonomi faller under begreppet, t.ex. storleken på aktivitetsstöd. Andra exempel är uppgifter om personnummer, civilstånd, familjeförhållanden och kontaktuppgifter. Även uppgifter som kan knytas till nuvarande eller tidigare anställningar, som sjukfrånvaro eller andra uppgifter som rör förhållandet mellan den anställde och arbetsgivaren, kan omfattas.⁴⁷

Secretessen enligt 28 kap. 11 § OSL gäller med ett rakt skaderekvisit och presumptionen är således för offentlighet. Av förarbetena framgår att uppgifter som till sin karaktär är harmlösa, t.ex. uppgifter om ålder, i normalfallet bör kunna lämnas ut, liksom uppgifter om civilstånd, adresser och kontaktuppgifter, om de vanligen annars är enkelt tillgängliga. Det kan också handla om uppgifter som i övrigt inte har något sekretesskydd i lagstiftningen. En uppgift bör dock hemlighållas om uppgiften som sådan är av den arten att ett utlämnande typiskt sett kan vara ägnat att medföra men för den enskilde eller någon närstående till den, t.ex. uppgifter om hälsa.⁴⁸

Undantaget från sekretess för beslut i ärende infördes för att tillgodose intresset av allmän insyn i de fall av myndighetsutövning som förekommer i de ärenden som bestämmelsen omfattar.⁴⁹

Av förarbetena framgår vidare att frågor om beräkning och utbetalning av bidrag och lån avseende hjälp och stöd vid arbetslöshet i en del fall handläggs av Försäkringskassan och domstolar. För ärende

⁴⁴ Prop. 2021/22:216 s. 96 och 97.

⁴⁵ Prop. 2021/22:176 s. 360 och 361.

⁴⁶ Prop. 2013/14:1 s. 378–380 och prop. 2019/20:132 s. 68 och 69.

⁴⁷ Prop. 1979/80:2 Del A s. 84, prop. 2008/09:150, *Offentlighets- och sekretesslag*, s. 349 och prop. 2021/22:216 s. 97.

⁴⁸ Prop. 2021/22:216 s. 31 och 32, 97.

⁴⁹ Prop. 1979/80:2 del A s. 200.

hos dessa myndigheter gäller sekretess enligt 28 kap. 1–3 och 6 §§ OSL. Enligt förarbetena bör därför sekretessen enligt förevarande paragraf inte gälla i ärende hos dessa myndigheter.⁵⁰ Regeringen bedömde i samband med att det föreslogs ändringar av sekretessens styrka inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten att det inte fanns skäl att ändra bestämmelserna i 28 kap. 11 § tredje stycket OSL. Några skäl för bedömningen angavs inte.⁵¹

Bestämmelsen i 28 kap. 1 § OSL är tillämplig hos Försäkringskassan i ärenden enligt viss angiven lagstiftning, bl.a. i ärende enligt lagstiftningen om annan ekonomisk förmån för enskild (punkt 8). Av förarbetena till OSL framgår inte vilken lagstiftning som avses.⁵² Enligt bestämmelsens tidigare lydelse i 7 kap. 7 § sekretesslagen (1980:100) gällde sekretess i ärende enligt lagstiftningen om bl.a. annan jämförbar ekonomisk förmån för enskild. Med uttrycket avsågs bl.a. lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag och lagen (1975:380) om delpensionsförsäkring m.fl.⁵³

Föremålet för sekretessen är uppgifter om enskildas personliga förhållanden. Uppgift om enskilds hälsotillstånd nämns särskilt.⁵⁴ Som exempel på uppgifter om personliga förhållanden nämns i förarbetena uppgifter om en persons ekonomi, uppgifter om sjukperioder och liknande, uppgifter om sjukpenninggrundande inkomst och om sjukpennings storlek.⁵⁵

Sekretessen avgränsas med ett rakt skaderekvisit, vilket innebär en presumtion för offentlighet. En uppgift bör dock hemlighållas om uppgiften som sådan är av den arten att ett utlämnande typiskt sett kan vara ägnat att medföra skada för det intresse som ska skyddas, t.ex. uppgifter om enskildas sjukskrivningsperioder.⁵⁶

Av förarbetena till 43 kap. 1 § OSL framgår att bestämmelsen innebär en kodifiering av en princip som gällde redan enligt sekretesslagen. Enligt den skulle sekretessbestämmelser som gällde i viss verksamhet eller i vissa ärenden vara direkt tillämpliga som primära sekretessbestämmelser hos en förvaltningsdomstol vid handläggning av ett överklagande av ett beslut som hade fattats av en myndighet i en sådan verksamhet eller i ett sådant ärende. En tankegång

⁵⁰ Prop. 1979/80:2 Del A s. 200.

⁵¹ Prop. 2021/22:216 s. 36 och 37.

⁵² Prop. 2008/09:150 s. 373.

⁵³ Prop. 1979/80:2 Del A s. 189.

⁵⁴ Jfr prop. 1979/80:2 Del A s. 189 och 190.

⁵⁵ Prop. 1979/80:2 Del A s. 190.

⁵⁶ Prop. 1979/80:2 Del A s. 189–191.

bakom OSL har varit att grundläggande principer som styr tillämpningen av sekretessregleringen inte bara bör framgå av förarbetena till regleringen utan direkt av lagen.⁵⁷ För att en sekretessbestämmelse ska kunna tillämpas i förvaltningsdomstol krävs att sekretessbestämmelsen i fråga är tillämplig hos den myndighet vars beslut överklagats.⁵⁸ En förutsättning för att en materiell sekretessbestämmelse ska gälla i domstolen är också att den aktuella uppgiften förekommer i den sekretessreglerade verksamheten.⁵⁹

Domstolar bör inte omfattas av en mer sammanhållen sekretessreglering i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Som framgår ovan omfattar sekretessbestämmelsen i 28 kap. 11 § första stycket OSL hela den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det innebär exempelvis ärenden om arbetsmarknadspolitiska insatser och åtgärder samt ärenden om ersättning för deltagande i sådana insatser. Även andra ärenden i anställningsfrämjande syfte enligt lagstiftningen om anställningsfrämjande åtgärder omfattas av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.⁶⁰ Bestämmelsen är bl.a. tillämplig hos Arbetsförmedlingen. I sin handläggning av ärenden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten fattar Arbetsförmedlingen olika beslut, bl.a. beslut som rör anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program, beslut om varning och avstängning från rätt till ersättning, beslut om avanmälan som arbetssökande och beslut om ersättning för vissa kostnader, inklusive beslut om återkrav av ersättning. Sådana beslut kan överklagas till förvaltningsdomstol.

Av 28 kap. 11 § tredje stycket OSL följer att sekretessbestämmelsen i första stycket inte är tillämplig i ärende hos Försäkringskassan eller domstol. I ärenden hos dessa myndigheter ska i stället 28 kap. 1–3 och 6 §§ OSL tillämpas. Bestämmelsen i 28 kap. 1 § OSL är tillämplig hos Försäkringskassan i ärenden enligt viss angiven lagstiftning, bl.a. om annan ekonomisk förmån för enskild (punkt 8). Det framgår inte uttryckligen vilka ärenden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som omfattas av den bestäm-

⁵⁷ Prop. 1979/80:2 Del A s. 103, prop. 2008/09:150 s. 317 f., 346 och 347, 373, prop. 2015/16:144, *Offentlighet och sekretess för uppgifter i domstolsavgöranden*, s. 13 f.

⁵⁸ HFD 2023 not. 43.

⁵⁹ HFD 2022 not. 17.

⁶⁰ Se prop. 1979/80:2 Del A s. 301, 479, 501.

melsen. Utredningens uppfattning är dock att bestämmelsen omfattar ekonomiska förmåner såsom aktivitetsstöd och etableringsersättning som Försäkringskassan beslutar om och betalar ut till deltagare i arbetsmarknadspolitiska program.⁶¹ Beslut som rör sådana ersättningar kan överklagas till förvaltningsdomstol.

När det gäller domstol anser utredningen att regleringen i 28 kap. 11 § tredje stycket OSL måste tolkas som att 28 kap. 1–3 §§ och 6 § OSL alltid ska tillämpas som primära sekretessbestämmelser⁶² oavsett vilken myndighet som har fattat det överklagade beslutet. Enligt 43 kap. 1 § första stycket OSL gäller som utgångspunkt att när ett beslut i ett ärende hos en myndighet överklagas till en förvaltningsdomstol ska de eventuella sekretessbestämmelser som gäller för uppgifter i ärendet hos myndigheten också tillämpas av förvaltningsdomstolen. Om den särskilda bestämmelsen för domstol i 28 kap. 11 § tredje stycket OSL inte fanns, skulle alltså förvaltningsdomstolen vid överklagande av beslut av exempelvis Arbetsförmedlingen, Kammarkollegiet eller Försäkringskassan i ärenden som hänför sig till den arbetsmarknadspolitiska verksamheten tillämpa 28 kap. 11 § respektive 1 § OSL som om de vore primära sekretessbestämmelser även hos domstolen.

Enligt utredningen är det viktigt för domstolarna med en enhetlig sekretessreglering för uppgifter i mål som har inletts genom ett överklagande. Frågan är då om den särskilda bestämmelsen för domstol i 28 kap. 11 § tredje stycket OSL behövs. Av förarbetena till den bestämmelsen framgår inte varför det skulle vara motiverat för förvaltningsdomstol att alltid tillämpa 28 kap. 1–3 §§ och 6 § OSL som primära sekretessbestämmelser i ärenden som rör den arbetsmarknadspolitiska verksamheten oavsett vilken myndighet som har fattat det överklagade beslutet. Snarare framstår det som att regleringen infördes för att skapa tydlighet när det fanns flera sekretessbestämmelser till skydd för samma intresse som skulle kunna vara tillämpliga på samma uppgift samtidigt.⁶³

Utredningen bedömer att det är till fördel för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten att sekretessregleringen i ärenden är

⁶¹ Förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska program.

⁶² Med en primär sekretessbestämmelse avses enligt 3 kap. 1 § OSL en bestämmelse om sekretess som en myndighet ska tillämpa på grund av att bestämmelsen riktar sig direkt till myndigheten eller omfattar en viss verksamhetstyp eller en viss ärendetyp som hanteras hos myndigheten eller omfattar vissa uppgifter som finns hos myndigheten.

⁶³ Prop. 1979/80:2 Del A s. 200.

tydlig. Nuvarande reglering för domstolar i 28 kap. 11 § tredje stycket OSL framstår inte som förenlig med de skäl som ursprungligen motiverade att regleringen infördes i sekretesslagstiftningen. Regleringen är därför otydlig, vilket är otillfredsställande. Utredningen bedömer vidare att det inte är motiverat att ha en reglering för domstol inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som avviker från de särskilda bestämmelserna om sekretess hos domstolarna som följer av 43 kap. OSL.

Mot denna bakgrund föreslår utredningen att den särskilda bestämmelsen för domstol i 28 kap. 11 § tredje stycket OSL ska upphävas. Detta får till följd att förvaltningsdomstolen vid överklagande av beslut av exempelvis Arbetsförmedlingen, Kammarkollegiet respektive Försäkringskassan i ärenden som hänför sig till den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kommer att tillämpa 28 kap. 11 § och 1 § OSL som om de vore primära sekretessbestämmelser även hos domstolen. I övrigt ska domstolarna, både allmän domstol och förvaltningsdomstol, vid sidan av bestämmelsen om sekretess i 43 kap. 1 § första stycket OSL, tillämpa 28 kap. 1 § OSL som är direkt tillämplig hos domstol i de ärenden som omfattas.

*Det behövs särskilda sekretessbestämmelser i ärende hos
Försäkringskassan i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten*

Av Försäkringskassans instruktion framgår att myndigheten är förvaltningsmyndighet för de delar av socialförsäkringen och andra förmåner och ersättningar som enligt lag eller förordning ska administreras av Försäkringskassan. Verksamheten består huvudsakligen i att besluta om och betala ut sådana förmåner och ersättningar som myndigheten ansvarar för.⁶⁴ Bland dessa finns vissa ersättningar till deltagare i arbetsmarknadspolitiska program. Försäkringskassan beslutar om och betalar ut sådan ersättning efter ansökan av den som har anvisats till programmet i fråga av Arbetsförmedlingen. Det handlar om ärenden om aktivitetsstöd, utvecklingsersättning, etableringsersättning, etableringstillägg och bostadsersättning enligt förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.⁶⁵ Försäkringskassan handlägger även ärenden om återkrav

⁶⁴ 1 § förordningen (2009:1174) med instruktion för Försäkringskassan.

⁶⁵ Se 2 och 3 kap. förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

samt ärenden om ändring, omprövning och överklagande av beslut enligt förordningen.

Det finns också ersättningar som Försäkringskassan hanterar utbetalningen av. Enligt förordningen om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb ska en ansökan om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb lämnas in och prövas av Arbetsförmedlingen.⁶⁶ Försäkringskassan hanterar utbetalning av ersättningen och fastställer hur stort belopp som ska betalas ut utifrån uppgifter från Skatteverket och i enlighet med Arbetsförmedlingens beslut.⁶⁷ Förutom ärenden om fastställande av ersättningens storlek kan även ärenden om återkrav samt ärenden om ändring och överklagande bli aktuella hos Försäkringskassan.⁶⁸

I ärendena hos Försäkringskassan förekommer det bl.a. uppgifter om deltagarens namn- och kontaktuppgifter, medlemskap i en arbetslöshetskassa, uppfyllande av arbetsvillkor, uppgifter om deltagarens arbetsmarknadspolitiska program, uppgifter om utbildning, uppgifter om föräldrapenning, sjukersättning eller aktivitetsersättning och uppgifter om sjukdom kopplat till frånvaro från programmet. I ärende om bostadsersättning förekommer det uppgifter om deltagarens bostad i form av storlek, hyra och andra kostnader, hyresvärd eller bostadsrättsförening, och om deltagaren har bostadsbidrag eller bostadstillägg.

Sekretessbestämmelsen i 28 kap. 1 § OSL är tillämplig hos Försäkringskassan för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden i ärende enligt lagstiftningen om bl.a. annan ekonomisk förmån för enskild (punkt 8). Det framgår inte uttryckligen vilka ärenden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som omfattas av den bestämmelsen. Utredningens uppfattning är dock att bestämmelsen omfattar de ekonomiska förmåner som Försäkringskassan hanterar i enlighet med förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser och förordningen om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb. Försäkringskassan har framfört till utredningen att myndigheten har samma uppfattning.⁶⁹

⁶⁶ Se 17–19 §§ förordningen om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb.

⁶⁷ Se 24–26 §§ förordningen om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb.

⁶⁸ Se 31 och 32 §§ förordningen om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb samt förvaltningslagen (2017:900).

⁶⁹ Jfr Ds 2019 :13, *Etableringsjobb*, s. 89.

Försäkringskassan har vidare framfört till utredningen att det är fördelaktigt med samma sekretessreglering för de olika ersättningar och förmåner som myndigheten administrerar. Nuvarande ordning bidrar enligt myndigheten till en enhetlig syn och tolkning inom myndigheten av gällande sekretessregleringar och underlättar även tillämpningen av dem. Försäkringskassan har också framfört till utredningen att det inom ramen för handläggningen av ärenden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten hämtas in många uppgifter från andra myndigheter och aktörer, t.ex. Arbetsförmedlingen, Skatteverket och arbetslöshetskassorna. Uppgifter hämtas också in från andra ärenden om förmåner som handläggs vid Försäkringskassan. Om olika sekretessbestämmelser skulle vara tillämpliga för Försäkringskassans olika verksamheter, skulle det kunna få konsekvensen att en uppgift i ett ärende omfattas av sekretessbestämmelsen i 28 kap. 1 § OSL och i ett annat ärende av sekretessbestämmelsen i 28 kap. 11 § OSL. En annan skillnad är att sekretessen enligt 28 kap. 11 § OSL inte gäller för beslut i ärenden till skillnad från vad som gäller enligt 28 kap. 1 § OSL. Ett undantag från sekretess för beslut i ärende inom Försäkringskassans verksamhet inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten skulle således enligt myndigheten försämra sekretesskyddet. Försäkringskassan har också framfört att beslut om rätt till ersättning enligt förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska program kan innehålla uppgifter om hälsotillstånd.

Som tidigare har beskrivits har utredningen i uppdrag att vid behov lämna förslag på hur sekretessbestämmelserna för ärenden i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten hos bl.a. Försäkringskassan kan regleras mer sammanhållet. Utredningen konstaterar att en mer sammanhållen sekretessreglering för uppgifter om enskildas personliga förhållanden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten skulle kunna innebära ett för den verksamheten mer överskådligt regelverk. Det skulle kunna bli tydligare för de enskilda som berörs vilken sekretessreglering som gäller. Det kan också ifrågasättas om det är ändamålsenligt att ett beslut av Arbetsförmedlingen om anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program är offentligt enligt 28 kap. 11 § andra stycket OSL samtidigt som Försäkringskassans beslut om aktivitetsstöd för deltagande i programmet omfattas av sekretess enligt 28 kap. 1 § OSL.

Om Försäkringskassan skulle tillämpa 28 kap. 11 § OSL i sina ärenden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i stället för 28 kap. 1 § OSL, skulle det innebära ett försämrat sekretessskydd för uppgifter i beslut jämfört med vad som gäller i dagsläget. Försäkringskassan har framfört till utredningen att det i beslut om rätt till ersättning enligt förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser kan förekomma integritetskänsliga uppgifter om t.ex. hälsotillstånd. Sådana uppgifter i beslut inom Försäkringskassans socialförsäkringsverksamhet är inte offentliga, eftersom sekretessen enligt 28 kap. 1 § OSL även gäller beslut. Eftersom samma typer av uppgifter om enskildas personliga förhållanden förekommer i myndighetens socialförsäkringsverksamhet respektive arbetsmarknadspolitiska verksamhet kan det ifrågasättas om det är motiverat med olika sekretessskydd för beslut inom de aktuella verksamheterna.

Det har inte framkommit annat än att nuvarande ordning där samma sekretessbestämmelser gäller för de ersättningar och förmåner som Försäkringskassan administrerar fungerar väl. Utifrån ett tillämpningsperspektiv finns det enligt utredningen inga tydliga fördelar med att Försäkringskassan skulle tillämpa 28 kap. 11 § OSL i sina ärenden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i stället för 28 kap. 1 § OSL. Om regleringen för Försäkringskassan i 28 kap. 11 § tredje stycket OSL skulle upphävas, riskerar sekretessregleringen i stället att bli otydlig för myndigheten och det finns då en risk för tillämpningsproblem i verksamheten. Regleringen riskerar också att bli otydlig för enskilda, eftersom vissa beslut av Försäkringskassan skulle vara offentliga samtidigt som andra beslut av myndigheten skulle omfattas av sekretess.

Sammanfattningsvis bedömer utredningen att fördelarna med att ha en gemensam sekretessreglering inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inte väger tyngre än nackdelarna. En sådan reglering skulle medföra ett försämrat sekretessskydd för uppgifter i beslut och att Försäkringskassan skulle tillämpa olika sekretessbestämmelser för samma uppgift i olika delar av verksamheten. Mot bakgrund av detta anser utredningen att det fortsatt bör finnas en särskild bestämmelse om sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i ärende hos Försäkringskassan.

8.4.3 En särskild sekretessbestämmelse för arbetslöshetsförsäkringen

Utredningens bedömning: Det bör även i fortsättningen finnas en särskild sekretessbestämmelse för arbetslöshetsförsäkringen.

Utredningens förslag: Den särskilda sekretessbestämmelsen för arbetslöshetsförsäkringen ska i fortsättningen endast gälla i ärende enligt lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling ska sekretessen gälla i högst sjuttio år.

Skälen för utredningens bedömning och förslag

Nuvarande reglering

I 28 kap. 13 § första stycket OSL anges att sekretess gäller i ärende om arbetslöshetsersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och i ärende om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. I andra stycket anges att sekretessen gäller i högst femtio år för uppgift i en allmän handling.

Från och med den 1 oktober 2025 träder lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring i kraft och ersätter nuvarande lag (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.⁷⁰ Som en följd av detta ändras sekretessbestämmelsen i 28 kap. 13 § OSL från och med samma datum. Enligt den nya bestämmelsen kommer sekretess att gälla i ärende enligt lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring och i ärende om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt lagen om arbetslöshetskassor för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider

⁷⁰ Prop. 2023/24:128, *En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster*, bet. 2023/24:AU9, rskr. 2023/24:267.

men om uppgiften röjs. Av förarbetena framgår att det rör sig om en följdändring och att ingen ändring i sak är avsedd.⁷¹

Vad som framgår av förarbetena till nuvarande reglering

Arbetslöshetskassor är inte myndigheter utan privaträttsliga organ. Av bilagan till OSL framgår dock att reglerna om handlingsoffentlighet och sekretess är tillämpliga vid arbetslöshetskassornas prövning av ärenden om arbetslöshetsersättning och av ärenden om medlemsavgift för en arbetslös medlem. Arbetslöshetskassorna har således jämförts med myndigheter när det gäller sådan verksamhet, vilket följer av 2 kap. 4 § samma lag.⁷²

Med ärende om arbetslöshetsersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring avses verksamhet som regleras enligt den lagen. Verksamhet som avser ärenden om arbetslöshetsersättning omfattar även de ärenden som arbetslöshetskassorna hanterar för att genom beräkning av dagpenning från arbetslöshetsförsäkringen förenkla ärendehantering hos Försäkringskassan och CSN och det även i de fall där någon ersättning inte betalas ut av arbetslöshetskassorna. Ärenden om medlemskap i en arbetslöshetskassa omfattas inte av dessa regler. Om en uppgift om medlemskap förekommer i ett ärende om arbetslöshetsersättning, är dock reglerna tillämpliga. Bestämmelsen avses vara heltäckande och utsluta tillämpning av 28 kap. 11 § OSL när det gäller ärenden om arbetslöshetsersättning. Bestämmelsen är tillämplig i första hand hos arbetslöshetskassorna och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF).⁷³

Sekretess gäller också i ärende om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt lagen om arbetslöshetskassor. Bestämmelsen infördes den 1 juli 2008 för att skydda känsliga uppgifter, t.ex. om sjukskrivningsperioder, som kunde förekomma i ärenden om medlemsavgiftens storlek. Enligt dåvarande reglering gällde att sysselsatta medlemmar betalade en högre medlemsavgift till arbetslöshetskassan jämfört med arbetslösa medlemmar.⁷⁴ Den 1 januari 2014 änd-

⁷¹ Prop. 2023/24:128 s. 495 och 496.

⁷² Jfr prop. 2000/01:129, *Ökat informationsutbyte mellan arbetslöshetsförsäkringen, socialförsäkringen och studiestödet*, s. 84.

⁷³ Prop. 2000/01:129 s. 84 och 85.

⁷⁴ Prop. 2007/08:118, *En effektivare arbetslöshetsförsäkring*, s. 21–25.

rades reglerna för finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen. Det innebar att den tidigare skillnaden i medlemsavgift mellan sysselsatta och arbetslösa medlemmar försvann. Definitionen av arbetslös medlem togs bort ur lagen.⁷⁵ Det förefaller därför som att den aktuella sekretessbestämmelsen numera endast är relevant för medlemsavgifter som avser tiden före den 1 januari 2014. Frågan om offentlighet och sekretess kommenteras inte i förarbetena. Bestämmelsen gäller i första hand hos arbetslöshetskassorna, men kan bli tillämplig också hos IAF och allmän förvaltningsdomstol.⁷⁶

Föremålet för sekretessen är uppgifter om en enskilds personliga förhållanden. Av förarbetena framgår att begreppet personliga förhållanden även innefattar enskilds ekonomiska förhållanden. Med personliga förhållanden avses bl.a. medlemskap i en arbetslöshetskassa. Med ekonomiska förhållanden avses exempelvis uppgift om inkomst och om beviljad dagpenning.⁷⁷

Sekretessen enligt paragrafen gäller med ett rakt skaderekvisit och presumptionen är således för offentlighet. Av förarbetena framgår att när det gäller t.ex. uppgifter om en persons ekonomi, arbetslöshetsperioder, fackföreningstillhörighet eller sjukskrivningsperioder bör det i regel finnas skäl att anta att det är en sådan risk förenad med ett utlämnande att sekretess gäller för uppgiften. Uppgifter om medlemskap i eller anslutning till en arbetslöshetskassa lär dock inte vara sådana uppgifter som det typiskt sett finns anledning anta kan innebära men för den enskilde om de lämnas ut. Detsamma bör gälla för uppgift om medlemsavgifts storlek. Vidare bör uppgifter t.ex. om en persons namn, adress och civilstånd i regel betraktas som harmlösa uppgifter som inte omfattas av sekretess.⁷⁸

Det behövs en särskild sekretessbestämmelse för arbetslöshetsförsäkringen i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Av bilagan till OSL framgår att reglerna om handlingsoffentlighet och sekretess är tillämpliga vid arbetslöshetskassornas prövning av ärenden om arbetslöshetsersättning och av ärenden om medlemsavgift för arbetslös medlem. Arbetslöshetskassorna har således

⁷⁵ SFS 2013:936, prop. 2013/14:1, s. 547–552, bet. 2013/14:FiU1, rskr. 2013/14:56.

⁷⁶ Prop. 2007/08:118 s. 32.

⁷⁷ Prop. 2000/01:129 s. 85.

⁷⁸ Prop. 2000/01:129 s. 85, prop. 2007/08:118 s. 32.

jämställts med myndigheter när det gäller sådan verksamhet (jfr 2 kap. 4 § OSL). Sekretessbestämmelsen i 28 kap. 13 § OSL avser dels ärenden om arbetslöshetsersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, dels ärenden om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt lagen om arbetslöshetskassor. Ärenden om medlemskap i en arbetslöshetskassa omfattas inte av dessa regler. Det är således endast vissa delar av arbetslöshetskassornas verksamhet som omfattas av reglerna om handlingsoffentlighet och sekretess. Denna verksamhet är tydligt avgränsad och sekretessens räckvidd är begränsad till denna verksamhet.

Sekretessbestämmelsen i 28 kap. 11 § OSL omfattar hela den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Av förarbetena framgår att det exempelvis innebär ärenden om arbetsmarknadspolitiska insatser och ärenden om ersättning för deltagande i sådana insatser som följer av förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, de särskilda förordningarna som reglerar arbetsmarknadspolitiska program och förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser. Även andra ärenden i anställningsfrämjande syfte enligt lagstiftningen om anställningsfrämjande åtgärder omfattas av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.⁷⁹ Till skillnad från sekretessbestämmelsen i 28 kap. 13 § OSL är bestämmelsen i 28 kap. 11 § OSL inte avgränsad till bara en viss del av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Eftersom det endast är vissa delar av arbetslöshetskassornas verksamhet som omfattas av reglerna om handlingsoffentlighet och sekretess är det viktigt med en tydlig sekretessbestämmelse. Om sekretessbestämmelsen för arbetslöshetsförsäkringen skulle omfattas av en mer generell bestämmelse för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i 28 kap. 11 § OSL, skulle det bli mindre tydligt vilken del av arbetslöshetsförsäkringen som omfattas av regleringen. Detta talar för att det även i fortsättningen bör finnas en särskild sekretessbestämmelse för arbetslöshetsförsäkringen. Det har inte heller kommit fram att det finns några nackdelar med den nuvarande ordningen eller att den skulle orsaka tillämpningssvårigheter.

En annan skillnad mellan sekretessregleringarna i 28 kap. 11 och 13 §§ OSL är att sekretessen enligt 13 § även omfattar uppgifter i beslut. I samband med att sekretessbestämmelsen infördes övervägdes ett undantag från sekretess för uppgifter i beslut. Bedöm-

⁷⁹ Prop. 2021/22:216 s. 96 och 97.

ningen var dock att sekretessen även bör omfatta uppgifter i beslut, eftersom det i besluten kunde förekomma uppgifter som inte kunde lämnas ut utan att det var till men för den enskilde. Som exempel nämns beslut om beviljande av ersättning och beslut om återkrav, beslut om omprövning eller beslut om avslag.⁸⁰ IAF har framfört till utredningen att även sanktionsärenden kan innehålla känsliga uppgifter om hälsa. Beslut där frågor om överhoppningsbar tid är föremål för prövning kan också innehålla känsliga uppgifter, t.ex. uppgifter om sjukskrivningsperioder och uppgifter om tvångsvård. Även beslut om återkrav där frågan om eftergift aktualiserats kan innehålla integritetskänsliga uppgifter. Utredningen konstaterar att även Arbetsförmedlingen fattar beslut i ärenden som kan innehålla integritetskänsliga uppgifter om hälsa, t.ex. sanktionsärenden och ärenden om återkrav. Beslut i ärenden omfattas inte av sekretess enligt 28 kap. 11 § OSL och det ankommer på den beslutande myndigheten att bedöma vilka uppgifter som bör tas in i beslutet. Av dessa skäl kan det ifrågasättas om det är motiverat att sekretessen enligt 13 § omfattar uppgifter i beslut.

I avsnitt 8.4.2 bedömer utredningen att varken domstolar eller Försäkringskassan bör omfattas av en mer sammanhållen sekretessreglering i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredningen bedömer också att det inte bör införas ett undantag från sekretess för beslut i ärende hos Försäkringskassan i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det betyder att det i dessa delar inte föreslås någon mer sammanhållen sekretessreglering. Mot bakgrund av detta, samt att det i beslut i ärenden enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring kan förekomma uppgifter som bör omfattas av sekretess, bedömer utredningen att det inte är motiverat att införa ett undantag från sekretess för beslut i arbetslöshetsförsäkringen.

Sammanfattningsvis bedömer utredningen att det är svårt att se några tydliga fördelar med att låta ärenden inom arbetslöshetsförsäkringen omfattas av en mer sammanhållen sekretessreglering. Utredningen har övervägt att införa en särskild sekretessbestämmelse för arbetslöshetsförsäkringen i 28 kap. 11 § första stycket OSL och att göra undantag från bestämmelsens andra stycke om undantag från sekretess för beslut i ärende. En sådan reglering skulle dock inte bli mer ändamålsenlig jämfört med dagens regler-

⁸⁰ Prop. 2000/01:129 s. 54.

ing i särskilda paragrafer. Sekretessen för arbetslöshetsförsäkringen bör alltså inte omfattas av en mer sammanhållen reglering.

Sekretesstidens längd bör anpassas

Sekretesstidens längd varierar normalt beroende på vilket skyddsintresse som har föranlett sekretessen. När det gäller skyddet för enskildas personliga förhållanden är sekretesstiden i regel begränsad till femtio eller sjuttio år. Den längre sekretesstiden har ofta motiverats med att sekretessen som utgångspunkt bör gälla under större delen av den enskildes livstid.

Enligt den nuvarande ordningen gäller sekretessen under högst femtio år för uppgift om en enskilds personliga förhållanden inom arbetslöshetsförsäkringen. Sekretessbestämmelsen infördes som ett nytt stycke i dåvarande 7 kap. 10 § sekretesslagen som gällde sekretess för enskilds personliga förhållanden i ärenden om arbetsförmedling och andra ärenden (nuvarande 28 kap. 11 § OSL). Sekretesstiden enligt den bestämmelsen gällde under högst femtio år. Frågan om sekretessens längd berörs inte i förarbetena till 28 kap. 13 § OSL.⁸¹

Numera gäller sekretess under högst sjuttio år för uppgift om en enskilds personliga förhållanden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (28 kap. 11 § OSL). Bakgrunden till att lagstiftaren valde att ändra till en längre sekretesstid var att enskilda kan få arbetsmarknadspolitiska insatser redan i tjugoårsåldern. En sekretess under högst femtio år ansågs därför vara för kort tid för att skydda uppgifterna under flertalet av de arbetssökandes livslängd.⁸² För uppgifter om en enskilds personliga förhållanden i ärenden inom socialförsäkringen gäller sekretessen i högst sjuttio år (28 kap. 1 § femte stycket OSL).

Utredningen konstaterar att det i dagsläget är möjligt att få arbetslöshetsersättning redan i tjugoårsåldern eller tidigare.⁸³ Enligt den nya lagen om arbetslöshetsförsäkring som träder i kraft den 1 oktober 2025 och som kommer att vara tillämplig när utredningens författningsändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2027 (se kapitel 9),

⁸¹ Prop. 2000/01:129 s. 51–54.

⁸² Prop. 2021/22:216 s. 33.

⁸³ Jfr 6 och 7 §§ lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

kommer det att vara en förutsättning för rätt till arbetslöshetsersättning att den sökande har fyllt 20 år (2 kap. 2 §).

Utredningen bedömer därför att nuvarande sekretesstid om högst femtio år är för kort för att skydda uppgifterna under flertalet av de sökandes livslängd. Mot denna bakgrund föreslår utredningen att sekretesstiden inom arbetslöshetsförsäkringen ändras till högst sjuttio år. Det är ändamålsenligt med en enhetlig sekretesstid för ärenden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, socialförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen.

Behövs det en bestämmelse om sekretess i ärende om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt lagen om arbetslöshetskassor?

Sekretessbestämmelsen för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i ärende om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt lagen om arbetslöshetskassor infördes den 1 juli 2008 för att skydda känsliga uppgifter, t.ex. om hälsotillstånd och sjukskrivningsperioder, som kunde förekomma i ärenden om medlemsavgiftens storlek.⁸⁴ Enligt dåvarande reglering betalade sysselsatta medlemmar en högre medlemsavgift till arbetslöshetskassan än arbetslösa medlemmar. Den 1 januari 2014 ändrades reglerna för finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen. Det innebar att den tidigare skillnaden i medlemsavgift mellan sysselsatta och arbetslösa medlemmar försvann. Definitionen av arbetslös medlem togs bort ur lagen. Frågan om offentlighet och sekretess kommenteras inte i förarbetena.

Det förekommer inte längre någon prövning av ärenden om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt lagen om arbetslöshetskassor. Den aktuella sekretessbestämmelsen är således endast relevant för medlemsavgifter som avser tiden före den 1 januari 2014. Enligt IAF:s uppgifter till utredningen kan det finnas dokumentation kvar från dessa ärenden på arbetslöshetskassorna. Inspektionen anser mot den bakgrunden att det finns skäl att behålla den nuvarande regleringen. I annat fall bör det enligt inspektionen införas en övergångsbestämmelse som säkerställer sekretessen i dessa äldre ärenden. Eftersom regleringen av medlemskapsärenden har ändrats och det sedan lång tid tillbaka inte längre förekommer någon verksamhet med prövning av ärenden om medlemsavgift för

⁸⁴ Prop. 2007/08:118 s. 23 och 24.

arbetslös medlem enligt lagen om arbetslöshetskassor, bedömer utredningen att den särskilda sekretessbestämmelsen bör upphävas. Behovet av sekretess för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i sådana äldre ärenden som kan finnas kvar hos arbetslöshetskassorna bör i stället säkerställas genom en övergångsbestämmelse (se kapitel 9).

9 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Utredningens förslag: Författningsförslagen ska träda i kraft den 1 juli 2027.

Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för uppgifter i ärende om arbetslöshetsersättning enligt den upphävda lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för uppgifter i ärende enligt lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring som har lämnats före ikraftträdandet.

Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla i ett ärende om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Utredningens bedömning: Det finns inget behov av särskilda övergångsbestämmelser i övrigt.

Skälen för utredningens förslag och bedömning

Ikraftträdande

De författningsförslag som utredningen lämnar bör träda i kraft så snart som möjligt för att förslagen så långt det är möjligt ska kunna leda till förbättringar i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det behövs dock sedvanlig tid för remissbehandling, beredning inom Regeringskansliet, lagrådsgranskning och behandling i Riksdagen.

För vissa av författningsförslagen behövs det även viss tid för förberedelser hos berörda aktörer. Exempelvis behöver Arbetsförmedlingen innan den nya kompletterande dataskyddsregleringen för myndigheten kan träda i kraft se över föreskrifter och interna

rutiner samt genomföra utbildningar av anställda för att förslaget ska kunna genomföras på ett effektivt och rättssäkert sätt.

Den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som utredningen föreslår består till stor del av bestämmelser som förs över från befintliga lagar. I de delarna krävs inte förberedelser hos berörda aktörer innan ikraftträdande. Den föreslagna lagen innehåller dock även helt nya eller materiellt ändrade bestämmelser.

De olika bestämmelserna har även ett nära samband med varandra. Exempelvis förutsätter vissa av förslagen om informationsutbyte att det görs ändringar i den befintliga dataskyddsregleringen.

Utredningen föreslår därför att samtliga författningsförslag ska träda i kraft samlat. En lämplig tidpunkt för ikraftträdande bedöms vara den 1 juli 2027.

Det finns behov av vissa övergångsbestämmelser

Utredningen föreslår i avsnitt 8.4.3 att sekretesstiden inom arbetslöshetsförsäkringen ändras från högst femtio år till högst sjuttio år. När det gäller uppgifter i ett ärende som har lämnats före ikraftträdandet bedömer utredningen att en sekretesstid om högst femtio år fortfarande bör gälla. Som tidigare har beskrivits kommer lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring att träda i kraft den 1 oktober 2025. I anslutning till detta görs en följdändring i 28 kap. 13 § OSL. Enligt en övergångsbestämmelse¹ till den lagändringen gäller äldre bestämmelser fortfarande för uppgifter i ärende om arbetslöshetsersättning enligt den upphävda lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. För att säkerställa att sekretessen även i fortsättningen gäller för uppgifter som har lämnats i ett ärende om arbetslöshetsersättning enligt den upphävda lagen om arbetslöshetsförsäkring och i ärende enligt den nya lagen om arbetslöshetsförsäkring som har lämnats före ikraftträdandet behövs övergångsbestämmelser som anger detta.

Vidare föreslår utredningen i avsnitt 8.4.3 att den särskilda sekretessbestämmelsen i 28 kap. 13 § OSL i ärende om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor ska upphävas. Eftersom det kan finnas dokumentation kvar från dessa ärenden hos arbetslöshetskassorna finns det behov av en

¹ SFS 2024:517.

övergångsbestämmelse som säkerställer sekretessen i dessa äldre ärenden. En sådan bestämmelse bör ange att äldre bestämmelser fortfarande gäller i ett ärende om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt lagen om arbetslöshetskassor.

För övriga författningsförslag bedömer utredningen att det inte finns behov av övergångsbestämmelser.

10 Konsekvenser

10.1 Inledning

Den 6 maj 2024 trädde ändringar i kraft i kommittéförordningen (1998:1474) avseende 14–15 a §§ som rör vilka konsekvensutredningar som kommittéer och särskilda utredare ska redovisa. Enligt en övergångsbestämmelse till förordningsändringen gäller dock 14–15 a §§ i den äldre lydelsen för kommittéer och särskilda utredare som tillsatts före ikraftträdandet, vilket är fallet för denna utredning.

I den äldre lydelsen av 14 § kommittéförordningen anges att om förslagen i ett betänkande påverkar kostnaderna eller intäkterna för staten, kommuner, regioner, företag eller andra enskilda, ska en beräkning av dessa konsekvenser redovisas i betänkandet. Om förslagen innebär samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt, ska dessa redovisas. När det gäller kostnadsökningar och intäktsminskningar för staten, kommuner eller regioner, ska kommittén föreslå en finansiering.

Av den äldre lydelsen av 15 § kommittéförordningen framgår att om förslagen i ett betänkande har betydelse för den kommunala självstyrelsen, ska konsekvenserna i det avseendet anges i betänkandet. Detsamma gäller när ett förslag har betydelse för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

Om ett betänkande innehåller förslag till nya eller ändrade regler ska, enligt den äldre lydelsen av 15 a § kommittéförordningen, förslagets kostnadsmässiga och andra konsekvenser anges i betänkandet. Konsekvenserna ska anges på ett sätt som motsvarar de krav på

innehållet i konsekvensutredningar som finns i 6–7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Den förordningen är numera upphävd, men gäller för denna utredning.

Enligt 16 § kommittéförordningen anger regeringen närmare i utredningsuppdraget vilka konsekvensbeskrivningar som ska finnas i ett betänkande. I utredningens direktiv angavs att utredaren utöver vad som följer av kommittéförordningen särskilt ska redovisa vilka konsekvenser lämnade förslag innebär för skyddet av den personliga integriteten samt förslagens påverkan på den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredaren ska vidare redovisa de ekonomiska konsekvenserna av de förslag som lämnas. Om förslagen kan förväntas leda till kostnadsökningar för det allmänna, ska utredaren föreslå hur dessa ska finansieras. Om förslagen påverkar den kommunala självstyrelsen, ska de särskilda överväganden som gjorts i enlighet med 14 kap. 3 § regeringsformen redovisas.¹

För att kunna analysera konsekvenser av förslagen och för att närmare beräkna eventuella kostnader eller intäkter har utredningen efterfrågat underlag från myndigheter, företag, organisationer och branschorganisationer som närmare berörs av förslagen. I det här kapitlet redogörs för utredningens bedömning av förslagens konsekvenser utifrån detta underlag och i övrigt tillgängligt underlag. Redovisningen är uppdelad efter typer av konsekvenser. I anslutning till tidigare avsnitt i betänkandet där förslagen presenterats finns närmare beskrivningar av respektive fråga och utredningens överväganden, bl.a. vad gäller alternativa lösningar och effekter om någon ändring inte kommer till stånd.

10.2 Konsekvenser för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och samhällsekonomin

Utredningen lämnar förslag av olika slag. Den gemensamma nämnaren är att de bedöms förbättra förutsättningarna för en effektiv och ändamålsenlig arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Sådana förbättrade förutsättningar bör leda till en verksamhet som i högre grad bidrar till att arbetsmarknadspolitiken uppnår det av riksdagen beslutade målet att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmark-

¹ Dir. 2023:65, s. 13.

nad.² Det får i sin tur positiva samhällsekonomiska konsekvenser. Utredningen bedömer att det handlar om indirekta konsekvenser och att det inte är möjligt att närmare beräkna deras storlek.

I kapitel 4 lämnas bl.a. förslag på hur förutsättningarna för informationsutbyte för Arbetsförmedlingen, Kammarkollegiet och andra aktörer i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan förbättras. Förslagen väntas leda till att arbetsmarknadspolitiska insatser kan anpassas mer efter individuella behov hos dem som berörs och på så sätt få bättre effekt.

Utredningens förslag i avsnitt 4.6 om förbättrad tillgång till uppgifter om enskildas utbildning kommer bl.a. underlätta för Arbetsförmedlingens uppdrag att effektivt sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft och att stödja kompetensförsörjningen.³ Vidare har Arbetsförmedlingen uppgett att förslagen i nämnda avsnitt är en möjliggörare för andra centrala uppdrag för myndigheten såsom att öka den geografiska och yrkesmässiga rörligheten. Utredningen bedömer att sådana effekter innebär positiva samhällsekonomiska konsekvenser för lokala arbetsmarknader, men även för samhället i övrigt till följd av ökade skatteintäkter.

I avsnitt 4.9 lämnas förslag om att sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inte ska hindra att uppgift lämnas till en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet, om det är nödvändigt för att leverantören ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Det förslaget i kombination med en utökad möjlighet för leverantörerna att behandla känsliga personuppgifter (se avsnitt 6.8), väntas bidra till förbättrade förutsättningar för en effektiv verksamhet.

I kapitel 5 lämnas förslag på vilka förutsättningar som ska gälla för Arbetsförmedlingens kontrollbesök av arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser. Förslagen bidrar till ett tydligt, effektivt och rättssäkert sätt att säkerställa att stöd inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten lämnas för avsett ändamål. En tydlig och effektiv kontrollverksamhet bidrar till att identifiera och utesluta oseriösa aktörer från den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Arbetsförmedlingen har i en hemställan till regeringen uppgett att ett tydligt regelverk även bidrar till ett ökat

² Prop. 2011/12:1, *Budgetproposition för 2012*, utg.omr. 14 avsnitt 3.3, bet. 2011/12:AU2, rskr. 2011/12:88.

³ 2 § 2 förordningen (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen.

förtroende för myndigheten, och att bristen på ett tydligt regelverk riskerar att underminera myndighetens kontrollverksamhet.⁴

Även förslagen som utredningen lämnar i avsnitt 4.7 om utökade uppgiftsskyldigheter för kreditinstitut och försäkringsgivare innebär att antalet oseriösa aktörer kan minska. Det gynnar bl.a. seriösa aktörer som ges större möjligheter att verka i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, vilket i sin tur leder till en verksamhet av högre kvalitet som i större utsträckning kan uppnå arbetsmarknadspolitikens mål.

Utredningen föreslår i avsnitt 8.3 att sekretess inte ska gälla för beslut i ärende om stöd till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Förslaget innebär en ökad insyn i arbetsmarknadspolitiska insatser som finansieras av allmänna medel och kan bidra till ett ökat förtroende för verksamheten.

I kapitel 6 lämnar utredningen förslag om att nuvarande registerlag för Arbetsförmedlingen ska upphävas och ersättas av en ny lag. Förslagen innebär bl.a. moderna och ändamålsenliga bestämmelser som är flexibla och anpassade efter såväl den tekniska utvecklingen som dataskyddsregleringen i stort. Även förslagen som lämnas i kapitel 7 om en mer ändamålsenlig lagreglering innebär mer moderna bestämmelser, bl.a. genom ändrade begrepp och uttryck.

Utredningens förslag om utökad tillgång till uppgifter för Arbetsförmedlingen samt om ny kompletterande dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen, Kammarkollegiet respektive Kammarkollegiets leverantörer bedöms leda till förbättrade möjligheter för uppföljning, utvärdering och analys av olika delar av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det ger bättre underlag för att på sikt utveckla verksamheten, både för aktörerna och för riksdag och regering.

Sammantaget bedömer utredningen att förslagen leder till en mer rättssäker, ändamålsenlig och effektiv arbetsmarknadspolitisk verksamhet som medför positiva konsekvenser för samhällsekonomin.

⁴ Arbetsförmedlingen, *Hemställan. Om behovet av förtydligande lagstöd för Arbetsförmedlingens kontrollbesök*, 2024.

10.3 Konsekvenser för enskilda

10.3.1 Konsekvenser för enskildas personliga integritet

Utredningens bedömning av respektive förslag

I utredningens direktiv anges att utredaren särskilt ska redovisa vilka konsekvenser lämnade förslag innebär för skyddet av den personliga integriteten.⁵

Någon enhetlig definition av begreppet personlig integritet finns inte. Regeringen anförde i samband med den senaste ändringen av 2 kap. 6 § regeringsformen att det möjligen kan sägas att kränkningar av den personliga integriteten utgör intrång i den fredade sfär som den enskilde bör vara tillförsäkrad och där intrång bör kunna avvisas. Regeringen anförde även att en rimlig utgångspunkt för en utvidgning av integritetsskyddet i regeringsformen var att behovet av ett utökat skydd för den personliga integriteten i första hand bör utgå från den enskildes intresse av att skydda information om sina personliga förhållanden.⁶ Bestämmelser som kan ge skydd för den enskildes personliga integritet finns även i annan reglering, t.ex. Europakonventionen, EU:s dataskyddsförordning och OSL. Se mer om regelverken som kan ge skydd för enskildas personliga integritet i avsnitt 4.3.3.

Utredningen lämnar i kapitel 4–6 förslag som ger utökade möjligheter för aktörer inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten att behandla information om enskildas personliga förhållanden och att lämna sådan information till andra. I respektive kapitel finns utredningens närmare bedömningar av konsekvenserna för den personliga integriteten i anslutning till respektive förslag. I det följande redovisas utredningens samlade bedömning av förslagens påverkan på den personliga integriteten.

⁵ Dir. 2023:65, s. 12.

⁶ Prop. 2009/10:80, *En reformerad grundlag*, s. 175.

Utredningens samlade bedömning av förslagen

Aktörer kan ta del av och behandla mer information om enskildas personliga förhållanden

Utredningens förslag i kapitel 4 kan ge förbättrade rättsliga förutsättningar för att lämna information om enskilda mellan olika myndigheter och andra aktörer. De möjligheter till utökat informationsutbyte som förslagen skapar påverkar skyddet av information som i dagsläget inte i lika stor utsträckning kan lämnas ut, t.ex. uppgifter som omfattas av sekretess. Det handlar om information som för närvarande finns hos många olika aktörer, t.ex. Arbetsförmedlingen, Kammarkollegiet, universitet, folkhögskolor, kreditinstitut och försäkringsgivare. Uppgifter kommer i större utsträckning kunna lämnas till Arbetsförmedlingen, Samhall Aktiebolag (Samhall), Kammarkollegiets leverantörer och kommuners socialnämnder.

Även utredningens förslag i kapitel 5 om förutsättningar för Arbetsförmedlingens kontrollbesök kan innebära en viss ökning av information om enskildas personliga förhållanden som myndigheten får tillgång till, om förslagen leder till att fler kontrollbesök genomförs.

Utredningens förslag i kapitel 6 innebär vissa utökade möjligheter för Arbetsförmedlingen, Kammarkollegiet, Kammarkollegiets leverantörer, folkhögskolor, Samhall och Arbetsförmedlingens leverantörer att behandla personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det omfattar bl.a. utökade möjligheter att behandla känsliga personuppgifter och personuppgifter som rör lagöverträdelser. Detta innebär utökade risker för intrång i den personliga integriteten.

De förbättrade förutsättningarna för informationsutbyte för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som utredningen föreslår innebär sammantaget större risker för intrång i den personliga integriteten. Att fler aktörer behandlar informationen utgör också en större integritetsrisk. Sammantaget leder utredningens förslag till ett svagare skydd för den enskildes personliga integritet än vad respektive förslag gör sett för sig.

Skyddsåtgärder och avgränsningar föreslås

De förbättrade förutsättningarna för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som följer av utredningens förslag är viktiga för att ge de ansvariga aktörerna förutsättningar att skapa en verksamhet som tillhandahåller ett ändamålsenligt stöd till enskilda, underlättar för arbetsgivare att hitta rätt arbetskraft och förhindrar felaktiga utbetalningar av det allmännas medel. Samtidigt måste behovet av effektivisering och utveckling av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten vägas mot behovet av ett tillräckligt skydd för den enskildes personliga integritet. Utredningens förslag innehåller avgränsningar och skyddsåtgärder av olika slag för att minska riskerna för intrång i den personliga integriteten.

Utredningens olika förslag om dataskyddsreglering i kapitel 6 utgör enbart kompletteringar till den generella dataskyddsregleringen som innehåller bestämmelser som skyddar den personliga integriteten vid behandling av personuppgifter. Ett sådant skydd kommer också att skapas genom de olika skyddsåtgärder som utredningen föreslår. I förslaget till ny kompletterande dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet ingår exempelvis särskilda bestämmelser för behandling av personuppgifter för dataanalyser och urval, sökbegränsningar, begränsningar i tillgången till personuppgifter och minskade möjligheter att dela personuppgifter med andra genom direktåtkomst. Utredningen lämnar också flera förslag som ger andra aktörer utökade möjligheter att behandla känsliga personuppgifter. Förslagen kombineras med sökförbud eller sökbegränsningar som skyddar den personliga integriteten genom att det begränsar möjligheterna att behandla sådan information.

Förslagen om informationsutbyte i kapitel 4 är utformade så att det är i stor utsträckning tydligt avgränsat vilka uppgifter som ska utbytas, i vilka syften och mellan vilka aktörer. Utöver det föreslår utredningen en tystnadsplikt för verksamhet hos Kammarkollegiets leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser (avsnitt 4.9.3) och en utökad tystnadsplikt för verksamhet hos Samhall (avsnitt 4.8.3). Förslagen ger ett starkare skydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden.

Den sekretess som gäller för uppgifter om enskildas förhållanden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ger också ett

visst skydd för den personliga integriteten. I avsnitt 8.4.3 föreslår utredningen att sekretesstiden inom arbetslöshetsförsäkringen ändras från högst femtio år till högst sjuttio år. Med utredningens förslag säkerställs att den enskildes uppgifter skyddas under flertalet år av den arbetssökandes livslängd.

Verksamheten är inte tvingande för enskilda

De enskilda som deltar i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kommer med utredningens förslag även fortsatt lämna många av de uppgifter som myndigheter eller andra aktörer behöver. Utredningens förslag innebär dock att vissa uppgifter som i dagsläget lämnas från en arbetssökande ska kunna hämtas in genom informationsutbyte med en annan aktör, exempelvis genom utredningens förslag i avsnitt 4.6 om förbättrad tillgång för Arbetsförmedlingen till uppgifter om enskildas utbildning. Uppgifterna kan exempelvis användas av Arbetsförmedlingen som underlag för att upprätta och förnya en individuell handlingsplan. En sådan ska upprättas tillsammans med den arbetssökande som då ges insyn i vilka personuppgifter som Arbetsförmedlingen använder.

I myndighetens kontrollverksamhet har de berörda enskilda av naturliga skäl inte samma delaktighet eller insyn. En utökad tillgång till och behandling av uppgifter hos Arbetsförmedlingen för kontroll av dels individersättningar till arbetssökande, dels ekonomiska stöd till arbetsgivare och anordnare innebär risker för intrång i den personliga integriteten. Det bör då framhållas att regleringen inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inte är utformad så att det är tvingande för arbetssökande att ta del av insatser eller för arbetsgivare att ta del av ekonomiska stöd vid anställning.

Utredningens förslag om förutsättningar för Arbetsförmedlingens kontrollbesök är utformat så att det ska krävas att den som ska kontrolleras lämnar sitt samtycke till att besöket genomförs. Utredningens förslag innehåller därför inte några bestämmelser om att Arbetsförmedlingen får begära biträde av Polismyndigheten om den som ska kontrolleras nekar Arbetsförmedlingen att verkställa sitt beslut om besök. Utredningen föreslår även att om verksamhet bedrivs på en plats som används som bostad får kontrollbesök inte genomföras om bostaden enbart används av andra än företrädaren

för arbetsgivaren eller anordnaren eller den enskilde som stödet avser.

Förslagen om förutsättningar för kontrollbesök innebär en ökad tydlighet gällande vad myndigheten får göra och vilken information som får efterfrågas vid ett kontrollbesök, vilket medför en ökad förutsebarhet för de enskilda.

Skyddet av den personliga integriteten kommer fortsatt att vara starkt

Utredningen bedömer att de förslag som lämnas innebär risker för intrång i den personliga integriteten. En avvägning behöver därför göras mellan å ena sidan behovet av det förbättrade informationsutbytet och den personuppgiftsbehandling som möjliggörs genom förslagen och å andra sidan rätten till skydd för den personliga integriteten.

Som har beskrivits i anslutning till respektive förslag bedömer utredningen att de intrång i den personliga integriteten som förslagen medför är motiverade och proportionerliga. Vid utredningens avvägningar har bl.a. stor vikt lagts vid det allmänna intresset av att aktörer som har uppgifter att utföra i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ges goda möjligheter att fullgöra sina uppgifter på ett rättssäkert, ändamålsenligt och effektivt sätt, vilket gynnar både enskilda och det allmänna.

De förslag som får störst sammantagna konsekvenser för den personliga integriteten avser Arbetsförmedlingen, som är den största aktören i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Myndigheten har ett stort behov av att behandla stora mängder personuppgifter, inklusive känsliga och integritetskänsliga personuppgifter, för att kunna utföra sina uppgifter. Arbetsförmedlingen har redan nu tillgång till stora mängder information och goda möjligheter att behandla personuppgifter inom ramen för sin arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Utredningens förslag innebär en viss utvidgning av myndighetens möjligheter att behandla personuppgifter och en ökad tillgång till uppgifter genom nya eller ökade skyldigheter för andra aktörer att lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen.

En utvidgad personuppgiftsbehandling och en ökad tillgång till uppgifter innebär en högre risk för intrång i enskildas personliga

integritet. Mot integritetsintrånget ska ställas Arbetsförmedlingens behov av att kunna bedriva en effektiv och ändamålsenlig verksamhet. Arbetsförmedlingen måste ges tillräckliga möjligheter att behandla personuppgifter och att använda digitala verktyg vid sådan behandling för att utföra sina uppgifter, fatta materiellt korrekta beslut och upprätthålla en effektiv kontroll för att förebygga, förhindra och upptäcka fel i verksamheten.

Som statlig myndighet omfattas Arbetsförmedlingen av flera olika regelverk som syftar till att skydda den personliga integriteten. Utredningen föreslår även att myndighetens ansvar för vissa rutiner vad avser behandlingen av personuppgifter ska regleras i förordning, bl.a. hur rutiner för hur urvalsmodeller ska utformas och hur sökbegrepp får användas vid dataanalyser och urval.

Utredningen bedömer att förslagen sammantaget inte skapar större risker för intrång i den personliga integriteten än vad som är proportionerligt och motiverat med hänsyn till vad förslagen kan förväntas uppnå i form av förbättrade förutsättningar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Inskränkningarna i skyddet av den personliga integriteten som förslagen sammantaget ger är enligt utredningen motiverade och proportionerliga. Även för utredningens förslag samlat bedömer utredningen att med skyddet som den generella dataskyddsregleringen och sekretessbestämmelser innebär samt de skyddsåtgärder och avgränsningar som utredningen föreslår, kommer den personliga integriteten fortsatt att ha ett starkt skydd i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

10.3.2 Övriga konsekvenser för enskilda

Förslagen i kapitel 4 som syftar till att förbättra informationsutbytet i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten väntas leda till att arbetsmarknadspolitiska insatser bättre kan anpassas till individuella behov. Utredningen lämnar exempelvis förslag som möjliggör för Arbetsförmedlingen att ta del av uppgifter om enskildas utbildning direkt från andra myndigheter och utbildningsanordnare. Detta innebär förbättrade förutsättningar för Arbetsförmedlingen att göra mer träffsäkra arbetsmarknadspolitiska bedömningar, vilket gynnar den enskilde.

Även andra av utredningens förslag om förbättrat informationsutbyte innebär att behovet minskar av att enskilda lämnar uppgifter. Med utredningens förslag kommer vissa uppgifter att kunna utbytas utan hinder av sekretess, vilket innebär att arbetsmarknadspolitiska insatser kan komma att upplevas som mer sömlösa för den enskilde när mer än en aktör är inblandad. Exempelvis lämnar utredningen i avsnitt 4.8 förslag om att Arbetsförmedlingen ska kunna lämna vissa uppgifter om enskilda till Samhall utan hinder av sekretess.

Utredningens förslag om förbättrat informationsutbyte bedöms även kunna leda till att både beslutande myndigheter som Arbetsförmedlingen och utförande aktörer som Samhall och Kammarkollegiets leverantörer får relevant information om enskilda i ett tidigare skede än i dagsläget. På detta sätt kan insatserna till de enskilda ges tidigare. Det kan i förlängningen innebära att tiden i arbetslöshet för den enskilde förkortas.

Utredningens förslag om förutsättningar för Arbetsförmedlingens kontrollbesök (avsnitt 5.9), förslag om undantag från sekretess för beslut i ärende om stöd till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser (avsnitt 8.3) samt vissa av förslagen om hur informationsutbytet i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan förbättras (kapitel 4), motverkar att arbetsgivare och anordnare inte följer de villkor som gäller i förhållande till enskilda. Förslagen innebär i sin helhet bättre förutsättningar för Arbetsförmedlingen att kunna utveckla en tydlig och mer effektiv kontrollverksamhet som förbättrar möjligheterna att bl.a. upptäcka oseriösa arbetsgivare som anställt med ekonomiskt stöd, vilket är positivt för de enskilda arbetstagarna. Utredningens förslag undanröjer dock inte helt risker för oseriösa arbetsgivare eller anordnare i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

I kapitel 6 och 7 lämnar utredningen förslag på en mer ändamålsenlig dataskyddsreglering samt en mer sammanhållen lagreglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Förslagen innebär en ökad tydlighet, vilket för enskilda får konsekvensen att det blir lättare att ta del av lagstiftningen.

10.4 Konsekvenser för statliga myndigheter och vissa andra aktörer

10.4.1 Arbetsförmedlingen

It-utveckling kan krävas, men verksamheten effektiviseras

Utredningens förslag i kapitel 4 om utökade möjligheter för Arbetsförmedlingen att hämta in information kan innebära behov av it-utveckling för myndigheten. Arbetsförmedlingen har uppgett till utredningen att den it-utveckling som kan krävas till följd av en uppgiftsskyldighet för Universitets- och högskolerådet (UHR) samt universitet och högskolor ryms inom myndighetens befintliga förvaltningsanslag och den ordinarie verksamhetsutvecklingen. Arbetsförmedlingen har även uppgett att myndigheten redan i dagsläget utbyter en stor mängd information och att myndigheten till stora delar har en digital infrastruktur på plats för att kunna utbyta mer information. Vidare har Arbetsförmedlingen uppgett att förslagen innebär tillgång till information som bl.a. ger bättre underlag för bedömning av stöd och beslut om insats och att detta förväntas leda till en effektivare verksamhet. Enligt utredningen går det inte att utesluta att viss it-utveckling behöver ske hos myndigheten även för att vissa andra förslag om förbättrat informationsutbyte ska få önskad effekt.

Enligt Arbetsförmedlingen innebär förslagen i avsnitt 6.6 enklare och mer överskådlig dataskyddsreglering som ger ett tydligt stöd samt möjliggör it-utveckling som kan effektivisera myndighetens arbete på sikt. Arbetsförmedlingen har till utredningen uppgett att kommande it-utveckling skulle ha skett oavsett utredningens förslag och att kostnader för sådan utveckling bör rymmas inom befintliga ekonomiska ramar.

Utredningen bedömer att effektivitetsvinsterna av förslagen för Arbetsförmedlingen överväger kostnaderna som de medför för myndigheten. I avsnitt 4.6 lämnar utredningen exempelvis förslag som syftar till att förbättra Arbetsförmedlingens tillgång till uppgifter om enskildas utbildning. Uppgifter om utbildning används i handläggningen av ärenden om hundratusentals personer varje år. Utredningens förslag möjliggör effektivisering av handläggningen och medför på så sätt stora effektivitetsvinster totalt sett.

Givet de underlag som utredningen tagit del av från Arbetsförmedlingen bedömer utredningen att effektivitetsvinsterna som följer av förslagen överväger kostnaderna för myndighetens behov av it-utveckling.

Ökade möjligheter till fler och effektivare kontrollutredningar

I avsnitt 4.7 föreslår utredningen utökade möjligheter för Arbetsförmedlingen att begära uppgifter från kreditinstitut och försäkringsgivare. Arbetsförmedlingen har till utredningen uppgett att förslagen inte får några konsekvenser för myndigheten annat än att det kan möjliggöra för ett ökat antal utredningsärenden samt påverka handläggningstiden av ärendena.

Förslagen innebär bl.a. att Arbetsförmedlingen enklare kommer kunna genomföra fler kontrollutredningar än i dagsläget. Enligt Arbetsförmedlingen innebär det en kostnadsökning i och med att mer arbetstid kan komma att läggas på dessa typer av kontroller. Enligt myndighetens egen uppskattning skulle ett nyttjande av möjligheten kunna generera en ökad arbetskostnad på cirka 100 000 kronor per år. Arbetsförmedlingen har i underlag till utredningen uppgett att nyttoeffekten av den utökade möjligheten att skicka förfrågningar till kreditinstitut dock är betydligt större än den kostnad som arbetstiden för detta medför.

Även utredningens förslag i kapitel 5 kan medföra att fler kontrollutredningar genomförs. Förslagen innebär en tydligare reglering gällande vad Arbetsförmedlingen får göra vid ett kontrollbesök, vilket kan underlätta för myndigheten att prioritera sådan verksamhet. Regelverken innebär dock inte i sig ökade möjligheter för fler kontrollbesök.

Utifrån de underlag som utredningen tagit del av från Arbetsförmedlingen bedömer utredningen att de effektivitetsvinster som uppstår för myndigheten till följd av utredningens förslag överstiger de kostnader som skulle kunna uppstå till följd av ett ökat antal utredningsärenden.

Nya rutiner, föreskrifter och utbildning

Utredningen lämnar i avsnitt 4.8 och 4.10 förslag om möjligheter för Arbetsförmedlingen att lämna ut information om arbetssökande till Samhall respektive socialnämnder. Förslagen bidrar till att effektivisera Arbetsförmedlingens handlägningsprocesser. Utredningen bedömer att det inte kan uteslutas att Arbetsförmedlingen kan behöva göra vissa anpassningar som kräver åtgärder för att förslagen ska få önskad effekt. Det kan t.ex. handla om att se över rutiner och ge kompetenshöjande insatser till den egna personalen. Utredningen bedömer att effektivitetsvinsterna till följd av förslagen överstiger kostnaderna för nödvändiga åtgärder.

Även utredningens förslag i avsnitt 6.6 om att nuvarande dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen ska upphävas och ersättas av en ny reglering medför behov av att ta fram nya föreskrifter, förändra rutiner och arbetssätt samt utbilda personal. Arbetsförmedlingen har till utredningen uppgett att sådana insatser är nödvändiga redan i dagsläget, oaktat utredningens förslag. Vidare har Arbetsförmedlingen uppgett att implementeringen av utredningens förslag skulle handla om begränsade kostnader för myndigheten som bör rymmas inom befintliga ekonomiska ramar.

Utredningen lämnar i avsnitt 6.6.11 bl.a. förslag om att Arbetsförmedlingen ska ansvara för att det inom myndigheten finns rutiner för att dokumentera och regelbundet kontrollera och följa upp åtkomst till personuppgifter. Förslagen innebär i sig inte några nya arbetsuppgifter för Arbetsförmedlingen, då artikel 32.4 i dataskyddsförordningen redan ställer krav på att den personuppgiftsansvarige vidtar åtgärder för att säkerställa att personuppgifter inte behandlas utöver vad myndigheten har gett instruktioner om. Att uppdatera myndighetens rutiner för detta kan dock innebära en kostnad för Arbetsförmedlingen.

Utredningen bedömer att arbetet med att ta fram nya myndighetsföreskrifter och styrande dokument med anledning av ändrad dataskyddsreglering får anses ingå i myndigheternas ordinarie uppgifter. Även utbildning av personal och uppdatering av arbetsrutiner eller handläggarstöd utifrån förbättrade förutsättningar för informationsutbyte genom nya regelverk är sådant som myndigheter kan förväntas utföra inom ramen för sina befintliga uppdrag. Detta eftersom förslagen inte innebär några nya åtaganden för

myndigheten, utan snarare förbättrade förutsättningar för att utföra redan befintliga uppdrag. Eventuella kostnader för utbildning av personal i och med ny reglering bedöms därmed rymmas inom befintliga kostnadsramar. Vidare bedömer utredningen att de effektivitetsvinster som förslagen kan ge överstiger kostnaderna som de medför.

Utredningen föreslår i avsnitt 4.8 att regeringen ska ge Arbetsförmedlingen ett uppdrag om samverkan med Samhall. Förslaget innebär inte någon ny arbetsuppgift för myndigheten, då åtgärderna utgår från vad respektive aktör är ålagd att göra. Arbetsförmedlingen har framfört att förslaget uppdrag kan innebära kostnader i form av kommunikationsinsatser, uppdatering av handläggarstöd samt personalutbildningar om samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Samhall. Utredningen vill dock betona att uppdraget syftar till att ansvarig aktör ska hantera de brister som finns i nuvarande processer inom ramen för sina befintliga ansvarsområden, t.ex. Arbetsförmedlingens interna dokumentation om arbetssökande. Detta är brister som i dagsläget leder till onödiga kostnader i handläggningen av ärenden. Utredningen bedömer vidare att eventuella kostnader som förslaget uppdrag medför uppvägs av minskade kostnader genom ett mer effektivt informationsutbyte till följd av regeländringar som föreslås samt en mer effektiv handläggning till följd av förbättrade interna processer och förbättrad samverkan med Samhall.

Utredningen föreslår även i avsnitt 4.11 att regeringen ska ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att bedriva ett flerårigt strategiskt utvecklingsarbete för att myndighetens informationsförsörjning i högre grad ska bidra till att uppnå målen med verksamheten. Att genomföra sådana uppdrag ingår i en myndighets ordinarie arbete.

Utredningen lämnar i avsnitt 7.4 förslag om en ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Den nya lagen syftar till att reglera de lagar som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten mer sammanhållet och ändamålsenligt. Förslagen innebär en mer överblickbar och tydlig reglering av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Detta kommer att underlätta för de aktörer, däribland Arbetsförmedlingen, som tillämpar de lagar som föreslås upphävas och ersättas med den nya lagen. Den nya lagen innebär att interna styrningsdokument hos berörda aktörer behöver uppdateras, framför allt hos Arbetsförmedlingen. Även när det gäller

dessas förslag bedömer utredningen att uppdatering av interna styrningsdokument m.m. utifrån förändrade förutsättningar är sådant som myndigheter kan förväntas utföra inom ramen för sina befintliga uppdrag.

10.4.2 Kammarkollegiet

Nya rutiner, styrdokument och utbildning

Utredningens förslag som rör Kammarkollegiet kan medföra behov av att ta fram nya styrande dokument, förändra rutiner och arbets sätt samt utbildning av personal. Kammarkollegiet har som exempel uppgett att förslagen om kompletterande dataskyddsreglering för myndigheten (se avsnitt 6.7) medför ökade kostnader till följd av bl.a. informationsinsatser om lagändringarna och dess påverkan. Vidare har Kammarkollegiet uppgett att förslagen kan leda till förbättringar i myndighetens handläggningsprocesser.

Som tidigare nämnts bedömer utredningen att framtagande av interna styrdokument med anledning av ändrad dataskyddsreglering ingår i myndigheternas ordinarie uppgifter. Även informationsinsatser samt uppdatering av arbetsrutiner utifrån nya regelverk är sådant som myndigheter kan förväntas utföra inom ramen för sina befintliga uppdrag. Förslaget innebär inte några nya uppdrag för Kammarkollegiet. Utredningen bedömer således att eventuella kostnader för utbildning av personal i och med ny reglering ryms inom befintliga kostnadsramar. Förslaget som avser ett utökat informationsutbyte från Kammarkollegiet till myndighetens leverantörer handlar vidare om sådana uppgifter som myndigheten redan behandlar i upparbetade arbetsprocesser. Förslaget om ett utökat informationsutbyte bedöms därmed inte medföra behov av några större förändringar av rutiner och följaktligen inte heller ökade kostnader som myndigheten inte kan hantera inom befintliga anslag.

It-utveckling är inte nödvändig, men kan bidra till effektivitetsvinster

Till utredningen har Kammarkollegiet uppgett att förslaget om förbättrat informationsutbyte kan kräva utveckling av it-system som stödjer att delningen kan ske på ett säkert sätt. Kammarkollegiet

uppskattar att en sådan utveckling kan medföra kostnader på cirka 3–5 miljoner kronor. Förslaget innebär dock i sig inte några nya uppgifter eller krav på förändringar i Kammarkollegiets verksamhet, utan syftar till att möjliggöra förbättringar. Utredningen bedömer att Kammarkollegiets möjlighet att tillämpa föreslagen sekretessbrytande bestämmelse inte förutsätter omfattande utveckling av myndighetens it-system.

10.4.3 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

I avsnitt 6.6.12 föreslår utredningen att Arbetsförmedlingen enligt lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen ska få lämna ut personuppgifter elektroniskt. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) ska dock få ha direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i verksamhet som omfattas av lagen. För IAF innebär förslaget oförändrade möjligheter till tillgång till uppgifter från Arbetsförmedlingen. Förslaget får således inga konsekvenser för IAF.

10.4.4 Aktörer inom utbildningssektorn

Universitets- och högskolerådet

Utredningen lämnar i avsnitt 4.6.2 förslag om att UHR på begäran ska lämna uppgifter om en arbetssökandes gymnasiala meriter till Arbetsförmedlingen, om uppgifterna behövs för ett ärende inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Valet av teknisk lösning för Arbetsförmedlingen att hämta information från den nationella betygss databasen Beda påverkar vilka eventuella konsekvenser som uppstår för UHR.

För att utredningens förslag ska få önskade effekter är det nödvändigt att Arbetsförmedlingen, inför och under tiden för utvecklandet av en teknisk lösning för utbyte av information, för en dialog med UHR. Förutsatt detta bedömer utredningen att förslagen inte medför märkbart ökade kostnader för UHR.

Universitet och högskolor, inklusive enskilda lärosäten

Utredningen lämnar i avsnitt 4.6.5 förslag om att universitet och högskolor på begäran ska lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen, om uppgiften behövs för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Förslaget gäller både statliga universitet och högskolor samt enskilda utbildningsanordnare.

Utredningens förslag rör uppgifter som universiteten och högskolorna redan hanterar. Merparten av lärosätena rapporterar in uppgifterna i det administrativa systemet Ladok (för närmare beskrivning, se avsnitt 4.6.5). Utredningens förslag möjliggör för Arbetsförmedlingen att hämta uppgifterna från Ladok. Ladok-konsortiet har till utredningen uppgett att förslaget inte får några märkbara ekonomiska konsekvenser.

Utredningen bedömer att förslaget inte medför några betydande praktiska eller ekonomiska konsekvenser för universitet och högskolor.

Folkhögskolor

Utredningen föreslår i avsnitt 4.6.8 en uppgiftsskyldighet för folkhögskolor gentemot Arbetsförmedlingen. Förslaget bedöms medföra viss ökad administration för folkhögskolor. Förslaget är dock begränsat till ett fåtal uppgifter om enskilda arbetssökandes studier. Därtill gäller förslaget uppgifter som folkhögskolor redan behandlar, bl.a. för utlämnande till andra myndigheter. Förslaget innebär därför inte någon ny insamling av uppgifter. Drygt hälften av folkhögskolorna har överenskommelser med Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet gällande kurser för arbetssökande, av vilka det framgår att folkhögskolorna ska lämna ut uppgifter om dessa deltagares studier till Arbetsförmedlingen.

För att utredningens förslag inte ska medföra märkbara ökade kostnader för folkhögskolor är det nödvändigt att Arbetsförmedlingen skapar förutsättningar för folkhögskolor att lämna ut uppgifter till myndigheten på ett effektivt sätt.

Utredningen föreslår i avsnitt 6.9.2 att folkhögskolor som anordnar och bedriver utbildning inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska få behandla känsliga personuppgifter under vissa för-

utsättningar, vilket utredningen bedömer kommer att underlätta för verksamheten.

10.4.5 Domstolar

Utredningen föreslår i avsnitt 8.4 att den särskilda bestämmelsen om sekretess hos domstol i ärende som rör den arbetsmarknads-politiska verksamheten ska upphävas. Utredningen bedömer att förslaget inte får några konsekvenser för domstolar.

10.4.6 Andra statliga myndigheter

Utredningen föreslår i avsnitt 6.6.12 att den nuvarande möjligheten för Försäkringskassan, Centrala studiestödsnämnden, Kronofogde-myndigheten, Migrationsverket till direktåtkomst till vissa person-uppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas tas bort. Möjligheten utnyttjas inte i dagsläget och i stället används en annan teknisk lösning. Utredningen bedömer därför att förslaget inte får några konsekvenser för dessa myndigheter.

10.4.7 Arbetslöshetskassor

I avsnitt 8.4 föreslår utredningen att sekretess för allmän handling i ett ärende enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring ska gälla i högst sjuttio år, jämfört med i högst femtio år enligt nuvarande reglering. Förslaget bedöms inte medföra ökade kostnader för arbetslöshetskassorna.

Utredningen föreslår i avsnitt 6.6.12 att den nuvarande möjligheten för arbetslöshetskassor till direktåtkomst till vissa person-uppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas tas bort. Möjligheten utnyttjas inte i dagsläget och i stället används en annan teknisk lösning. Utredningen bedömer därför att förslaget inte får några konsekvenser för arbetslöshetskassorna.

10.5 Ekonomiska konsekvenser för det allmänna

Förutsättningar för en mer effektiv arbetsmarknadspolitisk verksamhet

Utredningens förslag om förbättrat informationsutbyte förbättrar förutsättningarna för att ge stöd och insatser till enskilda. Om arbetsökande i ett tidigare skede närmar sig arbetsmarknaden skulle det innebära minskade samhällsekonomiska kostnader i form av minskad tid i arbetslöshet och arbetsmarknadspolitiska insatser samt ökade samhällsekonomiska vinster i form av ökad produktion. Hur mycket tiden i arbetslöshet eller i arbetsmarknadspolitisk insats i genomsnitt skulle kunna minska till följd av ett förbättrat informationsutbyte som bidrar till en mer effektiv arbetsmarknadspolitisk verksamhet är dock svårt att beräkna. Även procentuellt små förbättringar skulle dock få en positiv inverkan på statens ekonomi. För att exemplifiera: under år 2024 deltog totalt 226 250 individer i de arbetsmarknadspolitiska programmen jobb- och utvecklingsgarantin, etableringsprogrammet och jobbgaranti för ungdomar. Kostnader enbart i form av individersättningar till deltagarna uppgick det året till cirka 13,2 miljarder kronor. Om deltagartiden i dessa program minskar med en procent, skulle de direkta kostnaderna ett sådant år minska med 132 miljoner kronor.

Minskade felaktiga utbetalningar

Förslagen som förbättrar förutsättningarna för arbetet mot felaktiga utbetalningar påverkar statens ekonomi positivt.

Förslagen i avsnitt 4.6, 4.7 och 5.9 ger Arbetsförmedlingen tillgång till bättre underlag för bedömning av om regelverken inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten efterlevs. Det bör leda till att fler felaktiga utbetalningar kan undvikas eller upptäckas och till fler beslut om återbetalning. Detta skulle kunna leda till minskade utgifter inom utgiftsområde 14, främst på anslagen 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser, 1:5 Nystartsjobb och etableringsjobb samt 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd.

Minskade felaktiga utbetalningar till arbetsgivare kan dock även leda till att budgeterade medel kan användas till ekonomiskt stöd till arbetsgivare som uppfyller villkoren. Konsekvenserna blir då

inte minskade utgifter, utan att medlen i högre utsträckning kan bidra till att arbetsmarknadspolitiska insatser uppnår sina syften, vilket på sikt gynnar det allmänna i form av exempelvis lägre arbetslöshetsnivåer.

Merparten av de förslag som syftar till att förbättra förutsättningarna för arbetet mot felaktiga utbetalningar rör Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Det är svårt att uppskatta hur mycket felaktiga utbetalningar kan minska. Arbetsförmedlingen har uppgett att utredningens förslag bl.a. väntas leda till att myndigheten kommer att upptäcka fler felaktiga utbetalningar och i ett tidigare skede samt till fler beslut om återbetalning. Arbetsförmedlingen har även uppgett att genom utredningens förslag kommer underlag inför beslut att förbättras, vilket medför att myndigheten i högre utsträckning kommer att kunna säkerställa korrekta utbetalningar.

It-utveckling, utbildningsinsatser, nya styrande dokument, m.m.

Utredningen bedömer att vissa förslag kommer att medföra vissa kostnader initialt, främst genom behov av it-utveckling, vissa utbildningsinsatser och framtagande av styrande dokument hos berörda myndigheter. Utredningen bedömer att dessa kostnader kan täckas av ordinarie anslag. Utredningen bedömer även att de effektivitetsvinster som förslagen möjliggör kommer att medföra besparingar för berörda myndigheter och därmed på sikt besparingar även för det allmänna. Dessa bedömningar redogörs för i avsnitt 10.5 för respektive aktör som berörs.

Sammantaget bedömer utredningen att kostnader till följd av nödvändig it-utveckling, utbildningsinsatser och nya styrande dokument inte medför ökade kostnader för det allmänna.

10.6 Konsekvenser för brottsligheten, det brottsförebyggande arbetet och arbetet mot felaktiga utbetalningar

Utredningen lämnar förslag som påverkar Arbetsförmedlingens arbete mot felaktiga utbetalningar och brott. Förslagen om utökade uppgiftsskyldigheter för kreditinstitut och försäkringsgivare i av-

snitt 4.6 och förslagen om förutsättningar för kontrollbesök i kapitel 5 ger myndigheten nya och tydligare möjligheter att kontrollera verksamheter som får ekonomiskt stöd.

Att uppskatta hur stora konsekvenser förslagen får för omfattningen på felaktiga utbetalningar är dock svårt. Arbetsförmedlingen har till utredningen inte kunnat uppskatta hur mycket de felaktiga utbetalningarna kan minska. Myndigheten har däremot uppgett att utredningens förslag kommer att leda till att fler felaktiga utbetalningar kan förhindras och upptäckas. Förslagen om förutsättningar för kontrollbesök kan även bidra till en förebyggande effekt genom en större medvetenhet bland arbetsgivare att missbruk av de ekonomiska stöden upptäcks.

Utredningen bedömer att förslagen bidrar till att förbättra möjligheterna att förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från Arbetsförmedlingen. Däremot är det inte möjligt att närmare uppskatta hur stor förändringen kan bli. Förslagen innebär möjligheter för Arbetsförmedlingens handläggning och kontroll, inte krav på att kontroller ska utföras. Hur stort genomslaget blir beror därför på hur möjligheterna används. Skillnaden mellan hur omfattande de felaktiga utbetalningarna uppskattas vara och de felaktiga utbetalningar som för närvarande upptäcks är dock betydande, vilket beskrivs närmare i avsnitt 5.5. Arbetsförmedlingens senaste omfattningsstudie av uppskattade felaktiga utbetalningar avsåg utbetalningar för lönebidrag och nystartsjobb under året 2021. Förutsatt att omfattningen av felaktiga utbetalningar inte har ändrats avsevärt sedan dess uppgår gapet mellan uppskattade och upptäckta felaktiga utbetalningar enbart för dessa två insatser i nuvarande omfattning till cirka 1,1 miljard kronor varje år, motsvarande cirka 8 procent av de utbetalda beloppen. Det finns därför en stor potential i ett förbättrat kontrollarbete.

Även förslaget om undantag från sekretess för beslut i ärende om stöd till arbetsgivare eller anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser (se avsnitt 8.3) bidrar i arbetet mot felaktiga utbetalningar genom större insyn i ärenden om ekonomiskt stöd. Det underlättar för massmedier och allmänhet att granska vilka beslut som har fattats, vilket kan medföra ytterligare möjligheter att upptäcka eventuell brottslighet eller felaktiga utbetalningar.

Förslagen om förbättrad tillgång för Arbetsförmedlingen till uppgifter om enskildas utbildning (se avsnitt 4.6) ger myndigheten

bättre underlag för beslut om ersättning till individer. Utredningens förslag förbättrar bl.a. Arbetsförmedlingens möjligheter att kontrollera om en arbetssökande lever upp till de villkor som ställs för individersättningar och minskar på så sätt risken för felaktiga utbetalningar.

Även utredningens förslag om ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen (se avsnitt 6.6) får vissa konsekvenser för myndighetens arbete mot felaktiga utbetalningar och brottslighet. Utredningen föreslår bl.a. att det tydligt ska framgå av regleringen att Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att göra dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Utredningens förslag i avsnitt 4.10 om att Arbetsförmedlingen ska lämna ytterligare uppgifter till socialnämnder ger bättre förutsättningar för kommuner att bedöma om en person står till arbetsmarknadens förfogande, som en del av att kontrollera om villkoren för ekonomiskt bistånd uppfylls. Det kan minska risken för felaktiga utbetalningar.

Utredningen bedömer sammanfattningsvis att flera av utredningens förslag kommer att förbättra förutsättningarna att bedriva en effektiv kontrollverksamhet. En effektivare kontrollverksamhet bidrar till att förebygga, förhindra, upptäcka och ingripa mot felaktiga utbetalningar, bidragsbrott och annan brottslighet.

10.7 Konsekvenser för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet

Utredningens förslag bedöms samlat bidra till förbättrad service för de enskilda som deltar i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten samt gynna sysselsättningen. En effektiv och ändamålsenlig arbetsmarknadspolitisk verksamhet gynnar enskilda individer som tar del av arbetsmarknadspolitiska insatser, vilket på sikt har positiva konsekvenser på graden av sysselsättning.

10.8 Konsekvenser för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt

Vissa förslag innebär utökade krav på företag

I avsnitt 4.7 lämnar utredningen förslag om ökade möjligheter för Arbetsförmedlingen att begära in information från kreditinstitut och försäkringsgivare. Detta medför en ökad uppgiftslämnararbörda för dessa företag. Utredningen har via försäkringsföretagens branschorganisation Svensk Försäkring och via bankernas branschorganisationer Svenska Bankföreningen och Sparbankernas Riksförbund ställt frågor om konsekvenser till försäkringsbolag respektive banker i varierande storlek. Utifrån det underlag som kommit in bedömer utredningen att förslagen i nämnda avsnitt skulle kunna innebära vissa konsekvenser för företag i form av framtagande av nya rutiner samt ökad tidsåtgång för hantering av förfrågningar. Utredningen bedömer dock att konsekvenserna är marginella, eftersom antalet förfrågningar från Arbetsförmedlingen i dagsläget är så pass få att det skulle krävas en mycket stor ökning för att det skulle bli en märkbar skillnad för företagen.

Kreditinstitut och försäkringsgivare är i de allra flesta fall stora företag men det finns även mindre företag. Antalet förfrågningar är dock proportionerligt till kreditinstitutets eller försäkringsgivarens verksamhet, vilket innebär att stora banker med många kunder kommer att motta de flesta förfrågningarna.

I kapitel 5 lämnar utredningen förslag om förutsättningar för Arbetsförmedlingens kontrollbesök för att kontrollera om förutsättningarna för ekonomiskt stöd till en arbetsgivare eller anordnare är uppfyllda. Utredningen föreslår att kontrollbesöken ska genomföras på ett sådant sätt att verksamheten inte hindras i onödan. Detta innebär att de företag som i egenskap av arbetsgivare eller anordnare kan komma att bli föremål för Arbetsförmedlingens kontrollbesök inte får försämrade arbetsförutsättningar. Arbetsgivaren kan även välja att inte ta del av ekonomiskt stöd för en anställning om aktören i fråga inte vill ta emot kontrollbesök från Arbetsförmedlingen.

Bättre kontrollverksamhet ger sundare konkurrens

Utredningen föreslår i avsnitt 8.3 att sekretess inte ska gälla för beslut i ärende om stöd till arbetsgivare eller anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det skapar större insyn i dessa arbetsgivares och anordnares verksamheter till den del de finansieras av offentliga medel, vilket i någon mån kan innebära negativa konsekvenser för dem. Eftersom det rör sig om ekonomiska stöd som finansieras av allmänna medel och som uppgår till stora belopp, bedömer utredningen, som beskrivs i avsnitt 8.3, att det finns ett berättigat behov hos allmänheten och massmedierna av ökade möjligheter till insyn och granskning.

Utredningens förslag om förutsättningar för Arbetsförmedlingens kontrollbesök och utökade uppgiftsskyldigheter för kreditinstitut och försäkringsgivare har som syfte att förbättra myndighetens kontrollarbete för att förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar. Förslagen bedöms motverka att ekonomiska stöd betalas ut till oseriösa arbetsgivare. Utredningen bedömer att förslagen bidrar till en sundare konkurrens, särskilt inom de branscher där anställningar med ekonomiska stöd är vanliga.

*Leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser
ges bättre förutsättningar*

Utredningen lämnar ett antal förslag som påverkar leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen eller Kammarkollegiet.

Genom utredningens förslag om ökade möjligheter för Kammarkollegiet att lämna uppgifter till leverantörer kommer de att kunna få del av uppgifter som har framkommit vid Kammarkollegiets kartläggning och därmed behöva lägga mindre tid på att själva inhämta motsvarande uppgifter. Hur stor förändringen blir beror på i vilken grad Kammarkollegiet nyttjar möjligheten. Utredningen föreslår i avsnitt 6.8 att Kammarkollegiets leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser ska få behandla känsliga personuppgifter under vissa förutsättningar, vilket utredningen bedömer kommer att underlätta för verksamheten.

Förslaget i avsnitt 4.9.6 om tystnadsplikt för verksamhet hos Kammarkollegiets leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser

bedömer utredningen inte innebära någon stor förändring av leverantörernas förutsättningar. Detta eftersom Kammarkollegiet redan i dagsläget tecknar sekretessförbindelser med leverantörer. Skillnaden blir att den föreslagna tystnadsplikten är förenad med straffansvar för anställda som deltar i leverantörens verksamhet, vilket inte är fallet med en avtalsreglerad tystnadsplikt. Förändringen innebär även att om en anställd bryter mot en straffsanktionerad tystnadsplikt blir det också i första hand den anställde som drabbas av sanktion. Förslaget får därmed som konsekvens att leverantörer kommer att behöva informera anställda och andra berörda personer om tystnadsplikten.

Utredningen föreslår i avsnitt 6.11 att leverantörer som anordnar och bedriver utbildning på kriminalvårdsanstalt på uppdrag av Arbetsförmedlingen under vissa förutsättningar ska få behandla personuppgifter som rör lagöverträdelser, vilket kommer att underlätta för dessa leverantörer.

Förslagen om förbättrad tillgång för Arbetsförmedlingen till uppgifter om enskildas utbildning i avsnitt 4.6 kan även underlätta för myndighetens underlag om resultatersättning till leverantörer i tjänster där sådan används. Det kan minska behovet av att leverantörer ska lämna in intyg.

Utredningens förslag bedöms sammantaget ge bättre förutsättningar för leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet respektive Arbetsförmedlingen.

Förutsättningarna förbättras för Samhall

Det statliga bolaget Samhall berörs av flera av utredningens förslag. Utredningen föreslår i avsnitt 4.8 bl.a. att Arbetsförmedlingen ska kunna lämna vissa uppgifter om enskilda till Samhall utan hinder av sekretess och i avsnitt 6.10 att Samhall ska få behandla känsliga personuppgifter under vissa förutsättningar. Dessa förslag bedömer utredningen kommer att underlätta för verksamheten.

Utredningen föreslår i avsnitt 4.8 även en utökad tystnadsplikt för verksamhet hos Samhall. Det skapar en enhetlig reglering inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som kan bidra med en ökad tydlighet för den som omfattas av tystnadsplikt. Utredningen

bedömer att förslaget inte får negativa konsekvenser för Samhalls verksamhet.

10.9 Konsekvenser för kommuner och regioner samt den kommunala självstyrelsen

Utredningens förslag i avsnitt 4.10 om utökad skyldighet för Arbetsförmedlingen att lämna uppgifter till socialnämnder bedömer utredningen kommer att underlätta för kommuners socialförvaltningar. Förutsättningarna förbättras bl.a. för planering av kompletterande insatser för en arbetssökande och för samverkan mellan socialnämnder och Arbetsförmedlingen.

Möjligheten för socialnämnder till direktåtkomst till vissa personuppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas föreslås tas bort. Möjligheten utnyttjas inte i dagsläget och i stället används en annan teknisk lösning. Utredningen bedömer därför att förslaget inte får några konsekvenser för kommuner.

Kommuner och regioner är stora arbetsgivare och anställer personer med ekonomiskt stöd från Arbetsförmedlingen. I den egenskapen kommer kommuner och regioner att kunna påverkas av utredningens förslag om förutsättningar för Arbetsförmedlingens kontrollbesök (kapitel 5) och utökade möjligheter för Arbetsförmedlingen att begära uppgifter från kreditinstitut och försäkringsgivare för att kontrollera anställningar med ekonomiskt stöd (avsnitt 4.7).

Utredningen bedömer att inga andra förslag kommer att få direkta konsekvenser för kommuner och regioner.

Inget av utredningens förslag innebär nya åtaganden för kommuner eller regioner. Utredningen bedömer att förslagen inte påverkar den kommunala självstyrelsen.

10.10 Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män

Utredningen bedömer att förslagen inte direkt får konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män, utöver i den mån en förbättrad arbetsmarknadspolitisk verksamhet kan bidra till ökad jämställdhet.

10.11 Konsekvenser för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen

Utredningen bedömer att förslagen inte direkt får konsekvenser för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen, utöver i den mån en förbättrad arbetsmarknadspolitisk verksamhet kan bidra till förbättrad integration.

10.12 Konsekvenser för Sveriges internationella åtaganden och skyldigheter som följer av EU-medlemskapet

I utformningen av förslagen har hänsyn tagits till de åtaganden som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen och Sveriges övriga internationella åtaganden. Utredningen bedömer att förslagen är förenliga med dessa.

10.13 Konsekvenser för miljön

Utredningen bedömer att förslagen inte får konsekvenser för miljön.

11 Författningskommentar

11.1 Förslaget till lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Lagen är ny. Genom lagen upphävs

- lagen (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen,
- lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen,
- lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten,
- lagen (1994:2077) om arbetsförmedlingstvång,
- lagen (1993:440) om privat arbetsförmedling, och
- lagen (1992:314) om tystnadsplikt i verksamhet i Samhallgruppen.

De upphävda lagarna ersätts av en ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. I lagen finns även bestämmelser som motsvarar vissa paragrafer som hittills funnits i lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Nya bestämmelser tillkommer och andra saknar sin motsvarighet i den nya lagen.

Lagen delas in i kapitel och har underrubriker för att göra den lättillgänglig. Ett stort antal av paragraferna i den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten innehåller inte i sak ny reglering, men ändras språkligt i samband med att de samlas i den nya lagen. Ålderdomliga uttryck och ordformer, som ”skall” och ”dömes” moderniseras. Inaktuella benämningar på aktörer, som ”den offentliga arbetsförmedlingen” och Samhallgruppen, ersätts med sin motsvarighet i nuvarande arbetsmarknadspolitisk verksamhet, i dessa fall Arbetsförmedlingen respektive Samhall Aktieföretag. Vissa överförda bestämmelser ändras även redaktionellt,

exempelvis genom att paragrafer delas upp eller att hänvisningar anpassas till var motsvarande bestämmelse finns i den nya lagen.

För paragrafer som har sin motsvarighet i någon av de lagar vars bestämmelser helt eller delvis förs in i den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten anges i författningskommentaren vilken eller vilka bestämmelser som den aktuella paragrafen motsvarar. I bilaga 3 finns en jämförelsetabell där det anges för varje paragraf i den nya lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten vilken tidigare bestämmelse den motsvarar eller om den är ny. I samma bilaga finns motsvarande jämförelsetabeller för de lagar vars bestämmelser helt eller delvis förs in i den nya lagen.

1 kap. Innehåll

- 1 § Denna lag innehåller bestämmelser om
- arbetsmarknadspolitiska program och andra arbetsmarknadspolitiska insatser (2 kap.),
 - valfrihetssystem hos Arbetsförmedlingen (3 kap.),
 - privat förmedling av arbete (4 kap.),
 - varsel om driftsinskränkning (5 kap.),
 - utredning och kontroll (6 kap.),
 - uppgiftsskyldighet (7 kap.),
 - tystnadsplikt (8 kap.),
 - varselavgift (9 kap.),
 - straff (10 kap.),
 - överklagande (11 kap.), och
 - bestämmelser vid höjd beredskap (12 kap.).

Paragrafen, som är ny, innehåller en upplysning om lagens innehåll. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.4.

2 kap. Arbetsmarknadspolitiska program och andra arbetsmarknadspolitiska insatser

Syftet med arbetsmarknadspolitiska program och insatser

1 § Syftet med de arbetsmarknadspolitiska programmen och insatserna är att stärka den enskildes möjligheter att få eller behålla ett arbete.

I paragrafen regleras syftet med de arbetsmarknadspolitiska programmen och andra arbetsmarknadspolitiska insatser. Paragrafen

motsvarar 1 § första stycket tredje meningen lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Ansvar för arbetsmarknadspolitiska program och insatser

2 § Arbetsförmedlingen ansvarar för de arbetsmarknadspolitiska programmen och insatserna om inte något annat föreskrivs.

I paragrafen regleras ansvaret för de arbetsmarknadspolitiska programmen och andra arbetsmarknadspolitiska insatser. Paragrafen motsvarar 1 § andra stycket lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Finansieringsbidrag

3 § Regeringen får föreskriva att den som anordnar ett arbetsmarknadspolitiskt program i vissa fall ska betala finansieringsbidrag till staten.

I paragrafen bemyndigas regeringen att föreskriva om finansieringsbidrag. Paragrafen motsvarar 5 § lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3 och 7.4.4.

Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

När deltagare i ett arbetsmarknadspolitiskt program ska anses som arbetstagare

4 § Den som tar del av ett arbetsmarknadspolitiskt program ska anses som arbetstagare endast om programmet gäller

1. en anställning med anställningsstöd,
2. en anställning med lönebidrag,
3. skyddat arbete,
4. reguljärt arbete inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin,
5. reguljärt arbete inom ramen för jobbgarantin för ungdomar, eller

6. en anställning med särskilt stöd för introduktion och uppföljning (SIUS).

När ett arbetsmarknadspolitiskt program bedrivs på en arbetsplats ska den som tar del av programmet dock anses som arbetstagare vid tillämpningen av följande regler i arbetsmiljölagen (1977:1160):

- 2 kap. 1–9 §§ om arbetsmiljöns beskaffenhet,
- 3 kap. 1–4 och 6–13 §§ om allmänna skyldigheter,
- 4 kap. 1–4 och 8–10 §§ om bemyndiganden,
- 5 kap. 1 och 3 §§ om minderåriga,
- 7 kap. om tillsyn,
- 8 kap. om påföljder, och
- 9 kap. om överklagande.

Det som gäller för arbetsgivare enligt arbetsmiljölagen ska gälla för den som har upplåtit en arbetsplats för programverksamhet.

I paragrafen regleras under vilka förutsättningar som en deltagare i ett arbetsmarknadspolitiskt program ska anses som arbetstagare samt tillämpligheten av viss reglering i arbetsmiljölagen. Paragrafen motsvarar 7 § lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

3 kap. Valfrihetssystem hos Arbetsförmedlingen

Beslut om att tillhandahålla valfrihetssystem

1 § Arbetsförmedlingen får besluta att tillhandahålla valfrihetssystem för tjänster inom myndighetens arbetsmarknadspolitiska verksamhet.

Paragrafen reglerar Arbetsförmedlingens möjligheter att tillhandahålla valfrihetssystem inom sin arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Paragrafen motsvarar 1 § första stycket lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

2 § Med valfrihetssystem avses i detta kapitel ett förfarande med löpande annonsering efter leverantörer till ett system där den enskilde som ska nyttja en tjänst har rätt att välja den leverantör som ska utföra tjänsten bland samtliga leverantörer som uppfyller de krav som Arbetsförmedlingen har ställt och som myndigheten har godkänt och tecknat kontrakt med.

I paragrafen anges vad som i kapitlet avses med valfrihetssystem. Paragrafen motsvarar 1 § andra stycket lagen om valfrihet hos Arbetsförmedlingen. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

Bestämmelsen ändras redaktionellt.

Skyldighet att tillämpa bestämmelser i annan reglering

3 § När Arbetsförmedlingen tillhandahåller valfrihetssystem enligt denna lag ska myndigheten tillämpa lagen (2008:962) om valfrihetssystem. I stället för det som sägs i 2 kap. 3 § första meningen, 6 och 7 §§ lagen om valfrihetssystem ska med

1. leverantör avses den som på marknaden tillhandahåller tjänster som nämns i 1 §,
2. tjänst avses sådan tjänst som nämns i 1 §, och
3. upphandlande myndighet avses Arbetsförmedlingen.

Paragrafen reglerar när Arbetsförmedlingen ska tillämpa lagen om valfrihetssystem samt vad vissa begrepp i den lagen ska avse. Paragrafen motsvarar 2 § lagen om valfrihet hos Arbetsförmedlingen. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

4 § Arbetsförmedlingen ska, trots 1 kap. 3 § lagen (2008:962) om valfrihetssystem, tillämpa bestämmelserna om jäv i 16–18 §§ förvaltningslagen (2017:900).

I paragrafen regleras att Arbetsförmedlingen ska tillämpa bestämmelserna om jäv i förvaltningslagen. Paragrafen motsvarar 3 § lagen om valfrihet hos Arbetsförmedlingen. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

4 kap. Privat förmedling av arbete

Bestämmelsernas tillämplighet

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller för verksamhet som har till ändamål att skaffa arbete till arbetssökande eller arbetskraft åt arbetsgivare och som bedrivs av någon annan än Arbetsförmedlingen (privat förmedling av arbete).

Bestämmelserna gäller dock inte sådan förmedling av arbeten genom skrifter, överföringar eller upptagningar som tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig på.

I paragrafen anges tillämpningsområdet för kapitlets bestämmelser. Paragrafen motsvarar delvis 1 § lagen (1993:440) om privat arbetsförmedling. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3 och 7.4.4.

Bestämmelsen ändras språkligt och redaktionellt. Exempelvis används inte längre begreppet den offentliga arbetsförmedlingen. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Förbud mot ersättning för privat förmedling av arbete

2 § Privat förmedling av arbete för sjömän får inte bedrivas mot ersättning.

I paragrafen regleras ett förbud mot ersättning vid privat förmedling av arbete för sjömän. Paragrafen motsvarar 3 § lagen om privat arbetsförmedling. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3 och 7.4.4.

Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

3 § Den som bedriver privat förmedling av arbete får inte begära, avtala om eller ta emot ersättning av arbetssökande för att erbjuda eller anvisa dem arbete.

Paragrafen innehåller förbud mot ersättning från arbetssökande för den som bedriver privat förmedling av arbete. Paragrafen motsvarar 6 § lagen om privat arbetsförmedling. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3 och 7.4.4.

Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

5 kap. Varsel om driftsinskränkning

Vilka driftsinskränkningar som Arbetsförmedlingen ska varslas om

1 § En arbetsgivare som avser att genomföra en driftsinskränkning som kan medföra uppsägning eller permittering ska varsla Arbetsförmedlingen om inskränkningen

1. berör minst fem arbetstagare, eller
2. kan antas leda till att antalet uppsägningar under en period av nittio dagar uppgår till sammanlagt minst tjugo.

Varslet ska lämnas skriftligen och inom den tid som anges i 2 och 5 §§.

I paragrafen regleras i vilka situationer samt hur en arbetsgivare ska varsla Arbetsförmedlingen om en avsedd driftsinskränkning. Paragrafen motsvarar 1 § lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3 och 7.4.4.

Bestämmelsen ändras språkligt och redaktionellt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Varsel om driftsinskränkning som kan medföra uppsägning

2 § Varsel om en driftsinskränkning som kan medföra uppsägning ska lämnas

1. minst två månader före driftsinskränkningen, om högst 25 arbetstagare berörs av uppsägning,
2. minst fyra månader före driftsinskränkningen, om fler än 25 men högst 100 arbetstagare berörs av uppsägning,
3. minst sex månader före driftsinskränkningen, om fler än 100 arbetstagare berörs av uppsägning.

I paragrafen regleras när en arbetsgivare senast ska varsla om en avsedd driftsinskränkning som kan medföra uppsägning. Paragrafen motsvarar 2 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3 och 7.4.4.

Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

3 § Ett varsel enligt 2 § ska innehålla all relevant information om de planerade uppsägningarna. Varslet ska särskilt innehålla uppgift om

1. skälen till de planerade uppsägningarna,
 2. antalet arbetstagare som avses bli uppsagda och vilka kategorier de tillhör,
 3. antalet arbetstagare som normalt sysselsätts och vilka kategorier de tillhör, och
 4. den tidpunkt då driftsinskränkningen är avsedd att genomföras och den tidsperiod under vilken uppsägningarna är avsedda att verkställas.
- Arbetsgivaren ska så snart som möjligt, dock senast en månad före driftsinskränkningen, skriftligen komplettera varslet med
1. uppgifter om vilka arbetstagare som berörs av uppsägning,
 2. relevant information om de förhandlingar som har förts enligt 11 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet eller enligt motsvarande bestämmelser i kollektivavtal, och
 3. en kopia av den skriftliga underrättelse som har lämnats till motparten enligt 15 § andra stycket lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Arbetsförmedlingen får förelägga arbetsgivaren att fullgöra skyldigheterna enligt andra stycket. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

I paragrafen regleras vilken information ett varsel om en avsedd driftsinskränkning som kan medföra uppsägning ska innehålla samt att Arbetsförmedlingen får förelägga arbetsgivare att vid vite skriftligen komplettera varslet. Paragrafen motsvarar 2 a § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3 och 7.4.4.

Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

4 § Om arbetsgivaren inte har kunnat förutse de omständigheter som driftsinskränkningen beror på så lång tid i förväg som anges i 2 §, ska varsel i stället lämnas så snart som möjligt. Sådant varsel får aldrig lämnas senare än en månad före driftsinskränkningen.

I paragrafen regleras när varsel senast ska lämnas om arbetsgivaren inte kunnat förutse omständigheterna som driftsinskränkningen beror på inom den tid som anges i 2 §. Paragrafen motsvarar delvis 4 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3 och 7.4.4.

Bestämmelsen ändras språkligt och redaktionellt.

Varsel om driftsinskränkning som kan medföra permittering

5 § Varsel om en driftsinskränkning som kan medföra permittering ska lämnas minst en månad i förväg.

Varslet ska dock lämnas minst sex veckor före driftsinskränkningen om det gäller en arbetstagare som anställts för en viss tid, en viss säsong eller ett visst arbete och arbetstagaren på grund av driftsinskränkning inte kan ges möjlighet till fortsatt anställning i samband med att den tidigare anställningen upphör eller den nya säsongen ska börja.

I paragrafen regleras när en arbetsgivare senast ska varsla om en driftsinskränkning som kan medföra permittering. Paragrafen motsvarar 3 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3 och 7.4.4.

Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

6 § Ett varsel enligt 5 § ska innehålla uppgift om

1. orsaken till driftsinskränkningen,
2. den tidpunkt då driftsinskränkningen är avsedd att genomföras, och
3. antalet berörda arbetstagare, fördelade på yrkesgrupper.

Arbetsgivaren ska så snart som möjligt skriftligen komplettera varslet med uppgift om vilka arbetstagare som berörs av driftsinskränkningen.

Arbetsförmedlingen får förelägga arbetsgivaren att fullgöra skyldigheterna enligt andra stycket. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

I paragrafen regleras vilka uppgifter ett varsel om driftsinskränkning som kan medföra permittering ska innehålla samt att Arbetsförmedlingen får förelägga arbetsgivare att vid vite skriftligen komplettera varslet. Paragrafen motsvarar 3 a § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3 och 7.4.4.

Bestämmelsen ändras språkligt och redaktionellt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

7 § Om arbetsgivaren inte har kunnat förutse de omständigheter som driftsinskränkningen beror på så lång tid i förväg som anges i 5 §, ska varsel i stället lämnas så snart som möjligt.

I paragrafen regleras när varsel om en driftsinskränkning som kan medföra permittering senast ska lämnas om arbetsgivaren inte kunnat förutse omständigheterna som driftsinskränkningen beror på inom den tid som anges i 5 §. Paragrafen motsvarar delvis 4 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3 och 7.4.4.

Bestämmelsen ändras språkligt och redaktionellt.

Underrättelse om förhandling i stället för varsel

8 § En arbetsgivare får underrätta Arbetsförmedlingen om förhandling i stället för att varsla om driftsinskränkning. Det gäller när en arbetsgivare har begärt eller avser att begära förhandling enligt 11 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet eller motsvarande bestämmelser i kollektivavtal om en sådan förändring av sin verksamhet som medför eller kan medföra en driftsinskränkning.

En sådan underrättelse ska vara skriftlig och lämnas senast vid den tidpunkt för varsel som anges i 2–7 §§. Senast vid samma tidpunkt ska arbetsgivaren också lämna de uppgifter som avses i 3 § första stycket eller 6 § första stycket.

I paragrafen regleras förutsättningarna för arbetsgivare att underätta om förhandling i stället för att varsla om driftsinskränkning. Paragrafen motsvarar 6 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3 och 7.4.4.

Bestämmelsen ändras språkligt och redaktionellt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Talan om utdömande av vite

9 § Talan om utdömande av vite enligt detta kapitel förs av Arbetsförmedlingen.

I paragrafen regleras att det är Arbetsförmedlingen som får föra talan om utdömande av vite enligt kapitlet. Paragrafen motsvarar delvis 23 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

Bestämmelsen ändras redaktionellt.

Rätt att meddela föreskrifter

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från 1–8 §§.

I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om undantag från bestämmelserna i 1–8 §§. Paragrafen motsvarar delvis 25 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

Bestämmelsen ändras redaktionellt.

6 kap. Utredning och kontroll

Granskning av arbetsgivares och anordnares verksamhet

1 § En arbetsgivare eller anordnare av ett arbetsmarknadspolitiskt program som tar emot eller har tagit emot stöd ska ge Arbetsförmedlingen eller den myndighet som Arbetsförmedlingen bestämmer tillfälle att granska den verksamhet som bedrivs.

Skyldigheten gäller även för arbetsgivare som har eller har haft anställda i etableringsjobb.

I paragrafen regleras en skyldighet för arbetsgivare eller anordnare av ett arbetsmarknadspolitiskt program att ge Arbetsförmedlingen eller den myndighet som Arbetsförmedlingen bestämmer tillfälle att granska verksamheten. Paragrafen motsvarar delvis 6 § lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

Lydelsen ändras så att den inte längre omfattar skyldighet för arbetsgivare och anordnare av ett arbetsmarknadspolitiskt program att lämna de uppgifter som behövs för att granskningen ska kunna genomföras. Den skyldigheten regleras i 7 kap. 3 §. Bestämmelsen ändras språkligt.

Kontrollbesök

2 § Arbetsförmedlingen får besluta om kontrollbesök för att kontrollera att förutsättningarna för ekonomiskt stöd till arbetsgivare eller anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser är uppfyllda. Arbetsförmedlingen får även besluta om kontrollbesök för att kontrollera att förutsättningarna för statlig ersättning för arbete i etableringsjobb är uppfyllda.

Arbetsförmedlingen får besluta om, och genomföra, kontrollbesök både före myndighetens beslut om stöd och under pågående stödperiod.

Paragrafen är ny och reglerar Arbetsförmedlingens möjligheter att göra kontrollbesök hos arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser. Övervägandena finns i avsnitt 5.9.3, 5.9.4 och 5.9.7.

Av *första stycket* framgår att syftet med kontrollbesöket ska vara att kontrollera om förutsättningarna för ekonomiskt stöd är uppfyllda. Det innebär att Arbetsförmedlingen exempelvis inte får göra kontrollbesök hos anordnare som inte kan få ekonomiskt stöd för de arbetsmarknadspolitiska insatser som de utför. Arbetsförmedlingen får inte heller göra kontrollbesök hos en arbetsgivare i syfte att kontrollera om det arbetar personer där som är inskrivna som arbetssökande.

En grundläggande förutsättning för att Arbetsförmedlingen ska ha möjlighet att besluta om kontrollbesök är att det finns ett ekonomiskt stöd till arbetsgivare eller anordnare av en arbetsmarknadspolitisk insats som Arbetsförmedlingen kan besluta om. De ekonomiska stöd som avses är för närvarande de olika former av stöd som beskrivs i avsnitt 5.4.1 och 5.4.2. Om riksdagen eller regeringen

skulle införa ett nytt ekonomiskt stöd till arbetsgivare eller anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser ger bestämmelsen möjlighet att genomföra kontrollbesök även i syfte att kontrollera förutsättningarna för detta stöd.

När det gäller etableringsjobb är den statliga ersättning som betalas en individersättning som betalas till arbetstagaren. Ersättningen utgör samtidigt, enligt 2 § förordningen (2022:807) om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb, ett statligt stöd. Av bestämmelsen framgår det att Arbetsförmedlingen även får göra kontrollbesök hos arbetsgivare för att kontrollera att förutsättningarna för stöd vid etableringsjobb är uppfyllda.

Det ställs inte något krav på att det ska föreligga misstanke om oegentligheter för att Arbetsförmedlingen ska kunna besluta om kontrollbesök. Arbetsförmedlingen behöver dock alltid beakta proportionalitetsprincipen, som bl.a. innebär att nyttan med kontrollbesöket måste vägas mot det intrång som kontrollbesöket innebär för de enskilda.

Av *andra stycket* framgår det vid vilka tillfällen Arbetsförmedlingen får besluta om kontrollbesök. Arbetsförmedlingen får besluta och genomföra kontrollbesök både under handlägningsprocessen, dvs. inför ett beslut, och under pågående stödperiod, dvs. efter att ett beslut om ekonomiskt stöd har fattats.

3 § Kontrollbesök får genomföras på den plats där arbetsgivaren eller anordnaren bedriver sin verksamhet. Om verksamheten bedrivs på en plats som används som bostad får kontrollbesök inte genomföras om bostaden enbart används av andra än företrädaren för arbetsgivaren, anordnaren eller den som stödet avser.

Paragrafen är ny och reglerar vilka platser Arbetsförmedlingen får besöka vid ett kontrollbesök. Övervägandena finns i avsnitt 5.9.8.

Av bestämmelsen framgår det att Arbetsförmedlingen får besöka den plats där arbetsgivaren eller anordnaren bedriver sin verksamhet. Det är i första hand på den plats som arbetsgivaren eller anordnaren har uppgett att verksamheten bedrivs som Arbetsförmedlingen får göra kontrollbesök. Det är därför av stor vikt att arbetsgivaren eller anordnaren lämnar uppgift om var verksamheten bedrivs till Arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingen får genomföra kontrollbesök även om den plats där verksamheten bedrivs används som bostad. Om bostaden

enbart används av tredje man, dvs. varken av företrädaren för arbetsgivaren eller anordnaren eller av den som stödet avser, får Arbetsförmedlingen inte genomföra kontrollbesök där. En sådan situation kan exempelvis uppstå när ett städföretag utför städning i en enskilds bostad.

4 § Vid kontrollbesök får Arbetsförmedlingen begära att den som företräder arbetsgivaren eller anordnaren eller den som stödet avser styrker sin identitet och svarar på frågor om verksamheten som har betydelse för bedömningen av om förutsättningarna för ekonomiskt stöd är uppfyllda.

Vid kontrollbesök får Arbetsförmedlingen ta del av personalliggare och andra handlingar som har betydelse för bedömningen av om den som stödet avser arbetar i verksamheten och om villkoren för ekonomiskt stöd är uppfyllda.

Paragrafen är ny och reglerar vilka åtgärder Arbetsförmedlingen får vidta vid ett kontrollbesök. Övervägandena finns i avsnitt 5.9.9.

Av *första stycket* framgår att Arbetsförmedlingen får ställa frågor som har betydelse för bedömningen av om förutsättningarna för ekonomiskt stöd är uppfyllda. De personer som kan lämna uppgifter som har betydelse för den bedömningen är företrädaren för arbetsgivaren eller anordnaren samt den som stödet avser. Arbetsförmedlingen får därför begära att dessa personer styrker sin identitet och svarar på frågor.

Av *andra stycket* framgår att Arbetsförmedlingen får kontrollera personalliggare och andra handlingar som kan ha betydelse för bedömningen av det ekonomiska stödet. Det kan dels handla om handlingar som kan ge information om den som stödet avser, dels handlingar som har betydelse för bedömningen i övrigt av om förutsättningarna för stöd är uppfyllda.

5 § Den som ska kontrolleras behöver inte underrättas om beslutet före kontrollbesöket.

Kontrollbesök ska genomföras på ett sådan sätt att verksamheten inte hindras i onödan.

Paragrafen är ny och reglerar att den som kontrolleras inte behöver underrättas före kontrollbesöket samt hur kontrollbesök ska genomföras. Övervägandena finns i avsnitt 5.9.6 och 5.9.10.

Av *första stycket* framgår att den som ska kontrolleras inte behöver underrättas om beslutet före kontrollbesöket. Det innebär att Arbetsförmedlingens kontrollbesök får vara oannonserade, dvs.

genomföras utan att myndigheten i förväg talar om för den som ska kontrolleras att ett besök är att vänta. Att besöken får vara oannonserade innebär inte att de får genomföras med tvång. Den som ska kontrolleras måste lämna sitt samtycke till besöket för att det ska få genomföras.

När ett kontrollbesök genomförs utan att den som ska kontrolleras har underrättats om beslutet innan kontrollbesöket är det viktigt att Arbetsförmedlingens tjänstemän försäkrar sig om att den enskilde har förstått att åtgärden är frivillig. Om den enskilde mot bakgrund av tjänstemännens uttalanden eller uppträdanden uppfattar sig vara tvungen att gå med på kontrollbesöket är det inte fråga om en reell frivillighet.

Av *andra stycket* framgår att kontrollbesöket ska genomföras på ett sådant sätt att verksamheten inte hindras i onödan. Det är ett krav på allmänt hänsynstagande gentemot arbetsgivaren eller anordnaren.

7 kap. Uppgiftsskyldighet

Leverantörers skyldighet att lämna uppgifter

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen att till Arbetsförmedlingen lämna uppgifter som myndigheten behöver i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om att leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen ska lämna vissa uppgifter till myndigheten. Paragrafen motsvarar 3 § lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

Arbetsgivares och partsorganisationers skyldighet att lämna uppgifter vid etableringsjobb

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för en arbetsgivare att till en myndighet lämna uppgifter som behövs i ett ärende om statlig ersättning som lämnas för arbete i etableringsjobb.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för en arbetstagarorganisation och en arbetsgivarorganisation som har slutit kollektivavtal om etableringsjobb att till en myndighet

1. lämna in en kopia av avtalet, och
2. lämna uppgifter som behövs i ett ärende om statlig ersättning som lämnas för arbete i etableringsjobb.

I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om att arbetsgivare samt arbetstagarorganisationer och arbetsgivarorganisationer som har slutit kollektivavtal om etableringsjobb ska lämna vissa uppgifter. Paragrafen motsvarar 2 § lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Arbetsgivares och anordnares skyldighet att lämna uppgifter för granskning

3 § En arbetsgivare eller anordnare av ett arbetsmarknadspolitiskt program som tar emot eller har tagit emot stöd ska till Arbetsförmedlingen eller den myndighet som Arbetsförmedlingen bestämmer lämna de uppgifter som behövs för att granskning enligt 6 kap. 1 § ska kunna genomföras.

Skyldigheten gäller även för arbetsgivare som har eller har haft anställda i etableringsjobb.

I paragrafen regleras en skyldighet för arbetsgivare eller anordnare av ett arbetsmarknadspolitiskt program att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen. Paragrafen motsvarar delvis 6 § lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

Lydelsen ändras så att den inte längre omfattar skyldighet för arbetsgivare och anordnare av ett arbetsmarknadspolitiskt program att ge Arbetsförmedlingen möjlighet att granska den verksamhet som bedrivs. Den skyldigheten regleras i 6 kap. 1 §. Bestämmelsen ändras språkligt.

Utbildningsanordnares skyldighet att lämna uppgifter

4 § En kommun ska till Arbetsförmedlingen lämna de uppgifter om en arbetssökande som behövs för ett ärende inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

De uppgifter som kommunen ska lämna enligt första stycket är endast sådana som finns inom den kommunala vuxenutbildningen.

I paragrafen regleras en skyldighet för kommunerna att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen. Paragrafen motsvarar förslaget till 1 a § lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som lämnas i propositionen *Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner*.¹ Övervägandena finns i avsnitt 7.4.4.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för universitet, högskolor och folkhögskolor att till Arbetsförmedlingen lämna uppgifter som myndigheten behöver i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

I paragrafen, som är ny, bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om att universitet, högskolor och folkhögskolor ska lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen. Övervägandena finns i avsnitt 4.6.5 och 4.6.8.

Bemyndigandet innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om uppgiftsskyldighet för universitet, högskolor och folkhögskolor när det t.ex. gäller uppgifter som har betydelse för ett ärende hos Arbetsförmedlingen eller uppgifter som behövs för myndighetens kontroll-, analys- och uppföljningsarbete.

Kreditinstituts skyldighet att lämna uppgifter

6 § Ett kreditinstitut ska på begäran lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen om en arbetsgivares förhållande till institutet, om uppgifterna behövs för att kontrollera om lön har betalats ut till den som har eller har haft en anställning med ekonomiskt stöd beslutat av Arbetsförmedlingen och i så fall med vilket belopp.

Ett kreditinstitut ska på begäran också lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen om vilket förhållande till institutet en enskild som har eller har haft en sådan anställning som avses i första stycket har, om uppgifterna behövs för att fastställa om personen är innehavare av ett visst konto.

¹ Prop. 2024/25:145 s. 5.

I paragrafen regleras skyldigheter för kreditinstitut att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen. Paragrafen motsvarar delvis 2 § lagen (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen. Övervägandena finns i avsnitt 4.7.2 och 7.4.3.

Lydelsen ändras så att paragrafen även omfattar uppgifter som avser personer som har haft en anställning med ekonomiskt stöd som Arbetsförmedlingen beslutat om.

Paragrafen omfattar de uppgifter som kreditinstitut har tillgång till vid tidpunkten för Arbetsförmedlingens begäran. Bestämmelsen medför ingen skyldighet för kreditinstitut att spara uppgifter en viss tid.

7 § Med kreditinstitut avses kreditinstitut enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse samt ett utländskt kreditinstitut enligt den lagen om institutet har filial i Sverige.

I paragrafen definieras kreditinstitut. Paragrafen motsvarar delvis 1 § lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

Bestämmelsen ändras redaktionellt.

8 § De uppgifter som ska lämnas enligt 6 § ska lämnas utan dröjsmål och elektroniskt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om hur uppgifterna ska lämnas.

I paragrafen regleras när och hur uppgifterna enligt 6 § ska lämnas. Den innehåller också ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela ytterligare föreskrifter om hur uppgifterna ska lämnas. Paragrafen motsvarar delvis 4 § lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

Bestämmelsen ändras redaktionellt.

Försäkringsgivares skyldighet att lämna uppgifter

9 § En försäkringsgivare ska på begäran lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen om en enskilds förhållande till företaget, om uppgifterna behövs i ett ärende om anställning med ekonomiskt stöd för att kontrollera om den som är aktuell för en sådan anställning kommer att omfattas av någon försäkring.

En försäkringsgivare ska på begäran lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen om en enskilds förhållande till företaget, om uppgifterna behövs för att kontrollera om den som har eller har haft en anställning med ekonomiskt stöd beslutat av Arbetsförmedlingen omfattas eller har omfattats av någon försäkring.

I paragrafen regleras skyldigheter för försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen. Paragrafen motsvarar delvis 3 § lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen. Övervägandena finns i avsnitt 4.7.5 och 7.4.3.

Lydelsen ändras så att *första stycket* omfattar uppgifter som behövs för att kontrollera om den som är aktuell för en anställning med ekonomiskt stöd kommer att omfattas av någon försäkring. Uppgifterna som ska lämnas är de som behövs för att Arbetsförmedlingen ska kunna avgöra om de uppgifter som arbetsgivaren har lämnat till myndigheten är riktiga. För detta ändamål behöver Arbetsförmedlingen normalt veta om en viss person kommer att omfattas av t.ex. en arbetsskadeförsäkring, sjukförsäkring eller pensionsförsäkring och för vilken tid försäkringen kommer att gälla. Bestämmelsen omfattar uppgifter om den som är aktuell för någon typ av statligt subventionerad anställning, förutom nystartsjobb, där stödet beslutas av Arbetsförmedlingen (prop. 2019/20:117 s. 69).

Lydelsen ändras också så att *andra stycket* även omfattar uppgifter som avser personer som har haft en anställning med ekonomiskt stöd som Arbetsförmedlingen beslutat om.

Paragrafen omfattar de uppgifter som försäkringsgivare har tillgång till vid tidpunkten för Arbetsförmedlingens begäran. Bestämmelsen medför ingen skyldighet för försäkringsgivare att spara uppgifter en viss tid.

10 § Med försäkringsgivare avses försäkringsföretag enligt försäkringsrörelselagen (2010:2043), tjänstepensionsföretag enligt lagen (2019:742) om tjänstepensionsföretag samt EES-försäkringsgivare och försäkrings-

givare från tredjeland enligt lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige.

I paragrafen definieras försäkringsgivare. Paragrafen motsvarar delvis 1 § lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen. Övervägandena finns i avsnitt 4.7.5 och 7.4.3.

Bestämmelsen ändras redaktionellt.

11 § De uppgifter som ska lämnas enligt 9 § ska lämnas utan dröjsmål och elektroniskt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om hur uppgifterna ska lämnas.

I paragrafen regleras när och hur uppgifterna enligt 9 § ska lämnas. Den innehåller också ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela ytterligare föreskrifter om hur uppgifterna ska lämnas. Paragrafen motsvarar delvis 4 § lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

Bestämmelsen ändras redaktionellt.

8 kap. Tystnadsplikt

Sekretess och tystnadsplikt i det allmännas verksamhet

1 § I det allmännas verksamhet tillämpas bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

I paragrafen finns en upplysning om att bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen tillämpas i det allmännas verksamhet. Paragrafen motsvarar 4 § andra stycket lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och motsvarar i sak 16 § andra stycket första meningen lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

Tystnadsplikt för uppgifter i leverantörers verksamhet

2 § Den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar eller har deltagit i en leverantörs verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon då har fått veta om en enskilds personliga förhållanden eller affärs- eller driftförhållanden. Detsamma gäller den som deltar eller har deltagit i verksamhet hos en underleverantör som medverkar till att fullgöra leverantörens uppdrag.

I paragrafen regleras tystnadsplikt vid och efter leverantörers utförande av arbetsmarknadspolitiska insatser för Arbetsförmedlingen. Den reglerar även tystnadsplikt vid och efter en underleverantörs medverkan till att fullgöra ett sådant uppdrag. Paragrafen motsvarar 4 § första stycket lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

Tystnadsplikt för uppgifter i Samhall Aktiebolags verksamhet

3 § Den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar i eller har deltagit i Samhall Aktiebolags verksamhet som genom produktion av varor och tjänster syftar till att uppnå meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon då har fått veta om en anvisad arbetstagares personliga förhållanden.

I paragrafen regleras tystnadsplikt i Samhall Aktiebolags verksamhet. Paragrafen motsvarar delvis lagen (1992:314) om tystnadsplikt i verksamhet i Samhallgruppen (jfr prop. 1991/92:91 s. 24 och 25). Övervägandena finns i avsnitt 4.8, 7.4.3 och 7.4.4.

I paragrafen har gjorts ett tillägg som innebär att tystnadsplikten även omfattar obehörigt utnyttjande av uppgifter. Det får bedömas utifrån omständigheterna i det enskilda fallet vad som ska anses vara ett obehörigt utnyttjande. Ett exempel på bestämmelsens innebörd är att Samhalls personal som har fått ta del av uppgifter om en anvisad arbetstagares personliga förhållanden inom verksamheten inte får använda sig av uppgifterna utanför denna verksamhet på ett obehörigt sätt. Den praxis som finns på andra områden när det gäller obehörighetsrekvisitets innebörd kan tjäna som vägledning för den aktuella bestämmelsen.

Bestämmelsen ändras också språkligt.

9 kap. Varselavgift

1 § En arbetsgivare, som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet inte varslar om driftsinskränkning enligt 5 kap., kan åläggas att betala en särskild varselavgift till staten. Om varsel uteblir under tid som arbetsgivaren är försatt i konkurs gäller det i stället den som företräder konkursboet.

Varselavgiften fastställs för varje påbörjad vecka utan varsel. Avgiften ska bestämmas till lägst 100 kronor och högst 500 kronor per vecka för varje arbetstagare som berörs av driftsinskränkningen.

Om det finns särskilda skäl kan varselavgiften bestämmas till ett lägre belopp. En arbetsgivare eller företrädare för konkursboet kan också helt befrias från varselavgift.

I paragrafen regleras förutsättningarna för varselavgift och hur avgiften ska fastställas. Paragrafen motsvarar 17 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3 och 7.4.4.

Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

2 § Talan om varselavgift väcks av Arbetsförmedlingen vid allmän domstol. Sådan talan ska väckas senast inom ett år efter driftsinskränkningen.

I paragrafen regleras när och vid vilken domstol Arbetsförmedlingen senast ska väcka talan om varselavgift. Paragrafen motsvarar 18 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3 och 7.4.4.

Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

10 kap. Straff

Ersättning för privat förmedling av arbete

1 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot förbuden mot ersättning för privat förmedling av arbete i 4 kap. 2 eller 3 §§ döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

I paragrafen regleras straff i vissa fall för den som bryter mot förbuden om ersättning för privat förmedling av arbete i 4 kap. 2 eller 3 §§. Paragrafen motsvarar 7 § lagen om privat arbetsförmedling. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Lämnande av oriktig uppgift

2 § Den som i varsel eller underrättelse enligt 5 kap. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift som inte saknar betydelse döms till böter eller fängelse i högst ett år.

I paragrafen regleras straff i vissa fall för den som lämnar oriktig uppgift i varsel eller underrättelse enligt 5 kap. Paragrafen motsvarar delvis 19 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3 och 7.4.4.

Lydelsen ändras så att paragrafen inte omfattar straff för den som lämnar oriktig uppgift efter föreläggande enligt lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Den regleringen finns kvar i 19 § samma lag. Bestämmelsen ändras även språkligt och redaktionellt.

Allmänt åtal för brott i vissa fall

3 § Allmänt åtal för brott som avses i 2 § får bara väckas efter att Arbetsförmedlingen har medgett det.

I paragrafen regleras att allmänt åtal för brott som avses i 2 § bara får väckas efter att Arbetsförmedlingen har medgett det. Paragrafen motsvarar delvis 22 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

Bestämmelsen ändras språkligt och redaktionellt.

Privat förmedling av arbete trots förbud

4 § Den som uppsåtligen bryter mot ett förbud mot privat förmedling av arbete enligt 12 kap. 2 § eller förbud att anställa enligt 12 kap. 3 § döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

I paragrafen regleras straff i vissa fall för den som bryter mot förbud enligt 12 kap. 2 eller 3 §§. Paragrafen motsvarar 6 § lagen (1994:2077) om arbetsförmedlingstvång. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3 och 7.4.4.

Bestämmelsen ändras språkligt och redaktionellt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

11 kap. Överklagande

1 § Arbetsförmedlingens beslut enligt 5 kap. och 9 kap. 1 § får överklagas hos regeringen.

Arbetsförmedlingens beslut om kontrollbesök enligt 6 kap. 2 § får inte överklagas.

I paragrafen finns regler om överklagande av beslut som meddelats enligt vissa av lagens paragrafer. Paragrafen motsvarar delvis 24 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder.

Första stycket motsvarar delvis 24 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3. Bestämelsen ändas redaktionellt och språkligt.

Av *andra stycket*, som är nytt, framgår att Arbetsförmedlingens beslut om kontrollbesök inte får överklagas. Övervägandena finns i avsnitt 5.11.

12 kap. Bestämmelser vid höjd beredskap

Förutsättningar för bestämmelsernas tillämplighet

1 § När det råder höjd beredskap och om det behövs för att verksamhet som är av särskild vikt för totalförsvaret ska kunna upprätthållas får regeringen föreskriva att 2–4 §§ ska tillämpas.

I paragrafen regleras att regeringen under vissa förutsättningar får föreskriva att 2–4 §§ ska tillämpas. Paragrafen motsvarar 1 § lagen om arbetsförmedlingstvång. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3 och 7.4.4.

Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Begränsningar av privat förmedling av arbete

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i den omfattning som det behövs meddela föreskrifter om förbud mot privat förmedling av arbete och om begränsningar i rätten att utöva sådan förmedling.

I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter som förbjuder eller begränsar rätten att utöva privat förmedling av arbete. Paragrafen motsvarar 2 § lagen om arbetsförmedlingstvång. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3 och 7.4.4.

Bestämmelsen ändras språkligt. Begreppet ”annan arbetsförmedling än den offentliga” har ersatts med ”privat förmedling av arbete”. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Arbetsförmedlingstvång och företrädesbestämmelse

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, för att tillgodose behovet av arbetskraft inom en viss verksamhet, meddela föreskrifter om förbud för arbetsgivare att anställa arbetstagare som inte anvisats av Arbetsförmedlingen eller med myndighetens medgivande (arbetsförmedlingstvång).

I föreskrifterna ska det anges vilket behov av arbetskraft som ska ges företräde (företrädesbestämmelse).

Den som förmedlar arbete får inte anvisa eller medge att en arbetsökande tar annat arbete inom en verksamhet där arbetsförmedlingstvång gäller så länge det företrädesberättigade behovet inte är fyllt.

I paragrafen finns bl.a. ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om arbetsförmedlingstvång. Paragrafen motsvarar 3 § lagen om arbetsförmedlingstvång. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3 och 7.4.4.

Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Anställningsavtal i strid med föreskrift om arbetsförmedlingstvång

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får förelägga en arbetstagare att frånträda en anställning om anställningsavtalet har träffats i strid med vad som föreskrivits om arbetsförmedlingstvång och anställningen inte kan godkännas med hänsyn till en företrädesbestämmelse. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att förelägga en arbetstagare att frånträda ett anställningsavtal i vissa fall och en möjlighet att förena föreläggandet

med vite. Paragrafen motsvarar 4 § lagen om arbetsförmedlingstvång. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Undantag

5 § Föreskrifterna i 3 och 4 §§ gäller inte, om

1. anställningen bara är tillfällig,
2. arbetstagaren är under sexton eller över sjuttio år,
3. parterna i ett anställningsförhållande är makar eller sambor, eller
4. om den ena parten i ett anställningsförhållande eller hans eller hennes make, maka, eller sambo är den andra partens
 - a) barn,
 - b) barnbarn,
 - c) styvbarn eller dess barn eller barnbarn,
 - d) fosterbarn eller dess barn eller barnbarn,
 - e) syskon,
 - f) halvsyskon, eller
 - g) fostersyskon.

I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter som förbjuder eller begränsar rätten att utöva privat förmedling av arbete. Paragrafen motsvarar 5 § lagen om arbetsförmedlingstvång. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3 och 7.4.4.

Bestämmelsen ändras språkligt och redaktionellt.

11.2 Förslaget till lag om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen

Genom förslaget upphävs lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och ersätts av en ny lag om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen.

Lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen är utformad med begrepp och struktur som anpassats till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana upp-

gifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), förkortad dataskyddsförordningen.

Innehållet i lagen om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen motsvarar i vissa delar innehållet i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Därutöver har nya paragrafer tillkommit. Till skillnad från lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns i den nya lagen inte bestämmelser som reglerar behandling av personuppgifter i en arbetsmarknadspolitisk databas, särskilt integritetskänsliga personuppgifter eller gallring. Den nya lagen förbjuder direktåtkomst med ett undantag och har nya bestämmelser om den längsta tid som personuppgifter får behandlas.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller vid behandling av personuppgifter i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet.

Lagen gäller endast om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om personuppgifterna ingår i eller kommer att ingå i ett register.

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde. Paragrafen motsvarar i huvudsak 1 § första och tredje styckena lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.1.

Av *första stycket* framgår att lagen är tillämplig vid behandling av personuppgifter i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Definitioner av begreppen personuppgifter och behandling finns i artikel 4.1 och 4.2 i dataskyddsförordningen.

Tillämpningsområdet motsvarar myndighetens uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Uppgifterna regleras i förordningen (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen, i regleringsbrev och andra regeringsbeslut. Tillämpningsområdet omfattar också uppgifter med koppling till Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet som följer av mer allmänna krav på myndigheten, t.ex. i myndighetsförordningen (2007:515).

De närmare formerna för Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet framgår av 5 § förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Enligt den bestämmel-

sen bedrivs verksamheten i form av platsförmedling, vägledning, arbetsmarknadspolitiska program, arbetsplatsintroduktion, arbetslivsinriktad rehabilitering och verksamhet för unga med funktionshinder. Verksamheten omfattar också frågor om vissa anställningsfrämjande åtgärder, arbetstillstånd och arbetslöshetsförsäkringen. Arbetsförmedlingen ska bl.a. inhämta och tillgängliggöra information om lediga arbeten och effektivt sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft. Myndigheten ska verka för att förkorta arbetslöshetstider hos arbetssökande och vakans-tider hos arbetsgivare. Vidare ska Arbetsförmedlingen, när så är motiverat, ge stöd och insatser för att stärka en arbetssökandes möjligheter att få ett arbete och med hjälp av anställningsfrämjande åtgärder stimulera arbetsgivare att anställa arbetssökande som inte kan få arbete utan stöd. Till detta kommer de övriga uppgifter som Arbetsförmedlingen har inom ramen för sitt ansvar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Uppgifterna omfattar t.ex. att löpande ta fram och tillgängliggöra kunskapsunderlag och statistik om arbetsmarknaden, att delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten samt att fullgöra uppdrag som beredskapsmyndighet (4, 5 och 11 §§ förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen).

Lagen är tillämplig både vid ärendehandläggning och i faktisk verksamhet,² dvs. sådan verksamhet inom Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet som inte utgör handläggning av ärenden. Personuppgiftsbehandling som utförs i verksamhet som kontroll, uppföljning och planering av verksamheten omfattas således av lagens tillämpningsområde.

Behandling av personuppgifter vid myndigheten som inte avser den angivna verksamheten, t.ex. i samband med personaladministration, omfattas inte av lagens tillämpningsområde.

I paragrafens *andra stycke* begränsas tillämpningsområdet till en viss typ av behandling av personuppgifter, nämligen då behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om personuppgifterna ingår i eller kommer att ingå i ett register. Manuell behandling som inte ingår i, eller kommer att ingå i, ett register omfattas därmed inte av lagens tillämpningsområde. Bestämmelsen är utformad i nära anslutning till artikel 2.1 i dataskyddsförordningen och bör

² Prop. 2016/17:180, *En modern och rättssäker förvaltning - ny förvaltningslag*, s. 286.

tolkas på samma sätt. En definition av register finns i artikel 4.6 i dataskyddsförordningen.

Vissa språkliga ändringar är gjorda i paragrafen jämfört med 1 § första och tredje stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Någon ändring i sak är inte avsedd.

2 § Bestämmelserna i denna lag gäller inte i den del av Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet som även utgör hälso- och sjukvård enligt patientdatalagen (2008:355).

I paragrafen undantas delar av Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet från lagens tillämpningsområde. Paragrafen motsvarar delvis 1 § andra stycket i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.1.

Av paragrafen framgår att lagen inte är tillämplig i den del av Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet som omfattas av definitionen av hälso- och sjukvård i patientdatalagen. I nuvarande 1 § andra stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten regleras att den lagen inte är tillämplig i den delen av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som även utgör hälso- och sjukvårdsverksamhet enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) samt att i den verksamheten tillämpas i stället patientdatalagen. Genomförandet av arbetspsykologiska utredningar är exempel på verksamhet som även utgör hälso- och sjukvårdsverksamhet enligt hälso- och sjukvårdslagen.³ Ändringen är inte avsedd att innebära någon förändring i sak.

Förhållandet till annan reglering

3 § Denna lag kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

³ Prop. 2010/11:96, *Ändringar i Arbetsförmedlingens och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens registerlagar*, s. 22.

Vid behandling av personuppgifter enligt denna lag gäller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Paragrafen behandlar lagens förhållande till dataskyddsförordningen och lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen). Bestämmelsen motsvarar 2 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.2.

Första stycket upplyser om att lagen innehåller bestämmelser som kompletterar dataskyddsförordningen. Förordningen är direkt tillämplig i medlemsstaterna, men förutsätter och tillåter i vissa avseenden nationella bestämmelser som kompletterar förordningen, vilket bl.a. finns i denna lag. Hänvisningen till dataskyddsförordningen avser dataskyddsförordningen i dess vid varje tidpunkt gällande lydelse.

Enligt *andra stycket* är dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen subsidiära i förhållande till denna lag. Det betyder att bestämmelser i dataskyddslagen och dess föreskrifter inte gäller om det finns avvikande bestämmelser i denna lag. Det regleras även att föreskrifter som har meddelats i anslutning till denna lag ska ha företräde framför bestämmelser i dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till dataskyddslagen.

Personuppgiftsansvar

4 § Arbetsförmedlingen är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som myndigheten utför enligt denna lag.

I paragrafen regleras personuppgiftsansvaret för behandling av personuppgifter enligt lagen. Bestämmelsen motsvarar delvis 3 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.3.

Av paragrafen framgår att Arbetsförmedlingen är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som myndigheten utför enligt lagen. En definition av begreppet personuppgiftsansvarig

finns i artikel 4.7 i dataskyddsförordningen. Av dataskyddsförordningen följer vissa skyldigheter för den som är personuppgiftsansvarig, se t.ex. artiklarna 5, 24.1 och 82. Lydelsen skiljer sig från 3 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten på så vis att den endast omfattar sådan behandling som anges i tillämpningsområdet. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Ändamål

5 § Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Som ett led i den verksamheten får Arbetsförmedlingen behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att göra dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om begränsningar av ändamålen.

I paragrafen anges de primära ändamålen för myndighetens behandling av personuppgifter. Paragrafen motsvarar delvis 4 och 6 §§ lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.4.

Ändamålen återspeglar de behov av personuppgiftsbehandling som finns för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sina uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. De primära ändamålen ger tillsammans med den sekundära ändamålsbestämmelsen i 6 § och bestämmelsen om finalitetsprincipen i 7 § en ram för vilken personuppgiftsbehandling som är tillåten.

Av *första stycket* framgår att en grundläggande förutsättning för att en personuppgift ska vara tillåten att behandla är att den är nödvändig för att utföra en uppgift som myndigheten har. Nödvändighetskravet innebär inte att behandlingsåtgärden ska vara oundgänglig (prop. 2017/18:105 s. 189). I kravet på nödvändighet ligger dock att personuppgifter inte får behandlas om syftet med behandlingen kan uppnås med andra medel, t.ex. genom att anonymisera uppgifterna (prop. 2017/18:232 s. 117). Arbetsförmedlingens uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten framgår av kommen-

taren till 1 §. Ändamålet omfattar all den behandling av personuppgifter som är nödvändig för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter, dvs. både ärendehandläggning och faktisk verksamhet. Ändamålet omfattar även personuppgiftsbehandling med anledning av dataanalyser och urval som behöver utföras i verksamheten och som inte görs i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel i verksamheten. Vidare omfattas uppföljning, utveckling och testning av sådana analys- och urvalsmodeller, om behandlingen omfattar personuppgifter.

I *andra stycket* framgår att Arbetsförmedlingen, som ett led i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, får behandla personuppgifter när det är nödvändigt för att göra dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel. Ändamålet omfattar alltså t.ex. Arbetsförmedlingens dataanalyser och urval i kontrollverksamhet. Arbetet med dataanalyser och urval kan t.ex. avse att analysera avvikelser, mönster och samband för att identifiera ärenden eller subjekt där det finns störst risk för fel och som därför behöver kontrolleras särskilt. Ändamålet omfattar all den personuppgiftsbehandling som kan vara nödvändig vid Arbetsförmedlingens dataanalyser och urval för angivna syften. Det innebär att personuppgiftsbehandling i form av t.ex. inhämtning av uppgifter och fortsatt behandling av sådana uppgifter kommer att rymmas i bestämmelsen. Ändamålet omfattar också exempelvis uppföljning, utveckling och testning av sådana analys- och urvalsmodeller som används i kontrollsyfte.

Att personuppgiftsbehandling får ske för att förebygga, förhindra och upptäcka fel innebär att verktygen dataanalyser och urval inte enbart är möjliga att använda för efterhandskontroller utan också för att på ett så tidigt stadium som möjligt identifiera olika risker för felaktigheter redan innan det finns ett ärende. Begreppet fel ska tolkas brett i detta sammanhang. Det omfattar t.ex. avvikelser i förhållande till materiella rättsregler, oegentligheter samt felaktigheter som beror på avsiktligt handlande eller misstag.

I *tredje stycket* upplyses om att regeringen med stöd av sin restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela föreskrifter om begränsningar av ändamålen i första stycket. Med stöd av restkompetensen kan regeringen även bestämma att Arbetsförmedlingen ska meddela föreskrifter om sådana begränsningar.

6 § Personuppgifter som behandlas enligt 5 § får även behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om de sekundära ändamål som personuppgifter får behandlas för. Paragrafen motsvarar delvis 5 § i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.4.

Av bestämmelsen följer att de uppgifter som behandlas för primära ändamål (5 §) även får behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning. Behandlingen förutsätter således att uppgifterna redan är föremål för behandling enligt 5 §. Bestämmelsen omfattar sådant uppgiftslämnande som sker på grund av att myndigheten ska lämna ut uppgifter, t.ex. med stöd av lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, i fall då utlämnande inte kan ske med stöd av 5 §. Bestämmelsen omfattar även sådant uppgiftslämnande som sker med stöd av bestämmelser som medför att uppgifter får lämnas ut, t.ex. den s.k. generalklausulen i 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

7 § Personuppgifter som behandlas enligt 5 § får behandlas även för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

Paragrafen innehåller en bestämmelse som ger uttryck för finalitetsprincipen i dataskyddsförordningen. Paragrafen motsvarar 5 a § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.4.

Enligt paragrafen får personuppgifterna även behandlas för andra ändamål om behandlingen inte är oförenlig med insamlingsändamålen. Behandling av personuppgifter enligt denna paragraf förutsätter att uppgifterna har samlats in för ett primärt ändamål. Bestämmelsen är utformad i nära anslutning till artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen och bör tolkas på samma sätt. Detta innebär bl.a. att behandling för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål i enlighet med artikel 89.1 i förordningen inte ska anses vara oförenlig med de ursprungliga ändamålen. Det innebär också att de omständigheter som anges i artikel 6.4 i förordningen ska beaktas vid

bedömningen om behandlingen är förenlig med finalitetsprincipen. Det innebär t.ex. att kopplingen mellan insamlingsändamålen och de nya ändamålen, personuppgifternas art och eventuella konsekvenser för den registrerade av den planerade fortsatta behandlingen ska beaktas.

Behandling av känsliga personuppgifter

8 § Personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) får behandlas med stöd av artikel 9.2 g i förordningen om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

Paragrafen reglerar behandling av känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. Paragrafen motsvarar delvis 9 § i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.6.

Av paragrafen framgår ett undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter i artikel 9.1 i dataskyddsförordningen, dvs. personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och genetiska uppgifter, biometriskas uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning. Bestämmelsen ersätter den generella bestämmelsen i 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen avseende undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter, som gäller där sektorsspecifik reglering saknas (prop. 2017/18:105 s. 91).

Begreppet nödvändigt innebär inte ett krav på att behandlingsåtgärden ska vara oundgänglig (jfr prop. 2017/18:105 s. 194). Behandlingen måste dock alltid kunna motiveras på grundval av de uppgifter myndigheten har att utföra. I kravet på nödvändighet ligger även att känsliga personuppgifter inte får behandlas om syftet med behandlingen kan uppnås genom andra medel, t.ex. genom att anonymisera uppgifterna eller att i stället behandla andra typer av uppgifter.

Sökbegränsningar

9 § Det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Förbudet omfattar dock inte sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på personuppgifter om etniskt ursprung, religiös övertygelse eller hälsa om sökningen är nödvändig för att utföra en uppgift i verksamhet som omfattas av denna lag.

Förbudet omfattar inte heller sökningar i en viss handling eller i ett visst ärende.

I paragrafen anges under vilka förutsättningar som sökningar avseende vissa kategorier av personuppgifter får göras. Paragrafen motsvarar delvis 14 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.9.

Av *första stycket* framgår att det inte är tillåtet att utföra vissa sökningar. Sökbegränsningen omfattar alla tekniska åtgärder som innebär att uppgifter används för att strukturera eller systematisera information i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Det omfattar således inte bara sökningar i traditionell mening, utan även åtgärder när information struktureras eller systematiseras med hjälp av avancerade tekniska lösningar, t.ex. artificiell intelligens. Vad som avses med känsliga personuppgifter framgår av 8 §. Genom bestämmelsen förbjuds sökningar som görs för att få fram ett urval av personer som t.ex. har en viss politisk åsikt eller sexuell läggning. Däremot hindrar bestämmelsen inte sökningar som görs i något annat syfte än att identifiera ett urval av individer, t.ex. för att utöva tillsyn, ta fram verksamhetsstatistik för registervård eller för att söka efter ett namn.⁴

I *andra stycket* anges att förbudet inte omfattar sökningar i syfte att få fram ett urval grundat på uppgift om etniskt ursprung, religiös övertygelse eller hälsa. Genom detta undantag är det möjligt för myndigheten att ta fram ett urval av personer baserat på t.ex. uppgifter om funktionsnedsättning eller arbetslivserfarenhet som präst. För att en sökning ska omfattas av undantaget måste den vara nödvändig för att utföra en uppgift i verksamhet som omfattas av denna lag.

⁴ Prop. 2017/18:105 s. 91 och prop. 2022/23:34 s. 208.

Av *tredje stycket* framgår att förbudet inte heller omfattar sökningar som sker i en viss handling eller i ett visst ärende. Den enskilde medarbetaren kan således göra sökningar på t.ex. känsliga personuppgifter i en viss handling.

Särskilda bestämmelser om dataanalyser och urval

10 § Arbetsförmedlingen får använda följande personuppgifter för att göra dataanalyser och urval enligt 5 § andra stycket:

1. uppgifter som Arbetsförmedlingen förfogar över eller samlar in till följd av myndighetens arbetsmarknadspolitiska verksamhet, och
2. uppgifter som lämnas till Arbetsförmedlingen för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas för sådana dataanalyser och urval.

Paragrafen tydliggör vilka personuppgifter som Arbetsförmedlingen får behandla för att göra dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel i myndighetens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Paragrafen är ny. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.10.

Första stycket tydliggör att Arbetsförmedlingen inte får behandla uppgifter som det inte finns stöd för att behandla till följd av myndighetens uppgifter. Regleringen möjliggör insamling och vidarebehandling av personuppgifter för att göra aktuella dataanalyser och urval. Vilka uppgifter som är relevanta att behandla för dataanalyser och urval följer av den materiella verksamhetsregleringen. Arbetsförmedlingen behöver alltid säkerställa att behandlingen är förenlig med dataskyddsförordningen.

Enligt *första punkten* får Arbetsförmedlingen behandla personuppgifter som myndigheten förfogar över eller samlar in till följd av dess arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Med uppgifter som Arbetsförmedlingen förfogar över avses sådana uppgifter som myndigheten redan har tillgång till som en följd av sin verksamhet, t.ex. i fråga om handläggning av ärenden. Uppgifterna kan exempelvis ha samlats in från enskilda som har ett ärende hos myndigheten eller så kan uppgifter ha överlämnats från andra myndigheter.

Med uppgifter som Arbetsförmedlingen samlar in till följd av dess arbetsmarknadspolitiska verksamhet avses uppgifter som myndigheten har stöd för att samla in i sin verksamhet till följd av utförandet av sina uppgifter. Insamlingen kan t.ex. ske i syfte att handlägga ärenden eller direkt för att göra dataanalyser urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel. Det rör sig med andra ord om uppgifter som myndigheten ännu inte har samlat in och den därför inte heller förfogar över till följd av t.ex. handläggning av ärenden. Det kan exempelvis vara uppgifter som hämtas in från öppna källor hos andra myndigheter vilka i förekommande fall innehåller personuppgifter.

Enligt *andra punkten* får Arbetsförmedlingen behandla personuppgifter som lämnas till myndigheten för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning. Bestämmelsen omfattar uppgifter som t.ex. en annan myndighet lämnar i enlighet med en i lag eller förordning föreskriven uppgiftsskyldighet på begäran av Arbetsförmedlingen, uppgifter som lämnas till Arbetsförmedlingen med stöd av den s.k. generalklausulen i 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen eller uppgifter som i övrigt lämnas till myndigheten med stöd av bestämmelser i lag eller förordning. Det kan röra sig om både sekretessbelagda uppgifter och uppgifter som är offentliga hos den överlämnande myndigheten.

I de fall en bestämmelse om uppgiftsskyldighet innebär att uppgifterna endast får lämnas ut om det behövs i ett ärende hos Arbetsförmedlingen kommer uppgifterna inte att kunna hämtas in i syfte att göra analyser och urval. Om sådana uppgifter väl finns i ett ärende kommer uppgifterna dock kunna behandlas även för att göra dataanalyser och urval om övriga förutsättningar för det är uppfyllda.

I *andra stycket* finns en upplysningsbestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas för dataanalyser och urval enligt 5 § andra stycket. Begränsningar kan därmed finnas i förordning eller myndighetsföreskrifter.

11 § Innan personuppgifter behandlas för att göra dataanalyser och urval enligt 5 § andra stycket ska Arbetsförmedlingen dokumentera

1. avvägningen mellan det avsedda resultatet med åtgärden och intrånget i enskildas personliga integritet, och

2. de metoder och sökbegrepp som används för att ta fram urval.

All dokumentation ska göras på ett sådant sätt att det möjliggör kontroll i efterhand.

I paragrafen regleras sådant som Arbetsförmedlingen ska dokumentera när myndigheten behandlar personuppgifter för dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel i myndighetens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Paragrafen är ny. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.10.

Av *första stycket första punkten* framgår att Arbetsförmedlingen ska dokumentera avvägningen mellan det avsedda resultatet med åtgärden och intrånget i enskildas personliga integritet. Det innebär att Arbetsförmedlingen ska dokumentera bedömningen av vilka konsekvenser som behandlingen kan få för den enskildes personliga integritet. I denna bedömning ska Arbetsförmedlingen ta hänsyn till omständigheter såsom bl.a. uppgifternas art, omfattning och syftet med analyserna och urvalen. Myndigheten behöver även dokumentera det avsedda resultatet med åtgärden, dvs. vad dataanalyserna och urvalen förväntas leda till för resultat.

Av *andra punkten* framgår att de metoder och sökbegrepp som används för att ta fram urval ska dokumenteras. Med metoder för att ta fram urval menas t.ex. urvalsmodeller som Arbetsförmedlingen tar fram, utvecklar och tillämpar för att förebygga, förhindra och upptäcka fel i den verksamhet som omfattas av lagens tillämpningsområde. Dokumentationen ska vidare innebära att det i efterhand kan kontrolleras vilka sökbegrepp som har använts för att ta fram ett urval. Sökningar kan i detta sammanhang göras för att t.ex. söka igenom en informationsmängd för att hitta var ett visst begrepp förekommer. Sökbegrepp kan också användas för att välja bort information. Utöver detta kan det handla om sökningar som görs för att sortera fram den information som kommer att användas som underlag för en viss dataanalys, eller sökningar som görs bland urvalsträffar för att prioritera vilka av dessa som bör kontrolleras närmare.

Av *andra stycket* framgår att all dokumentation ska göras på ett sådant sätt att det möjliggör kontroll i efterhand. Genom dokumentationen ska det gå att följa upp att behandlingen endast avser uppgifter som får behandlas vid dataanalyser och urval samt att uppgifterna används för rätt ändamål. Dokumentationskravet inne-

bär dock inte att Arbetsförmedlingen måste redovisa exakt vilka uppgifter som behandlas. Det är tillräckligt att det framgår vilka kategorier av uppgifter som behandlas och uppgifternas art. Det är upp till Arbetsförmedlingen att bedöma i vilken form som dokumentationen ska ske. Det avgörande är att det i efterhand går att kontrollera den gjorda proportionalitetsbedömningen samt vilka metoder och sökbegrepp som har använts för att ta fram urval. Dokumentationen ska upprättas innan en ny behandling påbörjas.

Tillgång till personuppgifter

12 § Tillgången till personuppgifter ska begränsas till det som var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Åtkomsten till personuppgifter ska kontrolleras och följas upp regelbundet.

I paragrafen regleras tillgången till personuppgifter. Paragrafen motsvarar delvis 11 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.11.

Av *första stycket* framgår att Arbetsförmedlingen ska begränsa tillgången till personuppgifter till det som var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter vid myndigheten. Uttrycket var och en inkluderar såväl tillsvidareanställd personal som personer med tidsbegränsade anställningar eller uppdrag vid myndigheten. Myndigheten ska aktivt ta ställning till vilket informationsbehov en arbetsuppgift eller ett uppdrag medför och tilldela den behörighet som behövs utifrån det. Tillgången kan begränsas genom tekniska och organisatoriska åtgärder (jfr artikel 32 i EU:s dataskyddsförordning).

Av *andra stycket* framgår att myndigheten är skyldig att se till att åtkomsten till personuppgifter kontrolleras och följs upp regelbundet. Sådana kontroller och uppföljningar bör genomföras systematiskt och återkommande och inte bara om myndigheten av någon orsak har fått anledning att misstänka att obehörig åtkomst har förekommit. Det är upp till myndigheten att närmare bestämma formerna för kontroll och uppföljning, men det kan t.ex. ske genom loggar.

Elektroniskt utlämnande av personuppgifter

13 § Personuppgifter får lämnas ut elektroniskt.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får ha direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i verksamhet som omfattas av denna lag. I övrigt är det inte tillåtet att lämna ut personuppgifter genom direktåtkomst.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om begränsningar av möjligheten att lämna ut personuppgifter elektroniskt.

I paragrafen regleras elektroniskt utlämnande av personuppgifter. Paragrafen motsvarar delvis 12 och 13 §§ i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.12.

I *första stycket* tydliggörs att elektroniskt utlämnande är tillåtet. Som exempel på elektroniskt utlämnande kan nämnas utlämnande genom e-post eller annan elektronisk överföring. De krav på personuppgiftsbehandling som finns i dataskyddsförordningen måste vara uppfyllda för att behandlingen ska vara tillåten och det gäller även vid elektroniskt utlämnande. Innan frågan om formen för utlämnandet bedöms måste det avgöras om det finns hinder mot att lämna ut uppgifterna. Det kan exempelvis gälla sekretess för personuppgifter enligt 21 kap. 7 § offentlighets- och sekretesslagen, om det kan antas att uppgifterna efter ett utlämnande kommer att behandlas i strid med dataskyddsförordningen eller dataskyddslagen.

I *andra stycket* regleras att det endast är i förhållande till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen som det är tillåtet för Arbetsförmedlingen att genom direktåtkomst lämna ut personuppgifter som behandlas i myndighetens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Direktåtkomst innebär att en mottagare har direkt tillgång till någon annans register eller databas och därigenom på egen hand kan ta del av information (se HFD 2015 ref. 61). I paragrafen regleras inte frågan om uppgifterna över huvud taget får lämnas ut, utan endast formen för utlämnandet. För att ett utlämnande av personuppgifter genom direktåtkomst ska vara tillåtet krävs att de krav som ställs i dataskyddsförordningen är uppfyllda. Det är Arbetsförmedlingen som i egenskap av personuppgiftsansvarig ansvarar för att elektroniskt utlämnande görs på ett sätt som är förenligt med dataskyddsförordningen.

I *tredje stycket* upplyses om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela ytterligare föreskrifter om begränsningar av möjligheten att lämna ut personuppgifter elektroniskt.

Längsta tid för behandling

14 § Personuppgifter får inte behandlas under längre tid än nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att personuppgifter längst får behandlas under viss tid.

Paragrafen innehåller en bestämmelse som ger uttryck för principen om lagringsminimering i dataskyddsförordningen. Paragrafen saknar motsvarighet i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.14.

Bestämmelsen i *första stycket* motsvarar principen om lagringsminimering i artikel 5.1 e i dataskyddsförordningen. Den tydliggör att Arbetsförmedlingen inte får behandla personuppgifter längre tid än vad som behövs med hänsyn till det ändamål för vilket de behandlas. Det innebär att personuppgifterna därefter ska tas bort eller avidentifieras på ett sådant sätt att alla identifieringsmöjligheter försvinner. Om uppgiften behandlas för olika ändamål får den dock fortsätta att behandlas för de ändamål där behoven av behandling kvarstår. Bestämmelsen utgör inget hinder mot att uppgifter och handlingar bevaras genom arkivlagens (1990:782) bestämmelser. De kan således behandlas för arkivändamål av allmänt intresse även efter att andra behov upphört.

I *andra stycket* finns en upplysningsbestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om att personuppgifter längst får behandlas under viss tid. Sådana tidsfrister kan dock inte medföra avsteg från dataskyddsförordningens princip om lagringsminimering som kommer till uttryck i första stycket.

Begränsning av rätten att göra invändningar

15 § Artikel 21.1 i EU:s dataskyddsförordning om rätten att göra invändningar gäller inte vid sådan behandling av personuppgifter som är tillåten enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

I paragrafen begränsas den registrerades rätt att invända mot behandling av personuppgifter. Paragrafen motsvarar delvis 2 a § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.15.

Bestämmelsen innebär ett undantag från rätten enligt artikel 21.1 i dataskyddsförordningen för den registrerade att när som helst, av skäl som hänför sig till hans eller hennes specifika situation, göra invändningar mot behandlingen av personuppgifter. Undantaget utgör en sådan begränsning i den nationella rätten som är tillåten enligt artikel 23 i dataskyddsförordningen. Vid sådan behandling av personuppgifter som är tillåten enligt lagen, eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den, gäller därmed inte rätten enligt artikel 21.1 att göra invändningar mot behandlingen.

En mindre språklig ändring har gjorts jämfört med 2 a § första stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Vidare har upplysningen i 2 a § andra stycket om möjligheten enligt 8 kap. 7 § regeringsformen att meddela föreskrifter tagits bort. Någon ändring i sak är inte avsedd.

11.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder

19 §

Den som *efter föreläggande* som avses i 7 § uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift som *inte* saknar betydelse döms till böter eller fängelse i högst ett år.

I paragrafen regleras straff i vissa fall för den som lämnar oriktig uppgift. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.2.

Lydelsen ändras redaktionellt så att paragrafen inte längre omfattar straff för den som lämnar oriktig uppgift i varsel eller under rättelse i samband med driftsinskränkning. Den regleringen förs in

i lagen (0000:00) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Paragrafen ändras även språkligt.

25 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från 7–12 §§.

I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela undantag från bestämmelserna i 7–12 §§. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.2.

Paragrafen ändas redaktionellt.

11.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

15 §

En part som är skyldig att förhandla *ska* själv eller genom ombud inställa sig vid förhandlingssammanträde och, om det behövs, lägga fram ett motiverat förslag till lösning av den fråga som förhandlingen avser. Parterna kan gemensamt välja någon annan form för förhandling än sammanträde.

En arbetsgivare *ska* i samband med förhandling inför beslut om uppsägning på grund av arbetsbrist i god tid skriftligen underrätta motparten om

1. skälen till de planerade uppsägningarna,
2. antalet arbetstagare som avses bli uppsagda och vilka kategorier de tillhör,
3. antalet arbetstagare som normalt sysselsätts och vilka kategorier de tillhör,
4. den tidsperiod under vilken uppsägningarna är avsedda att verkställas, och
5. beräkningsmetoden för eventuella ersättningar utöver vad som följer av lag eller kollektivavtal vid uppsägning.

Arbetsgivaren *ska* också lämna motparten en kopia av de varsel som har lämnats till Arbetsförmedlingen enligt 5 kap. 3 § första och andra styckena lagen (0000:00) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Paragrafen reglerar vissa skyldigheter i samband med förhandling. Övervägandena finns i avsnitt 7.5.

Lydelsen i *tredje stycket* ändras så att skyldigheten att lämna en kopia avser varsel som har lämnats till Arbetsförmedlingen enligt

5 kap. 3 § första och andra styckena lagen (0000:00) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Paragrafen ändras även språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd.

11.5 Förslaget till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160)

4 kap.

1 §

För deltagare i arbetsmarknadspolitiska program är denna lag tillämplig i den utsträckning som framgår av 2 kap. 4 § lagen (0000:00) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

För deltagare i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som har anvisats av socialnämnd är denna lag tillämplig i den utsträckning som framgår av 4 kap. 6 § socialtjänstlagen (2001:453).

För dem som Migrationsverket ger sysselsättning enligt 4 § lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. är denna lag tillämplig i den utsträckning som framgår av 5 § lagen om mottagande av asylsökande m.fl.

Att denna lag i vissa fall, utöver vad som framgår av 2 § första stycket andra meningen, gäller även utomlands framgår av 5 § lagen (2010:449) om Försvarmaktens personal vid internationella militära insatser.

Paragrafen reglerar lagens tillämplighet i vissa fall. Övervägandena finns i avsnitt 7.5.

Lydelsen i *första stycket* ändras så att lagen är tillämplig i den utsträckning som framgår av 2 kap. 4 § lagen (0000:00) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Någon ändring i sak är inte avsedd.

11.6 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

28 kap.

11 §

Sekretess gäller i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut i ärende.

I ärende hos Försäkringskassan gäller 1–3 och 6 §§ i stället för första och andra styckena.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Bestämmelsen reglerar den sekretess som gäller för enskilds personliga förhållanden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (jfr prop. 2021/22:216 s. 96 och 97). Övervägandena finns i avsnitt 8.4.2.

Ändringen i *tredje stycket* innebär att den särskilda bestämmelsen för domstol tas bort. Särskilda bestämmelser om sekretess för domstolar finns bl.a. i 43 kap.

12 §

Sekretess gäller i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut om stöd i ärende.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Paragrafen reglerar den sekretess som gäller för enskilds affärs- eller driftförhållanden inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (jfr prop. 2021/22:216 s. 97 och 98). Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

Av *andra stycket* framgår att sekretessen inte gäller beslut om stöd i ärende. Tidigare begränsning till beslut om stöd i ärende enligt lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen tas bort. Med beslut om stöd i ärende avses olika beslut om ekonomiskt stöd, bidrag och ersättning till arbetsgivare eller anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser. Exempelvis avses beslut om ekonomiskt stöd till arbetsgivare enligt förordningen (2018:42) om särskilt anställningsstöd och förordningen (2018:43) om stöd för nystartsjobb. Även beslut om ekonomiskt bidrag till en arbetsgivare enligt förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga omfattas av undantaget. Beslut om stöd i ärende omfattar även beslut om ekonomiskt stöd till anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser,

exempelvis enligt förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och förordningen (2007:414) om jobb- och utvecklingsgarantin. Vidare omfattas beslut om ersättning till arbetsgivare enligt lagen (2022:850) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

Undantaget från sekretess omfattar beslut som innebär ett avgörande i sak, t.ex. beslut att bevilja eller avslå en ansökan om stöd, beslut om återkrav av stöd samt omprövningsbeslut. Undantaget omfattar inte beslut som fattas under handläggningen av ett ärende om stöd, t.ex. beslut om anstånd med betalning av återkrav.

Ändringen påverkar inte nuvarande undantag från sekretess för beslut om stöd i ärende enligt lagen om stöd vid korttidsarbete eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

Sekretessbrytande bestämmelser

12 a §

Sekretessen enligt 11 § eller 12 § hindrar inte att uppgift lämnas till en leverantör som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen eller Kammarkollegiet, om det är nödvändigt för att leverantören ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

Bestämmelsen innehåller en sekretessbrytande bestämmelse för uppgifter som är nödvändiga att lämna till Arbetsförmedlingens leverantörer av arbetsmarknadspolitiska insatser. Övervägandena finns i avsnitt 4.9.2.

Lydelsen ändras för att tydliggöra att sekretess enligt antingen 11 § eller 12 § eller enligt båda paragraferna inte hindrar att uppgift lämnas ut under de förutsättningar som anges i bestämmelsen.

I bestämmelsen görs ett tillägg som innebär att den även omfattar leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet.

12 b §

Sekretessen enligt 11 § hindrar inte att uppgift lämnas till Samhall Aktiebolag, om det är nödvändigt för att bolaget ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

Paragrafen är ny och innehåller en sekretessbrytande bestämmelse för uppgifter som är nödvändiga att lämna till Samhall Aktiebolag. Övervägandena finns i avsnitt 4.8.2.

Av bestämmelsen framgår att sekretessen enligt 28 kap. 11 § inte hindrar att Arbetsförmedlingen lämnar ut uppgift till Samhall Aktiebolag, om uppgiften behövs där för att bolaget ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Bestämmelsen är alltså begränsad till att gälla utlämnande till Samhall och endast sådana uppgifter som behövs hos Samhall för uppdragets utförande. Det handlar om bolagets uppdrag att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga där behovet finns. Exempel på uppgifter som behövs är uppgifter om på vilket sätt den arbetssökandes funktionsnedsättning påverkar arbetsförmågan och vilket behov av anpassningar som finns i arbetet.

Den sekretessbrytande bestämmelsen innebär ingen skyldighet för Arbetsförmedlingen att på eget initiativ lämna uppgifter till Samhall. Det är myndigheten själv som avgör om och i så fall vilka uppgifter som ska lämnas ut till Samhall. Arbetsförmedlingen behöver alltid avgöra om förutsättningarna föreligger för att tillämpa den sekretessbrytande bestämmelsen. Om Samhall begär ut uppgifter behöver bolaget därför lämna tillräckligt mycket information om behovet för att en sådan prövning ska kunna göras.

13 §

Sekretess gäller i ärende enligt lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst *sjuttio* år.

Bestämmelsen reglerar den sekretess som gäller för enskilds personliga förhållanden inom arbetslöshetsförsäkringen (jfr prop. 2023/24:128 s. 495 och 496 och prop. 2000/01:129 s. 84 och 85). Övervägandena finns i avsnitt 8.4.3.

Ändringen i *första stycket* innebär att den särskilda bestämmelsen om sekretess i ärende om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor tas bort.

Ändringen i *andra stycket* innebär att sekretessen för uppgift i en allmän handling gäller i högst sjuttio år, i stället för i femtio år.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för uppgifter i ärende om arbetslöshetsersättning enligt den upphävda lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.
3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för uppgifter i ärende enligt lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring som har lämnats före ikraftträdandet.
4. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i ett ärende om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Övervägandena finns i kapitel 9.

Av *punkt 1* framgår att lagändringarna träder i kraft den 1 juli 2027.

I *punkt 2* anges att äldre bestämmelser fortfarande gäller för uppgifter i ärende om arbetslöshetsersättning enligt den upphävda lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. Bestämmelsen motsvarar vad som gäller enligt övergångsbestämmelsen i punkt 2 till SFS 2024:517.

Av *punkt 3* framgår att äldre bestämmelser fortfarande gäller för uppgifter i ärende enligt lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring som har lämnats före ikraftträdandet.

I *punkt 4* anges att äldre bestämmelser fortfarande gäller i ett ärende om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Bilaga

I enlighet med vad som anges i 2 kap. 4 § ska vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS)

på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

Organ

Verksamhet

Arbetslöshetskassor enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

prövning av ärenden enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring (SFS 2024:506)

Besiktningsorgan enligt fordonslagen (2002:574)

fordonskontroll (SFS 2002:574)

Bilagan innehåller de privaträttsliga organ hos vilka tryckfrihetsförordningens bestämmelser om rätt att ta del av allmänna handlingar ska tillämpas. Övervägandena finns i kapitel 9.

I bilagan görs en följdändring med anledning av att den särskilda bestämmelsen i 28 kap. 13 § om sekretess i ärende om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor tas bort.

11.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:850) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd

Tystnadsplikt

26 §

Den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar eller har deltagit i en leverantörs verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon då har fått veta om en enskilds personliga förhållanden eller affärs- eller driftförhållanden. Detsamma gäller den som deltar i eller har deltagit i verksamhet hos en underleverantör som medverkar till att fullgöra leverantörens uppdrag.

Paragrafen är ny och reglerar tystnadsplikt vid och efter leverantörers utförande av arbetsmarknadspolitiska insatser för Kammarkollegiet. Den reglerar även tystnadsplikt vid och efter en underleverantörs medverkan till att fullgöra ett sådant uppdrag. Tystnadsplikten gäller för den som deltar i eller har deltagit i sådan verksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 4.9.6.

Av bestämmelsen framgår att tystnadsplikt gäller för den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar i eller har deltagit i en leverantörs verksamhet att på Kammarkollegiets uppdrag utföra arbetsmarknadspolitiska insatser. Det anges även att tystnadsplikt gäller för den som deltar eller har deltagit i verksamhet hos underleverantör som medverkar till att fullgöra leverantörens uppdrag. Exempel på personer som på något annat sätt deltar i en verksamhet är inhyrda konsulter eller andra uppdragstagare. Det kan även vara fråga om styrelseledamöter, ägare och andra personer i verksamheten som har tillgång till eller på annat sätt förfogar över de uppgifter som hanteras.

Tystnadsplikten innebär ett förbud mot att obehörigen röja eller utnyttja uppgifter. Det får bedömas utifrån omständigheterna i det enskilda fallet vad som ska anses vara ett obehörigt röjande eller utnyttjande. Uppgifter kan dock normalt lämnas ut med samtycke från den enskilde. Som obehörigt röjande eller utnyttjande anses inte heller sådant utlämnande av uppgifter som sker med stöd av lag eller när leverantörer eller underleverantörer delar information med andra om det är nödvändigt för uppdragets utförande. Den praxis som finns på andra områden när det gäller obehörighetsrekvisitets innebörd kan tjäna som vägledning för den aktuella bestämmelsen.

Tystnadsplikten är straffsanktionerad i 20 kap. 3 § brottsbalken.

Behandling av känsliga personuppgifter

Förhållandet till annan dataskyddsreglering

27 §

Bestämmelserna i 28–30 §§ kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av

sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

Vid behandling av personuppgifter som omfattas av EU:s dataskyddsförordning gäller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till denna lag.

Paragrafen är ny och behandlar förhållandet mellan lagens bestämmelser om personuppgiftsbehandling och dataskyddsförordningen och lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen). Övervägandena finns i avsnitt 6.7.7.

Första stycket upplyser om att bestämmelserna i 28–30 §§ kompletterar dataskyddsförordningen. Förordningen är direkt tillämplig i medlemsstaterna, men förutsätter och tillåter i vissa avseenden nationella bestämmelser som kompletterar förordningen. Bestämmelserna i 28 och 29 §§ innehåller de kompletterande bestämmelser som gäller vid Kammarkollegiets behandling av känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen i myndighetens verksamhet som avser grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Bestämmelsen i 30 § innehåller de kompletterande bestämmelser som gäller vid Kammarkollegiets leverantörers behandling av känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen i deras verksamhet. Hänvisningen till dataskyddsförordningen avser dataskyddsförordningen i dess vid varje tidpunkt gällande lydelse.

I andra stycket upplyses om att dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen gäller vid personuppgiftsbehandling som omfattas av dataskyddsförordningen. Detta gäller dock endast om inte annat följer av lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen. Avvikande bestämmelser i lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen har således företräde framför bestämmelserna i dataskyddslagen och dess föreskrifter. Sådana avvikande bestämmelser som har företräde finns i 28 och 29 §§ om behandling av känsliga personuppgifter hos Kammarkollegiet. Det regleras även att föreskrifter som har meddelats i anslutning till dessa bestämmelser ska ha företräde framför bestäm-

melser i dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till dataskyddslagen.

Behandling av känsliga personuppgifter hos Kammarkollegiet

28 §

Personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) får med stöd av artikel 9.2 g i förordningen behandlas av Kammarkollegiet i myndighetens verksamhet som avser grundläggande omställnings- och kompetensstöd

- 1. om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag,*
- 2. om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende,*
- 3. om behandlingen är nödvändig för myndighetens analys-, uppföljnings- och utvärderingsarbete, eller*
- 4. i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.*

Paragrafen är ny och reglerar behandling av känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.5.

Av första stycket framgår ett undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter i artikel 9.1 i dataskyddsförordningen, dvs. personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och genetiska uppgifter, biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning. Bestämmelsen ersätter den generella bestämmelsen i 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen avseende undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter, som gäller där sektorsspecifik reglering saknas (prop. 2017/18:105 s. 91). Bestämmelsen reglerar behandling av sådana personuppgifter i myndighetens verksamhet som avser grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Med sådan verksamhet avses myndighetens verksamhet enligt denna lag och förordningen (2022:852) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Även verksamhet genom exempelvis uppdrag i regleringsbrev eller andra regeringsbeslut omfattas. Det innebär exempelvis handläggning av ärenden om

offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd till enskilda personer i form av rådgivning, vägledning och förstärkt stöd samt handläggning av ärenden om yttranden till dem som ansöker om omställningsstudiestöd. Det innebär också arbete med analys, uppföljning och utvärdering av det grundläggande omställnings- och kompetensstödet.

Av *första stycket första punkten* framgår att känsliga personuppgifter får behandlas av Kammarkollegiet om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag. Bestämmelsen motsvarar vad som gäller enligt 3 kap. 3 § första stycket första punkten dataskyddslagen och bör tolkas på samma sätt (prop. 2017/18:105 s. 194).

I *första stycket andra punkten* anges att känsliga personuppgifter får behandlas av Kammarkollegiet om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende. Det innebär exempelvis ärenden om rådgivning, vägledning och förstärkt stöd enligt 5–12 §§ och ärenden om yttranden till dem som ansöker om omställningsstudiestöd enligt 16 §. Bestämmelsen motsvarar vad som gäller enligt 3 kap. 3 § första stycket andra punkten dataskyddslagen och bör tolkas på samma sätt (prop. 2017/18:105 s. 194).

Av *första stycket tredje punkten* framgår att känsliga personuppgifter får behandlas av Kammarkollegiet om behandlingen är nödvändig för myndighetens analys-, uppföljnings- och utvärderingsarbete. Bestämmelsen är tillämplig i s.k. faktisk verksamhet och möjliggör bl.a. behandling av känsliga personuppgifter i Kammarkollegiets leverantörs- och verksamhetsuppföljning. Bestämmelsen möjliggör även behandling av känsliga personuppgifter i arbetet med att analysera, följa upp och utvärdera innehållet i det grundläggande omställnings- och kompetensstödet, såväl avseende stöd från den offentliga omställningsorganisationen inom Kammarkollegiet som från registrerade omställningsorganisationer.

I *första stycket fjärde punkten* anges att känsliga personuppgifter får behandlas av Kammarkollegiet i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Bestämmelsen motsvarar vad som gäller enligt 3 kap. 3 § första stycket tredje punkten dataskyddslagen och bör tolkas på samma sätt (prop. 2017/18:105 s. 194 och 195).

Begreppet nödvändigt innebär inte ett krav på att behandlingsåtgärden ska vara oundgänglig (jfr prop. 2017/18:105 s. 194). Behandlingen måste dock alltid kunna motiveras på grundval av de uppgifter myndigheten har att utföra. I kravet på nödvändighet ligger även att känsliga personuppgifter inte får behandlas om syftet med behandlingen kan uppnås genom andra medel, t.ex. genom att anonymisera uppgifterna eller att i stället behandla andra typer av uppgifter.

29 §

Vid behandling enligt 28 § är det förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Förbudet omfattar dock inte sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på personuppgifter om etniskt ursprung, medlemskap i fackförening eller hälsa om sökningen är nödvändig för att utföra en uppgift i Kammarkollegiets verksamhet som avser grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

Förbudet omfattar inte heller sökningar i en viss handling eller i ett visst ärende.

Paragrafen är ny och anger under vilka förutsättningar som sökningar avseende vissa kategorier av personuppgifter får göras. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.6.

Av *första stycket* framgår att det inte är tillåtet att utföra vissa sökningar. Sökbegränsningen omfattar alla tekniska åtgärder som innebär att uppgifter används för att strukturera eller systematisera information i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Det omfattar således inte bara sökningar i traditionell mening, utan även åtgärder när information struktureras eller systematiseras med hjälp av avancerade tekniska lösningar, t.ex. artificiell intelligens. Genom bestämmelsen förbjuds sökningar som görs för att få fram ett urval av personer som t.ex. har en viss politisk åsikt eller sexuell läggning. Däremot hindrar bestämmelsen inte sökningar som görs i något annat syfte än att identifiera ett urval av individer, t.ex. i syfte att utöva tillsyn, för att ta fram verksamhetsstatistik, för registervård eller för att söka efter ett namn.⁵

I *andra stycket* anges att förbudet inte omfattar sökningar i syfte att få fram ett urval grundat på uppgift om etniskt ursprung, med-

⁵ Prop. 2017/18:105 s. 91 och prop. 2022/23:34 s. 208.

lemskap i fackförening eller hälsa. Genom detta undantag är det möjligt för Kammarkollegiet att ta fram ett urval av personer baserat på t.ex. uppgifter om vilka individer som har beviljats förstärkt stöd. För att en sökning ska omfattas av undantaget måste den vara nödvändig för att utföra en uppgift i Kammarkollegiets verksamhet som avser det grundläggande omställnings- och kompetensstödet.

Av *tredje stycket* framgår att förbudet inte heller omfattar sökningar som sker i en viss handling eller i ett visst ärende. Den enskilde medarbetaren kan således göra sökningar på t.ex. känsliga personuppgifter i en viss handling.

Behandling av känsliga personuppgifter hos leverantörer

30 §

Personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) får med stöd av artikel 9.2 g i samma förordning behandlas av en leverantör som utför eller har utfört arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet eller en underleverantör som medverkar eller har medverkat till att fullgöra leverantörens uppdrag, om

- 1. uppgifterna avser en enskild person som får eller har fått offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd eller yttrande för omställningsstudiestöd,*
- 2. behandlingen är nödvändig för att uppdraget ska kunna fullgöras, och*
- 3. behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.*

Vid behandling som sker med stöd av första stycket är det förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Paragrafen är ny och reglerar behandling av känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.2.

Av *första stycket* framgår ett undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter i artikel 9.1 i dataskyddsförordningen, dvs. personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och genetiska uppgifter, biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella lägg-

ning. Bestämmelsen reglerar behandling av sådana personuppgifter i leverantörernas verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Kammarkollegiet. Det innebär exempelvis tillhandahållandet av stöd till enskilda i form av rådgivning enligt 5 §. Bestämmelsen reglerar även behandling av känsliga personuppgifter i verksamhet hos en underleverantör som medverkar eller har medverkat till att fullgöra leverantörens uppdrag. Samtliga tre punkter som anges i första stycket måste vara uppfyllda för att behandling av känsliga personuppgifter enligt paragrafen ska vara tillåten.

Av *första stycket första punkten* framgår att känsliga personuppgifter får behandlas av en leverantör eller underleverantör om uppgifterna avser en enskild person som får eller har fått offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd eller yttrande för omställningsstudiestöd. Med offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd avses rådgivning, vägledning och förstärkt stöd enligt 5 §. Med yttrande för omställningsstudiestöd avses yttrande enligt 16 §. Bestämmelsen tillåter inte behandling av känsliga personuppgifter om någon annan än den enskilda person som får eller har fått stöd eller yttrande för omställningsstudiestöd, exempelvis en närstående person.

I *första stycket andra punkten* anges att känsliga personuppgifter får behandlas av en leverantör eller underleverantör om behandlingen är nödvändig för att uppdraget ska kunna fullgöras. Det kan exempelvis handla om en anpassning av stödet efter den enskildes särskilda behov. Det kan också handla om att till Kammarkollegiet rapportera genomförda aktiviteter och resultat av det utförda stödet, t.ex. att stödet har fått avbrytas på grund av sjukdom. Begreppet nödvändig innebär inte ett krav på att behandlingsåtgärden ska vara oundgänglig (jfr prop. 2017/18:105 s. 194). Behandlingen måste dock alltid kunna motiveras på grundval av de uppgifter leverantören har att utföra. I kravet på nödvändighet ligger även att känsliga personuppgifter inte får behandlas om syftet med behandlingen kan uppnås genom andra medel, t.ex. genom att anonymisera uppgifterna eller att i stället behandla andra typer av uppgifter.

Av *första stycket tredje punkten* framgår att känsliga personuppgifter får behandlas av en leverantör eller underleverantör om behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Bestämmelsen innebär att leverantörernas behandling av känsliga personuppgifter ska vara restriktiv och inte

ske slentrianmässigt. För att avgöra om intrånget är otillbörligt måste leverantören göra en proportionalitetsbedömning där behovet av att utföra behandlingen viktas mot de registrerades intresse av att behandlingen inte sker. Detta innebär inte att den personuppgiftsansvarige måste göra en bedömning i förhållande till varje berörd individ. Ju mindre tydligt behovet av att behandla uppgifterna är, desto större är dock sannolikheten för att de registrerades intresse typiskt sett väger tyngre och att intrånget därför bör betraktas som otillbörligt. Vid bedömningen av de registrerades intresse bör vikt läggas vid sådana aspekter som uppgifternas känslighet, behandlingens karaktär, den inställning de registrerade kan antas ha till behandlingen, den spridning uppgifterna kan komma att få och risken för vidarebehandling för andra ändamål än insamlingsändamålet (jfr prop. 2017/18:105 s. 194 och 195).

Enligt *andra stycket* är det förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter, då känsliga personuppgifter behandlas med stöd av första stycket. Sökbegränsningen omfattar alla tekniska åtgärder som innebär att uppgifter används för att strukturera eller systematisera information i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Därmed förbjuds sökningar som görs för att få fram ett urval av personer som t.ex. har en viss funktionsnedsättning. Däremot hindrar bestämmelsen inte sökningar som görs i ett annat syfte än att identifiera ett urval av individer.

Kommittédirektiv 2023:65

Förbättrat informationsutbyte och en mer ändamålsenlig lagreglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Beslut vid regeringssammanträde den 11 maj 2023

Sammanfattning

En särskild utredare ska göra en översyn av den reglering som styr informationsutbytet och behandlingen av personuppgifter för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Syftet är att förbättra förutsättningarna för en effektiv och ändamålsenlig verksamhet.

Utredaren ska bl.a.

- lämna förslag på hur informationsutbytet mellan Arbetsförmedlingen och andra aktörer kan förbättras för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten,
- lämna förslag på en ny och ändamålsenlig dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen och vid behov för Kammarkollegiet,
- lämna förslag på hur de lagar som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan regleras mer sammanhållet och ändamålsenligt, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredaren ska noga väga behovet av ett förbättrat informationsutbyte och en mer ändamålsenlig personuppgiftsbehandling mot den enskildes rätt till skydd för sin personliga integritet.

Uppdraget ska redovisas senast den 13 juni 2025.

Aktörerna i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Målet för arbetsmarknadspolitiken är att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. Som beskrivs i lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten består verksamheten av arbetsmarknadspolitiska program och andra arbetsmarknadspolitiska insatser som syftar till att stärka den enskildes möjligheter att få eller behålla ett arbete.

Verksamheten hanteras främst av Arbetsförmedlingen. Myndighetens huvudsakliga uppdrag är att förbättra arbetsmarknadens funktions sätt genom att bl.a. inhämta och tillgängliggöra information om lediga arbeten, effektivt sammanföra arbetssökande med de arbetsgivare som söker arbetskraft och verka för att förkorta arbetslöshetstider hos arbetssökande och vakanstider hos arbetsgivare. Arbetsförmedlingen ska ge stöd och insatser för att stärka en arbetssökandes möjligheter att få ett arbete. Myndigheten ska även med hjälp av anställningsfrämjande åtgärder stimulera arbetsgivare att anställa arbetssökande som inte kan få arbete utan stöd. Bland insatserna som Arbetsförmedlingen kan besluta om finns reguljär utbildning, upphandlad utbildning, förberedande insatser, praktik och stöd till start av näringsverksamhet samt särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, bl.a. lönebidrag och skyddat arbete. Arbetsförmedlingen förfogar även över andra former av subventionerade anställningar. Kammarkollegiet ansvarar för den del av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som utgörs av det grundläggande omställnings- och kompetensstödet.

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten berör även flera andra aktörer. Försäkringskassan beslutar om utbetalning av flera arbetsmarknadspolitiska ersättningar och samverkar med Arbetsförmedlingen för att stödja sjukskrivna att kunna återgå i arbete. Arbetsförmedlingen samverkar även med Kriminalvården om arbetssökande i kriminalvården. Därutöver kan Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt regioner och kommuner delta som samverkande parter i verksamhet med finansiell samordning för individer som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser, i syfte att dessa individer uppnår eller förbättrar sin förmåga att utföra förvärvsarbete.

Det är i stor utsträckning andra aktörer än Arbetsförmedlingen och Kammarkollegiet som anordnar och utför de arbetsmarknadspolitiska insatserna, även om beslut om insatserna för enskilda fattas

av myndigheterna. Många insatser upphandlas eller anskaffas av Arbetsförmedlingen och Kammarkollegiet och utförs därmed av leverantörer till myndigheterna. Vissa insatser anordnas av andra än leverantörer, t.ex. av arbetsgivare som tar emot arbetslösa personer i praktik eller arbetsträning. Det statligt helägda bolaget Samhall Aktiebolag har till uppgift att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Insatser anordnas också hos olika typer av utbildningsanordnare, t.ex. folkhögskolor och yrkeshögskolor. Därutöver bedriver kommunerna verksamhet inom flera områden med olika koppling till arbetsmarknadspolitiken. Kommunerna ansvarar exempelvis för den kommunala vuxenutbildningen (komvux) inklusive komvux i svenska för invandrare (sfi), yrkesutbildningar och utbildningar på grundläggande nivå. Kommunerna ansvarar också för samhällsorienteringen för vissa nyanlända invandrare. Många av de personer som får stöd av en kommuns socialförvaltning är även arbetslösa inskrivna vid Arbetsförmedlingen.

Utöver de aktörer som utför eller medverkar i utförandet av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns en mängd andra aktörer i eller med nära koppling till arbetsmarknadspolitiken. Det är t.ex. statliga myndigheter som Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) och Statens servicecenter. Arbetslöshetskassorna har statens uppdrag att hantera och administrera arbetslöshetsförsäkringen. Arbetsförmedlingen samverkar även med arbetsmarknadens parter, arbetsgivare, branschorganisationer och idéburen sektor i den utsträckning som det behövs för verksamheten.

Uppdraget att föreslå ett förbättrat informationsutbyte för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Informationsutbytet regleras i dag i flera regelverk

Vilken information aktörer i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten har möjlighet att utbyta styrs av flera olika regelverk. Tystnadsplikt för anställda hos myndigheter regleras i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL. Sekretessen i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten regleras framför allt i 28 kap. 11 och

12 a §§ OSL. Sekretessen för andra offentlighetsrättsliga aktörers verksamheter som har betydelse för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten regleras i andra delar av OSL, t.ex. sekretess i utbildningsverksamhet i 23 kap., sekretess inom socialtjänsten i 26 kap. och sekretess i verksamhet som rör skatt i 27 kap. Tystnadsplikt för anställda hos privata aktörer regleras som huvudregel inte i OSL utan i särskilda lagar.

Exempel på sådan reglering i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns i lagen (1992:314) om tystnadsplikt i verksamhet i Samhallgruppen och i 4 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Av 10 kap. 28 § OSL följer att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om det finns en uppgiftsskyldighet som följer av lag eller förordning. Bestämmelser om uppgiftsskyldighet finns i allmänhet i de författningar som reglerar den verksamhet där uppgiftsskyldigheten gäller. Uppgiftsskyldigheten för myndigheter regleras som huvudregel i förordning. Som huvudregel krävs det stöd i lag för att meddela föreskrifter om uppgiftsskyldighet för privata aktörer. Exempel på sådan reglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns i 2 och 3 §§ lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och i 2 § lagen (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen.

Varför behöver informationsutbytet förbättras?

När Arbetsförmedlingen inte har tillgång till relevant information riskerar inskrivna vid Arbetsförmedlingen att inte få rätt stöd i rätt tid. Även samverkan och samarbete mellan aktörer som ska ge stöd till en enskild kan försvåras, t.ex. när parallella insatser ges av Arbetsförmedlingen och av en kommun. Myndighetsbeslut riskerar att baseras på inaktuella eller felaktiga uppgifter om sakförhållanden som inte enkelt kan verifieras eller kontrolleras genom tillgång till information som finns hos andra aktörer. Det handlar både om underlag för gynnande beslut och om förutsättningar för kontroll och uppföljning. För att upprätthålla legitimitet i arbetsmarknadspolitiken är det viktigt att det finns en väl fungerande kontroll av att arbetsökande och arbetsgivare uppfyller de skyldigheter som gäller för olika

typer av ersättningar och stöd. Det behöver finnas goda förutsättningar att förebygga, förhindra, upptäcka och ingripa mot felaktiga utbetalningar, bidragsbrott och annan brottslighet.

Förbättrade möjligheter att verifiera uppgifter ökar även kvaliteten på registerdata och statistik, vilket ger bättre möjligheter för uppföljning av verksamheten. Tillgång till mer information skapar förutsättningar att utnyttja tekniska möjligheter för t.ex. maskinella analyser som del av statistiska bedömningsstöd som Arbetsförmedlingen använder för att uppskatta hur långt från arbetsmarknaden en arbetssökande står. Det kan bl.a. skapa bättre underlag för Arbetsförmedlingen inför beslut om stöd och underlätta för myndigheten att fatta beslut om anvisning till program som är arbetsmarknadspolitiskt motiverade. Bristande möjligheter att utbyta information mellan aktörer kan leda till minskad effektivitet och kvalitet, t.ex. om samma uppgift behöver inhämtas av olika aktörer. Det kan även skapa onödigt merarbete för enskilda om de behöver lämna samma uppgift flera gånger.

Det är viktigt att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten har goda förutsättningar att bedrivas effektivt och rättssäkert, på ett sätt som bidrar till att uppnå arbetsmarknadspolitikens mål. Tillgången till relevant information för Arbetsförmedlingen, Kammarkollegiet och andra myndigheter är en grundläggande förutsättning för att de ska kunna utföra sina respektive uppdrag effektivt och fatta ändamålsenliga beslut. Det är även viktigt att leverantörer, kommuner och andra anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser har tillgång till relevant information för att kunna planera, utföra och följa upp de insatser de tillhandahåller. Även om en stor del av relevant information kan komma direkt från den arbetssökande själv är möjligheten att utbyta information mellan Arbetsförmedlingen, andra myndigheter och anordnare av insatser många gånger nödvändig. Information som kan förbättra den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns bl.a. hos statliga myndigheter som Skatteverket, Försäkringskassan, Migrationsverket och Centrala studiestödsnämnden. Arbetsförmedlingen har möjlighet till informationsutbyte med många myndigheter och andra aktörer i dag. Förutsättningarna för ett effektivare informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och leverantörer har nyligen förbättrats genom de ändringar som trädde i kraft den 1 december 2022 utifrån förslag i propositionen Förbättrade förutsättningar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (prop. 2021/22:216,

bet. 2021/22:AU15, rskr. 2021/22:426). Då infördes bl.a. bestämmelser om uppgiftsskyldighet och tystnadsplikt för leverantörer samt sekretessbrytande bestämmelser för Arbetsförmedlingen i förhållande till myndighetens leverantörer. För flera andra aktörer saknas motsvarande reglering om utbyte av information eller behandling av personuppgifter. Det finns t.ex. inte särskild reglering för anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser som inte är leverantörer till Arbetsförmedlingen. För Samhall finns en särskild reglering om tystnadsplikt, men det saknas exempelvis sekretessbrytande bestämmelser för Arbetsförmedlingen i förhållande till Samhall.

Arbetsförmedlingen har i olika former framfört vissa behov av att ändra och förtydliga i regelverk om både utbyte av information och om personuppgiftsbehandling (se bl.a. dnr A2021/00917 och A2022/00336). Kammarkollegiet har framfört behov av en författningsreglerad skyldighet för leverantörer av det offentliga grundläggande omställnings- och kompetensstödet att lämna uppgifter till myndigheten. Även Delegationen för unga och nyanlända till arbete lyfter vikten av informationsutbyte mellan staten och kommunerna i sitt slutbetänkande (SOU 2023:7). I departementspromemorian Utökat informationsutbyte (Ds 2022:13) lyfts behovet av utökat elektroniskt informationsutbyte mellan myndigheter för korrekta beslut i fråga om ersättningar från välfärdssystemen och för att motverka arbetslivskriminalitet, med förslag som bl.a. berör Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Migrationsverket och Skatteverket. Det bör därför göras en bred översyn av hur informationsutbytet kan förbättras för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Utredaren ska därför

- kartlägga vilka behov av information som Arbetsförmedlingen, Kammarkollegiet, kommuner, andra myndigheter, anordnare av insatser och andra aktörer har för att kunna utföra sina respektive uppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten,
- lämna förslag på hur informationsutbytet mellan Arbetsförmedlingen, Kammarkollegiet, kommuner, andra myndigheter, anordnare av insatser och andra aktörer kan förbättras för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, samtidigt som den enskildes rätt till skydd för sin personliga integritet värnas, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att se över hur dataskyddsregleringen för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan göras mer ändamålsenlig

Nuvarande reglering av personuppgiftsbehandling

Enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen är var och en skyddad gentemot det allmänna mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Inskränkningar i det grundlagsfästa skyddet kan endast göras genom lag och bara under de förutsättningar som anges i 2 kap. 20–22 §§ regeringsformen. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), förkortad EU:s dataskyddsförordning, utgör den generella regleringen av personuppgiftsbehandling inom EU. Förordningen är i alla delar bindande och direkt tillämplig i samtliga EU:s medlemsländer, men tillåter och förutsätter ibland att medlemsstaterna kompletterar förordningen med nationell lagstiftning. EU:s dataskyddsförordning kompletteras i Sverige av bl.a. lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, förkortad dataskyddslagen. Dataskyddslagen är subsidiär till annan lag eller förordning, vilket möjliggör avvikande bestämmelser i särskilda registerförfattningar.

För Arbetsförmedlingens personuppgiftsbehandling gäller lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och den tillhörande förordningen (2002:623) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Författningarna tillkom för 20 år sedan (prop. 2001/02:144, bet. 2001/02:AU8, rskr. 2001/02:244). I samband med EU:s dataskyddsreform gjordes anpassningar av vissa författningar på arbetsmarknadsområdet, bl.a. Arbetsförmedlingens registerlag, till EU:s dataskyddsförordning (prop. 2017/18:112, bet. 2017/18:AU12, rskr. 2017/18:235). Det var dock inte fråga om en generell översyn av registerförfattningarna, även om vissa justeringar gjordes där behov uppmärksammats vid översynen som inte direkt hade samband med dataskyddsförordningen (prop. 2017/18:112 s. 71–76).

Kammarkollegiet saknar särskilda registerförfattningar för den del av myndighetens verksamhet som hänför sig till den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, dvs. det grundläggande omställnings- och kompetensstödet. Myndighetens behandling av personuppgifter görs därför med stöd av EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen.

Det saknas även särskilda registerförfattningar för den verksamhet som andra aktörer, t.ex. leverantörer och andra anordnare, bedriver inom det arbetsmarknadspolitiska området. Dessa aktörers behandling av personuppgifter görs därför med stöd av EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen.

Varför behöver dataskyddsregleringen ses över?

Någon allmän översyn av Arbetsförmedlingens registerförfattningar har inte gjorts sedan författningarnas tillkomst. Den översyn som gjordes i samband med EU:s dataskyddsreform var som anges ovan i stort sett begränsad till anpassningar till EU:s dataskyddsförordning. De senaste decennierna har förutsättningarna för myndigheternas digitalisering och personuppgiftsbehandling förändrats avsevärt med hänsyn till såväl den snabba tekniska utvecklingen som nya dataskyddsregler inom främst EU. Det framgår redan av dessa skäl att det är nödvändigt med en systematisk genomgång av de aktuella registerförfattningarna. Arbetsförmedlingen har framfört detta önskemål vid ett flertal tillfällen.

I förarbetena till Arbetsförmedlingens registerlag framgår att avsikten var att regleringen skulle vara teknikoberoende och flexibel för att inte hindra pågående och framtida effektiviseringar av verksamheten (prop. 2001/02:144 s. 28). Trots detta kan det konstateras att registerlagen inte längre framstår som ändamålsenlig och anpassad till dagens behov hos Arbetsförmedlingen. Till exempel togs registerförfattningarna fram under en tid då manuell handläggning av enskilda ärenden var det vanligaste arbetssättet. De är inte anpassade till den mer avancerade och omfattande automatiserade behandlingen av personuppgifter som är aktuell i dag när nya it-system byggs. Digitaliseringen innebär även att allt fler informationsflöden övergår till att enbart hanteras i elektronisk form. För att anpassa Arbetsförmedlingens registerförfattningar om t.ex. elektroniskt utlämnande till denna utveckling krävs nya överväganden och en mer flex-

ibel reglering, något som redan finns i flera andra registerförfattningar. Den tekniska utvecklingen har därutöver skapat nya möjligheter för myndigheterna att använda maskinella riskbaserade analyser och urval för att kunna koncentrera sin kontroll mot områden med hög risk för fel och fusk och där bästa möjliga effekt kan uppnås. Arbetsförmedlingen utvecklar också statistiska bedömningsstöd för att uppskatta hur långt från arbetsmarknaden en arbetssökande står. För att dessa möjligheter ska kunna utnyttjas bättre än i dag och därmed skapa förbättrade förutsättningar för en effektiv verksamhet krävs en ny reglering. Det finns också ett behov av att överväga om det finns utrymme för minskad detaljreglering jämfört med den reglering som i dag gäller för Arbetsförmedlingen, t.ex. de sekundära ändamålsbestämmelserna som reglerar i vilken utsträckning personuppgifter får behandlas för att lämnas ut till annan verksamhet inom den egna myndigheten, till enskilda eller till andra myndigheter för att tillgodose deras behov. För att säkerställa att ändamålsbestämmelserna är anpassade till den tekniska utvecklingen kan det vidare finnas ett behov av en utvidgad ändamålsreglering jämfört med den som gäller för Arbetsförmedlingen i dag.

I Arbetsförmedlingens registerförfattningar finns i dag särskilda bestämmelser om sökbegränsningar, som ofta tar sikte på den databas som regleras i författning. Sökbegränsningarna tar sikte på känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelse, men också på möjligheten att söka efter handlingar i databaserna. Bestämmelserna har införts av integritetsskäl (prop. 2001/02:144 s. 47). Arbetsförmedlingens registerlag innehåller mer långtgående och detaljerade sökbegränsningar än de som gäller t.ex. enligt dataskyddslagen och brottsdatalagen och har en annorlunda utformning. Det behöver utredas om dagens bestämmelser om sökbegränsningar alltså kan anses vara ändamålsenligt utformade.

Även strukturen och terminologin i Arbetsförmedlingens nuvarande registerförfattningar behöver ses över, bl.a. i syfte att modernisera språket och att använda enhetliga begrepp i förhållande till främst annan dataskyddsreglering.

I samband med införandet av det grundläggande omställnings- och kompetensstödet 2022 framförde Kammarkollegiet att det finns behov av en tydligare reglering för att myndigheten ska kunna behandla personuppgifter inom det grundläggande omställnings- och kompetensstödet. Även om regeringen i propositionen Flexibilitet, omställ-

ningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (prop. 2021/22:176 s. 362–370) gjorde bedömningen att EU:s dataskyddsförordning och lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning utgör tillräcklig reglering för den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske hos Kammarkollegiet finns det nu skäl att utreda och belysa den frågan närmare.

Leverantörer och andra anordnare utför i stor utsträckning arbetsmarknadspolitiska insatser. Vid utförandet av många insatser finns det stort behov av att kunna behandla personuppgifter hos dessa aktörer, både för att genomföra insatserna och för att kunna lämna uppgifter om enskilda till både Arbetsförmedlingen och Kammarkollegiet. Det bör därför utredas om det finns behov av en dataskyddsreglering för anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser utöver den som följer av EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen.

Utredaren ska därför

- lämna förslag på en ny och ändamålsenlig dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen, med mer flexibla bestämmelser som är anpassade till myndighetens nuvarande behov och den tekniska utvecklingen,
- vid behov lämna förslag på en ny dataskyddsreglering för den del av Kammarkollegiets verksamhet som avser grundläggande omställnings- och kompetensstöd,
- vid behov lämna förslag på en dataskyddsreglering för anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredaren ska noga väga behovet av en mer ändamålsenlig personuppgiftsbehandling mot den enskildes rätt till skydd för sin personliga integritet.

Det ligger inte inom ramen för utredarens uppdrag att se över de registerförfattningar som gäller för Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering eller Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

Uppdraget att se över hur de lagar som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan göras mer ändamålsenliga

Lagregleringen behöver bli mer ändamålsenlig

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten styrs i huvudsak i förordning. Övergripande och gemensamma bestämmelser om verksamheten finns i förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. I förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program finns gemensamma bestämmelser om program i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det finns även förordningar som reglerar särskilda program och ersättningar i verksamheten.

Det finns emellertid även viss lagreglering som är av betydelse för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Flera av lagarna reglerar specifika frågor, t.ex. lagen (1944:475) om arbetslöshetsnämnd, lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt, lagen (1992:314) om tystnadsplikt i verksamhet i Samhallgruppen, lagen (1993:440) om privat arbetsförmedling, lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen och lagen (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen.

Den nuvarande lagregleringen för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten har tillkommit över en relativt lång tid. Sedan flera av de nuvarande regelverken tillkom har det skett stora förändringar i både den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och andra regelverk, bl.a. vilka begrepp och uttryck som används. Över tid har det för vissa typer av bestämmelser använts olika lagstiftningsmetoder, t.ex. när det gäller uppgiftsskyldigheter för fristående aktörer som regleras på olika normgivningsnivåer med en skiftande detaljgrad utan en tydlig systematik och struktur. Det har gjort lagregleringen på det arbetsmarknadspolitiska området svår att överblicka och det finns därför behov av att göra en översyn av den.

En utgångspunkt för översynen bör vara att göra lagstiftningen mer tydlig och överskådlig och därmed lättare att tillämpa, t.ex. genom att reglera uppgiftsskyldigheter mer samlat med en tydligare systematik. En ny struktur på lagstiftningen bör också kunna medge framtida förändringar av reglerna utan att överskådligheten och enhetligheten går förlorad.

Utredaren ska därför

- lämna förslag på hur de lagar som styr den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan regleras mer sammanhållet och ändamålsenligt, och
- vid behov föreslå ändrade begrepp och uttryck, men inte göra en översyn av lagbestämmelsernas materiella innehåll, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Hur kan bestämmelserna om sekretess regleras mer sammanhållet?

Som framgår av det första huvuduppdraget ska utredaren analysera och lämna förslag på hur informationsutbytet för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan förbättras, vilket skulle kunna innebära sekretessbrytande bestämmelser för fler aktörer i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten än för leverantörer (jfr 28 kap. 12 a § OSL). Utöver dessa ändringar kan det finnas skäl att överväga ytterligare förändringar i de bestämmelser som reglerar sekretessen i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

I sitt remissvar på den promemoria som låg till grund för förslagen i prop. 2021/22:216 framförde Arbetsförmedlingen att sekretess inte bör gälla för beslut om stöd till arbetsgivare. Regeringen konstaterade att det saknades beredningsunderlag för att inom ramen för det lagstiftningsärendet överväga frågan om ett generellt undantag från sekretess för beslut i ärenden som rör affärs- eller driftförhållanden.

Stöd till arbetsgivare som anställer personer med någon form av subvention som beslutas av Arbetsförmedlingen finansieras av allmänna medel. Den här typen av stöd omfattar också varje år stora belopp. Det finns därför ett behov av att allmänheten och massmedierna ges möjlighet till insyn i och granskning av handläggningen av och beslut i alla ärenden om stöd till arbetsgivare, likt det som redan gäller för stöd vid korttidsarbete (jfr 28 kap. 12 § andra stycket). Det finns därför behov av att se över om det ska införas ett generellt undantag för beslut om stöd till arbetsgivare eller anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser.

I 28 kap. 11 § tredje stycket OSL finns särskilda regler för ärenden hos Försäkringskassan och i domstol som hänför sig till den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. I 28 kap. 13 § OSL regleras sekre-

tess för vissa ärenden i arbetslöshetsförsäkringen. Det finns behov av att se över om det är nödvändigt med särskilda sekretessbestämmelser för Försäkringskassan, domstolarna och arbetslöshetsförsäkringen eller om det är tillräckligt med den sekretess som följer av 28 kap. 11 § OSL.

Utredaren ska därför

- vid behov lämna förslag på en generell bestämmelse om undantag från sekretess för beslut som avser affärs- eller driftförhållanden i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, och
- vid behov lämna förslag på hur bestämmelserna om sekretess för ärenden i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten hos Försäkringskassan, domstolarna och arbetslöshetskassorna kan regleras mer sammanhållet.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska utöver vad som följer av kommittéförordningen (1998:1474) särskilt redovisa vilka konsekvenser lämnade förslag innebär för skyddet av den personliga integriteten och redovisa förslagens påverkan på den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredaren ska vidare redovisa de ekonomiska konsekvenserna av de förslag som lämnas. Om förslagen kan förväntas leda till kostnadsökningar för det allmänna, ska utredaren föreslå hur dessa ska finansieras. Om förslagen påverkar den kommunala självstyrelsen, ska de särskilda överväganden som gjorts i enlighet med 14 kap. 3 § regeringsformen redovisas.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska hålla sig informerad om och beakta relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet, utredningsväsendet och EU. Förslagen som utredaren lämnar ska vara förenliga med EU-rätten och Sveriges övriga internationella åtaganden.

Under genomförandet av uppdraget ska utredaren, i den utsträckning som bedöms lämplig, också ha en dialog med och inhämta upplysningar från de myndigheter och andra aktörer som berörs av frågorna.

Uppdraget ska redovisas senast den 13 juni 2025.

(Arbetsmarknadsdepartementet)

Kommittédirektiv 2024:106

Tilläggsdirektiv till Utredningen om ett förbättrat informationsutbyte och en mer ändamålsenlig lagreglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (A 2023:01)

Beslut vid regeringssammanträde den 7 november 2024

Utvidgning av uppdraget

Regeringen beslutade den 11 maj 2023 kommittédirektiv om ett förbättrat informationsutbyte och en mer ändamålsenlig lagreglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (dir. 2023:65). Enligt direktiven ska en särskild utredare göra en översyn av den reglering som styr informationsutbytet och behandlingen av personuppgifter för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Syftet är att förbättra förutsättningarna för en effektiv och ändamålsenlig verksamhet.

Utredaren får nu även i uppdrag att se över vilka förutsättningar som ska gälla för Arbetsförmedlingens kontrollbesök hos arbetsgivare som anställer med stöd och hos anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser. Syftet är att förbättra Arbetsförmedlingens förutsättningar att på ett effektivt och rättssäkert sätt säkerställa att stöd inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten lämnas för avsett ändamål.

Utredningstiden ligger fast. Uppdraget ska alltså redovisas senast den 13 juni 2025.

Uppdraget att se över vilka förutsättningar som ska gälla för Arbetsförmedlingens kontrollbesök

Enligt 6 § lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska arbetsgivare eller anordnare av ett arbetsmarknadspolitiskt program som tar emot eller har tagit emot stöd ge Arbetsförmedlingen eller den myndighet som Arbetsförmedlingen utser tillfälle att granska verksamheten som bedrivs och lämna de uppgifter som behövs för att granskningen ska kunna genomföras. Skyldigheten att låta verksamheten granskas omfattar även arbetsgivare som har eller har haft anställda i etableringsjobb. Enligt förarbetena till lagen syftar bestämmelserna till att kunna kontrollera och säkerställa att välfärdssystemen inte undergrävs av felaktiga utbetalningar (prop. 2019/20:117 s. 38). Motsvarande reglering finns i de förordningar som reglerar de subventionerade anställningarna.

Arbetsförmedlingen lämnade i mars 2024 in en hemställan till Arbetsmarknadsdepartementet om behovet av förtydligande lagstöd för myndighetens kontrollbesök. Arbetsförmedlingen framför att myndigheten behöver genomföra kontrollbesök i verksamhetslokaler eller på annan plats där arbetsmarknadspolitisk verksamhet bedrivs i syfte att klargöra om en arbetsgivare eller anordnare uppfyller förutsättningarna för stöd när övriga granskningsåtgärder inte kan ge tillräckligt säkra uppgifter. Myndigheten ser även behov av att kunna göra kontrollbesök för att, i enlighet med sitt uppdrag, fullt ut kunna delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten och i myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet. Riksrevisionen har i granskningsrapporten Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker (RiR 2023:17) rekommenderat att regeringen säkerställer att riskerna i nystartsjobben motsvaras av anpassade krav på kontroller.

Det är viktigt att Arbetsförmedlingen genom olika granskningsåtgärder har möjlighet att säkerställa att det stöd som lämnas till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser endast används för avsett ändamål. Möjligheten till granskning är viktig före, under och efter beslut om ett stöd. Att vid behov kunna göra kontrollbesök hos arbetsgivare och anordnare kan vara en effektiv åtgärd i en sådan granskning. Inte minst vid oannonserade kontrollbesök på en arbetsplats har Arbetsförmedlingen möjlighet att bland annat

upptäcka skenanställningar, att arbetsplatsen inte existerar eller allvarliga brister i arbetsmiljön.

En effektiv och välfungerande kontrollverksamhet behöver vägas mot det integritetsintrång som en sådan åtgärd innebär för den enskilde arbetsgivaren eller anordnaren, särskilt vid oanmälda kontrollbesök på verksamhetsplatser som också är avsedda som bostad. Att Arbetsförmedlingen har goda förutsättningar att vidta kraftfulla åtgärder mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrottslighet inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är högt prioriterat. Vid avvägningen mot det integritetsintrång kontroller av sådan verksamhet kan innebära är det viktigt att särskilt beakta nyttan av kontroller.

Av 8 kap. 2 och 3 §§ regeringsformen följer bland annat att vissa föreskrifter som avser förhållandet mellan enskilda och det allmänna ska meddelas genom lag, men riksdagen kan i flertalet av dessa fall medge att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela sådana föreskrifter. Av 2 kap. 6 § regeringsformen framgår vidare att var och en är skyddad gentemot det allmänna mot kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång. Begränsningar av denna rättighet får ske endast under vissa förutsättningar och bara genom lag. Vidare följer av artikel 8 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) att var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Begränsningar av denna rättighet får dock göras för vissa närmare angivna ändamål. Begränsningarna måste ha stöd i tydliga och förutsebara bestämmelser i konventionsstatens rättsordning. Det är därför av betydelse utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv att förutsättningarna för myndigheters kontrollbesök är tydligt reglerade.

Det arbetsmarknadspolitiska regelverket innehåller inte någon uttrycklig reglering om kontrollbesök. Flera andra myndigheter har uttryckligt författningsstöd för kontrollbesök, men utformningen av regleringen varierar. Till exempel innehåller folkbokföringslagen (1991:481), skatteförfarandelagen (2011:1244) och lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete bestämmelser om vilka förutsättningar som gäller för Skatteverkets kontrollbesök. Det regleras exempelvis var, när och hur kontrollbesök får göras och vilka förutsättningar i övrigt som gäller.

Utredaren ska därför

- analysera Arbetsförmedlingens behov av att göra kontrollbesök hos arbetsgivare som anställer med stöd och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser för att på ett effektivt och rättssäkert sätt kunna säkerställa att stöd lämnas för avsett ändamål,
- utifrån analysen ta ställning till och lämna förslag på vilka förutsättningar som ska gälla för Arbetsförmedlingens kontrollbesök, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredaren ska noga väga behovet för Arbetsförmedlingen att kunna göra kontrollbesök mot de integritetsrisker som kan uppstå för arbetsgivare och anordnare.

Redovisning av uppdraget

Utredningstiden ligger fast. Uppdraget ska alltså redovisas senast den 13 juni 2025.

(Arbetsmarknadsdepartementet)

Jämförelsetabeller mellan förslaget till ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och nuvarande lagreglering

I tabell 1 anges för varje paragraf i förslaget till lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten vilken tidigare bestämmelse den motsvarar eller om den är ny.

I tabell 2–8 anges för de lagar vars bestämmelser helt eller delvis förs in i den nya lagen varje bestämmelses motsvarighet i förslaget till lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. I de fall det inte finns en motsvarande bestämmelse i den nya lagen markeras detta med ett streck. I de fall en bestämmelse i nuvarande lagar är upphävd sedan tidigare anges detta i tabellen. Vad gäller lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder anges i förekommande även om en bestämmelse helt eller delvis kvarstår i lagen.

Tabell 1 **Jämförelse mellan förslaget till ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och nuvarande lagreglering**

Förslag till ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	Nuvarande lagbestämmelse
1 kap. 1 §	Ny
2 kap. 1 §	1 § första stycket tredje meningen lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten
2 kap. 2 §	1 § andra stycket lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Förslag till ny lag om den arbetsmark- nadspolitiska verksamheten	Nuvarande lagbestämmelse
2 kap. 3 §	5 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten
2 kap. 4 §	7 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten
3 kap. 1 §	1 § första stycket lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen
3 kap. 2 §	1 § andra stycket lagen om valfrihet hos Arbetsförmedlingen
3 kap. 3 §	2 § lagen om valfrihet hos Arbetsförmedlingen
3 kap. 4 §	3 § lagen om valfrihet hos Arbetsförmedlingen
4 kap. 1 §	1 § lagen (1993:440) om privat arbetsförmedling (delvis)
4 kap. 2 §	3 § lagen om privat arbetsförmedling
4 kap. 3 §	6 § lagen om privat arbetsförmedling
5 kap. 1 §	1 § lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder
5 kap. 2 §	2 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder
5 kap. 3 §	2 a § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder
5 kap. 4 §	4 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder (delvis)
5 kap. 5 §	3 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder
5 kap. 6 §	3 a § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder
5 kap. 7 §	4 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder (delvis)
5 kap. 8 §	6 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder
5 kap. 9 §	23 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder (delvis)
5 kap. 10 §	25 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder (delvis)
6 kap. 1 §	6 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (delvis)
6 kap. 2 §	Ny
6 kap. 3 §	Ny
6 kap. 4 §	Ny
6 kap. 5 §	Ny
7 kap. 1 §	3 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten
7 kap. 2 §	2 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten
7 kap. 3 §	6 § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (delvis)
7 kap. 4 §	Förslag till 1 a § lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (prop. 2024/25:145)
7 kap. 5 §	Ny
7 kap. 6 §	2 § lagen (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen (delvis)
7 kap. 7 §	1 § lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen (delvis)
7 kap. 8 §	4 § lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen (delvis)

Förslag till ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	Nuvarande lagbestämmelse
7 kap. 9 §	3 § lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen (delvis)
7 kap. 10 §	1 § lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen (delvis)
7 kap. 11 §	4 § lagen om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen (delvis)
8 kap. 1 §	4 § andra stycket lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och 16 § andra stycket första meningen lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder
8 kap. 2 §	4 § första stycket lagen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten
8 kap. 3 §	Lagen (1992:314) om tystnadsplikt i verksamhet i Samhall-gruppen (delvis)
9 kap. 1 §	17 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder
9 kap. 2 §	18 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder
10 kap. 1 §	7 § lagen (1993:440) om privat arbetsförmedling
10 kap. 2 §	19 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder (delvis)
10 kap. 3 §	22 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder (delvis)
10 kap. 4 §	6 § lagen (1994:2077) om arbetsförmedlingstvång
11 kap. 1 §	24 § lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder (delvis)
12 kap. 1 §	1 § lagen om arbetsförmedlingstvång
12 kap. 2 §	2 § lagen om arbetsförmedlingstvång
12 kap. 3 §	3 § lagen om arbetsförmedlingstvång
12 kap. 4 §	4 § lagen om arbetsförmedlingstvång
12 kap. 5 §	5 § lagen om arbetsförmedlingstvång

Tabell 2 Jämförelse mellan lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder och förslaget till ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder	Förslag till ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten
1 §	5 kap. 1 §
2 §	5 kap. 2 §
2 a §	5 kap. 3 §
3 §	5 kap. 5 §
3 a §	5 kap. 6 §

Lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder	Förslag till ny lag om den arbetsmarknads-politiska verksamheten
4 § första meningen	5 kap. 4 § och 7 §
4 § andra meningen	5 kap. 4 §
5 §	(upphävd)
6 §	5 kap. 8 §
7 §	Kvarstår
7 a §	(upphävd)
8 §	Kvarstår
9 §	Kvarstår
10 §	(upphävd)
11 §	Kvarstår
12 §	Kvarstår
13 §	Kvarstår
14 §	(upphävd)
15 §	Kvarstår
16 § första stycket	Kvarstår
16 § andra stycket första meningen	8 kap. 1 § och kvarstår
16 § andra stycket andra meningen	Kvarstår
17 §	9 kap. 1 §
18 §	9 kap. 2 §
19 §	10 kap. 2 § (delvis) och kvarstår (delvis)
20 §	Kvarstår
21 §	(upphävd)
22 §	10 kap. 3 § (delvis) och kvarstår
23 §	5 kap. 9 § (delvis) och kvarstår
24 §	11 kap. 1 § första stycket (delvis) och kvarstår
25 §	5 kap. 10 § (delvis) och kvarstår (delvis)

Tabell 3 Jämförelse mellan lagen (1992:314) om tystnadsplikt i verksamhet i Samhallgruppen och förslaget till ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Lagen (1992:314) om tystnadsplikt i verksamhet i Samhallgruppen	Förslag till ny lag om den arbetsmarknads-politiska verksamheten
Första stycket	8 kap. 3 § (delvis)
Andra stycket	—

Tabell 4 Jämförelse mellan lagen (1993:440) om privat arbetsförmedling och förslaget till ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Lagen (1993:440) om privat arbetsförmedling	Förslag till ny lag om den arbetsmarknads- politiska verksamheten
1 §	4 kap. 1 §
2 §	(upphävd)
3 §	4 kap. 2 §
4 §	(upphävd)
5 §	(upphävd)
6 §	4 kap. 3 §
7 §	10 kap. 1 §

Tabell 5 Jämförelse mellan lagen (1994:2077) om arbetsförmedlingstvång och förslaget till ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Lagen (1994:2077) om arbetsförmedlingstvång	Förslag till ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten
1 §	12 kap. 1 §
2 §	12 kap. 2 §
3 §	12 kap. 3 §
4 §	12 kap. 4 §
5 §	12 kap. 5 §
6 §	10 kap. 4 §

Tabell 6 Jämförelse mellan lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och förslaget till ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	Förslag till ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten
1 § första stycket första och andra meningarna	—
1 § första stycket tredje meningen	2 kap. 1 §
1 § andra stycket	2 kap. 2 §
2 §	7 kap. 2 §
3 §	7 kap. 1 §
4 § första stycket	8 kap. 2 §
4 § andra stycket	8 kap. 1 §
5 §	2 kap. 3 §
6 § del av första stycket samt andra stycket	6 kap. 1 §
6 § del av första stycket samt andra stycket	7 kap. 3 §
7 §	2 kap. 4 §

Tabell 7 Jämförelse mellan lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen och förslaget till ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen	Förslag till ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten
1 § första stycket	3 kap. 1 §
1 § andra stycket	3 kap. 2 §
2 §	3 kap. 3 §
3 §	3 kap. 4 §

Tabell 8 Jämförelse mellan lagen (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen och förslaget till ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Lagen (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen	Förslag till ny lag om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten
1 § första punkten	7 kap. 7 §
1 § andra punkten	7 kap. 10 §
2 §	7 kap. 6 §
3 §	7 kap. 9 §
4 §	7 kap. 8 och 11 §§

Statens offentliga utredningar 2025

Kronologisk förteckning

1. Skärpta krav för svenskt medborgarskap. Ju.
2. Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter. Ju.
3. Skatteincitament för forskning och utveckling. En översyn av FoU-avdraget och expertskattereglerna. Fi.
4. Moderna och enklare skatteregler för arbetslivet. Fi.
5. Avgift för områdessamverkan – och andra åtgärder för trygghet i byggd miljö. LI.
6. Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret. Fö.
7. Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter. KN.
8. Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan. U.
9. På språklig grund. U.
10. En förändrad abortlag – för en god, säker och tillgänglig abortvård. S.
11. Straffbarhetsåldern. Ju.
12. AI-kommissionens Färdplan för Sverige. Fi.
13. En effektivare organisering av mindre myndigheter – analys och förslag. Fi.
14. En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem. KN.
15. Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare. Volym 1 och 2. S.
16. Ett nytt regelverk för uppsikt och förvar. Ju.
17. Anpassning av svensk rätt till EU:s avskogningsförordning. LI.
18. Ett likvärdigt betygssystem. Volym 1 och 2. U.
19. Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande. U.
20. Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndighetens verksamhet. Fi.
21. Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF). KN.
22. Förbättrad konkurrens i offentlig och privat verksamhet. KN.
23. Ersättningsregler med brottsoffret i fokus. Ju.
24. Publiken i fokus – reformer för ett starkare filmland. Ku.
25. Arbetslivskriminalitet – upplägg, verktyg och åtgärder, fortsatt arbete. A.
26. Tid för undervisningsuppgifter – åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet. U.
27. En socionomutbildning i tiden. U.
28. Frihet från våld, förtryck och utnyttjande. En jämställdhetspolitisk strategi mot våld och en stärkt styrning av centrala myndigheter. A.
29. Ökad kvalitet hos Samhall och fler vägar till skyddat arbete. A.
30. Enklare mervärdesskatteregler vid försäljning av begagnade varor och donation av livsmedel. Fi.
31. Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt. Ju.
32. Vissa förändringar av jaktlagstiftningen. LI.
33. Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd. Ju.
34. Ett modernare konsumentskydd vid distansavtal. Ju.
35. Etableringsboendelagen – ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända. A.

36. Skydd för biologisk mångfald i havsområden utanför nationell jurisdiktion. UD.
37. Skärpta villkor för friskolesektorn. U.
38. Att omhänderta barn och unga. S.
39. Digital teknik på lika villkor.
En reglering för socialtjänsten och verksamhet enligt LSS. S.
40. Säkrare tivoli. Ju.
41. Pensionsnivåer och pensionsavgiften – analyser på hundra års sikt. S.
42. Säkerhetsskyddslagen – ytterligare kompletteringar. Ju.
43. Säkerställ tillgången till läkemedel – förordnande och utlämnande i bristsituationer. S.
44. Förbättrat stöd i skolan. U.
45. Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – några anslutande frågor. Ju.
46. Tryggare idrottsarrangemang. Ju.
47. Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning? KN.
48. Stärkt pandemiberedskap. S.
49. Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter. Ju.
50. En ny nationell myndighet för viltförvaltning. LI.
51. Bättre förutsättningar för klimatanpassning. KN.
52. Ökad insyn i politiska processer. Ju.
53. Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper. S.
54. Ett skärpt regelverk om utvisning på grund av brott. Ju.
55. En reformerad samhällsorientering för bättre integration. A.
56. Stärkt skydd för domstolarnas och domarnas oberoende. Ju.
57. Polisär beredskap i fred, kris och krig. Ju.
58. En stärkt hästnäring – för företagande, jämställdhet, jämlikhet och folkhälsa. LI.
59. Stärkt lagstiftning mot hedersrelaterat våld och förtryck. Ju.
60. En starkare fondmarknad. Fi.
61. Sveriges internationella adoptionsverksamhet – lärdomar och vägen framåt. Volym 1 och 2. S.
62. Ansvar för hälso- och sjukvården. Volym 1 Bedömningar och förslag. Volym 2 Underlagsrapporter. S.
63. Stärkt patientsäkerhet genom rätt kompetens – utifrån hälso- och sjukvårdens och tandvårdens behov. S.
64. En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan – för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft. LI.
65. En mer flexibel hyresmarknad. Ju.
66. En straffreform. Volym 1, 2, 3 och 4. Ju.
67. Arlanda – en viktig port för det svenska välståndet. Åtgärder som stärker konkurrenskraften för Arlanda flygplats. LI.
68. Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap – för ökad försörjningsberedskap. KN.
69. Effektivare samverkan för djur- och folkhälsa. LI.
70. Längre liv, längre arbetsliv – förlängd rätt att kvarstå i anställningen. A.
71. Fortsatt utveckling av en nationell läkemedelslista – en del i en ny nationell infrastruktur för datadelning. Del 1 och 2. S.
72. Verktyg för en mer likvärdig resursfördelning till skolan. U.
73. En arbetsmiljöstrategi för ett förändrat arbetsliv. A.
74. Ny reglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. A.

Statens offentliga utredningar 2025

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

- Arbetslivskriminalitet – upplägg, verktyg och åtgärder, fortsatt arbete. [25]
- Frihet från våld, förtryck och utnyttjande. En jämställdhetspolitisk strategi mot våld och en stärkt styrning av centrala myndigheter. [28]
- Ökad kvalitet hos Samhall och fler vägar till skyddat arbete. [29]
- Etableringsboendelagen – ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända. [35]
- En reformerad samhällsorientering för bättre integration. [55]
- Längre liv, längre arbetsliv – förlängd rätt att kvarstå i anställningen. [70]
- En arbetsmiljöstrategi för ett förändrat arbetsliv. [73]
- Ny reglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. [74]

Finansdepartementet

- Skatteincitament för forskning och utveckling. En översyn av FoU-avdraget och expertskatte-reglerna. [3]
- Moderna och enklare skatteregler för arbetslivet. [4]
- AI-kommissionens Färdplan för Sverige. [12]
- En effektivare organisering av mindre myndigheter – analys och förslag. [13]
- Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndighetens verksamhet. [20]
- Enklare mervärdesskatteregler vid försäljning av begagnade varor och donation av livsmedel. [30]
- En starkare fondmarknad. [60]

Försvarsdepartementet

- Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret. [6]

Justitiedepartementet

- Skärpta krav för svenskt medborgarskap. [1]
- Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter. [2]
- Straffbarhetsåldern. [11]
- Ett nytt regelverk för uppsikt och förvar. [16]
- Ersättningsregler med brottsoffret i fokus. [23]
- Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt. [31]
- Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd. [33]
- Ett modernare konsumentskydd vid distansavtal. [34]
- Säkrare tivoli. [40]
- Säkerhetsskyddslagen – ytterligare kompletteringar. [42]
- Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – några anslutande frågor. [45]
- Tryggare idrottsarrangemang. [46]
- Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter. [49]
- Ökad insyn i politiska processer. [52]
- Ett skärpt regelverk om utvisning på grund av brott. [54]
- Stärkt skydd för domstolarnas och domarnas oberoende. [56]
- Polisiär beredskap i fred, kris och krig. [57]
- Stärkt lagstiftning mot hedersrelaterat våld och förtryck. [59]
- En mer flexibel hyresmarknad. [65]
- En straffreform. Volym 1, 2, 3 och 4. [66]

Klimat- och näringslivsdepartementet

Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter. [7]

En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem. [14]

Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF). [21]

Förbättrad konkurrens i offentlig och privat verksamhet. [22]

Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning? [47]

Bättre förutsättningar för klimatanpassning. [51]

Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap – för ökad försörjningsberedskap. [68]

Kulturdepartementet

Publiken i fokus – reformer för ett starkare filmland. [24]

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Avgift för områdessamverkan – och andra åtgärder för trygghet i byggd miljö. [5]

Anpassning av svensk rätt till EU:s avskogningsförordning. [17]

Vissa förändringar av jaktlagstiftningen. [32]

En ny nationell myndighet för viltförvaltning. [50]

En stärkt hästnäring – för företagande, jämställdhet, jämlikhet och folkhälsa. [58]

En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan – för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft. [64]

Arlanda – en viktig port för det svenska väståndet. Åtgärder som stärker konkurrenskraften för Arlanda flygplats. [67]

Effektivare samverkan för djur- och folkhälsa. [69]

Socialdepartementet

En förändrad abortlag – för en god, säker och tillgänglig abortvård. [10]

Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare Volym 1 och 2. [15]

Att omhänderta barn och unga. [38]

Digital teknik på lika villkor. En reglering för socialtjänsten och verksamhet enligt LSS. [39]

Pensionsnivåer och pensionsavgiften – analyser på hundra års sikt. [41]

Säkerställ tillgången till läkemedel – förordnande och utlämnande i bristsituationer. [43]

Stärkt pandemiberedskap. [48]

Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper. [53]

Sveriges internationella adoptionsverksamhet – lärdomar och vägen framåt. Volym 1 och 2. [61]

Ansvar för hälso- och sjukvården. Volym 1 Bedömningar och förslag. Volym 2 Underlagsrapporter. [62]

Stärkt patientsäkerhet genom rätt kompetens – utifrån hälso- och sjukvårdens och tandvårdens behov. [63]

Fortsatt utveckling av en nationell läkemedelslista – en del i en ny nationell infrastruktur för datadelning. Del 1 och 2. [71]

Utbildningsdepartementet

Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan. [8]

På språklig grund. [9]

Ett likvärdigt betygssystem Volym 1 och 2. [18]

Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande. [19]

Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet. [26]

En socionomutbildning i tiden. [27]

Skärpta villkor för friskolesektorn. [37]

Förbättrat stöd i skolan. [44]

Verktyg för en mer likvärdig
resursfördelning till skolan. [72]

Utrikesdepartementet

Skydd för biologisk mångfald i
havsområden utanför nationell
jurisdiktion. [36]